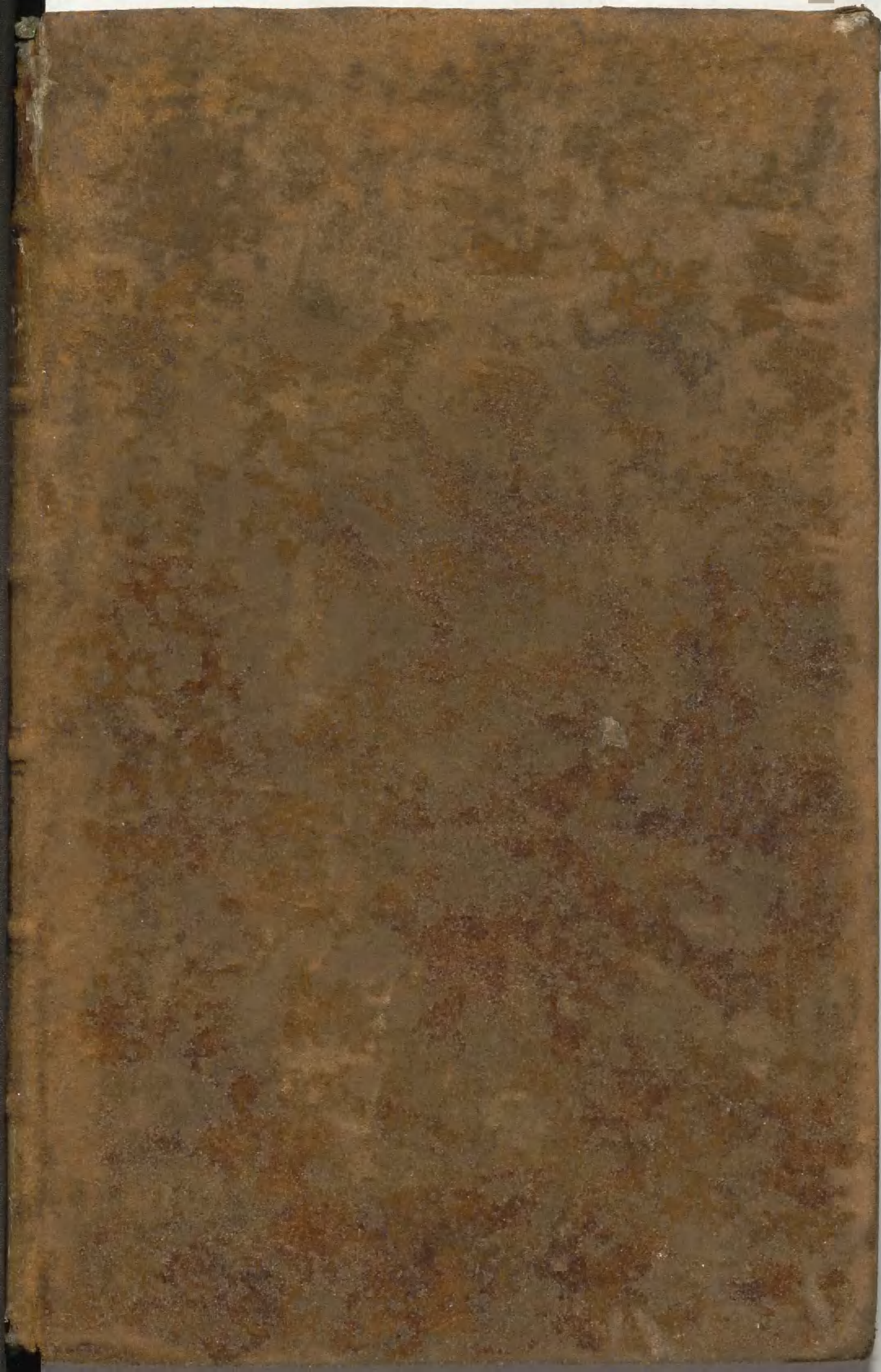
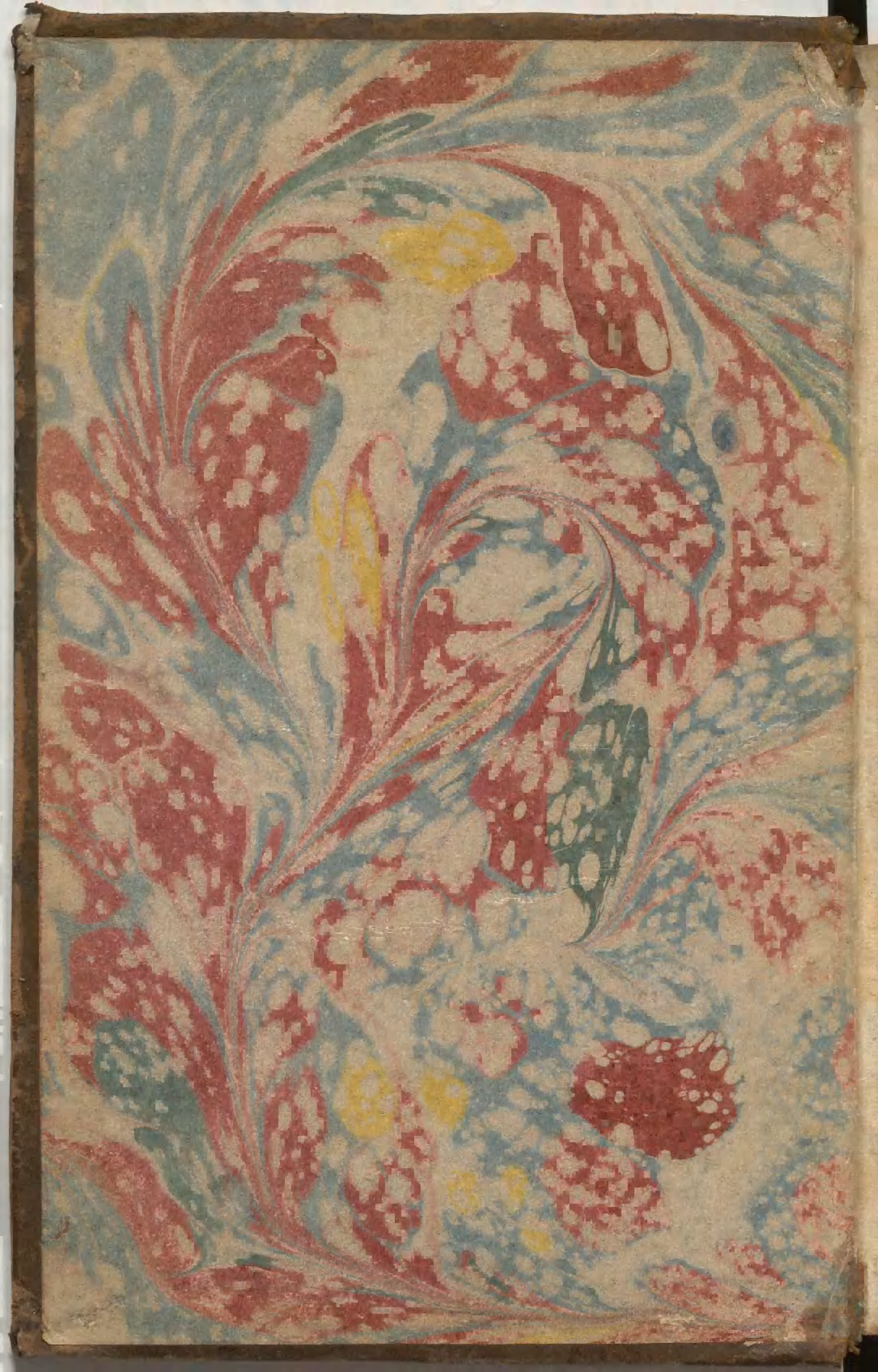

612

ANNALIS

COMPLECTENTES HISTORIAM

DE ORIGINE REFORMATIONIS ET MIGRATIONIBUS

POPULI ANGLICANI PRIMUM IN AMERICA

DE REFORMATIONE VERO IN AMERICA

PER ROBERTUM HARRINGTON

CONTINENT

ET ANNOTATIONES VERA ET FIDELIA

EX AMERICANIS

PER HENRICUM CUNY ET CHRISTIANUM

WILLIAMSON ET MEDICUM IN AMERICA

ET ALIOS

LONDON: Printed and Sold by J. DODD, in Pall-mall.

LONDON: Printed and Sold by J. DODD, in Pall-mall.

LONDON: Printed and Sold by J. DODD, in Pall-mall.

LONDON: Printed and Sold by J. DODD, in Pall-mall.

LONDON: Printed and Sold by J. DODD, in Pall-mall.

LONDON: Printed and Sold by J. DODD, in Pall-mall.

FRANKLIN D. FARRAR

NO. 11, BROADWAY
NEW YORK

THE PATENT OFFICE OF THE UNITED STATES
WASHINGTON

THE HISTORY OF THE
LIFE OF
JAMES OGLETHORPE
BY
JAMES OGLETHORPE
OF THE CITY OF SAVANNAH
IN THE STATE OF GEORGIA
PUBLISHED BY
JAMES OGLETHORPE
OF THE CITY OF SAVANNAH
IN THE STATE OF GEORGIA
1834

DO. 1128
The first of the three
parts of the book
is a history of the
city of London from
the time of the
Roman conquest to
the present day.
The second part
is a description of
the city and its
surroundings.
The third part
is a collection of
documents relating
to the city's history.

The first part of the book
is a history of the city of London
from the time of the Roman conquest
to the present day. The second part
is a description of the city and its
surroundings. The third part is a
collection of documents relating to
the city's history.

The first part of the book
is a history of the city of London
from the time of the Roman conquest
to the present day. The second part
is a description of the city and its
surroundings. The third part is a
collection of documents relating to
the city's history.

The first part of the book
is a history of the city of London
from the time of the Roman conquest
to the present day. The second part
is a description of the city and its
surroundings. The third part is a
collection of documents relating to
the city's history.

The first part of the book
is a history of the city of London
from the time of the Roman conquest
to the present day. The second part
is a description of the city and its
surroundings. The third part is a
collection of documents relating to
the city's history.

The first part of the book
is a history of the city of London
from the time of the Roman conquest
to the present day. The second part
is a description of the city and its
surroundings. The third part is a
collection of documents relating to
the city's history.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
 LIBRARY
 540 EAST 57TH STREET
 CHICAGO, ILL. 60637

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
 LIBRARY
 540 EAST 57TH STREET
 CHICAGO, ILL. 60637

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
 LIBRARY
 540 EAST 57TH STREET
 CHICAGO, ILL. 60637

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
 LIBRARY
 540 EAST 57TH STREET
 CHICAGO, ILL. 60637

sunt autem istæ gentes Suevicæ ante ætatem Iulij in Rhetiam & Vindeliciam loca Germaniæ magis Occidentalia, vbi hæsit appellatio huius populi. Ideo Strabo Sueuos ad fontes Danubij collocat. Ab huius gentis nomine fluuius Sueuus dictus est, qui nunc Sprea nominatur: & fortassis ipsi montes etiam Sudetes, qui fuerunt limes Sueuorum ad occidentem. Nam apparet, nomen hoc esse ab Austro. Plinius appellatione generali Hermionum, hoc est, militum, scribit comprehendere Sueuos, Hermunduros, Cattsos & Cheruscos: & manifestum est, præcipuum robur militiæ fuisse inter has gentes, quibus Augusti ætate dominatus est Harminius. Et nominat Plinius flumen nostrum Viadrum eo in loco Guttalum, quæ vox sine dubio est à Gotthis. Lingua Heneta eum fluuium deinde nominauit Oderam, quod, teste Duglossio, est à rapiendo vel spoliando, quod inundationibus crebris latè vicinos campos vastet.

Sueui migrarunt in Rhetiam.

Sueuus fluuius & Sudetes montes à Sueuis.

Hermiones Plinij. Guttalus Plinij est Viadrum uel Odera.

Obseruetur igitur, veteres, præsertim autem Tacitum, populos Silesiæ generali appellatione Sueuorum censuisse: eosdem Plinius nominauit Hermiones, hoc est, Germanos. Nunc accuratius incolas ipsos inuestigemus ex Tacito. Hermunduros & Nariscos scribit vicinos esse Marcomannis & Quadis. Sedes Hermundurorum nota est, quia expressè scribit, Albim oriri in Hermunduris. Sunt autem fontes Albis in illis iugis montium, qui hodie nominantur Gigantæi, aut potius Riphæi, & absunt paucis miliaribus à finibus Silesiæ, quales nunc sunt.

Montes Riphæi Silesiæ.

Tenebant verò olim Hermunduri trigonum illum inter Albim & Salam, à fontibus Albis fermè vsq; ad confluentem, qui hodie appellatur Misnia, à veteribus Mysis, qui vnà cum Henetis tandem immigrarunt. Nariscos Ptolemæus appellat Variscos, quos dicit habitasse ad montes Sudetes versus Austrum, eosq; vicinos esse Marcomannis scribit Tacitus. Manet autem hodie appellatio Marcomannorum, qui sunt Morauj, sic dicti, quod fuerunt in limite Pannoniarum. Marck enim veteri voce limitem significat.

Hermundurorum sedes.

Marcomanni sunt Morauj.

Narisci igitur erunt illi populi, qui nunc vocantur Voilandj, & pars aliqua Bauariæ superioris. Hos tres enim populos, Tacitus dicit esse frontem Germaniæ, & porrigi ad Danubium vsq;. Ptolemæus Marcomannos distinctos esse à Nariscis inquit interiectu syluæ Gabretæ, quod nomen aliqui putant esse Germanicum, die hohe Breite / hoc est, montana planicies: qualis est ad Noricum, cui nomen Nariscorum est vicinum.

Nariscorum sedes.

Gabreta sylua.

Quadi collocantur, vt sint magis Orientales, quàm isti, ita vt versus Occidentem vicinos habeant Marcomannos, ad Orientem & Aquilonem Lygios, ad Austrum Pannonios: & occuparunt hac ratione bonam partem Morauicæ, Silesiæ illius, quæ nunc dicitur superior: vbi sunt ducatus Teschinensis, Ratiboriensis, Opoliensis, oppida Episcopi Vratislaviensis, tractum ad radices

Quadorum sedes.

Carpathi montis accolæ.

Marfigni uel Marfi.

Gallica lingua fuit Heneta, Gotthica Germanica. Pannonica lingua affinis Græcæ.

Transsylvani sunt reliquæ Gotthorum.

Burij in Comædijs.

Serui in Comædijs.

Lygiorum appellatio comprehendit Silesios.

Arij proximi Carpatho.

Heluecones et Manimi incolæ Poloniæ maioris.

Elygiorum & ilingorum sedes.

montium Sudetum: Deinde fermè Poloniam minorem vniuersam. A tergo horum, id est, versus Orientem, ad radices Carpathi montis, collocant Tacitus & Ptolemæus alias gentes, quas volunt esse ignobiliiores Germanis, quamuis illis sint Sueui intermixti. Nominant Marfignos, qui forte sunt Marfi, quorum meminit Plutarchus in Sylla, etsi posteriores, ad Arctum inter Cimbro Marfos numerarunt. Variæ enim fuerunt gentium harum migrationes.

Dicunt vocabulum significare loca palustria & humilia, quæ solent esse in vallibus montium, postea sunt Gotthini, haud dubio Gotthi, Osi, Burij: ex quibus Marfignos & Burios dicit loqui lingua Germanica, Gotthos gallica, quam ego interpretor fuisse Henetam. Nam ita video loqui etiam alios ex vetustis scriptoribus, Oso Pannonica, quæ fortassis tunc aliqua ex parte fuit Græca.

Existimo autem secundum descriptionem Taciti, istas gentes consedisse ad radices Carpathi versus orientem. Nam partem Aquilonarem paulò post commemorat: & crediderim illos ipsos Gotthinos non procul abuisse à Transsylvania, ubi adhuc hodie sunt reliquæ Gotthorum, hoc est, Germanorum. Ideo Tacitus significat, istos habitare in montibus, facit eos metallicos, sicut adhuc hodie in istis iugis montium sunt venæ metallicæ. Burios etiam & vicinos, non fuisse ignotos Græcis manifestum est inde, quod in Comædijs serui nominantur Burriæ: quod aliqui dicunt esse quasi Brugos, aut Bituriges, & factum esse à Phrygibus. Et ab illis gentibus Gotthicis, vicinis Græcorum sunt nomina seruorum, Getæ, Dauī, Mysidis: Hos autem populos facit vectigales partim Quadis partim vero Sarmatis, hoc est, Scythis & Henetis versus Orientem. Postea ultra montem Sueuum vel Carpathum, in illam latissimam planiciem, usque ad montes Bohemicos, vel fontes Albis, & ad Aquilonem ad ipsa penè usque ostia vistulæ, collocat præcipue Lygios: quæ appellatio quasi est generalis, conueniens pluribus, illisque potentibus populis, Ptolemæus & Strabo vocant eos Luios.

Numerat vero Tacitus hos, Arios, Heluecones, Manimos Elyfios & Naharualos. Inter hæc vocabula penè terribilia procul dubio latent maiores nostri veteres Silesij. Sed hic etiam, qui optimè coniicit, vates est optimus. Fermè enim cum gentibus istis nomina etiam interierunt: Conabimur tamen explicare pleraque, probabilibus innixi coniecturis.

Primam gentem inter Lygios nominat Arios, qui videntur proximi fuisse Carpatho in prima ora Poloniæ maioris, ut nunc sunt vocabula. Deinde in illa planicie camporum Poloniæ maioris videtur collocare Heluecones & Manimos, ad ripam usque Viadri aquilonarem. Ultra Viadrum ad montes Bohemos usque statuit Elyfios, sicut & Ptolemæus. Post Senones, id est, post Marchiam

Bran,

Brandeburgensem statuit Illingos, qui & ipsi sunt Elysi, ubi nunc videlicet est Silesia media, inferior, vtraque Lusatia, ad Sueuum fluvium usque & amnem Elstrum. Versus Septentrionem vero & Occidentem constituit Naharualos, in eam regionem, ut arbitror, ubi nunc est Masovia, ad ipsam usque Lithuaniam. Deinde ultra Lygios ad ostia Vistulae, ubi nunc est pars Pomeraniae & Prussiae, locat Gothones, qui sunt Gotthi, à quibus est appellatio sinus Codani, ubi nunc est Dantiscum. Deinde in ipso littore Oceani sunt Rugi, pars Pomeraniae & Prussiae, item Lemouij, qui sunt Liuvionenses. Postea numerat Suiones, Suedos & ab altera parte versus ortum & Aquilonem multos populos, Henetos & Teutonas mixtos, Prucinos, Venedos, Fennos, Bastarnas sparsos per illa spaciofa loca Liuvoniae vltioris, Finlandiae, Russiae vel Moschouiae, Lithuaniae ad ipsam usque Tauricam Chersonesum, qui tamen, teste Tacito, in naturam Sarmatarum vel Scytharum degenerant.

Naharuali incolae Masoviae.

Gothones fuerunt in ripa Vistulae aquilonari.

Arctorum gentium distinctio.

Inuenimus igitur, incolas veteris Silesiae fuisse Quados, deinde Lygios, praecipue vero Elysi, & fortassis aliqua ex parte ad ripam Oderae Manimos. Difficile vero est diuinare, vtrum aliqua restent vestigia vel indicia veterum appellationum in hac regione, inter tantas & tam varias harum gentium migrationes & mutationes. Vrbes fuisse in his locis magnas & frequentes, quales nunc sunt, non est credibile. Nam ab omnibus scriptoribus traditur, populos istos sua ferme in plaustris circumtulisse, paratos ad profectiones quotidianas. Deinde etsi quaedam loca, ubi religionis & commerciorum causa fuerint conuentus celebriores, sua habuerunt nomina: tamen illa tandem amissa sunt, ubi Polonia una cum Imperio etiam linguam suam in haec loca propagauit, atque ita vetustissimorum locorum appellationes in hac terra sunt Henetae. Interea tamen credibile est, aliqua vetera nomina esse conseruata, eaque tunc, cum vrbes conderentur, in usum esse reuocata. Grata enim solet esse recordatio vetustatis.

Silesiae ueteris incolae.

Silesiae ueteris vestigia in nominibus.

Heneta lingua propagata in Silesiam per Polones.

Non sunt autem alienae appellationes istae à veteribus nominibus, Lignicium, Libusum, Luebena à Lygijs vel Lugijs: Suiniz, Suibusum à Suionibus vel Sueuis: Quariz à Quadis: Mania à Manimis. Deinde Sorabia à Sorabis vel Seruijs: Sagana à Sacis, & si quae aliae possunt inueniri allusiones: non enim quaerimus demonstrationes in talibus, sed praecipua aestimatio sumitur à cognato sono. Post hanc veterum ciuium Silesiae indicationem, inquirenda est origo horum populorum, & Etymologiae nominum. Stultum vero est, si quis arbitretur, paucos homines post diluuium in hos gelidos & asperos mundi angulos sese abdidiisse, & inter haec frigora gentes has esse natas & propagatas.

Silesiae gentis prima origo.

Primi generis humani parentes in regionem Orientalem amcenissimam & blandissimam collocati sunt, & post diluuium senex Noa, propter memoriam veteris Ecclesiæ, amauit illam primam generis humani patriam, eamq̃ cum filijs & nepotibus suis excoluit: quam, etsi in illa aquarum inundatione & illuuiæ magna facta fuerat mutatio, ex spacijs dierum & vmbri in Gnomone obseruare potuit.

Deinde, posteaquam in Babylone Deus multitudinem, instigantem novos cultus, & humana præsidia sine mandato Dei, sermone confuso dissipauit, paulatim posterius Noæ in vicinis regionibus sedes quæsiuerunt: nec dubium est, primo tempore repletas esse terras elementiores & orienti viciniore, demum autem crescente multitudine populorum, & inualecente tyrannide Monarchiarum, multas gentes noua loca quæsiuisse, & aliqua agmina in hæc climata Borealia commigrasse. Neq̃ ex solis coniecturis ista ratio cinamur, sed indicant hoc scriptores magnæ autoritatis, vt paulò post referemus.

Gentes Arctoæ
numeratæ à
scriptoribus
ueteribus.

Natales verò nostrarum gentium ubi quærimus, ad scripta diuina nos potissimum respicere oportet. Et est hoc vnum ex præcipuis testimonijs conuincantibus, solius Ecclesiæ doctrinam esse veritatis immotæ & indubitata, quod nulla alia volumina veriorem monstrant gentium originem, quam scriptura sacra. Prius verò ex scriptoribus antiquis Græcis excerpemus nomina gentium nostrarum Septentrionalium, & vetustas ipsarum sedes indicabimus, deinde earundem originem & primos parentes ex libris sacris quæremus.

Heneti uel Paphlagonæ
apud Homerum.

In Homero, omnis literaturæ, vt olim dictum, parente antiquissimo, qui vixit ætate Esaiæ Prophetæ, numerantur quinque populi Septentrionales: sed ex illis plerique tunc adhuc habitabant in Asia. Primum facit mentio Henetorum vel Paphlagonum, qui sedes suas habuerunt in littore ponti Euxini. Sic enim inquit:

παφλαγόνων δὲ ἦγετο πολυμήδης ἰάσον κῆρ
ἐξ ἐνετῶν ὅθεν ἡμιόνων γῆρ ἀρροπεράων.

Heneti sunt
Sarmatæ.

Tribuit Poëta genti Henetæ robur militare, & vt Strabo hunc versum exponit, eximiam peritiam rei equestris, & narrat etiam, Dionysium superiorem ab Henetis ad Adriam solitum esse petere generosam sobolem equorum. Sunt autem iidem Heneti & Venedi: & Ptolemæus inquit, maximam partem Sarmatarum esse Henetos. Deinde sunt in Homero Ascanij, de quibus inquit:

Φόρκυς αὖ Φρύγας ἦγε καὶ Ἀσκανίης Ἰσοιδῆς πῆλ' ἐξ Ἀσκανίης.

Ascanij sunt
Tuiscones.

Ascanius, proculdubio, est ab Ascanes filio Gomer, vt postea dicemus, & communis est opinio, Hebræorum Tuiscones esse dictos quasi ab Ascanes. Et fuit in illa regione Phrygiæ, adhuc Romanis temporibus, ad urbem Niceam palus Ascania. Notum est etiam

etiam adhuc quædam loca in Germania nomen illud retinere, & crebra in Romanis historijs fit mentio Teutonum.

Tertio sunt apud Homerum Mysi, quibus, sicut observauit etiam Strabo, tres magnas virtutes tribuit, Fortitudinem, Temperantiam & Iusticiam. Nominat enim eos *δικαιοτάτους ἀνδράπων*. Statuunt verò eruditi, Mysos hodie tenere trigonum illum, vbi olim habitabant Hermunduri. Mentionem etiam facit Homerus Cimmeriorum, qui sunt Cimbri. Eos collocat in remotissimas partes Oceani versus Arctū: quia iam tunc fortè audiuerat de Chersoneso Cimbrica, aut certè de Cimbris habitantibus ad paludē Mæotidem.

Mysi apud
Homerum.

Cimmerij Ho-
mero sunt
Cimbri.

Deinde apud Homerum vsitatum epitheton est, *νώστη χάλκεν*, quod etiam veteres, vt Strabo, & alij interpretati sunt de ære Norico. Quia iam tunc in Norico præstantes fuerunt ferri fodinæ.

Noricū apud
Homerum.

In carmine Argonautico Apollonij etiam de Henetis dicitur: *παφλαγέων τοῖσι δὲ ἐν ἐπὶ ἐμὲ βασιλεύει*. Et scribitur ibi, Paphlagonas eos dictos esse posterioribus temporibus à Paphlago Phinei filio. In eodem Poëta ad littus Euxini statuuntur Moschi, & *μοσχωῖτες*.

Heneti apud
Apollonium.

Addit autem commentator, *μόσχοι* sunt lignearum casæ, & genti iam tunc feritatem insignem tribuit. Sed inter veteres non est alius, à quo iuuari possimus melius, quam Herodotus, qui accuratè in sua historia seriem & sedes præcipuarum gentium distinxit, & incipit narrationem suam ab eo fermè tempore, vbi historia sacra desinit. Sunt in Herodoto narrationes de Cimbris, quos dicit eiectiones fuisse ex sedibus suis à Scytis nomadibus, & transisse in Asiam minorem: Deinde tamen eosdem à Croeso fuisse reiectiones.

Moschi apud
Apollonium.

Cimmeriorum
historia apud
Herodotum.

Inter Persas numerat Germanos, eosq; dicit fuisse agricolas, postea Daios, Sacas. Nomen Germani aliqui existimarunt esse vocem Romanam, & inquit Strabo, eos sic à Romanis fuisse appellatos, quod prorsus essent fratres Gallorum, hoc est, feri & agrestes. Verum illud fuisse in vsu, longè antequam populi ad Rhenum Romanis innotuerunt, tum hæc Herodoti, tum etiam aliæ narrationes ostendunt.

Germani apud
Herodotum.

Germani unde
dicti.

Deriuant aliqui hoc ex sono nostræ linguæ, vt sit Hermenner, sicut Hermiones, aut Garmhan: sed concinnum est, quod tradidit Philippus, vocabulum esse ex ortu Hebræo, & significare miseros exules. Non autem istis gentibus cultum & linguam Hebræam fuisse ignotam, paulò post ostendemus. Daij deinde sunt Dani, & aiunt vocem ipsam à sapientia vel scientia esse factam. Sacæ putantur esse Saxones, & vocabulum significat Sacerdotem, seu vatem: vnde sunt nomina Saga, item nostrum Segen. Addit autē Herodotus, Sacas à Persis habitos fuisse pro Scytis. Quia istæ gentes ad mare Caspium sedes suas habuerunt, vbi crebro factæ sunt mutationes.

Daij apud
Herodotum.

Sacarum apud
Herodotum
etymologia
& sedes.

Præterea nominat Mysos & Paphlagonas, quos facit vicinos Phrygum & Lydorum, sicut etiam cæteri. Inter Paphlagonas verò, versus Colchidē, statuit Lygios, qui meo iudicio sunt Silesij veteres.

Mysi & Pa-
phlagonas
apud Hero-
dotum.

Dicit

Arij apud Herodotum habitant ad mare Caspium. Ariorum habitus.

Dicit etiam, Medos olim appellatos fuisse Arios, hæsisse prostea hanc vocem in illis populis, qui etiam non procul à mari Caspio habitant, & fuerunt vicini Bactrianorum, Sogdianorum & Carmanorum, quæ gentes adhuc hodie aduersus Turcos fortissimè præliantur. Describit arma & habitum eiusmodi Ariorum, qualis adhuc hodie fermè est nobilitatis Polonicæ. Supra autem dictum est, Arios fuisse incolas Poloniae maioris.

Sarmatæ apud Herodotum.

Sauromatas vel Sarmatas Herodotus numerat inter Scytas. Mentionem etiam facit Getarum, qui iam ea ætate habitabant prope Thraciam, ad Tauricam Chersonesum, & vicinis in locis. Memorabile autem est, quod dicit, audiuisse se à Thracibus, hoc est, à Gotthis, ad ripam Aquilonarem Istri vsq; ad Henetos Adriaticos habitare gentem quandam præualidam, quæ nominatur Syginæ: vocabulum autem lingua Lygiorum significare mercatorem. Longius vero ad Arctum esse solitudines incultas, ubi ingentia examina apum viuunt. Hoc tamen ipsi verisimile non videtur. Quia existimat illud enorme frigus huic præsertim insecto exangui futurum intolerabile. Sed res ipsa ostendit, apes, animal ad laborem natum, maximè delectari illa dierum Solsticialium in regionibus Arctoïs longitudine, inq; his degere agminibus frequentissimis, neq; tamen in illis suis cauernulis à frigore enecari.

Arctos gentes distincta apud Herodotum.

Cimbri sunt Germani apud Herodotum.

Cimbri & Heneti habuerunt promiscuas sedes.

Scythæ fuerunt diuersi à Cimbris.

Moschi & Paphlagonæ apud Xenophontem.

Thraciæ regnum apud Thucydidem.

Arctos gentes habitant in oriente.

Arctoarum gentium origo ex libris sacris.

Moschi & Mossynæci collocantur in illud littus Euxini, sicut apud Apollonium, & alibi: Ita apud Herodotum fermè triplex classis reperitur gentium, quarum in plaga Arctoa apud Tacitum, & alios sit mentio. Aliæ sunt Cimbricæ, quæ comprehendunt omnes populos Germanicos, aliæ Henetæ, quæ tamen & olim in Asia, & postea in Europa promiscuas sedes habuerunt cum Teutonico populo, aliæ Scythicæ.

Xenophon in historia redditus Græcorum post interfectum Cyrum iuniorem, in eodem littore Euxini nominat Moschos & Mossynæcos, & vituperat eos propter crudelitatem & barbariem. Mentionem etiam facit in eodem littore Paphlagonum. Thucydides in sua historia grauissima tantum meminit Getarum, qui tamen ex Asia ad ripam Istri migrauerant prope Thraces & Odrysios, ubi regnum condiderant, cuius tantam ait fuisse potentiam, vt Rex Geticus quotannis ex redditibus ordinarijs acciperet ad 24000. Coronatorum.

Posteaquam igitur plerisque ex populis Arctoïs inuenimus olim in Asia ad orientem suas habuisse sedes, restat inuestigemus, quæ fuerit prima illorum origo, & qua ratione eos in hæc loca ad Boream migrasse existimemus. Si quis vero nostram hanc diligentiam tanquam superstitiosam, & nimis dubiam ridebit aut aspernabitur, illi respondebimus, quod apud Platonem Socrates in sua apologia ad iudices opponit: *εὐδὲ ἡμεῖς ἐκ ἀπὸ τοῦ ἡ πέρους πεφύκαμεν, ἀλλ' ἐξ αἰθέρων*: Neq; vero nos ex quercu aut scopulis, sed ex hominibus

nibus nati sumus. Quare nos etiam maiores nostros inquirere, & ad primos generis humani propagatores respicere æquum est.

Et si vero in appellationibus nepotum Noæ, à quibus origo est populorum, dissimiles sunt ratiocinationes, quarum aliquæ ex libris Prophetis habent certitudinem, aliquæ probabiliter nituntur coniectura: tamen multa ex illis iudicari possunt.

A filio Iaphet, Gomer, orti sunt Cimmerij, qui postea dicti sunt Cimbri, & ipsum vocabulum significat finitorem. Fuit prima sedes Cimbrorum in littore Euxini Aquilonari, à Colchide usque ad paludem Mæotidem, ubi fuit Bosphorus Cimmerius: & sunt qui affirmant, etiam hodie in Colchide usum linguæ Teutonicæ nondum desisse. Illi Cimmerij tandem aucta hominum in mundo frequentia urgebantur à Scytis, qui à Ponto ad Aquilonem incertis vagabantur sedibus ad Caucasum usque: & video à veteribus Scytas illos nominatos *ρῶαδας*. Putantur vero orti esse à Magog filio Iaphet, vocabulum significat de tecto, hoc est, populum vagabundum, cui in plaustris sunt culinæ, cubilia & stabula, ab his orti sunt populi Turcici & Tartari.

Cimmerij sunt à Gomer.

Scyta à Magog.

A Madai sunt Medi, quod ideo indico, quia Arii, qui numerantur à Tacito inter Lygios, scribuntur fuisse Medi, & Strabo perspicue ait, eos habitasse ad littus maris Caspii. Gentem græcam à Iauan, quem ipsi nominant Iouem, habere originem certum est.

Arii fuerunt Medi ulteriores.

Græci sunt à Iauan uel

Ioue.

Moschi à Mesech.

Psalmi querela de Moschis & Turcis.

A Mesech sunt Moschi, vox est ab extendendis arcibus. Omnes scriptores huic genti ascribunt crudelitatem & feritatem magnam, & nota est querela Psalmi: Heu mihi quod exulo in Mesech & Cedar, id est, inter Moschos & Arabes. Nam cum distantia longissima non sit à Cappadocia, ubi olim fuit sedes Moschorum, in Syriam, potuit ea gens nota esse Iudæis, & significatum est, Ecclesiam ultimis mundi temporibus afflictum iri à Moschis, & Turcis, qui ab Arabibus attracti sunt.

Ex filijs deinde Gomer est Ascanes, unde ferme omnes Hebræi genitos esse scribunt Tuiscones, id est, Teutones. Etymologia vocabuli religiosa est, Significat enim custodem, vel sacerdotem ignis. Fuit autem cultus ignis apud vetustatem ferme primus, ortus à sacrificijs patrum, quæ incendebantur coelitus, unde, cum lychni accensi ab illo igne asseruarentur, posteritas ritum illum mutauit in superstitionem, & idolum, quod constanter retinuerunt Persæ.

Ascanij fuerunt religiosi.

Ignis sacri cultus unde cepit.

Ascania vero, ut supra ex Homero retulimus, fuit propè Phrygiam & Paphlagoniam in Asia minori. Est & alius inter filios Gomer, Riphath, unde ortos esse scribunt populos Septentrionales, habitantes ad montes Riphæos, & appellati sunt alio nomine Sarmatæ. Memoria vero dignum est, quod scribit Iosephus, Riphæos esse Paphlagonas & Henetos. Consentit enim cum Ptolemæo, qui dicit, maximam partem Sarmatarum esse Henetos.

Riphei à Riphath, & sunt Sarmatæ.

Riphei fuerunt Heneti.

Ex

Ex Asia igitur in regiones illas Arctoas Russiæ & Moscorum progressi sunt.

Inter filios Iauan est Elisa, à quo sunt ex testimonio multorum Aeoles in Asia minori. Valde autem cognatum est hoc nomen Elysijs & Lygijs, & Lygij ab Herodoto in eandem Asiam minorem non longè à Paphlagonia collocantur. Inde igitur gentem nostram deduco.

Elysa fuit doctor pietatis.

Gotthi sunt à Gether.

Myfi fuerunt Lydij.

Pia verò isthæc est appellatio, quia significat salutem Domini, fortassis quia & ipse Elisa fuit doctor monstrans suis nepotibus salutem, & bona cœlestia. Ultimo loco inter filios Sem est Gether, à quo deducuntur Getae vel Gotthi. Vocabulum significat militem. Etiam Gotthi sedes suas olim in Asia habuerunt. Myfos fuisse ex posteritate Lydorum, scribit Herodotus: Quod si verum est, Myfi sunt à Ludim filio Mizraim, à quo sunt orti Aegyptij.

Arctoarum gentium veteres sedes.

Hæ sunt fermè appellationes nostrorum populorum, quæ reperiuntur apud veteres. Nam de nominibus recentioribus postea dicemus. Habitarunt igitur in Asia minori, ante tempora Persica, simul Myfi, Ascanij, Lygij & Heneti. Et rursus paulò amplius ad Orientem & Aquilonem ad mare Caspium usq, & in aliqua parte Armeniæ Moschi, Cimbri, Germani, Daj, Sacæ, Arj, Syebi, & ultra hos Scytæ.

Arctoarum gentium triplex lingua, Teutonica, Heneta & ab his diuersa Scythica.

Constat autem harum gentium fuisse distinctas linguas, & de Scytis quidem certum est, eos sermone, moribus & omni viuendi ratione à populis his mitioribus, & humanioribus fuisse segregatos. Recitat Strabo, veteres scripsisse, olim in illo littore Asiæ minoris fuisse vsum duplicis linguæ, quarum altera fuit Paphlagonica vel Heneta, altera proculdubio Cimbrica vel Teutonica. Ideo etiam postea Antiochus Hierax, reliquias de exercitu Celtarum & Germanorum, qui duce Brenno Græciam & Asiam inuaserant, deduxit in veteres sedes Henetorum, tanquam ad Gentes cognatas moribus & lingua, & dicta est terra illa Galatia.

Arctoarum gentium migrationes ex oriente in Europam.

Sicut igitur à principio promiscuas habuerunt sedes: ita simul etiam gentes hæ coniunctæ ex suis sedibus antiquis commigrarunt. Etsi verò de tempore istarum migrationum non constat, nec vno anno ista acciderunt, tamen consentaneum est, circa initium Monarchiæ Persicæ, post captum Croesum, magna agmina istorum populorum Asiam reliquisse, cum ductores Cyri crudeliter grassarentur, & fierent initia sæuæ tyrannidis.

Strabo de migrationibus Henetorum.

Narrat historia, tantam fuisse illorum bellorum asperitatem, ut magna hominum multitudo, viri cum vxoribus, & paruis natis in naues conscenderent, & sese sponte nauibus merfis in aquis suffocarent, ut manus irati militis effugerent. Strabo scribit, bis diuersis temporibus Henetos sedes nouas quæsiuisse: primum quidem duce Antenore transisse eos ad littus maris Adriatici: secundo vero euocatos eos fuisse à Cimbris, cum quibus se coniunxerint, & in

& in Europam fuerint transgressi: quæ narratio vero maximè est consentanea.

Nam cum Cimbri in illo littore commodissime possent per nauigationes & itinera terrestria situm regionum Borealiū explorare, credibile est populos illos, lingua & moribus cognatos, & oppressos noua tyrannide bellorum, fuisse edoctos de spaciōsis illis campis ad Aquilonem, qui aut erant deserti, aut sine vllis sedibus fixis percurrerantur à Scythis.

Testatur similiter Diodorus Siculus, gentes progressas ex Paphlagonia & Media, latissima spacia ad Septrentionem occupasse repulsis Scythis, eosdem deinde Scythas, vbi limites imperij Persici nudatos præsidij istarum gentium inuasissent, vicisse & interfecisse Cyrum.

Diodorus Siculus de migrationibus populorum.

Crebra autem tunc acciderunt multorum populorum in Asia exilia. Nam & magna agmina ex Ionia nauigationibus in oram maris Gallici delata sunt, vbi conditis vrbibus, & præsertim Massilia, in illud littus, eruditionem & sapientiam græcam importarunt. Eadem ætate, teste Stephano, ex Tharso, vrbe & portu Ciliciæ, magni coetus ex hisdem nostris Lygijs, secuti Iones, littora maris Gallici versus Italiam compleuerunt, & tam regioni, quam mari suum nomen indiderunt: qui populi quidem toto vitæ ordine diu à vicinis fuerunt diuersi. Credibile vero est, inuitatos eos fuisse à Tyrrhenis, qui aliquanto ante collecti ex Lydijs in Italia confederant.

Stephanus de migrationibus Lygiorum.

Sub illam igitur ætatem gentes Hænetæ, Ascaniæ, Lygiæ ex Asia minore commotæ, Cimbrosecutæ sunt, cum quibus, ex cognatione linguæ & morum, coniunxerunt se multi populi ad mare Caspiū, Germani, Arij, Daj, Sacæ, & alij, quos Ptolemæus nūmerat.

Gothica uel Cimbrica gentes uicerunt Scythas.

Apparet enim ingentia horum fuisse agmina, non solum quod amplissimas regiones compleuerunt, verum etiam quod gentem Scythicam, quæ multitudine & robore tunc in primis antecellebat, vicerunt & repulerunt. Paulatim tamen, ut credo, plures populi, cognitis successibus priorum, & amplitudine locorum, secuti sunt: sicut nunc videmus subinde colonias ex Hispanijs, & vicinis insulis, in orbem recens inuentum, emitti: progressiones etiam illas non subito in remotissima loca, sed paulatim factas esse opinabile est. Ideo primum ad Tauricam chersonesum, ad paludem Mæotidem, & ad ostia multorum fluminum, quæ ibi sese in Euxinum infundunt, confederunt: vnde & ibi mansit appellatio Bosphori Cimmerici, & certum est, in illa vicinia diu habitasse gentem Gothicam.

Cimbrorum prima progressio ad Tauricam Chersonesum.

Fuit in Taurica chersoneso celebris vrbs, quam scriptores multi non rectè nominarunt Theodosiam, cum apud Demosthe-

Theudasia urbs Tauricæ Chersonesi.

Historia de reliquijs Gotthorum in Taurica Chersoneso.

nem vocetur Teudasia, id est, *Deutschhausen*/quam ætate auorum tenuerunt Genuenses, donec immanis ille tyrannus Mahometus, qui Constantinopolin coepit, etiam hos populos deuorauit. Sunt tamen qui constanter affirmant, adhuc hodie reliquias gentis Gotthicæ superesse, quæ nostra vrantur lingua, & recitare solebat D. Philippus sermonem D. Pirchameri Noribergensis, qui narrauit, mercatores Noribergenses, nauigaturos cum Venetis in Cretam & Cyprum, tempestate in littus maris Aegæi, non procul à Bosphoro Thratio, eiectiones: ibi cum ignari hominum & locorum, oberrarent, conspectum fuisse ab illis adolescentem, qui currum ducebat, & auditum fuisse procul ipsius cantum: cum autem accederet propius, agnouisse se eum verba Germanica sonare. Tum verò pauidi, rati spectro aliquo se terreri, serò tandem eum compellant sua lingua, cuias esset. Ille, manu ostensis vicinis montibus, respondit, non procul inde suam abesse patriam, in eaq̃ habitare suam gentem, quæ esset Gotthica, nec in illa valle sese rerum necessariarum copia egere, solum tantummodo aliunde peti, quem inclinante Autumno, antequam per hybernos menses itinera niuibz intercluduntur, soleant importare.

Getarum rex Lyfimachum captum dimisit.

Gotthi in Pannonia oppressi sunt ab Hunnis & Attila Scythia.

Israëlitæ fuerunt ductores Cimbrorum.

Illi ipsi etiam veteres Germani ex Transsylvania, quos aliqui fabulosè fingunt eò traductos à Carolo magno, cum is in loca ea nunquam peruenerit, reliquiæ Gotthorum sunt, qui sub regno Macedonum, & antè latè in totis illis regionibus dominabantur, vt supra ex Thucydide annotauimus: & Rex Getarum Lyfimachum vnum ex celeberrimis Alexandri ductoribus cepit, & honorificè eum donatum domum remisit. Tandem illæ ipsæ gentes Gotthicæ & Henetæ, latius progressæ, Pannoniam, & Germaniæ etiam partem compleuerunt: Oppressi sunt deinde ab Hunnis & ab Attila.

Vir præstans pietate erga Deum & patriam, Philippus commemorabat, cogitare se, gentes illas Asiaticas ductores itinerum habuisse Israëlitæ. Nam post dispersionem decem tribuum, plurimi Israëlitæ in Asiam minorem migrarunt, & his gentibus, de quibus locuti sumus, se immiscuerunt, quod singulari Dei consilio & bonitate accidit, vt hoc modo multi etiam ex Ethnicis de vera agnitione Dei erudirentur.

Iudæi fuerunt mixti Germanis.

Hyperborei sunt Germani.

Ideo Herdotus scribit, in Colchide, vbi olim Cimbri habitauerunt, se reperisse Circumcisionem: & omnino etiam ante natum Christum, in Germania frequentes inter nostros homines, quos diligebant præ alijs populis, habitarunt Iudæi. Sciunt etiam illi, quibus nota est vrbs Veneta & Italia, Iudæos, eò vel ex Media, Turcia & Constantinopoli accedentes, callere nostram linguam Germanicam, eaq̃ familiariter vti. Apud plerosq̃ ex vetustissimis scriptoribus multa fabulosè dicuntur de gentibus Hyperboreis, quibus tamen nullam certam possunt assignare sedem: loca enim Occidentalia maximè incognita fuerunt veteribus Græcis.

Prædi-

Prædicant autem omnes insignem eorum pietatem, religionem, & in omni genere virtutem planè diuinam: & narrant, quotannis eos decimas, & munera sua misisse in Delum, quæ dicunt eò esse perlata ex mari Adriatico: ibi autem verisimile est munera ea, partim ab Israëlitis, partim à prijs hominibus, quos liber Actorum nominat viros religiosos, ex Germania Hierosolymam, secundum mandatum legis, missa esse.

Hanc coniecturam à vero non esse alienam inde constat, quod apud Pindarum fontes Istrici constituuntur esse apud Hyperboreos, qui dicuntur in ripa illa habitare. Mirum est autem, cum celebre nomen apud Poëtas sit campi Elysij, non inquisitum esse, quæ sit origo illius appellationis.

*Hyperborei
habitarunt
ad Istrum.
Elysij Campi
sunt nominati
nouæ sedes
Germanorum.*

Non est dubium, Poëtas voluisse nominare regionem beatam: sicut posteriores scripserunt de Insulis fortunatis in Oceano Atlantico, ita fortassis illa vetustas ex sermone patrum & maiorum audiuit, pias & religiosas illas gentes Ascanios & Elysios, qui fuerunt custodes, & propagatores pietatis & religionis, secessisse in longinquas regiones, quasi in alium mundum, fugientes tyrannidem & bella, ubi in vita quieta & beata Deo seruiant: unde postea mentio Hyperboreorum & Elysiorum à Poëtis obseruata est.

Scribit etiam Tacitus, inter Naharuallos populos Lygiorum, esse lucum consecratum religioni, nec coli ibi simulacra, sed sacerdotem præsentem, ornatu penè muliebri concionari de duobus dijs, quos aliqui dicunt esse Castorem & Pollucem. Planè similia de Hyperboreis commemorat Diodorus, citans veterem scriptorem Hecataum. Referunt autem isti mutila, & quæ ex incerta tantum fama acceperunt. Persas non admisisse simulacra in cultibus suis auctor est Herodotus, quod ipsum acceptum à Iudæis gentes illæ retinuerunt. Ideo inquit Tacitus, potius illum cultum fuisse religiosum foedus, ad quædam exercitia pietatis & virtutum institutum, qualis nimirum fuit lex Mosaica. Habitus etiam sacerdotis, quem describit, non multum dissimilis est ab ornatu Pontificis Iudaici.

Lygij habuerunt peculiam rem cultum.

*Hyperborei
apud Hecataum.*

Persæ non coheruerunt simulacra.

Fortassis etiam illi ipsi duo fratres, quos veneratae sunt illæ gentes, fuerunt Moyse & Aaron, præcipui populi Israëlitiçi doctores. Sed nos coniecturas recitamus, quas, si cui probabiles videntur, retineat: sin minus, explodat sanè, neque enim in hoc, ut ille dicebat, vertitur salus Græciæ. Hoc tamen homini prudenti facile persuaserim, populos hos non modo cultum & vestitum orientalium gentium, quod scriptores testantur, sed etiam religionem eandem, in hæc loca importasse, sicut annales Polonici narrant, sub Vladislao Iagellone, ante annos 200. ubi Lithuani primum fidem Christi profiteri cœperunt, præcipuum in illis locis fuisse

*Sacerdotis
Lygij habitus peculiaris.*

Germani religionem populorum Orientalium importarunt in hæc loca.

cultum sacri ignis. Et certum est, has gentes, quæ ab initio fuerunt meliores & simplices, non fuisse cito inquinatas illa mirifica & portentosa Idolomania, quam excogitavit vafricies Græca, & ostentatio Italica: etsi deinde posteritas paulatim fuit oblita vetustæ pietatis, & simul cum humanitate ciuili etiam veterem religionem exiit, deprauata & effera facta istis continuis migrationibus, bellis, asperitate cœli, & consuetudine vicinorum barbarorum.

Maiores no-
strorum exi-
lia & ardua.

Cogitandum vero est p̄is mentibus in istis tot & tam longinquis profectiōibus, quæ non potuerunt fieri sine grauissimis ærumnis & incommodis, de primo generis humani exilio, & de singulorum calamitatibus in hoc mundo vbi extorres vagamur: vt expectare discamus reditum ad veram & beatam patriam in cœlis, cuius monstrator est Filius Dei, custos Ecclesiæ suæ, cui in domo Patris sui parauit mansiones æternas & foelices.

Germani &
Heneti pro-
miscue habi-
tarunt.

Quaratione singulæ prouinciæ inter gentes istas sint distributæ, non recenseo, sed remitto lectorem ad Chronicon D. Peuceri, mihi satis est explorasse Silesiam, quam occuparunt Lygij, qui fuerunt Sueui, id est, Germani vel Gothi. Omnino autem consentaneum est etiam antiquissimis temporibus, præsertim in his finibus vetustæ Sarmatiæ, promiscuas sedes fuisse Germanorum & Henetorum: sicut passim eius rei extant documenta. Vistatum est, vt sæpe vicina loca easdem habeant appellationes, sed alter lingua Teutonica, alter Heneta.

Strabonis te-
stimonium de
promiscua ha-
bitatione Ger-
manorum &
Henetorum.

Ita scribit Strabo, Tracibus & Getis permixtam esse gentem Gallicam Lygiriscos, quam ego puto esse Henetos & Lygios: Imperium tamen ante tempora Gothica fuit penes Germanos, id est, Lygios, & valde probabilis opinio est illorum qui existimant, illos pupulos, qui constabant ex Germanis vel Gotthis & Henetis, obedientibus tamen Germanis, dictos esse Vandalos. Scribit Dion, libro 55. Albim oriri in montibus Vandalicis. Procopius dicit Vandalos esse gentem Gotthicam, & nostra lingua tamen ita appellat Henetos. Ergo mixtos fuisse hos populos oportet. Nec differunt significatione hæc vocabula, Heneti, Venedi, Vandali, Galati, Vallen, Galatæ, Celtæ, quia omnia sunt à vagando, & ipsum nomen Heneti significat *voyages*.

Vandali sunt
Germani &
Heneti mixti.

Henetorum
appellationes.

Apud Plinium quasi opponuntur inter se Vindelici, qui & ipsi sunt Vandali, vel Vinden, & Ingeuones: ibi aliqui arbitrantur Ingeuones significare agricolas & indigenas, Vandalos vero mercatores, qui propter commercia suscipiunt profectiōes: Agricolas autem & indigenas illos alio nomine dictos esse Francos.

Ingeuones
Plinij.

Sigynæ sunt
Vandali.

Fermè hæc opinio congruit ad Herodotum, qui scribit, à ripa Istri ad Adriam vsq; habitare Sigynas populos, posteros Medorum, eosq; vti habitu Medico, vocabulum autem ipsum lingua Lygiorum

giorum significare mercatorem. Non potuit Herodotus digito tangere loca ista, quæ Græcis non erant explorata: sed voluit procul dubio designare Vandalos, & credo etymon nominis esse Germanicum, à proficiscendo. Et præterea ista narratio Herodoti sit nobis testimonio, gentes nostras ex Oriente huc commigrasse. Constat igitur, Silesiam olim fuisse sedem, partim Quadorum, partim Elysiorum, & aliqua ex parte Manimorum.

Silesiæ ueteris incolæ.

Quale sit Etymon appellationis Quadorum ego non inuenio: si quis putet esse dictionem Henetam, ab audacia & feritate factam, non repugno. De Lygijs & Elysijs dixi meam sententiam. Manimi videntur per Aphæresin dicti ab Almanis, quod est ab Alanis. Vandali, cum inuaderent Galliam, & Hispanias, dicuntur secum traxisse Alanos & Sueuos, quæ gentes proculdubio ex his locis se commouerunt.

Quadi unde dicti.

Manimi ab Almanis.

Etymon vocabuli Philippus putabat esse hebræorum Elan, id est, iuuenis. Norhualli apud Tacitum, sunt Vandali Boreales, Norduallen. Quare & hæc appellatio sententiam nostram de Vandalis confirmat. Arios fuisse Medos, ex Strabone & Herodoto ostensum est. Vtrum Heluecones sint ex nostro idiomate auxiliares, non affirmo.

Alani dicti ab Elan. Norhualli Boreales Vandali.

Eutropius libro sexto inquit, Heluetios, cum quibus dimicauit Cæsar, esse Quados: hæc opinio si vera est, illæ ipsæ gentes Helueticæ ex his regionibus, quæ nunc sunt regni Poloniae, eò sunt progressæ, ea, ut credibile est, ætate, ubi tota hæc gens Sueuica colonias emisit in Rhetiam, Vindeliciam & alias prouincias ultra Rhenum. Nec hodie mores & ingenia Heluctiorum aliena sunt à natura Silesiaca.

Heluctij sunt Quadi.

Heluctij ex Heluiconibus sunt.

De Sarmatis, qui ultra Lygios ad Aquilonem habitarunt, facilis est ratio. Græci eos nominant Sauromatas, & vocabulum significat ducem altitudinis, quia versus cardinem terra videtur assurgere in altitudinem, aut quia populi illi existimati sunt habitare ad montes Riphæos, unde & Riphæi sunt appellati. Ex testimonio vero Iosephi & Ptolemæi, fuerunt magna ex parte Heneti, probabile tamen est, in illa plaga Arctoa fuisse illis permixtos Scytas, sed tales, qui leges Henetorum acceperant & illis parebant.

In latissimis igitur campis versus polum, ubi nunc est Russia, cum vicinis prouincijs, quæ fortassis amplius 400. miliaribus complectuntur, sedes habuerunt Heneti Septentrionales. Moschi vel Mossineci, quorum appellatio in illis locis hæsit, his fuerunt mixti, teste Tacito, aliqui Teutonici, & passim etiam Scytæ: sed ita, ut imperium esset penes Henetos, qui tamen in illis locis nominati sunt Sarmatæ, & postea Moschi. Appellatio autem Henetorum mansit penes Henetos Australes, qui primum dicti sunt Venedi, illis accesserunt noui coloni ex Sarmatia, qui vniuersum illud littus compleuerunt, superatis etiam & pulsis Gotthis veteribus incolis.

Henetorum alij Septentrionales alij Australes.

Ibi nunc sunt Prouinciæ Illyricæ Seruia, Albania, Rascia & aliæ: & tanta est autoritas linguæ Sclauonica, vt ipsius in aula Turcica maior vsus sit, quam sermonis patrij.

Græci non di-
stinxerūt in-
ter Scytas &
Henetos.

Heneti sunt
nominati
Galli.

Sclauus dici-
tur à nobili-
tate.

Græci quidam ignari harum rerum non distinxerunt inter Henetos vel Sarmatas & Scythas. Ideo narrationes de iusticia Scytharum, & historia Zamolxis, qui fuit auditor Pythagoræ, & Scholasticus Aegyptius, item Anacharsis, proculdubio pertinent ad Henetos: & memoria dignum est, Henetos, præsertim australes, à Strabone & alijs vetustis scriptoribus, sæpe nominari Gallos, id est, Vandalos, atq; ita lingua Gallica illis significat linguam Henetam vel Vandalicam.

Nomen Sclauorum quando caperit dubitatur: certum tamen est, non esse vetustissimum. Suidas dicit, Sclauos esse gentem vltra Istrum. Illis quibus lingua Heneta nota est, dubium non est, vocabulum esse factum à nobilitate & celebritate gentis, quæ hac appellatione sese voluit distinguere à Scytis vel Tartaris.

MORES ET RES GESTÆ VE-

terum Lygiorum & Elysiorum ex historijs

Græcis & Romanis.

ENUMERATIS veteribus ciuibus Silesiæ, inquirendæ essent historiæ illius antiquitatis. Verum, cum nullus aut exiguus fuerit vsus literarum & scriptionis apud nostros maiores, ex monumentis patris nihil cognoscere possumus. Germanis credo aut græcos, aut potius hebræos characteres fuisse vsitatos: sed eos, præsertim in tantis, & perpetuis illis mutationibus, ad sacra, non verò ad annotationes rerum gestarum adhibuerunt. Latina vero lingua illis planè fuit ignota. Et si quæ etiam scripta essent, illa iam dudum millies interijssent.

Germanorum
veterum Re-
ligio.

De religione veterum Germanorum nostras indicauius coniecturas, videlicet, inter illas idolatrias, & superstitiones simul interspersas fuisse reliquias gentis Israëliticæ, & cum illis aliquos ex nostris consensisse: sicut proculdubio ab initio non fuit ea gentium harum barbaries, quæ postea inoleuit. Disciplinæ honestas commendata est etiam à scriptoribus Romanis, & illud testimoni-um ab hoste prolatum, maioris est ponderis.

Tacitus lau-
dauit discipli-
nam veterum
Germanorum.

Æschylus lau-
dat Scytas vel
Henetos.

Est hæc vox Taciti: Plus ibi boni mores valent, quam alibi bonæ leges. Significat enim nostros maiores natura, educatione & consuetudine à sceleribus abhorruisse, quæ alibi nec legum doctrina, nec poenarum seueritate prohiberi possunt, quamuis & illam antiquitatem in puniendis sceleribus fuisse asperiores certum est. Etiam Aeschylus Scythas, id est, Henetos, nominat *Δυόμους*, & de Saxonibus scribitur, quod etiam ante acceptam fidem Christi, ad-
ulteros

ulteros mares & foeminas viuentes cremauerint. De rebus gestis veterum Teutonum non plus scimus, quàm sumitur ex historijs hostium ipsorum præcipuè Romanorum.

Historia Romana primum celebrat direptionem Romæ factam anno vrbis 365. à Celtis. Appellati sunt autem Celtæ non solum illi, qui incolebant regnum, quod nunc nominatur Gallia, sed etiam ipsi Germani, sicut aliquoties scribit Suidas, Germanos ad ripam Rheni habitantes, nominari Celtas, existimant autem eruditi, vocabulum esse idem quod Galata, Galli & Vallen. In ea vero expeditione fuerunt plures & diuersæ gentes, & procul dubio etiam multi ex nostris. Senas in Italia aiunt esse conditas à Senonibus, qui fuerunt vicini Elysiis. Nominatur dux eorum Brennus, à cuius nomine Brennopyrgum in Senonibus pleriq; deducunt.

Roma capta à Gallis.

Sena Italiae condita à Senonibus.

Et si verò ad extremum exitus fuit funestus Gallis; tamen eos satis iustam causam belli in Romanos habuisse apparet: Neq; etiam victoria crudelissime fuissent vsi, si non irritati fuissent à Romanis. Post annos deinde 108. narratur alia expeditio Celticorum, facta duce Brenno in Græciam, ibi magna se multitudo per Pannoniam in Macedoniam infudit: & quamuis multum acciperent detrimenti: tamen superstites fuerunt reliquæ, quibus sedes in Asia minori ad fluuium Halyn, vbi olim veterum Hætorum fuit patria, datæ sunt, ad eos scripsit D. Paulus: & apparet tunc etiam gentem eam fuisse pronam in superstitiones, & nimis credulam, ideo appellat eos αἰσθητοὺς.

Brenni expeditio in Græciam.

Annis sexaginta post hanc expeditionem, celebratur aliud bellum Celticum in Italia, vbi Marcellus consul interfecit ducem Celticum Viridomarum, & retulit Romam spolia opima. Deinde post annos 113. describitur bellum Cimbricum, quod fuit crudelissimum, & durauit per quinquennium. Scribit Plutarchus, irruisse in Italiam 300000. Cimbrorum & Teutonum militum: traxisse autem illos secum turbam mulierum & puerorum infinitam, fuisse sermonem, exercitum illum collectum esse inde à palude Mæotide ad Rhenum vsq;. Ergo & nostri homines fuerunt intermixti.

Celticum bellum in Italia.

Cimbricum bellum.

Initia fuerunt læta Cimbris, complentibus omnia horribili Ianiena & vastatione. Trucidarunt in aditu Alpium 8000. homines ex Romanorum exercitu. Sed tandem fatali casu bis victi, & crudelissima strage ad internecionem deleti sunt à Mario, cui mulier Iudaica Martha in suo exercitu victoriam prædixerat. Dies vltimi & truculentissimi prælii fuit 29. Iulij, quo interfecti sunt homines 120000, capti 60000.

*Cimbrorum
uel Germano-
rum misera-
bilis strages.*

Tanta autem fuit sæuicia aut immanitas victorum, vt viri fu-
gientes ex acie seipfos mactarent in castris, matres iugulatis liberis
seipfas interimerent, & cum arbores deessent, inuenti sunt, qui col-
lo se ad cornua bouum alligauerunt, à quibus raptati & necati sunt.
Conspecta est in castris infœlix mater pendens ex præalto carpen-
to, cui ex utroq; pede parui nati strangulati funibus pendebant.
Acciderunt hæc anno ab vrbe condita 652, ante natum Christum
fermè centesimo.

Hæc nostrorum maiorum tristitia cum vxoribus & paruis na-
tis exilia, & tragicos etiam interitus legentes, cogitemus de ærum-
nis generis humani, & de ira Dei aduersus peccata, qui in his popu-
lis etiam idolatriam & crudelitatem puniuit.

*Sueui pro-
gressi uersus
occidentem.*

Neque vero solum externa bella à maioribus nostris gesta
sunt: verum domi etiam fuerunt mutationes, & migrationes tri-
stes. Gens nostra Sueuica circa hæc ipsa, vt arbitror, tempora, cum
mota suis sedibus non proficisceretur vniuersa in Italiam, aut inde
esset repulsa, Rhetiam & Vindeliciam inuasit: & si Eutropio cre-
dimus, Quadi etiam suos Heluecones in illa iuga Alpium, vbi nunc
sunt Heluetij, collocarunt: Bellis deinde Iulij Cæsaris, non solum
multæ gentes afflictæ sunt, sed etiam Heluetiorum & aliorum vir-
tus inclaruit. Recitat autem in sua historia, etiam Marcomannos
adiunctis sibi Arijs, Sueuis & alijs, sub Ariouisto rege in Galliam
aduersus Cæsarem militatum transisse.

*Sueui milita-
runt contra
Iulium Cæ-
sarem.*

Tempore Augusti, cum pleraq; pars orbis terrarum esset pa-
cata, & circa illos ipsos annos, quibus Christus adolescentulus in Iu-
dæa cum matre & Ioseph ad festiuitates vsitatas Hierosolymam
proficiscbatur, in Germania fuerunt horribiles motus, cum Dru-
sus Germanicus, Augusti priuignus, vniuersam Germaniam ad
Albim vsq; concuteret. Verum is non multo post ad Moguntiam
ex vulnere mortuus est, & anno ætatis Christi vndecimo, tres le-
giones Romanæ à Principe iuvene, & præstanti virtute Harminio,
trucidatæ sunt, interfecto Quintilio Varo. Post quam cladem
Romæ maxima fuit consternatio, quia Augustus metuebat, Har-
minium rectà progressurum in Italiam. Et quidem Drusum vi-
uentem, & in medio cursu victoriarum hortatus erat, ne transcen-
deret Albim, neq; gentes illas bellicosissimas irritaret.

*Harminius ui-
cit Quinti-
lium Varum.*

Fuit vero in exercitu Harminij robur militiæ Germanicæ,
quia potentissimis gentibus ad Albim & Hercyniam syluam domi-
nabatur, & in communi periculo multi ex vicinis eum secuti sunt.
Tandem artificijs Romanorum Boij & Sueui, id est, isti nostri po-
puli concitati sunt in Harminium, ex quibus dissensionibus ci-
uilibus magnæ acceptæ sunt clades. Nam scribit Strabo, vxor-
em, filium trimum, & focerum Harminij Romæ ductos esse in
Triumpho. Ipse tamen fuit victor, & cum anno duodecimo
post victoriam Quintilianam floreret potentia & autoritate,
domi

*Sueui oppu-
gnant Har-
minium.*

*Harminij u-
xor & filij
Romæ ducti
sunt in Tri-
umpho.*

domi ex insidijs à suis cognatis, qui conducti erant à Tiberio, interfectus est.

Harminius
domi necatur
à suis.

Ex ruina Harminij deinde creuit potentia regni Marcomannici, cuius autor fuisse putatur Maroboducus, qui adolescens Romæ vixit, & reuersus in patriam amplum regnum Marcomannorum, & Quadorum condidit. Scribit Strabo eum domuisse magnam gentem Lutos, qui sunt Lygij: præterea populos Sucuicos ad ipsum vsq; mare Balticum: & transtulisse regiam suam in Bohemiam (ita enim legendum est apud Strabonem *Bohemum*) in quam multos ex Marcomannis collocauit. Manifestum est autem, magnam fuisse illius regni potentiam, cum prouinciæ, quæ nunc incipiunt à Morauia cum parte Australi ipsius Bohemiæ, vniuersa Polonia, Silesia, Marchia & Pomerania ad mare vsq; essent cõiunctæ. Rex iste cum patriam sæpe magna cum gloria defendisset, & acerrimè resisteret Romanis, discordia domestica regno pulsus est, & fugisse scribitur ad hostes suos Romanos, atq; ita Rauennæ in exilio, penè sicut Themistocles, Coriolanus, Alcibiades, & multi alij consenuit, & inglorius extinctus est. Talia sunt ludibria fortunæ humanæ, & tamen illi ipsi euentus gubernantur à Deo, puniente superbiam humanam, & mutante regna propter peccata.

Maroboducus
autor regni
Marcomannici.

Neq; tamen amisso illo rege potentia Marcomannorum extincta est. Domitiani ætate legio Romana cum duce interfecta est in Sarmatia, hoc est, in his ipsis locis. Nominat Tacitus & aliud genus regium Tudri, qui Tudrus fortassis est, qui Antoninorum tempore Romanos fortiter est adortus.

Coniunxerat sibi foedere rex Marcomannorum omnes vicinas gentes, ipsamq; etiam Sarmatiam, & vt scribit Iulius Capitolinus, vsq; ad Scythas. Numerat enim inter socios, populos Arctos, Bastarnas, Peucinos, Ostrogotthos, Roxolanos. Hæc conspiratio tantum attulit Romanis terrorem, vt vterq; Imperator Lucius & M. Antoninus Philosophus, in Germaniam profectionem instituèrent, & ait Eutropius, non fuisse lenius bellum, quam fuerunt Punica. In ipso autem apparatu belli, qui fuit eò difficilior, quod magna pars militum atroci pestilentia illius temporis esset consumpta, Aquilegiæ Lucius Cæsar extinctus est Apoplexia, ibi cum M. Antoninus cadauer eius Romam reueheret, bellum extractum est, & vires hostium interea auctæ: Peraçto tamen funere, Imperator validissimas copias euocauit ad hoc bellum, vbi & Galenus, vt esset custos valetudinis Imperatoris, exercitum iussus est sequi, verum ipse apud Cæsarem placidum & facilem impetrauit, vt in studijs suis, & scriptionibus librorum in vrbe relinqueretur.

Tudrus rex
bellum gerit
cum Romanis.

Totum autē biennium in bello illo consumpsit Antoninus, etsi ducebat secum exercitū robore & multitudine præstantem. Et cum sæpe asperrima fierent prælia, accessit tanta siccitas, vt milites & equi siti perirent, ibi in exercitu Romano scribitur precibus legionis cuiusdam

Legio Christiana precibus suis impetravit pluiam.

cuiusdam Christianæ impetrata esse larga pluuia, & terribilia fulmina in Quados ceciderunt. Parta demum victoria Imperator huic legioni dedit nomen *νεροῦσέλας*, id est, fulminatrix, & decreta facta contra Christianos aboleuit. Multitudini captæ ex Marcomannis dedit Antoninus sedes in Italia.

Quadi non
cesserunt
Romanis.

Acciderunt hæc circa annum Christi 170. Nec tamen quiesuerunt isti populi, sed subinde aucti nouis auxilijs, Pannoniam & vicina loca inuaserunt: & tantam virtutem, & vires Quadorum & Marcomannorum fuisse dicit Tacitus, vt ad suam ætatem vsq; reges ex gente ipsorum retinuerint, & sæpius pecunia quam armis à Romanis placarentur.

Gotthicum
Regnum.

In historia Decij deinde sub annum Christi 256. narrantur bella Romanorum cum Gotthis. Sub istam ætatem condiderunt imperium suum Gotthi, cum quibus proculdubio pleriq; Gotthi à Pannonia ad littus Balthicum vsq; sese coniunxerunt. Sicut Tacitus Gotthinos ad Austrum & Orientem, & rursus Gotthones ad Aquilonem facit vicinos Lygiorum. In illo bello perierunt Decius pater & filius, Deo puniente tyrannidem & sæuitiam in Christianos.

Marcomanni
gesserunt bel-
lum ingens
cum Aurelia-
no Cesare.

Iulius Capitolinus & Herodianus narrant, etiam Maximum ante Decium parasse bellum in Sarmatas, verum in ipso apparatu eum esse interfectum. Sicut autem ab vna parte commouebant se validissima cum potentia Gotthi: ita ab altera parte Marcomanni & Quadi, adiunctis sibi auxilijs populorum Henetorum, assidue in Romanos bella moliebantur. Aureliani ætate circa annum Domini 274. populi regni Marcomannici instar rapidi torrentis in ipsam Italiam penetrarunt, & capto Mediolano multisq; alijs vr-
bibus, terrorem similem Cimbrico vel Celtico Romanis incusserunt. Sed Aurelianus Imperator bellicosissimus & foelix tribus magnis prælijs ad Placentiam & Ticinum eos vicit, & deleuit, cum prius tamen magnas clades accepisset. Neq; post hunc Imperatorem finis fuit bellorum, quæ excitarunt populi Germanici & Heneti, Alemanni, Franci, Marcomanni, Gotthi, Saxones, donec Imperium Romanum ab ipsis euersum est. Et quidem ab initio apparuit, hanc gentem, quam nunquam edomuerunt Romani, fatalem futuram huic Monarchiæ: sicut olim Græcia fatalis fuit regno Persico, & nostro Turci. Repressi tamen sunt aliquot annos populi nostri virtute Imperatorum, Constantini, Iouiniani & aliorum.

Germania
fuit fatalis
imperio Ro-
mano.

Quadi oppu-
gnarunt Va-
lentinianum.
Brigotium
oppidum
Quadorum.

Valentiniano deinde res fuit cum Saxonibus circa annum Christi 370. illis repulsis mouit bellum in Quados, qui inuaserant Pannonias, & accessit ad Brigionem, aut ad Brigotium oppidum Quadorum, teste Paulo Diacono, qui scripsit paralipomena Eutropij. Ibi cum incensus ira vehementius cum legatis Quadorum contenderet, vena ipsi in pectore rupta est, vnde post paucos dies

peri-

peripneumonia extinctus est. Vtrum illa vrbs sit nostra Brega in Silesia superiori non affirmabo, sonus tamen & situs affinia sunt.

Circa hanc ætatem, extincta stirpe & autoritate regum Marcomannorum, videntur cœpisse initia potentiae Vandalicæ in his nostris regionibus, quæ gens procul dubio conflata fuit ex Germanis & Henetis. Quia cum Teutonum vel Sueuorum vires tot expeditionibus, & cladibus valde essent attritæ, & subinde magnæ cæteruæ, populis quærentibus nouas sedes, hinc inde se coniungerent, ex vicina Sarmatia in has regiones noui migrarunt coloni, qui ipsis Germanis sunt interspersi. Sed iam tunc cœperunt inimicitia inter Gotthos & Vandalos.

*Vandalici
regni initia.*

Gotthi sub Valente, pulsis præsidij Romanis, Pannoniam occuparunt. Deinde à præfectis filiorum Theodosij attracti sunt isti populi in Italiam, à Ruffino Gotthi, à Stillicone Vandali. Gotthi tandem anno Christi 414. sub Honorio, duce Alarico Romam 26. die Augusti teste Cedreno ceperunt. Vandali peruagati Galliam, in Hispaniam irruerunt: sed inde pulsi sunt à Gotthis, & ab ipsis Romanis præsidibus, euocati in Africam, ibi Gensericus rex immanem sauitiam in pios exercuit: quia Vandali, sicut isti populi omnes, culpa Cæsarum Græcorum, qui tales ipsis miserant doctores, contaminati erant furoribus Arrianis: & dum obsiderent Hipponem, in vrbe mortuus est Augustinus, consumtus ingenti animi dolore, propter ruinas & calamitates Ecclesiæ, anno ætatis 76. anno Christi 430. Gensericus postea regnum Vandalicum in Africa constituit, ex quo est adortus Italiam, & Romam anno Christi 459. captam spoliauit.

*Roma capta à
Gotthis &
Vandalis.*

Durauit autem regnum Vandalorum in Africa annos 97. desijt sub Iustiniano, ultimo rege victo & capto à Bellisario. Sub eodem Iustiniano anno Christi 546. tertio Roma à Totila rege Gotthico capta & destructa est. Sed has historias recitare integras non est nostri instituti: satis est nos inquirere nostræ gentis mutationes. Quæ fuerit fortuna Lygiorum, qui domi in suis sedibus manserant, etiam significat historia.

Tempore Valentiniani tertij, circa annum Christi 434. Attila Hunnos ex Scythia Orientali in Pannoniam adduxit, quorum fuit multitudo, & trucescentia maxima: & non solum Gotthos sibi subiecit, verum etiam populos, quicunque Carpatho erant vicini, domuit: & perspicue dicitur in historia, seruasse ipsi Ardaricum regem Gepidarum, qui nunc sunt Sepulsi, orti & ipsi à Gotthis, deinde Marcomannos, Sueuos, Quados. Iste motus Attilæ irruentis, non minima causa fuit, cur Gotthi & Vandali facilius sese passi sunt in Italiam & Galliam vocari.

*Attila regna-
uit in Silesia.*

Vandali impares Gotthis miserunt ad Attilam oratum, vt ipsis veniret auxilio in Hispanias contra Gotthos. Ibi ille Tyrannus planè Stygius contraxit ex omnibus populis sibi seruientibus quin-

*Attilæ senten-
tia.*

quies

quies centena millia hominum, infudit se in Germaniam & Galliam ubi omnia tanta rabie immanitatis compleuit, vt ad eius famam tanquam infernalem spirantis flammam, totus orbis expanseretur.

Actius Romanus, usus auxilio Henetorum & Gotthorum, fudit Attilam.

Occurrit ipsi tamen ad Tolosam Galliæ urbem, Aëtius dux Romanus peritus & foelix, qui optimo consilio adiunxerat sibi Gotthos & Francos: imò narrat historia scripta ea ætate, omnes populos ad Aquilonem, inter quos fuerunt etiam Sarmatæ, id est, Heneti, vicini Attilæ, ad exercitum Aëtij, tanquam ad restringendum commune incendium, concurrisse: & tandem ita atrox prælium commissum est, quale fortassis aliud in genere humano non fuit, cæsa sunt centum octoginta millia hominum, & magni torrentes sanguinis, raptantes secum cadauera, fluxerunt.

Theodoricus rex Gotthorum interfectus.

Etsi victoria penè fuit ambigua, cum ex partibus Aëtij cecidisset Theodoricus rex Gotthorum, tamen Attila campo cessit, & reliquias sui exercitus reduxit in Pannoniam. Aëtius suo quodam consilio noluit vrgere victoriam, quod tamen postea perdidit Italiam.

Attila inuasit Italiam.

Non autem hæc subito acciderunt. Nam cum Attila in vastatione Germaniæ & Galliæ consumsisset annos penè sex, primum anno Christi 455. ad Tolosam cæsus est. Rediens in Pannoniam collegit omnes copias, tanquam alter Phaëton, minitans orbi terrarum faces & cineres. Inuasit igitur Italiam, cepit aliquot potentes vrbes, & cum Romam esset petiturus, mirabili Dei consilio à Leone Episcopo vrbis, & senatoribus legatis exoratur, vt vrbi parcat. Rursus igitur domum rediit, & meditabatur bellum in Sarmatas & Germanos. Sed cum illi noua nupta adduceretur, in conuiuio repente sanguinem vomens extinctus est, correptus procul dubio Apoplexia forti, quæ eum euestigio strangulauit.

Attilæ filij uicti sunt à Gotthis.

Ita subito liberatus est mundus grauissimo terrore circa annum Christi 459. Post eius mortem, cum ipse tantum fecisset vastationes, neq; vllam formam regni constituisset, filij ipsius uicti, necati, & ex Pannonia pulsi sunt, quam Gotthi recuperarunt, & retinuerunt annos centum. Deinde rursus ab Hunnis confirmatis auxilijs Auarorum uicti sunt. Inde est appellatio Hungarorum, ab Hunnis & Auaris.

Hunni & Auari occupant Pannoniam.

Sarmatici regni initium post mortem Attilæ.

Mortuo Attila, & attritis gentium nostrarum viribus, tot migrationibus & cladibus, credo non multo post coepisse Sarmatas Lygijs, & vicinis prouincijs dominari, cum quidem in Germania nulla esset alia potentia, quæ illos impediret. Nam Franci, Saxones, Sueui, & pleriq; alij, iam in Italiam & Galliam migrauerant: ipsi autem Sarmatæ aucti auxilijs vicinorum Roxolanorum & aliorum, sedes desertas Lygiorum & aliorum Sueuorum occuparunt.

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

THE HISTORY OF THE
CITY OF LONDON
FROM THE FIRST BEGINNINGS
TO THE PRESENT TIME
BY SAMUEL JOHNSON
IN TWO VOLUMES
THE FIRST
LONDON: Printed by A. MILLAR, in Pall-mall; and by J. DODD, in St. Dunstons Church-yard, 1773.

The first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the
the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the

The first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the
the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the

The first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the
the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the

The first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the
the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the

[The text on this page is extremely faint and illegible due to fading or bleed-through from the reverse side. It appears to consist of several paragraphs of handwritten or printed text.]

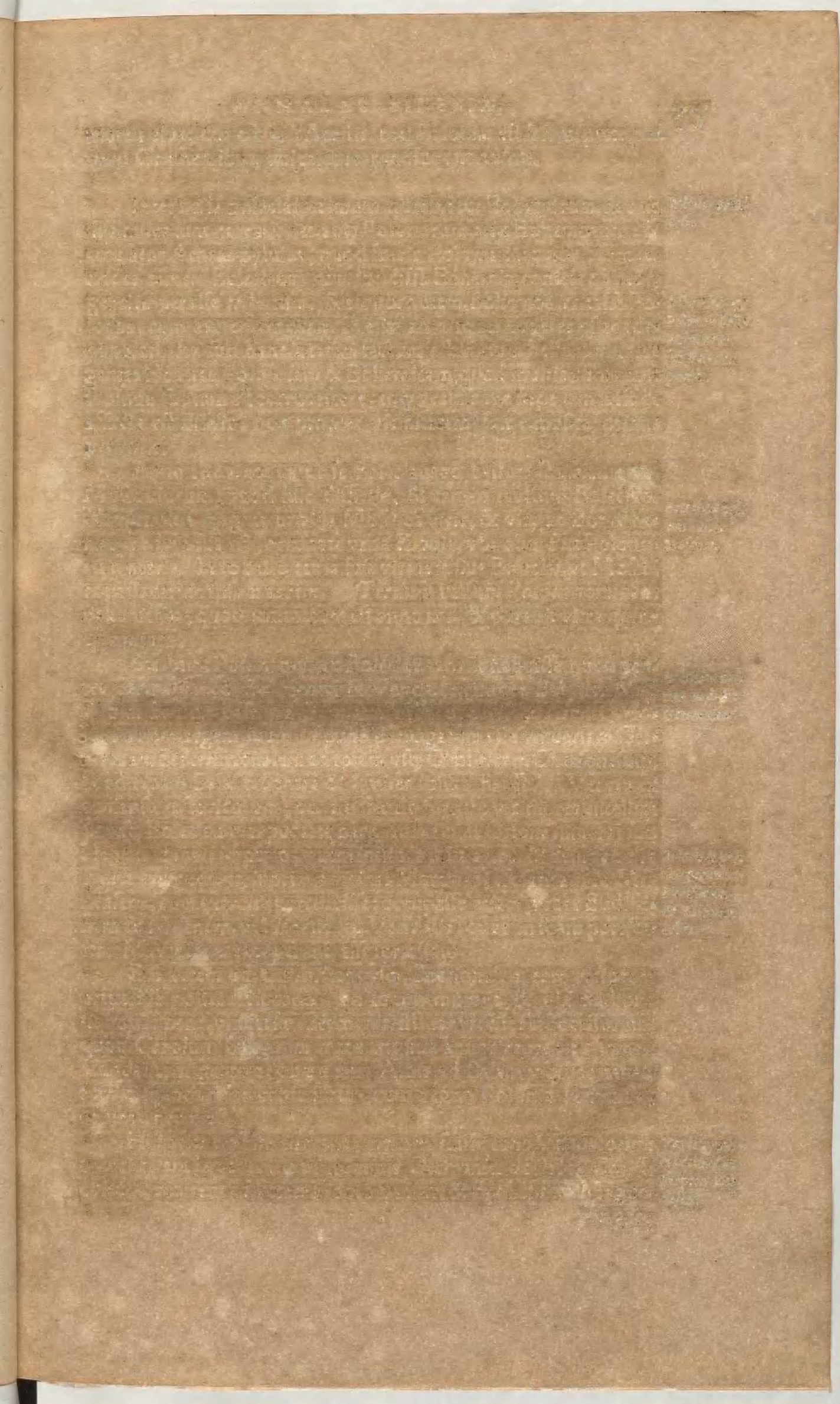
the first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the
the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the

the eleventh is the fact that the
the twelfth is the fact that the
the thirteenth is the fact that the
the fourteenth is the fact that the
the fifteenth is the fact that the
the sixteenth is the fact that the
the seventeenth is the fact that the
the eighteenth is the fact that the
the nineteenth is the fact that the
the twentieth is the fact that the

the twenty-first is the fact that the
the twenty-second is the fact that the
the twenty-third is the fact that the
the twenty-fourth is the fact that the
the twenty-fifth is the fact that the
the twenty-sixth is the fact that the
the twenty-seventh is the fact that the
the twenty-eighth is the fact that the
the twenty-ninth is the fact that the
the thirtieth is the fact that the

the thirty-first is the fact that the
the thirty-second is the fact that the
the thirty-third is the fact that the
the thirty-fourth is the fact that the
the thirty-fifth is the fact that the
the thirty-sixth is the fact that the
the thirty-seventh is the fact that the
the thirty-eighth is the fact that the
the thirty-ninth is the fact that the
the fortieth is the fact that the

the forty-first is the fact that the
the forty-second is the fact that the
the forty-third is the fact that the
the forty-fourth is the fact that the
the forty-fifth is the fact that the
the forty-sixth is the fact that the
the forty-seventh is the fact that the
the forty-eighth is the fact that the
the forty-ninth is the fact that the
the fiftieth is the fact that the

THE HISTORY OF THE

REIGN OF CHARLES THE FIRST
IN WHICH ARE CONTAINED
THE MOST IMPORTANT
EVENTS OF HIS REIGN
FROM THE YEAR 1625
TO THE YEAR 1649
BY JOHN HALLAM
ESQ.

CHAP. I.

THE DEATH OF KING JAMES THE FIRST
ON THE 27TH OF MARCH 1625
AND THE ACCESSION OF
HIS SON CHARLES THE FIRST
TO THE THRONE OF GREAT
BRITAIN

THE DEATH OF KING JAMES THE FIRST
ON THE 27TH OF MARCH 1625
AND THE ACCESSION OF
HIS SON CHARLES THE FIRST
TO THE THRONE OF GREAT
BRITAIN

THE DEATH OF KING JAMES THE FIRST
ON THE 27TH OF MARCH 1625
AND THE ACCESSION OF
HIS SON CHARLES THE FIRST
TO THE THRONE OF GREAT
BRITAIN

CHAP. II.

THE DEATH OF KING JAMES THE FIRST
ON THE 27TH OF MARCH 1625
AND THE ACCESSION OF
HIS SON CHARLES THE FIRST
TO THE THRONE OF GREAT
BRITAIN

THE DEATH OF KING JAMES THE FIRST
ON THE 27TH OF MARCH 1625
AND THE ACCESSION OF
HIS SON CHARLES THE FIRST
TO THE THRONE OF GREAT
BRITAIN

THE DEATH OF KING JAMES THE FIRST
ON THE 27TH OF MARCH 1625
AND THE ACCESSION OF
HIS SON CHARLES THE FIRST
TO THE THRONE OF GREAT
BRITAIN

the first of these is the fact that the
 British government had no intention of
 allowing the French to establish a
 permanent base in the West Indies.
 The second is that the British
 government was determined to
 maintain its supremacy in the
 Caribbean Sea.

The third is that the British
 government was determined to
 maintain its supremacy in the
 Caribbean Sea. The fourth is that
 the British government was
 determined to maintain its
 supremacy in the Caribbean Sea.
 The fifth is that the British
 government was determined to
 maintain its supremacy in the
 Caribbean Sea.

The sixth is that the British
 government was determined to
 maintain its supremacy in the
 Caribbean Sea. The seventh is
 that the British government was
 determined to maintain its
 supremacy in the Caribbean Sea.
 The eighth is that the British
 government was determined to
 maintain its supremacy in the
 Caribbean Sea.

The ninth is that the British
 government was determined to
 maintain its supremacy in the
 Caribbean Sea. The tenth is
 that the British government was
 determined to maintain its
 supremacy in the Caribbean Sea.
 The eleventh is that the British
 government was determined to
 maintain its supremacy in the
 Caribbean Sea.

The twelfth is that the British
 government was determined to
 maintain its supremacy in the
 Caribbean Sea. The thirteenth
 is that the British government
 was determined to maintain
 its supremacy in the Caribbean
 Sea. The fourteenth is that
 the British government was
 determined to maintain its
 supremacy in the Caribbean Sea.

The fifteenth is that the British
 government was determined to
 maintain its supremacy in the
 Caribbean Sea. The sixteenth
 is that the British government
 was determined to maintain
 its supremacy in the Caribbean
 Sea.

... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...

the first of the year, the weather was very cold, and the wind was very strong, so that the ships were obliged to stay in port. The second of the year, the weather was very warm, and the wind was very light, so that the ships were obliged to go out to sea. The third of the year, the weather was very cold, and the wind was very strong, so that the ships were obliged to stay in port. The fourth of the year, the weather was very warm, and the wind was very light, so that the ships were obliged to go out to sea.

The fifth of the year, the weather was very cold, and the wind was very strong, so that the ships were obliged to stay in port. The sixth of the year, the weather was very warm, and the wind was very light, so that the ships were obliged to go out to sea. The seventh of the year, the weather was very cold, and the wind was very strong, so that the ships were obliged to stay in port. The eighth of the year, the weather was very warm, and the wind was very light, so that the ships were obliged to go out to sea.

The ninth of the year, the weather was very cold, and the wind was very strong, so that the ships were obliged to stay in port. The tenth of the year, the weather was very warm, and the wind was very light, so that the ships were obliged to go out to sea. The eleventh of the year, the weather was very cold, and the wind was very strong, so that the ships were obliged to stay in port. The twelfth of the year, the weather was very warm, and the wind was very light, so that the ships were obliged to go out to sea.

The thirteenth of the year, the weather was very cold, and the wind was very strong, so that the ships were obliged to stay in port. The fourteenth of the year, the weather was very warm, and the wind was very light, so that the ships were obliged to go out to sea. The fifteenth of the year, the weather was very cold, and the wind was very strong, so that the ships were obliged to stay in port. The sixteenth of the year, the weather was very warm, and the wind was very light, so that the ships were obliged to go out to sea.

The first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the
the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the

the eleventh is the fact that the
the twelfth is the fact that the
the thirteenth is the fact that the
the fourteenth is the fact that the
the fifteenth is the fact that the
the sixteenth is the fact that the
the seventeenth is the fact that the
the eighteenth is the fact that the
the nineteenth is the fact that the
the twentieth is the fact that the

the twenty-first is the fact that the
the twenty-second is the fact that the
the twenty-third is the fact that the
the twenty-fourth is the fact that the
the twenty-fifth is the fact that the
the twenty-sixth is the fact that the
the twenty-seventh is the fact that the
the twenty-eighth is the fact that the
the twenty-ninth is the fact that the
the thirtieth is the fact that the

the thirty-first is the fact that the
the thirty-second is the fact that the
the thirty-third is the fact that the
the thirty-fourth is the fact that the
the thirty-fifth is the fact that the
the thirty-sixth is the fact that the
the thirty-seventh is the fact that the
the thirty-eighth is the fact that the
the thirty-ninth is the fact that the
the fortieth is the fact that the

the forty-first is the fact that the
the forty-second is the fact that the
the forty-third is the fact that the
the forty-fourth is the fact that the
the forty-fifth is the fact that the
the forty-sixth is the fact that the
the forty-seventh is the fact that the
the forty-eighth is the fact that the
the forty-ninth is the fact that the
the fiftieth is the fact that the

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

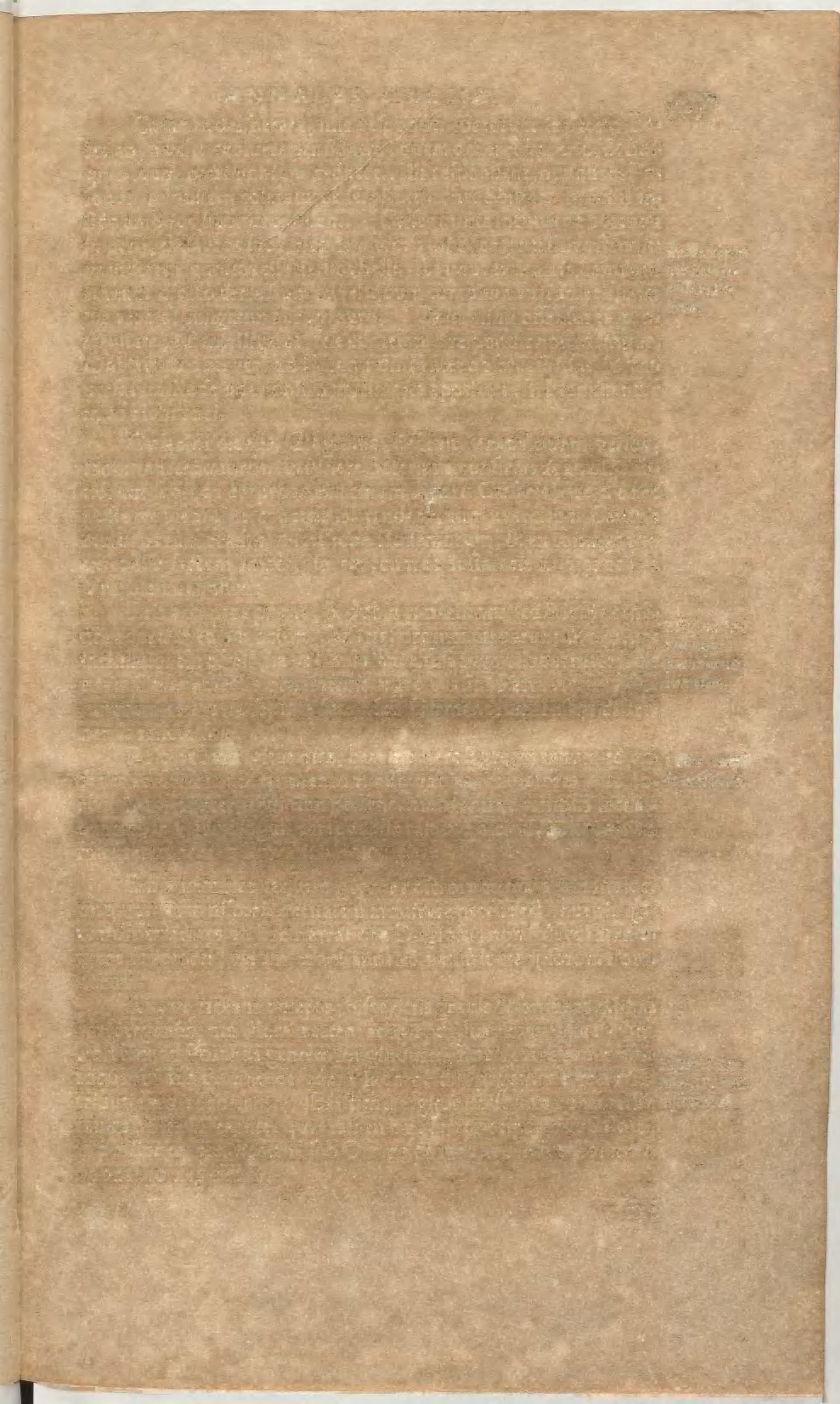
... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

The first of these is the fact that the
people of the country were not
satisfied with the present state of
affairs, and they were determined
to make some change in the
government.

The second of these is the fact that
the people of the country were not
satisfied with the present state of
affairs, and they were determined
to make some change in the
government. The third of these is
the fact that the people of the
country were not satisfied with the
present state of affairs, and they
were determined to make some
change in the government. The
fourth of these is the fact that
the people of the country were not
satisfied with the present state of
affairs, and they were determined
to make some change in the
government.

The fifth of these is the fact that
the people of the country were not
satisfied with the present state of
affairs, and they were determined
to make some change in the
government. The sixth of these is
the fact that the people of the
country were not satisfied with the
present state of affairs, and they
were determined to make some
change in the government. The
seventh of these is the fact that
the people of the country were not
satisfied with the present state of
affairs, and they were determined
to make some change in the
government. The eighth of these is
the fact that the people of the
country were not satisfied with the
present state of affairs, and they
were determined to make some
change in the government.

The ninth of these is the fact that
the people of the country were not
satisfied with the present state of
affairs, and they were determined
to make some change in the
government. The tenth of these is
the fact that the people of the
country were not satisfied with the
present state of affairs, and they
were determined to make some
change in the government.

THE STATE OF NEW YORK

IN SENATE

January 1st 1880. The following report of the State Engineer, in compliance with a resolution of the Senate, passed on the 1st day of January, 1879, is hereby presented to the Senate.

The State Engineer has the honor to acknowledge the receipt of the report of the State Engineer, in compliance with a resolution of the Senate, passed on the 1st day of January, 1879, and to present the same to the Senate.

The State Engineer has the honor to acknowledge the receipt of the report of the State Engineer, in compliance with a resolution of the Senate, passed on the 1st day of January, 1879, and to present the same to the Senate.

The State Engineer has the honor to acknowledge the receipt of the report of the State Engineer, in compliance with a resolution of the Senate, passed on the 1st day of January, 1879, and to present the same to the Senate.

The State Engineer has the honor to acknowledge the receipt of the report of the State Engineer, in compliance with a resolution of the Senate, passed on the 1st day of January, 1879, and to present the same to the Senate.

REIGN OF KING CHARLES THE FIRST
IN THE YEAR OF HIS REIGN
THE SECOND OF HIS AGE
AND THE FIRST OF HIS REIGN

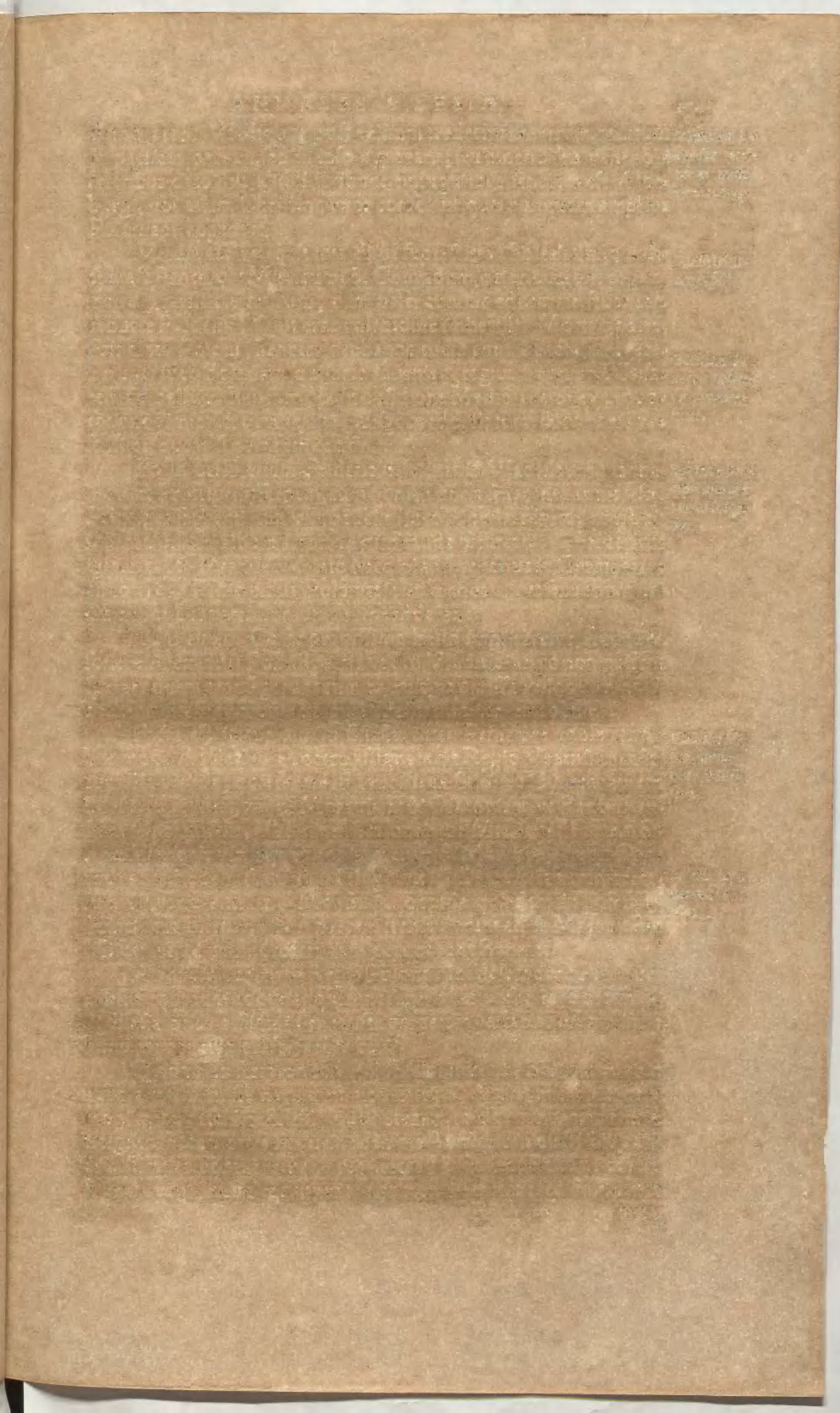
THE FIRST PART OF THE HISTORY
OF THE REIGN OF KING CHARLES THE FIRST
IN THE YEAR OF HIS REIGN
THE SECOND OF HIS AGE
AND THE FIRST OF HIS REIGN

THE SECOND PART OF THE HISTORY
OF THE REIGN OF KING CHARLES THE FIRST
IN THE YEAR OF HIS REIGN
THE SECOND OF HIS AGE
AND THE FIRST OF HIS REIGN

THE THIRD PART OF THE HISTORY
OF THE REIGN OF KING CHARLES THE FIRST
IN THE YEAR OF HIS REIGN
THE SECOND OF HIS AGE
AND THE FIRST OF HIS REIGN

THE FOURTH PART OF THE HISTORY
OF THE REIGN OF KING CHARLES THE FIRST
IN THE YEAR OF HIS REIGN
THE SECOND OF HIS AGE
AND THE FIRST OF HIS REIGN

THE FIFTH PART OF THE HISTORY
OF THE REIGN OF KING CHARLES THE FIRST
IN THE YEAR OF HIS REIGN
THE SECOND OF HIS AGE
AND THE FIRST OF HIS REIGN

1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
BY
JOHN B. BOWEN
VOLUME I
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE YEAR 1780
PUBLISHED BY
J. B. BOWEN
1895

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

...the ... of the ...

Handwritten text in a cursive script, likely a historical document or letter. The text is arranged in approximately 25 lines, though many are illegible due to fading and bleed-through from the reverse side. The script is dense and characteristic of 17th or 18th-century handwriting. The paper is aged and shows signs of wear, including discoloration and some staining.

THE HISTORY OF THE

THE HISTORY OF THE

THE HISTORY OF THE

THE HISTORY OF THE

THE HISTORY OF THE

THE HISTORY OF THE

REIGN OF KING CHARLES THE FIRST

IN THE YEAR OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE FIRST OF JANUARY

THE SECOND OF JANUARY

THE THIRD OF JANUARY

THE FOURTH OF JANUARY

The first of these was the discovery of the circulation of the blood by William Harvey in 1628. This discovery was a major breakthrough in the history of medicine, as it showed that the blood was not static, but constantly moving throughout the body. Harvey's discovery was based on his observations of the heart and the blood vessels, and his experiments with animals. He showed that the heart pumped blood out to the rest of the body, and that the blood then returned to the heart. This discovery was a major step forward in the understanding of the human body, and it paved the way for the development of modern medicine.

The second of these was the discovery of the structure of the cell by Robert Brown in 1830. This discovery was a major breakthrough in the history of biology, as it showed that all living organisms are made up of cells. Brown's discovery was based on his observations of plant cells, and his experiments with microscopes. He showed that cells were the basic units of life, and that they were made up of a nucleus and a cytoplasm. This discovery was a major step forward in the understanding of the structure of life, and it paved the way for the development of modern biology.

The third of these was the discovery of the structure of the DNA molecule by James Watson and Francis Crick in 1953. This discovery was a major breakthrough in the history of genetics, as it showed that the genetic code was stored in the structure of the DNA molecule. Watson and Crick's discovery was based on their observations of the structure of the DNA molecule, and their experiments with X-ray diffraction. They showed that the DNA molecule was made up of two strands that were twisted around each other, and that the genetic code was stored in the sequence of the bases. This discovery was a major step forward in the understanding of the structure of the genetic code, and it paved the way for the development of modern genetics.

THE HISTORY OF THE ROYAL SOCIETY OF LONDON

The Royal Society of London was founded in 1660, and it has since become one of the most important scientific organizations in the world. It was founded by a group of scientists who were interested in the study of nature, and who wanted to share their knowledge with each other. The society was founded in the aftermath of the English Civil War, and it was one of the first scientific organizations to be founded in England. The society has since become a major center for scientific research, and it has played a major role in the development of modern science.

The first of these is the fact that the British government had no intention of recognizing the independence of the United States. This was a serious mistake, for it was the only way in which the British could have secured the support of the United States in their struggle against France.

The second of these is the fact that the British government had no intention of recognizing the independence of the United States. This was a serious mistake, for it was the only way in which the British could have secured the support of the United States in their struggle against France.

The third of these is the fact that the British government had no intention of recognizing the independence of the United States. This was a serious mistake, for it was the only way in which the British could have secured the support of the United States in their struggle against France.

The fourth of these is the fact that the British government had no intention of recognizing the independence of the United States. This was a serious mistake, for it was the only way in which the British could have secured the support of the United States in their struggle against France.

The fifth of these is the fact that the British government had no intention of recognizing the independence of the United States. This was a serious mistake, for it was the only way in which the British could have secured the support of the United States in their struggle against France.

The sixth of these is the fact that the British government had no intention of recognizing the independence of the United States. This was a serious mistake, for it was the only way in which the British could have secured the support of the United States in their struggle against France.

...the first of the year 1717, the ...
...the second of the year 1717, the ...
...the third of the year 1717, the ...
...the fourth of the year 1717, the ...
...the fifth of the year 1717, the ...

...the sixth of the year 1717, the ...
...the seventh of the year 1717, the ...
...the eighth of the year 1717, the ...
...the ninth of the year 1717, the ...
...the tenth of the year 1717, the ...

...the eleventh of the year 1717, the ...
...the twelfth of the year 1717, the ...
...the thirteenth of the year 1717, the ...
...the fourteenth of the year 1717, the ...
...the fifteenth of the year 1717, the ...
...the sixteenth of the year 1717, the ...
...the seventeenth of the year 1717, the ...
...the eighteenth of the year 1717, the ...
...the nineteenth of the year 1717, the ...
...the twentieth of the year 1717, the ...

...the twenty-first of the year 1717, the ...
...the twenty-second of the year 1717, the ...
...the twenty-third of the year 1717, the ...
...the twenty-fourth of the year 1717, the ...
...the twenty-fifth of the year 1717, the ...
...the twenty-sixth of the year 1717, the ...
...the twenty-seventh of the year 1717, the ...
...the twenty-eighth of the year 1717, the ...
...the twenty-ninth of the year 1717, the ...
...the thirtieth of the year 1717, the ...

...the thirty-first of the year 1717, the ...
...the first of the year 1718, the ...
...the second of the year 1718, the ...
...the third of the year 1718, the ...
...the fourth of the year 1718, the ...
...the fifth of the year 1718, the ...
...the sixth of the year 1718, the ...
...the seventh of the year 1718, the ...
...the eighth of the year 1718, the ...
...the ninth of the year 1718, the ...

the first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the

the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the

the eleventh is the fact that the
the twelfth is the fact that the
the thirteenth is the fact that the
the fourteenth is the fact that the
the fifteenth is the fact that the
the sixteenth is the fact that the
the seventeenth is the fact that the
the eighteenth is the fact that the
the nineteenth is the fact that the
the twentieth is the fact that the

the twenty-first is the fact that the
the twenty-second is the fact that the
the twenty-third is the fact that the
the twenty-fourth is the fact that the
the twenty-fifth is the fact that the
the twenty-sixth is the fact that the
the twenty-seventh is the fact that the
the twenty-eighth is the fact that the
the twenty-ninth is the fact that the
the thirtieth is the fact that the

the thirty-first is the fact that the
the thirty-second is the fact that the
the thirty-third is the fact that the
the thirty-fourth is the fact that the
the thirty-fifth is the fact that the
the thirty-sixth is the fact that the
the thirty-seventh is the fact that the
the thirty-eighth is the fact that the
the thirty-ninth is the fact that the
the fortieth is the fact that the

the forty-first is the fact that the
the forty-second is the fact that the
the forty-third is the fact that the
the forty-fourth is the fact that the
the forty-fifth is the fact that the
the forty-sixth is the fact that the
the forty-seventh is the fact that the
the forty-eighth is the fact that the
the forty-ninth is the fact that the
the fiftieth is the fact that the

the fifty-first is the fact that the
the fifty-second is the fact that the
the fifty-third is the fact that the
the fifty-fourth is the fact that the
the fifty-fifth is the fact that the
the fifty-sixth is the fact that the
the fifty-seventh is the fact that the
the fifty-eighth is the fact that the
the fifty-ninth is the fact that the
the sixtieth is the fact that the

THE HISTORY OF THE

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

Handwritten text in a cursive script, likely a letter or a page from a manuscript. The text is written in a dark ink on aged, slightly discolored paper. The handwriting is fluid and characteristic of the 17th or 18th century.

Continuation of the handwritten text. The script remains consistent, with some variations in line spacing and ink density. The text appears to be a continuous narrative or a series of related points.

Final section of the handwritten text on this page. The script is still legible, though some parts are slightly faded. The text concludes with a few lines that may be a signature or a closing phrase.

Handwritten signature or initials at the bottom right of the page.

The first part of the system is the most important, and the most difficult to learn. It is the foundation of the whole, and without it the student cannot progress. It is the basis of the system, and the student must learn it thoroughly before he can attempt the other parts. It is the most important part of the system, and the student must learn it thoroughly before he can attempt the other parts.

The second part of the system is the most important, and the most difficult to learn. It is the foundation of the whole, and without it the student cannot progress. It is the basis of the system, and the student must learn it thoroughly before he can attempt the other parts. It is the most important part of the system, and the student must learn it thoroughly before he can attempt the other parts.

The third part of the system is the most important, and the most difficult to learn. It is the foundation of the whole, and without it the student cannot progress. It is the basis of the system, and the student must learn it thoroughly before he can attempt the other parts. It is the most important part of the system, and the student must learn it thoroughly before he can attempt the other parts.

The fourth part of the system is the most important, and the most difficult to learn. It is the foundation of the whole, and without it the student cannot progress. It is the basis of the system, and the student must learn it thoroughly before he can attempt the other parts. It is the most important part of the system, and the student must learn it thoroughly before he can attempt the other parts.

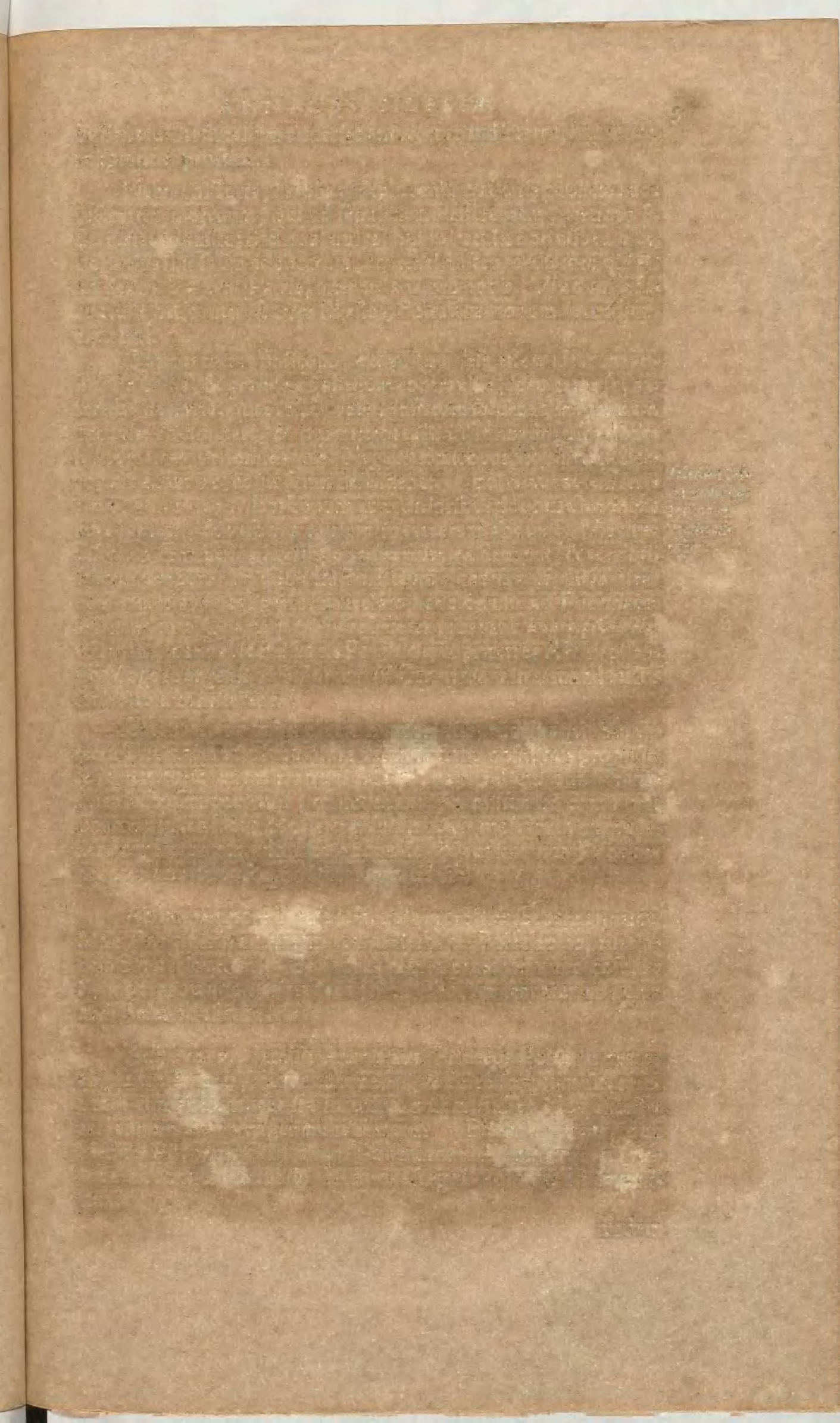
The first part of the history of the
the second part of the history of the
the third part of the history of the
the fourth part of the history of the
the fifth part of the history of the
the sixth part of the history of the
the seventh part of the history of the
the eighth part of the history of the
the ninth part of the history of the
the tenth part of the history of the

The eleventh part of the history of the
the twelfth part of the history of the
the thirteenth part of the history of the
the fourteenth part of the history of the
the fifteenth part of the history of the
the sixteenth part of the history of the
the seventeenth part of the history of the
the eighteenth part of the history of the
the nineteenth part of the history of the
the twentieth part of the history of the

The twenty-first part of the history of the
the twenty-second part of the history of the
the twenty-third part of the history of the
the twenty-fourth part of the history of the
the twenty-fifth part of the history of the
the twenty-sixth part of the history of the
the twenty-seventh part of the history of the
the twenty-eighth part of the history of the
the twenty-ninth part of the history of the
the thirtieth part of the history of the

The thirty-first part of the history of the
the thirty-second part of the history of the
the thirty-third part of the history of the
the thirty-fourth part of the history of the
the thirty-fifth part of the history of the
the thirty-sixth part of the history of the
the thirty-seventh part of the history of the
the thirty-eighth part of the history of the
the thirty-ninth part of the history of the
the fortieth part of the history of the

The forty-first part of the history of the
the forty-second part of the history of the
the forty-third part of the history of the
the forty-fourth part of the history of the
the forty-fifth part of the history of the
the forty-sixth part of the history of the
the forty-seventh part of the history of the
the forty-eighth part of the history of the
the forty-ninth part of the history of the
the fiftieth part of the history of the

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

dimissi sunt. Henricus Probus Croſnam à Marchione, cui exoluit aurcos sexies mille, recepit. Non diu fruebatur iſta læticia Boleslaus. Nam anno 1278. mortuus eſt Princeps iniuſtus, & qui ſæpe mente delirabat.

Boleslaus Calvus Princeps delirus & tyrannicus extinguitur.

Scribitur mandaſſe, vt porci paſcerentur non granis frumentorum, ſed ſœno, quia æſtate veſcerentur gramine. Iuſſerat quendam plectere capite, qui ſupplicium meritus non erat: Ablegarunt igitur eum familiares, & renunciauerunt Principi, eum eſſe necatum. Vidit autem poſtea eundem Goltpergæ, & perſuaſus eſt à ſuis, multos ex mortuis in montes Goltpergenſes commigrare. Sepultus eſt cum coniuge & liberis Lignici in monaſterio Dominicanorum, quod ipſe crexerat.

BOLESLAVS SÆVVS.

Henricus Quintus Obafus, Princeps Lignicenſis, & deinde Vratiſlauienſis.

Boleslaus Princeps Suidnicenſis.

Bernhardus agilis, qui deceſſit ſine liberis 1280.

ANNO 1278. quo defunctus eſt Boleslaus Lignicenſis, Henricus Probus poſt necem Ottocari Regis Bohemiæ recepit ditionem Gloceſem, & duxit Mechtildem, filiam Ottonis Marchionis Brandeburgenſis, qui tunc erat Bohemiæ gubernator.

Henricus Probus recipit ditionem Gloceſem.

Anno 1281. nouum ſcelus inter Principes noſtros ortum eſt. Henricus Probus tunc non reſpondens nomini ſuo vlturus veteres iniurias, ſub ſpecie amicitie ad ſe vocauit Henricum Lignicenſem, Henricum Glogouienſem, Conradi filium, & Primislaum Poſnaniemſem, eos detinuit, & in carcerem coniecit. Leſcus niger, qui tunc erat Princeps Cracouienſis, animoſus & iuſtus vir, motus rei indignitate, collecto exercitu ex tota Polonia, omnem ditionem Vratiſlauienſem ad ipſa uſque mœnia vrbis vaſtauit: Captiui Principes tamen non ſunt dimiſſi. Tandem, vt ſe liberarent: Primislaus agrum Rudenſem in Polonia Henrico Probo ceſſit: reliqui duo Henrici promiſerunt, ſe vocatos, quocunque tempore, Henrico Probo cum triginta haſtatis militatuſcos.

Henricus Probus capit & multat cognatos Principes.

Anno 1284. Henricus Probus quædam ademit Primislaum in Polonia maiori: & cum videretur id bellum futurum eſſe longum, Thomæ Epifcopo & Sacerdotibus imperauit pecuniam in bellum, quæ cum ipſi eſſet negata, conuertit arma in Epifcopum, & ipſi oppida, quæcunque poſſidebat, ademit. Torſit in illum ob hoc facinus fulmen excommunicationis Archiepiſcopus Gneſnenſis. Sed cum Vratiſlauiæ omnia templa clauderentur, & Sacerdotes

H

omnes

omnes conticuissent, Franciscani Monachi, vt gratificarentur Principi, vilitate suo more sonabant & boabant. Ideo Henricus ordinem Sacerdotalem afflixit grauius.

Accusauerat Principem Episcopus in concilio Lugdunensi, sed Henricus ibi, vbi omnia venalia sunt, largitione absolutionem impetrauit. Ita Episcopus moestus ex Gallia domum reuersus est, & concessit ad Ducem Casimirum Ratiboriensem. Post aliquot vero annos Henricus iratus Casimiro, quod hostem suum receptaret, bellum ipsi intulit, & Ratiboriam obsedit.

Henricus Probus reconciliatur Episcopo.

Episcopus placaturus Principem precibus, quem minis expugnare non potuerat, ornatu solenni ex vrbe in castra hostium processit: cui Henricus, quasi subito afflatus numine aliquo, supplex factus est, & ea, quæ ipsi detraxerat, reddidit. Tanta etiam postea eum incessit religio, vt non solum sacerdotibus nouum collegium Vratislaviæ, sub nomine S. Crucis conderet, & munificè illud donaret, anno nempe 1288. Verum etiam dicitur Episcopo obtulisse dono ipsam urbem Vratislaviam, quam tamen Episcopus, veritus odia Principum, accipere noluit. Ob hanc in religiosos liberalitatem, sacerdotes obliti omnium offensionum, eum cognomine probi ornarunt.

Casimirus Opoliensis coniungit se cum Rege Bohemiæ.

Memorable etiam hoc accidit, quod hoc tempore Casimirus Opoliensium Dux, sese regno Bohemiæ subdidit: vbi tunc imperabat Venceslaus, Ottocari filius: atq; ita paulatim Bohemi pedem in hac regione posuere, cum nulla tunc esset Principum Poloniae coniunctio & autoritas.

Henricus Probus dimicat de Cracouiensi Ducatu.

Anno 1289. mortuo Lescio Nigro Cracouiensi sine liberis, vrbs Cracouiensis, in quam Lescus ciues Germanos collocauerat, & multi ex nobilitate vocarunt ad Ducatum, & dignitatem Ethnarchiæ Henricum Probum: quem vrbs cupide recepit, & ab omnibus ordinibus Princeps renunciatus est. Sed anno proximo post Principes Poloni, qui fastidiebant imperium Germanicum, subornarunt Vladislaum Masouiæ Principem, quem postea à breuitate staturæ, Locticum, id est, cubitalem dixerunt: eumq; auxilijs iuuerunt, vt Henricum excuteret.

Vladislaus Locticus profligat Principes Silesios.

Decumbebat iam tunc Henricus, tamen, cum viderentur hæc pertinere ad iniuriam totius Silesiæ, impetrauit copias à cognatis Principibus. Fuerunt igitur in exercitu illo Henricus Lignicensis, Primislaus Dux Sprottensis & Saganensis, filius Conradi Glogouiensis, & Boleslaus Opoliensis. Pugnatum est 26. Februarij anno 1290. non procul à Cracouia: ibi cum Silesij superarentur multitudine, & cecidisset in acie fortissimè dimicans Primislaus Sprottensis adolescens, Poloni victoriam obtinuerunt, sed multo sanguine suorum emtam.

Vladislaus

Vladislaus victor, sicut fides cadit cum fortuna, Cracouia potitus est: sed eandem paulò post recepit. Henricus opera ciuium sibi fidelium: & Vladislaus habitu Monachi euasit. Hinc est, quod veteres annales Henrico Probo tribuunt nomen Regis Poloniae: sed tamen ea dignitate non diu potuit frui. Nam dum Henricus Lignicensis Cracouiæ Rempub: constituit, interea 22. Augusti, domi moritur Henricus Probus. Scribunt illi esse subministratum venenum: ego credo cum ex lenta tabe decessisse.

Henricus Probus decessit.

Henricus moriens sine liberis, testamento, vt creditum est, hæredem scripserat Conradum Glogouiensem patrum, sed Vratislauenses accersebant Henricum Lignicensem, cui erant æquiores. Illo ingrediente urbem & tenente arma, Conradus fremens domum profectus est. Ducatum Cracouiensem Probus assignauerat Primislao Posnaniensi.

Henrici Probi testamentum præbet causam tumulibus bellicis.

Penè defessus sum in recitanda Ianiena nostrorum Principum, & tamen adhuc restant deteriora. Cogitent verò assentatores Pontificij, vbi hæc enormia exempla perfidiæ & scelerum legunt, an rectè declamitent, nostram hanc primam ætatem propter doctrinam repurgatam esse efferatam.

Poloniæ fuit conditio tunc misera, quæ subinde excursionibus Scythicis, Moschouiticis, & Lithuanicis exercebatur: neq; habebat Principem, cuius ea esset authoritas, vt aut domi pacem tueretur, aut foris hosti sese opponeret. Cracouienses appetebant Primislaum Posnaniensem: sed Venceslaus Bohemiæ Rex inuitatus à vidua Lesci, & adiutus à Marchionibus Brandeburgensibus, magnam partem Poloniæ minoris occupauit: & iam tunc coepit vsurpare titulum Regni Poloniæ.

Poloniæ Rei pub. status miserabilis.

Venceslaus Bohemus inuadit regnum Poloniæ.

Anno 1291. Conradus Glogouiensis mouit bellum aduersus Henricum Quintum Lignicensem propter occupatam Vratislauiam: & quidem pleraq; oppida Henrici afflixit & vastauit. Habebat Henricus fratrem Boleslaum Suidnicensem Principem varum & cupidum pecuniæ: is, cum vterq; Princeps frater & Conradus amicitiam & opem eius exposcerent, callidè decepit vtrumq;. Accepit primum à fratre dono oppida Iaurauiam & Strigouium, nec tamen misit auxilia. Clam etiam foedere coniunxit sese cum Conrado Glogouiense, neque tamen illum etiam iuuuit.

Conradus Glogouiensis oppugnat Henricum Quintum Vratislauensem.

Boleslaus Suidnicenses crescit ex fratre.

Non multo post Henricus, vt vberiori bolo expleret cupiditatem fratris, donauit illi oppida Francosteinum, Reichenbachium, & Strelam. Boleslaus tamen non mutauit ingenium suum. Conradus vero Glogouiensis, cum bellum illi non satis prosperè procederet, ad dolos conuersus est.

Anno 1293. conflatum est periculum Henrico ex propria aula. Aulicus enim quidam carus Principi, de cuius patre Henricus propter cædem iniustam, quamuis inuitus, supplicium sumserat,

Conradi Glogouiensis crudeliter in reipodum.

H n

Princi

Principem suum ex insidijs in balneo flumentano Vratislaviæ captum, & prope nudum abductum, Conrado Glogouienſi tradidit die 9. Octobris, qui nouo genere crudelitatis in ipsum ſauit.

Incluſit enim ipsum in caueam ferream, cuius ea erat anguſtia, vt nec ſtare, nec ſedere, nec iacere etiam exporrectus poſſet: ea duo ſolum habebat oriſicia, alterum pro cibo admittendo, alterum pro egerendis excrementis, in qua nepotem per ſpacium ſemestre & amplius cruciauit: ita vt ex illuuię totus vermibus & vlceribus ſcateret. Liberauit ſeſe tandem duriffimis conditionibus. Nam Conrado exoluit aureorum triginta millia, & magnam partem Ducatus Vratislauenſis illi ceſſit, Namſlauiam, Bernſtadium, Olſnam, Creuzbergam, Bicinam, Cunſtadium, Roſenbergam, & præterea Boeſlaviam & Hannouiam cum ſuis agris. Squallore tamen carceris morbum contraxit, ex quo non diu fuit ſuperſtes Henricus.

*Cunegunda
mores & ſa-
bellæ de ipſa.*

Mortua eſt hiſce annis in monaſterio, quod viuente marito Boeſlao pudico fuerat ingreſſa Cunegundis: de cuius miraculis miras texunt hiftorias ſacrifici Poloni: & vt extet teſtimonium impudentiæ, audent comminiſci, eam octoginta homines mortuos reſuſcitaffe.

*Polonia denuo
creat regem.*

Anno 1295. nobilitas Poloniæ maioris inijt conſilium creandi regis, ex longo interuallo. Igitur, cum inſcelix regnum ſatis diuturnas pœnas iræ ſacerdotum propter necem Stanislai dediffet, poſt annum ducentefimum decimum quintum impoſitum eſt diademata Regium Primislao Duci Poſnanienſi: Eſſi magnam partem Poloniæ iam tenebat Venceslaus Bohemus. Videbatur Primislao futurus vtilis Rex: Sed proximo anno poſt, octauo menſe Regni, Die S. Dorotheæ, cum agitareſt orgia Bacchi, ex improuiſo oppreſſus eſt à Marchionibus Brandeburgenſibus, cum quibus diu inimicitias, propter fines exercuerat, & qui potius fauebant Venceslao, tanquam Regi veriori.

*Primislao Po-
loniæ Rex iu-
gulat coniun-
gem ſuam.*

Primislao, cum ſæpe compellatus ſeſe non dederet, obtruncatus eſt. Exiſtimatur pœnas dediffe propter parcidium. Nam priorem coniugem, ſcœminam præſtantiſſimam, quod eſſet inſcœcunda, manibus ancillarum in gynecæo ſtrangulauerat. Marchiones uſi victoria, magnam partem agrorum limitaneorum, vbi nunc eſt Marchia noua, Poloniſ detraxerunt.

*Henrici Quinti
Vratislauenſis
mors & liberi.*

Eodem anno mortuus eſt Henricus Lignicenſis: reliquit tres filios, Boeſlaum, Henricum & Vladislaum: tutorem illis emit fratrem Boeſlaum data illi arce Zottenberga. In Polonia, interfecto Rege Primislao, quidam detulerunt regnum ad Vladislaum Loſticum, qui, eſſi fuit ambitioſus, tamen, cum Venceslaus Bohemiæ Rex magnam partem Poloniæ obtineret, titulo Regio abſtinuit, & nominauit ſeſe dominum & hæredem Poloniæ.

*Vladislaus Lo-
ſticus aſpirat
ad regnum
Poloniæ.*

BOLES-

BOLESLAVS SVVIDNICENSIS

tutor filiorum Henrici Quinti Vratislaviensis.

Nisi Conradi iam senis moderatio motus sedasset, rursus Silesia fuisset implicata civili bello. Nam Boleslaus minabatur bellum Conrado, quod fratri Henrico defuncto multa oppida per vim extorssisset. Conradus, qui consenuerat, & videbat Silesiae imminere bellum ex Polonia, transegit cum Boleslao, illique Boleslauiam & Hannouiam reddidit: Boleslauiense territorium sibi retinuit: Et, sicut fuit studiosus in muniendis urbibus, excitauit in eo arcem munitam Clizdorffiam. Ita Boleslauia adiuncta est ditioni lauraviensi. Hannouiam attribuit suis pupillis, & in agro illo condidit arcem Cuzenam.

Conradus Glogouien-
sis re-
conciliator.

Eodem anno Vladislaus Locticus, qui valde oderat Silesiam, quod à Principibus Silesiae fuisset excussus ex Ducatu Cracouiensi: & quia ipsi, iocantes in ipsius ambitionem, nominabant eum regulum, subita incursione regionem ad Viadrum, praesertim Vratislaviensem, acerbè vastauit. Iste vafer & superbus Pygmaeus, praecipuè fax fuit dissidij, inter Silesiam & Poloniam: & Poloniam: & eius praecipue scelere, & crudelitate factum est, quod gens nostra abalienata à Polonia, praesidia Bohemica, & regni illius societatem appetiuit.

Vladislaus Lo-
cticus fax dis-
sidij inter Po-
lonos & Sile-
sios.

Boleslaus etiam iniquus fuit in urbem Vratislaviensem, quae non semper consilijs callidis Principis assentiebatur. Scriptum est, eum moenia urbis depressisse, sed tamen etiam ille motus cito sedatus est.

Anno 1298. decessit Conradus Glogouiensis in vltima senectate. Nam coniicere possum, eum egressum fuisse annum ætatis septuagesimum. Viuens distribuerat filijs possessiones. Nam Primislaus, qui in pugna Polonica cecidit, fuit Dominus Sprottae & Saganii. In urbem Saganensem collocauit monachos euocatos ex oppido Naumburgo, cuius monasterij fundator fuerat Henricus Barbatus, proauus Primislai. Reliqui duo superstites fuerunt patri, ex quibus Henricus fuit Dominus Glogouiae, Conradus autem Stinauiæ & vicinorum oppidorum in ripa Viadri, qui cum esset gibbosus, & ad negotia politica ineptus, ascriptus collegio Vratislaviensi, sacerdos Primarius, qui praepositus nominatur, renunciatus est, vulgus eum appellauit Hertzog Koberlein.

Conradi Sec-
cundi Glogo-
uensis exitus.

Multum frequentia hominum & opibus ditio Glogouiensis sub hoc Conrado creuit: & cum Poloni iam his Principibus essent iniqui, ipsi propositis immunitatibus passim inuitarunt in hæc loca Germanos nobiles & ciues. Ideo multi ex nobilitate, originem suarum familiarum ex media Germania huc translata agnoscunt.

Silesiae nobili-
tas huc migra-
uit ex Germa-
nia Prouin-
cijs.

Ioachim^{us} à
Berg Impe-
rialis Consi-
liarius.

Vetustissimæ quidem familiæ nobiles, ferme huc ex illis re-
gionibus, quæ parebant patri S. Hedwigis, commigrarunt: si-
cut audiui, virum nobilem, doctrina egregia, virtute & dignitate
præstantem, D. Ioachimum à Berg, Inuictissimi Cæsaris Maxi-
miliani Consiliarium, recitare: sese in profectioe sua, qua pluri-
marum gentium regiones, studia & mores inspexit: insignia fami-
liæ suæ, (quæ in Ducatu Glogouiensi domicilium habet) & co-
gnatam stirpem in Comitatu Tirolensi & in Stiria reperisse. Ma-
gnam deinde nobilitatem huc inuitavit ex Saxonia Mechthildis Sa-
xonix Ducis filia Henrici coniunx.

Vladislaus
Locticus
exulat.

Fuit Conradus Princeps in suos quidem beneficis, verum
asperior & tenax offensionum. In Polonia Vladislaum Locti-
cum, propter iniustam vastationem Silesiæ, & alia scelera, furix
vltlices persecutæ sunt. Venit in odium apud omnes ordines: &
tota Polonia sese Venceslao Bohemiæ Regi subiecit: qui duxit
Elizabetam, Primislai Regis filiam, & cum ea adeptus est Polo-
niam maiorem & Pomeraniam.

Monetæ ar-
gentæ usus
cepit in Po-
lonia.

Locticus vero toto regno pulsus, errauit hinc inde, penè vt
Telephus in Tragœdia. Coronam regni Venceslaus accepit an-
no 1300. quo anno nundinas anni Iubilæi Bonifacius Octauus
Romæ indixit. Venceslaus in Poloniæ præfecturas collocavit
Bohemos & Germanos, quod ægrè tulerunt Poloni. Regnante
hoc Rege scribitur in Polonia cœpisse vsus monetæ argenteæ,
importatis grossis qui tunc recens cudebantur in Bohemia: prius
enim aut permutatione rerum fiebant contractus, aut utebantur
rudibus massis argenteis.

PRINCIPES GLOGOVI.

ENSES.

Conradus Secundus Glogouiensis
mortuus anno 1298.

Salome filia Ducis
Pofnaniensis.

Primislaus Princeps
Sprottensis, interfe-
ctus anno 1290.

Henricus Tertius
Fidelis, Princeps
Glogouiæ.

Conradus Tertius
Stinauiensis, præ-
positus Vratisla-
uiensis, vixit cœ-
lebs.

PRINCIPES SVIDNICEN.

SES.

Boleslaus Suidnicensis, Filius Boleslai
Calui Lignicensis, mortuus anno 1301.
Sepultus in monasterio Griffensi, cuius
fuit fundator.

Bernhar-

Bernhardus Suid-
nicensis.Henricus Iau-
rensis.Boleslaus Monst-
bergenfis.

Boleslaus Suidnicensis pater, fuit Princeps prudens & diues, pri-
mus onera militaria in nobilitatem distribuit pro facultate pos-
sessionum, cum prius omnes viritim militarent. Cum conspiceret
Regem Bohemiæ appetere Silesiam, munit sese collecta pecunia, &
excitatis multis munitionibus. Tunc enim Brega, Otmachania, &
alia oppida fossis & aggeribus cincta sunt. Venceslaum etiam ad-
ducentem exercitum contra ipsum, ita terruit, vt subito in Bohemi-
am regrederetur.

*Boleslaus
Suidnicensis
primus, fuit
sapiens Prin-
ceps.*

Anno 1303. Conradus Stinauiensis, annitente fratre, renun-
ciatus est Archiepiscopus Saltzburgensis, propter veterem memo-
riam stirpis, & Vladislaum patrum: Henricus frater eum illustri
comitatu instructum dimisit, & ditionem eius ad sese traduxit. Sed
ille bonus Silesius, vt erat ingenio simplici, cum Viennæ deficeret
lagena suæ cereuisiæ Stinauiensis, flagitauit ibi aliam, & cum non
inueniret, sciscitatus de Saltzburga, audiuit ibi nullum esse vsum
cereuisiæ, sed hauriri generosa vina Italica, & varij generis: tunc
ille non passus est sese auelli à suo dolio patrio, Sed aperte conte-
statur est, malle se Episcopatum, quam cereuisiam deferere, atq;
ita in patriam ad potum cereuisiæ Stinauiensis remigravit.

Conradi Stinauiensis simplicitas.

Henricus Glogouiensis offensus agresti facto fratris, eum tan-
quam hominem parum sanæ mentis, Glogouiæ inclusit in turrim
arcis, quæ tunc erat in ea parte, vbi nunc est porta Nosocomij:
vbi aliquamdiu asseruatus est. Tandem à nobilibus suis, ex agris
Stinauiensi & Rudensi, qui eum diligebant propter placidos mo-
res, ex arce ereptus est, & bona sua recuperauit. Nobilitatem illam
ob fidem ornauit Priuilegijs & concessionibus egregijs: multos eti-
am ad luculentas opes euexit. Kobenam oppidulum nobili à Do-
nau dono attribuit. Verum sequenti anno post ex morbo decessit.
Atq; ita vnicus Dux vniuersi Ducatus Glogouiensis est relictus.

*Conradus Stinauiensis ex carcere libera-
ratur à sua
nobilitate.*

In Polonia noui motus exorti sunt, mortuo Rege Venceslao
1306. Locticus armatus latronibus Hungaricis & rusticis, inuasit
Poloniam minorem: eum, cum anno sequenti repressurus esset
Venceslaus iunior Bohemiæ Rex, in itinere Olomuzij ex insidijs
miserabiliter interfectus est. Extinctis hoc modo regibus, ordines
in Polonia maiori accersuerunt Henricum Glogouiensem, qui po-
titus est tota ea regione: vnde multi ab eo tempore appellarunt
eum Regem Poloniæ. Sed ex vetustis monumentis apparet, titu-
lum ipsius fuisse huiusmodi: Henricus D. G. hæres Poloniæ,
Dux Silesiæ, Dominus Glogouiæ & Posnaniæ. Tanta enim fuit
opinio de ipsius virtute, vt plurimi, qui oderant vitia Loctici, illi se
subijcerent, præsertim Episcopi.

*Henricus Ter-
tius Glogouia-
censis uoca-
tur ad regnũ
Poloniæ.*

In annalibus Polonicis extat memorabilis vox. Inquit enim scriptor, beatum fuisse futurum Regnum Poloniæ, si diadema regni fuisset impositum nepotibus S. Hedwigis. Proculdubio enim coniunctio Silesiæ cum Polonia vtrique fuisset salutaris, non minus quam terræ Lithuanicæ accessio: quæ alioqui, præsertim si fuisset concordia inter Reges Polonicos, & ordinem in Prussia, non potuisset diu robur harum gentium sustinere. Sed nos etiam, quod in Comœdia dicitur, taceamus & feramus quod est fatale.

*Glogouien-
sitis uasta-
tio.*

Locticus irritatus studio nobilitatis in Polonia maiori erga Henricum, tota æstate anni 1306. agrum ciuium Glogouien- sium miserabiliter vastauit: & cum Henricus præcipua loca mu- nißset præsidijs, nec hosti pugnandi copiam faceret, bellum in mi- seram turbam agrestium, & in tecta redundauit. Mansit tamen Polonia maior in fide Henrici, ad triennium, Sed anno proximo ante mortem Principis, sacerdotes cœperunt odisse Henricum, & cum ab Vladislao Loctico plura sperarent, ad illum se infle- ctēbant.

*Henricus Ter-
tius Glogoui-
ensis moritur.*

Henricus misit cum exercitu ad pacandam Poloniam Iohan- nem Bibersteinium, qui tamen non bene rem gessit. Interea cum etiam rursus ciuile bellum sibi videret imminere Henricus, & mœror morbum, ex quo tunc decumbebat, augetet, 9. Decembris 1309. extinctus est, Princeps iustus & in disciplina sancienda con- stans.

*Mechtildis
Henrici Ter-
tij Glogoui-
ensis coniunx
fœmina sa-
piens.*

Habet laudem, quod itinera omnia in Ducatu suo optimè pa- cauerit, & latrocinia, quibus tunc Silesia plena erat, acerrimè eradi- cauerit. Ideo nobilitati Polonicæ, quæ amabat licentiam, minus fuit carus. Sepultus est in monasterio Leubensi. Habuit coniu- gem Mechtildem filiam Alberti Ducis Brunswicensis piam & beneficam mulierem, quæ multa oppida noua condidit, in eaque ciues Germanicos collocauit. Sepulta est Glogouiæ in templo col- legij sacerdotum.

PRINCIPES GLOGOVI.

E N S E S.

Henricus Tertius dictus
fidelis, filius Conradi.

Vxor Mechtildis
filia Alberti Brun-
swicensis.

Henricus Prin-
ceps Saganensis.

Conradus Olf-
nicensis.

Iohannes Sti-
noniensis &
Gurenensis.

Primislaus
Glogoui-
ensis.

Mortuo

Mortuo Henrico, etiam maiori Polonia potitus est Vladislaus ^{Vladislaus} Locticus, & nomen regium, etiam non assentientibus Principibus Silesiae, qui tamen illius regni erant membra & haeredes, ^{Locticus potitur regno Poloniae.} usurpauit. Deinde, cum Locticus esset infensissimus Germanis, secuta sunt ea vulnera ab alienationis, quae nunquam potuerunt sanari. Cracouiae Locticus asperrimè saeuit in Silesios, & ciuitati etiam iura sua, quae olim à Principibus Polonis acceperant, ademit: quamuis deinde patrum nostrorum memoria, laudatissimus Rex Sigismundus, quaedam in meliorem ordinem, reuocatis antiquis moribus, redegit.

Implicauit etiam Poloniam bello Prutenico, quod deinde ^{Vladislaus} multis seculis non potuit restringi: ita cum esset in eo πολυπραγμο- ^{Locticus ab alienauit Silesios à Polonia.} σιών, saeuitia, & imbecillitas virium, multa infœlici cum successu mouit. In Silesia tunc ubiq; erant Principes adolescentes, & rerum imperiti, nec erat aliquis excellens consilio & animo, qui rebus ruentibus potuisset mederi. Nunc autem, dum inter se tanquam Cadmaei fratres dimicant, exhausti viribus & robore, tandem in alterius peruenerunt potestatem. Initium dissidiorum ortum est à Boleslao Lignicense hoc modo.

PRINCIPES VRATISLAVIEN-

ses & Lignenses.

Henricus Quintus Obesus Princeps Vratislauiensis
& Lignensis.

Henricus Sextus
Vratislauiensis.

Vladislaus amens
Lignensis.

Boleslaus Brigenfis
& Lignensis.

Extincto Henrico Quinto Vratislauiense, mortuo etiam Boleslao Suidnicense, patruo & tutore ipsorum, Boleslaus vocatus est in aulam Regiam Venceslai, qui ipsi desponderat filiam Margaritam: Mansit apud socerum dum vixit. Interea tutorio nomine Ducatum Vratislauiensem administrauit Episcopus Henricus, homo prodigus & negligens, qui magnam pecuniam pupillis dissipauit.

Reuertitur ex Bohemia Boleslaus, iuuenis animi ferocis, turbidi & incogitantis: is vt extorqueret aliquid ab Henrico Glogouiense, & deinde à filiis, turbatis veteribus pactis, intulit bellum Ducibus Glogouiensibus, quod etsi tu multuaria manu, hinc inde vario euentu gestum est: tamen exitus fuit foelicior Boleslao, & aliquid emunxit à cognatis Principibus Glogouiensibus: Sed cum intolerabili prodigalitate donaret, consumeret & distraheret sua, breui magnae opes, collectae à suo patre, dilapsae sunt. Tulerunt hoc indigne fratres adolescentes, ideo rem eò deduxerunt, vt fieret haereditatis paternae diuisio.

Boleslaus
Brigenfis
Princeps
prodigus &
turbulentus.

Consti-

Vladislaus a-
mens Princeps
Lignicensis.

Constitutae sunt tres partes: Prima fuit Ducatus Vratislauiensis: Secunda Lignicensis: Tertia Brigenfis. Inita vero est haec ratio, ut Dux Vratislauiensis Bregensi, cuius territorium erat minoris praecij, numeraret aureorum octodecim millia: Lignicensis vero triginta duo millia. Boleslaus cupidus pecuniae, & instructus ad fraudem, sponte Brigensem Ducatum elegit. Henricus Vratislauiensis, ope suorum, fratri pecuniae summam quam promiserat numeravit. Vladislaus Lignicensis, qui & natura erat cerebri parum sani, & iam destinatus fuit ad sacra, cum esset inops, fratri Boleslao hypothecae nomine pro debito mediam partem Lignicij concessit. Sed non diu inter ipsos fuit concordia.

Boleslaus fratri erat grauis, ideo ut is quoquo modo amoueret eum, & ad aliquas condiciones adigeret, adiunxit sibi latrocinia, & ditionem fratris sui Boleslai vastabat. Sed homo miser captus & in carcerem coniectus est, & tandem, nisi mallet perire, coactus est iniquam facere sponfionem. Renunciauit Lignitio, & accepit singulis annis à fratre pro victu aureos quingentos, sed ista pacta, metu extorta, non fuerunt diuturna.

Rursus praedabatur Vladislaus in ditione Bregensi: & cum incautus oberraret, interceptus est, & in tetrum carcerem annum integrum inclusus: ubi plane in maniam incidit, neque vnquam recte resipuit. Nam etiam cum à fratre dimissus esset, inops & amens in regione vagabatur, & pascebatur ut plurimum ruri à pastoribus. Tandem secessit in Masouiam, & fecit nuptias cum muliere anu, filia Ducis Masouiae, quae nonnihil dotis habebat, ibique vixit, donec post reditum probe iniurias suas in fratre ultus est, ut postea dicemus.

Fames horribilis in Silesia.

Eodem tempore, anno 1315. & proxime sequentibus, pene inaudita fuit fames in Polonia & Silesia, adeo ut, sicut historici consentientes testantur, ventum sit ad humanas carnes, & quod terribile auditu est, parentes cadauera liberorum, liberi parentum, praerabie inediae lacerarunt & vorarunt.

Silesiae calamitates ingentes.

Non credo, in vllis historijs inueniri exemplum simile, praeterquam in obsidionibus accidisse, ubi humanae carnes laniatae sunt: ideo commonefacti istis tam horribilibus spectaculis cogitemus de ira Dei, cuius magnitudo in tam tristibus poenis conspicitur. Hanc inediam, ut par est, atrox pestilentia excepit, quae magnam partem hominum absumsit. Ita, cum simul in hac nostra patria fames, pestis & bellum grassarentur, facile inire rationem possumus, vtrum haec nostra aetas sola sit calamitosa.

Henricus Septimus Caesar tollitur ueneno.

Anno 1319. Florentiae Henricus Septimus Caesar, pater Ioannis Bohemiae Regis veneno necatus est, quod Monachus pani consecrato in sancta Coena illenisse scribitur: sicut memoria patrum, eodem modo perisse Romae Hadrianum VI. Pontificem, sunt qui constanter affirmant.

Eodem

Eodem anno Boleslaus auctus viribus ex accessione Lignitum, mouit bellum in Conradum Olsnizensem, qui tenebat ea oppida, quæ olim auus ipsius Conradus Henrico Quinto Boleslai patri ademerat: Et Conradus fuit impar Boleslao, ideo ad tantam inopiam redactus est, vt etiam vestimenta distraheret & venderet. Ipse Boleslaus misertus egestatis ipsius, reliquis oppidis ad sese tractis, reliquit Conrado Volauiam. Non potuit ea rapina explere lacunas vesani Principis.

Boleslai Bri-
gensis furo-
res

Adeo enim paulò post decoxit, vt Hannouiam & Goltbergam ciuibus Vratislauiensibus, (iam enim ditescibat Vratislauiam) oppignoraret, agrum vero Nuncensem hypothecæ nomine traderet Bernhardo Suidnicensi, à quo accepit iudæum prædiuitem, comprehensum in itinere: eum coëgit Boleslaus exoluere octies mille aureorum. Recitat historia, eam fuisse Principis huius leuitatem, vt liberos suos etiam, obsides Vratislauiensibus pro pecunia daret.

SILESIA REDACTA IN FORMAM

Prouinciæ Regni Bohemiæ.

Certarunt inter sese multis seculis duæ gentes, ex eadem stirpe Heneta ortæ, Bohemica & Polonica: inter quæ bella Silesia, quæ fuit Regni Poloniae Prouincia, & in primo limite sita, grauiter fuit afflicta, & magnas vices mutationum sustinuit.

Silesiorum &
Polonorum di-
stractiones &
earum origo.

Pacata est virtute & autoritate Friderici Barbarossæ, & distributa inter filios Vladislai, & tamen regno Poloniae adhuc adhæsit, quamuis illorum Principum, qui sese gerebant pro Ethnarchis, exigua fuit autoritas: Subinde tamen voluntates distractæ sunt. Quia Poloni oderunt filios & nepotes Vladislai: & deinde ægrè ferebant coniunctionem Principum Silesiorum cum Germanis, quos iudicabant insidiari suæ libertati: & qui tanquam noui coloni accersiti ex Germania, passim regionem complebant.

Ita igitur creuerunt odia, vt non solum hos Principes, quibus successio debebatur in regno Poloniae, iniquè præterirent, sed etiam nobilitas, his Principibus, qui tamen Regni erant præcipua membra, non assentientibus, ex autoritate episcoporum, qui profecto regnum hoc, sicut alia multa, euerterunt, priuato arbitrio crearent Reges, & Principes Silesios ex ditionibus, quas in Polonia tenebant, deturbarent.

Rebus & animis hoc modo exulceratis, superuenit Iohannes Luceburgensis, Henrici Septimi imperatoris filius, Bohemiæ Rex, Princeps humanus quidem & beneficus, sed callidus & ingenij plane Gallici. Is, vt vnguis in vlcere, odia inter gentes auxit, & Silesios Principes paulatim ad sese prece, pretio, & minis traduxit. Aspernabatur Locticus Silesios, & omnibus Germanis passim erat inquisi-
simus.

Iohannes Lu-
ceburgensis
Rex Bohemiæ
Silesiam in su-
am traduci
potestatem.

Principia

Principes Silesij rursus eum contemnebant, & per ludibrium Regem Cracouiensem nominabant: neque tamen inter ipsos Principes erat consensus, nec ea potentia, vt suis viribus sese possent tue-
 ri. Eam occasionem Iohannes Rex non neglexit: sed cum Prin-
 cipes Silesiæ superioris, iam à Venceslao vsque, parerent Bohemiæ,
 & ipse etiam adhuc sese pro Rege Poloniæ gereret, anno 1322. in-
 iit rationem, qua reliquos Principes etiam expugnaret.

*Henricus Sex-
 tus Vratista-
 uienſis motus
 ſcelere fratris
 coniungit ſe
 cum Bohemis.*

Emit à Boleslao Monſterbergensi ditionem Glocensem, vt
 eam tanquam eſcam, famelicis Principibus obijceret. Non multo
 poſt ſcelere Boleslai Ligniceniſis, Iohannes Rex conſecutus eſt,
 quod voluit. Is oppreſſus ære alieno, & egens, cum non inueniret
 amplius vnde raperet, incipit vexare Henricum Sextum fratrem,
 Ducem Vratistauienſem, Principem placidum & imbellem: Po-
 ſtulauit ab eo, vt ſecum faceret commutationem, & relicta Vratista-
 uia migraret Lignicium. Hoc cum recuſaret Henricus, Boleslaus
 immiſit ipſi vndique latrones, qui ditionem eius deprædabantur:
 & Conſiliarios Henrici, qui ipſi aduerſabantur, in ipſa vrbe Vratista-
 uienſi capiebat & trucidabat.

Hac iniuria motus Henricus, coepit cogitare de præſidio, &
 primum quidem deliberatum eſt de accerſendo Loſtico: ſed in illo
 parum fuit auxilij: Ciuitas Vratistauienſis, quæ iam frequentia
 ciuium & opibus florebat, hortata eſt Principem, vt ſeſe Regi Bo-
 hemiæ ſubijceret: non ſolum, quod is genere eſſet Germanus, ve-
 rum etiam, quod natus eſſet patre Cæſare, eoque viro valde lau-
 dato: & talia ipſe de ſeſe daret documenta, vt videretur futurus vti-
 lis Princeps, & protector miſeræ Sileſiæ.

Vicit hoc Conſilium in aula, & miſſa legatione vocatur Rex
 Iohannes, is petijt, vt Henricus, qui nullos habebat liberos mascu-
 los, ſeſe hæredem ſcriberet: & vt perſuaderet facilius, promiſit
 Rex, ſe ditionem Glocensem Henrico ad tempora vitæ daturum.
 His itaq; conditionibus tranſactum eſt, & magna læticia ciuita-
 tum, imperium Regi promiſſum.

*Iohannes Rex
 Bohemiæ or-
 nauit ciuita-
 tes.*

Nec vero ingratus fuit Iohannes Rex erga ciuitates, vt falſo
 eum criminantur annales Polonici: ſed & tunc urbem Vratista-
 uienſem multis beneficijs, iudiciorum & aliarum immunitatum
 conſeſſione ornauit, & deinde reliquas etiam vrbes auxit & textit
 benefice: Fuit hoc anno 1327.

Conſtituto hoc ordine in Ducatu Vratistauienſi, Rex etiam
 animum ad cæteros Principes Sileſiæ adiecit: quos, etſi potentia
 ipſius magna erat, perſuaſione non vero armis mouere volebat, &
 expetebant eum ingenti cum deſiderio ferme ciuitates omnes, ipſaq;
 Glogouia, quæ à Germanis habitabatur, qui amabant diſcipli-
 nam, & deteſtabantur *anarchyam* illarum Rerum publicarum. Tenebat
 Glogouia

Glogouiam Primislaus Henrici filius, Princeps adolescens quidem, sed animo & robore virili. Is nulla potuit ratione adduci, vt sese Bohemo subiceret.

Et si enim ex Polonia excussus erat, nec tenebat in Polonia maiori, nisi exiguam appendicem, videlicet agrum Fraustadiensem & Costensem: tamen, ne videretur abijcere spem adipiscendi regni, noluit sese à Polonis segregare, sed, vt apparet ex veteribus monumentis, ipse etiam se dominum & hæredem regni Poloniae scribebat.

Verum Primislaus circa annum Domini 1331. iuuenis extinctus est veneno, vt aiunt Poloni, aut rapida febris, vt consentaneum est. Interea Iohannes Rex laborabat, vt in suam potestatem etiam Boleslaum Lignicensem redigeret, qui, vt homo turbulentus, valde repugnabat. Redemit Rex à ciuibus Vratislaviensibus Hannouiam & Goltbergam: eaq; oppida traditurus fuisset Boleslao, si se passus fuisset flecti, sed sæpe hoc accidit, quod olim dictum est, *Ἡ αὐτὰρ τέχνησιν ἀλώσεται ἄσπερ ὑπὸ ἡρῶν*. Inuentus est tandem laqueus, in quo hæsit.

Venit ex Masouia Vladislaus Lignicensis frater Boleslai, qui dotem suæ aniculæ prodegerat: is, prolatis monumentis, Iohanni Regi ius suum in ditione Lignicensi demonstrat, & de insidijs & iniquitate fratris conqueritur. Offert etiam Regi, se ius suum illi venditūrum. Rex receptis literis mittit ad Boleslaum, illiq; rem omnem nunciat, & monet, nisi sese obedientia regni Bohemiae permittat, fore vt toto Ducatu excidat.

Boleslaus, cum amplius tergiuersari non posset, in fidem Bohemiae sese dedit anno 1331. simul etiam Regi occasio data est, qua sibi Glogouiam adiunxit. Primislao mortuo sine hæredibus, & cadauere delato in monasterium Leubense, succedebant tres fratres superstites. Conrado Olfnicensi à Iohanne data est Stinania. Ipse Iohannes retinuit Guram, & mediam partem Glogouiae adeptus est, Alteram Henricus Saganensis accepit.

Iohannes Regi partem suam Glogouiae vendidit: qui putabat se hac ratione Henricum ad subiectionem perducturum. Sed cum Henricus ex quadam inutili superbia reluctaretur, Rex cum exercitu ad Glogouiam accessit, & in pagum Creideluisium, qui duobus miliaribus ab vrbe abest, ciues euocauit, & postulauit, vt in urbem admitteretur. Disputatum fuit aliquamdiu, sed cum Rex denunciasset ipsis, vt facerent finem ambigendi, iam enim vexillum suum in arce erectum volitare, urbem ingressus est, eamq; Henrico pulso totam in suam redegit potestatem.

Fuit hoc anno 1333. & præfectus vrbi à rege datus est Baro Bohemicus Heinemannus Dubensis. Henricus Saganensis reuersus domum, non multo post mortuus est mœrore animi & in monasterio Saganensi sepultus.

Boleslaus Bri-
gensis subijcit
se Iohanni
Regi Bohe-
miae.

Glogouia ue-
nit in potestatem
Iohannis
Regis Bohe-
miae.

Mansit Glogouia sub imperio Regum Bohemiæ annos plures viginti, quo tempore tamen subinde turbis bellicis fuit impetita, vt paulò post referemus.

IOHANNES PRIMVS BOHEMIAE

Rex, Princeps Silesiae, Dominus Vratislauiæ

& Glogouia.

NON solum cupiditate proferendi Imperij mouebatur Iohannes Rex, vt Bohemiæ adijceret Silesiam, sed etiam ideo, vt hac tracta facilius reprimi posset Locticus, qui potitus regno Poloniae, crudeles & Scythicas in vicinis oris Germaniæ faciebat vastationes. Nam cum secum traheret agmen latronum, Hungaricorum & Lithuanorum, adortus est Marchiam Brandeburgensem, in qua breui spacio temporis exussit supra 140. pagos & vicos: & tanta fuit barbarorum immanitas, vt nulli sexui aut ordini parcerent.

Vladislai Loctici crudelitatis.

Exemplum continentiae in uirgine sacra.

Narratur memorabile exemplum continentiae & prudentiae de virgine sacra in Marchia. Irruperant in Coenobium virginum milites barbari, saeuientes in corpora virginum, libidine & crudelitate. Virgo autem quædam florens ætate & pietate, amansq; in primis pudicitiae, latronem, qui ipsam erat oppressurus per vim, amice affata est: Age, inquit, mi homo, antequam violor, audi quid sim prolocutura. Video te motum forma mea vitæ meæ vel le parcere, ego igitur, vt tibi grata sim, artem quandam maximi certè pretij te docebo, qua aduersus omnes ictus & quascunq; ferri iniurias poteris esse tutus: & ne in animo tuo vlla suspicio vel dubitatio resideat, iubeo vt in meis ceruicibus periculum artis huius facias: Munio igitur me hac incantatione, quam postea tibi patefaciam, tu quantum potes collum meum gladio ferito: Paruit barbarus, ignarus puellaris inuenti, & virgini genibus insidenti, & tacita voce Spiritum suum Filio Dei commendanti, ceruices vno ictu præcidit.

Ita egregia virgo morte pudicitiam suam redemit, & vera fide, intuente Filium Dei, ferrum & mortem verè superauit. Accidit hoc anno 1326. Dicuntur supra sex millia hominum in seruitutem à barbaris latronibus abducta esse.

Vladislaus Locticus incipit oppugnare Cruciferos.

Postquam Loctico successit deprædatio, afflixit deinde ordinem Prutenicum, qui domita & pacata Prussia ante paucos annos, tunc adhuc dies & noctes erat in excubijs pro ipsa Polonia, contra incursiones Lithuanorum & vicinorum populorum, qui adhuc erant idolatræ, & nunquam quiescebant.

Iohannes Rex, cum in Silesia transegisset cum Henrico Vratislauiense, vocatus in auxilium ab ordine Prutenico, duxit exercitum

cirum in Prussiam. Nusquam autem sese ostendente Loctico, late Poloniam vastauit: multa loca Masouiae in potestatem Ordinis redegit: & cum titulum regis Poloniae usurparet, autoritate sua ordini agros, quos ab ipso postulabat Locticus, confirmauit. Exempla monumentorum illorum recitat Duglossus. Principem etiam Masouiae coëgit, vt in verba sua iuraret: accidit hoc anno 1328. Sed cum Iohannes regressus esset in Bohemiam, Locticus rursus acciuit Hungaros & Lithuanos, atq; cum magno exercitu, in quo promiscuè gentes erant Christianae & idolatricae, aduersus Ordinem profectus est.

Etsi vero nobilitas Germanica, mota rei indignitate, militatum magno numero in Prussiam proficiscebatur: tamen illud agmen, collatum ad copias hostiles, exiguum erat. Vigesimo septimo Septembris igitur, anno 1331. proditione cuiusdam ductoris Polonici, quem antea Cruciferi ad sese receperant, & euexerant, Germani caesi sunt.

Vladislaus
Locticus pro-
fligat Cruci-
feros.

Recens scriptor Polonicus, de cuius consilio & labore ego non volo pronunciare, etsi ipse non parcat alijs, & vicissim ipse plerisque ex suis popularibus & ciuibus displiceat, affingit Loctico ante praelium concionem, ad suos milites, plane Punicam: in ea totam gentem Germanicam iniuste & atrociter criminatur, exprobrat ipsi immanitatem, plusquam Turcicam, profanitatem & contemptum religionis: Credo, vt eloquentiam suam in deformando nomine Germanico ostenderet: sicut apud Alexandrum Callisthenes in vituperandis Macedonibus: & vt indulgeret suo dolori & irae, propter idola & scelera sui gregis ab hominibus Germanis monstrata.

Annales Polo-
nici nimis cō-
temptim loquū-
tur de Ger-
mania.

Sed, sicut ubiq; laudem habet modestia: ita praecipuè ea decet historiam, quae debet esse vera & verecunda narratio rerum, quae acciderunt, condita sale candido, non scurrilitate Momii. Addunt scriptores Poloni aliqui, ex Germanis cecidisse 40000, ex suis vix triginta: quae ipsa etiam vanitas digna est reprehensione. Optandum est, ne vnquam vel Poloni Germanos, vel Germani Polonos vincant, sed vt omnium Christianorum arma consocientur in communem hostem.

Scribitur post illam pugnam euenisse festiuus iocus. Obequitabat postridie in loco praelij Rex, vt stragem hostium inspiceret, & vidit quendam ex sua nobilitate grauiter vulneratum corpore suo pino iacere, qui, cum abdomine discisso intestina ipsi effluerent, ventrem utraq; vola comprimebat, rex motus hoc spectaculo, ad comites suos inquit, proculdubio miser iste homo graues experitur cruciatus. Ille attollens oculos, dixit: Imò optime rex grauiores cruciatus sunt illius, qui in eodem pago cogitur tolerare importunum vicinum, sicut mihi accidit. Rex delectatur sermone viri, Quiescas, inquit, si Deus tibi vitam largitus fuerit, faciam vt liber

locus prolatus
à nobili Polo-
no letaliter
vulnerato.

sis ab eo cruciatus : & cum ex mandato Regis sanatus esset, etiam vicinus ipsius amotus est, & pagus vniuersus vna cum alijs ornamentis ipsi ex liberalitate Regia donatus.

Victoria ea nihil vsus est Locticus, quia & Ordo rursus vires suas colligebat, & ab altera parte à Bohemis illi bellum conflatum est. Iohannes enim Rex, qui tunc erat Vratislaviae, cognita clade ordinis, subito duplici agmine Poloniam adortus est : quorum alterum ex Glogouia progressum, oram Poloniae maioris ad Poseniam depopulatum est : Alterum autem exercitum ipse Rex ad Cracouiam duxit : verum ex inopia comeatus, domum non multo post rediit.

Inuenio tamen autores, qui affirmant, Locticum retractum ex Prussia, data pecunia Iohannem Regem placasse.

Anno 1333. Cum ordo Prutenicus confirmatis viribus grauius afflixisset Poloniam maiorem, & Locticus serius educens exercitum, tandem inducias cum illis pactus esset, idem Locticus contra fidem datam Regi Iohanni, effudit iram suam in Silesios, & depredatus est oram vicinam ripae Viadri, quae tunc erat in potestate Principum Glogouiensium, Iohannis Stinauiensis & Henrici Saganensis.

Vladislaus Locticus denuo inuadit Silesiam.

Costensis ditio occupatur à Vladislao Loctico.

Ridiculum est verò, quod narrant, tunc plures quam quinquaginta munitiones peruenisse in potestatem Loctici : cum ne quidem tota Silesia tot munita loca tum haberet, multo minus ille exiguus ager Costensis & Fraustadiensis : & quidem ipsum oppidum Fraustadium, quod proximum illis erat, adhuc in fide Principis Glogouiensis mansit. Sed Costenum, quod Silesijs hactenus paruerat, amissum est. Eodem tamen anno periit Cracouiae Locticus, quem Iohannes Rex & tota Silesia nominabat Regem Cracouiae.

Anno 1335. delecti sunt arbitri ab vtraque parte, à Rege Casimiro Polono, Loctici filio, & Cruciferis, Carolus Hungariae Rex, & Iohannes Rex Bohemiae, qui pro sua autoritate pronunciarent : sed illa pacta deinde turbarunt nobiles Poloni. Tunc etiam Iohannes Rex Casimiro de suo iure in regno Poloniae cessit, Casimirus verò renunciauit Silesiae, & exoluit Iohanni Regi, sicut testatur Aeneas Syluius, 20000 libras argenti.

Lignicenses exoluerunt aes alienum sui Principis.

Interea in Silesia Boleslaus Lignicensis, cum strenuè egeret, amisit coniugem suam, filiam Regis Bohemiae, & hoc anno duxit mulierem Cracouiensem, aut vt quidem annales & fortassis rectius habent, Croattam benè dotatam. Ea pecunia redemit Brigam & Olaiam : filijs autem Venceslao & Ludouico cessit de ditone Lignicensi, vt de ea ipsi sibi consulerent. Ordines in gratiam Principum iuniorum ipsi aes alienum persoluerunt, ibique viuente patre simul habitauerunt.

Anno

Anno 1337. decessit Henricus Sextus Vratislaviensis, & ha-
buit hæredem Regem Bohemiæ, qui statim pòst venit Vratislavi-
am sabbato, qui præcedit Dominicum diem, quem Ecclesia nomi-
nat Palmarum, iuratum est in verba ipsius magna ordinum læticia.
Eo tempore ortum est certamen inter Episcopum & regem tali de
causa.

*Henricus Sex-
tus Vratisla-
viensis mori-
ens relinquit
suam ditionem
Bohemiæ Re-
gi.*

Erat Episcopus Vratislaviensis Nancerus, translatus eò ex
Episcopatu Cracouiensi. Nam cum acerbius litigasset cum Rege
Loctico, Rex iratus pugno faciem eius cecidit, & profugere eum
coëgit. Venit Vratislaviam, cum alij de Episcopatu septennium
Romæ disceptassent. Fuit autem iniquus regi Iohanni, & ipsi ap-
petenti imperium Silesiæ, qua poterat ratione, aduersabatur. Po-
stulabat Iohannes arcem quandam in vltimis Poloniæ finibus,
Miesiam, vt haberet munitionem ad arcendos Polonos. Eam re-
gi, promittenti etiam liberalem compensationem Episcopus non
tradidit: Rex tamen præfectum arcis sacerdotem induxit, vt eam
dederet.

*Nanceri Epi-
scopi impor-
tunitas.*

Tulit hoc indignè Episcopus, & subinde maximè importunis
flagitationibus arcem reposcebat: & cum non impetraret quod
vellet, fremens viam, qua animū suum expleret, iniuit, & ingressus
ad Regem, qui tunc erat in monasterio S. Iacobi, eum diris coram
omnibus audientibus acerbissimè deuouit. Rex beneficus & mitis,
etsi videret sese iniquè contemni, tamen nihil asperius statuit in fu-
riosum Episcopum, sed repressit sese ac inquit: Quam temerarius
est iste sacerdos, quærit qui ipsum occidat, ego tamen sanguinem e-
ius non fundam.

*Iohannis Re-
gis patientia
erga Nance-
rum.*

Egredientem Nancerum à rege pro foribus conclauis conue-
nit Senatus Vratislaviensis, illi amicè affati Episcopum, dixerunt:
rectius ipsum facturum fuisse, si mitius cum rege egisset, neque ita
sæuisset. Ille feruens & furens ira, at ego inquit, vos etiam tanquam
consceleratos diris deuoueo, neque vestrum regulum, qui regio
nomine dignus non est, metuo.

Fuit isto conuitio magis irritatus Rex, quam bruto fulmine:
& cum de eo cum Episcopo expostularet, responsum est illi, indi-
gnum eum esse titulo regis, qui in regno suo nullum habeat Archi-
episcopum. Rex, ne ab homine maledico prouocaretur ad sæui-
tiam, iussit eum cum suo Sacerdotio ex vrbe emigrare. Iusserat
Episcopus claudere omnia templa vrbis, senatus autem Vratisla-
viensis ea patefaciebat, & erant sacerdotes humiliores, qui rem di-
uinam faciebant.

Interea Rex diligenter laborabat de concordia cum Episcopo,
qui erat Nissæ, & petebat, vt edictum tyrannicum aboleret: sed
cum ab homine pertinaci & superbo nihil æqui impetraret, ipse bo-
na Episcopi & Sacerdotum rebellium occupauit, eosq; solum ver-
tere iussit, mandauit etiam omnibus Principibus Silesiæ, vt idem

*Iohannes Rex
eiecit Episco-
pum cum sua
factione.*

facerent in suis ditionibus. Paruit Regi valde obedienter Boleslaus Brigenfis, quem bona Ecclesiastica in illa sua egestate aliquantum recrearunt. Spoliabat enim sacerdotes, eorumque pradia & bona rapiebat, ubicunque ipsi occasio dabatur.

Et si autem Pontifex Romanis annitentibus Polonis censuram Nanceri confirmavit, & Iohanni denegavit absolutionem, tamen Vratislavienses illam tyrannidem ferme quadriennium æquo animo patiebantur, & interea bonis sacerdotum fruebantur.

Nancerus moritur in exilio.

Tandem anno 1341. Nancerus Regi nondum reconciliatus mortuus est in exilio. Valde hunc prædicant annales Poloni scripti à sacerdotibus, & narrantur indicia præcipuæ ipsius pietatis, quod singulis diebus solitus sit plures audire missas, & quotannis Sacerdotibus secundarijs, quos Vicarios nominant, munera Cracoviam mittere. Ego de ipsius zelo non disputo, qui quomodo congruat ad normam monstratam in concionibus Christi & Apostolorum, facile piæ mentes iudicabunt.

Vratislavia reconciliatur Episcopo.

Extincto Nancero, qui fuit fax dissidij in Silesia, verus imitator Pontificum Romanorum, Pretislaus Roma missus est ad Episcopatum Vratislaviensem: is cum Carolo Marchione Moraviæ filio Iohannis redijt in gratiam: sacerdotibus exigua quædam facta est restitutio, & tamen, ut illis expleretur animus, magistratus Vratislaviensis in monasterio S. Adalberti supplex ab Episcopo nudatis capitibus & pedibus veniam petiuit. Carolus promisit Ecclesiæ benignitatem & defensionem.

Boleslaus Brigenfis moritur.

Anno 1342. decessit Boleslaus Brigenfis: Cœperat ægrota-
re in ferijs Paschalibus, cum post fastidia ieiunij quadragesimalis in vna mensa tredecim pullos gallinaceos edisset, & varia genera potuum ad nauscam usque infudisset. Angebatur autem ante mortem, quod nondum absolutionem ab Episcopo impetrasset, & ut nominabant, interdicti relaxationem: Magno tamen labore filiorum, missi sunt duo Canonici Vratislavienses Brigam de nocte, qui iubente Episcopo absolutionem illi nunciarunt, nec multo post Princeps lætus illo beneficio animam exhalavit. Cadaver sepultum est in monasterio Leubensi.

Anno 1340. aut proxime sequenti Carolus ex mandato patris bellum fecit Boleslao Duci Monsterbergensi: qui, sicut etiam Princeps Suidnicensis, adhuc non insertus erat regno Bohemiæ: Cum Bernhardo Suidnicensi nupta esset filia Regis Loctici. Ob-
sedidit hoc anno Carolus Francosteinum, quod tunc erat medio-
criter munitum: In ea obsidione accidit exemplum dignum me-
moria.

Boleslai Monsterbergensis egregia beneficentia.

Strenuè suam urbem defendebat Boleslaus, & quodam die subita facta eruptione, plures nobiles Bohemos & Moravos, in castris Caroli oppressos, in urbem captivos abduxerat. Carolus non ignarus naturæ Boleslai, in Castra vocavit coniuges nobilium capti-

captiuorum, scēminas nobilitate & forma præstantes, & instructo conuiuio magnifico Boleslaum ex vrbe ad prandium inuitauit. Gessit Boleslaus morem Carolo Principi generoso & benefico: Peracto prandio scēminæ nobiles, cum prius blanditijs & singulari comitate animum Principis emolliissent, & exhilarassent, precatæ sunt, vt ipsis maritos captos, nobili beneficentia restitueret, ibi tanta fuit virtus Boleslai, vt euestigio sine pretio captiuos ex vrbe accersitos coniugibus ipsorum donaret: & simul spectantibus Principibus in mutuos amplexus & salutationes ruerunt.

Scribitur autem, Boleslaum, si captiuos vendere & mulctare voluisset, tantam potuisse emungere pecuniam, vt ea etiam pretium sui Ducatus fuisset superatura. Carolus motus virtute Boleslai, pacem cum eo fecit æquis conditionibus. Nam Boleslaus professus est, sese socium Regni Bohemiæ, & muneris loco à Carolo accepit ditionem Glocensem, quæ morte Henrici Vratislauiensis ad Regem redierat, ad tempora vitæ suæ vtendam & fruendam.

Fuit alioqui Boleslaus Princeps facetus, amans vrbauitatis & iocorum, sed tamen nec profanus, nec indoctus. In morbo, cum vicinam mortem prælagiret, vera fide ad Filium Dei conuersus, clara voce hoc canticum valde pium, quod sonare solet Ecclesia, cecinit: Tribularer, si nescirem misericordias tuas Domine, tu dixisti: Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat: qui Cananæum & Publicanum vocasti ad pœnitentiam, & Petrum lacrymantem suscepisti, misericors Domine. Edita hac pia confessione suorum peccatorum, & viuifica consolatione, lætus ex hac vita migravit.

Boleslai Monasterbergensis urbanitas & pietas.

Hæc exempla non solum ostendunt, tunc fuisse virtutem laudatam in nostris hominibus, sed etiam monstrant, qualis in multis pijs pectoribus fulserit lux veræ conuersionis & fidei: etsi in publico ministerio fuit ingens chaos caliginis & superstitionum, perinde sicut Simeon, dominantibus in populo Dei Phariseis & Sadducæis, tamen in amplexu Christi lætam expectat decessionem.

Anno 1343. Casimirus Poloniae Rex contra pacta subito inuasit Henricum Saganensem, qui adhuc tenebat territorium Fraustadiense: Oppidum Fraustadia interceptum est, antequam de suo periculo docere posset Regem Iohannem Henricus. Præferebat Casimirus, illum agrum olim à Polonia maiori fuisse auulsum, cum tamen ea vrbs à Silesijs condita sit, & totus ager hodie etiam ab hominibus Germanis habitetur.

Fraustadia occupatur à Rege Poloniae.

Occupata Fraustadia progressus est ad Stinauiam, ibi cum aliquamdiu esset grassatus, Principes, Henricus Saganensis, Iohannes Gurenensis, & Conradus Olsnicensis ad Regem in castra venerunt, & metu maioris mali, cessione territorij Fraustadiensis pacem ob-

tinuerunt. Oppidanis, interuenientibus Principibus, conseruatæ sunt immunitates, & inter alias ius cudendæ monetæ, quod ex beneficio Principum Glogouiensium acceperant.

Eodem anno transegit Casimirus cum Cruciferis, confectis super ea re instrumentis ob signatis sigillo regio & ordinum, nec tamen eam transactionem diu seruauit Polonia. Anno 1345. Iohannes rex ulturus iniustum bellum Casimiri contra Silesios: Inuasit cum exercitu Poloniam, etsi ipse erat senex, & iam alterum oculum amiserat. Progressus est ad Cracouiam vsq̃, sed inopia comeatus in Silesiam redijt. Extremum agmen ipsius in reditu à Polonis cladem passum est, & cum longius euagarentur Poloni, præsertim Masouij, à Conrado Olsnicensi magna strage cæsi & fugati sunt.

PRINCIPES SVIDNICEN.

S E S.

Bernhardus Suidnicensis, cui
nupta fuit filia Loctici.

Henricus I Lauren sis
vxoꝝ Agnes filia
Regis Venceslai
Bohemici, non
reliquit prolem.

Boleslaus Suidnicensis,
& post mortem fratris
etiam Lauren sis: Vxoꝝ
ipsius fuit Agnes filia
Leopoldi Ducis Au-
striae, quæ fuit domina
ducatus vsq̃ ad annum

Henricus Secundus
Lauren sis nullum re-
liquit post se filium.

Anna nupta Carolo
Quarto Cæsari.

1392.

BELLVM SVIDNICENSE.

*Suidnicia ob-
fidetur à Io-
hanne Rege.*

Iohannes Rex reuersus ab expeditione Polonica, cum & infœlicitas belli & senectæ eum facerent acerbioꝝ, irasci cœpit Principi Suidnicensi, qui nondum agnoscebat Regem Bohemiæ: parebat tunc vterq̃ Ducatus Boleslao Suidnicensi Henrico Lauren se iam mortuo. Rex obsedit Suidniciam, quia autem non erat magna spes victoriæ, & alienus etiam erat à sæuitia Iohannes, & tamen iurauerat, se muros Suidniciæ manu contacturum, attigit portam vrbis, & exercitum reduxit. Cepit deinde Landishutam & properauit in Bohemiam ad bellum Gallicum, eam urbem paulò post recuperauit Boleslaus, cum in urbem immisisset currus fœni, in quibus latebant armati: quod Stratagema hac ætate in bellis Italicis imitati sunt Hispani.

*Iohannis Re-
gis interitus.*

Anno 1346. in bello Gallico contra Anglos interfectus est Iohannes Rex, qui etsi orbatuꝝ erat vtroq̃ lumine & admodum senex, tamen adduxerat auxilia Regi Gallico Philippo affini, aduersus Eduardum Anglicum Regem. Cecidit vigesimo septimo Augusti, quo die etiam occisus est Ottocarus, Bohemiæ Rex.

Is igitur

Is igitur à Bohemis tanquam nefastus habetur, quod duos Reges Dies nefasti
Regibus Bo-
hemie. iugulauerit, etsi hac ætate bido post eiusdem mensis, etiam tertius Rex Ludouicus occubuit. Regnauit Iohannes annos triginta quinque.

CAROLVS QVARTVS IMPERATOR,
Rex Bohemie, Princeps Silesie, Dominus
Vratislaviae & Glogoniae.

PRINCIPES LIGNI-
CENSES.

Boleslaus Brigenfis.
Catharina Cracouiensis vel Illyrica
secunda vxor, quæ non peperit.

Venceslaus Lignicenfis
vxor filia Ducis The-
schinensis.

Ludouicus Brigenfis &
Lubensis, coniunx filia
Henrici Glogouiensis.

Rursus orta sunt dissidia inter fratres Principes Lignicenses, de quibus breuissimè quædam recitabimus, neque enim delectare possunt lectorem istæ *μυθοποιία*. Catharina vidua Boleslai Brigenfis nomine dotis suæ Brigam & Olauiam retinebat: duo fratres autem simul habitabant Lignich, sed culpa aulicorum, sicut ubiq̃ solent esse tales furia, creuerunt inter illos odia.

Diuiserunt igitur patrimonium: Ludouico cessit ager Lignicenfis Lignicenfis
ager habuit
uenas auri., in quo tunc recens erant inuentæ venæ auri vberes: Venceslao fuit attributa Goltperga, Hannouia & Lubena: Sed Venceslaus vir callidus & pleonecticus inijt consilia, vt fratrem Lignicio excuteret, cum videret ex venis metallicis fratri singulis fermè septimanis centum quinquaginta libras auri accedere.

luit igitur ad Carolum, qui tunc adhuc Bohemiam nomine patris gubernabat, & illi sua oppida pro certo precio obtulit: Ludouico, qui iam susceperat filios ex cōiuge sua, grauis erat illa iactura: persuasus inter illas curas à consiliarijs, qui erant corrupti largitionibus, cedit fratri etiam Lignicio, ipse contentus fuit vnica arce & annuo stipendio quadringentorum aureorum, sed inita fuerunt talia pacta, & obsignata ab ordinibus ditionis: Siquidem Venceslaus sine heredibus decederet, vt totus Ducatus integer perueniret ad fratrem Ludouicum, aut filios ipsius, sin verò relinqueret filios, Ludouicus quidem superstes Ducatum totum, quoad viueret, obtineret, post mortem autem suam, filij vtriusq̃ fratris ex æquo Ducatum partirentur.

Post hanc transactionem & migrationem Ludouici Principis boni & iusti, Venceslaus, qui antea simulauerat morbum, con-
ualuit,

ualuit, & imitatus exemplum patris inutili sumtu sua profunde-
 oppida etiam passim, nolente & prohibente fratre, oppignorabat.
 Ludouicus Lubenam redemit sua pecunia, ibiq; habitauit. Interea
 nati sunt etiam Venceslao filij ex muliere Teschinenfi, illis volebat
 relinquere vniuersam hæreditatem, excluso fratre Ludouico & fi-
 lijs ipsius. Hinc igitur nouæ natæ sunt lites, & ordines Ducatus
 grauius sunt aduersati Venceslao, propter hanc perfidiam, & ipsi
 fratres subinde inter se dimicabant excursionibus.

Decessit autem postea Catharina nouerca, & putabatur in-
 uenta esse ratio dirimendi fratres. Venceslaus, vt crearet fratri no-
 uum periculum, partem suam in oppidis, relictis à nouerca, vendi-
 dit Boleslao vltimo Suidnicensi, qui fretus sua potentia & fauore
 Caroli Cæsaris, cum quo non multo ante transegerat, valde Lu-
 douicum vexauit. Carolus tamen misertus Ludouici Bregam &
 Hannouiam ipsi attribuit. Venceslaus verò, cum sua prodegisset,
 & venæ metallicæ exaruiscent, in magna inopia mortuus est.

*Carolus Quar-
 tus Imperator
 ingreditur
 Vratislauiam.* Carolus Quartus Cæsar ingressus est Vratislauiam regia
 pompa 1348. 7. Nouembris: tanti autem tunc fuerunt spiritus
 Episcopi Prætislai, & sui Collegij, vt Cæsari vix ad portas vsque
 Cœmiterij sui templi obuiam prodirent. Initæ sunt rationes, qui-
 bus ad officium adduceretur Boleslaus Suidnicensis: & primum,
 vt incuteretur ipsi terror, Carolus à Nicolao Principe Monster-
 bergensi filio Boleslai emit Francosteinum, vt ex vicina munitione
 agro Suidnicensi subinde possent inferri damna.

*Carolus Cæsar
 ducit Anna m
 Laurensem.*

Tandem verò hæ lites matrimonio sunt diremptæ. Nam cum
 Boleslaus educaret Annam filiam Henrici fratris sui mortui, ea
 Carolo Cæsari post mortem secundæ coniugis, quæ fuit filia Re-
 gis Galliæ Blanca vidua, est desponsata, & dotis nomine vterque
 ducatus, Suidnicensis & laurensis, Cæsari promissus. Boleslaus
 Suidnicensis decessit anno 1368. Vxor Agnes filia Leopoldi
 Ducis Austriæ Ducatum obtinuit ad tempora vitæ suæ, mortua
 est 1392.

*Agnes domi-
 na Suidnicen-
 sis & lauren-
 sis.*

*Boleslai Se-
 cundi Mon-
 sterbergensis
 miserabilis
 interitus.*

Nicolaus Monsterbergensis adeptus viaticum inuisit Pale-
 stinam & Hierosolymam: rediens domum decessit in Hungaria,
 reliquit duos filios: Henricum & Boleslaum, qui cum & ipsi sine
 sobole mascula morerentur, hæredes habuerunt Reges Bohemiæ.
 Boleslaus qui vltimo loco superstes mansit, mirabili casu interiit.
 In arce enim quæ à conditore Boleslao nomen accepit Bolcken-
 hanum, à morione quem ad rabiosam iram prouocauerat iactu la-
 teris occisus est, & in monasterio Grissenfi sepultus. Sapientes tunc
 iudicarunt omen hoc significare dignitatis Sillesiæ ruinam & inte-
 ritum. Sed hæc postea acciderunt.

PRIN.

PRINCIPES GLOGOVI.

ENSES.

HENRICVS QVARTVS Saganensis, post mortem Primislai fratris etiam Glogouiensis, pulsus à Iohanne Rege, vxor Mechtildis filia Marchionis Brandenburgensis.

HENRICVS QVINTVS ferreus Saganensis, postea ex beneficio Caroli Cæsaris Glogouiensis, qui fuit in Coronatione Cæsaris, & profectus est Hierosolymam.

GLogouiam obtinebat Bohemiæ Rex, eamque per suum capitaneum gubernabat. Sagani dominabatur Henricus Quintus ferreus. Fuit vir magno animo præditus, qui subinde tumultuarijs excursionibus Glogouiam à Rege repetiuit. Impetrauit tandem à Carolo, quod postulabat, anno 1360. vt postea dicemus.

Anno 1349. & proximè sequenti horribilis pestilentia non solum Poloniam & Silesiam, verum magnam partem orbis cognita peruagata est. Descripta est ea à viro diserto Iohanne Boccatio lingua Italica. Recitantur symptomata terribilia, non dissimilia illis, quæ acciderunt in pestilentia Attica, quæ grassata est secundo anno belli Peloponnesiaci, & descripta est ab Hipocrate, vt à medico eruditissime, deinde à Thucydide.

*Pestilentia
uniuersalis.*

Fuerunt autem in ista, signa putredinis & corruptionis in aëre horribilis. In Italia & alibi iacebant homines subito extincti in vñs publicis, quorum halitu cum afflarentur animalia domestica, repente cum indicijs & symptomatibus veneni extincta sunt. Narrant aliqui, fuisse tunc communem opinionem, tertiam partem generis humani ea lue fuisse consumtam: & obseruatum est, continuâ propagatione venenum ex oriente ad occidentem vsque esse perlatum.

Nostrorum vero hominum ea fuit rusticitas, vt crederent à ludæis puteos & fontes venenis esse infectos, & tales morbos excitatos, ideo crudelibus modis vbique in miseram turbam ludæorum, nulla habita, nec sexus, nec ætatis ratione sæuitum est, neque tamen scelere & tyrannide ira Dei potuit restringui. Vagata est etiam eo tempore per Europam colluies quædam hominum, qui nudata corpora publicè cædebant flagris, & simul cum illa hypocritica poenitentia circumferebant dogmata perniciofa, turpitudines vitæ, multas libidinum confusiones & alias, perinde sicut olim Perusiani, Carpocrates, Marcion, & recens Anabaptistæ, sed seueritate Principum isti etiam cito pulsi sunt.

Flagelliferorum Secta.

Carolus

Carolus Cæsar exornauit Bohemiam & Vratislauiam.

Carolus Imperator, extincto Gunthero Suartzburgensi, quem aliqui trahebant ad Imperium, solus rerum potitus est anno 1350. & statim sese conuertit ad augendam potentiam, & ornamenta sui regni. Regnum quidem Bohemiæ, & præcipuè urbem Pragam, ubi & Academiam celebrem instituit, ad eam euexit dignitatem & ornatum, ut ruinae adhuc sint admirationi: & Aencas Syluius, qui vidit Pragam florentem, scribit eam nec minorem, nec ignobiliorem esse Hetrusca Florentia.

Dilexit etiam imprimis Vratislauiam, quæ patri & ipsi semper fuit fida, ornauit eam ædificijs & immunitatibus amplis. Bis ex interuallo non longo Vratislauia tunc conflagrauerat, ideo Carolus anno 1353. quasi nouam structuram urbis exorsus est. Produxit ambitum ciuitatis in alteram ripam Olauix fluij, longo spacio, extruxit insigne templum S. Dorotheæ sacrum, & ciuitatem in hunc ordinem & spacia destinxit, ita ut nulli ex urbibus Germaniæ aut splendore aut amoenitate cedat.

Vratislauia fuit cara Carolo Cæsari.

Quia etiam sacerdotes Collegij iam tunc ciuitatem oderant, eiusq; crescentem potentiam verebantur, eamq; omnibus modis impedire conabantur, ideo Carolus non solum ciuitati fuit præsidio, sed etiam legatos senatus Vratislauiensis anno 1355. cum Romam ad coronationem proficisceretur, vnâ secum duxit, ut coram Pontifice fieret transactio. Sed Pontifex Carolo, nec in hac re, nec in alijs tunc morem gessit. Reuersus ex Italia, ciuitati Vratislauensi commendauit ius & magistratum præfecturæ Ducatus Vratislauiensis.

Carolus Cæsar misit literas familiares ad Senatum Vratislauensem.

Tanta nimirum tunc fuit opinio fidei & virtutis in Cæsare erga urbem, eamq; ita amauit, ut adhuc hodiè monstrentur literæ scriptæ manu Cæsaris Caroli ad senatum Vratislauensem, ubi petit, nunciari sibi, ecquid adhuc ipsi cum suis valeant, & addit, se valde de ipsis esse sollicitum. Credo autem tempore pestilentiae illa esse scripta.

Carolus Cæsar Rempub. Glogouie constituit.

Vere igitur Carolus fuit pater nostræ patriæ, & in illa maiestate Imperij ciuitates & magistratus urbium, qui tamen tunc erant humiliores, non modo non est aspernatus, sed vrbes tanquam præcipuos neruos regnorum suorum texit, amplificauit legibus, ædificijs & immunitatibus ornauit. Pacauit etiam Glogouiam Carolus, & quamuis armatus esset summa potentia, tamen Henricum Saganensem in gratiam recepit, ipsiq; partem Glogouix quam pater Iohannes patri Henrici ademerat restituit: & inuenio, ipsum Cæsarem hoc anno Glogouiam accepisse, & urbem in duas æquales partes esse partitum, ita ut vnâ partem, nempe Aquilonarem, sibi & regno Bohemiæ retineret, alteram assignaret Henrico, qui habitabat Sagani.

Duplex igitur fuit gubernatio ab hoc tempore in vrbe Glogouiensi, & duplex magistratus siue senatus. Neque Glogouia ad vnum

vnum dominum redijt, nisi 120. anno post. Ipso etiam imperante inuenio linguam Germanicam fuisse excultam, eamq; vsurpari cœpisse in scribendis literis & monumentis publicis, cum antea solum latinæ linguæ in talibus scriptionibus esset vsus.

Cessantibus igitur dissidijs, & Ianienis Principum, conquecivit hæc regio, & creuit numero hominum, & cultura, adeo, vt Casimirus Poloniae Rex Loctici filius, inuitatus illo successu & industria Germanorum in Silesia, ipse etiam multos colonos Germanos in Prouincias Poloniae, Russiam & alias collocaret, qui multa bona oppida extruxerunt, & Rex passus est ipsos iure Teutonico vti: & Cracouiæ etiam tribunal Teutonicum erexit.

Carolo Casimiro imperante floruit Silesia.

Gratam igitur memoriam Caroli retineamus, qui non dissimilis Cyro vel Augusto, & alijs sapientibus & florentibus Monarchis, nostram hanc regionem paterno amore complexus est, & optimarum rerum ornamentis eam donauit, vt verè fuerit exemplum aurei illius dicti: Bonus Princeps nihil differt à bono patre.

Anno 1353. in his regionibus inopinata tempestas accidit. Nam cum menses verni ad ipsum vsque medium Maij laudabili cœli constitutione segetes, & res natas ex terra optime produxissent, Sabbato, qui præcessit diem Pentecostes, præter expectationem, hybernū gelu ortum est, illudq; nix alta duos cubitos secuta, quæ cum ad sextum vsque diem agros oppleret, & omnes ex interitu frugum perniciosam timerent sterilitatem & famem, niue eliquata, ita grato humore frumenta sunt rigata, vt vberrima messis sequeretur.

Hyems interpestua.

Anno 1362. Anna coniunx Caroli Cæsaris, filia Henrici Iaurensis, peperit Norimbergæ Venceslaum, qui secundo anno post, opera patris Cæsaris, electus est Rex Romanorum: & datur Carolo vitio, quod plus dilexerit Bohemicum regnum, quàm imperium Romanum, à quo multa largitionibus alienauit.

Carolo Casimiro nascitur filius Venceslaus ex Anna Iaurensi.

PRINCIPES LIGNI-

CENSES.

Venceslaus Lignicensis, vxor
foemina Theschinensis.

Ludouicus Brigenfis,
vxor filia Henrici
Glogouiensis.

Rupertus Boleslaus iu-
Princeps uenis in ludis
Lignicensis, equestribus
perijt.

Venceslaus
Episcopus
Libusianus
deinde Vra-
tislaiensis,

Henricus dictus Sti-
Henricus De- gmatias
canus Vratis- Brigen-
laiensis & de- sis & tã-
inde Episcopus dem Li-
Vladislaiensis, gnicensis.

K

Vences-

*Anna Lauren-
sis coniunx
Caroli mori-
tur.*

*Carolus Cæsar
facit nuptias
Cracouiæ.*

*Regum con-
gressus Cra-
couiæ.*

*Bythonienses
uenæ euaniue-
runt.*

*Casimirus Se-
cundus, Rex
Poloniæ mo-
ritur.*

*Casimirus Se-
cundus euexit
Indæos.*

*Vratislavi-
ensis Episcopa-
tus nominatur
aureus.*

*Vratislavi-
ensis Episcopa-
tus coniungitur
à Romano
Pontifice.*

Venceslaus Lignicensis moriens reliquit quatuor filios, consti-
tuit illis tutorem fratrem suum Ludouicum Brigensem, is nihil
memor iniuriarum fratris, optime præfuit patrimonio nepotum, &
cum Ducatus oneratus esset ære alieno grauissimo, industria Lu-
douici illud magna ex parte est exolutum, & Principibus Ducatus
conseruatus. Statim post puerperium decessit Regina Anna Silesia
coniunx Caroli. Cæsar accessit ad quartas nuptias, & duxit Eliza-
betam neptem Casimiri Regis Poloniæ ex sorore. Conciliauit hoc
matrimonium legatus Pontificius, vt hoc modo impediretur bel-
lum, quod Carolus Cæsar illaturus erat Ludouico Hungariæ Re-
gi, qui natus erat ex sorore Casimiri, & in regno Poloniæ designa-
tus successor. Nuptiæ fuerunt Cracouiæ tempore Bacchanaliorum
anno 1363. Aderant ibi præter Casimirum & Carolum, Reges, Hun-
gariæ, Daniæ, & Cypri, & Principes magno numero. Præcipuus
fuit splendor cuiusdam Germani Vernici, qui erat Consul Craco-
uiensis, & thesaurarius Regis: 15. Reges domum suam ad epulas in-
uitauerat. post magnificum conuiuium distribuit munera Regia
inter Reges & Principes, & suo Regi Casimiro dicitur donasse ad
centum millia aureorum, ita enim reperio annotatum: & addunt
quidam, consulem illum primum accubitus assignasse Casimiro
suo Regi, secundum Imperatori, quod an fuerit ciuile non intelli-
go. Dos fuit centum millia aureorum. Ictum est fœdus inter Re-
ges, quod tamen non fuit diuturnum.

Nam anno 1369. Ludouicus denuò sibi coniunxit Casimirum
& adortus est Carolum bello, quod tamen mors Casimiri non
multo post interrupit. Memorabile est, quod eodem anno scribitur,
venas argenti Bythonienses, quæ prius fuerunt satis locuple-
tes, subito euaniuisse. Existimatum est, hanc fuisse pœnam crudeli-
tatis, quod paulò ante oppidum illud concionatorem loci illius in-
terfecerat.

Mortuus est Casimirus Rex Poloniæ anno 1370. Nonis No-
uembri, & cum eo regnum in vetere stirpe Regum Poloniæ de-
fecit. Fuit Rex amans pacis, qui Poloniæ insignem addidit cultu-
ram, erectis multis magnificis munitionibus & templis. Contami-
nabatur libidinibus & cum inter cæteras aleret concubinam Iudai-
cam Esther eius intercessione, Iudæis magnas immunitates in regno
cessit. Successorem habuit Ludouicum Hungariæ Regem.

Anno 1375. mortuus est Episcopus Pretislaus Vratislaviæ,
vir excelsi spiritus, & industrius in augendis censibus sui Episcopa-
tus. Emit urbem & agrum Grotensem à Principe Lignicensi, &
multis alijs redditibus Episcopatum suum locupletauit, adeò vt is
tunc passim nominaretur aureus. Sed cito hoc odoratus est accipi-
ter Gregorius Vndecimus, is prohibuit fieri electionem alterius
Episcopi, & per suum quæstorem coëgit collegium, pro bonis re-
lictis à Pretislao sibi numerari triginta millia aureorum, & pro re-
ditibus

ditibus Episcopatus, cui aliquot annos nullum dedit Episcopum, octies mille aureorum quotannis: ita euenit hoc quod dicitur: Sic vos non vobis nificatis aues.

Anno 1378. mortuus est Carolus Quartus Imperator laudatissimus, qui sapientiam, virtutem, & sua regna imprimis amauit. Studia pietatis & doctrinarum ita dilexit, vt in recenti Academia Pragensi sæpe publicis disputationibus vsque ad multum diem so-
leret assidere, ibiq; sciscitari & audire doctorum sententias de varijs controuersijs: admonitus, vt in arcem ad prandium ascenderet, respondit, se magis isto dulci cibo animæ, quam vllis delicijs esca-
rum delectari.

Caroli Quar-
ti uirtutes &
Mors.

Similis fuit hæc pietas & discendi auuiditas ardori Caroli Magni, & paucorum aliorum ex veteribus Regibus, qui & scho-
las egregia beneficentia erexerunt, & in illis exercitijs pietatis & do-
ctrinarum, ipsi interfuerunt, sicut ea virtus his dulcibus versiculis prædicatur:

*Huc Reges quoq; sæpe comeabant, Doctorum sapientia fruantes,
Hymnos inter & hos choros sonantes, Cum Tyronibus aureis in armis,
Ætas aurea Principum bonorum, Hæc exempla dabat sequenda plebi.*

Autor est Carolus sanctionis illius augustæ de electione Rom.
Cæsaris, quam vulgo nominant auream Bullam: ea cum comple-
ctatur neruos & fundamenta, quibus Imperium in nostra gente
Germanica innititur, fatendum est, etiam de Imperio Romano, cu-
ius auctoritatem ante ipsius ætatem labefactarant, & penè euerte-
rant ciuiles dissensiones, & seditiones, excitatæ artibus Pontificum
Romanorum, eum optinere esse meritum.

Reliquit Carolus superstites tres filios: Venceslaum Roma-
norum & Bohemiæ Regem: Iohannem, quem collocauit in Lusa-
tiam, vbi non multo post periit: & Sigismundum natum ex Elisa-
betha Polonica, quem Ludouicus Hungariæ & Poloniæ Rex, fa-
cta pace cum Carolo in suam aulam recepit adolescentulum, illiq;
promisit nuptum filiam suam natu maiorem Mariam: Pater autem
Carolus à Ludouico Romano, filio Ludouici Bauari, emit ipsi
Marchiam Brandeburgensem.

Caroli Quar-
ti Liberi.

VENCESLAUS ROMANORVM

& Bohemiæ Rex, Silesiæ Princeps.

NONdum excefferat annum decimum quintum ætatis Vences-
laus, cum vocaretur ad gubernationem. Etsi autem vituperatur
propter luxum & ignauiam: tamen apparet in illo fuisse naturam
non malam. Quia acerrimè oderat scelera & imposturas impio-
rum sacerdotum, & fuit alienus à sæuitia, sed deprauarunt eum ma-
lorum consilia, & cum in ætate tenera careret gubernatore, & in-
spectore, assuefactus est ad desidiam & compotiones.

Venceslaus
Cæsar fuit
ignauos Prin-
ceps.

Henricus Quintus Ferreus Saganensis & Glogouiensis.

Henricus Sex-
tus senior Sa-
ganensis.

Henricus Septimus
Rapoldus Glogo-
uiensis.

Henricus Octauus Passer
Freistadiensis, & Sprot-
tensis tandem Glogoui-
ensis & Saganensis.

Henrici Fer-
rei Glogoui-
ensis res ge-
stae & Mors.

Henricus ferreus mortuus est anno 1369. Princeps magnanimus & foelix. Fuit comitatus Carolum Romam ad coronationem, inde ex religiosa & laudanda consuetudine nostrorum maiorum profectus est in Palestinam, vt intueretur vestigia illa, vbi patefactiones coelestes editae sunt, & vbi Christus conspectus est.

Henrici Fer-
rei filij.

Vixerunt simul Principes adolescentes ad annum vsq; Christi 1380. deinde facta est ditionis diuisio: Henrico Seniori datus est Ducatus Saganensis: Henricus Rapoldus, sic dictus à conditore stirpis paternae S. Hedwigis, quem Silesij appellarunt Rumpoldum, tenuit mediam partem Glogouiæ, & vicina oppida: Henricus, qui propter foecunditatem dictus est Passer, habuit Freistadium & Sprottam.

Venceslaus
Cesar multat
sacerdotet
Vratislauen-
ses.

Anno 1381. rursus in Sylefia ortum est bellum, seu sacrum seu Sacerdotale. Irascebatur Venceslaus Rex Collegio Vratislauenfi, quod nollet recipere in Episcopum quendam ex nobili familia dominorum de Duba, qui gratia apud Reges Bohemiae valebant. Sed Collegium appetebat Venceslaum Lignicensem, qui tunc erat Episcopus Libusianus, & tamen reditus interea praedae erant Romano Pontifici.

Inter eas dissensiones incidit *αενογγοπλαγή*, quæ Regi praeiuit occasionem castigandi sacerdotes, à quibus putabat se contemni. Nam hoc anno Rupertus Lignicensis fratri suo Henrico Decano Vratislauenfi, sub festa natalicia misit cereuisiam Suidnicensem, quæ tunc habebat laudem probitatis: Vector autem comprehensus ex mandato Senatus, qui alioqui rotus addictus erat Regi, captus & in carcerem ductus est: quia hoc fiebat contra edictum ciuitatis, quod vetabat importari peregrinam cereuisiam.

Collegium in urbem ob factum hoc iaculatur fulmen excommunicationis, iubet claudere templa, & cessare sacra. Senatus querelam ad Regem detulit, qui cum frustra apud Collegium laboraret de pacificatione, tandem vigesimo septimo Iunii ipse venit Vratislauiam cogniturus de causa. Rogauit vero Collegium, permitteret, quam diu ipse in vrbe esset, propter reuerentiam sui sacra publice fieri. Hoc cum non impetraret, exarsit ira Rex & Sacerdotes omnes iussit vrbe excedere. Abbatem in arena, qui responderat ipsi durius, in carcerem duci iussit. Transtulit deinde ad sese omnia Prædia, & bona Ecclesiasticorum.

Adducti

Adducti sunt Vratislauriam ingentes greges pecorum ex vilis sacerdotilibus, & tanta fuit vilitas, vt trecentæ oues tribus aureis vilitatis venderentur, bos vero aurei quadrante. Magna vero armenta abacta sunt in Bohemiam.

Anno sequenti placatus est Rex Venceslaus, cum illi permisum esset, vt nullam faceret restitutionem Collegio, tunc elatus est in Episcopum Venceslaus Lignicensis. Senatus autem Vratislauriensis ea conditione impetrauit veniam ab Episcopo, vt promitteret, semper post electionem noui Senatus, iuratuos se Episcopo, quod libertatem Ecclesiæ velint seruare. Ita Venceslaus Rex tandem vltus est iniurias aui sui Iohannis acceptas ab Episcopo. Neque tamen Venceslaus Episcopus etiam illo quinquennio, quo præfuit, fuit utilis Oeconomus, sed opes reliquas inutili sumtu prodegit.

Eodem anno in Hungaria extinctus est Ludouicus Hungariæ & Poloniæ Rex, qui celebratur ob bonitatem & clementiam erga tenuiores. Narratur de eo, quod ætate patrum nostrorum fecit Dux Eberhardus Virtembergensis, quod sæpe dissimulato habitu immiscuit sese coetibus inopum, & ab illis sciscitatus est, ecquid præfecti sui & magistratus delinquerent.

Poloniam non amauit. Nam & ab initio ornamenta regni secum asportauit in Hungariam, & plerumq; Regnum per matrem gubernauit: quia videbat tantam esse licentiam nobilitatis in ea gente, vt autoritas Regum esset exigua. Quare in illa neglectio- ne regni valde oppressi sunt tenuiores, & populus grauissimis oneribus à præfectis regijs, qui penè sanguinem ipsorum exugebant, exhaustus. Fuit foelix præliator. Nam & in Italia res magnas gessit contra Gallos in Regno Neapolitano. Annis aliquot ante mortem pretio & vectigalium imminutione impetrauit à Polonis, vt promitterent passuros sese, vt altera ex filiabus pro arbitrio patris apud ipsos regnaret. Paulò igitur ante mortem, accersitis ad se ordinibus Regni Poloniæ, in Hungariam, dedit illis Sigismundum Marchionem Brandenburgensem in Regem, & Senatus Polonicus è vestigio in verba ipsius iurauit.

Sigismundus à Socero iussus est proficisci in Poloniam, & regnum in possessionem accipere. Sed mortuo Ludouico Poloni iuramenti obliti inierunt consilia de pellendo Sigismundo, & creando nouo Rege. Offendebantur austeritate Sigismundi, qui videbatur futurus esse Rex Germanus, & postulaturus obedientiam à suis. Et multi, assueti rapinis sub Ludouico, maluissent nullum esse Regem, vt haberent impunitatem grassandi pro libidine.

Vt autem non deesset prætextus, instigata est socrus Sigismundi, mulier ambitiosa & curiosa, vt peteret à Polonis sibi permitti, vtram ex filiabus apud Polonos vellet regnare. Optimus igitur adolescens Sigismundus circumuentus istis difficultatibus & iniquitate aliquorum in Polonia, qui tamen iuramenti religione ipsi erant

*Pecorum mi-
ra uilitas.*

*Ludouicus
Hungariæ &
Poloniæ Rex,
socer Sigismun-
di Cæsaris.*

*Ludouicus
Hungariæ &
Poloniæ Rex
Poloniæ Re-
gnum tradit
genero Sigis-
mundo.*

*Sigismundus
excutitur ex
Polonia.*

deuincti, volens regno cessit, ne ciuile bellum excitaret, etsi non deerant studia suarum partium apud honestiores in regno.

Hungaria regnum turbatur à socro Sigismundi.
Maria Hungarica nubit Sigismundo.
 Rediens in Hungariam, & ibi res turbatas inuenit, culpa socrus, quæ curauerat Mariæ, absente marito Sigismundo, imponere diadema Regni Hungariæ, ita vt videretur futura Regina sine marito. Sed interea multi ex nobilitate Hungarica detestati mulierem audaciam, accersunt Carolum Neapolitanum nepotem Ludouici ex fratre, is Regnum Hungariæ vi & arte ad sese transtulit. Quamuis verò Maria, monente matre, propter metum Caroli fecit nuptias cum Sigismundo, tamen Sigismundus, qui nihil fidere poterat Hungaris, veniente Carolo cum exercitu, in Bohemiam profectus est. Sed idem Carolus insidijs Reginae matris paulò post interfectus est, & ipsa Regina deinde ab alio Principe Hungarico, qui vlciscebatur necem Caroli, capta & in flumen proiecta est.

Poloniæ regnum turbatur electo Sigismundo.
 Maria verò, quæ vna cum matre capta fuit, Sigismundo paranti bellum remissa est, qui tandem anno 1385. regnum Hungariæ adeptus est. Interea etiam Poloniam suæ persequabantur Erynnyes: Quassata enim est crudeliter ciuilibus rapinis & motibus. Studebant aliqui transferre regnum ad Semouitum Masouiæ Ducem, cuius eo tempore magna erat in Polonia potentia, eiusq; filia demum fuit mater Friderici Tertij Imperatoris: sed repugnabant multi, præsertim ordines ex Polonia minori. Inde orta sunt bella & vastationes Regni.

Henricus Rapoldus Glogouienus profligat Polonos.
Heduigis filia regis Hungariæ coronatur in reginam Poloniæ.
 Silesij Duces iuuabant Semouitum, & Henricus Rapoldus Glogouienus cum Iohanne Gurense vsus illa occasione conatus est occupare Fraustadium, sed nullo cum successu, vastatis agris domum reuersi sunt. Non multo post Poloni, vlturi clades illas, collectis copijs subito inuaserunt ducatum Glogouiensem, sed ab Henrico Rapoldo profligati sunt, plurimiq; in vndis Viadri suffocati sunt. Regina Hungariæ coniunx Ludouici, paulò ante mortem expugnata importunis legationibus & denunciationibus Polonorum, tandem Heduigin filiam virginem misit in Poloniam, eiq; assignauit tutorem Sigismundum Marchionem: sed eum rursus repudiarunt Poloni, & vetuerunt ne regnum ingrederetur. Ipsi autem Heduigi coronam regni die S. Heduigis Silesiæ, Cracouiæ imposuerunt anno 1384.

Vilhelmo Austriæ Principi eripitur coniunx Heduigis.
 Deliberatum est deinde de marito dando nouæ reginæ. Educauerat Ludouicus Rex in aula sua Vilhelmum Austriæ Ducem, ipsiq; puero desponderat filiam Heduigin, & sicut Regum mos est, curauerat vt cōcumberent ante annos nobiles, atq; ita omnino eum ad spem alterius regni aluerat. Is igitur missa Legatione orauit Polonos, vt sponsam suam sibi traderet, & amabat eum ardentissime regina virgo. Sed Poloni bonum Principem Vilhelmum adeo sunt aspernati, vt frustra deprecante & tegente eum Regina, Cracouia, quo vocante Regina sese contulerat, per ignominiam exclusus sit, amissis ingentibus opibus, quas secum aduexerat.

Poloni

Poloni verò regnum promiserunt Iagelloni Principi Lithuanico, cuius auus, qui fuit seruus, rapuerat imperium, occiso iusto Principe: Perinde sicut apud Lydos Gyges. Iagello contra pollicitus, se vna cum sua gente fidem Christi professurum, & Prouincias Lithuanicas regno Polonico adiuncturum.

Iagello Lithuanus ducit Hedwigin Reginam.

Assensa fuit Hedwigis Regina conditionibus his, etsi inuita, atq; ita 1386. 12. Februarij Iagello regia pompa Cracouiam ingressus est. Biduo post baptizatus est, & nomen Vladislai accepit. Sic igitur, præteritis Principibus Silesiæ & Masouiae, qui nati erant ex veteri stirpe regum Poloniae, exclusis etiam Sigismundo Rege Vngariæ & Vilhelmo Austriæ Principe, Regnum Poloniae in familiam Iagellonis translatum est, cui scribuntur fuisse fratres vndecim, robore animi & corporis excellentes.

Iagello baptizatur & nominatur Vladislauus.

Casimirus etiam Vladislai filius reliquit superstites sex filios, Principes præstantissimos, & tamen quomodo hæc tam numerosa posteritas mascula redacta sit ad vnicum caput videt nostra ætas: Sed sunt fatales Periodi regnorum, familiarum, & prorsus omnium rerum humanarum, vt quidem recte & prudenter dictum est: Constat æterna positumq; lege est, vt constet genitum nihil.

Iagellonis familia.

In historia Lithuanica recitatur, præcipuum inter hos populos fuisse cultum sacri ignis, qui proculdubio ex vetustate Ethnica vsque fuit propagatus. Baptisati sunt per turmas, & singulis turmis similia nomina imposita.

Lithuanicæ gentis religio.

Sub hoc tempus in Bohemia motæ sunt disputationes de religione, & Iohannes Hussus vir doctus & piæ vitæ, quod etiam aduersarij ipsius fatentur, nundinas indulgentiarum & fabellas Purgatorijs cœpit arguere. Scribitur summis occasionem ex libro Viclefi Angli: Paulatim deinde illustrata sunt plura doctrinæ capita, & turbæ etiam secutæ, in quibus fermè ab vtrâque parte peccatum est.

Iohannes Hussus taxat superstitiones Pontificum.

Anno 1383. Venceslaus Rex motus concionibus Hussi, ipse passim Ecclesias regni inspexit, & Sacerdotes, qui scorta alebant, Pragæ publica ignominia affecit. Paulò post in Silesia etiam cœpit status esse turbulentus. Nam Venceslaus Rex, instigantibus sacerdotibus, passim venit in odium, quod parum fortiter videretur aduersari Hussiticis, & ipse viribus imbecillis gubernationem negligebat.

Venceslaus Caesar irascitur peccatis sacerdotum.

Interea magna agmina prædonum confluebant, qui hinc inde prædas ex Silesia agebant, quorum tanta fuit potentia, vt etiam Olsnam urbem, quæ erat sub potestate Conradi Principis, caperent: & mandato Regis vastatus est Ducatus Opoliensis, quod Princeps ille propter inobedientiam accusaretur. Vratislaviæ etiam orta sunt semina dissidiorum, quæ deinde in ciuilem seditionem eruperunt.

Silesiæ motus sub Venceslao Cesare.

*Sigismundus
Cæsar amittit
Mariam con-
iugem.*

Sub annum Christi 1390. recruduit bellum Prutenicum inter ordinem & regem, qui cum esset Lithuanus, acerrime oderat ordinem propter clades multorum annorum illatas Lithuaniae. Sigismundo mortua est Maria coniunx, & ipse, perfidia suorum, implicatus est grauissimis seditionibus & periculis in regno Hungariae. Flabellum autem turbarum erat Vladislaus Poloniae Rex, qui, excusso Sigismundo regnum ad sese, propter coniugem Heduinam, transferre cupiebat. Sed tamen illi conatus eum frustrati sunt, & Sigismundus, ne quid sibi deesset, ultro anno 1392. Cracouiam accessisse dicitur, ubi interueniente Heduisse femina pia & iusta, Vladislaus Sigismundo reconciliatus est, & inter vtrumque societas inita.

*Venceslaus
Cæsar capi-
tur.*

Anno 1394. Venceslaus Rex in Bohemia à quibusdam regni Baronibus adiuuante ciuitate Pragensi captus, & custodiæ traditus est, cum propter dissidia religionis maximi motus in regno gliscerent, neque Venceslaus illis posset mederi. Eualit tamen inde post septimanas Septendecim ope Iodoci Marchionis Morauiae.

*Pragensis A-
cademia mi-
grat Lipsiam.*

Academia Pragensis ex consensu Scholasticorum & Lectorum Lipsiam migravit. In Silesia superiori Vladislaus Poloniae Rex afflixit Vladislaum Opoliensem Ducem desertum à suo Rege Bohemo. Is, etsi Polonis iusto in bello par non erat, tamen intercipiendis mercibus Polonorum, & spoliandis passim ditioribus in itinere multum negotij Poloniae facessit.

*Nicopolensis
clades.*

Annus 1395. aut, vt annotarunt Poloni, 96. nobilis est ex clade Christianorum ad Nicopolin. Attraxerant in Græciam auxilia gentis Turcicae Principes Græci, conficientes patriam ciuilibus vulneribus, nec postea potuerunt inde amoueri Turci, & cum se paulatim confirmassent, anno 1392. adorti sunt Mysiam, Bulgariam, Rasciam, & vicinos Pannoniae tractus, qui tunc Hungaris parebant, inde factis excursionibus Pannoniae quoque oras, antequam Sigismundus suis posset ferre opem, vastarunt.

*Turcorum pri-
ma irruptio-
nes in regnum
Hungariae.*

Ulturus igitur iniurias suorum & repressurus irruentes Turcos Sigismundus, validum exercitum ex omni Europa collegit. Ad Nicopolin Mysiae urbem conditam à Traiano in memoriam victoriae partae ex Decebalo, obuiam habuit Baiazetem primum, Turcorum Caesarem, cum quo summis copiis confligit, & cum in media pugna, eaque Christianis non infelici, Galli qui ex ambitione primum locum sibi deposcerant, temere aciem nudassent, exercitus noster seceda fuga dissipatus est, & inde Turcis initium datum est, non modo in vicinam Pannoniam irrumpendi, verum etiam arma nostra contemnendi. Sigismundus traiecto Istro Constantino-
polim fuga delatus est, inde in Rhodum peruenit, & demum opera Venetorum in regnum suum reuersus est. Philippus Burgundiae Princeps, captus eo in praelio, annos aliquot circumductus est, antequam liberatus fuit. Et tamen ipse Baiazetes non multo post fuit exemplum humanae instabilitatis. Vagabatur in Asia cum innu-
merabili

*Sigismundus
Cæsar defer-
tur Venetias.*

merabili hominum turba Tamerlanes Scythia, qui, sicut olim Attila, toti orbi terrarum terrorem incutiebat. Is Baiazctem superatum bello & captum in ferrea cauea, tanquam bestiam circumtulit. Vastauit magnam orientis partem, & cum meditaretur bellum in Europam quoque, & iam magnas copias Polonorum in finibus Russiae deleuisset, morte extinctus est, & regnum eius subito dissipatum: sicut olim Alexandri, Macedonis, & postea Attilæ Hunni.

*Baiazetes
Turcorum
Cesar capitur à Tamerlane Scythia.*

Traxisse secum dicitur hominum duodecies centena millia. Absente Sigismundo rursus sollicitabat Hungaros Vladislaus Poloniae Rex, Sed Sigismundo post reditum denuo Cracouiam accedente, & cum Hedwigis esset deprecatrix, tunc etiam pax est facta. Ipsa vero Hedwigis anno proximo post primo in puerperio decessit. Sanctitas & beneficentia in ea fuit eximia Maritum Regem, qui iniuste bona quorundam tenuiorum ad se transtulerat, reprehendebat, is cum responderet: Redditurum ea suis dominis, subiecit Regina, bona quidem restituere miseris his poterimus, sed lachrymas, quas ipsis excussimus, quis reddet? Incommoditatem etiam mariti Regis, qui eam impudicitiae insimulabat, etsi ad illud fastidium ab ipsa fuerat euectus, placide tulit, & innocentiam suam publice ostendit. Munierunt deinde sese nouis affinitatibus Sigismundus & Vladislaus, duxerunt sorores, filias Comitis Ciliae, natus ex filia Casimiri, quondam Regis Poloniae, Sigismundus Barbaram, Vladislaus Annam.

Hedwigis Regina poloniae moritur.

*Sigismundi
Cesaris Secunda coniunx.*

Pontifex Romanis iratus Venceslao, quod disputationes religionis in Bohemia non compesceret, autor fuit Electoribus Imperij, ut nouum crearent Caesarem: & quidem Venceslai nulla erat autoritas in Germania. Renunciatus est Imperator Rupertus Comes Palatinus Rheni, Princeps iustus, sed imbecillis & inops. Ideo Italia ferme tota factionibus concussa & lacerata, ab Imperio est alienata. Fuit hoc anno 1400. Sigismundus inijt rationem, qua Venceslaum fratrem, etiam à gubernatione regni Bohemici posset amouere. Et captus est quidem Venceslaus Pragæ à Iodoco Marchione Morauiae, & auxilijs Misnensibus anno 1401. Sed Sigismundus etiam in calamitatem incidit. Nam cum seuerius animaduertisset in Hungaros, qui ipsum, praesertim post cladem Nicopolensem, fastidiebant, & vno in conuentu triginta duos Principes viros securi percuteret, conspiratione suorum oppressus & captus est, traditusque in custodiam duobus adolescentibus, quorum mater vidua mora misericordia erga Regem, qui eam lingua Hungarica supplex affatus & precatus fuit, elapsus est, & regnum recuperauit, pulso Ladislao Neapolitano. Inuenio deinde Sigismundum anno 1402. venisse Pragam 29. Iunii, & Venceslaum fratrem captum inde abduxisse, eumque in custodiam tradidisse Alberto Austriae Principi: Viennæ in amplis ædibus honestè asseruatus est: Sed tamen tunc etiam euasit & regnum rursus adeptus est.

*Venceslaus
Cesar amouetur ab imperio.*

*Venceslaus
Cesar denuo capitur.*

*Sigismundus
Cesar capitur.*

Principes

ANNALES SILESIE.
PRINCIPES LIGNI.
CENSES.

Rupertus filius Venceslai solus Lignici dominatus est.
Vxor Heduigis Casimiri Regis Poloniae vidua,
Non reliquit sobolem mortuus 1390.

Venceslaus non duxit
vxorem.

Henricus Stigmatias filius Ludouici
Brigensis Dux Lignicensis & Bri-
gensis, fuerunt duo filij huius.

Ludouicus Lignicensis & Brigensis,
vxor Elizabeth foror Marchionis
Brandeburgensis primi Electoris,
cuius filia nupta Iohanni Lubensi
patri Friderici primi Lignicensis.

Henricus Lubensis &
dominus minorum
oppidorum.

PRINCIPES GLOGOVI.
ENSES.

Henricus Passer post mortem fratrum dominus totius
Ducatus Glogouiensis & Saganensis, moritur 1395.

Iohannes Saganen-
sis seiunctus à reli-
quis fratribus qui
Saganum à Glo-
gouia auulsi.

Henricus No-
nus, Rapoldus
mortuus in
Dania.

Venceslaus
Crofnensis
vbi perijt.

Henricus De-
cimus, domi-
nus totius du-
catus Glogo-
uiensis.

Vladislaus Poloniae Rex inijt consilia, quomodo Prouincias de-
tractas regno Poloniae, arte quadam recuperaret: & primum
quidem Sigismundum Hungariae Regem, & Marchionem Bran-
deburgensem persuasit, vt pro certa pecunia Marchiam nouam,
quae olim fuerat ditionis Polonicae, sibi oppignoraret: Sed cum
tota summa non exsolueretur, & Sigismundus consilia Regis intel-
ligeret, res fuit impedita.

Conuertit sese etiam Vladislaus ad Venceslaum Regem, qui
assidue metuebat, ne omnino regno pelleretur, cum omnibus esset
inuifus, illi promisit opem contra fratrem & alios. Conuenerunt
ipsi Reges Vratislaviae anno 1404. & Vladislaus, vt Bohemis su-
am ostenderet potentiam, dicitur in comitatu suo adduxisse quin-
quies mille equites: Postulauit Vladislaus restitutionem Silesiae,
& quidem à Rege simplici, & imbelli hoc impetrasset, nisi quidam
ordines hoc impedissent. Facta est tamen pax inter Reges, & amice
inde decessum est.

Poloniae &
Bohemiae Re-
ges congregati
untur Vratis-
laviae.

Circiter

Circiter illud tempus Venceslaus in Ducatum Monſterbergensem, qui ad Regem Bohemiæ morte priorum Principum deuotus erat, collocauit Iohannem Tropauienſem: Boleslao vero Teſchinenſi alteram partem Glogouia attribuit, quæ hætenus fuerat in poteſtate Regum Bohemiæ. Horum conſiliorum videtur autor fuiſſe Vladislaus Polonicus, vt Venceslaus hac ratione aduerſus Sigismundum fratrem ſeſe muniret, collocatis in limitibus Sileſiæ Principibus animoſis & bellicoſis.

Venceslaus
Cæſar diſtribuit Ducatus
in Sileſia no-
uis Principi-
bus.

Glogouienſes Principes erant adoleſcentes, & annis aliquot ſimul vixerunt, donec Iohannes Saganenſis primùm hæreditatem ſuam poſtulauit. Vratiſlavia paulò ante motus à plebe orti erant, ab eâque ordo Senatorius immutatus. Sed Rex eo anno ſuo conſilio nouum Senatum ex optimis ciuibus delegit, qui tamen menſe Septembri eiſdem anni ruruſus à populo loco motus eſt. Ita, cum nulla tunc eſſet autoritas Regis in his regionibus, multum fuit ubiq; turbarum & diſſenſionum. Vladislaus Polonicus hiſce annis denuò graue bellum meditabatur in ordinem Prutenicum, quod Regina Heduiſis viuens pro ſua pietate ſæpe auerterat: & vt haberet prætextum aliquem elegantem, putauit ſeſe abuti poſſe infantia Venceslai Bohemi, quem recens ſibi Vratiſlavia deuinxerat: ad eum igitur reiecit arbitrium controuerſiæ inter ipſum & ordinem. Aſſenſi ſunt & Germani in Pruiſſia, innocentia ſua freti.

Vratiſlavia
concutitur
motibus ſe-
ditioſis.

Venceslaus, qui in illa etiam ignauia ſua tamen oderat iniuſticiam & malas artes, anno 1409. ſententiam contra Polonos pronunciauit. Vladislaus atrox euſtigio bellum exorſus eſt, & quamuis eum ex Regno Hungariæ retinere conabatur Sigismundus, tamen id fruſtra fuit, & ipſe Sigismundus denuo hoc anno à Calepino Amurathis filio Turco grauiter cæſus eſt. Anno 1410. Vladislaus cum exercitu fines Pruiſſiæ ingreſſus eſt, & cum ſecum duceret maximos greges Scytharum & Lithuanorum, enormis crudelitas edita eſt in vtrumq; ſexum, in ſacra & profana, adeo vt ipſi Poloni honeſtiores tantam rabiem apud ipſum Regem grauiter deteſtarentur. Magiſter ordinis auxilia ex omni Germania acciuerat: ſed ea fuerunt imbecillia. Neq; enim ea erat in Germania coniunctio, quæ communibus viribus tam potentem hoſtem repelleret. Proſtigatus eſt igitur Ordo ingenti ſtrage à Vladislao eodem anno 15. Iulij, qui Polonis feſtus eſt, interfecto ipſo Magiſtro, & multis fortibus viris. Sacerdotes Poloni eam victoriam ſuo Stanislao retulerunt acceptam, quem in aëre tempore pugnae dixerunt eſſe conſpectum. Captus eſt in eo prælio inter alios Conradus albus Dux Oſſenienſis. Poloni ea victoria non ſunt uſi, & occaſionem rei bene gerendæ amiſerunt. Militauit etiam in Pruiſſia Iohannes Dux Monſterbergenſis cum multis nobilibus Sileſijs. Non multo poſt pax inita eſt, incommoda Polonis, ideo neq; ea fuit ſtabilis. Mortuo Ruperto Cæſare, electus eſt Sigismundus, quem Hungari noluerunt ſequi ad bellum Polonicum.

Vladislaus Ia-
gello proſti-
gat ordinem
in Pruiſſia.

Sigismundus
creatur Cæ-
ſar.

Eodem

Eodem anno rursus Silesiæ irati fuerunt sacerdotes. Nam cum abductus esset à quibusdam nobilibus Suffraganeus Vratislauensis, tota ea ditio multos menses anathemate notata fuit, & anno proximè sequenti, in curia Vratislauensi detentus est ob quædam crimina Iohannes Episcopus Vladislauensis, frater Principis Opoliensis: Ibi denuo fulmen sacrum in urbem emissum est, & vix magno labore placati sacerdotes.

Anno 1412. sæua pestilentia in tota Silesia grassata est, durauit ea per biennium. Eodem anno Ernestus Austriæ Archidux duxit Cimbariam filiam Semouiti Ducis Masouiæ, neptem Vladislai Regis ex sorore. Cuspinianus scribit, tale fuisse robur huius foeminæ, vt etiam vola manus ferreum clauum parieti infingeret. Fuit ea mater Friderici Tertij Imperatoris, qui etiam fuit longæuus & valetudine firma. Ita non frustra dictum est, hominem plus accipere à matre quàm à patre. Vladislaus, facta pace cum cruciferis, Budam profectus est, ibiq; cum reconciliatus esset Sigismundo, ab eo recepit ornamenta Regni, quæ Elizabetha olim Ludouici Regis coniunx in Hungariam abstulerat.

Constantien-
sis concilij
exordium.

Bellum fame-
licum in Prus-
sia.

Anno 1414. inchoatum est concilium Constantiense, quod sedauit intestina bella Pontificum. Eodem anno Vladislaus pacem initam cum Cruciferis temere turbauit, quia videbat eos, in illa distractione imperij, oportunos esse ad prædam. Militabant tunc in exercitu Polonorum, haud dubie adducti autoritate Venceslai Regis, Principes Silesiæ magno numero: Bernhardus Opoliensis: Iohannes Ratiboriensis: Boleslaus Teschinentis & Glogouiensis: Conradus Albus Olsnicensis: Venceslaus Glogouiensis: Iohannes Lubensis: Venceslaus Tropauiensis.

Appellatum est hoc bellum famelicum, quia ex inedia & contagijs magna multitudo periit, & Rex pactis cum cruciferis duorum annorum inducijs, causam dijudicandam concilio Constantiensi commendauit.

Iohannes Hussus
afficitur
supplicio.

Anno 1415. editum est in eodem concilio atrox illud sæuitiæ & perfidiæ exemplum, cum Iohannes Hussus emendator primus corruptelarum Pontificiarum, contra datam fidem ab ipso Cæsare, crudeliter exureretur. Historia ea literis prodita est, ideo eam præmitto.

Scribitur autem, virum Generosum, virtute & fide præstantem Casparum Sliccium, qui fuit Cancellarius trium Imperatorum, & negotijs illis nomine sui Cæsaris intererat, assurrexisse, cum decretum in Hussum & Hieronymum pronunciaretur, & testatum esse, non assentiri se perfidiæ sacerdotum. Quàm constanter supplicium pertulerint, & quam in pia, & læta confessione decesserint, Hussus quidem hoc anno, Hieronymus autem sequenti, etiam hostium ipsorum scriptis traditum est.

Irritauit

Irritauit ea tyrannis iram Dei, & grauissimas pœnas Germaniæ attraxit. Bohemi enim, vbi rescuerunt cōtra fidem publicam in suos sæuitum esse, vniuersi quasi fanatico furore incensi sunt, & quamuis causam ab initio defenderent non malam, tamen ab hoc tempore exacerbati scelere sacerdotum, cupidi vindictæ, consociarunt arma, & passim domi primum, deinde foris etiam in vicinis regionibus grassati sunt ferro & flamma in aduersarios crudelem in modum.

Constat Hussum, cum duceretur ad rogam, etiam hanc vocem fatidicam edidisse, & dixisse, post centum annos exoriturum cygnum, quem non, sicut istum imbecillum anserem, vstulaturi sint sacerdotes: haud dubie repurgatorem cœlestis doctrinæ D. Martinum Lutherum designans.

*Iohannis Husi
uox fatidica
& precatio.*

Memoriæ digna est etiam precatio, quam subinde in via ad supplicium repetiuit: Iesu Christe, filij Dei viui, qui passus es pro nobis, miserere mei.

Eodem anno, die sexta quæ proxime secuta est festum corporis Christi, vt nominant, tanta conspecta est Eclipsis Solis, vt sidera tanquam de nocte lucerent, & aues territæ exanimes deciderent. Habeo autores, qui scribunt, Constantiæ in concilio Eclipsin accidisse ea hora, qua ex more Pontificio fiebat circumgestatio theatrica consecrati panis: quod proculdubio pœnas euenturas propter hoc tetrum idolum, & simul inclinationem regni Pontificij significauit: sicut paulò pōst secuta sunt bella Bohemica, in quibus optima pars Germaniæ vastata est, & in Græcia constituta tyrannis Turcica, quæ idolomania & peccatorum Europæ est vindex.

*Eclipsis Solis
horribilis.*

Sigismundus Imperator, cuius fuit excellens pietas & probitas in hoc concilio nocte natalis Domini, historiam nati saluatoris, cuius initium est: Exiit decretum à Cæsare Augusto, habitu Diaconi cecinit, & anno 1417. in eadem vrbe, Marchiam & dignitatem Electoratus donauit Friderico Burggraui Norimbergenfi. Quia, cum ipse careret sobole mascula, & Fridericus ipsi bonam operam nauasset in multis bellis, hanc ipsi reddidit gratiam, & simul vtile iudicabat futurum imperio, si Princeps industrius & fortis collocaretur in limites Imperij versus Poloniam, cuius tunc magna erat potentia, & quæ Prussiæ inhiabat. Nec fefellit Sigismundum suum consilium.

*Sigismundus
Cæsar Burg-
grauium No-
ricum collo-
cat in Mar-
chiam.*

Nam & ista familia Principes aliquot sapientia & fortitudine præstantes genuit, & tandem ad eam hæreditas magnæ partis Prussiæ peruenit. Interea torpesciente domi Venceslao, anno 1418. feruebant motus in Bohemia, & Hussitici incensi ira aduersus Pontificios, qui ipsos conabantur delere, diripiunt templa innumera, quæ tam fuerunt opulenta & augusta, vt Aeneas Syluius scribat, nullum regnum totius Europæ templis splendidioribus, quam fuerunt Bohemica, fuisse ornatum.

*Bohemici re-
gni magnifi-
centia.*

Vratislauiensis
seditio.

Vratislauiæ etiam cruenta exarsit seditio. Plebs enim acta in subitum quendam furorem, die 18. Iulij armata curiam expugna- uit, magnam partem senatus, aut suis manibus, aut per carnificem trucidauit: vnum etiam ex præcipuis, ex loco sublimi deturbauit, vbi hastis armatorum sese induit. Deinde ex arbitrio populi senatus lectus est. Tantum licentiæ in promiscua multitudine excitauit & confirmauit segnicies Regis, & impunitas peccatorum.

Venceslai Cæ-
saris mors.

Anno 1419. 10. Augusti apoplexia mortuus est Pragæ Ven- ceslaus Rex. Furore. n. populi Pragæ etiam trucidatus fuit Senatus, qui defendebat Pontificios. Eius rei atrocis nuncius cum ad Regem esset perlatus, & si mul pincerna ita loqueretur, vt causam horum motuum in regem videretur transferre, Venceslaus stricto pugio- ne eum persequitur, atque ex ea vehementi animi perturbatione, apoplexia correptus interiit. Regnavit post mortem patris annos quadraginta vnum.

SIGISMUNDVS IMPERATOR,
Hungariæ & Bohemiæ Rex, Princeps Silesiæ.

BELLVM HUSSITICVM.

Celebris fama fuit apud nostros belli Bohemici, quod nominare soliti sunt Hussiticum & hæreticum. Nam auditores & secta- tores Hussi, irritati perfidia & sæuitia Pontificiorum, coniunxerunt sese, & armis aduersarios represserunt: Et quidem, sicut initio cau- sam bonam tuebantur, ita victoriæ illæ incredibiles, quas adepti sunt, testantur, Deum ipsos habuisse protectorem: Sed deinde, cum consilia seditiosa miscerent, & grassarentur nimis magna cum immanitate, suam causam corruperunt, & pœnas sibi ipsis attraxe- runt.

Insidiabantur ipsis Pontificij varijs artibus, & contra eos inci- tabant monarchas, habebant etiam domi hostes, qui eos preme- bant & persequiebantur. Ipsi igitur rursus sese communierunt, do- nec lisea in sæuum bellum prorupit. Mortuo Venceslao, creatus est Dux multitudinis Iohannes Zischa, cuius tantum fuit animi ro- bur, tantaq; fœlicitas, vt veteribus Ducibus possit annumerari.

Iohannis Zi-
schæ robur
& successus.

Bohemi Pontificij accersebant subinde auxilia ex vicina Lu- satia, & omnes Germani acerbè Hussiticos oderant. Ideo Zischa, ægre ferens iniurias illas, manum quandam militum immisit in Lusatiam superiorem, quæ mense Septembri adorta est urbem Bu- dissinam, ea tamen ciuium virtute defensa est. Interea domi conflu- xerat ad Zischam ingens multitudo, adeo vt toti regno esset formi- dabilis,

Sophia

Sophia vidua Venceslai accersebat Sigismundum, cui secundum leges debebatur successio in regno. Sed is rursus tunc infortis exitu exercitum contra Turcos ducebat, & Legatos Pragam misit, qui interea summæ rerum præessent. Zischa etiam cum suis professus est, velle sese agnoscere Regem Sigismundum, modo religioni pacem daret, quod cum promitterent gubernatores, Zischa arces, quas occupauerat, reddidit, & suos domum remisit.

Sigismundus reuersus ab expeditione Turcica, iter in Bohemiam parabat, venerunt ad eum legati Bohemorum in Moravia, polliciti omnem fidem & obedientiam: Sed ipse, accensus ab Episcopis, minus benigne ipsis respondit: & prius diuertit Vratislaviam, ut in ea vrbe, quam amabat, motus, excitatos à plebe, sedaret.

Ingressus est Vratislaviam die Epiphaniarum, anno 1420. pacavit initio seditionem urbanam, & die sexto Martij sumtum est supplicium de ciuibz viginti duobus, qui ferme erant tribuni opificum, & seditionis, in qua Senatus iugulatus fuerat, autores. Multi etiam in exilium eiectioni sunt, & bona eorum in ærarium Senatus illata. Eodem tempore tulit sententiam in causa Prutenica.

*Sigismundus
Cæsar uenit
Vratislaviam.*

Anno enim superiori Legati Pontificij, sicut Prius alij Monarchæ multi, causam Polonorum damnauerant: Vladislaus vero, qui egre ferebat, traduci sese de iniusticia in tota Europa, Cæsarem sibi conciliare conatus est: Promisit illi auxilia in Bohemos, & ipsum arbitrum in causa Prutenica delegit: Probarunt hoc etiam Germani. Ibi Sigismundus Vratislaviæ, præcipuè motus causæ æquitate, deinde quod pacata iam Bohemia, putaret sese carere posse opera Vladislai, pronunciauit pro ordine contra Polonos. Hoc, cum esset renunciatum Vladislao & Vitoldo Lithuanix Duci fratri, ita sunt commoti, ut etiam in eiulatus & feros ululatus prorumperent.

*Sigismundus
Cæsar sumit
supplicium
de seditiosis.*

*Sigismundus
Cæsar offendit
Polonos.*

Missi sunt deinde Oratores ad Cæsarem, qui verbis adeo procacibus & immodestis vsi sunt, ut Cæsar, alioqui mitis & humanus Princeps, in Viadrum eos præcipites, proijci mandaret. Intercessione tamen Principum seruati & dimissi sunt. Interea in Bohemia rursus omnis spes pacis turbata. Nam Hussitici offensi asperitate Sigismundi, & Pragenses, propter exempla Vratislaviensia, similes metuentes poenas, nouos exercitus contraxerunt, multa oppida munierunt, & Sigismundo aditum in regnum intercluserunt.

Zischa, qui ferme diutissimè quieuerat, pene fuisset oppressus à Pontificijs, tandem victor aliquot prælijs, nouam urbem condidit, quam Thabor appellauit: Præterea, cum audiuissent de offensione Poloni & Cæsaris, miserunt legatos in Poloniam, qui Vladislao Regnum Bohemix deferrent.

*Thabor urbs
Bohemix.*

*Vladislai Jagellonis consilia non proce-
dunt.*

Cæsar, cum ista cognouisset, conatus est Vladislaum placare, & promisit illi, se mitigaturum decretum. Vladislaus, sicut in eo fuit vafricies mirabilis, cogitauit quomodo Cæsarem in illis suis periculis mulctaret, illiq; Silesiam & Prussiam detraheret: Promisit se non accepturum Regnum Bohemiæ, si Sigismundus ipsi auxilia mitteret contra Cruciferos, & interea pignoris loco ipsi Silesiam traderet. Cæsar, qui & ipse ingenio valebat, vt Polonum quadam spe duceret, assensus est, & insuper Vladislao coniugium Sophiæ viduæ Venceslai fratris obtulit, & dotis nomine Silesiam, cum centum millibus aureorum. Sed hæc pacta, post coronationem Sigismundi, non sunt perfecta.

Lætus hoc successu Vladislaus, etiam alterum murum conatus est Cruciferis diruere. Filio Marchionis Friderici Brandeburgensis promisit in matrimonium filiam Hedugin, cum amplissimis conditionibus, quæ postea morte virginis omnes reciderunt in nihilum. Ita male processerunt artes Regis.

*Sigismundus
Cæsar infert
bellum Bohemiæ.*

Sigismundus cognita rebellione Bohemiæ, in Silesia magnas contraxit copias, impetrauit etiam auxilia à vicinis Principibus Misnensibus, & Marchionibus. Militarunt ipsi Silesiæ Duces quatuordecim, inter quos fuit Henricus Rapoldus Glogouiensis. Inuasit Bohemiam anno 1421. Arx Pragensis ipsi est dedita, in eaq; accepit coronam Regni: ciuitatem, quæ aduocauerat Zischam in præsidium, arctissime obsedit, eamque, sicut certos habeo autores, ex illis, qui tunc vixerunt, cepisset, nisi maluisset vrbi & regno suo parcere.

*Zischæ euer-
tit imagines &
statuas.*

Commisa sunt aliquot parua prælia, pleraque secunda Hussiticis: & Sigismundus detestatus illud ciuile bellum, posteaquam præsidia in aliquas munitiones collocasset, Bohemia excessit. Creauit hæc expeditio maxima mala Silesiæ. Nam Hussitici irritati, multos postea annos crudeliter in Silesia & in alijs regionibus sunt grassati. Zischæ in vrbe Pragensi, & tota vicinia templa diruit, euerit statuas, & imagines, quod dicerent, eas seruire idolatriæ.

*Coributhus
frater Vladis-
lai Jagellones
inuadit Bohemi-
am.*

Sigismundus Cæsar, euocatis multis Germaniæ Principibus, denuo in Autumno Zischæ bellum intulit: ipse cum copijs Hungaricis & Austriacis superuenit sub initium anni 1422. sed ea expeditio etiam fuit infausta. Vladislaus, vt Cæsarem premeret, eodem tempore submisit in Bohemiam Sigismundum Coributhum Lithuanum fratrem, cum equitibus bis mille, vt auxilia Hussiticis ferret. Recepit eum Praga & reliqua multitudo. Sed Zischæ constanter negauit, se passurum Regem alienigenam.

Obsedit cum magna multitudine arcem Carolosteinum, & inter alias machinas oppugnationis coniecta sunt in arcem ad duo millia vasorum repleta cadaueribus & excrementis humanis: ex quo

First part of the history of the

Second part of the history of the

Third part of the history of the

Fourth part of the history of the

Fifth part of the history of the

Sixth part of the history of the

Seventh part of the history of the

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
IN TWO VOLUMES
BY NATHANIEL BENTLEY
OF THE BARR

THE FIRST VOLUME
CONTAINING THE HISTORY
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE YEAR 1780
LONDON: PRINTED BY J. JOHNSON, ST. PAULS CHURCH-YARD, 1787

THE SECOND VOLUME
CONTAINING THE HISTORY
FROM THE YEAR 1780
TO THE PRESENT TIME
LONDON: PRINTED BY J. JOHNSON, ST. PAULS CHURCH-YARD, 1787

The first of these is the fact that the British government had no intention of allowing the French to establish a permanent base in the West Indies. The second is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea. The third is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea.

The fourth is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea. The fifth is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea. The sixth is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea.

The seventh is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea. The eighth is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea. The ninth is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea.

The tenth is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea. The eleventh is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea. The twelfth is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea.

The thirteenth is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea. The fourteenth is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea. The fifteenth is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea.

The sixteenth is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea. The seventeenth is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea. The eighteenth is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea.

The nineteenth is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea. The twentieth is that the British government was determined to maintain its position in the Caribbean Sea.

THE HISTORY OF THE
CITY OF LONDON
FROM THE FOUNDATION
TO THE PRESENT TIME

THE HISTORY OF THE CITY OF LONDON
FROM THE FOUNDATION
TO THE PRESENT TIME
BY JOHN STOW
1618

THE HISTORY OF THE CITY OF LONDON

THE HISTORY OF THE CITY OF LONDON
FROM THE FOUNDATION
TO THE PRESENT TIME
BY JOHN STOW
1618

THE HISTORY OF THE CITY OF LONDON
FROM THE FOUNDATION
TO THE PRESENT TIME
BY JOHN STOW
1618

THE HISTORY OF THE CITY OF LONDON
FROM THE FOUNDATION
TO THE PRESENT TIME
BY JOHN STOW
1618

THE HISTORY OF THE CITY OF LONDON
FROM THE FOUNDATION
TO THE PRESENT TIME
BY JOHN STOW
1618

...the first of the month of January, 1711, the ...
...the second of the month of January, 1711, the ...
...the third of the month of January, 1711, the ...

...the fourth of the month of January, 1711, the ...
...the fifth of the month of January, 1711, the ...
...the sixth of the month of January, 1711, the ...

...the seventh of the month of January, 1711, the ...
...the eighth of the month of January, 1711, the ...
...the ninth of the month of January, 1711, the ...

...the tenth of the month of January, 1711, the ...
...the eleventh of the month of January, 1711, the ...
...the twelfth of the month of January, 1711, the ...

...the thirteenth of the month of January, 1711, the ...
...the fourteenth of the month of January, 1711, the ...
...the fifteenth of the month of January, 1711, the ...

...the sixteenth of the month of January, 1711, the ...
...the seventeenth of the month of January, 1711, the ...
...the eighteenth of the month of January, 1711, the ...

...the nineteenth of the month of January, 1711, the ...
...the twentieth of the month of January, 1711, the ...
...the twenty-first of the month of January, 1711, the ...

...the twenty-second of the month of January, 1711, the ...
...the twenty-third of the month of January, 1711, the ...
...the twenty-fourth of the month of January, 1711, the ...

...the twenty-fifth of the month of January, 1711, the ...
...the twenty-sixth of the month of January, 1711, the ...
...the twenty-seventh of the month of January, 1711, the ...

...the twenty-eighth of the month of January, 1711, the ...
...the twenty-ninth of the month of January, 1711, the ...
...the thirtieth of the month of January, 1711, the ...

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME

IN TWO VOLUMES.
BY
NATHANIEL BENTLEY, ESQ.
OF THE BARR, AT LINCOLN'S INN.
LONDON:
Printed by J. DODD, in Pall-mall.
1787.

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME

IN TWO VOLUMES.
BY
NATHANIEL BENTLEY, ESQ.
OF THE BARR, AT LINCOLN'S INN.
LONDON:
Printed by J. DODD, in Pall-mall.
1787.

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...
...the ... of the ...

REIGN OF KING CHARLES THE FIRST

IN THE YEAR OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE SECOND OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE THIRD OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE FOURTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE FIFTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE SIXTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE SEVENTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE EIGHTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE NINTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE TENTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE ELEVENTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE TWELFTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE THIRTEENTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE FOURTEENTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE FIFTEENTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE SIXTEENTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE SEVENTEENTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE EIGHTEENTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE NINETEENTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE TWENTIETH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE TWENTY-FIRST OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE TWENTY-SECOND OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE TWENTY-THIRD OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE TWENTY-FOURTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE TWENTY-FIFTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE TWENTY-SIXTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE TWENTY-SEVENTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE TWENTY-EIGHTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE TWENTY-NINTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE THIRTIETH OF HIS MAJESTY'S REIGN

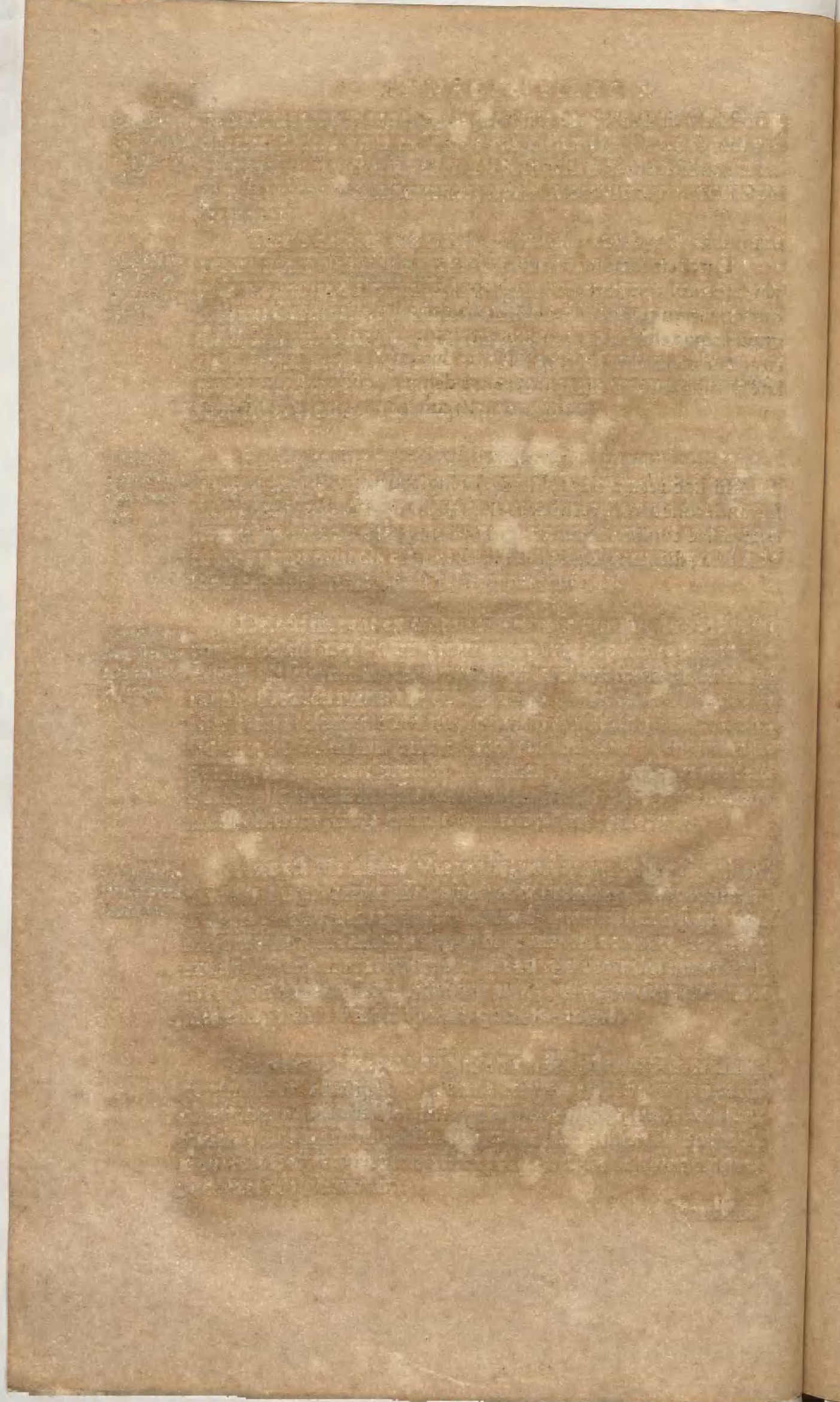
THE THIRTY-FIRST OF HIS MAJESTY'S REIGN

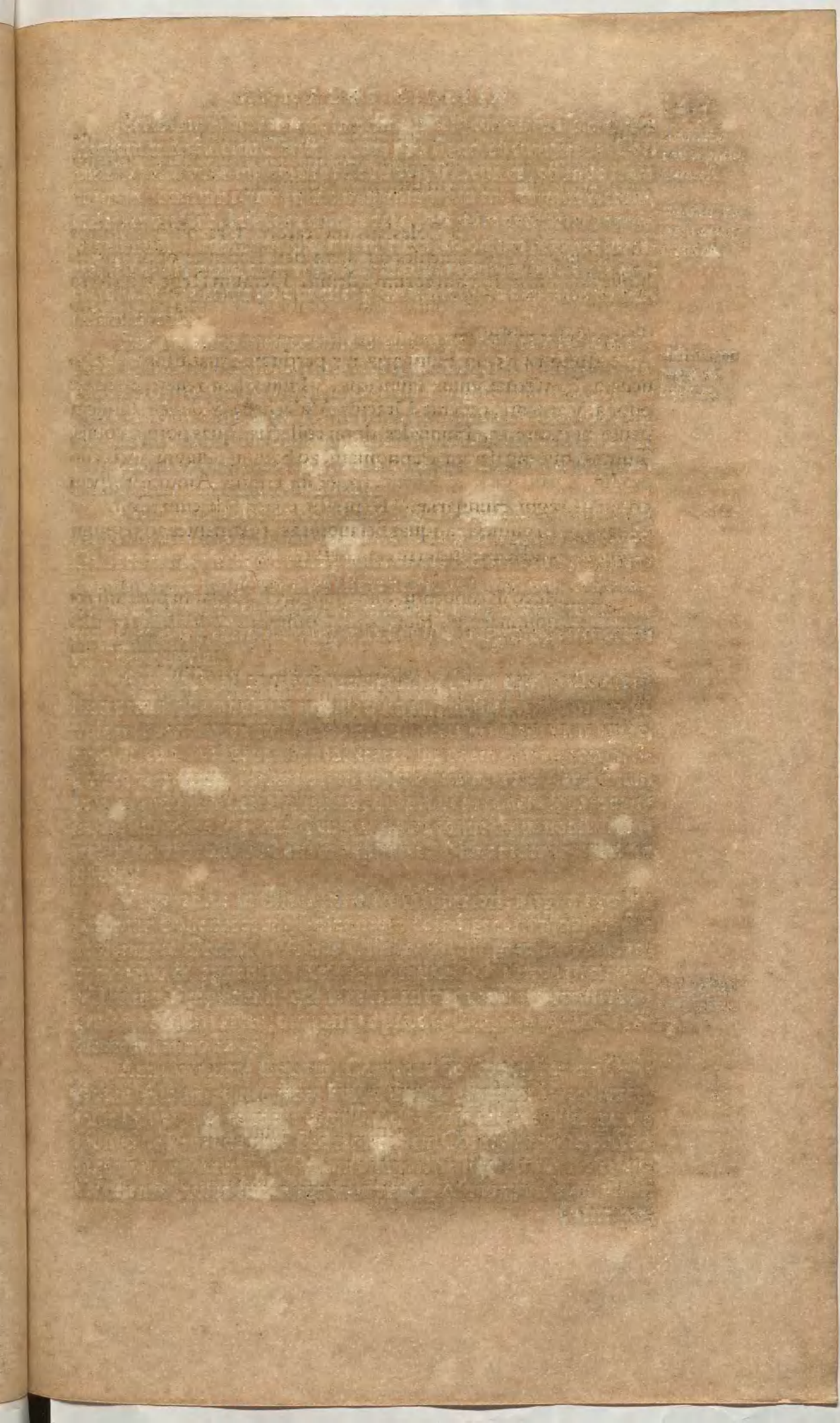
THE THIRTY-SECOND OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE THIRTY-THIRD OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE THIRTY-FOURTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE THIRTY-FIFTH OF HIS MAJESTY'S REIGN

REIGN OF KING CHARLES THE FIRST

IN THE YEAR OF HIS MAJESTY'S REIGN

THE FIRST OF JANUARY

THE SECOND OF FEBRUARY

THE THIRD OF MARCH

THE FOURTH OF APRIL

THE HISTORY OF THE

REIGN OF KING CHARLES THE FIRST

IN WHICH ARE CONTAINED
THE MOST IMPORTANT
EVENTS OF HIS REIGN
FROM HIS MARRIAGE
TO HIS DEATH

BY
JOHN BURNET
BISHOP OF SALISBURY

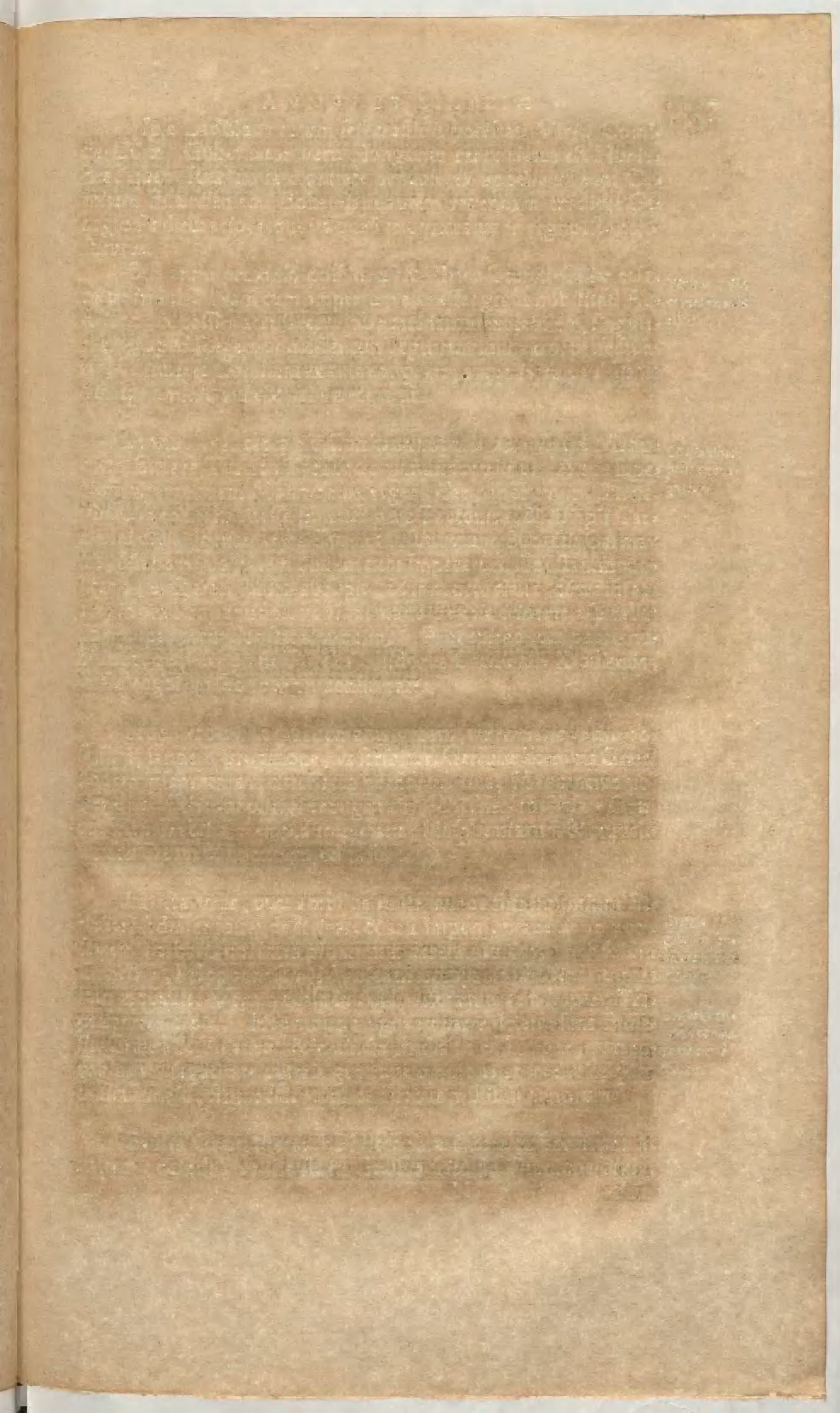
LONDON
Printed by J. Streater, at the
Sign of the Gun, in St. Dunstons Church-yard

1704

IN TWO VOLUMES

THE FIRST

VOLUME

1871
1872
1873

1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

1901
1902
1903
1904
1905

1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000

2001
2002
2003
2004
2005

2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025
2026
2027
2028
2029
2030
2031
2032
2033
2034
2035
2036
2037
2038
2039
2040
2041
2042
2043
2044
2045
2046
2047
2048
2049
2050
2051
2052
2053
2054
2055
2056
2057
2058
2059
2060
2061
2062
2063
2064
2065
2066
2067
2068
2069
2070
2071
2072
2073
2074
2075
2076
2077
2078
2079
2080
2081
2082
2083
2084
2085
2086
2087
2088
2089
2090
2091
2092
2093
2094
2095
2096
2097
2098
2099
2100

...the first of the month of January, 1711, the ...
...the second of the month of January, 1711, the ...
...the third of the month of January, 1711, the ...
...the fourth of the month of January, 1711, the ...
...the fifth of the month of January, 1711, the ...
...the sixth of the month of January, 1711, the ...
...the seventh of the month of January, 1711, the ...
...the eighth of the month of January, 1711, the ...
...the ninth of the month of January, 1711, the ...
...the tenth of the month of January, 1711, the ...

...the eleventh of the month of January, 1711, the ...
...the twelfth of the month of January, 1711, the ...
...the thirteenth of the month of January, 1711, the ...
...the fourteenth of the month of January, 1711, the ...
...the fifteenth of the month of January, 1711, the ...
...the sixteenth of the month of January, 1711, the ...
...the seventeenth of the month of January, 1711, the ...
...the eighteenth of the month of January, 1711, the ...
...the nineteenth of the month of January, 1711, the ...
...the twentieth of the month of January, 1711, the ...

...the twenty-first of the month of January, 1711, the ...
...the twenty-second of the month of January, 1711, the ...
...the twenty-third of the month of January, 1711, the ...
...the twenty-fourth of the month of January, 1711, the ...
...the twenty-fifth of the month of January, 1711, the ...
...the twenty-sixth of the month of January, 1711, the ...
...the twenty-seventh of the month of January, 1711, the ...
...the twenty-eighth of the month of January, 1711, the ...
...the twenty-ninth of the month of January, 1711, the ...
...the thirtieth of the month of January, 1711, the ...

...the first of the month of February, 1711, the ...
...the second of the month of February, 1711, the ...
...the third of the month of February, 1711, the ...
...the fourth of the month of February, 1711, the ...
...the fifth of the month of February, 1711, the ...
...the sixth of the month of February, 1711, the ...
...the seventh of the month of February, 1711, the ...
...the eighth of the month of February, 1711, the ...
...the ninth of the month of February, 1711, the ...
...the tenth of the month of February, 1711, the ...

...the eleventh of the month of February, 1711, the ...
...the twelfth of the month of February, 1711, the ...
...the thirteenth of the month of February, 1711, the ...
...the fourteenth of the month of February, 1711, the ...
...the fifteenth of the month of February, 1711, the ...
...the sixteenth of the month of February, 1711, the ...
...the seventeenth of the month of February, 1711, the ...
...the eighteenth of the month of February, 1711, the ...
...the nineteenth of the month of February, 1711, the ...
...the twentieth of the month of February, 1711, the ...

...the twenty-first of the month of February, 1711, the ...
...the twenty-second of the month of February, 1711, the ...
...the twenty-third of the month of February, 1711, the ...
...the twenty-fourth of the month of February, 1711, the ...
...the twenty-fifth of the month of February, 1711, the ...
...the twenty-sixth of the month of February, 1711, the ...
...the twenty-seventh of the month of February, 1711, the ...
...the twenty-eighth of the month of February, 1711, the ...
...the twenty-ninth of the month of February, 1711, the ...
...the thirtieth of the month of February, 1711, the ...

...the first of the month of March, 1711, the ...
...the second of the month of March, 1711, the ...
...the third of the month of March, 1711, the ...
...the fourth of the month of March, 1711, the ...
...the fifth of the month of March, 1711, the ...
...the sixth of the month of March, 1711, the ...
...the seventh of the month of March, 1711, the ...
...the eighth of the month of March, 1711, the ...
...the ninth of the month of March, 1711, the ...
...the tenth of the month of March, 1711, the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

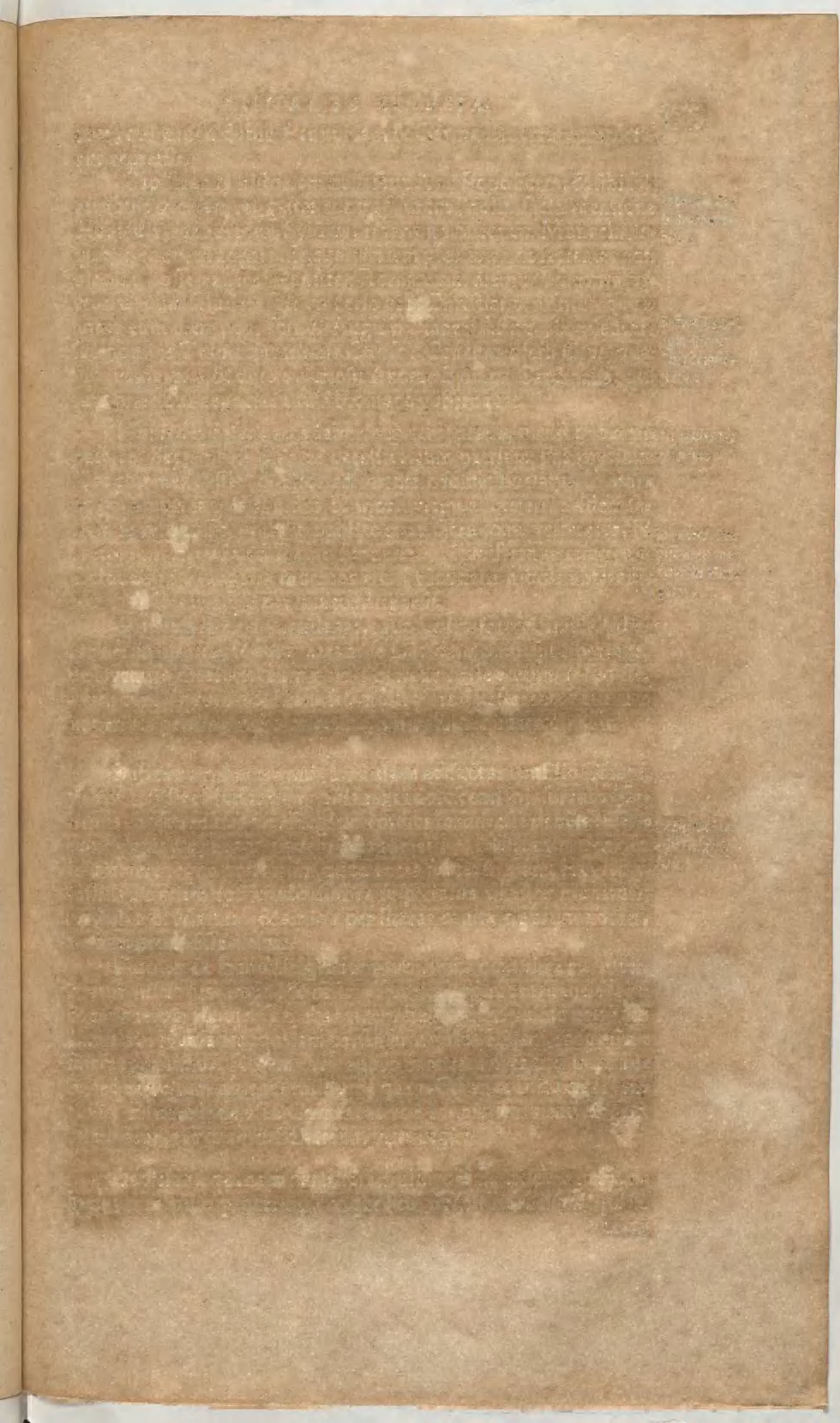
The first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the
the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the
the eleventh is the fact that the
the twelfth is the fact that the
the thirteenth is the fact that the
the fourteenth is the fact that the
the fifteenth is the fact that the
the sixteenth is the fact that the
the seventeenth is the fact that the
the eighteenth is the fact that the
the nineteenth is the fact that the
the twentieth is the fact that the
the twenty-first is the fact that the
the twenty-second is the fact that the
the twenty-third is the fact that the
the twenty-fourth is the fact that the
the twenty-fifth is the fact that the
the twenty-sixth is the fact that the
the twenty-seventh is the fact that the
the twenty-eighth is the fact that the
the twenty-ninth is the fact that the
the thirtieth is the fact that the
the thirty-first is the fact that the
the thirty-second is the fact that the
the thirty-third is the fact that the
the thirty-fourth is the fact that the
the thirty-fifth is the fact that the
the thirty-sixth is the fact that the
the thirty-seventh is the fact that the
the thirty-eighth is the fact that the
the thirty-ninth is the fact that the
the fortieth is the fact that the
the forty-first is the fact that the
the forty-second is the fact that the
the forty-third is the fact that the
the forty-fourth is the fact that the
the forty-fifth is the fact that the
the forty-sixth is the fact that the
the forty-seventh is the fact that the
the forty-eighth is the fact that the
the forty-ninth is the fact that the
the fiftieth is the fact that the
the fifty-first is the fact that the
the fifty-second is the fact that the
the fifty-third is the fact that the
the fifty-fourth is the fact that the
the fifty-fifth is the fact that the
the fifty-sixth is the fact that the
the fifty-seventh is the fact that the
the fifty-eighth is the fact that the
the fifty-ninth is the fact that the
the sixtieth is the fact that the
the sixty-first is the fact that the
the sixty-second is the fact that the
the sixty-third is the fact that the
the sixty-fourth is the fact that the
the sixty-fifth is the fact that the
the sixty-sixth is the fact that the
the sixty-seventh is the fact that the
the sixty-eighth is the fact that the
the sixty-ninth is the fact that the
the seventieth is the fact that the
the seventy-first is the fact that the
the seventy-second is the fact that the
the seventy-third is the fact that the
the seventy-fourth is the fact that the
the seventy-fifth is the fact that the
the seventy-sixth is the fact that the
the seventy-seventh is the fact that the
the seventy-eighth is the fact that the
the seventy-ninth is the fact that the
the eightieth is the fact that the
the eighty-first is the fact that the
the eighty-second is the fact that the
the eighty-third is the fact that the
the eighty-fourth is the fact that the
the eighty-fifth is the fact that the
the eighty-sixth is the fact that the
the eighty-seventh is the fact that the
the eighty-eighth is the fact that the
the eighty-ninth is the fact that the
the ninetieth is the fact that the
the ninety-first is the fact that the
the ninety-second is the fact that the
the ninety-third is the fact that the
the ninety-fourth is the fact that the
the ninety-fifth is the fact that the
the ninety-sixth is the fact that the
the ninety-seventh is the fact that the
the ninety-eighth is the fact that the
the ninety-ninth is the fact that the
the hundredth is the fact that the

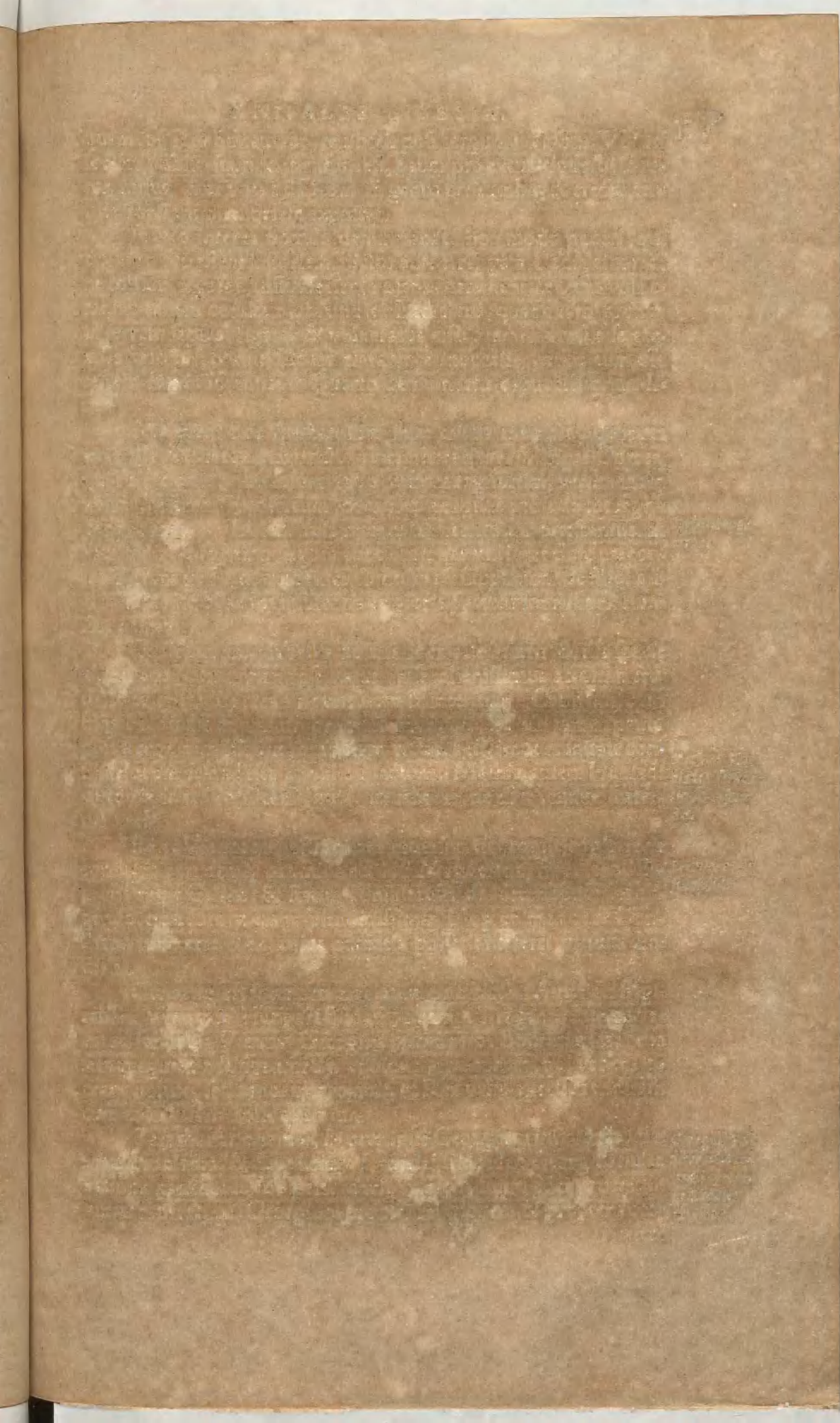
The first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the
the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the

The first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the
the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the

The first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the
the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the

The first of these is the fact that the
the second is the fact that the
the third is the fact that the
the fourth is the fact that the
the fifth is the fact that the
the sixth is the fact that the
the seventh is the fact that the
the eighth is the fact that the
the ninth is the fact that the
the tenth is the fact that the

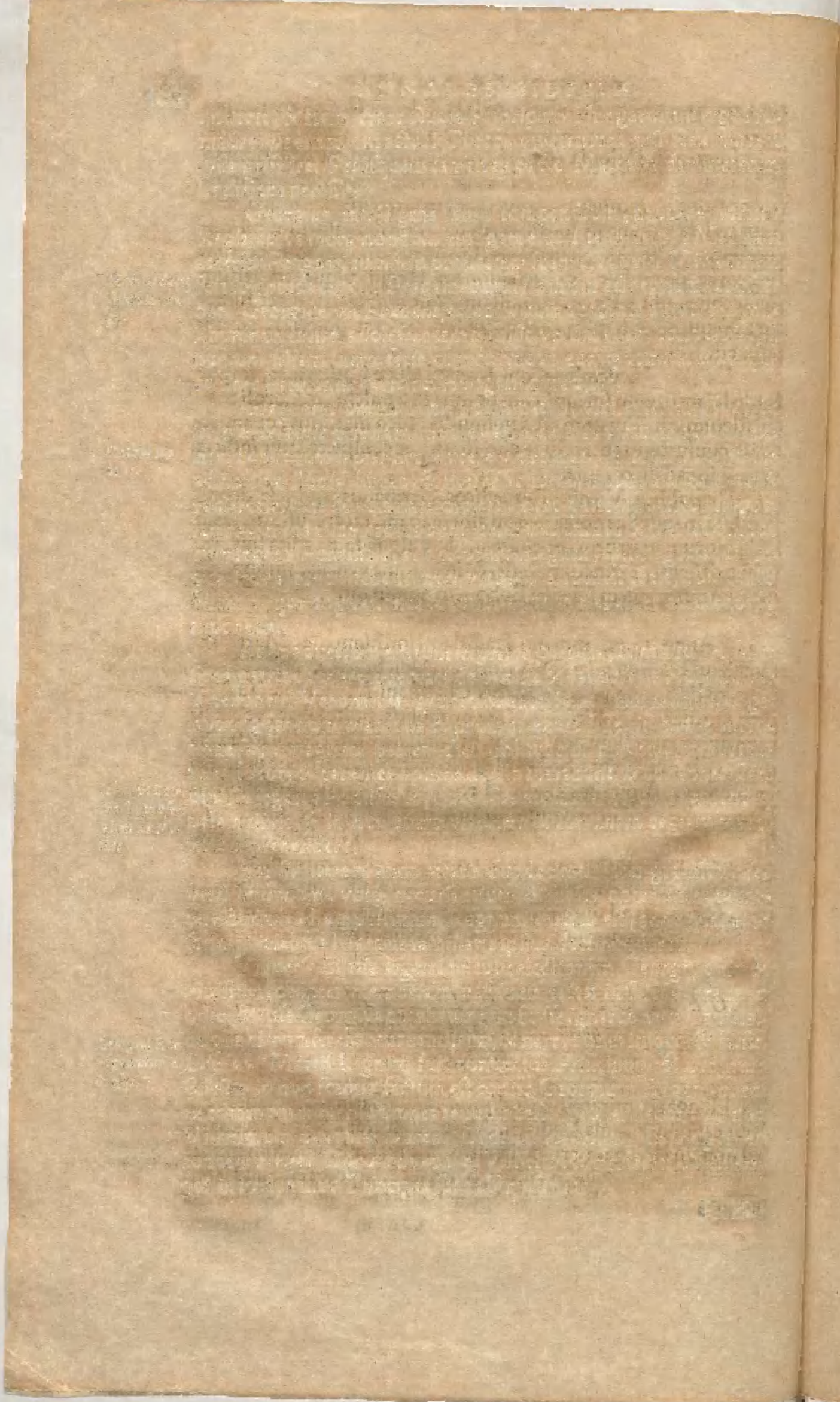

IN WHICH ARE CONTAINED
THE SEVERAL PARLIAMENTS
AND THE SEVERAL ACTS OF PARLIAMENT
PASSED IN PARLIAMENTS
AND THE SEVERAL ACTS OF PARLIAMENT
PASSED IN PARLIAMENTS

IN THE SEVENTEENTH CENTURY
BY JOHN HALLAM
ESQ.

IN TWO VOLUMES
THE FIRST VOLUME
CONTAINING THE HISTORY OF THE
REIGN OF KING CHARLES THE FIRST
FROM 1625 TO 1649

THE SECOND VOLUME
CONTAINING THE HISTORY OF THE
REIGN OF KING CHARLES THE FIRST
FROM 1649 TO 1660

Quia Principes & vrbes plæræq̃, cum intelligerent, Georgium etiam à Cæsare esse appellatum regem, promiserunt ipsi obedientiam. Sed Vratislauiæ vnà cum collegio, quod acerbè oderat Georgium, & quotidianis concionibus per suos oratores Monachos, ciues inflammabat, nulla ratione passa est sese flecti. Sacerdotibus, qui erant faces publici incendiij, denunciarunt bellum, Capitaneus Glocensis, & Princeps Teschinensis, qui multa prædia eorum passim deuastarunt & exusserunt.

Georgius autem, qui sperabat æquitate & clementia sese animos Silesiorum expugnaturum, Pridie Calend. Septembris venit Suidniciam, ea vrbs cum vniuersa nobilitate honorifice regem excepit. Iauroniæ deinde ab omnibus Principibus & ciuitatibus salutatatus est Rex, soli Vratislauienses & Namslauenses, qui eorum sequebantur auctoritatem, eum repudiarunt.

Georgius à tota ferme Silesia agnoscitur pro rege.

Inijt autem rationem, quomodo Vratislauiam posset adducere ad officium sine magna immanitate. Distribuit præsidia in varia loca, vt vrbi commeatus intercluderetur. Præcipui duces copiarum erant Boleslaus Opoliensis, Vladislaus Glogouiensis, & Conradus Albus Olsnicensis. Occupauerant Bohemi iam Nouum forum oppidum, & aliquot vicinas arces: Principes vero isti Calend. Octobris subito contractis suis militibus, ex ripa Viadri Aquilonari adorti sunt monasterium S. Vincentij in suburbij Vratislauiæ, quo si essent potiti, facilem habuissent aditum ad urbem. Sed virtute ciuium & præsidiariorum militum, acre cum illis est commissum certamen, & cum glande vulneratus esset Vladislaus Glogouiensis, pugna dirempta est, & Principes cum magna clade repulsi sunt, ita vt postridie totus exercitus dilaberetur. Vladislaus ex vulnere illo quadriennium decubuit, & nullo hærede relicto, Glogouiæ decessit. Eruperunt deinde milites Vratislauienses, & plures ex nobilitate, qui ipsis erant iniqui, profligarunt. Georgius omisso infelici bello, in Bohemiam redijt.

Vladislaus Glogouiensis ad Vratislauiam letale vulnus accipit.

Pius vero Pontifex, vt audiuit litem Bohemicam in manifestum erumpere bellum, misit in Germaniam Hieronymum Landum Archiepiscopum Cretensem, cui mandauerat cognitionem & compositionem belli Bohemici, & iusserat eum quoque esse arbitrum inter Casimirum & Cruciferos.

Cretensis Archiepiscopus non bene rem gerit in Silesia & Polonia.

Venit is Vratislauiam die S. Martini. Iodocus Episcopus in senatu ordinum grauiter differebat, sedandum esse perniciosum illud bellum ciuile, & Georgium recipiendum pro Rege, in eum acriter inuectus est Cretensis, adeoq̃ incanduit, vt Iodocum venenum patriæ appellaret. Sed Episcopus masculè & appositè respondit: Bene, inquit, pronunciauit de Cretensibus D. Paulus, *Κρητες αει ψαλτοι, και α ημερα, πιστες δεχοι*. Eorumq̃ tu es Archiepiscopus, & rectè quidem. Nam qualis populus, talis Pastor.

Vratislauiensis Episcopi conuocatio cum Legato Pontificio.

Tandem

Tandem multorum grauium virorum opera, quibus illa consilia exitiosa displicebant, Cretensis duxit secum aliquos praecipuos Senatores & Canonicos Pragae, & cum Georgio rege inducias ad triennium pactus est, ut hoc temporis spacio appareret, vtrum Georgius serio Ecclesiam Romanam vneretur.

*Pius Pontifex
damnauit Ca-
simirum.*

Inter Casimirum & Georgium Reges, interea hisce annis mirificae fuerunt simulationes, cum Georgius metueret, ne Casimirus Silesios nutantes in fide, sibi coniungeret: Casimirus autem nollet implicari Bohemico bello durante Prutenico. Legatio Archiepiscopi Cretensis ingrata fuit Polonis, quia Pius Pontifex Mantuae in Synodo publice testatus fuerat, Casimirum gerere iniustum bellum cum Cruciferis, & iusserat Casimirum ordini restituere vrbes ademptas.

Ardebat praeterea tota Polonia ciuilibus dissensionibus & factionum studiis: Casimirus Rex placidus & mitis, ita contemnebatur, ut etiam pueri publice eum per ludibrium, tanquam parum prudentem inclamarent. Proceribus regni in publico conuentu longa oratione ipsius segnitiam insectantibus, breuiter respondit, nihil se recte posse facere, cum destitueretur ncruis, hoc est, pecunia, & ipsi bona regia occupata tenerent.

*Mathias in-
fert bellum
Friderico
Imperatori.*

In Pannonia intercessit Mathiae bellum cum Friderico Caesare, quod deinde sequentibus annis subinde solitum est recrudescere. Retinebat Fridericus coronam regni Hungariae, quam olim vnâ cum puero miserat ad eum mater Ladislai, & habebat studia aliquorum procerum, qui ipsi faciebant spem de regno, copiae etiam Caesaris hoc anno fuerunt victrices. Motus tamen sedati sunt, & Caesari multae factae promissiones.

*Pius Senensis
donat Vratis-
lauiæ Iubilae-
um.*

Anno 1460. vbiq; ferme atrox saeuijt pestilentia. Pius vero Pontifex, misertus calamitatum & sumtuum Vratislaviensium, largitus est illis in quinquennium gratiam anni Iubilaei, ut nominant. Conflata est per nundinas illas grandis pecunia, cuius tamen bona pars Romam sub specie belli Turcici translata est. Propter mutationes etiam monetæ multae fuerunt in Silesia dissensiones.

Anno 1461. Fulsit Cometa, qui proculdubio significauit cladem regni Bohemiae, quae paulò post secuta est. In Prussia segne & infelix bellum Casimirus gerebat cum Cruciferis. Nobilitas Polonica succensebat suo regi, & omnia domi ipsorum plena erant discordiarum. Legatus Pontificius in nulla erat autoritate apud regem. Quia Pontifex existimabatur fauere Cruciferis, & odisse Poloniam, quae ipsi aliquando negauerat Episcopatum Varnensem.

Acerbe autem Rex à legato obiurgatus est, quod contra voluntatem Pontificis vellet Episcopatum vni ex suis attribuere, repudiato

pudiato illo, quem designauerat Pontifex, & ita incaluerunt, vt cum Rex diceret, potius se regnum amissurum, quàm passurum, vt Cracouiam iste collocaretur, Legatus responderet, præstabilius esse, tria regna Christiani orbis eueri, quam auctoritatem Pontificiam conuelli. Tanti nimirum tunc fuerunt spiritus Pontificiorum.

*Casimiri regis
disceptatio cū
legato Ponti-
ficio.*

Casimirus igitur, cum finem belli Prutenici nullum prospiceret, & metueret ne Pontifex alicunde sibi concitaret hostes, amicitiam Georgij expetiuit, cui ipsi quoque cum Pontifice non optime conueniebat. Decretum est igitur, vt anno sequenti ipsi reges Glogouiae conuenirent.

Anno 1462, 15. Maij venit Georgius Rex Glogouiam, habuit in comitatu equites bis mille, duos Episcopos, Vratislauensem & Olomucensem, & quatuor Principes Silesiæ, Conradum album & nigrum Olsnicenses, Henricum Freistadiensem, & Iohannem Pribusensem. Casimirus traxit secum quinque millia equitum, & præcipuos regni sui procercs, 18. Maij.

*Georgius &
Casimirus re-
ges congregati
untur Glogo-
uia.*

Georgius sperauerat se superaturum Polonos splendore, sed fuit inferior. Processit Casimiro obuiam ad vnum milliare, salutationes mutuæ ex equis factæ sunt. Casimirus ductus est in arcem, Georgius diuertit in curia vrbanâ. Collocuti sunt totos dies novem, & tandem foedus initum, quod ad vtriusque mortem vsque esset stabile. Valde istum congressum regum detestati sunt sacerdotes. Quia intelligebant, vtrumq; regem sese munire contra Pontificem.

*Casimirus
Georgium
superavit
splendore.*

Decretum est inter alia, vt subinde alternis vicibus in Polonia & Silesia procercs conuenirent, & controuersias finium & alias amicè dirimerent. Scribitur Casimirum, Georgium adeo magnifico excepisse conuiuio, vt ipse Georgius, cum se victum videret, non auderet Casimirum inuitare ad sese. Post illud foedus Georgio creuit animus, coëgit Fridericum Marchionem Brandenburgensem cedere sibi de Lusatia inferiori, quam obtinuerat à Ladislao Rege: Marchio solum sibi Corbustum cum paucis alijs oppidis retinuit. Nam Marchio tunc etiam in odio erat apud Casimirum, quod existimaretur fauere Cruciferis.

*Georgius &
Casimirus
iunguntur
foedere.*

*Lusatia infe-
rior recipitur
à Georgio
rege.*

Postea mense Iulio Georgius euocauit ordines omnium suarum Prouinciæ Pragæ, ibi tandem in publico conuentu totum sese aperuit. Retulit quàm demissè & apud Calixtum, & recens apud Pium Pontifices laborauerit de concordia Ecclesiarum Bohemicarum cum Romana: Sed nihil æqui sese posse in superba illa aula impetrare. Nam etiam vsum sacri calicis, quem Bohemis Basiliense Concilium concesserat, sibi negari.

*Georgius Rex
palam religio-
nem suam
proficitur.*

Quare

Quare se nunc publicè coram Deo & coram ipsis suis subditis profiteri, etsi ipse pacis & quietis sit studiosissimus: tamen, cum veritas cœlestis vocis anteferenda sit omnibus rebus humanis, non se toleraturum esse idola Pontificia, sed pro defensione veritatis etiam cerebrum suum se velle effundere, & honestam, si Deus ita velit, oppetere mortem.

Sedebat Rex, cum ista loqueretur, augustis suis indutus ornamentis, & assidebat ipsi regina splendide etiam ornata. Hæc oratio Regis tam vehemens vniuersum cœtum commouit, & dissimiliter affecit. Nam Bohemi quidam magnanimitate & constantia sui regis lætabantur. Reliqui autem, addicti Pontifici, dolebant Regem, quem crediderant reuersurum ad obedientiam Ecclesiæ Romanæ, in sese concitare iram & fulmen Pontificis, & prælagiebant secutura mala.

Fridericus
Cæsar oppu-
gnatur à ci-
uibz Vienn-
ensibus.

Dimisso conuentu, Georgius cogitauit de via, qua sibi arctius adhuc deuinciret Imperatorem. Discordia erat inter Cæsarem & Principes Austriæ reliquos, qui ægrè ferebant, partem Austriæ, quam habuerat Ladislaus, ad solum Cæsarem peruenisse, & habebant studia aliquorum in ciuitate Viennensi. Hoc vero anno, cum Cæsar sex Senatores captos inclusisset carceri, multitudo concitata, Cæsarem vnâ cum Maximiliano in arce duos menses obsidebat, & reposcebat captiuos. Iuuabant vero ciuitatem reliqui Principes Austriæ.

Georgius igitur contractis ex Bohemia copijs tulit opem Cæsari, eumq; eripere ex arce conatus est. Etsi autem Viennenses armis reijcere non potuit, prohibitus à Principibus Austriæ, tamen hostes ita terruit, vt Cæsari reconciliarentur. Viennensis ducatus ex transactione attributus est Maximiliano Friderici filio, & puero, qui tunc quartum ætatis annum nondum excefferat, tutor datus est in ducatu illo Albertus Austriæ Princeps, frater Cæsaris.

Monsterber-
gensium Prin-
cipum origo.

Fridericus, vt gratus esset Georgio, creauit filios ipsius Principes Monsterbergenses, quorum familia, Dei beneficio, adhuc superstes est. Fuit hoc anno 1463. Ad Rhenum etiam crudele bellum fuit inter Principes.

Pius Senensis, qui etiam Cardinalis adhuc oderat Moguntinum Archiepiscopum, quod is aduersaretur expilationibus Pontificijs in Germania, constituit eius autoritati, quæ est præcipua, iniicere frenum.

Bellum ad
Rhenum.

Fuit electus Comes Isenbergius, huic inter alias condiciones Pius etiam hanc proposuit, vt iuraret se non conuocaturum esse Electores, nisi Romano Pontifice consulto & assentiente. Ita enim astutè auctoritatem Electorum languefacere, & ad ipsos Pontifices transferre conatus est. Aduersatus est Isenbergius, ideo Papa eligi iubet Comitem Nassauensem, & fulmen excommunicationis edit

contra

contra Isenbergium, & Fridericum Palatinum cum socijs, qui Isenbergium defendebant.

Hinc magnum bellum ortum est, & hoc anno Pridie Calend. Julij facta pugna, à Palatino victore capti sunt Carolus Marchio Badensis, Georgius Episcopus Metensis, Episcopus Spirensis, Viricus Comes Virtembergensis, & præterea quingenti Comites & nobiles. In coena primi diei nullus illis est appositus panis, quod non imitati essent legem Cyri, qui iussit parci agricolis & segetibus, tandem numerata pecunia dimissi sunt.

Palatinus Rhemi cepit multos Principes.

Mense Martio eiusdem anni Pontifex, qui rescuerat Georgium abiicisse spem pacificationis cum Ecclesia Romana, ciuitatem Vratislaviensem & Namslaviensem ipsius obedientiae exemit, & sub poena excommunicationis vetuit, ne quis Georgio oppugnatoro Vratislavienses ferret opem. Fuit hoc leue principium fulminis Pontificij, quod deinde longe terribilius emissum est.

Pius Senensis denuo persequitur Georgium regem.

Georgius, qui præuidebat, iram Pontificis, quæ maximis etiam Imperatoribus grauis fuisset, sibi futuram intolerabilem, Vratislaviensibus post finitas triennales inducias, alias quatuor annorum obtulit. Sed Vratislauia, Cretensi eos ad bellum instigante, hoc repudiavit.

In Polonia Cretensis nihil perfecit: Quia videbatur esse æquior causæ Cruciferorum, & interceptæ erant literæ ipsius, quibus scribebat, gentem Polonicam ignaram esse timoris Dei, atque ita pene cum contumelia regno eiectus est. Neque dubium est, Polonos subituros fuisse indignationem aulae Pontificiæ, si diutius visisset Pius.

Cretensis Archiepiscopus offendit Polonos.

Mahometi Turcici ingentes fuerunt hoc anno successus. Nam & Lesbos insulam potentem, & paulò post regnum Bosnæ, opibus & munitionibus florens, in suam potestatem traduxit: Regem Stephanum, cum vrbe præcipua laiza in deditionem acceptum, contra datam fidem palo alligatum sagittis confixit, increpante Mahometo auaritiā & ignauiam ipsius, quod perire maluerit, quam immensos thesauros auri & argenti, qui apud ipsum reperti fuerant, attingere. Ex gente illa Triballica, & Heneta, quæ robore corporis præstat, Mahometus multos phalangi suæ prætoriae asseripit, quos milites Ianizeros vocauit.

Mahometus occupat Lesbos & Bosnæ regnum.

Stephanus Rex Bosnæ trucidatur.

Ianizeri delecti ex Henetis.

Imminebant vicinæ Pannoniæ iam vndique Turci, sed virtute & diligentia Mathiæ frustrati sunt successu. Nam præsidium, quod collocauerat ad limites regni Australes versus Bosnam, foeliciter dimicauit cum Turcis, deleta toto agmine, in quo fuerunt quater mille exercitati milites, & magna caterua Rascianorum, quæ in seruitutem abducebatur, liberata est.

Mathias recuperat Bosnæ regnum.

In altero limite Aquilonari ad Transsylvaniam, rursus duces sui foeliciter pugnarunt, & repulerunt Turcos. Inuitatus hoc successu Rex, pacem cum Cæsare & alijs vicinis confirmauit, & expeditiōnem

ditionem in annum sequentem aduersus Mahometum meditatus est.

*Pius Senensis
moritur.*

Anno itaq; sequenti magno animo adortus Turcos, Halibecum Ducem Mahometi celebrem fudit & fugauit: eadem æstate Iaizam munitissimam arcem, vnâ cum viginti septem alijs oppidis Bosnæ & Rasciæ recepit. Eodem tempore Anconæ moritur Pius Pontifex, qui euocauerat omnes Christianos Principes ad piam militiam contra Turcos, cuius ipse volebat esse ductor.

*Bellum sacrū
mors Pontifi-
cis interrupt.*

Extant de ea expeditione rescripta ipsius plena mirifici ardoris. Professi fuerant militiam illam Mathias Rex, Philippus Burgundiæ Dux, & Princeps Venetus. Confluebat vndique magna multitudo ex omnibus regnis Christianis. Sed cum totam administrationem belli mors Pontificis interrupisset miseri aduenæ cruce signati malè ab Italjs accepti sunt, ita vt magni greges passim fame extinguerentur. Plærique deinde in reditu latrocinia exercuerunt.

*Paulus Secun-
dus concitat
bellum in Bo-
hemiam.*

Electus est in locum Pij Paulus Secundus, qui inclementior erat Bohemis quam Turcis, eaq; consilia Europam euerterunt. Initia Pontificatus sui exorsus est à classico contra Bohemos, omisa cura belli Turcici, & terribile fulmen excommunicationis emisit in regem Georgium, quem dignitate priuauit, & vniuerso regno deturbare conatus est.

Exemplum edicti Pontificij lectum est Vratislaviæ 5. Augusti, Anno 1465. & magnam in populo excitauit læticiam. Venit etiam Vratislaviam nouus legatus Pontificius Rodolphus, homo Germanus, sed imbutus arte & dignitate Italica.

Erat autem Episcopus Lauantiniensis, is, sicut habebat in mandatis, iniquissimis etiam conditionibus omnes controuersias inter Monarchas tollebat, & vniuersos in Bohemos concitabat. Episcopus Iodocus, ipso accedente, profectus est in Bohemiam, vt patriam de suo periculo doceret. Non multo post inde reuersus, reconciliauit Conradum Olsnicensem Casimiro Regi, cum quo ipsi erat lis propter hæreditatem vxoris suæ in Masuonia, placatus est dono aureorum octies mille, summa nempe exigua, si æstimari debebat pretium patrimonij.

Missâ fuit eo anno legatio ad Tartaricos reges, quæ nomine Cæsaris & Pontificis eos incendebat ad bellum contra Mahometum Turcicum, promissis grandibus stipendijs.

*Tartaris non
permittitur
ut inuadant
Turcos.*

Tartari ostenderunt se facturos postulata, si iuberet hoc Casimirus Rex. Sed ab eo, urgente adhuc bellum Prutenicum, hoc non potuit impetrari. Ita odia & ambitiones iniustæ Christianorum Regum exacuerunt gladios Turcicos, quibus nunc nulla potentia par est.

Anno

Anno 1466, facta est pax inter Casimirum & ordinem Prutenicum, post bellum tredecim annorum. Redactus erat ordo ad paucos, & Germania implicata ciuili bello parum eos iuuabat: Cæsar etiam à Mathia rege distinebatur, ne posset ipsis adesse, ideo facilius legato Pontificio, qui sitiebat cruorem Bohemicum, obtemperauit in accipiendis conditionibus pacis.

*Cruciferi
transigunt
cum Casimi-
ro Rege.*

Præcipuum caput transactionis hoc fuit, vt Prussia auellere-
tur ab Imperio, & Magister ordinis esset sub clientela Regis Polo-
niæ. Nam reliquæ conditiones fuerunt tolerabiles. Magna enim
pars Prusiæ illis relinquebatur, quia ipse Casimirus etiam expete-
bat pacem, quod exhaustus esset pecunia, & præuideret bellum
Mathiæ regis Hungariæ, viri acerrimi.

Fuit igitur etiam ille euentus belli non funestissimus Germa-
nis. Nam cum nobilitas ordinis, seditione suorum ciuium ex tota
terra penè esset pulsa, & in duas munitiones inclusa, & præterea, in-
uaderet eos potentia vniuersæ Poloniæ, regni populosissimi, ta-
men Dei benignitate, & virtute sua, tot annos impetum hostilem
egregiè sustinuerunt, & magnam partem Prouinciæ recupera-
runt: ita vt & hoc exemplum non malè congruat ad sermonem
Isocratis, qui dixit, se vidisse exitium omnium bellorum, quæ ma-
ximè varia sua ætate in Græcia gesta sunt, non secundum vires: sed
secundum iusticiam fuisse.

Rodolpho legato splendida munera oblata sunt, sed ipse im-
petrauit, vt eadem donarentur Magistro ordinis: qua re ostendit,
se affici calamitate Cruciferorum oppressorum per vim. Prutenis,
qui manserunt in potestate Regis, hoc accidit, quod Xenophon
habet in Epiphonemate suæ historiæ de bellis Græciæ: Cùm exi-
stimaretur esse debellatum, plus fuit confusionum in Græcia, quàm
ante bellum. Nam mutatione imperiorum raro mutantur cala-
mitates, & sæpe, vt aliàs dictum est, liberatores Rerumpublicarum
solent vino libertatis acerbum acetum infundere, neque illa pru-
dentis Poëtæ querela vana est, qui dicit:

Libertatis amor stultum cur decipis orbem.

Rodolphus confecta pace, Casimirum incendebat aduersus Georgium: cui quidem ad inuadendam Bohemiam voluntas non deerat, sed malebat eum arte quadam excutere, ne videretur foedus factum frangere.

*Rodolphus le-
gatus Pontifi-
cius est tuba
ciuilis belli.*

Reuersus in Silesiam, publicis concionibus & execrationibus
plebem inflammabat in Bohemos, & euocabat homines, proposita
spe de merito vitæ æternæ, non secus ac contra Turcos prius fa-
ctum fuerat. Conuenit magna multitudo ex plebe, sed nobilitas de-
testabatur furores Pontificiorum, qui patriæ attracturi erant cla-
des. Dux copiarum constitutus est Balthasar Saganensis, qui exer-
citus in Prussia duxerat.

Anno 1467. die 15. Maij egressi Vratislauia occuparunt Monsterbergam, & paulò post Francosteinum. Reliquerunt ibi præsidia equitum & peditum non contemnenda. Verum Duccs regij ex ditione Glocensi collecto exercitu ex vicina Bohemia, ad iuti etiam à Marchionibus Misnensibus & Brandeburgensibus, Vratislavienses in urbem inclusos obsederunt, ibi re desperata, equitatus profugit, pedites autem & promiscua multitudo die S. Viti à Bohemis oppressi, iugulati & capti sunt.

Vratislavienses superantur à ducibus Georgij regis.

Venerunt in potestatem hostium multæ insignes machinæ bellicæ, quas adduxerant Vratislavienses. Rursus die S. Iacobi Vratislavienses cum exercitu quatuor millium tentarunt Francosteinum, sed cum clade tunc etiam reiecti sunt. Ita πολυπραγμοσύνη, præsertim quæ regitur iniusta cupiditate sacerdotum, nunquam est felix.

Paulò post tumultus bellici ad Saganum & Freistadium, furente Iohanne Pribusense, exorti sunt, & restincti ab Henrico Freistadiense, de quibus in altero libro scribetur. Legatus Pontificius, cui recens Roma noui socij superuenerant, post cladem Francosteinensem Cracouiam rursus excurrit, & Casimiro nomine Pontificis denunciauit, nisi ipse acciperet Regnum Bohemiæ, Pontificem illud traditurum alteri, eumq; nullo modo passurum, vt ibi dominaretur hostis Ecclesiæ Romanæ.

Paulò ante fuerant apud Regem legati Georgij, qui orabant, ne contra foedus pateretur sese inflammari à Pontificijs ad iniustum bellum. Casimirus, Rex circumspectus & astutus, videbat Georgio nec vires nec fortunam adhuc deesse, & iuuabant eum etiam missis auxilijs Principes Misnenses & Brandeburgenses, ipsèque Georgius multos ex Proceribus seditiosis foelici bello persequebatur & vlciscebatur, ideo ratus expectandos esse statum fortunæ, reiecit negocium in aliud tempus, & respondit: Sine assensu omnium suorum in re tanta nihil posse statui.

Misit tamen legationem in Bohemiam, quæ moneret Georgium, vt supplex fieret Pontifici, & qualicunque ratione cum eo transigeret. Georgius opposuit Polonis, quàm nullam causam tanti odij in ipsum haberet Pontifex, à quo concessionem Synodi Basiliensis non posset impetrare: Si tamen putaretur ipsi esse iniurius, non recusare sese iudicem ipsum Casimirum, ex cuius sententia errata sua velit corrigere.

Rodolphus, qui cognouerat responsum Georgij, conuocauit ordines Morauia, Bohemiæ & Silesiæ, qui defecerant à Georgio, mense Decembri Vratislauiam, & perfecit, vt significaretur Casimiro, non se posse ipsum accipere pro arbitro, causa iam iudicata à Pontifice, cui necesse esset parère, & Georgium ex regno deturbare.

In Silesia & Polonia rursus magna hoc anno grassata est pestilentia. Valachiam infortuniter tentauit Mathias Rex magna cum strage suorum, à Stephano Valachorum Principe, viro supra modum strenuo & impigro, ex insidijs oppressus & cæsus est. Ipse acceptis tribus vulneribus æger lectica in Hungariam relatus est.

Mathias uincitur & uulneratur in bello Valachio.

Rodolphus legatus, feruore suo contra Bohemos ita sibi conciliauit studia sacerdotum, ut mortuo Iodoco eligeretur in Episcopum Vratislaviensem. Pontifex regnum Bohemiæ tanquam potum Eridos proiecit inter Monarchas, de quo mirificis studijs, odijs, artibus & bellis certatum est. Deserebat illud Mathiæ, cuius sciebat eum esse ardorem, ut semel moto bello, non esset conquieturus, nisi parta victoria. Fridericus etiam Cæsar, persuasus à Pontifice, cui totus erat addictus, ab amicitia Georgij Regis sese auertit, & non spernebat consilia suorum, qui monebant, ut in Regnum illud filium suum Maximilianum, egregiæ indolis adolescentem, collocaret.

Rodolphus legatus Pontificius eligitur in Episcopum Vratislaviensem.

Fridericus Cæsar transigit cum Mathia.

Renouauit igitur foedus cum Mathia, hoc postulante, ab eoq; assentientibus Hungaris designatus est successor in regno Pannoniæ. His ita constitutis, anno 1468, mittitur legatus ad Casimirum, qui & ipse hoc pomum captabat, Prothasius Episcopus Olomucensis, is secreto hortatus est Regem, ne irritaret aduersus se arma fortissimi Regis Mathiæ, qui iam haberet amicum Cæsarem, sed affinitate utrumq; sibi conciliaret, cum Mathias esset viduus, & Maximilianus adhuc puer. Hoc modo enim filias ipsius regnaturas, & si nullus superstes relinqueretur hæres masculus, sine sanguine regna illa ad suos filios reditura.

Rex, qui optime & poemâ & autorem eius agnoscebat, respondit alienius & penè rusticè, Successionem in regno Bohemiæ sibi ex lege & pacto deberi, si quis igitur illud esset appetiturus, se ius suum non neglecturum. Mathiam nolle sese generum, qui aliquoties grauiter ipsum offendisset. Post Prothasium euestigio aduenit nuncius Georgij, qui iam omnia erat odoratus, orabat regem, ut constanter foedus seruaret, daturum sese operam, ut vnus ex filijs Casimiri ad regnum accerferetur.

Fuit hoc gratum Casimiro, renunciavit igitur ipsi, seruaturum se pacta, modo Georgius etiam faceret, ut promissa apparerent. Interea Mathias collecto ingenti exercitu, omissa expeditione Turcica, quam habebat in animo, inuadit Morauiam: cui quidem ad fines Bohemiæ Georgius occurrit, sed impar Mathiæ, amissis multis militibus & equis, domum regreditur: reliquit vero in castris filium Victorinum, natu maximum, qui paulò ante Austriam populatus fuerat, & à militibus Cæsaris, cum incautius oberraret, cum clade reiectus, eum Mathias inclusum in quandam munitiorem arctissimè obsedit.

Mathias infert bellum Georgio.

Frater Henricus eum liberaturus accesserat, sed frustra laborauit. Victorinus tamen, deceptis stationibus vigiliarum, elapsus est. Arces verò & munitiones multæ in prima ora Bohemiæ, & in Morauia, Mathiæ deditioem fecerunt. Casimirus, qui videbat premi Georgium, callidè conatus est ipsi detrahere regnum. Postulauit enim, vt vni ex filijs suis regno cederet, ita enim tam graue bellum commodissimè posse sedari. Sed Georgius, qui technas illas fraudulentas detestabatur, hoc se facturum negauit.

Silesiæ populus trucidatur in finibus Bohemiæ. In Silesia Vratislavienses cum socijs expugnarunt & diruerunt arcem Francosteinensem. Eodem tempore ex vtraque Lusatia, concitante vbique plebem Rodolpho Episcopo, collecta est multitudo signata cruce, illiq; magna misit auxilia Henricus Freistadiensis Glogouia & Freistadio: verum imperitus ille populus, dum sibi parum cauet, magna edita strage repulsus est, & plurimi ex subditis ducis Henrici desiderati.

Leodium urbs solo æquatur à Carolo Burgundo. Rodolphus Episcopus eadem æstate Principes Olsnicenses & Fridericum Lignicensem, quibus ingrati erant illi tumultus, emissio fulmine excommunicationis Ecclesia exclusit, quòd non ferrent opem cæteris in profligando Georgio. Inuenio annotatum, eo etiam anno terribilem conspectum esse Cometam, & quidem orbis terrarum penè vniuersus, bellis & cædibus hominum tunc concutiebatur. Nam & in Gallia circumferebant arma, Galliæ Rex Ludouicus Vndecimus, & Carolus Burgundus, qui hoc anno Leodium, vrhem potentem & claram, quinto anno belli captam exussit, magna hominum multitudine trucidata, aut in flumen proiecta.

Fridericus Tertius Cæsar denuo adit Romam. Fridericus Imperator, posteaquam sibi foedere nouo coniunxerat Mathiam, de quo ita bene sperabat, vt eum appellaret filium suum, eiq; abiens Austriam tanquam tutori commendaret, profectus est in Italiam: cuius itineris causa vulgo quidem ferebatur esse religiosum votum, sed Cæsar vir omnium prudentissimus Pontificis autoritate res suas stabilire coram cogitabat. Respub. Veneta habuit ei honores exquisitissimos, quam vrhem secundo tunc reuisebat. Celebris fuit sermo ætate auorum nostrorum, Fridericum inter epulas narrasse, se quidem Rempub: Venetam amicè complexurum, suos autem filios & nepotes graues futuros esse hostes eiusdem.

Romam venit Pridie natalis Saluatoris, & vt hoc etiam annotem, tanquam exemplum eximie pietatis in principibus veteribus, ingressus est vrhem hora quinta noctis, sicut ab occasu Solis solent numerare horas Itali & Silesij. Iam tunc autem, pro more illius noctis, Paulus Secundus Papa precibus & cantibus nocturnis in æde Diui Petri præsidebat. Cæsar nihil moratus uestigio in templum cum aulico suo comitatu intrauit, ibique indutus

indutus ornatu, vt nominant, Diaconi, historiam Euangelicam de nato Christo publicè cecinit, cuius initium est: Exiit edictum à Cæsare Augusto. Pauca deinde horas ad lucem vsque, in aula Papæ quieuit. Mane autem ab orto sole pompæ missæ Pontificiæ, quæ mirabili cum strepitu & splendore peragitur, indutus ornamentis Cæsareis, ad vesperam vsque astitit.

Sequentibus diebus cum Pontifice & Senatu Cardinalium multa secreto tractauit, denunciatum tamen est, eum à Pontifice pro se & filio Maximiliano, confirmationem regnorum Hungariæ & Bohemiæ petiuisse, rogasse etiam Pontificem, ne ratam haberet pacificationem Prutenicam inter Casimirum & ordinem, quæ expressa videbatur vltima necessitate, & facta in detrimentum Imperij Germanici. Sed dum optimus Cæsar obit Italiam, & præsidium quærit à Pontifice, cui sua modo Monarchia cara erat, interea in Bohemia ea facta est rerum conuersio, vt Fridericus Mathiæ grauiter inciperet succensere.

Ineunte enim vere anni 1469. Mathias ducens exercitum 16000. hominum, in quo erat equitatus decem millium, adortus Bohemiam & Morauiam Georgij, ita crudeliter prouincias illas deuastauit, vt ab omni hominum memoria, Bohemi cladem tristior rem sese non expertos esse dicerent.

Mathias grauiter affligit Georgium.

Georgio deerant vires, quas tam rapido flumini posset opponere, impetrauit igitur à Mathia colloquium, eumq; oratione valde querula & demissa affatus esse scribitur. Quæ mea peccata in te tanta sunt, inquit, optime mi fili, vt in me ita aspere sæuere statueris, qui te ex carcere, vbi vitæ & necis tuæ potestatem habebam, ad locuples regnum emisi, etiam filia mea nuptum tibi data, tu verò nunc, proiecto omni humanitatis sensu, mihi dignitatem & vitam eripis.

Mathia & Georgij regum congressus.

Mathias generosè respondit: Nullo priuato odio, inquit, in te incensus sum, sed quia Pontifex caput Ecclesiæ, te, tanquam hæreticum & hostem Ecclesiæ, damnauit, regno deturbauit, mihiq; mandat, vt te excutiam, & accedit etiam autoritas Romani Cæsaris, ego tanquam Princeps pius & religiosus obedio. Georgius, lacrymis obortis, Mathiæ respondit: Deus, qui est inspector & iudex cordium, testis erit meæ affectionis, & ille mihi benignè tribuet, vt in vera fide & agnitione ipsius ex hac vita migrem: Oro autem te, paciscere mecum paucorum dierum inducias, & vocato ad te legatos Pontificios, ego ipsis audientibus meam innocentiam demonstrabo.

Assensus est Mathias, qui, etsi erat asper, tamen libenter parebat supplicibus. Constitutus est dies colloquio, quartus Aprilis, in vrbe Olomucensi, eò cum accessisset Georgius, diuertit in vicinum oppidum Sternbergam. Inchoata est ibi quidem tractatio,

P iij

sed

sed cum videret Georgius, Episcopos, qui aderant magno numero, omnem spem pacis interuerrere, petiit vt ipsi Reges soli inter sese colloquerentur.

Obtemperauit Mathias, & ita duo Reges in vicino prædio sæpe & diu collocuti sunt. Etsi autem non prorsus constabat, quid ibi actum esset, tamen apparebat, Georgium conquestum de Casimiro, à quo esset desertus, & qui, ipso excluso, conaretur filium in Bohemiam collocare. Mathiæ etiam spem successionis, præterito Casimiro & Cæsare, fecisse putatur. Factæ sunt igitur induciæ in vnum annum, vt interea de conditionibus perpetuæ pacis ageretur.

*Mathiæ regis
ingenuitas.*

Ostendit Mathias eo in congressu exemplum Principis generosi & verè heroici. Comitati ipsum fuerant Olomuciam in urbem vsque duo Georgij filij, Victorinus & Henricus, allecti regis comitate, & benevolentia significatione. Hoc cum odoratus esset accipiter, legatus Pontificius, regem adit, eumq; nomine Pontificis orat, faceret tandem finem difficilis huius belli, & totum orbem Christianum periculo, socios vero grauissimis sumtibus liberaret. Mathias inopinata petitione motus, proloquere, inquit, Pater, quanam ratione existimes nos victoria potiri posse. Equidem ego viam talem nondum reperio, qui video Bohemiam viris & munitioibus egregiè munitam, diu adhuc nostros impetus posse sustinere. At tu, inquit legatus, filios Georgij, qui incaute urbem intrarunt, detincto: hoc enim modo pater, cuius spes omnes ex filiis pendent, potestati tuæ sese permittet. Nec tamen perfidia crimem subibis, cum illis salutem & reditum non promiseris.

Mathias irritatus scelerato consilio sacerdotis: Apage te, inquit, sacerdos, neque ego hoc modo fidem meam regiam contaminauero. Comiter & amicè ego adolescentes regiones in via affatus sum, ipsiq; fidem meam & sermonis benignitatem secuti, vrbi sese crediderunt, hos ego nunquam fefellerò, neque magis vultus meus, quam expressa oratio vel sponsio, mendax futurus est, cum simulatio insidiosa animo verè regio sit maximè indigna. Tibi etiam, ne posthac in regnis meis talia consilia seras, seriò veto. Atq; ita Rex adolescentes, honorificè donatos, patri remisit.

MATHIAS HUNIADES

*Hungariæ & Bohemiæ Rex, Princeps
Silesiæ.*

Georgius plenus bona spe domum proficiscebatur. Interea Episcopi, qui nullam mentionem pacis tolerare poterant, perfecterunt apud quosdam ordines Bohemiæ, vt etiam inconsulto Cæsare, tertio Maij, Mathias Olomuciæ renunciaretur Rex Bohemiæ.

Mathias

Mathias aliquandiu tergiversatus, tamen, cum putaret placari posse Georgium, qui simile aliquid proposuerat, regnum accepit, & digitis pro more in codicem Evangeliorum impositis, iuravit se dominaturum sine iniusticia & crudelitate. Facta electione, Mathias vrgentibus Episcopis profectus est in Silesiam. Ingressus est Vratislaviam 26. Maij, qui fuit dies sexta post ferias sanctæ Pentecostes, adduxit equitatum quinque millium, in quo fuerunt Principes magni nominis. Deductus est à nobilitate & populo ad pontem vsque Viadri, vbi ab Episcopo & sacerdotibus exceptus est: Mathias equo descendens osculatus est reliquias Sanctorum oblatas à sacerdote, tandem templum intrauit, & peractis sacris cantionibus, in curiam Cæsaream diuertit.

Mathias renunciat rex Bohemie.

Mathias venit Vratislaviam.

Reperio apud Mathiam tunc fuisse Vratislaviæ Principes Silesiæ octodecim. Venit etiam eò Albertus Marchio Brandenburgensis: is honorificè fuit acceptus à Rege, & reconciliauit Mathiæ Fridericum Lignicensem, nepotem suum, quem Rex in Ducatum illum collocavit, & nauavit deinde Fridericus Mathiæ egregiam operam in bellis Bohemicis & Polonicis. Calendis Iunij ciuitas Vratislaviensis iuravit in verba Mathiæ, eam deinde secuti sunt Principes, & alij ordines, cum Silesiæ tum Lusatiae. Mathias etiam Vratislavia excurrit, & sepulchrum beatæ Hedwigis inuisit.

Fridericus Primus collocatus in ducatum Lignicensem à Mathia.

Regi tunc non bene conueniebat cum Conrado Nigro Olsniense, & Iohanne Pribusienſe, qui adhuc Georgio fauebant. Quinto Iulij Mathias Vratislavia digrediens, in Morauiam redijt. Georgius Rex Pragæ quidem istos conatus Mathiæ ægrè ferebat, sed tamen, ne ipse inducias rumpere videretur, quiescebat. Cum autem mense Iunio denunciasset illi Mathias, non se posse impetrare vsum sacri calicis Bohemis à legatis Pontificijs, sicut promiserat, Georgius amicitiam ipsi renunciauit, atque ita assentiente Rege, & proceribus regni, qui erant partium Georgij, electus est in Regem Bohemiae Vladislaus, filius natus maximus Casimiri.

Casimiro hæc electio denunciata est 12. Iulij, sed fuerunt adiunctæ tales conditiones: Georgius teneat regnum vsque ad mortem, illi succedat Vladislaus: Casimirus interea impetret à Pontifice, vt Georgius legitimo modo audiat, aut si hoc non obtineatur, contra hostes eum quoscunq; defendat. Regina Iohannæ, coniugi Georgij seruentur bona dotalia, filijs sui ducatus, proceribus regni magistratus & honores, quos habuerunt sub Georgio. Casimiro non placebant omnia, & dehortabantur eum ab amicitia Georgij magno studio Episcopi, tamen ne videretur fastidire Bohemos, misit legationem Pragam, quæ de illis conditionibus cum Bohemis ageret.

Vladislaus Casimiri filius eligitur in regem Bohemie contra Mathiam.

Mathias reuersus in Morauiam, nactus est Victorinum filium Georgij, qui cum exercitu vastabat Morauiam, eum profligatum, &

178

Victorinus
Georgij Regis
filius captus à
Mathia.

tum, & demum 29. Iulij captum misit Budam, vbi per biennium fuit in custodia. His rebus perfectis, reuisit Hungariam, turbam à Casimiro, qui illi vndiq; submittebat aduersarios. Nam & procures regni ab eo abalienabat, & Stephanus Valachiae Princeps, socius Casimiri, Transsylvaniam populatus fuerat.

Henricus
Monsterbergensis
acerbe
depopulatur
Silesiam.

Interea autem dum Rex medetur turbis Hungaricis, grauiter fuit afflicta Silesia. Sub initium enim Septembris, Henricus Monsterbergensis, filius Georgij, vlturus iniurias patris, collecto exercitu Silesiam inuasit: Vrbes quidem, Sittauiam, Laubenam, Boleslauiam, Goltpergam, Hannouiam, pecunia mulctauit, sed omnia bona sacerdotum, & pagos plurimos diripuit, & exussit.

Metuebat suae ditioni Henricus Freistadiensis, ideo collectis copijs non contemnendis, processit ad Lubenam, vt opponeret se Henrico irruenti: sed is deflexit in agros Vratislauenfes, vbi rapinis, flamma & ferro cuncta deuastauit. Sæuijt autem inprimis in prædia Episcopi & Sacerdotum, qui erant flabella huius incendijs.

Mathias re cognita, etiam pecunia Silesios iuuerat, vt sese opponerent hosti, sed ea fuit ordinum segnities, vt nulla mitterentur auxilia. Occurrit Henrico Monsterbergensi in Morauia cum tumultuaria manu suorum Mathias: sed à Bohemis victus & fugatus est. Vratislaviae magnum periculum fuit de seditione, quia promiscua turba vociferabatur, consilijs Episcopi & Senatus accersitum esse Mathiam, & tantas clades regno attractas.

Mathia Regis
ingenium
apertum.

Ardente eo bello, & fatagente Mathia, venit ad Regem quidam ex familiaribus Georgij, qui ferro se Georgium confixurum spondebat, si à rege premium aureorum quinquies mille sibi promitteretur. Mathias, scripto chirographo, argentum, quod postulabat, pollicitus est. Promisit etiam vberiora, si quidem præstitisset, quod in se receperat. Non multo post nunciauit idem regi, gladio quidem Georgium, fidis satellitibus stipatum, iugulari non posse, sed eundem veneno certò, modo hoc iuberet Rex, sese sublaturum. Mathias vero ne venena Georgio misceret edixit, & addidit, delectari se voce verè heroica Fabricij, qui dixerat, Romanos ferro non venenis pugnare consueuisse, exemplumq; illius imitatus, monuit Georgium, vitaret venena, nullisq; cibis, nisi prius à fidissimis prægustatis, vteretur.

Stephani Valachi
res gestae
in Tartaros.

Tartari eo anno effusi in Prouincias regni Poloniae, supra decem millia hominum in seruitutem abduxerunt. Attigerunt etiam Valachiam, sed Stephanus Valachiae Princeps, quo tunc vix alius fuit Dux bellicosior, ex loco oportuno Tartaros adortus, ingenti strage eos profligauit, capto filio Regis Tartarici: eum pater

pater postea, missa legatione, in qua erant centum oratores, repetijt, addita graui comminatione. Sed Stephanus, vir non modo imperterritus, verumetiam crudelis, Regium filium in conspectu legatorum in quatuor partes diffecari curauit, legatos vero palo transfixit, vno tantum resectis naribus & auribus ad suum regem remisso, qui historiam rei gestæ exponeret.

Eadem hyeme, fluminibus omnibus glacie concretis, Turci irruptione facta, oras maritimas Hungariæ per Sclauoniam ad vsque Ciliam atrociter & impunè vastarunt, cum Cæsar & Mathias, arte Romani Pontificis, alijs bellis essent impliciti. Initio anni 1470. Mathias, qui formidabat iram Cæsaris, conatus est eum placare, & inuenio annotatum, Mathiam, qui inter alios in suo comitatu habebat Fridericum Principem Lignicensem, accessisse Viennam ad Cæsarem, neque tamen facta est concordia. Nam paulò post Cæsar misit legatum ad Casimirum, qui Mathia obsidente omnes vias, vix potuit penetrare in Poloniam.

Conquestus est is de iniurijs Mathiæ, exposuit quàm amanter ipsum esset complexus Cæsar, quomodo illum iuuisset sua commendatione apud Pontificem: verum ipsum ardentem cupiditate iniusta proferendi Imperij, Cæsari non seruare pacta, concitasse etiam seditionem in Austria contra Cæsarem, vt hoc modo ipsum distineret. Quare Cæsarem deinceps Mathiam deserturum, & quæsiturum amicitiam Polonorum.

Fridericus Cæsar auertit se ab amicitia Mathiæ.

Grata fuit hæc legatio Casimiro, qui alioqui societatem Cæsaris expetebat. Mittit igitur idoneos homines ex suis in Austriam, qui foedus cum Imperatore faciant, & etiam de affinitate mutua deliberent. Verum cum Cæsar Regem Hungariæ sese scriberet, Senatus Polonicus foedus illud non probauit: quia putabat filijs Casimiri deberi successionem in regno illo.

Mathias hoc anno fuit occupatus in pacando suo regno, & colligenda pecunia. Nam & domesticæ seditiones ipsi, arte Polonorum, concitabantur, & superiori anno magnos fecerat sumtus. Interea Georgius mediocri cum successu percurrit Morauiam, & ex altera parte Henricus Monsterbergensis Silesiam ex ditione Glocensi acerbè rapinis & flamma vexauit. Mandante rege Mathia, vetus moneta edicto prohibita est, & excusa noua, & quidem adhuc hodie extant tales grossi. Iubente etiam Rege, aliqua pecuniæ summa, vt populus oppressus miserijs bellorum placaretur, in multitudinem coniecta est.

Pontifex, qui erat fax tanti ciuilis incendij per Europam, cum intelligeret, malè audire se, quod suis consilijs attraheret & confirmaret arma Turcica, eò perduxit Venetos, quibus tunc Mahometus grauis erat hostis, & recens Chalcidem illis ademerat, vt Ma-

thiam

Mathias re-
spuit titulum
imperatoris
in bello Tur-
cico.

thiam eligerent Imperatorem in bellum Turcicum, ipsiq; sumtus promitterent. Intelligebat Mathias consilia Italica, quæ ipsum ita irretire cupiebant bello Turcico, vt progressus in Græciam, inde se non posset explicare, nisi bello ex sententia confecto: neque solum vires suas metiebatur, quæ valde impares erant Mahometo, verum etiam meminerat Vladislaum Polonum desertum & deceptum fu-
isse ab Italis, & videbat inhiare suis regnis, ab omnibus partibus, hostes intestinos, eosq; grauissimos. Ideo, quod olim dictum est, Cretizans cum Cretensi, respondit, assensurum se postulatis, modo Veneti prius oram Dalmatiæ, interceptam à Pannonia, redderent. Ibi cum Veneti tergiuersarentur, nihil fuit perfectum.

Georgij Re-
gis mors.

Annus 1471. rursus plenus fuit ingentibus motibus. Ma-
thias, cum hostes experiretur Turcum, Fridericum Cæsarem, Po-
lonum, Bohemum, Stephanum Valachum, & domi glisceret sedi-
tio, statuit transigere cum Georgio, misertus infortunitatis ipsius. Promittit igitur illi regnum ad mortem vsque: Victorino filio libertatem, & dominatum aliquem in Morauia aut Silesia. Placuit hoc vehementer toti Bohemiæ, & iam nemo cogitabat de accersendo Polono. Sed gratum nomen pacis mors Georgij conturbauit, is confectus senio & ærumnis, 22. Martij ex hydrope decessit.

Fuit vir cupidus gloriæ quidem, & vaferrimus, sed alienus à
sæuitia, & constans in sua religione, à qua nec ostentatione opum,
nec villo metu periculorum potuit auelli. Monumento Adriani
VI. Belgici, Pontificis Romæ inscriptum est: Hic nihil sibi in-
fœlicius in vita duxit, quàm quod imperaret: ita profecto longè
fœlicior fuisset Georgius, si nunquam regnasset. Corpus pro more
Principum vbi euisceratum est, deprehensum est, mediam fermè
epatis partem fuisse consumtam, eaque cœnosa cuidam putrilagi-
ni similis fuit. Inuenti sunt etiam calculi grandiusculi in fellis ve-
sicula.

Rodiezana
moritur.

Pontificij, tanquam ostentum æternæ damnationis, hoc spara-
serunt, sed notum est, hydropicis hoc modo sensim colliquari &
absumi epar, lapillos vero cum in bilis folliculo, tum in ipsa epatis
massa, in sectionibus Italicis crebrò vidimus: quod ipsum nos com-
monefacere debet, primam generis humani originem esse ex ma-
teria cœnosa & lapidosa, & tandem fore, vt corpora nostra rursus
in lutum transmutentur. Rodiezana moriens quindecim diebus
regem præcesserat.

Etsi autem fortassis sua habuit vitia: sicut impetus ardentes,
& grauium negociorum moles, non semper sine erroribus proce-
dunt, tamen certum est, fabellas, quæ de horrenda ipsius decessio-
ne euulgatae sunt, confictas esse à Pontificijs, hostibus Bohemo-
rum.

In Bohe-

In Bohemia ordines in diuersa studia propter creandum nouum Regem scindebantur. Nam alij cupiebant Mathiam, alij Cæsarem, alij Polonum, alij alios. Albertus Princeps Misnensis, cui & ipsi iuris aliquid videbatur esse in illo regno, cum exercitu 5000. Bohemiam ingressus est, & denunciauit proceribus, vt liberam facerent electionem, se ipsis præsidio futurum. Tandem arte Bohemorum Hussiticorum, qui Mathiam & Cæsarem, tanquam nimis acres propugnatores aulae Pontificiæ, oderant, comitia in montes Cuthnos translata sunt: ibi inter magnas rixas & confusiones, aut ipse Casimirus, aut filius natus maximus acclamatus est Rex Bohemiæ. Mouerant consilium legati Poloni, qui promiserunt, Casimirum pro sua autoritate placaturum esse Pontificem, & aboliturum omnia edicta edita contra illud regnum. Præterea polliciti sunt, Vladislaum exoluturum debita regni, quorum summa trecenta millia aureorum excedebat. Missa est statim legatio Cracouiæ, quæ accersiuit Vladislaum.

*Vladislaus
uocatur ad
regnum Bo-
hemie.*

Interea Mathias, qui cognita morte Georgij, Iglauiam venerat, & frustra quosdam ex præcipuis proceribus suarum partium ad comitia miserat, à legatis Pontificijs, qui Romana diplomata proferebant, in Regem Bohemiæ consecratus est. Deinde celeriter in Hungariam regressus est, vt colligeret exercitum, quem Vladislaus profecturo in Bohemiam, opponeret. Interea Fridericus Lignicensis, & Iohannes Pribusienensis, qui militabant Mathiæ, & præterea Franciscus Hagecus, qui erat Dux belli apud Vratislauienses, cum copijs subitarijs Bohemiam grauissimè deuastarunt, grassati in bona illorum, qui Mathiæ aduersabantur.

Albertus Misnensis, Ernesti Electoris frater, rebus hoc modo in Bohemia turbatis, domum redijt. Pater Casimirus filium Vladislaum instruit ad profectionem Bohemicam, eò quidem maturius, ne eum anteuenteret Mathias, qui hærebat adhuc in Hungaria, & occupatus erat in sedandis intestinis motibus, quos ipsi concitabat Casimirus.

Proficiscitur Vladislaus ex Polonia cum equitatu septem millium, peditatu duorum millium. Adiunxerant se ipsi in primo aditu Silesiæ aliqui Principes, inimici Mathiæ, inter quos erant præcipui Olsnicenses: raptim verò transibat, quia metuebat Mathiam, ne is eum consequeretur. Et properauit quidem Mathias magno studio, sed extremum agmen adipisci vix potuit non procul à Glocio: atq; ita Vladislaus à Bohemis ibi eum expectantibus cum exercitu, receptus est, & Pragam ductus. Imposita est ipsi corona regni Bohemiæ 16. Augusti, ab Episcopis Polonis, quos deinde poena excommunicationis affecit Pontifex.

*Vladislaus
peruenit in
Bohemiam.*

*Vladislaus im-
ponitur coro-
na regni Bo-
hemie.*

Autumno huius anni fulsit Cometa per quatuor septimanas ante ortum Solis, percurrit signa Virginis & Libræ: putabatur

*Cometa con-
spicitur.*

Q

accensus

accensus esse & regi à Marte. Denunciauit vastationem & ærumas Silesiæ. Casimirus, vt Mathiam distineret domestico bello, conciliavit sibi studia quorundam procerum Hungaricorum, illi facta conspiratione, accersunt ad regnum Hungariæ Casimirum filium, quem pater instructum exercitu viginti millium in Hungariam misit: & erat plenus bona spe, Mathiam ex utroque regno, Bohemiæ & Hungariæ, posse excuti.

Casimirus filius regis Poloniæ infeliciter inuadit Hungariam.

Habuit in castris illis quadringentos equites Silesios, quos ex Ducatu Glogouiensi collectos, adiuuante eos Principe Primislao Canonico, ducebant Abrahamus Baro Donauiensis, & Iohannes Lestius. Sed expeditionis illius exitus fuit infaustus. Nam Principes Hungari, territi à Mathia, nihil sese commouerunt, & Mathias munitiones limitaneas præsidij firmis tuebatur, & Polonos mora frangebat. Hyeme per ocium exacta, & profusa pecunia, quam aduexerat Casimirus, sub initium noui anni reduxit exercitum in Poloniam.

Mahometus late vastat prouincias Christianorum.

Mathias vero, edoctus de illo receptu, qui erat simillimus fugæ, adortus est eos, interceptit omnia impedimenta exercitus, & plurimos equos adeptus est: Poloni vero cum suo Principe, in gloriam, & cum clade domum redierunt. Interea dum ita dissident, & cruorem ciuilem fundunt Christiani Monarchæ, Mahometus vsus ea occasione, emisit Isabecum, magistrum equitatus Europæi, virum impigrum & imitem, qui non solum oras maritimas Illyrici, verum etiam Prouincias Austriæ ad ipsos vsque Italiæ limites, facta miserabili populatione, percurrit: & cum diu in Stiria, & tota illa vicinia vagaretur, scribitur abduxisse vltra quinquaginta millia hominum.

Fridericus Cæsar, qui erat Dominus illorum locorum, agebat tunc conuentus ordinum imperij Ratisbonæ, & proponebat Principibus controuersiam de regno Bohemico, vbi, etsi legati Pontificij & Mathiæ valde intercederent, ne Cæsar probaret electionem Vladislai, quam Pontifex dicebat esse factam ab hæreticis, odio religionis Romanæ, tamen, cum Cæsar vehementer irasceretur Mathiæ, facta est inclinatio ad Vladislaum: vnde postea luctuosa bella in Austria secuta sunt, & Pontifex irritatus in Cæsarem, non modo optimum & placidissimum senem, asperrime per literas obiurgauit, verum etiam Mathiam contra Cæsarem quantum potuit armauit.

Cometa denuo conspectus.

Mense Ianuario & Febuario anni 1472. rursus conspectus est Cometa, per quinque Septimanas, qui, vt annotatum est à Sacerdotibus, fuit Pogonias. Fulgebat post Solis occasum & vagatus est per signa Zodiaci tria, Aquarium, Pisces & Arietem. Iudicatum est tunc excitatum & ductum eum fuisse à Mercurio & Saturno: Portendit clades præcipuis Europæ regnis, Galliæ, Belgico,

gico, Hungariæ & Poloniæ. Secuta est ingens aëris siccitas, ita ut magna flumina exaruerint, & plurima passim fuerunt incendia.

Siccitas aëris inusitata.

In Pannonia Mathias deleuit reliquias exercitus Polonici, puniuit etiam seditiosos, & Episcopos, Strigoniensem & Quinque ecclesiensem, qui fuerunt autores conspirationis, ita terruit, ut ex mœrore animi Apoplexia superueniente extinguerentur. Casimirus autem Rex fuit in magna sollicitudine propter res aduersas filij, & egestatem suam.

Mathias multat Episcopos sui regni.

Cum enim vrgeretur multis bellis, adeo tamen erat inops, ut, sicut narrant scriptores Poloni, deessent ipsi sumtus ad quotidiana victum. Et cum equitibus, qui superiori anno in Pannonia militauerant, inter quos Silesij etiam erant, non soluerentur stipendia, omnia itinera in Polonia fuerunt infesta latrocinijs.

Casimiri Terrij Regis egestas.

Cæsar princeps sagacissimus, reuersus à conuentu Ratisponensi, motus precibus Pontificis, & quod cuperet Mathiam bellum transferre in Turcos, ostendit se non abhorre à concordia. In pacis superiorum temporum promiserat Mathias Cæsari, sese non ducturum uxorem, ut successio in Hungaria Cæsari esset certa, ea conditio tunc ipsi est remissa, facta etiam spes de confirmatione regni Bohemici. Alebat ita Cæsar beneuolentiæ significatione utrumque, Hungarum & Polonum, & ipse iam tunc respectare coepit coniugium Burgundicum: vbi Mathias, cui optimè cum Carolo conueniebat, poterat eum impedire.

Fridericus Cæsar respicit ad amicitiam Mathiæ.

Venit deinde in Poloniam, missus à Sixto recenti Pontifice, vir magnæ dignitatis per Italiam, Marcus Patriarcha & Cardinalis Aquilegiensis Venetus, ut constitueret pacem inter tres Reges, & accenderet bellum Turcicum. Mathias, etsi prosperitas præsens ipsi addebat animum, tamen Casimiro petenti inducias aliquot mensium, assensus est: & ipse magno apparatu moliebatur bellum Turcicum. Sed cum legatus Pontificius, de pace nihil efficeret, Mathias pecuniam, quam grandem corrauerat, reseruare statuit in bellum Polonicum, quod omnino futurum videbatur. Atque ita rursus domestica discordia, occasio, rei præclare gerendæ, amissa est.

Hussancanus enim Persarum Rex, genere Turcus, Asiam minorem penè omnem vastauerat ferro & flamma, captis vrbibus præcipuis, Trapezunte & Sinopoli. Is hortabatur Christianos Reges, ut, dum ipse Mahometum in Asia retineret, illi Græciam nudam robore militari inuaderent. Sed frustra hæc occinebantur Regibus, quorum animi domestica ambitione & odijs ardebant.

Turcicum regnum creuit ex intestinis dissidijs regum Christianorum.

Nam Mathias, Rex plenus spiritus feruentissimi, cum audiisset proponi à Casimiro conditiones pacis sibi incommodas, renunciauit ipsi per legatos, nihil opus esse tali pace, se propediem Casi-

Q uo miro

Turci latissime faciunt uastitatem.

miro regi caluo, reliquos etiam pilos euulsurum. Interim præfectus Turcicus, qui putauerat reges processuros in Græciam, & iustas copias armauerat, ne esset ociosus, triplici excursione omnem oram Sclauonicam, Istriam, & illum Italiae aditum, qui forum Iulij nominatur, ad ipsum usque oppidulum S. Danielis, quod vix bidui itinere ab vrbe Veneta distat, depopulatus est, & abegit ultra 12000. hominum, nec vlla in tanta voluntatum distractione, illi opposita est defensio.

In Ducatu Saganensi Silesiæ inferioris, crudele est editum facinus, quod altero libro exponetur. Anno 1473. Cardinalis Venetus, Nissæ, Tropauia, & alibi, multum laborauit de pace conficienda inter reges, sed eo successu, qui iam olim significatus est: Nulla fides regni socijs, omnisque potestas Impatiens confortis erit. Tandem cum Casimirus Mathiæ quosdam latrones immisisset in Hungariam, tota spes pacis turbata est.

Erat in Pannonia agmen quoddam militum, collectorum ex varijs populis, quod nominabatur Acephalum, illud, ubi domi ocium erat, aut vacatio à bellis, passim grassabatur: & cum Cæsari in Austria quidam procures aduersarentur, latrones illi seditiosis operam suam nauarunt, & quia putabatur hoc factum Mathia non nesciente, Cæsar denuo illi grauiter succensuit. Attraxit etiam ad se ex illo agmine manum Polonicam, eamque clam auxit & instruxit Casimirus, eamque in Pannoniam misit, ut Mathiam domi retineret.

Hungari & Poloni acerbissime disident.

Sed Mathias, tanquam minimè cunctator, collectis copijs non magnis, Polonos non difficulter vicit, recuperatis omnibus locis, quæ iam occupauerant, & præsidijs in limitibus firmauerant. Adidit autem Mathias ignominia notam præsidarijs Polonis. Eripuit illis arma, attribuit in manum fustes, eosque ita armatos in patriam remisit. Nobiles ex illis iurauerunt, etiam pro rege & patria sua, nunquam tamen arma in Mathiam sumpturos. Tanta autem fuit acerbitas odij inter istas gentes, ut quidam præfectus Mathiæ, magni nominis, iuberet nunciari Polonis, se etiam poenas inferni æquo animo toleraturum, modo prius insignem cladem Polonorum vidisset.

Friderici Cæsaris & Caroli Burgundici congressus.

Fridericus Cæsar ea æstate congressus est in vrbe Treuiorum, cum Carolo Burgundico, qui hoc diu multumque petiuerat. Fuit ibi actum de multis rebus, & inter alia de coniugio Maximiliani & Mariæ Burgundicæ. Sed perfici tunc nihil potuit. Nam Carolus nolebat pacisci cum Cæsare, nisi in pace simul comprehenderetur Mathias Rex, amicus Caroli. Cæsar vero, cui iam nunciatum erat, Casimirum graue bellum in Mathiam moliri, noluit assentiri: Præterea cum in omnibus rebus esset splendor plus quam Persicus Caroli, & fastus in oratione & gestu valde indecorus, ita ut fastidire videretur tenuitatem Cæsaris, præ se ferentis parsimonia

niam

niam & modestiam quandam Laconicam, secuta est animorum alienatio, & Cæsar insalutato Carolo illinc discessit.

Reuersus in Germaniam superiorem, Augustæ legatis Casimiri promisit, se Vladislao insignia regni Bohemici collaturum. Cardinalis Venetus proposuerat, vt vterq; regum, Mathias & Vladislaus, Bohemia sese abdicarent, & paterentur arbitros, vel Gallia Regem, vel Carolum Burgundicum, vter causam foueret iustiore, sed hoc frustra fuit. Præfectus Turcicus ex Bosna rursus omnem ferè Stiriam & Carinthiam depopulatus est.

Sed in Asia Mahometum, qui omne robur Asiaticum contraxerat ad delendos Persas, Hussancanus Rex Persicus duobus prælijs superatum fudit & fugauit, cæsis de exercitu Turcico 56000. hominibus, inter quos fuerunt ductores ordinum 150. Mahometus territus tanta clade, non obtulit sese amplius ad pugnam, sed ex castellis, extructis in faucibus montium, machinis bellicis graui detrimento Persas affecit, inter quos filius etiam Hussancani discerptus est.

Hussancanus
Rex Persicus
vincit Mahometum.

Cracouia eo anno mortuus est celebris Theologus Silesius Iohannes Cantienſis, is & ob doctrinam, sua ætate, & vitæ sanctimoniam, fuit clarissimus, ita vt eum Polonia pro numine post mortem adorauerit, & multa ipsi miracula, Pontificia nempe, ascripserit. Fuit eius Apophtegma memorabile, commonefaciens de modestia:

Iohannes Cantienſis celebris Theologus Cracouienſis.

Conturbare caue, non est placare suaue.

Infamare caue, nam renocare graue.

Etiam hoc anno fuit torrida aëris siccitas, rebus terra nascentibus pernicioſa, & magna fuit secuta annonæ caritas. In celebri memoria apud patres nostros fuit annus 1474. quo duo Reges Mathiam Vratislaviae obsederunt & oppugnarunt, infœlici cum euentu. Historiam rerum illarum breuiter recensebo.

Sub initium Februarij Mathias, vt vlcisceretur Polonum, qui toties ipsi latrones in regnum immiserat, exercitum sex millium hominum in Polonos armauit, qui subito oras Poloniae vndiq; graui-
ter vastarunt. Exusti sunt supra bis mille vici & pagi, occupatae etiam aliquot munitiones, & multa millia hominum in Hungariam abducta.

Mathias vastat Poloniã.

Casimirus Rex lenis, interea agebat conuentus suorum ordinum, & frustra disputabat de coercenda licentia nobilitatis, & puniendis homicidis, nec suos potuit colligere, vt repelleret Hungaros. Pugnavit tamen suis artibus, hoc est, callida dexteritate, & rursus proceres quosdam Hungariae, præsertim in Transyluania, sibi coniunxit, & contra suum regem concitauit. Verum paulò post denuò fiebat mentio induciarum, à quibus ne abhorreret Mathias, duæ eum causæ mouebant. Cupiebat enim prius pacare motus in-

Q iij testinos,

testinos, & imprimis metuebat Mahometum, qui tunc grandi cum exercitu obsidebat laizam urbem, quæ parebat Mathiæ. Et quidem tantus fuit ardor huius regis, vt subito arma in Turcum conuerteret, quem tamen sciebat robore & multitudine longè esse superiorem. Nec virtuti defuit salutaris euentus.

*Mahometus
cedit Mathiæ
uentienti.*

Nam Mahometus, cum urbem per aliquot dies acerrimè, sed frustra oppugnasset, certior factus aduentare Mathiam, bombardis in profluentem demersis, celeri abitu cum ignominia in Thraciam redijt. Inde apparuit, quam prodesse potuisset orbi Christiano regis huius vigor, si omissis ciuilibus bellis, Turcos, adiutus à cæteris Monarchis, fuisset adortus.

*Iohannes Pri-
busiensis in-
uadit Poloni-
am maiorem.*

Mathias regressus in regnum, multos ex suis proceribus afflixit, ademtis illis oppidis & arcibus, quod existimarentur colludere cum Polono, cui propter moderationem & facilitatem multi erant æquiores. Interea ex Silesia etiam bellum Poloniae illatum est. Iohannes Pribusiensis, qui ducatum suum Saganensem Principibus Saxoniae vendiderat, & tunc Mathiæ militabat, ex mandato regis contraxerat exercitum sex millium bene armatorum. Senatus Vratislauenensis, ita iubente rege, misit ipsi machinas bellicas. Depopulatus est magnam partem Poloniae maioris, incendit vicos & pagos supra sexcentos. Oppositus est ipsi exercitus 12000. quem collegerant Palatini illius regionis, illi tamen cum hoste animose, & instructo bombardis, non ausi sunt congredi: ideo deinceps admodum contumeliosè in Polonia, ob socordiam & infidelitatem, traducti sunt.

*Iohannes Pri-
busiensis la-
psus fuit in
ignem.*

Auxit autem eam suspicionem Dux Iohannes, qui prædij Palatinorum parcebat, vt hac ratione eos magis inuisos suis redderet. Nullus autem fuisset finis illarum vastationum, nisi Iohannes in flammam in oppido Kifelio lapsus esset, vnde semiuuius vix extractus, & Scinauiam ad focrum relatus est. Casimirus tunc desidebat in Prussia, vbi Mathias etiam illi aduersarios conciliauerat: audita vero vastatione Poloniae, grauiter exarsit contra Silesiam, eamq; aspere castigare decreuit.

*Casimirus pa-
rat bellum in
Silesiam.*

Edixit igitur expeditionem vniuersalem regni, & omne robur suum ad medium mensis Augusti sibi præsto esse iussit: Vladislao etiam filio, regi placido quidem, sed hebeti & inopi, misit in subsidium belli Silesij 24000. aureorum, eumq; monuit, vt sub finem ætatis ad Vratislaviam cum Bohemico exercitu accederet. Sed dum hoc modo indulget iræ Casimirus, & parat bellum in gentem nostram, acerbum accepit nuncium, qui tamen à proposito eum nec auertit, nec permouit, vt cogitaret de defensione.

*Tartari deu-
stant Poloniã.*

Tartari enim infusi in vicinas Poloniae Prouincias, tractum æquantem longitudine milliaria centum, peruagati sunt, ferro & flamma sæuientes promiscuè, & nemine resistente innumerabilem turbam hominum secum raptauerunt. Posteaquam fama per Eu-
ropam

ropam euulgata est, tres Reges omnibus viribus collectis bellum civile instaurare, multi ex Monarchis intercedebant, & de pace agebant, Pontifex, Carolus Burgundicus, & alij Principes. Verum Casimirus, qui omnino sperauerat, Mathiam non toleraturum impressionem totius Poloniae & Bohemiae, eum Hungari ipsum in Silesiam non essent secuturi, fuit alienus à pace.

Mathias, vt anteuenteret Casimirum, etsi adhuc erat imparatus, tamen cito Vratislauriam aduolauit, & eò peruenit 13. Septembris. Secutus est eum post aliquot dies exercitus sex millium hominum, qui dicebatur legio nigra, collectus ex militibus veteranis multarum gentium, quos perpetuo alebat in armis grandi cum sumtu. Poloni segniter conueniebant, & sine disciplina militari, atq; domi gerebant bellum in suos, praesertim in bona sacerdotum. Mathias vero copias in vicinum agrum Vratislauriensem hinc inde distribuit, vt haberent alimenta, sed milites, Hungari praesertim, graues erant hospites Silesijs, & penè minus tolerabiles quam hostes.

Mathias de nouo uenit Vratislauriam cum exercitu.

Silesia grauiter afflicta à militibus.

Rex, qui non abundabat pecunia, saepe cogebatur conuiuere. Dicitur appellatus esse ab Episcopo, & rogatus, mandaret militibus, vt parcerent praedijs sacris. Rex subridens, Optime pater, inquit, tantæ sunt meæ huius temporis occupationes, vt ego non possum omnes coercere, oportet vos etiam partem aliquam communium malorum ferre, & cogitare non frustra vos illud in templis sonare: Pinguis est panis Christi, praebit delicias regibus. Extorsit etiam à ciuitate ipsa ad 12000. aureorum.

Mathie sermo ad Episcopum Vratislauriensem.

Eodem mense venit Vratislauriam Ernestus Saxoniae Elector, qui adduxit equites sexcentos, optimè armatos, & praeterea in comitatu suo habuit multos egregios viros, dignitate & eruditione praestantes. Is persuasit Mathiae, vt denuo legatos de pace ad Casimirum mitteret, & ipse diligenter per suos intercedebat. Sed cum dilata res esset, & Mathias ignaua arma Casimiri metuere desisset, Ernestus tunc nihil perfecit, à Casimiro tamen impetrauit, vt in vastatione Silesiae abstinere à Ducatu Saganensi, qui ipsi parebat, ipse autem Pridie Calend. Octobris publicè Vratislauriae fidem dedit Mathiae regi, propter Ducatum illum, quem à Iohanne emerat. Magis enim probabat causam Mathiae, quam Vladislai.

Ernestus Elector Saxoniae iurat in uerba Mathie.

Casimirus trahens exercitum 60000. in quo erant Lithuani & Scythae, sub initium Octobris processit in Ducatum Opoliensem, & grassatus est in pagos, & ignobilia oppidula regionis, quæ ferè erant deserta. Viadrum, qui admodum exaruerat, facile transiit, nec tentauit Opoliam. Subinde tamen in pabulatores, qui incaute vagabantur, impetum fecerunt equites Mathiae & grauib; eos affecerunt cladibus. Deinde Casimirus castrametatus est prope oppidum Olauiam: ibi duodecimo Octobris mediocri praelium commissum est.

Casimiri exercitus quem duxit in Silesiam.

*Mathia castra
ad Vratisla-
uiam.*

*Vladislaus cū
exercitu ue-
nit in Sile-
siam.*

Mathias enim ante ortum Solis agmen suorum emiserat, ut illud antecursores exercitus Polonici inuaderet. Sed cum illi elati primo successu, & magna Polonorum multitudine trucidata, progredierentur ulterius, accurrentibus sensim pluribus, cum clade aliqua in urbem compulsi sunt. Mathias initio castra posuit in ripa Viadri meridionali: sed cum intelligeret, hostem prætergressum esse flumen, transtulit ea in ripam aduersam prope Monasterium S. Vincentij: ibique diligenter se communiit, ne incommodo tempore ad dimicationem posset cogi. 24. Octobris venit in castra Casimiri Vladislaus filius cum exercitu 20000. pedestri ferme: Is ad Monasterbergam grauiam damna à militibus Mathiæ passus fuerat, qui ex insidijs magnam multitudinem Bohemorum deleuerant.

Vladislaus ea clade irritatus, Francosteinum exussit. Reges, pater & filius, post mutuam salutationem, cum tanto exercitu, qui robori Turcico opponi potuisset, profecti sunt ad oppugnandam Vratislauiam: & primum castris locum ceperunt prope flumen. Sed Mathias, qui ex suis castris perpetuo grandine globorum ex machinis ingentibus, Polonorum castra verberabat, coëgit eos ut retrocederent.

*Casimirus &
filius insoeli-
citer obsident
Vratislauiam.*

*Casimiri ex-
ercitus sine
disciplina mi-
litari.*

Omissa igitur oppugnatione deflexerunt ad Austrum ad oppidum Cantium, & longam obsidionem instituere cœperunt. Sed eius consilij fœdus fuit euentus. Nam cum ipsi reges ingenio & consilijs bellicis parum valerent, nec adessent fideles monitores in castris, præterea esset licentia detestanda, culpa præcipuè Bohemorum, qui nihil regem suum reueriebantur, ad omnes partes quotidie sine vlla disciplina, aut ordine, multæ turmæ prædatum excurrerant: ex illis Mathiæ ductores & milites, quos aut Vratislauia emittebat, aut quos in vicinarum urbium præsidia distribuerat, singulis diebus plurimos trucidabant, magnasque cateruas captas secum raptabant, adeo ut Vratislaviæ & in vicinis urbibus omnes turres, carceres & ergastula, Polonis & Bohemis replerentur.

*Mathiæ uox
de exercitu
regum ho-
stium.*

Accedebat etiam fames grauis in castris. Nam annona Silesia erat comportata in vrbes: itinera autem Polonica & Bohemica à Mathia, cui multi ex Polonia sese adiunxerant, erant interclusa. Ipse Mathias, quo die exercitus adhuc incolumis, in conspectum ad mœnia Vratislaviæ venit, in altera ripa impavidus stetisse scribitur, & cum tantas copias tantumque apparatus armorum cerneret, gemens & fremens capillos vulsit, addens, se dominum orbis terrarum futurum fuisse, si tales & tantæ copiae sibi militassent, istos vero imbelles & desides nihil sua fortuna uti didicisse.

*Vratislauia
tempore obsi-
dionis nunq̃
clausit portas.*

Toto autem tempore obsidionis, Vratislauia portas urbis nec die nec nocte clausit. Præterea, ut Poloni retraherentur domum,

num, statum ab initio Silesiæ, ductore Melchiore Löbelio, ex oppido Suibusio vicinam oram Poloniae maioris vastarunt. Deinde sub finem Octobris Glogouiam venit Fridericus Lignicensis & Stephanus Palatinus Zepusienſis, illis equitatum suæ nobilitatis addidit Henricus Freistadiensis, ductore Casparo Nosticio. Iste exercitus diuisus in plures turmas, in Polonia maiori magnam fecit vastitatem, & oppidum Mesericiû, quod in illis locis magni est nominis, cepit. In altera ora Orientali, Nicolaus Opoliensis etiam populationibus Poloniam afflixit. Grassabatur etiam sæua lues in castris.

*Mathie du
Flores uastant
Poloniae oras.*

Moti igitur his incommodis reges, pater & filius, flecti se ad pacem passi sunt. 19. Nouembris in libero campo primum congressi sunt Casimirus & Mathias, ubi quidem ambitione quadam ridicula inter reges certatum est. Vladislaum Mathias ad colloquium non admittebat: ipse autem non ignarus moris Polonici, sciebat Polonos postulatuſ, ut Casimirum nudato capite, cum significatione demissionis, salutaret. Hoc ut eluderet, progressus est in equo veste aurata pulcherrima indutus, caputq; nudum, etsi aura erat asperrima, corona ex folijs rutæ ornauerat.

*Casimiri &
Mathie con-
gressus ad
Vratislauiam.*

Casimirum sui multis pellibus texerant, easq; de industria collo obtinuerant, ut honorem Mathiæ habere non posse videretur: In via tamen de consilio & cultu Mathiæ certior factus, ipse etiam capitis tegumenta abiicit. Impetratum est à Mathia, ut pateretur vocari etiam Vladislaum, & colloquio dies dictus ad 21. Nouembris, ibi prope pagum Mocer erecta sunt tria tentoria, sed eo die, cum in colloquutione Mathias in Vladislaum excandesceret, nihil fuit perfectum, & tota res in conuentum consiliariorum in urbem Vratislauiam reiecta.

*Casimiri, Ma-
thiæ & Vla-
dislai Regum
congressus.*

Mathias exercitum Polonicum, qui inedia contabescebat, & miseram vitam vix ex esu raparum fermè sustentabat, totum triduum ex vrbe pauit. Nam super alias clades, 18. Nouembris, incendium in castris ortum fuerat, quod magnam partem castrorum consumpsit, perierunt multi homines, iumenta, & supra 500. currus, onusti victu & instrumentis bellicis, cremati sunt.

*Mathias ex-
ercitum Po-
lonorū pascit.*

*Polonorum
castra inuasit
incendium ad
Vratislauiam.*

Mathias in tractatione pacis, vnicam & simplicem proponebat conditionem, qua bellum perpetuo finiri posset. Appetebat nuptias Hedwigis filiae Casimiri. Sed turbauit hoc Elizabetha Regina mater, quæ Mathiam maximè oderat, & illi generis ignobilitatem obijciebat: Impediebat etiam hoc magno conatu Fridericus Cæsar. Coniugi autem omnia indulgebat Casimirus Rex. Mathias igitur, cum se sperni videret, noluit de perpetua pace pacisci cum Regibus, sed assensus est, ut fierent induciæ in menses triginta, oppida intercepta vtrinq; reddita sunt, & captiui dimissi: in ea pace etiam Pruteni, qui Mathiæ fauebant, comprehensi sunt.

*Elizabetha
Poloniae regina
noluit Ma-
thiam generū.*

*Mathias pa-
ciscitur in-
ducias cum
Regibus.*

Anno.

Historia de
Pacificatione
perfecta ab
Electore Sa-
xonie &
Brandebur-
gico.

Annotatum est à nostris præceptoribus, celebrem fuisse sermonem Principis præstantis sapientia & virtute, Electoris Saxonie Iohannis, Ernestum Saxonie Electorem & Iohannem Brandenburgicum, eo tempore contraxisse equitatum sex millium, eumque adduxisse Vratislauiam, & fuisse hortatores Regibus, ut sinerent rem amicè componi, quos ut facilius flecterent, professos etiam esse Principes, se futuros hostes illius, qui foret in accipienda pace durior. Causam autem eam in conuentu Regum & Principum splendide proposuisse Marchionem Iohannem, cuius fuit eloquentia & virtus eximia, & ita pacem factam esse.

Hoc utrum ita acciderit, mihi non constat, neque in annalibus Silesijs aut Polonicis, qui eo anno scripti sunt, hæc narratio extat, quam tamen propterea non reprehendo. Magna enim fuit nostrorum historicorum incuria & imperitia. Septimo quidem anno post, opera Principum Saxonie, bellum, quod inter Mathiam & Electorem Brandenburgicum exarserat, sedatum fuit, eodè utrum hæc historia spectet, non scio.

Gabrielis Veronensis Monachi fortuna.

Rebus hoc modo compositis, Poloni & Bohemi domum reuersi sunt, non modo post inutiles sumtus profusos in tanta expeditione, sed etiam amissis septem millibus hominum, & plerisque impedimentis. Fuit tunc inter alios literatos, quorum magnum semper cœtum secum circumducebat, in castris Regijs, Gabriel Veronensis, quem literæ & mirabilis fortuna altè euexerant. Erat ille ex sodalitiis Monachorum, qui S. Francisci institutum professentur, & missus fuerat à Paulo Pontifice ad Mathiam in negocijs Pontificijs.

Rex post Paucorum dierum colloquium ingenium & solertiam viri agnouit, & præcipuè eruditionem ipsius, in studijs Oratorijs & Poëticis valde probauit, nec multo post, ut eum ciuem sui regni haberet, locupletem Episcopatum Agriensem, præteritis multorum Principum filijs, qui eum ambiebant, ipsi attribuit. Post paucos deinde annos, nesciente hoc Gabriele, maximis precibus à Pontifice Sixto petijt, ne Gabriel Collegio Cardinalium ascriberetur.

Pontifex & Collegium regi rescripserunt, aulam Romanam libenter parituram voluntati Mathiæ, modo quemuis alium magis idoneum indicaret. Hunc enim Monachum, obstrictum voto paupertatis, ad tantam dignitatem euehi non posse, nec eum qui inter sordes inopiæ enutritus esset, ad maxima negocia politica in aula Romana posse adhiberi.

Non desijt Rex contendere postulando, donec Pontifex ipsi morem gessit, & Monachum illum olim mendicum, nudisque pedibus incedentem, in senatum Cardinalium legit. Qui tamen, ubi Romam migravit, opinionem sui vicit, & cum in maxime arduis rebus

rebus mirifica eiuseffet sagacitas & industria, probauit Mathiam inprimis sapientem esse ingeniorum æstimatorem. Tunc autem, cum adhuc esset Episcopus, Satyrico carmine Polonorum fortunam exagitaui, cuius tale fuit initium :

Bruma venit, nix alta ruit, migrate Poloni

O fugite ad proprios algida turba lares.

Responsum illi fuit ab Archiepiscopo Leopoliensi Polono simili satyra, plena nigri salis. Vladislai milites in reditu ad Suidniciam, & in tota illa vicinia, Casimiri autem in Ducatu Volauienſi & Stinauiensi grauiſſe ſpoliarunt loca agreſtia, ſacra & profana, contra pacta. Stinauiæ Caſimirus tranſijt per pontem Viadri, qui preſſus pondere concidit : Perierunt in flumine multi homines & impedimenta, fuit hoc ſub initium Decembris.

*Casimirus ex
Sileſia redit
in Poloniam.*

Bello huic nihil ſe immiſcere potuit Fridericus Cæſar, quia procul tunc aberat alio bello detentus, cuius tamen, quia illuſtris eius ubiq; fuit fama, breuem facio mentionem. Carolus Burgundia Dux vir ſpiritus excelli & cupiditatis infinitæ, inſidiabatur Germania, & conabatur in ſuam poteſtatem traducere omnem ripam Rheni. Inuenit πέρφατον belli, quod diceret, ſe opem ferre Episcopo Coloniensi Ruperto, quem ſui proſtigauerant. Hoc prætextu obſedit urbem Noueſum.

Fridericus Cæſar, aſſentiente ſenatu Imperij, edixit expeditionem contra Carolum, & collecto exercitu florentiſſimo ex robore Germania, Carolo obuiam proſectus eſt : præcipui Duces belli illius fuerunt Albertus Brandeburgenſis Elector, & Albertus Saxonicus. Durauit ea obſidio amplius anno, & neuter Principum fortunam belli experiri ſtatuit : Cæſar tamen alias etiam habebat cauſas, cur nollet dimicare. Nam occultè ſibi Carolum conciliauit, & rursus nuptias filia Mariæ pro Maximiliano petiuit.

*Fridericus
Cæſar ſoluit
Obſidionem
Noueſianam.*

Carolus etiam, qui videbat ſe imparem eſſe potentia Germanicæ, Cæſari aſſenſus eſt, & impetrauit à filia literas ſcriptas ad Maximilianum, quibus teſtabatur obtemperaturam ſeſe voluntati patris, illisq; muneris loco addidit Adamantem magni pretij. Quæ ſponſio ſola deinde coniugium illud, mortuo iam Carolo, & rebus omnibus valde turbatis, Maximiliano ratum fecit.

*Fridericus
Cæſar concia-
liat filio nu-
ptias Mariæ
Burgundia.*

Egregiè vero tempore illius obſidionis Cæſar eluſit artes & ſimulationem Ludouici Regis Gallia, qui putabatur calliditate ſua ludificari poſſe omnes homines : Promiſerat Ludouicus, cui Carolus perpetuus, & quidem grauis erat hoſtis, Cæſari auxilia contra Carolum, quæ tamen non mittebat, quia malebat bellum illud in longum tempus duci, & vtramq; partem atteri.

*Fridericus
Cæſar deriſit
Ludouicum
XI. Gallia
Regem.*

Cæſar tandem illi nunciauit, ſe velle paciſci cum Carolo, cum in Gallia nihil inueniret præſidij. Illi renunciabat Ludouicus, rectè facturum

facturum Cæsarem, si omnes Prouincias Caroli, quæ essent deuinctæ Imperio, armis ad se traheret, sese idem facturum de illis, quæ à regno Gallia penderent. Legatis ista proponentibus, Cæsar senex sagacissimus, recitauit Apologum, eumq; ut domum ad regem suum referrent iussit.

*Apologus de
Vrso.*

Vagatus est, inquit, in mea Germania Vrsus vastissimæ magnitudinis, qui omnem vicinum agrum fœde vastabat. Tres autem iuuenes oppidani, præditi singulari, ut videri volebant, animi robore, accedunt Cauponem vrbs, ab eo impetrant apparari sibi lautum conuiuium, intra biduum verò omnem se sumtum præstituros spondent. Nunc enim inquiunt venatum egredimur necaturi illum truculentum vrsus, quem vbi iugulauerimus, non solum corium magno vendemus, verum etiam munus luculentum à Repub: propter beluam illam vastatricem interemtam, impetrabimus.

Conueniunt inter se, prandetur hilariter & liberaliter, pransi egrediuntur in syluam ad latibulum feræ, in quam cum opinione citius incidissent, maximo metu perculsi, illico omnes in pedes se coniciunt. Et quidem vnus in altam arborem conscendit, alius recta ad urbem currit, tertium autem, qui erat ignauior, Vrsus comprehensum prostrauit, & pedibus fortiter conculcat, rictum deinde prope os admouet. Ille consilio valde utili, plane mortui speciem simulat, spiritu quantum potest compresso. Ea enim vrsi natura est, ut cadauer non attingat: cum igitur existimaret istum esse extinctum, in suum antrum regreditur.

Adolescens tandem surgit, & urbem petit, qui in arborem confugerat, vbi illum videt euasisse, consequitur eum, & age, inquit, oro te, quid in aurem tibi immurmurabat bestia. Hoc mihi, inquit, præceptum dedit, ne quod deinceps vendam corium, nisi fera prius capta. Præter hanc fabulam nihil tunc aliud legatis respondit Cæsar, quæ tamen regem monebat, ne partiretur exuias Caroli, nisi cum prius profligasset.

In Silesia Mathias abeunte hoste vocauit ordines Vratislaviam, à quibus summis precibus exoratus est, ut coleret pacem cum Polonis, & parceret Silesiæ. Deliberatum est etiam de corrigenda moneta, quæ rursus confusiones multas excitauit. Ineunte anno 1475. profectus est Suidniciam, & expugnauit arcem Furstensteinum, vbi dicebatur esse receptus latronum Bohemicorum.

*Mathias mul-
tat Principes
Silesiæ.*

Falso verò relatum est à scriptoribus Polonis, Mathiam tunc profligatum esse ab equitatu aulico Vladislai, qui tunc procul in Bohemia aberat. Deinde afflixit multos ex principibus Silesiis, præcipue Duces Ratiborienses, qui putabantur contulisse consilia cum Polonis. Olsnicensem etiam Ducatum vniuersum ad se traxit, hac, ut reperio, occasione. Decefferat Conradus Niger Olsnia

Olsnicensis, vidua illius, mulier Masouiensis, æquâ suæ genti, Casimirum in Silesia consilio & ope iuuerat, & inter alia monuerat Polonos, vt Viadro, qui tunc admodum decreuerat, in alium alueum traducto, vndiq; Mathiam & urbem obsiderent, quod quidem cum præsentis periculo Regis & urbis factum fuisset, si Poloni sapere voluissent.

Ideo, finito bello, Mathias iratus mulieri minabatur, se ipsam ex Silesia eiectionem. Conradus vero Albus frater, qui & ipse non satis propitium habebat regi, cum Mathiam placare non posset, & suam ditionem, & eam, quam ex morte fraterna adire debebat, vendidit Ducibus Saxoniarum, quos sciebat valere gratia apud Mathiam, & quidem Rex initio bonam spem fecit Principibus, sed tandem consilijs suorum immutatus, qui dicebant, hac ratione paulatim Silesiam in potestatem Principum exterorum venturam, ipse omnem eam ditionem se emturus professus est, & Cunrado numeraturum pretium quod petebat.

Mathias Olsnicensem ducatum ad se transfert.

Mathias Vratislaviae rescivit Hedvigem Casimiri, quam sæpe appetiuerat, promissam esse Georgio Bauariae Duci, Ludouici filio. Abiecit tunc omnem spem veræ concordiae, & planè à Polonis se abalienauit, & vt in illa vicinia ostenderet ipsis, se non esse in exigua autoritate apud exteras gentes, expectauit ibi splendidam legationem Ferdinandi Regis Neapolitanorum, in qua fuerunt multi viri Principes, Senatores Venci, & comitatus ducentorum equitum, quæ quinto die Februarij Mathiae promisit coniugium Beatricis filiae naturalis Regis Ferdinandi, cum dote centum millium aureorum.

Mathiae promittitur coniugium Beatricis filiae Ferdinandi regis Neapolitanorum.

Ipsæ autem Rex profectus est Vratislavia tertia Martij, & transiit per ditionem Olsnicensem, quæ vniuersa in verba ipsius iurauit. Conradum tamen Album ad mortem usq; gubernatoris loco Ducatum administrare iussit. Grauis fuit hospes Silesiae istis mensibus Mathias, & non solum grandibus exactionibus eam exhaustit, sed etiam nimium existimabatur indulsisse libidini militum, qui violenter fuerunt grassati. Ideo multorum studia, quæ prius erga ipsum fuerunt eximia, refrixerunt: & quidem vetus est illud apud Thucydidem, qui inquit: In omni bello malè audire gubernatores, propterea quod etiam in bello non infelici multæ ærumnæ redundent in populum.

Mathias offendit Silesios.

Mahometus, vsus occasione dissidentium inter se Regum Christianorum, sub exitum anni superioris miserat exercitum 120000. militum ad domandam Valachiam, quam volebat constituere pro arce, vnde Poloniam & Hungariam posset inuadere. Sed Stephanus Valachus, etsi desertus erat ab omnibus Principibus, tamen ex suis popularibus & militibus mercede conductis, armavit mediocres copias, quæ non excedebant 40000. vsus autem

Stephanus Valachus profligat ingentes copias Mahometi.

R

oppor

opportunitate loci, exercitum Turcicum pene vniuersum deleuit, magna multitudine trucidata, & alia in Istrum demersa.

Captiuos omnes palis confixit. Bassas vero Principes ad Monarchas Christianos hinc inde misit. Stephanus ea victoria nihil elatus, sed publice professus est, agnoscere se, à Deo hostem esse profligatum, quem tamen irritare alia expeditione noluit, sed vicinos reges appellauit de auxilijs, quæ non impetrauit.

Datur Mathiæ vitio à scriptoribus Polonis, quod literis missis in omnem Europam, & præsertim in Italiam, narrauerit, suis auspicijs & à suo subdito Stephano deuictos esse Turcos. Constat tamen præcipuam partem exercitus Valachici fuisse Hungaros, & de ipso Stephano disceptabant inter se Polonus & Mathias. Dies pugnae fuit 17. Ianuarij, anni 1475.

Capha urbs
occupatur à
Mahometo.

Gotthicae gen-
tis reliquiae in
Taurica Cher-
soneso oppri-
muntur à Ma-
hometo.

Stephanus Va-
lachus eripit
insignem præ-
dam Maho-
meto.

Tyrannus Turcicus non est fractus illa calamitate, verum sub initium aestatis terra mariquæ, adiutus etiam à Tartaris, obsedit Capham urbem Genuensium, quæ olim fuit Theudasia, eamque sexto die lunij prodentibus ultro, vt scribitur, urbem Italij, in suam redegit potestatem, & simul plerasque ex vicinis munitionibus occupauit, atque ita reliquiae honestissimæ gentis Gotthicae in illis locis aut deletæ, aut tristi seruitute oppressæ sunt.

Nauis quædam Caphensium, magnitudine insignis, quam Tyrannus Constantinopolin duci iusserat, mirabili Dei beneficio seruata est. Vehēbat ea 150. adolescentulos captos, forma egregios, segregatos ad spurcitiem libidinofam Tyranni, & præterea nobilem suppellectilem multam, eam remiges appulerunt Ciliam, & Turcis, qui erant in naui, interfectis, dediderunt sese Stephano Valacho, qui illam urbem obtinebat.

Mathias Sa-
baciæ arcem
eripit Maho-
meto.

Mathias reuersus in Hungariam nihil defatigatus tanta mole continuorum bellorum, cito parauit se ad expeditionem Turcicam, & sub initium mensis Octobris exercitum suum familiarem 10000. militum, in quo erant Episcopi, eduxit, instructum machinis bellicis insignibus, & in ripa Sauis fluminis Sabaciæ arcem munitam à Turcis, & firmatam præsidio 5000. Turcorum, magno cum labore expugnauit, interfectis omnibus Turcis, vicinam deinde oram Turcicam depopulatus est, & propter frigus hybernium intolerabile domum regressus est.

Mathiæ sin-
gulare sym-
ptoma accidit
in oppugna-
tione arcis
Sabaciæ.

In ea oppugnatione in ipso rege memorabile quid animaduersum est. Erat is somni brevis & lenissimi, adeo vt leuissimum murmur quietem illius turbaret. Tunc autem, cum horrenda tonitrua ex machinis inusitatae magnitudinis ederentur, muri ex verberatione continua creparent, terra fragore illo sub pedibus quasi quasi mugiret, tamen ipse Rex in multas horas altum dormiuit, quod ipsum pathos heroicum fuisse existimari potest.

Nam

Nam & Alexander ante prælium ad Arbela in multam lucem profundo oppressus somno dormiſſe, vt à Parmenione vix excitari poſſet, ſcribitur, animo nimirum heroico; ex longa ratiocinatione de inſtanti periculo ſuperando, defatigato, & tandem ex certa ſpe ſcelicis exitus corpus grata tranquillitate & quiete perfundente.

Amiſit in ea expeditione Franciſcum Hagecum ducem magnæ virtutis, eum in Alba regali ſplendido funere extulit. Nec multo poſt Turci fluminibus glaciæ concretis ſubitaria excuſſione Hungariam depopulati ſunt. Volauit æſtate huius anni monſtroſa caterua locuſtarum in Bohemia, Sileſia & Polonia, quæ agros multum vaſtauit. Romæ Pontifex Sixtus, cui graue erat expectare annum quinquageſimum, Iubilæum, vt ærarium ſuum expleret, indixit: ex Sileſia multi hoc anno Romam proſecti ſunt, & inter alios Fridericus Lignicenſis. Sed Pontifex, cui odor lucri erat ſuauiſ, ſub exitum anni, domi noſtræ nundinas eas inſtituit, vt plures ineſcaret.

Locuſtarum
agmina Sileſiam & Poloni-
am implent.

Sixtus Ponti-
fex cumulat
Iubileos.

Vere anni ſequentis, qui fuit à nato Saluatore 1476. Mathias miſit ſplendidam legationem in Italiam, quæ adduxit ipſi ſponſam ſuam Beatricem Ferdinandi filiam, virginem optimis artibus bene eruditam, & quæ grata cum facundia, multa ex veteribus ſcriptoribus latinis appoſitè recitabat. Eius legationis Præſides fuerunt Rodolphus Vratiſlauenſis, & Iohannes Varadienſis Epifcopi: duxerunt ſecum equites 700. Corona regni Hungariæ Beatrici impoſita eſt die S. Lucæ Budæ, & ibi nuptiæ ſuperba cum pompa peractæ, ad quas Mathias per ironiam etiam Caſimirum Polonum inuitauit.

Beatrix con-
iunx Mathie
regis excelsa
luit erudi-
tione.

Mathias Rex
celebrat nup-
tias.

Mahometus tandem finiturus bellum Valachicum, cum excidio gentis, ex Thracia exercitum adduxit, conduxerat etiam regem Scythicum, vt ab altera parte ſe in Valachiam infunderet. Stephanus fruſtra petiuit auxilia à Poloniis, neque tamen ideo animum deſpondit. Sed collectis ſuis copiis, obuiam progreſſus Tartaris, eos magna ſtrage ad Borifthenem uſque cæcidit & fugauit, ademit illis omnem prædam, impedimenta, arma, veſtes, & vix pauci per flumen enatarunt.

Interea autem Mahometus abſente Stephano prætergreſſus erat Iſtrum: Stephanus, quia hoſti impar erat, ſuos ipſe vrebatur agros, & Turcos, qui longius excurrebant à caſtris, ſubinde expeſcita cum manu equitum opprimebat, ita vt ad triginta millia Turcorum trucidaffe dicatur. Sed cum Mahometus eum tandem in genti cum exercitu circumfunderet, Stephanus in montes ſeſe abdedit. Turci omni Valachia deuasta, etiam vicinis regionibus Poloniæ non pepercerunt.

Stephanus Va-
lachus ruſſus
Tartaros &
Turcos repri-
mit.

Mahometus ad extremum coactus ex inedia, peſtilentia, & propter claſſem in Iſtro tempeſtate diſiectam, exercitum reduxit.

R

ij

Necq

Neque sic tamen satis sibi nocuisse Christianis videbatur, verum dum Mathias nuptias facit Budæ, ipse ex regno Bosnæ ingentem manum prædatoriam emittit, ea perruptis castellis ligneis, quæ ad ripam Danubij extruxerat Mathias, latè Carinthiam & Stiriam populata est.

Traducitur Mathias, quod hoc etiam anno Italiæ nunciauerit, Mahometum metuisse suum aduentum, ideoque reliquisse Valachiam. Hoc tamen verum est, Mathiam Stephano deserto, à Polonis, misisse auxilia, quæ Turci non expectarunt, illis deinde usus est Stephanus in reprimendis Transalpinis populis, qui magis sæuiebant in Valachos, quàm ipsi Turci, neque obscurum est, hunc regem solum tunc fuisse formidini Turcis, & potuisse cum prodesse orbi Christiano ardore & fortuna sua, nisi fata Europæ, quæ orta fuerunt ex tristibus, ipsæque diu cumulatæ peccatis, obstitissent. Italia, annitente Ferdinando Neapolitano, misit ipsi 200000 aureorum in bellum Turcicum, quam pecuniam sequenti anno dissipauit in crudeli bello Austriaco.

Fridericus
Cæsar infœ-
liciter laceffit
arma Mathiæ.

Fridericus Cæsar iniquissimus erat Mathiæ, & fortassis, sicut ingenia iracunda multum peccant, ipse præbebat causam offensio-
num. Reuersus igitur ex Germania inferiori, & à nuptijs Bauari-
cis, statuit Mathiam bello persequi, quæ consilia in sene alioqui sapientissimo fuerunt plena errorum. Confidebat ipse foederi Bohemico, & Polonico, quod recens ictum erat inter Cæsarem & duos illos Reges: verum sero tandem apparuit, recte dictum esse à Latrone illo: Pueros ludere consueffe astragalis, reges foederibus & iuramentis.

Hyeme istius anni, quæ fuit asperrima, adiutus à Vladislao Bohemico exercitu 4000. militum, animaduertit in procures Austriæ, quorum fides erat suspecta, & qui colludere putabantur cum Mathia. Captæ & per deditionem acceptæ sunt multæ arces, sed moles belli in annum futurum dilata est. In ducatu Glogouienfi hoc anno, mortuo Henrico Freistadiense sine liberis, magna est facta mutatio, & factum initium belli Marchici, quod describetur suo loco.

Caroli Burgundici miserabilis interitus.

Celebris est iste annus propter interitum Caroli Burgundici, cuius tantus fuit splendor & fortuna, ut pene omnes Principes Europæ anteiret. Attraxit autem sibi exitium superbia & πολυπραγμοσύνη, quæ vitia multos sapientes & potentes homines euerterunt. Discesserat ab obsidione Nouesiana inflatus opinione potentia suæ, & appetebat multas aliorum prouincias.

Heluetiorum inopia.

Anno 1475. decreuit bellum in Heluetios, qui ipsum non læserant. Miserunt ad ipsum legatos deprecatores, qui obtulerunt ipsi satisfactionem, si quid deliquisse viderentur, & inter alia narrarunt Carolo, tantam esse inopiam populi Heluetici, ut calcaria & frena

& frena equorum per ipsius exercitum, pluris debeant aestimari, quam omnis ea pecunia, quæ ex agris ipsorum posset cogi. Sed Carolus indulgit iræ, & cum Gransonium oppidum potestati ipsius sese permisisset, milites præsidarios Germanos 500. contra pacta, laqueo strangulauit. Heluetij irritati ea crudelitate & perfidia, raptim collectis suis militibus, obuiam iuerunt hosti.

Exercitus Caroli, qui erat instructissimus, quasi panico terrore perculsus, ne quidem conspectum Heluetiorum tulit, sed subito in fugam omnes sese coniecerunt. Cædes non magna facta est, verum Heluetij adepti sunt omnem ferme thesaurum Caroli: Nam, ut esset admirationi legationibus Regum exterorum, quæ castra sequebantur, vniuersam suam pretiosam supellectilem, quæ vix apud aliquem Regem erat magis exquisita, domo secum aduexerat.

Heluetij potius
untur ingenti
thesauro Ca-
roli Burgun-
dici.

Heluetij, quæ tunc fuit gentis simplicitas, pretia tantarum rerum nihil intelligebant. Tentorium Caroli, quod auro & gemmis mirabili arte contextum fulgebat, ab eis in frustra discerptum, & inter plures diuisum est: patinas argenteas vilissimo pretio pro stanneis vendiderunt. Adamantem ipsius, qui erat in toto orbe terrarum, tanquam miraculum naturæ, celebris, quidam ubi reperisset, tanquam inutilem lapillum abiecit, postea aliquid suspicans, eundem vendidit sacris sui oppidi aureo nummo, is dono dedit eum suo Magistratui vrmano, & ab eo accepit duos aureos. Nostra ætate cum peruenisset in manus illustrium Fuggerorum, æstimatur superare pretio suo redditus magnorum regum.

Adamantem nobis
Caroli Bur-
gundici.

Carolus ex mœrore animi incidit in Melancholiam, hoc est, in mentis quandam alienationem, quæ ipsum totum immutauit. Est quidem hoc familiare viris heroicis, sicut ostendunt exempla Nabuchodonosor, Herculis & aliorum, ut etiam hoc modo ostendatur exemplum iræ Dei, qui heroicæ animæ quoque potest adimere eximiam sapientiam & robur, propter peccata. Confluxit demum sub initium anni 1476. cum Heluetijs, qui habebant auxilia ciuitatum Germanicarum, & ab illis ingenti strage victus est.

Carolus Bur-
gundicus inci-
dit in Melan-
choliā.

Carolus Bur-
gundicus rur-
sus superatur
ab Heluetijs.

Tandem sub exitum anni, cum bellum transtulisset in Lotharingiam, quem Principem Heluetij & Germani iuuabant, ad Nanceium oppidum ex magna pertinacia, cum tamen à suis proditus esset, confligit cum Germanis, copijs suis exiguis, in qua pugna miserabiliter trucidatus est, & sero tandem inter cadauera intermentorum inuentus, eo penè modo, ut de Pompeio olim dictum est:

Carolus Bur-
gundicus ad
Nanceium
vincitur &
occiditur.

Iacet ingens littore truncus,

Avulsūq; humeris caput & sine nomine corpus.

Interfectus est Carolus, ut reperio in annalibus manuscriptis, die Thomæ Apostoli. Sed nos ad nostra reuertimur.

R iiij

Anno

Vladislaus accipit insignia Regni Bohemiae à Caesare Friderico.

Anno 1477. Vladislaus vocatus à Caesare profectus est in Austriam cum exercitu 8000. fecit spem Friderico, etiam secuturas esse copias Polonicas. Exceptus est à Caesare exquisitis honoribus, & collata sunt ipsi insignia regni Bohemiae solenni cum pompa Viennae, multum dissuadente Pontifice & praecipuis Cardinalibus, qui providebant, inde funestum oriturum bellum. Vladislaus paulò post, apud Viennam agitantem conuiuia, defecit pecunia, & Bohemi, nihil morati imperium Regis, reuertuntur domum, dilabuntur etiam copiae Caesaris, ibi Mathias, frustra intercedentibus proceribus Hungaris, & orantibus, ut potius Turcos bello peteret, instar torrentis in Austriam irruit, duxit secum in castra nouam suam nuptam, virilis animi mulierem.

Fridericus Caesar transigit cum Mathia.

Mathias confertur insignia regni Bohemiae à Caesare Friderico.

Totam vero Austriam ad fines usque Bauariae peruastrauit, & in potestatem suam redegit: Viennam tamen frustra obsedit, ab eaque fortiter repulsus est. Optimus Caesar, quem sero poenitebat suae credulitatis, frustra implorabat opem Bohemorum & Polonorum ex foedere. Tandem Casimirus excusans se de auxilijs, misit ipsi in sumtum belli decem millia aureorum. Caesar iratus pecuniam illam in Poloniam remisit, & cum Mathia durissimis conditionibus transegit. Renunciat iuri suo in regno Hungariae, Mathiae confert insignia Regni Bohemiae, sicut Vladislao: pro munitionibus Austriae numerat ipsi 180000. aureorum: etsi Mathias, cui non dabatur pecunia, diu postea eas munitiones retinuit.

Accipiebat pacem eo libentius Mathias, quia Turci rursus littus Adriatici maris ad ipsam usque Venetorum ditionem vastauerant: & respiciebat etiam Silesiam, ne, ardente tunc bello Marchico in Ducatu Glogouiensi, consociarentur arma vicinorum Principum, & ipse aliquid detrimenti caperet.

Annus 1478. paulò fuit quietior, etsi priores motus nondum plane resederant. Casimirus, qui ubiq; bellum infelicititer procedere videbat, animum ad pacem faciendam cum Mathia adiecit. Missi sunt legati, subinde ex vno regno in aliud cursitantes, qui proponebant condiciones. Audita fuit praecipua legatio Polonica à Mathia Vicegradi, non procul à Buda, ubi Mathias arcem regio & Italico cum splendore, sicut in aedificationibus fuit sumtuosus & exquisitus, condiderat.

Mathias in disceptatione de pace appositè respondit legatis Casimiri Regis.

In consilio Hungarico, quod fuit valde augustum, solus Rex linguam Sclauonicam callebat: & quamuis legati non ignari essent linguae Latinae, eaque ipsos Rex uti malebat, tamen ipsi, ne intelligerentur à familiaribus Regis, de industria orationem sermone patrio ad duas integras horas pronunciarunt. Audiuit eos Rex patienter

patienter & attentè, cumq; perorassent, sciscitatus est Latinè ne an Polonicè sibi mallent responderi. Legati hoc arbitrio Regis permiserunt.

Tum Mathias splendidam orationem sermone latino exorsus est, in qua capita concionis Polonicae dissipata, optimo ordine distinxit: Postulatis Regijs sapienter respondit, & ea, de quibus secum exostulabat Casimirus, grauitè & constanter refutauit. Proposuerant vero oratores Poloni in vestibulo sui sermonis, existimare Casimirum, Mathiam præter officium fecisse, quod Episcopos quosdam regni Poloniae à Casimiro alienasset, eosq; in oppugnando suo Rege pecunia iuuisset. Artem enim esse illaudatam, minimeque magno Principe dignam, alterius regis subditos ad seditionem concitare, & contra ius gentium religionem iuramentorum, neruum humanæ societatis euertere.

Caput hoc, quod plurimum habebat aculeorum, Mathias de industria ad finem vsque sibi reseruauerat, & existimabant Poloni, dissimulari hoc studiose, quod excusari non posset. Verum Mathias tandem subridens: Renunciate, inquit, Regi vestro, olim me puerum à præceptoribus meis tale noëma dedicisse: Honestus est error eorum, qui magnos duces sequuntur. Anteit me ætate Casimirus Rex, eo igitur magistro & duce vsus sum. Concitauit ipse in me non solum præcipuos regni mei Episcopos & proceres, verum etiam seditiosos numerofo iuuit exercitu, vt me ex regno deturbarent. Non igitur mirabitur, si ego leniter exemplum illud aliquando imitari conatus sim. Erubuerunt legati, qui meminerant vera Regem loqui.

Animaduersum est, in tam longo & non præmeditato latino sermone semel omnino in Grammaticam peccasse Regem, quem tamen lapsum euestigio correxit. Promittebatur inter alia Mathiae magna pecuniæ summa, si regno Bohemiae vellet renunciare. Inter istas tractationes pacis, præfecti Vladislai conati sunt occupare Pillnam, quam tenebat Mathias: profligati sunt vero ibi cum magna clade, & Mathias ad faciendam pacem factus est durior: Pepigit tamen postea inducias, quæ subinde extractæ sunt, donec sequenti anno inter ipsos conuenit. Turci rursus hoc anno in Carinthiam excurrerunt.

Vratislaviae fuit nuncius Pontificis Balthasar de Piscia, vir valde incogitans & turbulentus. Is ex mandato Pontificis, vt præ se ferebat, emisit fulmen anathematis in Vladislaum Regem, quem dicebat probare dogmata Hussitica, & in Casimirum Poloniae Regem, quod is hæreticos defenderet. Vladislaus enim Rex mitis non patiebatur se accendi ad sæuitiam in Ecclesias Hussiticas, hoc ægrè ferebat Roma. Ciuitates etiam Silesiae denunciavit pro ex-

*Mathias Rex
fuit peritus
latinæ linguae.*

*Balthasar legatus Pontificis
seuit in
Principes.*

communicatis, quod haberent commercia cum Bohemis, eosq; ad nundinas admitterent.

*Mathiæ &
Vladislai Re-
gum congres-
sus in urbe O-
lomucensi.*

In Ducatu Glogouiensi ardebat bellum Marchicum: Et misit hoc anno Mathias Iohanni Saganensi equitum Pannoniorum 1800. ductore Seleno Bohemo. Seriem belli recitat alter liber. Anno 1479. Mathias, quamvis omnibus rebus superior, tamen ad pacem se flecti passus est. Fuit conuentus Regum Olomuciæ, Mathiæ & Vladislai, & aderant multarum gentium Principes magno numero. Mirificus ibi fuit splendor Mathiæ, qui suo sumtu Vladislauum excepit.

*Mathias festi-
ue castigat
impudentem
Poëtam.*

Accidit in illis pompis conuiuiorum res non illepida, quæ & ipsa de natura Regis Mathiæ docere potest. Conuiuia Regis non solum luxu & magnifico apparatu, aut heluationum immanitate strepebant, sed aut audiebantur viri docti de aliqua parte doctrinæ vtilis differentes, aut instituebatur dulcis & sedata Musica. Tunc in illa dissimilium hominum frequentia, admissus fuit ad mensam Regiam homo Germanus, histrio, vt putabatur, nobilis. Rex linguam Germanicam, quam in carcere didicerat, & postea multo vsu familiarem sibi fecerat, amabat: ideo istum audiuit facilius.

Pronunciauit autem ὁμοιοτέλεισσι Germanica, scripta à Poëta, vt apparebat, non infœlici, sed parum prudenti: ipse addebat gestus mimicos non indecoros. Primum caput poëmatis recensabat nomina Regum & Principum Christianorum longo ordine, nominabat etiam qualia, & quanta singuli daturi essent auxilia in Tyrannum Turcicum, illiusq; exercitus amplissimi spondebat futurum Imperatorem Mathiam, qui propter excellentem peritiam rei militaris, præsertim in bellis Turcicis, meritò omnibus esset præferendus.

Ex ea deinde mentionis occasione ille Rhapsodus longam teslam laudum Mathiæ texebat, in qua virtutes quidem veras in Rege, vt sapientiam, amorem doctrinarum, fortitudinem, recitauit, sed illis parum verecundas hyperbolas immiscuerat, quæ Mathiæ ascribebant robur Giganteum, & speciem corporis excellentiorem humana. Epilogus postremo admodum impudenter erat petax. Nam flagitabat amplum præmium pro tam eleganti Poëmate à Rege.

Mathias, quem in illo præsertim principum cœtu, valde ista impudentia offenderat, iram tamen repressit, & ciuili reprehensione coruum hiantem ludificatum dimisit: Audiui, inquit, carmen tuum non inuenustum, quod mihi maximas virtutes & ornamenta tribuit. Etsi autem optimè sciam, me non esse talem, qualem tu me depingis, tamen tibi non irascor, sed hoc ita interpretor, moneri me, vt serio coner imaginem istam præstantem in vita exprimere, & quidem dabo operam, ne frustra admonitus esse videar.

Verum

Verum illud robur Giganteum, illamq; Ganymedis vel Abfolonis pulchritudinem deinceps mihi non affcribas. Tui oculi me iam intuentur, qualis fim, ideo, fi deinceps tam manifesta adulatione peccares, non impetrares veniam. Præmium autem illud luculentum, quod postulas, equidem tunc liberaliter dabo, vbi euenierint ea, de quibus tu vaticinaris. Nunc autem tale tempus est, vt optare potius quam sperare ea, quæ tu dixisti, possimus. Imminet nobis bellum Turcicum asperrimum, ista vero Christianorum armorum consociatio nusquam apparet. Eodem quidem isto vrba-
no sermone Rex & fatuitatem Mimi, & ignauiam Principum Christianorum falsè & prudenter reprehendit.

Transegerunt Reges his conditionibus. Vterq; regum habere-
at titulum regni Bohemiæ, sed dignitas electionis Cæsarcæ maneat
penes Vladislaum, qui ipsam quoq; Bohemiam possideat. Pro-
uinciæ vero tres, quæ regno Bohemiæ dicuntur insertæ, Morauia,
Silesia & Lusatia, pareant Mathiæ, quæ, si Mathias prior decesserit,
redeant ad regnum Bohemiæ, eo tamen euentu Vladislaus ex-
oluet regno Hungariæ 400000. aureorum: sin vero Mathias
Vladislao superstes erit, in regno vniuerso succedet, neque Bohemi
summam illam numerabunt.

*Mathias &
Vladislaus
quibus con-
ditionibus
transegerint.*

Interea dum ita disceptant & transigunt reges, magnum vul-
nus inflictum est Lithuaniae, Poloniae, atque, vt nostra ætas sentit,
reliquis etiam regnis Christianis. Nam Iohannes Moschus vir bel-
licosus & impiger, qui post trecentessimum annum fermè iugum
Tartaricum excusserat, hac æstate Nouigrodum urbem amplam
ad fines Liuoniae, quæ annum tributum centum millium aureo-
rum Principi Lithuanico soluebat, nemine defendente occupauit,
in qua gaza incredibilis reperta esse dicitur, ita vt consentienti te-
stimonio scriptorum referatur, trecentos currus totos auro & ar-
gento onustos ex ea vrbe in Moscouiam translatos esse, qui autem
reliquam prædam auexerunt, fuerunt innumerabiles.

*Nouigrodum
urbs amplifi-
sima capitur
à Moscho.*

Casimirus Rex bonus & timidior, etsi monitus à suis, tamen
Moschos noluit irritare, sed inducias cum hoste, post cladem acce-
ptam pactus est. In Pannonia vero egregiam operam orbi Chri-
stiano nauauit Mathias. Mahometus, etsi iam ad senium verge-
bat, tamen nihil de cupiditate amplificandi regna sua remittebat,
& plenus erat bona spe, se adhuc Monarchiam constituturum,
deletis reliquis regnis in Europa.

Hoc igitur anno misit in Transyluaniam exercitum centum
millium, quem ducebant quinque præcipui Bassæ. Mathias, nuper
reuerfus ex Morauia, nihil cunctatus, copias suas, quas continuo in
armis suis stipendijs alebat, hosti misit obuiam, & vocauit in Hun-
garia ad arma quos potuit. Exercitui tres præfecit duces, quorum
Princeps

*Mathias de-
uicit quinque
Bassas Tur-
cicos.*

Princeps erat Stephanus Bathorus, ipse correptus graui articulo-
rum dolore, decumbebat non procul à castris. Tria agmina ordina-
uerant Hungari, ex quibus in illud, quod ducebat Bathorus, Turci
primi inciderunt, & acerrimam pugnam cum illis conseruerunt:
Hungaris vero iam penè defatigatis, superuenerunt reliqua duo
agmina, & Turcos præter expectationem ex lateribus inuadunt,
eosq; conturbatos in fugam desiciunt. Concisi sunt fermè omnes,
neque Hungari supra quinquaginta captiuos seruarunt, reliquos
vero mactarunt.

*Iohannes Pan-
nonius Epi-
scopus Vara-
diensis fami-
liaris Mathie
Regis.*

*Florentina
seditio.*

In Silesia fuit Iohannes Episcopus Varadiensis & Olomu-
censis familiaris Regis, qui magnam pecuniam nomine Regis ab
ordinibus poscebat, & habebat administrum Georgium Stenium,
qui propter artes quæstorias deinde factus est gubernator Silesiæ,
cum magno damno huius prouinciæ. In Italia hoc anno fuit illa
cruenta seditio Florentiæ, vbi Medicei iuuenes à parte aduersa
in templo ex insidijs petiti sunt, ex quibus alter iugulatus est, alter
vulneratus euasit. Autores cædis, homines illustres, & prædiui-
tes miserabiliter strangulati & mactati sunt. Historiam descripsit
Iouius.

Anno sequenti 1480. in Austria rursus bellum erupit: Ma-
thias enim, qui vi morbi superatus nunciabatur mortuus esse, pro-
bauit sese viuere. Nam per legatos & exercitum suum familiarem,
Austriam foedè vastauit. Narratur fuisse belli causa, quod Bern-
hardus Archiepiscopus Strigonienensis magnum auri pondus, &
coronam regni Hungariæ in Germaniam asportasset. Sed tamen
bellum illud rursus cito conquieuit.

*Mahometus
frustra op-
pugnat Rho-
dum*

*Mahometi ex-
ercitus occu-
pat Hydrun-
tum Apuliæ
urbem.*

Mahometus hoc anno oppugnauit Rhodum, v̄ irtute tamen
militum Germanorum ex ordine Cruciferorum vrbs fortiter est
defensa, & Turci ab Insula pulsi. Misit eadem æstate classem in Ita-
liam, quam nudatam præsidio Germanorum Cæsarum, capi posse
sperabat. In Apulia multa ignobilia oppida vi cepit. Hydruntum
urbem validam expugnauit, in victos nullum crudelitatis genus
prætermisit, Archiepiscopum vrbis medium dissecuit, in promiscu-
am turbam hominum passim sauijt, urbemq; ipsam valido præ-
sidio munijt. Bellum hoc administrauit per suos Bassas.

*Mahometus
Tyrannus
Turcicus ex-
tinguitur.*

In Ducatu Glogouiensi hoc anno Iohannes Princeps ex vrbe
eiecit Margaritam viduam Vladislai Ducis. Series euentuum
alibi describitur. Annus proximus celebris fuit propter mortem
Mahometi Tyranni Turcici. Adortus fuerat Rhodum anno su-
periori, expugnauerat Hydruntum in Italia, & ipse cum tertio ex-
ercitu per Asiam, ineunte vere huius anni, in Syriam proficisceba-
tur. Sed tertio Maij ad Nicomediam Bithiniæ urbem inter sæuos
cruciatus, qui aut fuerunt colici, aut potius, vt arbitror, ex inflam-
matione alicuius visceris, extinctus est.

In Italia

In Italia Alphonfus Calabriæ princeps adiutus, à cæteris Ita-
lis, & præsertim auctus auxilijs Hungaricis Mathiæ regis affinis
fui, Hydruntum Turcis eripuit, præsidio Turcico caeso, & captos
Turcos ad duram seruitutem hinc inde distribuit. Enituit ibi ope-
ra Hungarorum, qui in bellis Turcicis erant exercitati. Ortum
est ciuile bellum inter filios Mahometi, Baiazetum & Gemem, qui
pulsus à fratre fuit in Aegyptum, & rursus amisso exercitu venit in
Rhodum, petens opem à Germanis, qui eum miserunt in Italiam
ad Pontificem, vbi ludibrio multos annos habitus est, & tandem
apud Carolum s. Galliæ regem, scelere Alexandri Pontificis, in
Campania veneno necatus.

Turci pelluntur ex Italia.

Gemes Mahometi filius fit
supplex Christianis & male tractatur.

Erat quidem occasio tunc rei præclarè gerendæ contra Turcos, sed ciuiles Ianienæ Christianorum Principum omnia corrupe-
runt. Mathias iam incipiebat languere ex morbo articulorum, ita ut
minus esset idoneus ad longas expeditiones, & perpetuo litigabat
cum vicinis. Etsi enim interdum erat imago pacis inter ipsum,
Cæsarem, Bohemum & Polonum, tamen nulla erat fides & be-
neuolentia, nec reliquorum regnorum vlla erat coniunctio, Deo
nimirum puniente peccata Europæ. Atq; ita vindex dextera po-
tentia Turcicæ subinde est confirmata.

Mathias semper litigabat cum vicinis.

Hiscæ annis grauib; bellis implicitus fuit in Belgico Maxi-
milianus, qui ducta filia Caroli Maria, etsi potentes habuit aduer-
sarios, & initia gubernationis erant infirma, tamen fortiter repres-
sit Ludouicum Vndecimum, qui fraude & aperta vi patrimonium
Mariæ inuadebat. Sed anno 1482. Maria Burgundica auia
Imperatorum Caroli & Ferdinandi, domina præstans naturæ bo-
nitate, infœlici casu, grauida ex equo in venatione lapsa est, & cum
ex illa corporis concussione febris superuenisset, inter lacrymas
mariti Principis, & totius populi expirauit.

Maria Burgundica ex-tinguitur.

Reliquit superstites filium Philippum, & Margaritam, quam
Ludouicus Vndecimus, filio suo Carolo Octauo despondit, & ta-
men ab eodem Carolo postea ex agresti avaritia est re-
pudiata. In Silesia Rodolpho Episcopo Vratislauen-
si defuncto successit Iohannes Rotus Vendingensis Sueuus, vir doctrinæ &
dexteritatis magnæ, cui graues deinde fuerunt lites cum suo sacer-
dotio.

Margarita Maximiliani filia repudiatur à Carolo Octauo.
Iohannes Rotus fuit sapiens Episcopus

Sequenti anno sæuissima est grassata pestilentia per totam Si-
lesiam, perierunt innumerabiles turbæ hominum, præcipuè in du-
catu Glogouiensi, cuius ea fuit fortuna, quæ describitur in veteri
oraculo Thucydido:

Glogouiensis ducatus misera-
bilis status.

ἦσαν δὲ πολλὰς πόλεις, ἃς οὐκ ἔστιν ἀνὰ τὴν αἰῶνα.

Bellum enim tristissimum, pestis & fames secuta sunt, ita ut non mi-
rum sit, has vrbes inter tantas difficultates non potuisse emergere
ad aliquam celebritatem.

In Bohe-

Vladislaus Bo-
hemicus fuit
imbecillis
Rex.

Pragensis se-
ditio aduersus
Vladislaum.

In Bohemia tanta fuit gubernationis deformitas, ut Vladislaus palam profiteretur, dolere se, quod regnum illud inops & turbulentum vidisset. Nam ipse, qui natura erat lentus & parum efficax in magnis rebus gerendis, & præterea oppressus ære alieno graui, à suis contemnebatur. Exoluerat filijs Georgij trecenta millia aureorum, & profuderat magnam pecuniam in bella Pannonica. Vectigalia igitur & redditus regni erant in manibus aliorum, & ipse fermè precario regnabat. Tandem hisce annis, cum, instigantibus Pontificijs, coepisset esse asperior in Hussiticos, ut hoc modo gratiam Pontificis promereretur, insignis exarsit seditio, adeo ut ipse Rex, in quem publicè dicebantur probra omnis generis, esset in periculo vitæ. Pragæ à furente multitudine Senatus trucidatus est. Noxam tamen hanc ita grauem, Rex multitudini, deprecantibus ducibus Monsterbergensibus, remisit, cum vires suas ipse optime metiretur, & consilia Mathiæ metueret.

Stephano Va-
lacho eripitur
Bessarabia à
Baiazete.

Anno 1484. Baiazetes pulso fratre, ut vlcisceretur cladem patris Mahometi, acceptam à Stephano Valacho, bellum terrarumq; Valachiae intulit, & primo impetu, etsi non sine strage suorum, extremam oram Valachiae ad pontum Euxinum, quæ Bessarabia nominatur, ad ripas Istri & Tyræ occupauit, captis urbibus Cylia & Moncastro.

Stephanus Va-
lachus iurat
in uerba Ca-
simiri Polo-
niae regis.

Stephanus impar tanto hosti, cum frustra implorasset opem vicinorum regum, abdidit se in syluas & montes. Baiazetes autem Valachiam totam peruastauit, & urbibus, quas ceperat, praesidio firmatis in Thraciam rediit. Sequenti anno Stephanus Valachiae Princeps, cum se aduersus potentiam Turcicam tueri non posset, iurauit in uerba regis Casimiri in castris.

Stephanus Va-
lachus delu-
ditur Strata-
gemate à Ca-
simiro rege.

Ad imitationem autem facti Rodolphi Caesaris, qui hoc instruxit in superbum regem Bohemiae Othocarum, tentorium in media actione dilapsum est, & Stephanus victor tot regum conspectus est procumbere ad genua Casimiri, qua re tamen nihil motus est, cum speraret se ope Casimiri recuperaturum amissam regionem, & impetrauit quidem auxilia à Polonis, quæ duxit Iohannes Polacus, qui postea ob crudelitatem editam in ducatu Glogouienfi fuit nobilis. Sed plane irrita fuit ea expeditio, & Stephanum scro poenituit suæ demissionis: Valachiam quidem, Bessarabia amissa, retinuit.

Mathias oc-
cupat Vien-
nam.

In Austria, superiori anno recruderat bellum inter Caesarem & Mathiam, sed pulso exercitu Caesaris, qui non erat magnus, Mathias totam pene Austriam in suam potestatem redegit, & hoc anno 1485. post longam obsidionem etiam Vienna ipsi mense Iunio dedita est. Sola noua ciuitas adhuc tolerauit impressionem Mathiæ, & mansit in fide Caesaris.

Frideric

Fridericus, cui in ista ætate & eo in loco dignitatis supremæ non poterant ista non esse acerba, oberrauit hinc inde in Germania, cum comitatu octingentorum equitum expeditorum, & vt mereretur animi sui anxietati, quæsiuit hinc inde *ἡλυσία* ex consolationibus Philosophicis. Passim igitur Noribergæ & alibi inscribebat parietibus hoc apophtegma: Rerum irrecuperabilium summa foelicitas obliuio. Intelligebat tamen morte Mathiæ, quæ in illa valetudine iam tunc non poterat procul abesse, omnia eâ reditura ad suos hæredes.

Friderici Cæsaris animi æquabilitas.

Anno proximo post, Maximilianus Francofurti renunciatus est Cæsar, qui tamen propter bella Gallica nihil poterat opis afferre patri. Imo ipse adeo difficili fuit afflictus fortuna, vt in vrbe Bruggensi ex insidijs Gallicis, à suis ciuibus, enormi cum scelere, in carcerem duceretur. Friderico tamen Cæsare cum exercitu in Belgicum descendente, dimissus est, & vrbs graues pœnas perfidiæ suæ luit. Reuerendus D. Lutherus existimauit, Bruggenses scelere illo in se attraxisse iram Dei, ita vt eodem tempore, refugiente mari, celebrem suum Portum amitterent, & emporium Antuerpiam transferretur. Anno 1487. noua ciuitas, quæ amplius vno anno obsessa fuit, in potestatem Mathiæ venit mense Augusto.

Maximilianus creatur Cæsar.

Maximilianus detinetur à Bruggensibus.

Mathias occupat nouam ciuitatem.

Fridericus in conuentu Noribergensi grauem de Mathia habuit querimoniam, decreta sunt igitur Cæsari subitaria quædam auxilia, & cum copijs mediocribus in Austriam missus est Albertus Dux Saxonix: Sed is, cum cerneret Mathiæ impetum & robur, noluit Germaniam tam difficili inuoluere bello, & putauit rectius esse, si tolerabili aliqua conditione posset iniri pax, à qua non videbatur abhorrere Mathias. Venit igitur cum eo in collocutionem mense Decembri, & in nouem menses inducias pactus est.

Albertus Saxonicus pacificatur inducias cum Mathia.

Anno 1488. fuit bellum Glogouiense in Silesia, & eiectus est armis Mathiæ ex suo Ducatu Iohannes Saganensis & Glogouiensis. Historia narrabitur libro sequenti. Proximo anno post, ductores Regis in Silesia, & ad fines prouinciarum Marchionum, & Ducum Saxonix, circumferebant hinc inde arma, & vastitatem in multis locis faciebant Hungari, & milites legionis nigræ.

In Silesia planè excusserunt Conradum Album Olsnicensem, Henrico vero Monsterbergensi ademerunt Francosteinum & Monsterbergam, quod fauisse dicerentur hosti Regis Iohanni Saganensi. Georgius Stenius legatus Regius præcipuos ordines, præcipuè verò sacerdotes, grandem poposcit pecuniam, nec ullam admittebat excusationem.

Mathiæ ductores affligunt multos ordines Silesiæ.

Milites distribuebat in præsidia passim, quos Rex ali volebat in Silesia ad bellum Polonicum, quod certo instituerat, ut semel finem diuturnæ inimicitiae imposeret, illis permittebatur licentia & impunitas grassandi præter omnem modum & legem. Baiazetes Turcus Mathiam formidabat, ideo cum eo inducias pepigerat, ipsiq; magni muneris loco Constantinopoli transmiserat corpus Iohannis Eleemosynarij, quod Budæ celebri cum pompa conditum est.

*Mathiæ sermo
ad legatum
Baiazetis.*

Ineunte anno 1490. fuerunt in aula Mathiæ, legati Imperatoris Friderici, Regis Maximiliani, Romani Pontificis, multorum Principum Germaniæ, præterea legati Turcici & Sultani Aegyptij. Fuerunt illis omnibus arduæ deliberationes cum Rege de sedandis odijs & bellis. Prodiit autem orator Pontificius Cardinalis, qui erat Dux consilij publici inter Reges Christianos in pompa publica, magno cum splendore à Rege apparata, in illo suo galero, & longa purpura,

Turci & Aegyptij mirati formam viri, interrogarunt Mathiam, quisnam hominum esset ille, qui tam peregrino vteretur cultu corporis. Rex, ut eos terreret, festiuè respondit: Est inquit homo supremæ dignitatis, penes quem est potestas etiam remittendi peccata hominum. Ita quidem putabamus, dicebant legati, speciem eius augustiorem esse humana. Meditabantur quidem in Mathiam bellum Cæsar, Imperium, Reges Polonus & Bohemus. Horum tamen impetum ipse nihil metuebat, sed ad omnem euentum erat paratissimus, intercepto præsertim bello Turcico.

*Mathias recõ-
ciliatur Prin-
cipibus Saxo-
niæ & Mar-
chiae.*

Duci Saxoniae & Marchioni Brandenburgensi, qui visi fuerant consilia contulisse cum Iohanne Saganense, immiserat agmen prædatorium suorum militum ex Silesia, sed cum illi veniam peterent, passus est se facile placari, & omissis alijs, adoriri cupiebat Polonum, qui ipsi erat infestissimus.

*Mathias me-
ditatur bel-
lum in Polo-
niam.*

Erat aduentus ipsius in Silesia iam in expectatione: Senatui etiam Vratislaviensi nunciauerat, ne magistratum urbanum ante ipsius aduentum, qui primo vere futurus esset, mutarent: & quidem tunc ab ea vrbe, grauib; criminationibus Georgij Stenij, & aliorum irritatus, erat alienus, ita ut aliquid mali inde oriri publicè potuisset. Verum illos motus omnes, qui proculdubio euertissent Silesiam, & alias Prouincias, abruptit interitus Regis.

*Mathias ira-
scitur Vratis-
laviæ.*

*Mathias mori-
tur ex Apo-
plexia Vien-
næ.*

Opprimebatur multis annis crebro arthritide, & inprimis podagra sæua, sicut in tanta animi & corporis commotione, ad quam etiam accedebant noui amores, & liberalis vsus potentium vinorum, necesse erat accidere. Ultimo deinde anno vitæ, natura vi morbi iam debilitata, ex leui Apoplexia correptus est paralyssi vtriusque cruris, ita ut pene nihil inambularet. Morabatur autem
tunc

tunc Viennæ, neque de suis spiritibus & ardore aliquid remittebat, sed totus animo erat in armis.

Die Dominico, quem Ecclesia nominat Palmarum, sacra Pontificia sibi in arce celebri cum pompa, ut quidem in omni actione solebat esse magnificus, peragi curavit. Deinde Oratores Caroli Octavi Galliarum Regis, adulatoria & grata facundia gloriam ex rebus ipsius gestis mirifice prædicantes, lætissimus audiuit, ac cubuit postea ad prandium: ibi cum in mensa secunda ficus recentes, allatas ex Italia, posceret, easque iam ab aulicis dissipatas & consumptas cognosceret, ingenti exarsit ira, ita ut totus tremere, humoribus vero agitati, & in ventriculis cerebri eliquatis, euectio apoplexia secuta est.

Lapsus igitur in terram unà cum sensu & motu vocem quoque amisit, & inconditos tantum eiulatus & mugitus inter illos stertores sonuit, atque die sequenti lunæ, qui fuit quintus Aprilis, intercepto iam anhelitu expiravit. Ita quidem in terris vitam clausit suam Mathias Huniades, qui ob fortunæ suæ benignitatem, & rerum gestarum varietatem & magnitudinem, proculdubio in perpetua apud posteritatem erit memoria.

Apud Thucydidem Pericles inquit, visitatum esse omnibus laudare mortuos. Ego tamen, sicut nec falsam laudem cuique ascribere velim: ita dona Dei in heroicis Principibus iudico esse grata mente agnoscenda & celebranda.

Manifestum est autem, insigni Dei ope & fatali quadam felicitate Mathiam ex summis miseris ad magnum fastigium rerum esse euectum. Cursus etiam ipsius magna ex parte fuit faustus & salutaris suis hominibus: etsi, ut nemo est tetragonus, etiam aliqua in ipso potuerunt desiderari: nec malè in eum quadrare inficior hoc vetus, ἀγαθὸν ἔστι καὶ πῆμα Φίλιππον, sicut neque natura, neque fortuna dissimilis fuit Philippo Macedoni, qui etiam ex carcere ad regnum peruenit: etsi in Mathia impetus longè fuerunt acriores, & similiore ardori Alexandri.

*Mathie regis
virtutes.*

Ego enim existimo, huius Regis auctoritatem, quam ipsi conciliauit & memoria paternæ virtutis, quæ certe fuit longè laudatissima, & propria, eaque felix alacritas, diuinitus fuisse obiectam irruenti Mahometo, quem profecto in illo cursu victoriarum, & accessione tot opulentissimorum regnorum, vulgaria repagula non potuissent retinere, cum semel in orbem terrarum terribilem suum acinacem Turcicum strinxisset.

Agnoscamus igitur præsentiam & opem Dei, qui armis Mathiæ illum tyrannum, quo inter Turcicos nullus fuit asperior

Mathias re-
sponsum ad
legatum Ma-
hometi.

& foelicior, à Pannonia & Germania reiecit. Recitatum fuit apud auos nostros, legatum Mahometi Turcici aliquando superba oratione nomine sui Regis poposcisse à Mathia Pannoniæ regnum. Mathias vero, commotus illo Tyrannico postulato, cum vehementer excanduisset, reuertere, inquit, ad dominum tuum euestigio, illiç renuncia regnare ipsum in Græcia beneficio meo, neque diutius ipsi bene futurum, quàm mihi libuerit.

Quod vero tanti impetus ipsius consumti sunt in Ianiensis ciuilibus, hoc accidit ex tristi fato Europæ, quod attraxerunt peccata cumulata multis seculis, & fuerunt tubæ horum bellorum Romani Pontifices, qui neglectis incendijs Turcicis, malebant deleri Ecclesias Bohemicas, aduersantes tyrannidi ipsorum.

Mathias peccauit iracundia.

In gubernatione fuit quidem asper, sed tamen crudelis non fuit. Et nota est imago Argonautica, vbi Hercules ex lege cogitur agitare remos, eosç frangit. Nam Heroici & calidi illi motus non semper vinculis legum coërcentur, & semper tristitia peccata sunt & *Iupiter* in magnis viris, qui minime hoc præstare possunt, quod dicitur: Vince animos, iramç tuam qui cætera vincis. Ideo sapienter veteres bellatores suis filijs præcipiebant, vt iram frenarent.

Mathias amauit studia.

In vita eius interiori lucebant multæ virtutes egregiæ. Assuefactus erat ad studia doctrinæ à teneris ex autoritate patris, itaque foeliciter didicit linguam latinam, vt adhuc puer in maximis negocijs esset orator & interpret patris. Ideo deinceps in regno etiam artes honestas imprimis dilexit, & multos celebres ob doctrinam, ad magnam dignitatem & opes ex infimo gradu euexit. Instruxit Bibliothecam maximo sumtu, ex qua nostra ætate prodierunt vtilissimi libri, Polybius, Diodorus Siculus, Nicephorus & alij. Ecclesiæ nomen valde semper est veneratus, sed auaritiam & improbitatem sacerdotum maxime oderat. In colloquio quodam aulico vitia Episcoporum festiuissima ironia taxasse scribitur.

Mathias detestabatur auaritiam & vitia Episcoporum.

Alebat Hungaria, cum floreret, duodecim Episcopos, opibus & dignitate maximis principibus pares. Conuenerant vero in aula quidam ex Regis familiaribus, & deplorabant inter se religionem Christianam in pompam esse conuersam, reditusç Ecclesiarum ab hominibus improbis immani cum luxu profundis.

Interuenit commodum sermoni isti Rex, & cum audiuiſſet colloquium amicorum: Ego vero, inquit, non arbitror nominandos esse illos malos, qui maximo studio inferos fugiunt, quod profecto nostri Episcopi solum faciunt. Superbiam quidem non fugiunt. Nam ea, si perisset ex memoria hominum, cultus & incessus

cellus Episcoporum eam restitueret. Iram adeo non vitant, ut nusquam locorum horribilia crudelitatis exempla edantur, quam apud ipsos: sicut credo hisce diebus vos audiuisse, Episcopum, familiarem quendam suum magni nominis virum, ob culpam leuissimam flagris cæsum occidisse.

Auaritia ipsis est carissima. Nam diuina vendunt, sacra vero & profana spoliant, ut opes corradant. Luxus nominatur magnificentia, eum ostendunt tot periti coci, tot structuræ popinarum maxime sumtuosarum, denique tanti greges lenonum & scortorum, quorum appellatio etiam inhonesta est.

Dominantur ibi inuidia, calumniæ, quibus maximè crescunt, ocium, ignauia, insidiæ & alia scelera. Verum vnum est, quod maximè oderunt, detestantur & fugiunt, illudque hoc est, quod se dem suam apud inferos habere dicitur. Omnibus auide sciscitantibus, quod nam hoc esset, subiecit Rex: Egestas. Ea enim, teste Poëta, inferni est alumna, & inter maxima monstra eam collocat. Ita enim inquit: Malesuada fames & turpis egestas.

Ostendit illa oratio Regis, quæ fuit vehementer falsa, non solum morbos Episcoporum, sed etiam nominauit scelera illa, quæ Pannoniæ fatalem ruinam attraxerunt. Proximo etiam anno ante mortem, voluit ex veris fontibus sibi ostendi, an vsitati reditus, emti cum pacto de reuendendo, sint vsuræ, illisque modum ccepit constituere: itaque in eam rem incubuit, ut ordinem Ecclesiasticum, qui ipsi repugnabat, grauiter fuisset afflictorus, nisi interitus ipsius ea interrupisset.

Studiose didicit Mathemata, Astrologiam & diuinationes Physicas, adeo ut ex primo aspectu lineamentorum faciei de temperamento & moribus hominum solertissime iudicaret. Inimici inuidentes tantæ dexteritati ipsius spargebant, ex artibus magicis ipsum talia rescire.

Inprimis dilexit Regiomontanum, qui tunc erat præcipuus artifex: eum cum in aulam veniret mensæ suæ adhibebat, & stipendium annuum 200. aureorum illi dedit. Et quidem perpetuo talis erat forma conuiuiorum regiorum, ut aut viros doctos differentes de aliqua parte doctrinæ ex artibus, vel historiis audiret, ubi ipse crebro & prudenter interfabatur, aut accerferet Musicum, qui ad lyram gesta præstantium virorum in bellis Turcicis sermone patrio, ut multos ad virtutem accenderet, cantabat.

Animus erat in ipso in omni re, non solum in præliis, excelsus & magnificus. Recitabatur aliquando ad mensam historia

*Mathias regis
iudicium de
facto Alphonsi
regis Neapo-
litani.*

de Alphonso Rege Hispano & Neapolitano, auo Reginae Beatrice, eiusmodi. Viuebat Alphonfus Tyburi: Oeconomus autem Regius subinde comeabat in forum Romanum. Nam vrbs inde miliaribus sedecim Italicis non magnis distat. Quodam autem die orta est nobilis & ambitiosa altercatio inter oeconomum Regis & Pontificis, qui simul ad forum conuenerant.

Exposita erat venum in macello vnica murena, eaque pro natura piscis, qui quatuor libras nunquam excedit, satis grandis. Expetebat eam vterq; Oeconomus, piscator ansam hanc arripiens, auferat, inquit, Murenā, qui plurimum numorum offert: Pontificius obtulit aureos tres, Regius sex: Rursus Pontificius decem, Regius vero viginti. Crescente altercatione, inquit piscator: Tollat piscem qui numerauerit triginta aureos.

Obmutuit Pontificius, Regius vero data pecunia, Murenā abstulit. Laudauit factum Oeconomi sui Alphonfus, illique munera dedit. Mathias finita narratione prudenter subiecit: Noluissē ego Oeconomum, si meus fuisset, magnificentiam vel liberalitatem in tali re ostendere, aut si omnino fecisset, laudassē. si Murenā emptā donasset Pontifici, eaque re docuisset, Regem suum nec gulæ nec auaritiæ esse deditum.

*Mathias ode-
rat calumnias.*

Apud Claudianum singularis laus est Theodosij, quod non fuerit suspicax: ita Mathias non facile admittebat calumnias illorum, qui conabantur familiares Regis in odium adducere. Miserat in Pannoniam legatum suum Nicolaum Episcopum Madruſensem Pius Senensis Pontifex. Ille allectus beneficentia & muneribus Regis, totam hyemem in aula commoratus est, & artibus suis Italicis in præcipuorum Principum amicitiam se insinuauit, qui omnes cum tanquam virum eruditionis & virtutis raræ venerabantur, illique prodige donabant. Solus Rex primo in congressu naturam eius, quæ erat plena simulationum, vafriciei & perfidiæ, agnouit, & tamen egregiè omnia dissimulauit.

Iste legatus tandem inijt consilium crescendi apud Regem per calumnias, ad quas alioqui animos, præsertim potentum, ingenti pruritu sciebat esse pronos. Accusabat proditiōis præcipuos regni procures, & qui ipsi plurimum benefecerant. Rex, vt excuteret hominem, simulabat se mirari de perfidia illorum, quos nunquam offendisset, & quibus magnos honores mandasset, & vix adduci posse, vt crederet. Legatus, vt Regem magis incenderet: Equidem, inquit, Rex ego coram vbi videbitur ista demonstrabo: nam salutem tuam ego merito omnibus alijs commodis antefero.

Mathias,

Mathias, cum legatus quotidie nouas sabellas commiseretur, quibus animum Regis sauciaret, statuit eum retundere. Et cum ageretur conuentus Principum regni, dixit ad legatum. Age Nicolaë, pollicitus es, te coram probaturum insidias structas vitæ meæ à familiaribus meis, si videtur, iam esset data occasio.

Non putabat legatus regem serio loqui, & promisit se facturum, quæ dixisset. Rex apprehendit illico Episcopum manu, cum quæ in cœtum procerum duxit: Principes consurrexerunt, & Nicolaum tanquam amicum blandè saluabant. Rex vero dixit, Episcope nunc tempus est, proloquere palam, & nudato proditorem & insidias, quas tu in illis Principibus deprehendisti, & quas toties mihi insulurraſti.

Nicolaus confusus, metu meriti supplicij, & intuens venerandos vultus Principum, de quibus nihil inhonesti vnquam compererat, quiq; ipsi benefecerant, totus tremens & gemens, demisso vultu conticuit. At ego, inquit Rex, nisi moueret me autoritas Pontificis, ostenderem tibi, non decere legatos in alieno regno sementem dissidiorum & laniendarum serere, & Principibus honestis periculum vitæ creare. Tibi igitur mando, vt intra biduum regno meo excedas, quod nisi feceris, ego tale exemplum in te statuam, vt orbi terrarum innotescat, Mathiam regem sceleratas tales artes serio odisse.

Discessit vipera illa sine mora. Non addam plures narrationes, istas verò inserui, vt extaret testimonium ingenij & virtutum huius Regis. Pinxit pro symbolo suo in moneta & alibi, coruum gestantem rostro anulum, cuius causam hanc reperio: Eripuerat ipsi coruus nobilem Smaragdum detractum digito: Rex autem persecutus volucrem, globo sclopeti coruum interfecit, & anulum recuperauit: quæ historia penè similis est euentui, qui contigit Polycrati Samio, apud Herodotum. Nam & is Smaragdum suum data opera in mare ex consilio Amasis Aegyptij Regis abiectum, paulò post recepit repertum in ventre piscis marini.

*Mathias quæ
le symbolum
usurpauerit.*

Historiarum enim inprimis fuit gnarus, & multa ex historijs Græcis in Latinum sermonem transferri curauit sui vsus causa. Polonici scriptores, qui fuerunt admodum iniqui Mathiæ, perpetuo hosti ipsorum, conqueruntur, de viris literatis illius seculi, quod illecti liberalitate Mathiæ, res gestas ipsius valde amplificauerint, cum quibus ego non litigo: sed tamen animaduerti potest, illam ipsam munificentiam potius fuisse virtutem verè regiam & dignam commendatione. Nam & Alexander, qui ineptum suum

*Mathias fuit
carus uiris
doctis sue æ
tatis.*

Chærilum ditauit, fortasse precio vnus regni venam Homeri emisset.

Mathia figura & temperamentum.

Vixit annos penè 47. regnauit 32. Habitus corporis, sicut etiam in vetustis statuis cernitur, fuit fermè quadratus, statura non procera: sed mediocris & virilis, capilli flauī & subcrispi, atque in humeros promissi, oculi *χάεροι* & viuidi, genæ rubicundæ, longi digiti manuum, ita vt æstimari possit, fuisse temperamentum ipsius medium inter sanguineum & biliosum: qualia nimirum solent esse magnorum bellatorum, in quibus sunt spiritus mukti & ardentcs, non tamen furiosi & nimis ignei. Nunc reuertimur ad seriem annalium.

V L A D I S L A V S H V N G A R I Æ

& Bohemiæ Rex, Silesiæ Princeps, auus maternus

Maximiliani Secundi Romanorum

Imperatoris.

Maximilianus Cæsar recuperat Austriam.

CAdauer Mathiæ relatum est in Albam regalem, & ibi raptim, cum omnia plena essent motuum, sepultum est. Maximilianus Cæsar Austriam, & ipsam Viennam, mortuo Mathia, faciliè recuperauit. Hungari dissentiebant de electione noui Regis. Multi inclinabant ad Maximilianum, sicut iam olim pacta certa intercesserant, & ipse progressus in Hungariam, Albam regalem occupauit.

Maximilianus occupat Albam regalem.

Beatrix uidua Vladislauum attrahit.

Casimirus Poloniæ Rex volebat in regnum illud collocare filium Iohannem Albertum, eumq; magno exercitu armabat. Budam cum præsidio tenebat Iohannes Coruinus filius naturalis Mathiæ, cui propter memoriam patris multi fauebant. Sed vicerunt consilia Beatricis Reginæ, quæ, vt mulier Hispanica, callide summam rei ad sese traxit, & tamen deinde decepta est. Placuerat illi Vladislaus Rex, quem viderat Olomucij, & cum eo sæpe multumq; eleganti latino sermone, cuius erat peritissima, fuerat confabulata: illius igitur nuptias appetebat, & scribitur, Vladislaus ipsi promississe coniugium, sicut prius Barbaræ Freistadiensi, filiæ Marchionis Electoris.

Vladislaus Bohemicus coronatur in Regem Hungariæ.

Beatrix, quæ in manibus habebat thesauros Mathiæ: proceres Regni, & ipsam legionem nigram, vt nominabatur, in suas partes traduxit, & Vladislauum venientem cum Comitatu non magno, ad limites Pannoniæ excepit, & pulso Coruino Budam collocauit. Renunciatus est Hungariæ Rex 15. Iulij, coronatus 14. Septembris. Superuenit ex Polonia Iohannes Albertus cum valido exercitu, & aliquos ex Hungaris ad se pellexit: primas vrbes etiam in aditu regni occupauit.

Tandem,

Tandem, annitente Vladislao, qui maximè alienus erat à crudelitate, factæ sunt induciæ inter fratres, vt interea posset agi de firma pace. Lusatia primum iurauit in verba Vladislai. Deinde mense Iulio etiã Silesia agnouit eum pro rege. Vagabantur multæ turmæ militum Mathiæ in Silesia, viuentes ex rapto, ex illis plaræq; concisæ sunt ab oppidanis & rusticis. Eiecti sunt etiã cum contumelia ex Prouincia capitanei aliqui, qui existimabantur fuisse flabella bellorum & expilationum.

Iohannes Albertus frustra inuadit Hungariam.

Vratislaviæ atrox exemplum feueritatis editum est. Nam 4. Iulij publicè ceruices abscissæ sunt Henrico Dominico viro magnæ dignitatis, Principi senatus, quod diceretur collusisse cum Georgio Stenio, & Ciuitatem ad Regem esse criminatus. Conradus Olsnicensis & Henricus Monsterbergensis, adepti sunt rursus ciuitates suas, quas amiserant tempore proximi belli. Ducatus Glogouiensis, post eiectum Iohannem Pribusiensem attributus fuerat Iohanni Coruino, qui eum gubernabat per præfectum: is mortuo patre profligatus fuerat à Ducibus Vladislai, & demum cum rege transfugerat, vt oppida & arces suas in Hungaria retineret. Mense igitur Septembri, Ducatus in verba Regis iurauit. Post elapsas inducias, duces Vladislai conflixerunt cum Iohanne Alberto Calendis Ianuarij, 1491, cumq; profligarunt.

Henricus Dominicus senator Vratislaviensis afficitur capitali supplicio.

Silesia accepit novos Magistratus mortuo rege Mathia.

Facta est pax inter fratres: Vladislao est relicta Hungaria, Alberto vero frater attribuit in Silesia ducatus, Glogouiensem & Tropauensem, illique, si ipse sine hærede decessisset, successionem promisit. Post ferias Paschatis Casimirus Teschinentis, præses Silesiæ, legato Iohannis Alberti, Iohanni Polaco Ceruicouensi, viro malo & sæuo, ducatum Glogouiensem tradidit. Eadem æstate Vladislaus pecunia Beatricis Albam regalem recepit. Cedebat autem eò facilius Maximilianus, quod vocaretur ad Bellum Gallicum, & interuenerunt certæ sponsiones, consignatæ monumentis, de successionem Maximiliani, aut liberorum ipsius in Hungaria, si stirps mascula defecisset.

Maximiliano promittitur successio in regno Hungariæ.

Pacauit ita totam Hungariam Vladislaus, sed Regina non bonam retulit gratiam. Ex concessione enim Pontificis, qui tamen ipse erat Hispanus, nuptias Beatricis, quod diceretur esse sterilis, repudiavit, & miseram mulierem ludificatus est, cum paulò post etiã in Italia propinqui ipsius, pater & fratres Arragonij, regno Neapolitano per Carolum Octauum eijcerentur. Ipsa deinde tamen rebus pacatis Neapolim commigrauit, ibique vitam finit.

Beatrix decipitur & Neapoli in exilio moritur.

Eodem anno cœpit gliscere odium in Silesia, inter Episcopum & collegia sacerdotum, quod deinde in litem ignominiosam erupit. Offenderat Episcopus Iohannes sua collegia, quod in sancienda disci-

*Iohannes Ro-
tus Episcopus
Vratislaviensis
corrigit
ritus Eccle-
siasticos.*

da disciplina esset feuerus, & aboleuerat initio statim multos ritus, indecoros in templis, & in processionibus. Veruerat etiam suo quodam consilio modos Musicos in templis, eosque nominabat cantum in crumpis. Nam ipse, sicut & Augustinus, querebatur in multis cantum, non pondus sanctorum verborum obseruari.

Quamuis autem Musicam omnibus ætatibus in sacris adhibitam esse constet, eaque omnes naturæ non monstrosæ delectentur, tamen manifestum est, oportere esse modum istius rei, & delectum harmoniarum. Affixi sunt libelli publicè, pleni contumeliarum, qui excitarunt & auxerunt contentiones maximas: vnde tunc, prolati multis sceleribus, sacerdotes esse cœperunt inuisi populo.

*Iohannes Ro-
tus habuit ma-
gna certamina
cum suis col-
legijs.*

Et cum doctiores iam legerent scripta Hegij Dauentricensis, Rodolphi Agricolæ, & deinde Brasmi, quæ taxant histrionicam & abusus in religione, apud multos inoleuit opinio, opus esse emendatione, donec tandem voce Lutheri Gordius nodus dissectus est, & veri morbi Ecclesiæ monstrati. Autumno huius anni Casimirus Teschinensis copijs Regijs expugnauit arces reliquas, quæ fuerant munitæ præsidijs Georgij Stenij, & erant receptacula latronum.

*Casimirus Po-
lonicus mori-
tur.*

Anno 1492. Casimirus Poloniæ Rex, qui instaurabat bel- lum contra Vladislaum filium, quem testamento exhæredauerat propter acceptam Hungariam, confectus senio & lenta febris, quam sibi conciliauerat, cum Diarrhoeam ex consilio Monachorum repressisset esu panis Lithuanici durissimi, expirauit.

*Iohannes Al-
bertus renun-
ciatur Polo-
niæ Rex.*

Fuit Rex placidus, alienus à seuitiâ, & abstemius. Apud nobilitatem suam fuit in odio, quod existimaretur esse segnis, & aduersabatur avaritiæ sacerdotum, ideo ipsi regem hunc parcè in historijs suis laudarunt. Vixit annos 64. Regnauit 45. Successit ipsi, post longam altercationem inter ordines, Iohannes Albertus filius, adiutus à matre Elizabetha pecunia & militibus.

*Iohannes Epi-
scopus Vara-
diensis ingre-
ditur religio-
nem.*

Accidit etiam hoc anno memorabilis Metamorphosis: Iohannes enim Varadiensis Episcopus, demum etiam Olomucensis, qui ob studia Poëtices præcipuè, primum innotuit Mathiæ, cum appellaretur Ianus Pannonius, deinde ob ingenij dexteritatem ita carus fuit Regi, vt totum regem pene solus possidere existimaretur, ardua quæque negotia administraret, & aulam, superantem splendore potentes etiam Principes, aleret, repudiata sua persona, religionem Monachorum, quos Bernhardinos nominant, ingressus est Vratislaviæ, cœnobium sui ordinis Iauraviæ extruxit, & hoc anno templum Bernhardinorum Glogouiæ, pro more Pontificis consecrauit.

Mense

Menſe Martio, anni ſequentis Iohannes Albertus, Poloniæ Rex, Dominus Ducatus Glogouiſis, venit Poſnaniam, vbi ſplendide eum ſalutarunt legationes Turcicæ, Venetæ, Cæſaris, Principum Germaniæ & aliorum. Baiazetes ſublato Mathia deſierat metuere arma Chriſtiana. Moliebatur bellum in Pannoniam, & in Venetos. Appetebat autem amicitiam Polonorum, ne diſtineretur ad omnes partes. Veneti & reliqui Principes hortabantur Albertum ad bellum Turcicum. Rex, vt haberet ſpatium deliberandi, pactus eſt inducias triennales cum Baiazete.

Eadem æſtate præfectus Turcicus vaſtauit limites Pannoniæ, & Hungaros, qui iam tunc deſiderabant Mathiam, progreſſos ſibi obuiam, magna ſtrage proſtigauit. In Ducatu Glogouiſi hoc & ſequenti anno horribilis eſt edita tyrannis, & ciuitatibus ea inſlicta vulnera, quæ poſteritas adhuc ſentit. Autor tantorum malorum fuit Iohannes Polacus, præfectus Regius, ſimilior Phalaridi aut Buſiridi, quàm iuſto gubernatori. Hiſtoria deſcripta eſt libro ſequenti.

Fridericus Cæſar, cui paulò ante crus, ſphacelo affectum, reſectum erat, tranquilliffimè moritur 19. Auguſti, anno ætatis 78. Imperauit annos 53. cum ſingulari laude bonitatis & humanitatis. Ingenio fuit ſagaciſſimus, ita vt etiam Itali de ipſo ſcripſerint, neminem poſſe inſpicere latebroſum pectus Cæſaris. Principes ſuos dilexit vt pater, amauit Eccleſias & ſtudia. In bellis non fuit valde foelix, & debilitata potentia Imperij per artes Pontificias, decrant ipſi nerui ad res magnas gerendas.

Friderici Cæſaris Mors.

Annus 1494. celebris eſt propter bellum Neapolitanum, translatum in Italiam à Carolo gibboſo, Galliæ Rege, qui victis & pulſis duobus Regibus Arragoniſis patre & filio, Alphonſo & Ferdinando, Neapolin in autumnno cepit. Deinde propter editum recens exemplum iræ Dei aduerſus peccata hominum, præſertim libidines.

Neapolitanum bellum motum à Carolo octauo Galliæ rege.

Imperante Romæ Tyberio, Peruſinus quidam eques, ex Aegypto & Græcia in Italiam intulit Lichenas ſæuiores Græcorum. Quæ lues ita ſceda contagione in nobilitatem Romanam graſſata eſt, in facie præſertim, vt Medici hæſitantes in ſanatione, etiam ad cauſtica deſcenderent, & multorum potentum hominum vultus uſtionibus turpiter deformarent. Osculo plerunq; propagabatur: & annotatum reperio, quendam ex ſenatoribus Medico ſuo quinq; millia aureorum exoluiſſe, cum deinde Medici accerſiti ex Græcia leuiſſimis auxilijs cutaneum illud vlcus ſuperarent.

Galliçi morbi origo.

Lichenes & Elephantiaſis morbi tranſlati in Italiam

Teſtis eſt etiam Plinius, Elephantiaſin, quæ comuni appellatione lepra vocatur, antea Italiæ ignotam, cum triumpho Pompeij, quem

peij, quem duxit ex Syria & Iudæa, fuisse importatam in Italiam. Ratum est enim hoc: Propter peccata corripis filios hominum. Itaque aetate, crescentibus libidinibus & sceleribus, nouo exemplo Deus iram suam aduersus peccata hominum ostendit.

Bello Neapolitano, cum Galli, adiuti auxilijs Germanorum, Italiam penè omnem essent peruagati, & tandem Arragonios, qui genere armorum longe erant impares Gallis, Neapoli pepulissent, Hispani sagacitate & dolis Gallos oppugnarunt. Puteos quidem & panes inficiebant, & militibus Gallis, pronis in luxuriam, submiserunt scorta ex suis castris, infecta quadam turpi & noua scabie, quæ celeritate mirabili, per contagia, non solum illa castra, verum omnem propè Europam subito incendit.

Columbi Genuensis res gestæ.

Existimatum est anno superiori luem illam ex Indijs occidentalibus allatam esse, quas tunc repererat Columbus Genuensis, sumptibus Ferdinandi & Elizabethæ, cum Italus ille ingeniosus ex constanti flatu ventorum ratiocinatus esset, non ex mari, verum ex latissima aliqua regione halitus illos diuturnorum ventorum attolli. Dicebatur vero, populis illis luem hanc ita esse familiarem, sicut nobis est vulgaris illa scabies.

Fridericus Cardinalis moritur ex morbo Gallico.

Gallici morbi appellationes.

Adeo autem malum serpebat, ut inueniam anno 1495. illud iam apparuisse Cracouiæ, & sequenti post in Silesia. Anno vero 1503. ex eodem morbo, desinente in tabem, consumtus est Fridericus Cardinalis Cracouiensis, Sigismundi Regis frater. Consensu multarum gentium est nominatus Gallicus, quod in castris illis primum esset conspectus: aliqui cum nominabant Pudendagram, quod partes verendas principio attingeret. Nostri Silesij multos annos eum appellarunt morbum nouum.

Gallici morbi forma.

Eruditiores Medici, præsertim Galli, vocarunt eum luem Veneream. Vir doctissimus Fracastorius Veronensis, edito Poëmate doctrinæ & leporis mirifici, nuncupauit eum Syphilida, quod ex amatorio complexu spargatur. Disputatum fuit inter Medicos, Astrologos & Philosophos de forma & causis huius morbi, vario & dissimili modo. Hoc tamen animaduersum est, venenata quadam qualitate imbui epar, quæ, nisi maturè restinguitur, sensim reliqua viscera inficit, nec aliter morbum, quam per communicationem saniei & contagia propagatum: etsi dubium non est, accessisse analogiam quandam in humoribus humani corporis, & in aëre impressam à motu & lumine corporum superiorum.

Verum est etiam hoc, morbum nostra ætate iam ccepisse mistescere, ita ut minus grauius affligat: vel quia familiaritatem cum nostro cœlo contraxit, aut quia etiam impressiones cœlestes mutatae sunt. Illo seculo tanta fuit dolorum acerbitas, ut multi ultro sibi mortem

mortem consciscerent. Medici quidem anxij ad varia decurrerunt auxilia, sed frustra, donec primum ex imitatione Arabum, in vsum assumptæ sunt inunctiones & suffimigia ex hydrargyro, quod tota antiquitas habuit pro veneno, & inde multis eximiae opes accreuerunt.

Tandem Consalius quidam Hispanus, sanationem petiuit ex ipsis Indijs, vnde attulit ligni quoddam genus, huic orbi incognitum, quod sanctum & Guaiacum appellatum est, cuius decocto in superando hoc morbo ita feliciter vsus est, vt hæredibus suis scribatur reliquisse vltra trecenta millia aureorum: & quidem hodie adhuc apparet, lignum illud, in corrigendis epatis vitijs & humoribus defecandis, miram vim possidere, ita vt nondum inuentum sit in hoc morbo medicamentum salubrius. Sed ista nos excutere prolixius, locus hic non patitur.

Fuerunt eodem anno vnâ fratres, Poloniae Regis filij, & existimati sunt, post collocationem longam de nouis quibusdam consilijs inueniendis, discessisse non valde concordēs. Aestate anni 1496. Viadrus & omnia flumina quasi prodigiosè aquis intumuerunt, eamq̃ inundationem mox secuta est pestilentia, omnium fauissima, quæ innumerabilem turbam hominum absumsit, & tandem in Poloniam etiam serpsit, cum magna hominum strage.

In Austria & Morauia fuerunt seditiones cruentæ, excitatæ à reliquijs legionis nigræ Mathisianæ. Sed latrones illi maximo numero comprehensi, & crudelibus supplicijs sublati sunt. Anno sequenti fuit incoelix expeditio Polonorum in Valachiam. Erat in Iohanne Alberto Rege, ingenium promptum quidem ad res magnas gerendas, sed decrant ipsi nerui & industria. Astute decreuerat ex regno suo excutere Stephanum Valachum, qui Polonis non erat fidus, in eamq̃ regionem collocare fratrem Sigismundum, vt ex illa quasi arce facilius posset inuadere Turcos, quibus iam minabatur bellum.

Quamuis autem videbatur futurus esse impar ad longum bellum, propter licentiam suæ nobilitatis: tamen non omisit conatum suum. Vulgo narratum & creditum est, Callimachum Florentinum, qui solus callebat omnem animum Regis, & superiori anno decesserat, suasisse ipsi, vt etiam aliqua clade indomitos spiritus contumacis suæ nobilitatis reprimeret: Progressus est cum exercitu 80000. in quo fuerunt curruum triginta millia: præ se ferebat, quasi peteret Turcos, sed Stephanus cito subodoratus est, sibi strui insidias, & iuuabant ipsum Hungari, conuiiente Vladislao, qui consilium fratris non probauerat: attraxerat etiam milites Turcicos.

Polonicus exercitus primum ex insidijs hinc inde laceffitus graui est affectus detrimento, tandem etiam iusto prælio flos Polo-

T

nici equi-

Gallici morbi remedia.

Consalius Hispanus feliciter medetur morbo Gallico.

Guaiaci ligni vires.

Viadri inundationem sequitur pestilentia.

Iohannes Albertus incoeliciter inuadit Valachiam.

Callimachus Florentinus præceptor Iohannis Alberti.

Stephanus Va-
lachus profligat exercitum
Polonorum.

Stephanus Va-
lachus magna
agmina Polo-
norum abdu-
xit in serui-
tutem.

nici equitatus cæsus, captus, & in fugam versus est. Nisi autem vir-
tute Sigismundi fratris pacata fuissent castra, longe grauior acce-
pta fuisset clades. Nec solum res tunc fœdè & infelicitè gesta est,
verum etiam irritatus est Stephanus, vir impiger & indomitus, ita
vt sequenti anno excurreret in vicinas regiones Poloniae, & postea
quam terrorem ingentem toti regno incussisset, abduxit vltra cen-
tum millia hominum, vt magna pars Turciæ captiuis Polonorum
impleretur.

Nicolaus Prin-
ceps Opolien-
sis Nissæ ple-
ctitur capite.

In Silesia nouum exemplum seueritatis in virum Principem
statuerunt Episcopus & Casimirus Teschinensis. Erant duo Prin-
cipes Opolienses fratres, Iohannes & Nicolaus, qui olim grauiter à
Mathia fuerant mulctati, quod fauisse dicerentur Polonis contra
Regem, tunc vero inter cæteros erant Nissæ, vbi conuentum ordi-
num Silesiæ coëgerat Prouinciæ præses Casimirus. Forte allatæ
sunt literæ in Senatum Casimiro, easq; tradidit legendas Episcopo.
Nicolaus Opoliensis, qui non solum erat amens, verum etiam præ-
ceps & turbulentus, subito suspicatur rursus agitari consilia, vt ipse
comprehendatur. Stricte igitur pugione adoritur vtrumq; Prin-
cipem Casimirum & Episcopum, eosque conatur confodere. Vul-
nerauit etiam vtrumque leniter, sed accurrentibus multis ex Prin-
cipibus & nobilitate, in templum elabatur Opoliensis, inde ex man-
dato Episcopi retractus est, qui aiebat, non formidandas esse leges
Ecclesiasticas, se enim facili negotio locum illum ex ceremonijs
suis Pontificijs Ecclesiæ reconciliaturum.

Nicolaus Opo-
liensis turpi-
ter iuxit.

Adductus ad Principes & obiurgatus asperrimis verbis, du-
citur in carcerem, & sequenti die, qui erat 27. Iunii, sententia capi-
tali per iudices vrbanos pronunciata, in area fori spectantibus
Principibus capite truncatus est. Scriptum est, in morte ipsius
Deum edidisse iræ suæ exemplum. Cum enim pro more illius æta-
tis caligis non vteretur, cadauer supino casu in tergum procidit,
ipsoq; iam mortuo genitalia obriguisset, & erecta esse, conspecta
sunt. Indulserat enim libidinibus & adulterijs promiscue, ita vt
lectissimarum etiam foeminarum & virginum castitas non esset
propter ipsum tuta, & malè dicitur tractasse matrem.

Iudicatum est igitur tunc ab omnibus, eum propter scelera
ista, tam tragico exitu esse punitum, cumq; huic regulæ & similibus
annumerandum:

ἔοικε ἀνθρώπων ἀδίκων τίσιν ὁὐκ ἀπότης.

Vladislaus or-
nat Silesiam
amplo Priui-
legio.

Multi purabant Regem indignè laturum, quod ipso inconsulto de
capite Principis iudicassent Silesij, sed ipse, sicut fuit ingenio placi-
dissimo, facili èst placatus, & eodem anno Silesiæ donauit Pri-
uilegium amplum, & immunitates omnis generis.

Necq;

Neque hoc anno Silesia fuit immunis à pestilentia, & erant omnia itinera penè obfessa latrocinij, ita vt ad pauca miliaria etiã nulli tutus pateret transitus. Ducebant turmas latrunculorum Sueui quidam prædo nobilis, & alij, quos sequebantur multi ex decoctrice nobilitate, & passim spoliabant mercatores. Regis exigua erat autoritas, & is procul aberat. Ex proceribus multi cum latronibus colludebant, atque ita status huius regionis erat valde squallidus & miser.

*Silesia est in-
festa latroci-
nijs.*

Anno 98. fratres, Casimiri filij, inter se, abolita memoria omnium offensionum, foedus percusserunt, & Vladislaus cedente Iohanne Alberto, ex pacto, ducatum Glogouiensem & Tropauensem assignauit Sigismundo fratri, eumq; renunciauit Silesiæ præsidem. Sigismundus tamen vix post triennium Glogouiam commigrauit.

Ardebat hisce annis bellis sæuissimis Italia, quam primum turbauerat Carolus Octauus, qui amisso regno Neapolitano, Apoplexia extinctus est in Gallia, & alebant bella ciuilia Principes & Respublicæ. Hoc autem anno Hieronymus Sauanorola vir ce-
lebris ob doctrinam & vitæ sanctitatem, crudeliter in foro Florentino exustus est. Fuit in eo aliquid lucis & robur animi tantum, vt publicè inciperet arguere tyrannidem & idola Pontificum. Habebat applausores multos ex nobilitate & plebe, ita vt maiestas Pontificia videretur periclitari, ibi astutè conflatae sunt ipsi inimicitiae & odia.

*Hieronymus
Sauanorola
combuitur
Florentie.*

Videbat Sauanorola in republica Florentina dominatum Pontificium acerrime propugnari à Mediceis, qui tunc erant exules, ideo coniunxit se cum parte aduersa, quæ omni conatu Mediceos vrbe excludebat, & dicitur sanè, sicut omnium hominum magna est imbecillitas, in ea tractatione ambiciosius se causis politicis immiscuisse. Ideo ab adulatoribus Pontificijs factio Medicea in ipsum incensa est, quæ populum furentem seditione permouit, vt Sauanorolam captum, tanquam hæreticum crudeli supplicio tolleretur: Pietatem eius in Deum, & ardens studium veritatis ostendunt scripta ipsius, quæ supersunt, ex quibus apparet, eum in illa caligine multa vidisse, & eluctatum fuisse ex coeno idolatriæ Pontificiæ.

*Hieronymus
Sauanorola tem-
pere se immi-
scuit negocijs
Reipub.*

Viri eruditi & pija illa etiam ætate dolebant, quod non abstineret à negocijs ciuilibus, ideo de eo scriptum est. Immemor errati Sauanorola tui. Exitus ostendit eum etiam oppressum fuisse illa vulgari & celebri tempestate, de qua dicitur: Obruunt ingentes ista procella viros. Item: λαῶν μὴ πύσσει, πολύτροπον ἐστὶν ὁμιλῶν.

In Silesia decessit Henricus Monsterbergensis Princeps, clarus propter prudentiam & bonitatem: adeptus fuerat triennio ante

T

ij

à Vla

Henricus Mö-
sterbergensis
fuit adeptus
ducatum Ols-
nensem &
Volauiensem.

à Vladislao Rege, ducatum Olsnicensem & Volauiensem, qui mortuo Conrado Albo sine hæredibus, ex transactione ad Regem peruenerat: ipse autem in Bohemia cesserat Regi ditione Podiebracensi.

Heluetiorum
bellum cum
Maximiliano.

Anno 99. fuit bellum Helueticum, quod Maximilianus Cæsar, adiutus auxilijs imperij, gessit aduersus Heluctios, non satis quidem prospero cum successu, animosè & constanter tamen. Acceptis multis cladibus ab vtraq; parte, & interfectis ad 20000. fortissimorum hominum, facta est pax. Heluetij scribunt, tantam fuisse suorum hominum alacritatem, vt toto belli tempore, etsi ab omnibus partibus oppugnabantur, non passi sint hostem ultra spatium viginti quatuor horarum in sua ditione pedem figere.

Alexander
Sextus Ponti-
fex tuba ciui-
lium bellorū.

In Italia tuba belli ciuilis erat Alexander Pontifex: is cum Rege Gallia Ludouico, & Venetis inijt fœdus, ad deturbandum Sfortiam ex ducatu Mediolanensi, & Fridericum Arragonium ex regno Neapolitano, vt locupletaret filium suum, hominem sceleratissimum, Cæsarem Borgiam. Simul tamen orbem terrarum vocabat Romam ad emendas indulgentias anni Iubilæi: Ideo de eo tunc scriptum est:

Pollicitus cælum Romanus & astra Sacerdos,

Per scelus & cædes ad Styga pandit iter.

Illius fœderis iniqui, exitus fuit non bonus. Nam Sfortia desertus à Christianis regibus, questus est de ambitione & auaritia Venetorum apud Baiazetem Turcicum, qui euestigio statuit castigare Venetos, & crescentem eorum potentiam debilitare.

Baiazetes de-
let classem
Venetorum.

Emissa igitur classe Venetos grauius cecidit, dissipatis nauibus ipsorum, & simul Duce Scanderbassa præfecto Illyrici, immisit equitatum hominum duodecim millium, qui se per Istriam in Venetiam infuderunt, & ad ipsum vsque Taruisium Venetiarum propugnaculum omnia ferro & igni vastarunt: multos ex prima nobilitate Veneta, in villis suis rusticantes, oppresserunt: plures etiam ex Silesijs & Polonis, qui ad Iubilæum Romam proficiscebantur, in miserabilem seruitutem abduxerunt.

Consalus re-
gnum Neapo-
litanum redi-
git in potestatem
Hispano-
rum.

Nec tamen Sfortia impunè tulit, quod Turcos attraxit. Nam ipse eodem autumnus, proditus à suis Heluetijs, qui ipsi militabant, Regi Gallorum, in tetro carcere in Gallia contabit. Ludouicus vero Gallia Rex regnum Neapolitanum per fraudem occupatum, eadem arte amisit, excussus à Ferdinando Hispano, auo materno Imperatorum Caroli & Ferdinandi, opera Consalui magni, Ducis clarissimi. De Mediolano etiam dimicauit cruentis prælijs cum exitio Gallia.

Alexander vero Pontifex anno quarto post, memorabili exitu fato suo functus est. Struebat regnum, per parricidia & rapinas Cæsari

Cæsari Borgiæ, cuius apophtegma erat : Aut Cæsar aut nullus. Menſe autem Auguſto ſplendidam apparauit cœnam, ad quam vocauerat præcipuos & ditiffimos ex Cardinalibus, quos deſtinauerat veneno tollere, vt exuias ipſorum indueret filio. Paratæ erant lagenæ duæ, ex quibus alteri inſperſus erat venenatus puluiſculus, altera erat ſincera ſeruata pro ipſo Pontifice & filio: ſed fatalli errore pincernæ, facta commutatione, Pontifex & filius biberunt vinum intoxicatum, vnde ſenex ex rapidiſſimo æſtu cordis ſtatim poſt extinctus eſt, filius autem euasit quidem ex morbo, ſed ad miſeriam ſeruatus eſt. Nam cuſtodia à ſucceſſore traditus, & hinc inde ad ludibrium circumductus, in Hiſpania tandem iugulatus eſt.

Alexandri Pontificis memorabilis interitus.

Cæsaris Borgiæ exitus.

Filiæ Alexandri mortuæ ſcriptum eſt tale Epitaphium, quod commemoratione planè terribili mores Pontificis, qui ſacroſanctus dicitur, deſcribit :

Lucretiæ filiæ Alexandri Pontificis horribile Epitaphium.

Conditur hoc tumulo Lucretia nomine, ſed re

Thais, Alexandri filia, ſponſa, nurus.

Veneti anno proximo poſt amiſerunt Pylum, Coronen & Methonem urbem ſplendiſſimam, præterea Naupactum, Dyrrachium, cum Baiazetes eduxiſſet exercitum centum quinquaginta millium fortiſſimorum hominum. Capta eſt Methone anno 1500. 10. Auguſti. Trucidata eſt ingens multitudo ciuium & militum, Epicoſo caput cum mitra præciſum. Nec multo poſt, cum irritarent Maximilianum etiam Cæſarem, illata ſunt ipſis arma à Germanis, & ipſi in extremum, non modo imperij, ſed etiam ſalutis ſunt adducti diſcrimen.

Methone capta à Baiazete.

Talis tela calamitatum tragicarum ſecuta eſt iniuſta conſilia, quorum breuis omnino fuit mētio facienda, ne res clariſſimæ apud noſtros maiores, ex memoria nepotum deleantur. Eodem anno lubilæo Tartari grauiter depopulati ſunt Poloniam, quam inuſionem & bella Turcica denunciauerat Cometa. Iohannes etiam Moſchus inuaſit Lithuaniam, iratus genero ſuo Alexandro, eamq; foede vaſtauit.

Cometa ariſt.

Moſchi vaſtāt Lithuaniam.

Alexander, diffidens viribus ſuis, collegit ex Sileſia & vicinis locis copias mercenarias, quas ductauit Iohannes Polacus, qui iam, ſuccedente Sigismundo, non potuit amplius tyrannidem in ducatu Glogouienſi exercere. Sed qualis fuit Capitaneus talis etiam fuit fortuna expeditionis. Nam cum hoſtis iam eſſet reuerſus domum, ipſi graſſati ſunt in amicos & Lithuaniam grauius quàm Moſchi affligerunt.

Anno primo mortuus eſt Iohannes Albertus Poloniæ Rex, qui meditabatur bellum in Fridericum Miſnensẽ, Pruſſiæ magiſtrum, quod ipſe, ſic iuſſus à Maximiliano Cæſare, nollet iurare in verba Regis Poloniæ. Multi ex proceribus Polonis vocabant

Iohannes Albertus Poloniæ rex moritur.

Vladislaus ce-
dit fratri A-
lexandro de
Regno.

ad regnum Vladislaum, illiq; iam erat significatum. Ipse igitur Vladislaus, missis nuncijs, plerisq; Principibus Christianis nunciabat, Deum etiam thronum paternum ad cætera regna sibi donasse.

Alexander
Rex Poloniae.

Sed Poloni, mutata voluntate, accersuerunt Alexandrum fratrem ex Lithuania: ibi tanta fuit modestia Vladislai, ut in fratrem & Polonos non modo nihil moliretur, sed etiam ipsis gratularetur, nuncios tamen suos, quos potuit, ex via reuocauit, ne à Regibus rideri posset.

In Silesia pugnarunt inter se odijs & contumelijs acerbissimis, Episcopi & sui sacerdotes. Episcopo, qui irritatus iniuria collegiorum, cooprabat sibi, ut nominant, coadiutorem, fauebant Principes & ciuitates initio. Sed Sacerdotes nacti idoneum vexillum ferum Opicium, qui olim Glogouiam euerterat, omnia consilia ordinum impedierunt. Conuitijs maximè scurrilibus Episcopum & Principes deformabant, eosq; Romæ, ubi omnia sunt venalia, pecunia oppugnabant.

Vladislaus animi anceps modo huc modo illuc se conuertebat. Interea vero collegijs sacerdotum apud populum maculæ illæ aspersæ sunt, quas deinde nullum flumen verborum, aut potentia potuit eluere.

Sigismundus
migrat Glogouiam.

Anno secundo Sigismundus frater Regis ex pacto Glogouiam ingressus est, & postquam Silesiæ præfectus est, magno studio eam à latrocinijs repurgauit, cum sine discrimine cõditionis noxios capitalibus supplicijs afficeret. Fuit eius gubernatio salutaris huic ducatu, quem ex ærumnis multorum annorum erexit & recreauit. Dilexit imprimis Glogouiam, eamq; etiam tunc cum regnaret solitus est appellare suam urbem, sed fata sua eum nimis citò his regionibus eripuerunt.

Vladislaus re-
pudiata Bea-
trice ducit
Annam Galli-
cam.

Eodem anno Vladislaus Rex duxit in matrimonium Annam, virginem Gallicam ex Vasconibus regiæ stirpis: Quia videbat, regem Ludouicum non habere prolem masculam, ideo aliquid potuit sperare de successione, quamuis hoc frustra fuit. Absoluerat autem eum prius Celæno Romana Alexander à iuramento, quod præstiterat Beatrici viduæ Mathiæ Regis, quam pecunia tandem placauit.

Nox Natalis
Domini cele-
bris propter
glaciem.

Autumno illius anni Rasciam, quæ Turcis parebat, per Iohannem Coruinum latè & impunè vastauit, quia Baiazetes distinebatur bello Persico, ubi tamen etiam fuit incoelix. Nox Natalis dominici, incipientis annum 1503. fuit memorabilis propter glaciem multam & glabram, in qua homines multi lapsi sunt, & detrimenta valetudinis passi cruribus & brachijs fractis.

Episcopo datus est collega post multam altercationem Iohannes Turso, qui ea nocte domi suæ Vratislaviæ oppressus fuisset à sicarijs, quorum dux erat Adamus Sueuus, celebris latro, nisi tempestates

itates iniquæ, & glacies eos impedissent. Litigauit etiam collegium cum vrbe Vratislauenſe, eamq; fulmine anathematis percussit, sed nullo cum successu. Nam vrbs non modo fatua illa fulmina risit, verum etiam sacerdotes venerunt in odium grauius apud omnes passim, & multi ex latrunculis denunciato bello grandem ab illis extorserunt pecuniam.

Eodem anno 23. Iulij hora ante meridiem septima, nata est Vladislao Regi filia, quam pater principio propter memoriam matris appellauit Elizabetham, sed tamen eandem postea propter desiderium amissæ coniugis, Annam vocari voluit. Nupta ea fuit diuo nostro Cæsari Ferdinando, cui peperit liberos quindecim, filios quatuor, natas vero vndecim, & quidem primo partu inuictissimum Romanorum Imperatorem Maximilianum Secundum. Ipsa domina laudata ab omnibus propter pietatem, & suauissimos mores, tanquam altera Esther, anno ætatis 44. in cœlestem vitam migravit.

Anna filie Vladislai nata est.

Anna regine virtutes.

Anno 1504. Fridericus Misnensis Prussia excessit, venit in Germaniam, & Rodelizij mortuus est, pulsus ab Alexandro Rege. Mortuus est etiam Stephanus Valachus bellator dignus æterna memoria, qui ingenti robore animi & fortuna secunda sustinuit impetus Turcorum, Tartarorum, Hungarorum & Polonorum, quos omnes magnis prælijs vicit.

Fridericus Misnensis cecidit ex Prussia.

Stephanus Valachus moritur.

Fuit etiam hoc anno bellum Bauaricum, quod tamen cito finitum est, cum Philippus Palatinus victus ad Ratisponam vnâ cum filio, à miti Cæsare Maximiliano facile veniam impetraret. In Germania cœperunt reuiuere studia literarum, & iam erant in manibus adolescentiæ scripta Brasmi. Senatus igitur Vratislauenſis optimo consilio, suadente imprimis Haunoldo capitaneo vrbe, viro sapiente & magnanimo, decreuit in sua vrbe erigere Academiam, vt in Silesia etiam esset domicilium artium, vbi nostri homines rectè possent erudiri.

Bauaricum bellum.

Vratislauenſis Academia impeditur.

Magnis sumtibus igitur anno 1505. impetrarunt in aula Regia consensum Regis, qui ideo libentius assentiebatur, quod in Regnis suis, etsi amplissimis, nullam haberet scholam publicam, nisi Pragensem, cuius tamen vix exigua restabant *epistola*. Iussit autem attribui docentibus stipendia ex redditibus Ecclesiæ S. Crucis in collegio. Sed ecce, dum omnes benè sperant, quidam sacerdotes virtuti & doctrinæ iniqui, & qui ægre ferebant luce doctrinæ suam inscitiam & barbaricam prodi, per Academiam Cracouiensem, quæ ipsa etiam regno suo barbarico metuebat, apud Pontificem Iulium, totum negotium pecunia impedierunt, atq; opes illas, quas religiosa antiquitas ad alendas Ecclesias & scholas contribuit, ocio & luxu, sicut assueuerant, prodegerunt.

Fräcofurtensis & Vitebergensis Academiae initia.

Eo ipso tamen tempore Marchio Brandeburgensis Francofurtensem Academiam constituit & locupletauit, cum initium Vitebergensis, quæ nostra ætate vcrè fuit oculus Germaniæ, incidisset in annum 1502.

Sub exitum anni coepit gliscere odium inter Maximilianum Cæsarem & Vladislaum, quod penè in apertum bellum erupisset. Nata erat Vladislao Anna, eam, vt conditiones de successione facilius implerentur, Maximilianus petebat desponderi alteri ex nepotibus suis. Sed iam tunc obstabat illis autoritas Stephani Palatini Transsylviani, quem euexerat Mathias. Is ex coniuge sua filia Ducis Teschinentis, muliere sagacissima & ditissima, susceperat Iohannem filium, pro quo appetebat sponsalia filiae Regiæ, & ita oppressus erat Rex factionibus procerum, vt se explicare non posset.

Maximilianus parat bellum in Vladislau.

Sub initium igitur anni 1506, Maximilianns, vt discuteret conspiracyonem Hungarorum, ipsumq; etiam Regem, qui alioqui animo & armis parum valebat, terreret, armatus Posonium accessit. Ibi Cæsari significatum est, reginam gestare vterum, dictumq; recte ipsum facturum, si partum ipsius expectaret. Assensus est Maximilianus, & pactus est cum Vladislao inducias, tandem etiam, cum Calendis Iulij editus esset in lucem filiolus, pacem cum illo constituit.

Ludouici Regis natalis.

Puero in baptismo datum est nomen Gallicum Ludouici, cuius deinde fortuna fuit miserabilis. Intempestiuo eum partu effuderat mater, cute nondum carni obuestita, quæ demum inunctionibus medicis producta est. Coronatus est, cum vix esset biennis, destinata est ipsi coniunx, cum esset annorum nouem. Peruenit in regnum anno ætatis decimo, extinctus est etiam immatura morte, cum vix vicesimum annum ætatis expleuisset. Sed de his posterius. 26. vero die eiusdem mensis in puerperio extincta est Anna Regina, Vladislai coniunx, quæ ingens desiderium suo marito Regi reliquit: prædita enim fuit moribus dulcissimis & pudicissimis.

Ludouico Regi omnia eueniunt præter naturam.

Anna coniunx Vladislai in puerperio extinguitur.

Iohannis Roti Epitaphium.

In Silesia mortuus est Episcopus Iohannes, carus toti regioni, inuifus solis suis sacerdotibus, tumulo ipsius inscriptum est hoc carmen:

Quartus Iohannes iacet hic, vis cætera dicam?

Non alium vellet Slesia Pontificem.

Iohannes Haunoldus præfectus Vratislauiensis senator sapiens.

Mortuus est etiam Iohannes Haunoldus præfectus vrbs Vratislauiensis, vir præstans consilio & dignitate, optime meritis de sua patria, & tota Silesia, ita vt vere fuerit patriæ pater. Lithuaniam effuse populati sunt Tartari, eos penè vniuersos concidit Michaël Glinscius, capitaneus regni, qui gratia & potentia in Lithuania omnes anteibat.

Michaël Glinscius vincit Tartaros.

Regi

Regi Alexandro nunciatum est de victoria, cum iam animam ageret, pro qua sublatiis manibus, amissa voce Deo gratias egit, & 19. Augusti expirauit. Huic successit Sigismundus frater, subito Glogouia vocatus, primum in ducatu Lithuanico, deinde assentiente Vladislao, in regno Poloniæ quoque 24. Ianuarij anni 1507. Cracouiæ coronatus est Sigismundus.

Alexander
Rex Poloniæ
moritur.

Sigismundus
Glogouia no-
catur ad re-
gnū Poloniæ.

In ipsius gubernationis initia duæ res memorabiles inciderunt. Erexit in finibus Poloniæ versus Silesiam vectigal nouum & grande: Alienauit etiam à se Michaëlem Glinscium, Principem Ruthenicum. Is militauerat in adolescentia, apud Albertum Saxoniarum Ducem in Phrisia, imbutus disciplina & arte Germanica redierat in patriam, vbi ob egregiam peritiam rei militaris, regibus innotuit, & rebus aliquot præclare gestis, summum gratiæ locum apud Alexandrum Regem obtinuit, ita vt solus omnia posset.

Sigismundus
erexit gran-
dia vectiga-
lia.

Michaëlis
Glinscij hi-
storia.

Sed potentiam comitata est inuidia, & forte ipse superbia & fiducia suæ potentiæ peccabat: Criminati sunt eum apud Regem proceres, quod affectaret dominatum Lithuaniae eiectione Rege: illos rumores apud Alexandrum Michaël non modo gratia sua, sed etiam virtute facile extinxit. Nam Tartaros & alios hostes Regis, sæpe foelicissime fudit, & Lithuaniam tutatus est.

Mortuo vero Alexandro, eadem suspensiones instillatæ sunt Sigismundo. Michaël, vt se purgaret Principi, ad longum iter armatus obuiam profectus est, illi inermi fidem præstitit, & ne delatoribus crederet demisse orauit. Verum Rex paulò post indulgens suspicionibus, & accensus ab inimicis Michaëlis, animum ab ipso abalienauit, & subornati sunt illi clam aduersarij potentes, qui palam ipsum proditoris insimularent. Michaël aliquoties summis precibus contendit, vt Rex de causa publicè vellet cognoscere, nec pati, vt fama sua in dubium reuocaretur, & cum Regem videret abalienatum, confugit ad Vladislauum, qui honorifica legatione missa fratrem rogabat, ne Michaëlem tantum virum causa nondum cognita opprimi pateretur.

Frustra fuerunt preces illæ, ideo Michaël coram dixisse fertur: Rex, administretur mihi iusticia peto, aut committetur facinus, quod tibi & mihi erit luctuosum. Non est auditus, ibi ipse indulgens iræ, aduersarium suum, virum Principem, domi in lecto cubantem iugulauit, & rebus suis compositis ad Moschum transfugit, magno tractu ducatus Lithuaniae simul in potestatem Moschorum traducto.

Sigismundus serò accusans suum consilium, tunc quidem Moschos repressit, sed postea idem Michaël arcem & Ducatum insignem Smolencensem, qui vltra centum annos fuerat in potestate Lithuanorum, Sigismundo eripuit, & Moscho reddidit, in cuius potestate adhuc hodie est, vnde quidem ante biennium impetum in vicinam ditionem magnam & diuitem fecit, eamque vna cum

Smolencensis
ducatus tradi-
tur Moscho.

Polocensis di- cum arce Polocensi occupauit: neque adhuc grassationum ipsius
tio occupatur finis est.
à Moscho.

Restinguat propitius Deus ignem, qui in pariete proximo Silesiæ ardet, & iuuat nobilissimam gentem Polonicam, vt foelicius prælietur aduersus immanes Moschos, quàm Hungaria contra Turcos. Dederat fidem Moschus, se attributurum ditionem illam Michaëli, sed fefellit eum: Michaël vir animi sui impotens, rursus irritatus, post aliquot annos, annitente Vladislao, Sigismundo reconciliatus est.

Iohannes Re- In ea tractatione professus est Michaël, nulli ex regijs se ha-
chenbergius biturum fidem, nisi duobus equitibus Germanis in aula Regia, Io-
eques Frei- hanni Pisbeccio & Iohanni Rechenbergio equiti Freistadiensi Si-
stadiensis flo- lesio, qui florebat gratia apud Regem, & iam apud fratres nomen
ret in aula Si- & locum celebrem adeptus erat. Sed ea consilia ab ipsis proceri-
gismundi. bus Polonis, qui oderant Michaëlem, prodita sunt, atq; Michaël
 ex fuga retractus vinctus & in tetrum carcerem coniectus est, ex
 quo quidem deinde exemptus est, & tamen rursus in eundem à vi-
 dua Moschi, cognata sua inclusus, in squallore & sordibus vitam
 suam finiuit.

Hic fuit exitus viri strenui quidem, sed ambitiosi & iracundi, fermè talis, qualis fuit Coriolani apud Romanos. Celebre fuit eius nomen in Silesia, & à nostris hominibus appellatus est Pan Michaël. In Silesia post abitum Sigismundi Regis, & cum Fridericus Lignicensis, iuuenis optimæ iam tunc indolis, abesset in peregrinatione Hierosolymitana, præses Prouinciæ constitutus est Iohannes Turso Episcopus, cui anno 1509. successit in eo officio Casimirus Teschinensis.

Ludouicus
Pragæ coro-
natur.

Eodem anno Sigismundus foeliciter belligeratus est cum Valachis, & tandem, persuadente Vladislao fratre, pacem illis concessit. Ludouicus filius Vladislai, nondum triennis, Pragæ vndecimo Martij coronatus est in regem Bohemiæ, quia pater in ista ætate & valetudine sua imbecilli, cupiebat filio prospicere maturè: 20. Maij post cruenta fuit concitata seditio Pragæ.

Pragensis se-
ditio in Vla-
dislaum &
Ludouicum.

Vladislaus
Pragæ fuit in
periculo uitæ.

Incidit lis inter multitudinem vrbanam & aulicos Regis Hungaros, qui aliquid proterue dixerant in religionem Hussiticam: Populus commotus in ædes Regiorum impetum fecit, & multis trucidatis, præcipui proceres vix in arcem Regis se recipere potuerunt. In isto tumultu senex quidam Bohemus vidit Vladislauum Regem, cui astabat Episcopus lauriensis Hungarus, de fenestra prospicere, in eum grandem sclopetum dirigit: Deo tamen ita gubernante, globus medius inter Regem & Episcopum, in proximum parietem delatus est, & tantum calcem ex fenestra excussit. Rex attonitus, agnoscens præsentiam Dei, agit Deo gratias pro defensione.

Sedato

Sedato motu Bohemus ille, qui vitæ Regis insidiatus erat, co-
rio detracto necatus est, & reliqui autores seditionis tetrus sunt affe-
cti supplicijs. Nec Silesia quidem fuit quieta. Discedente Sigis-
mundo, rursus creuerunt latrocinia. Vratislavienses anno supe-
riori impetrarant à Rege equites Pannonios 120. quos alebant
suis stipendijs, vt comprehenderent latrones grassantes in vijs, nec
tamen multum profecerunt. Nunc vero experti sunt hostem Fri-
dericum Lignicensem, recens ex Palæstina reuersum, quod eum
impedijsse dicerentur, quo minus Silesiæ cum Imperio præficere-
tur.

*Fridericus
Lignicensis
inducit bellum
Vratislavi-
ensis.*

Mense Maio mediocris conflictus fuit inter equites Vratis-
lavienses, & Principis: vbi ab vtraq; parte multi sunt desiderati.
Audiui à viris senibus, eo tumultu Principem offendisse Regem,
sibiq; plurimum nocuisse. Nam cum fermè decretum esset, vt soror
Regum ex Polonia ipsi nuberet, & dotis loco acciperet Ducatus,
Glogouiensem & Tropauiensem, hanc vnicam causam totum ne-
gocium tunc perturbasse. 14. Maij memorabili strage exercitus Ve-
netus à Ludouico Gallorum Rege victus est, in ducatu Medio-
lanensi ad flumen Abduam.

*Veneti uincun-
tur ad Abdu-
am flumen.*

Post eam pugnam infoelicem, Veneti amissis vrbibus, quas
habuerunt in Italia hinc inde amplissimas, in paludes suas inclusi
sunt, & Cæsar Maximilianus Veronam, Vicentiam, Brixiam Pa-
tauium & vicina oppida ad se transtulit. In ea conspiratione, Re-
gum Christianorum contra Venetos solus Baiazetes fidem illis
seruauit, & pacem, quam sub nomine tributis illis concesserat, non
violauit.

*Veneti amittunt plurimas
urbes.*

Anno 10. Posnaniæ in conuentu regni Poloniæ, Maximilianus & Imperium à Polonis postularunt per Legatos, vt Prussia
am antiquis dominis restituerent, nec Magistrum ab Imperio abs-
traherent. Sed re infecta fuit discessum. Fuit etiam ibi legatus
Pontificius, qui hortabatur Polonos ad bellum Turcicum, & ob-
tulit toti regno nundinas Iubilæi, vt corraderet pecuniam, quam
insumeret in structuram templi D. Petri Romæ, quod diruebat, &
ex fundamentis nouum ædificare instituerat.

Inuenio tunc inter præcipuos procures frequentem fuisse ser-
monem, stulte facturos Polonos, si regnum suum pecuniâ nuda-
rent, qua possent extrui muntiones ad arcendos barbaros, & inter-
ea præberent occasionem, vt templa Romæ diruerentur, quæ de-
inceps fortassis nunquam ædificarentur qua in re non falsi fuerunt
vates.

*Poloni nolunt
conferre pe-
cuniâ ad stru-
cturam templi
D. Petri Ro-
mæ.*

In Italia res Venetorum aliquo modo restitutæ sunt. Recepit
Patauium, segniter eam urbem Cæsarianis tuentibus, Andreas
Grittus: & quamuis Cæsar valido contracto exercitu fortiter eam
obsedit

*Veneti reci-
piunt multas
urbes.*

obsedit & oppugnauit, capi tamen non potuit: tandem cum Iulius Pontifex ex suis compendijs foedus turbaret, noua bella secuta sunt, quæ Italiæ penè euerterunt.

*Vladislaus cū
liberis ingre-
ditur Vratislauiam.*

Vladislaus Rex, ducens secum liberos Ludouicum & Annam, venit Vratislauiam anno 1511. 29. Ianuarij. Prima & maxime ardua disceptatio fuit de iuramento præstando regibus: nec conuenire potuerunt inter sese Principes Bohemi, & Hungari, quibus spiritus erant præter omnem modum superbi: Proponebant Bohemi, inde ab antiquis vsque temporibus Silesiam fuisse Prouinciam regni Bohemiæ. Regi igitur eo nomine fidem dari oportere à Silesijs.

*Hungarorum
& Bohemorum
disceptatio
Vratislauie.*

Hungari contra allegabant pacta inita inter Mathiam & Vladislaum Olomucij, quibus cautum erat, vt mortuo Mathia sine liberis, Bohemia Hungariæ certam pecuniæ summam lueret, atq; ita demum Silesiam reciperet. Ab hac sententia cum dimoueri non possent, totum negocium in aliud tempus reiectum est, & Reges quasi contemptim habiti sunt. Imo eo ipso tempore vicina loca Silesiæ impunè vexabant latrunculi, cum viderent regem beneficium, sedatum & oppressum fastu suæ nobilitatis nihil posse.

Verum hæc perniciofa consilia postea grauis Nemesis secuta est: cum, vt nunc præ oculis est, Deus regnum superbum & inobediens suo magistratui, vt in Propheta dicitur, anathemate percussit. Vrbs Vratislauiensis cara Regi impetrauit ius Emporij à Rege 12. Februarij, cuius consilij hæc fuerunt rationes.

*Vratislauia
impetrat ius
Emporij à
Vladislao.*

Creuerat ciuitas ex mercimonijs Polonicis, cū illo rudiori seculo Poloni, Vratislauiam modò cum mercibus commearent, nec vltiora loca Germaniæ nossent: Tunc vero relicta ea vrbe, quæ regnum ipsorum penè excoluit, passim noua quærebant Emporia, & simul intra ipsum regnum vectigalibus recentibus res Vratislauensium efficiebant deteriores.

Huic incommodo vt irent obuiam, iura Emporij generalis ciuitati apud Regem obtinuerunt, quæ talia sunt: Vratislauia sit limes Poloniæ & Germaniæ, & neutra gens eam urbem cum mercibus prætereat, sed ibi eas deponant, & inter se transigant. Vt etiam Polonis intercluderentur itinera, Marchio Elector loachimus Francoforti ad Viadrum idem sanxit.

*Vratislauia
nocuit Empo-
rium usurpa-
tum.*

Fuit hoc, vere istius anni in nundinis vrbium Germanicarum & Polonicarum denunciatum. Consilia ista ab initio fortassis non malè cogitata, pessime ceciderunt. Initiumurbationis ortum est ab ipsis Bohemis, qui odio Vratislauensium, Polonis in Germaniam concesserunt transitum, contra mandata Regia.

Deinde Sigismundus Poloniæ Rex, qui longè fratrem vigilantia & dexteritate superabat, regno sua commercia cum Vratislauensi,

lauiensibus interdixit, ita vt nec Poloni Vratislauiam proficiscerentur, nec Germani in Poloniam admitterentur. Inde Vratislauiæ magna fuit solitudo, & tota Silesia grauia detrimenta passa est: multæ etiam ex vrbibus Silesijs, Vratislauiensibus eo nomine grauius succensebant.

Et si autem fuit res plena incommodorum, tamen Vratislauienses, in quartum annum vsque ius suum defenderunt, donec ignauia Vladislai succubuerunt. Reges rebus omnibus infectis 15. Martij Vratislauia profecti sunt.

Vrbs Lubeca ea æstate egregium facinus edidit in mari Balthico, captis multis nauibus, inter quas præcipuæ vehebant æs Cyprium ad Regem Danicum, hostem Lubecæ, quod eo mittebant Fuggeri Augustani, qui post longam disputationem, preces & minas Cæsaris & Principum, aliquid receperunt opera Pontificis, qui Lubecam terrebat fulmine anathematis.

*Lubecensis
Respub. capit
multas naues.*

Celebris apud nostros maiores fuit annus 1512. propter memoriam prælij Rauennatis, quod nos etiam non præterire omnino in historia debemus. Veneti, cum oppugnarentur à Cæsare, Gallo, Hispano & Pontifice, astutè placarunt Iulium, facti ipsi supplices, qui formidans crescentem potentiam Gallorum in Italia, pacem cum Venetis fecit, eosq; vetuit oppugnari.

Galliæ Rex Ludouicus detestatus perfidiam & auaritiam Iulij, non paruit, ideo telum suæ excommunicationis in totum regnum vibrauit Iulius. Gallus, vt vicissim eum vreret, tetigit vlcus minimè tangibile. Perfecit enim, vt quidam Cardinales anno superiori conuocarent Synodum primum Pisas, deinde Mediolanum.

*Concilium Pis-
sanum & Me-
diolanense cō-
tra Iulium.*

Fuerunt in eo coetu quidam viri pī & docti, qui detestabantur scelera Iulij, & petebant emendationem Ecclesiarum: illi, vt retinerent Cæsarem iam nutantem, promiserunt ipsi Pontificatum deturbato Iulio.

Maximilianus oderat quidem scelera Iulij, & dicitur aliquando suspexisse in coelum, & dixisse: Aeterne Deus, nisi tu vigilares, quàm male regeretur mundus per me imbecillum venatorem, & per illum ebrium atque sceleratum sacerdotem Iulium: tamen, quia nolebat euerti auctoritatem Pontificiam, & metuebat potentiam Gallorum, ab amicitia Iulij sese non auertit: sed pactus est inducias cum Venetis, & suos homines iussit adesse Pontifici.

Denunciarunt simul bellum Gallo pro tuendo Pontifice Ferdinandus Hispanus, & Henricus Britannus, vir ingenio vario & ambitioso.

Ludouicus nihī territus tanta mole belli, repressit domi Britannum: in Italiam vero misit Gastonem Fosseium, nepotem ex sorore, cognatum reginæ Hungariæ olim Annæ. Is iuuenis, spiri-

*Gasto Fosseius
Imperator Lu-
dovici Galliæ
regis.*

tus indomiti & inuicti, sub initium anni incredibili celeritate & fortuna magnam partem Italiæ percurrit, vbique victor, tandem ad Rauennam eum consecuti sunt Pontificij duces, instructi à foederatis Principibus, præsertim ab Hispano, qui egregiam manum Hispanorum veteranorum duce Nauarro ipsis miserat.

Rauennale
prælium.

Machinarum
bellicarum
ingens uio-
lentia.

Conflixerunt ipso die Christiani Paschatis, 11. Aprilis, prælio ita cruento, ut ætas patrum nostrorum & nostra, in Europa non viderit simile, cuius cladis causa fuerunt tormenta bellica, quorum impetus planè diabolicus, tunc ferme primum enituit. Hispani duce Nauarro contemnebant Germanos, qui militabant in castris Gallorum, & adeo certam sibi spondebant victoriam, ut hostes, nullo negotio exhibito, paterentur transire amnem, qui castra dirimebat, deinde ubi vim & copiam hostilium tormentorum vident, iubente Nauarro, corpora in terram sternunt, ut pilas machinarum euitarent, atque explosis demum tormentis hostes iam defatigatos conciderent. Sed interea ita horribilis fuit fragor & tonitru tormentorum ab utraq; parte, ut coelum terraque misceri viderentur, & capita abrepta à truncis maximo agmine in campis volitarent, & inuicem præ densitate colliderentur. Galli salubri consilio circumdlexerant machinas ad latus hostilis equitatus, eumq; dissiparunt, plerisque ex præfectis disceptis aut captis.

Nauarrus ca-
pitur à Gallis.

Gasto interfi-
citur victor.

Sero tandem consurgit Nauarrus repressurus Germanos, sed superante equitatu Gallico iam victore, capitur, & priuæ acies Hispanorum disiectæ, in fugam conuertuntur. Verum Gasto, qui intemperantius persequabatur fugientes, auulsus à suis equitibus & cinctus, ab Hispanis iam plane victor trucidatus est, cuius cæde nunciata apud Gallos, omnes captiui penè ex Pontificijs miserabiliter iugulati sunt, & nullum genus crudelitatis prætermisissum.

Heluetij Gal-
los pellunt ex
Italia.

Ceciderunt ab utraq; parte, clade fermè æquata, viginti milia hominum, & flos militaris fermè ex omnibus gentibus tunc extinctus est, victoria autem mansit penes Gallos, qua tamen, amisso duce, non sunt vsi. Nam Heluetij adiuti à Cæsarianis, exercitum victorem quidem, sed imbecillem Italia expulerunt.

Selimus Tur-
cus per patri-
cidium inua-
dit regnum.

Baiazetes ne-
catur ueneno.

Eodem anno & die, Constantinopoli seditione militari acclamatus est Imperator Selimus, Solymani pater. Conatus fuerat anno superiori fraude & vi patrem suum senem & ægrotum regno excutere, sed fuerat victus magna clade in Thracia apud ignobilem vicum, ubi postea ipse Selimus animam exhalauit. Hoc autem anno, astutia & proditione procerum reuocatus à Patre, rapuit imperium. Pater senex, deferens urbem inter gemitus & imprecationes in filium, sequenti die post in itinere à medico Iudæo, iubente Selimo, veneno, quod pharmaco miscuerat, necatus est.

Selimus

Selimus, vt regnum sibi stabiliret, interfecit duos fratres, & septem nepotes ex fratribus, ita vt ex stirpe Othomanica ipse solus superesset. Hoc nimirum est, quod in Plutarcho dicitur: Sicut Geometræ in sua arte quædam proponunt postulata, quæ petunt sibi tanquam nota concedi, vt auditorem facilius possint docere: ita commune postulatum regum esse, interficere fratres propter regna.

*Selimi parri-
cidia horribi-
lia.*

Iugulauit etiam Mustapham Bassam, qui prodito patre, Selimum ad regnum euexerat. Inter tanta bella ciuilia Turcorum, præclara fuisset occasio rei optime gerendæ contra Turcos, sed Polonus tunc agitabat nuptias, & metuebat Moschos: Vladislaus amabat suum ocium, ideo vltro pacti sunt inducias cum Turco.

Sigismundus Rex hoc anno duxit Barbaram, filiam Stephani Transsylvani iam mortui, sororem Iohannis Veidani, Cæsare inuitissimo, vnde etiam graues iræ inter ipsos orræ sunt. Despondebat enim Cæsar Annam filiam regiam, aut sibi aut nepotibus suis, & simul regnum Hungariæ, si Ludouicus sine hærede moreretur.

*Sigismundus
ducit Barba-
ram Transsyl-
uanam.*

Nuptiis Polonicis Cracouiæ interfuerunt, Georgius Bregensis, & Bartholemaeus Monsterbergensis Principes Silesiæ. In ludis equestribus præcipuum præmium datum est Iohanni Rechenbergio equiti Freistadiensi, viro stre nuo, & rei militaris peritissimo, qui tunc viuebat in aula Sigismundi.

*Iohannes Re-
chenbergius
uictor in lu-
dis equestria-
bus.*

Iohannes Veidanus etiam per matrem consilia de nuptiis Regiæ filia agitabat, illiq; iam fauere videbatur Sigismundus: Propter causam etiam Prutenicam, vbi iniuste agere videbantur Poloni, Cæsar Sigismundo erat iniquus. Ideo sæpè misit ad Moschum, eius amicitiam expetiuit, & ipsi auxilia in Sigismundum promisit. Mirabili etiam fato, eodem mense Aprili, 23. die, Poloni graui pugna deuicerunt Tartaros, magna multitudo cæsa est, & capti sunt 16000.

*Maximilianus
expetit amici-
tiam Moschi.*

*Poloni sternunt
Tartaros.*

In Silesia Bartholemaeus Monsterbergensis, vir eloquens quidem, sed præceps & iniustus, indixit bellum Vratislauiensibus, & prædia aliquot mense Octobri exussit. Graue autem detrimentum accepit ad Cantium oppidum, amissis militibus, & duobus signis militaribus: Fridericus Lignicensis coniunxit se cum vrbibus Silesiæ, & audacissimum latronem, qui nominabatur Christophorus niger, Lignicæ laqueo necauit.

*Bartholomæus
Monsterber-
gensis profligatur a Vra-
tislauiensibus.*

Anno 1513. mirabiles tumultus in omnibus fermè regnis Europæ fuerunt. Mense Iulio octo millia Helueticorum, qui defendebant Sfortiam Ducem Mediolanensem contra Gallum & Venetos, qui tunc erant socij, adorti sunt exercitum Gallicum numerosissimum, & omnibus rebus instructissimum, eumq; fœdissimè cum admiratione totius Europæ, profligarunt, interfectis octo millibus hominum & clarissimis Ducibus in fugam coniectis.

*Heluetij sunt
dunt maxi-
mum exer-
citus Gallo-
rum.*

Maximilianus
Cæsar & Hen-
ricus Angliæ
rex superant
prælio Ludo-
uicum Gallie
regem.
Iacobus Sco-
tiæ rex inter-
ficitur in præ-
lio ab Anglis.

Mense Septembri in ora Galliæ Occidentali ad Oceanum Cæsar & Henricus Britannus vicerunt Ludouicum Gallum prælio. Decimo etiam Septembris Iacobus Scotiæ Rex, qui contra fœdus & iuramentum, in gratiam regis Galliæ, inferebat bellum Anglis, à Ducibus Henrici, quos Rex, proficiscens ad bellum Gallicum, in regno reliquerat, cum flore nobilitatis & gentis suæ trucidatus est, ad Thylen fluuium.

Annotatum est, nobilem quendam Scotum, qui Londini in Anglia afferuabatur in carcere, dixisse: Si quidem prælium committetur hodie, scio meum Dominum futurum esse inferiorem, quia animaduerto, in illo conflictu & turbine ventorum, Scotiæ admodum esse contrarios ventos.

Vicentinum
prælium.

Nec sanè sermo ille ratione & euentu caruit: quia certum est, Angelos, custodes imperiorum & ordinis in regnis, grauiter luctari cum malis spiritibus, qui delectantur cædibus, & ordinis diuini turbatione: sicut ostendit historia Persica, vbi Angelus Danieli refert, se multos annos repressisse diabolum, qui impellebat Græcos ad euerfionem regni Persici. Septimo deinde Octobris pugnatum est in Italia ad Vicentiam magno & memorabili prælio.

Veneta urbs
terretur ma-
chinis bellicis.

Vastauerant duces Cæsaris omnem oram Venetam duriter & miserabiliter, dirutis superbis villis, delitijs nobilitatis Venetæ, in ripa Medoaci, tandem ex vicino aggere littoris, explosis globis tormentorum horribili & insueto boatu, ipsam magnificam urbem Venetam terruerant.

Exercitus vero Venetus ulturus illas clades, hoc die conflixit cum Cæsarianis, sed improspere. Agmina enim Italica vix primum conspectum Germanorum & Hispanorum sustinuerunt. Capta sunt omnia signa militaria, interfecti homines septies mille, & plurimi viui in potestatem victorum peruenerunt. Maximilianum in sua fortuna primum deseruerunt Heluetij, qui inuito Cæsare cum Gallo pacti sunt, & duces ipsius in Italia nihil tanta victoria vti sunt.

In Silesia nihil accidit hoc anno memorabile, sed infoelix adhuc fuit forma status publici, cum passim grassarentur latrunculi, & sublata essent commercia cum Polonis. In Moscouia Principi addebat animum amicitia Cæsaris, illum vt facilius retunderet Sigismundus, incepit stipendia quotannis præbere Tartaris, vt subinde bello lacefferent Moschos.

Cruciferorū
seditio in
Hungariam.

Crudelis illa seditio & laniena Cruciferorum incidit in annum 1514. Frequens erat sermo inter omnes ordines, nimis grauem esse socordiam nostrorum Regum, quod in illa ciuili dissensione Turcorum, non retraherent ad se ditiones auulsas à regno Hungariæ. Sed Vladislaus, cui dulce erat suum ocium, & qui erat indulgentissimus erga suos procures, nihil se commouebat.

Thomas

Thomas vero Archiepiscopus Strigoniensis, legatus Pontificius, proposuit venalem vitam æternam illis, qui nomina darent ad bellum Turcicum, eosque signabat cruce: ibi subito confluit amplissima quædam colluies perditissimorum hominum ex tota Hungaria, & simul consurgebant ingentia agmina rusticorum, qui detestati tyrannidem nobilitatis, præsertim Episcoporum, in castra accurrebant. In Pannonia enim ex negligentia Regis creuerat apud nobilitatem fastus, luxus, & crudelitas enormis in subditos.

Caterua illa rustica electo duce, subito totam ferme Pannoniam rabie inaudita peruagata est, ubique trucidata nobilitate & Episcopis, ex quibus ditiores et clariores palis, teterrimo genere supplicij, viuos solebant configere. Ad eum modum cum grassarentur, coniunxerunt se nobiles & ciuitates iubente rege, & ductore quodam Bornemissa feliciter aliquoties pugnatum est cum Cruciferis, ex quibus multi concisi sunt, multi etiam Budæ supplicij affecti.

Tandem vero Iohannes Veidanus, Stephani filius, qui postea regnum inuasit, ad internecionem cum ipsis præliatus est, & deleta multitudine comprehendit duces, in quos sæuijt exemplis, quæ vix cadere poterant in sensum humani pectoris. Georgium enim, Imperatorem Rusticorum, in equuleo extendit, caput ipsi corona ex ferro candenti cingit, venas aliquot aperit, & sanguinem profluentem Lucatio fratri Georgij potandum præbet, deinde præcipuos ex rusticis, quos inedia tridui excruciauera, cogit vt dentibus artus Georgij adhuc spirantis lacerent & vorent.

Iohannis Veidani crudelitatis.

Inter illos cruciatus nullum edebat gemitum, tantum precabatur, vt Lucatio fratri, quem ipse inuitum ad hoc bellum traxisset, parcerent. Laniatis membris ipsius, cum iam expirasset, viscera ipsi extrahunt, dissecant, eaque ahenis cocta verumque assata militibus voranda proponunt, eosque demum illis Thyesteis epulis satiatis, vnâ cum Lucatio longis & diris supplicij interficiunt.

Non extat simile exemplum sæuitiæ planè inhumanæ in historia mundi: ideo non mirum est, si Deus hanc tantam rabiem in domino & gente sua ultus est, immixtis latronibus Scythicis, qui penè soli ab omni hominum memoria propter crudelitatem fuerunt celebres: per quæ enim quis peccat, per eadem puni-

Sæuitiæ inhumane exemplum.

Accitæ sunt copię ex Bohemia & Silesia in Hungariam, sed illæ re iam perfecta venerunt: sedarunt tamen motus, qui alioqui fuissent orituri contra Episcopos, & fortè contra ipsum Regem. Die natali Mariæ, ad Borysthenem fluuium pugnatum est nobili prælio inter Moschum & Sigismundum.

*Sigismundus
ad Borysthe-
nem Moschos
ingenti pre-
lio fundit.*

*Maximilianus
liberat Mos-
chos captiuos.*

Tanta fuit confidentia Moschorum, vt Polonos, numero lon-
gè inferiores, vltro paterentur transire fluuium, sed in ipso confli-
ctu opera sclopetariorum, quibus carebant Moschi, sunt victi. In-
terfecti sunt ad triginta millia, & plurimi capti. Ex illis Sigismun-
dus Rex Proceres quatuordecim misit ad Leonem Pontificem, sed
in itinere Cæsar eos liberauit, & ex Lubeca domum remisit. Ea-
dem tamen hyeme cogitatum est de rationibus, quibus Sigismun-
dus posset reconciliari Cæsari, & institutum est, vt reges ipsi coram
anno sequenti conuenirent.

*Selimi pugna
acerrima cum
Persis.*

Die Augusti 26. acerrimum prælium commissum est inter
Selimum Tyrannum Turcicum & Ismaëlem Sophum, regem Pers-
icum, ad oppidum Choim, situm in ripa Araxis, vbi post longam
dimicationem, Persæ iam victores territi tormentis, & vulnere sui
regis, campo cesserunt, sed reliquerunt Turcis victoriam admo-
dum cruentam. Ceciderunt vero ex Selimi exercitu supra tri-
ginta millia hominum, & equitatus Europæus penè totus deletus
est.

*Maximiliani
Cæsaris &
Regum Hun-
garie atq; Po-
lonie conuen-
tus.*

Nobilis conuentus Cæsaris cum regibus Hungariæ & Polo-
niæ, fuit anno 1515. ad Viennam, 16. Iulij. Egregium fuit studium
Sigismundi erga Cæsarem, cum quo redire in gratiam omnibus
modis cupiebat. Dictus erat primum dies ad medium mensis Fe-
bruarij Posonij. Deinde in Martium vsque Cæsar rem protrahi
voluit: Proceres Pannoniæ libenter turbassent totum negocium:
sed instabat Sigismundus, & mense Martio Cracouia egressus est,
quamuis Mechouiensis, illius temporis celebris Astrologus, pa-
lam prædiceret, Reges ante medium mensis Iulij Cæsarem non vi-
suros.

*Mechouius
celebris As-
trologus.*

*Bartholmæus
Monsterber-
gensis perijt
in Danubio.*

Posonij Cæsar per Legatos cum Regibus de matrimonijs
liberorum tractauit, & dum huc illuc cursitant nuncij, Barthole-
mæus Monsterbergensis, legatus Vladislai ad Maximilianum, na-
uigans Danubium, in vndis perijt, magna cum lætitia Vratislau-
ensium, quos criminatus fuerat apud regem, & vt multa illis in-
diceretur perfecerat, quam etiam Rex exoratus ipsi Principi iam
donauerat, 16. demum Iulij Cæsar Vienna Pridie egressus, cum
Regibus patenti in campo ad pyrum arborem conuenit.

Scribitur Hungaros, cum procul aspicerent turmas Cæsaris
ad radios solares ferro collucentes, expauisse, & nunciasse Sigis-
mundo Regi videri sibi, reges parum tuto se armato Cæsari cre-
dituros: neque enim ad colloquium amicum opus fuisse armis,
quibus renunciauit Sigismundus, se optimo Cæsari nequaquam
diffidere, & omnino processurum, sequerentur fanè ipsi, si ita vides-
retur.

Vbi inter se amicissime consalutassent, dicitur Cæsar in hæc
verba prorupisse: Hæc est dies, quam fecit Dominus, exulte-
mus &

mua & lætemur in ea. Subiecit Rex Sigismundus : Faciat Deus, cle-
mentissime Cæsar, vt hic noster congressus sit faustus & salutaris
nobis, & toti orbi Christiano.

Maximiliani
& Sigismun-
di salutatio.

Reges deinde inuitati, Cæsarem Viennam comitati sunt :
vbi alteri ex nepotibus Cæsaris promissa est Anna Hungarica, Lu-
douico autem Maria Burgundica, filia Regis Philippi. Actum
etiam de successionibus, & certa inita pacta, si regna illa carerent
sobole mascula ex stirpe Regum, successionem transferri debere ad
Principes Austriacos, nepotes Cæsaris, & de eo solennes literæ
consignatæ sunt.

Maximilianus
inuit pacta
de successioni-
bus cum regi-
bus.

Annæ Hungariæ, Viennæ regia corona à Cæsare imposita
est, eamq; vnà cum Maria educauit. Obtinuit etiam Sigismundus
à fratre, vt Emporium Vratislaviense abrogaret, quod Rex nimis
facilis concessit, & prouinciam suam graui detrimento affici passus
est. Ita impredientibus Polonis, Silesiæ duo ornamenta, Academia
& Emporium adempta sunt.

Vratislaviens-
se Emporium
abrogatur.

Vere eiusdem anni Iohannes Transsylvanus, cui proceres
Pannoniæ filiam Regis, & gubernationem regni promittebant, vt
congrementibus regibus, ipse singulare exemplum fortitudinis
ostenderet, collectis copijs Turcos adortus est, sed eo cum euentu,
vt victus, & castris exutus ab hoste fugiens domum rediret.

Iohannes Trāsa-
ylvanus pro-
fligatur à
Turcis.

Sub finem etiam Autumni Cracouiæ Apoplexia extincta est
Barbara regina, quam Poloni multum commendant ob egregiam
pietatem & virtutem in omni genere. Vt autem firmior esset con-
cordia, promisit Sigismundus Cæsari, se ex ipsius arbitrio du-
cturum secundam vxorem, atque ita annitente Maximiliano,
promissa est ipsi Bona, Iohannis Galeacij Ducis Mediolanensis
filia, quæ olim desponsata fuerat Iohanni Coruino.

Barbara Re-
gina Poloniæ
moritur.

In Silesia fuerunt nuptiæ inter Elisabetham sororem Sigis-
mundi, & Fridericum Principem Lignicensem, quas conciliauit
Iohannes Turzo Episcopus Vratislaviensis. In agro Mediola-
nensi 13. Septembris tribus horis ante solis occasum, Heluetij, qui
tunc, vt olim de Spartanis dictum est, ignem spirabant, adorti
sunt iniquo loco castra Regis Francisci Gallici, qui transierat in
Italiam, vt recuperaret Ducatum Mediolanensem: Pugna pro-
tracta est in quartam noctis horam, donec occidente Luna caligo
prælium diremit, quod tamen prima luce sequentis diei redinte-
gratum est, tandem cum Heluetij numero pauciores, & impransi
fortissimè se defenderent, deserti à socijs, & superati multitudine
hostium supra quinquies mille ex suis amiserunt, plures etiam illu-
stres Galli in prælio ceciderunt.

Bona Medio-
lanensis despo-
sata Iohanni
Coruino nu-
bit Sigismun-
do Regi Po-
loniæ.
Fridericus Li-
gnicensis duc-
cit sororem
Sigismundi
Regis.
Franciscus Gal-
licæ Rex præ-
lio fundit Hel-
uetios ad Me-
diolanum.

Vladislaus
rex Hunga-
riæ & Bohe-
miæ moritur.
Ferdinandus
Hispaniæ &
Neapolis rex
moritur.
Vladislai re-
gis natura.

ANno 1516. mortui sunt duo Reges maximi nominis, 13. Martij Vladislaus, anno ætatis suæ sexagesimo primo. Deinde in Hispania Ferdinandus, qui omnium regnorum hæredem reliquit Carolum Maximiliani nepotem.

Fuit Vladislaus quidem Princeps non admodum ingenio-
sus, sed tamen præditus iudicio non malo, peritus linguæ latinæ,
amans iusticiæ & quietis. In grauioribus deliberationibus, vbi
multorum sententias audiuiſſet tacitus, tandem, si quis scopum ne-
gocij attingere videbatur, solebat disputationem hac voce finire,
Doberſi: vnde à multis hoc nomine appellatus est. Beneficentia
& clementia in eo fuit eximia, adeo vt eo nomine præcipuè laudem
quereret, quod neminem vellet offendere. Ideo eius facilitatē mul-
ti ex potentibus sceleratè abusi sunt.

Vladislaus
rex fuit simi-
lis Arcadio
Cæsari.
Ludouici Re-
gis tutores.

Denique, si facienda est collatio, videtur non dissimilis fuisse
Arcadio Romano Cæsari, post cuius ætatem etiam statim dilace-
ratio imperij secuta est per Gothos & Vandalos. Filio suo non-
dum decenni constituit tutores, Cæsarem & Sigismundum fra-
trem.

Selimus asper-
natur conuen-
tus Christiano-
rum.

Selimus Turcicus excitatus fama de conuentu Regum supe-
rioris anni, & metuens ne arma coniungerentur contra ipsum, in
Thraciam ex Asia redijt, duplex agmen prædabundum in Panno-
niam emisit, sed vbi ipsi nunciatum est, conuentus regum Christia-
norum solere tantum celebrari speciosis concionibus, & magnificis
conuiujs, rursus arma in orientem conuertit.

Maximilianus Cæsar ex pacto misit oratores in Moscouiam,
qui facerent pacem inter Moschum & Sigismundum. Sed illi re in-
fecta redierunt. Tartari hoc anno crudelissimè Russiam vastarunt.
Maxime memorabilia negocia continet annus 1517. cuius initium
totum orbem terrarum compleuit fama de Aegypti excidio, &
delectione regni Mamaluchorum. Capita euentuum breuissimè
nominabo.

Selimus dele-
to regno Ma-
maluchorum
occupat Æ-
gyptum.
Selimus gessit
asperissima
bella.

Campſon rex Aegypti formidabat crescentem potentiam Se-
limi, illiq; nisi quiesceret, bellum denunciauit: hoc fuit initium il-
lius belli, quo, meo iudicio, post bella punica, nullum in genere hu-
mano fuit asperius. Intra spacium medij anni quinquies prælio a-
cerrimo dimicatum est, & amissa sunt duo magna regna, Syriacum
& Aegyptium.

Selimi victo-
rie in Syria
& Aegypto.

Die Augusti 26. anno 1516. qui etiam est dies pugnae ad
Arbelam, Selimus in Syria ornatissimum exercitum Sultani Aegy-
ptij vicit, proditione cuiusdam ductoris, qui in pugna ad Turcos
defecit,

defecit, in fuga Rex Campson labore & moerore animi sine vulnere exanimatus est. Secundo, Selimus in aditu Aegypti rursus cruentissima pugna deleuit magnum exercitum Mamaluchorum. Tertio, 24. Ianuarij anni 1517. idem Selimus non procul à Memphi, magno prælio Sultanum nouum, Tomumbeium superauit, sed tamen robur sui exercitus ab equitatu hostium deletum est. Quarto, occupata vna parte vrbs illius amplissimæ, Mamaluchos in parte munita fortissimè pugnantes deuicit: vbi rursus is fuit ardor animorum, vt Selimus iam de victoria & de vita inciperet desperare, sed tunc etiam à suis proditi fuerunt Mamaluchi. Selimus contra datam fidem illos, qui se dediderunt, omnes interfecit. Vltimo ad ripam Nili Tomumbeium, qui contraxerat reliquias & omnes vires regni, victum cepit cum multo sanguine suorum, eum deinde in vrbe Memphitica excruciatum tormentis, quæ ipse constantissimè pertulit, 13. Aprilis, qui fuit dies lunæ Christiani Paschatis mulæ impositum & laqueo ex collo pendente, per totam vrbem circumductum, ad frequentissimam portam vrbs suspendi iussit.

Campson Rex
extinguitur.

Tomumbeius
Rex necatur
à Selimo.

Hic fuit finis regni Mamaluchorum in Aegypto, qui tenuerunt eam annos 260. Fuerunt autem Mamaluchi serui venditi in Aegyptum ex ea regione, quæ adiacet ponto Euxino & paludi Mæotidi, versus Moscouiam, vbi nunc sunt Circassi. Ibi exercebantur ad militiam abiurata doctrina Christi, amplectebantur furores Mahometi: sicut ipsum nomen significat circumcisos: tandem euehebantur ad honores & ad regnum.

Mamaluchi
quales homines
fuerunt.

Tristis autem ista seruitus & calamitas Aegypti, quæ olim fuit florentissimum regnum, commonefaciat omnes homines de ira Dei aduersus peccata generis humani.

Aegyptus
punita est propter
blasphemias in
Christum.

Neque enim dubium est, hoc regnum ita miserabiliter discerptum fuisse, quod primum Arii furores genuerit, & latè propagauerit, & quod deinde odio Christianæ religionis, sicut semper istius gentis fuit curiositas & petulantia enormis, Sarracenos & Mahometanos attraxerit.

In Pannonia inæelix orphanus Ludouicus spernebatur à suis proceribus, qui iam constituebant factiones inter sese. Vere huius anni fuit conuentus Budæ, vbi actum fuit de gubernatore constituendo in regnum, & magna erat autoritas Iohannis Veidani, qui ad eam dignitatem aspirabat: miserunt legatos Budam Cæsar & Sigismundus, vt Iohannem, cui nihil fidebant, impedirent.

Venit etiam eò Nicolaus Schombergius nobilis Misnensis, qui in Italia fuerat ingressus religionem Dominici, vir eloquens, vaferrimus, & plane natura Italica imbutus. Missus fuerat in Hungariam à Leone, suadente hoc Iulio Medice fratre Pontificis. Cæsari ex ipsa Roma significatum fuerat, vt obseruaret artes istius Monachi, quæ essent mirabiles.

Nicolaus
Schombergius
legatus Pontificis
ad regnum
Hungariæ.

In ipsa

In ipsa tractatione primum mirificè omnium mentes sibi conciliauit, & iam bene de ipso sperabat Cæsar, sed tandem, vbi se patefecit, animaduersum est, eum hoc agere, vt Pontifici permitteretur potestas collocandi in regnum Hungariæ gubernatorem, qui ex ipsius arbitrio ibi regeret, ipsiq; pareret. Tali enim artificio aula Romana conabatur illud potens regnum ad se trahere. Valde autem offendit Cæsarem ista improbitas, neque in tanta dissensione tunc aliquid potuit perfici.

Nicolaus Schombergius offendit Maximilianum Cæsarem. Elisabetha coniunx Friderici Lignicensis moritur.

Floruit deinde ille Schombergius in Italia multos annos, creatus est Cardinalis, & à Carolo Cæsare impetrauit Archiepiscopatum Capuanum. In Silesia 17. Februarij decessit Elisabetha Polonica in puerperio. Morseius fuit admodum detrimentosa Friderico Principi marito, qui ex eo coniugio, si præsertim vixisset Vladislaus frater, potuisset crescere.

Lutherus ordinatur in stationem doctrinæ sacræ.

Hoc etiam anno fulgere coepit lux doctrinæ Christi, repurgatæ à D. Luthero. Circumferebantur venales indulgentiæ Romani Pontificis, cuius lacunas, opes totius Europæ in illis sumtibus bellorum, & profusionibus ad luxum, plusquam Persicum, non poterant explere. Tanta autem fuit impudentia quæstorum Pontificiorum, vt publicè prædicarent, ad tinnitum argenti coniecti in cistam, subito animam liberam ex cruciatibus purgatorij in cœlum euolare.

Lutherus taxat indulgentias.

Lutherus verò, vir egregiè doctus & pius, excitatus à Deo, Pridie Calendas Octobris ad valuas templi Vitebergensis, in arce, vbi die omnium Sanctorum solebant esse insignes nundinæ Indulgentiarum, hora duodecima Propositiones affixit, quæ grauiter taxant impiam audaciam Pontificiorum, monstrant veram doctrinam de conuersione, & remissione peccatorum propter obedientiam, & mortem filij Dei. Vnde deinceps, semel motis rebus, paulatim alij articuli, obscurati fecibus Pontificijs, illustrati sunt, & magna lux, Dei beneficio, cœlestis vocis accensa.

Religio in toto orbe terrarum immutata est.

Tempus hoc emendationis prædictum fuit à Iohanne Husso morituro, & à Iohanne Hilteno Isenacensi, Monacho Franciscano. Intuenti vero historiam mundi, mirum est quod intra viginti annos, ferme in toto orbe terrarum motæ sunt disputationes de religione, & multæ factæ mutationes. Nam primum latissimæ illæ terræ Indicæ & Aphricanæ, recens inuentæ, quæ fuerunt implicatæ tetrus idolis, magna ex parte doctrinam Christi acceperunt. In Asia secta Mahometica in duas partes scissa est, & Persæ novos instituerunt cultus. Nunc vero, præeunte Luthero, paulatim magna pars Europæ oculos sustulit ad Solem iusticiæ Filium Dei, relictis tenebris Pontificijs.

Bellum Venetum finitum est foedere, quod in Belgico factum est Nouioduni inter Franciscum Regem & Carolum, conditionibus

bus iniquissimis adolescenti Carolo, ideo non modò cito turbatum est, verum etiam causam præbuit sæuis bellis, quæ vix hisce proximis annis restingui potuerunt. Sub finem Septembris Glogouia in Silesia penè tota miserabiliter conflagrauit: perierunt in incendio plurimi homines.

Frâcisus rex Gallie & Carolus Hispanus iunguntur foedere.

Selimus deuictis regnis Orientis, aspirabat ad imperium Europæ, & reuersus in Thraciam, parabat bellum terra marique in orbem Christianum. Maximilianus Cæsar, qui erat in excubijs pro suo imperio, indixit conuentum ordinum Imperij Augustam, anno 1518. belli Turcici causa, vbi conclusum fuit, vt Gallis & Venetis in societatem belli pertractis, Pontifex, Hispanus & Veneti, classe Græciam inuaderent, Cæsar vero auxilijs Germaniæ, Galliciæ & Angliæ, ex Pannonia Turcos adoriretur: descripta fuit etiam formula militum & pecuniæ in hanc sacram expeditionem, & videbantur omnium studia in hoc bellum esse erecta.

Selimus parat bellum in regna Christianorum.

Maximilianus deliberat de bello Turcico.

Vocatus fuit etiam Augustam Lutherus ad Cardinalem Caietanum, qui eum minis terrere voluit, vt caneret palinodiam. Ipse in illo tantorum certaminum exordio, aliquanto motus à Pontificijs, promisit Cardinali, se deinceps silere velle, modo etiam aduersarijs suis silentium indiceretur. Sed cum hoc nequaquam impetrasset, & tantum adigeretur ad reuocationem, Augusta discessit, & telam, quam Deus ipsum ordiri voluit, constanti animo pertexuit.

Lutherus Augustæ sistitur Caietano Cardinali.

Pulcherrimas cogitationes Maximiliani de inferendo bello Turcis, & rursus furores Selimi de evertendis Ecclesijs, & regnis Christianorum, vtriusque mors interrupit. Inuaserat Cæsarem lenis & lenta quædam febricula: Medicus vero minus cautus propinauit ipsi pharmacum deiectorium potens, tempore non opportuno, inde & febris aucta est, & diarrhææ colliquatiuæ multorum dierum, ita vires affligerunt, vt vim morbi amplius non ferrent.

Maximiliani Cæsaris mors & eius uirtutes.

Decessit igitur Cæsar optimus 12. Ianuarij, anni 1519. apud oppidum Vellsum, & ex testamento in noua ciuitate sepultus est sub ara, ita vt sacerdos, panem consecratum attollens, supra pectus Cæsaris consistat.

Fuit in eo ingenij & corporis robur planè heroicum, atque is est, qui Deo iuuante inclitam familiam Austriacam ad illud supremum fastigium honorum, vbi nunc sceleriter fulget & floret, euexit. Expertus est in sua gubernatione vtramque fortunam, quam tamen magnitudine & mediocritate animi egregiè tulit. Nupta ipsi fuit Maria Burgundica, quæ non solum opes & regiam dotem, verum etiam bella & ærumnas attulit: quo tempore ipse tamen potentem & vaferrimum regem Galliciæ Ludouicum Vndecimum, etsi omnibus rebus inferior, repressit: & prouinciâ suâ, aliquot splendidis victorijs partis, tutatus est.

Mortua

Maximiliano
eripitur spon-
sa à Gallo.

Mortua Maria, & quidem infelici ex casu, contraxit coniugium cum muliere Gallica, quam nouo & detestando scelere, ipsi in itinere eripuit petulans & impurus rex Carolus Octauus, & modestissimam virginem, filiam Maximiliani, Margaritam, quæ voluntate patris sui ipsi fuerat desponsata, ex Gallia cum contumelia domum remisit. Inter istas calamitates & dolorem insignem, tamen veram animi æquabilitatem retinuit. Gallo, appetenti regnum Italiae & Europæ, restitit, & paulò post vidit eum extinctum florenti in ætate, & scelerum suorum dare poenas.

Gessit deinde varia bella, Gallicum, Helueticum, Venetum: ubi eius virtus & industria enituit, ita vt Imperio Germanico amissum decus & robur redderet. Respublica Veneta à condita vrbe non est grauius afflictæ, quàm ab hoc Cæsare, quem tanquam imbecillum contemnebat.

Memoriæ proditum est, legatos ipsorum, fiducia potentiæ elatos, Romana & superba voce bellum illi denunciasse: S. P. Q. Venetus indicit bellum Maximiliano: quibus Cæsar sapiens & placidus respondit: Ite, inquit, & gerite bellum simili stultitia, qua indixistis.

Sed dolendum est, nondum inuentum esse virum aliquem literatum, & rerum in vita peritum, qui historiam tanti Cæsaris ordine & eleganter describeret, cum tamen ipse Cæsar, non solum in doctos esset munificus, verum etiam lectione & scriptione historiarum inprimis delectaretur. Ego in hoc breui scripto plura commemorare nec debeo nec possum.

Selimus in
Thracia ex-
tinguitur
luc.
Carolus Au-
striacus crea-
tur Cæsar.

In Thracia vero venenum veneno extinctum est. Selimus enim propè illum pagum, ubi ipse ante annos septem patrem suum senem bello adortus fuerat, pestilentia iugulatus est, 28. Iunii Francofurti ad Mænum renunciatus est Cæsar Carolus Austriacus, Hispaniarum Rex. Historia & disceptatio electionis, quæ est insignis, legatur apud Sleidanum.

Friderici Ele-
ctoris Saxo-
nie sapientia.

Enituit tunc prudentia & dexteritas singularis Friderici Saxoniae Electoris, qui non modo delatum sibi imperium ab omnibus Electoribus recusauit, excusatione ætatis vsus, verum etiam, cum voluntates principum vehementer essent distractæ, studijs partium Gallicarum atq; Austriacarum, ipse, ne ex dissensione ciuili accenderetur bellum in Germania, autor fuit, vt singuli Electores sanctissimè iurarent, non se habituros vllum pro Cæsare, nisi eum, qui ex communi consensu omnium esset electus.

Solymanus
succedit Sc-
limo patri.

Pecuniam grandem, quam ipsi obtulerant legati Caroli, reijciebat constanter, & vt idem sui aulici facerent, iussit. Meminerunt aliqui ex senioribus, dixisse Principem illum: Equidem quæro virtutem, sed eam cum non inueniam, accipio potentiam. Selimo successit filius vnicus Solymanus, natus ex muliere Scythica, filia regis

regis Bosphorani: contudit eodem anno satrapam Syriæ, qui antiquum regnum Mamaluchorum restituere conabatur, victoria magna, sed non incruenta.

In Prussia accensum est bellum inter Sigismundum & Albertum Brandenburgicum Prussiæ Magistrum, qui volebat haberi pro Principe Imperij, & à Polonis reposcebat vrbes olim occupatas proditione subditorum Ordinis. Durauit bellum illud totum quadriennium, & si Albertus impetrasset auxilia Germanica, sicut sperabat, non cessisset Polonis, sed demum noua & inopinata compositione bellum sedatum est. 2. Augusti anno 1520. Nissæ in Silesia moritur Iohannes Turso Episcopus Vratislauiensis: Fortuito vero excitato incendio, aiunt magnam partem cadaueris ante sepulturam flammis esse absumtam, quod ipsum fuit omen emendationis & repurgationis Ecclesiarum in Silesia.

Albertus Brandenburgicus gerit bellum cum Polonis.

Electus est in locum defuncti nobilis Iacobus Salzensis, Legum doctor, qui nomine regio ducatus Glogouicensi præerat, & Ladislaum Sternbergium fuerat comitatus ad comitia Francofurtensia, ubi propter illustrem operam nauatam Carolo, aulæ regiæ factus est carus. Præfuit Ecclesijs cum laude sapientiæ & moderationis ad annos 19. fuit alienus à sæuitiâ, ad quam alioqui flabella Diabolorum Episcopos solent accendere.

Iacobus Salzensis Episcopus Vratislauiensis.

In littore Oceani congressi sunt Galliæ Rex & Henricus Anglus. Fuit tantum mutua ostentatio opum & splendoris aulici. Ad duxerat Henricus ligneam domum mirifici operis, illi inscripserat: Cui adhæreo, præest. Certabant enim inter se Carolus & Franciscus, inter quos iam semina noui belli oriebantur, vter sibi coniungere posset Britannum. Sed Carolus nauigans ex Hispania ad hunc diuertit, eumq; ab amicitia Galli auertit. 22. Octobris, Carolus celebri pompa Aquisgranum ductus est, & postridie solenni cum ritu coronatus.

Franciscus Gallus & Henricus Anglus cōgrediuntur.

Carolus coronatur Aquisgrani.

Fridericus Saxoniae Elector, propter valetudinem substitit Coloniae, eoque vocauit ad se Erasmus Louanio, cuius iudicium de Lutheri doctrina sciscitatus est: Erasmus festiuè respondit: Duo esse magna peccata Lutheri, quod attigisset coronam Papæ, & ventres Monachorum. Deinde significauit genus doctrinæ rectum esse, sibiq; probari, sed suadebat, hortaretur Princeps Lutherum, vt quædam minus horride diceret.

Friderici Electoris Saxoniae colloquiū cum Erasmo.

Anno 1521. factum est initium calamitatum Hungaricarum, & perrupta repagula, quæ diu Turcos à ceruicibus Pannoniæ auerterant. Principes occupati erant in apparandis nuptijs, Budæ Ludouicus adolescens quindecim annorum ducebat Mariam Burgundicam: Lincij Ferdinandus Austriæ Archidux, anno ætatis decimo nono celebrabat nuptias cum Anna Hungarica mediocri cum pompa.

Ludouicus & Ferdinandus celebrant nuptias.

*Hungari stulta
superbia
irritant Turcos.*

Interea Solymanus insidiatus est regno Ludouici, & quidem attractus fuit ex stulta superbia procerum regni. Miserat Solymanus legationem in Pannoniam, quæ pro more phrasi Turcica, denunciabat Ludouico, consedisse Solymanum in paternum solium, & iam portam ipsius regiam patere omnibus, qui aut pacem aut bellum poscere vellent: deliberarent igitur Hungari, vtrum placeret.

Superbi Principes legatum illum Turcicum retinuerunt, posita ipsi custodia. Disputabant enim, vindicandam esse hoc pacto iniuriam Selimi, qui ante triennium legatum Pannonium apud se detinuisset. Venerat is ad Selimum iturum ad bellum Aegyptium, eumque ille in castris secum circumduxerat, sed demum Constantinopolin reuersus, honorificè eum in patriam remisit.

Nunc igitur similiter plectere volebant filium Solymanum, quem aspernabantur, tanquam adolescentem, eumque stolidum, de ditum voluptatibus, & omniuni rerum imperitum. Sigismundus Poloniae Rex, ad quem similis legatio Turcica peruenerat, misit Budam ad nepotem & Senatui Pannonium, eosque monuit, vt vnà secum ablegarent Constantinopolin aliquos ex suis, qui inducias paciscerentur cum Turcis, neque eos in hac ætate Regis, & rerum perturbatione irritarent. Verum consilium Sigismundi neglectum & reiectum est, & existimabatur Hungaris satis esse virium ad arcendum filium, cuius patrem non formidassent.

*Leo Pontifex
putatur Turcos
immississe
Hungaris.*

Solymannus ista detentione sui legati irritatus, bellum in Pannoniam molitur. Multus tamen fuit eo tempore sermo, Leonem Pontificem, qui metuebat Italiae, & simul irascebatur Hungariae, quod suum gubernatorem accipere noluisset, pretio in aula Turcica effecisse, vt bellum in Pannoniam transferretur: quam post castigationem aliquam opinabatur facilius accepturam fore.

*Solymanus occupat
Belgradum.*

Collecto igitur exercitu, dum nostri epulantur & ludunt, Belgradum, Hungariae & Europae repagulum, adoritur & acerrimè oppugnat. Nostri sero expectati conueniunt segniter, vrbs Vratislauiensis etiam misit quingentos pedites. Sed antequam ad hostem peruentum est, iam Belgradum 21. Augusti captum est cum ignominia vniuersi orbis Christiani, qui eam arcem contra abauum Solymani Amurathem, & proauum Mahometum, duo fulmina bellica, fortissimè olim defenderat.

*Carolus Caesar
agit conuentum
Vormatiæ.*

*Lutheri confessio
in conuentu
Vormatiensi.*

In Germania conuentum imperij agebat Carolus nouus Caesar, ad quem euocatus est Lutherus: is coram Caesare & Principibus publicè & intrepidè confessionem suam edidit, testatus est, nullo modo veritatem Euangelij sese deserturum & abiecturum: Publica fides ipsi est seruata, in reditu vero, iubente ita suo principe, qui eum, sicut Abdias olim Prophetas, suffurabatur, in suam Pathmon ductus est, & fermè biennio Viteberga abfuit.

Caesar

Cæsar persuasus consilijs suorum, qui traducere in suas partes cupiebant Pontificem, Lutherum & omnes socios ipsius proscriptis. Et fuit sanè hoc quaestuosum aulae. Pontifex enim deserto Gallo transiit ad Cæsarem, & hoc anno ductores Pontificij & Cæsaris, Prosper Columna & Ferdinandus Piscarius bellator virtutis & fortunæ mirificæ, Gallos victos & fusos Mediolanensi ducatu eiecerunt.

Lutherus pro-
scribitur à Cæ-
sare & duci-
tur in Patha-
mon.

Caroli Cæsa-
ris copiae oc-
cupant ducatum
Mediolanen-
sem.

Pontifici vero gaudium hoc non fuit solidum. Statim enim post nuncium victoriæ Mediolanensis interijt, hausto veneno, vel in vino, vel, vt creditum est, inter familiaria catapotia, quæ singulis mensibus, pro iuuanda valetudine, solebat deuorare. Decessit etiam hoc anno Iohannes Capnio, præceptor nostri Philippi, illustrator linguæ Græcæ & Hebrææ.

Leo Pontifex
tollitur ueneno.

Iohannis Cap-
nionis uita.

Romæ audiuerat Iudæum docentem linguam sacram, cui *διδάκτωρ* numerabatur pro singulis horis singuli aurei. In auditorio etiam Argyropyli Græcè legit periodum ex concione Thucydidea scitè, eamq; rectè interpretatus est: ibi senex Argyropylus illacrymans exclamauit: Græcia nostro exilio transuolauit Alpes, cum sentiret studijs linguarum artes & eruditionem Græcam etiam in his horridioribus gentibus accendi.

Fuit illi longum bellum cum stultis & auaris Monachis, qui nihil aliud effecerunt, nisi quod stulticiam suam mundo deridendam propinarunt, & animum addiderunt Luthero, vt totum regnum Monasticum & Pontificium cum applausu Germaniæ conuelleret. 30. Maij mortuus est Georgius Bregenensis in Silesia, frater Friderici, Princeps ingeniosus quidem, & optimè educatus in aula Maximiliani Cæsaris, sed corruptus crapula & voluptatibus. Hæredem habuit fratrem Fridericum.

Georgius
Bregenensis
moritur.

Nono Ianuarij anni 1522. Romæ mirabili casu in Pontificem electus est Adrianus vir Belgicus. Natus fuit ex parentibus fortunæ admodum tenuis, Louanij nutritus est ex eleemosyna, innotuit propter laudem industriæ & doctrinæ: ascendit subinde per gradus ad honores, factus est gubernator Academiae, vocatus est demum in aulam, vt erudiret adolescentem Carolum, qui tamen in discenda lingua latina minus obsequens fuit præceptori, abductus ab alijs ad exercitia equestria.

Adrianus Tra-
iectensis crea-
tur Pontifex.

Adrianus fuit
præceptor Ca-
roli Quinti.

Ipse Carolus Cæsar, post multos annos, cum orationem latinam Genuæ eleganter recitatam minus intelligeret, conuersus ad suos: Nunc, inquit, agnosco adhortationes præceptoris mei fuisse veras, qui sæpe prædicebat, me puerilis incuriæ daturum aliquando poenās. Dolco enim me flores & elegantias sermonis istius non rectè assequi.

Carolus Quintus
accusauit
incuriam ado-
lescentiæ suæ
in discendo.

Adrianus demum in Hispania est factus Episcopus, & vbi Carolus illa regna adeptus est, cum imperio toti Hispaniæ præfectus est. A Leone lectus est in Senatum Cardinalium anno 1517.

Adriano ere-
cti sunt arcus
triumphales
in Belgico in-
uercundi.

Et nunc demum, postquam diu litigassent inter se Cardinales, nec illi fluctus æmulationum mutuo possent sedari, iste absens, alienigena & incognitus Romanis, ad Pontificatum euectus est.

Adrianus fuit
ineptus ad gu-
bernationem.

In Belgico sunt ipsi erecti arcus triumphales, & pro more gentis, ornati dictis sacris petulanter detortis. Ita enim fuit scriptum: Traiectum plantauit, Louanium rigauit, Cæsar dedit incrementum. Vir quidam pius, detestatus illam profanitatem, subscripsit: Hic Deus nihil fecit. Fuit in ipso mirabilis Melancholia, oderat studia Poëtica, quod diceret ea aduersari religioni. Cognatis suis, qui ex Belgico pedibus Romam accurrerant, nihil est largitus, ne videretur imitari profusionem superiorum Pontificum in suos.

Solymanus
occupat Rhodum.

Cæsarem Carolum in Hispania noluit videre, & somniabat veterem Romam. Sed fuit eius gubernatio breuis & infelicissima. Romæ est grassata sæuissima pestilentia, quæ ideo grauius inuasit, quod ipse contagia, vñitata seueritate Italica, nollet coercere. Solymanus autem re bene gesta in Pannonia, alterum etiam propugnaculum orbis Christiani, Rhodum oppugnauit.

Defendebant eam fortissimè 700. equites Rhodij in septimum mensem vsque, deserti vero à Pontifice & Christianis regibus, die natali Christi fecerunt deditionem, pacti corporum & rerum suarum incolumitatem, quam Turci egregiè ipsis præstiterunt.

Vratislaviæ
creatur peri-
culum apud
Ludouicum
propter emen-
dationem do-
ctrine.

In Silesia fuit hoc anno status turbulentus Vratislaviæ. Iam illuxerat emendatio doctrinæ, instituta per Lutherum, neq; amplius premi poterat veritas. Senatus pio studio quædam monasteria, sine iniuria tamen Monachorum, conuertebat in vsus pauperum. Hoc ægre ferebant Monachi, & inueniebant patronos potentes in aula, Bohemos, Hungaros & Germanos. Re disceptata per aliquot annos, tandem isto anno, cum Pragæ esset Rex Ludouicus, qui à Principibus imperij Noribergæ postulabat auxilia contra Turcos, incensus à Pontificijs minatus est bellum Vratislaviensibus, & vtrique præsidii Silesiæ, Casimiro Tescheni & Friderico Lignicensi mandauit, vt pararent arma. Sed interueniente Georgio Marchione Brandenburgensi, qui præcipuè regem in ea ætate gubernabat, & veram doctrinam amabat, Vratislaviæ controuersia ea sedata est.

Georgius Brandeburgicus
tegit Vratis-
lavienses.

Suidnicenses
ciues afficiun-
tur supplicio
Vratislaviæ.

Multis etiam annis de moneta lis fuerat Suidniciæ, & populus contra voluntatem Senatus & Regis non admittebat mutationem. Vocati sunt à Georgio Brandenburgensi & Friderico Lignicensi Vratislaviam ex tribunis & populo, qui putabantur esse auctores dissensionum, & cum ex illis aliquot damnati essent ad capitalia supplicia, Georgius tamen Brandenburgensis, exoratus à matronis Vratislaviensibus, vitam suis donauit. Sed Fridericus Lignicensis tres capite plecti curauit.

Accessit

Accesserunt deinde cum exercitu Suidniciam, vt cogerent ciues ad obedientiam, sed cum Bohemi denunciarent Principibus, se Suidnicensem populum omnino, si opus foret, armis defensurum, domum Principes reuersi sunt, & hoc etiam negotium secundo anno post, amicè transactum est.

Isto anno etiam fuit initium liberationis Monachorum. Pastor Ecclesiæ Kembergensis prope Vitebergam duxit vxorem. Iussus est igitur à Principe causas exponere, cur nec Pontificia lege, nec voto impediuntur coniugia diuinitus probata. Inde magnæ disputationes in Academia ortæ sunt de lege coelibatus, de votis Monasticis & similibus. Lutherus ex suo pathmo misit Propositiones de votis, & totum laqueum legum & votorum impiorum vno ictu conscidit. Eas propositiones cum primum legeret D. Bugenhagius Pomeranus, dixisse scribitur: Hæc res mutationem publici status efficiet, doctrina vero ante has propositiones tradita publicum statum non mutasset. Ita laqueus contritus est, & multi sunt liberati ex tristi seruitute conscientiarum & corporum.

Monachi liberantur ex monasterijs.

Ludouicus ex consilio Principum vincula quædam obedientiæ iniecit Bohemiæ, & gubernatorem generalem regni nominauit Carolum Monsterbergensem, frementibus & indignantibus Bohemis. Ipse paulò post in Pannoniam regressus est, quæ ipsi nihil parebat.

Carolus Monsterbergensis constituitur gubernator Silesiæ.

Anno 1523. Romæ Adrianus, qui nimis erat hebes ad aulam Romanam, & fortassis melior, quam decebat Pontificem illius ætatis, Idibus Septembris mortuus est febricula, vt scribunt satellites Pontificij, quam contraxerat quarto Augusti, dum in magno æstu missam canit, sed potius, vt adhuc hodie notum est in Italia, ex veneno, quod Cardinales hostiæ, vt nominant, in missa illeuerant: Successorem habuit Iulium Medicen, qui se nominauit Clementem Septimum: is euertit Romam: huic cum fortiter & foeliciter se opponeret Pompeius Columna Cardinalis, vulgo à Poëtis scriptum est, Romam rursus à Pompeio & Iulio turbari, quærendum igitur esse nouum Brutum, & nouum Photinum.

Adrianus Pontifex Romæ ueneno tollitur.

Clemens Septimus oppugnetur à Pompeio Columna.

Franciscus Galliæ Rex misit in Italiam exercitum peditum 40000. inter quos plurimi erant Heluetij, equitum 1000. & tamen ille, administrante bellum Piscario, à Cæsarianis longe inferioribus, per partes hinc inde oppressus & concisus est. Vratislaviæ etiam hoc anno sacerdotes duxerunt vxores.

Vratislaviæ sacerdotes ducunt uxores.

Semina seditionis rusticanæ orta sunt anno 1524, ex tali occasione, vt quidem vrbs Noriberga in suos annales retulit: Abbas quidam Sueuicus prope Vlmam habebat rusticos seruos, & decedente agricola, ex veteri consuetudine, abducere solebat iumentum aliquod: Tunc autem, mortuo villico quodam auriga, ipse vxori & miseris orphanis eripuit duos equos magni pretij, meliorem patrimonij nempe partem. Hac tyrannide moti rustici, primum con-

Rusticanæ seditionis semina.

currerunt, & deinde aucto paulatim agmine tam crudele incendium ortum est.

In Italia memorabiles acciderunt vices rerum, & celeberrima fuit deinde etiam in nostra regione fama prælii Ticinensis. Annoto igitur præcipua capita euentuum, ex diuersis descriptionibus Pauli Iouij excerpta.

*Ticinensis
prælii hi-
storia.*

Æstate anni 1524. duces Cæsariani penetrarunt in Galliam, & oppugnarunt Massiliam, maximo sed irritum conatu. Franciscus Rex incensus ira, omnibus viribus parauit bellum, & superatis Alpibus celeriter toto ducatu Mediolanensi potitus est, exceptis duabus urbibus, Laude Pompeia, quo profugerat cum Hispanis Piscarius, & Ticino, quod defendebat cum Germanis Antonius Leua. Rex inutili consilio statuit oppugnare Antonium: Sed Germani fortissimè sustinuerunt obsidionem in quintum usque mensem. Anno demum proximo post mirabilis est secuta conuersio. Videbantur Cæsariani iam, penè profligati, expectare vltimum interitum: Pontifex etiam & Veneti ad latus navis fælicius se inclinauerant. Sed quod sæpè aliàs accidit, tunc etiam fortuna inexpectato flatu Cæsari fauit.

*Georgius
Fronspærgius
& Marcus
Sittius Ger-
mani ductores
Cæsaris.*

Venerunt auxilia ex Germania, quæ adduxit dux Borbonius, illisque præerant Nicolaus Salmenis comes, Georgius Fronspærgius & Marcus Sittius, maximi nominis duces: Piscarius igitur bellator ingenio & manu promptissimus euestigio victoriam sibi despondit.

Coniunxit Hispanos cum Germanis, & Ticinum ad eripiendos Germanos ex obsidione profectus est. Tota Italia, & multi Principes Galliæ monebant Franciscum regem, ut relinqueret obsidionem, nec cum audacissimo milite Cæsariano confligeret, cui paulò post esset defutura pecunia, & qui deinde sua sponte esset dilapsurus. Sed Rex ex sua quadam opinione statuit perseverandum esse, & urgendam oppugnationem: Piscarius diu, etsi vteretur artibus vaferrimè cogitatis, non potuit elicere Gallos ad dimicationem, tandem murum aræ, in qua castra locauerat Rex, quam Itali parcum nominant, cum sit septum ferarum, nocturno tempore perrupit, & partem agminis introduxit, ipse autem cum reliquo exercitu insecutus est.

Ea occasione Franciscus Rex iuuenis, & gloriæ cupidus, in aciem prodijt, & videbatur omnibus rebus superior esse Cæsarianis, tormentis, equitatu, & peditatu, qui constabat ex Heluets & Germanis militibus, quos appellabant legionem nigram. Initium etiam pugnae scelix fuit Gallis, profligarunt pedites Italos auulsos à reliquo exercitu, tormentis equitatum Cæsaris dissiparunt, & ipse equitatus Gallicus, genere armorum & disciplina militari illustris, latè equites Hispanos & Germanos, quorum non erant supra duomillia, submouit.

Verum

Verum inter præliandum, dum Rex studio vincendi longius à peditatu progreditur, conuersa fuit fortuna. Nam amissus fuit vsus tormentorum, & Piscarius equitatum Gallicum à tergo & lateribus circumfudit sclopetarijs Hispanis, qui illis suis longis canis ferreis, tunc recens excogitatis, miserabili procella glandium ornatissimos equites conciderunt, ita vt vnus sæpenumero humilis & retorridus Hispanus duos nobilissimos equites, aut duos generosos equos vno globo transuerberaret.

Hispani sclopetarij sternunt equitatum Gallicum.

Cum ita ab equitatu initium fugæ oriretur, simul perturbati sunt ordines Heluetiorum ab ipsis Gallis fugientibus, & Alphonsus Vastius cum peditatu Cæsariano ampliorem ipsis incussit terrorem, vt pene nihil motis armis turpiter aufugerent.

Legionis autem Germanicæ tantum fuit robur, vt ipsa videretur restituere posse prælium, ibi Piscarius cohortatus Fronspergium & Sittium, vt pro fortuna Cæsaris egregiè laborarent, ipse inter primos, Germanos hostes in equo inuadit, sed infelici cum successu. Nam ex equo deturbatus duo grauiâ accepit vulnera, ita vt pro mortuo haberetur.

Verum Fronspergius & Sittius, ex peculiari sua disciplina, laxatis ordinibus, legionem nigram in medium accipiunt, eamq; accerrime se defendentem vniuersam contrucidant, imprecanti illis mala, quod nati in Germania ferrent arma contra Cæsarem. Interea profligato equitatu Gallico, nobilissimis Gallorum ducibus captis, aut interfectis, ipse Franciscus Rex prolabente equo capitur acceptis duobus vulneribus non magnis, & Lanoio traditur. Capto rege victoria à Cæsarianis vbiq; conclamatur, & Galli sese dedunt.

Franciscus Gallus capitur.

Rex abductus, diu altum tenuit silentium, tandem cum à Vastio benignè appellaretur in campo, respondit: Nihil magis se optasse quàm mortem, viuere tamen vnica hac spe, quod amplius in tota vita nihil tristius sibi accidere posset, quàm hoc quod iam sustineret. Existimarunt Pontificij, cum globis sclopetorum non potuisse trañci, quod in pectore gestaret frustulum ex sacra cruce donatum ipsi à Leone Pontifice. Ceciderunt eo die, qui fuit sacer Matthiæ Apostolo, & Caroli Cæsaris natalis, supra decem millia hominum. Cæsar, vbi de victoria resciauit, vetuit excitatis ignibus aut ludis vllam significationem publicæ læticiæ dari, sed per triduum preces in templis recitari iussit, vt victoria illa utilis esset orbi Christiano.

Francisci Gallici capti uox.

Carolus Quintus modeste se gessit post victoriam Ticinensem.

Galliæ Rex aliquamdiu asseruatus in Italia, cum Pontificem & Venetos nihil conari pro liberatione sui uideret, in Hispaniam à Carolo Lanoio Belga prorege Neapolitano, nesciente Piscario, ductus est. Putauerat Franciscus, Cæsarem illico amicè ipsum compellaturum, & inito scedere in suum regnum dimissurum. Sed iussus fuit subsistere Madritti, & Cæsar per duos menses cum non vidit,

Francisci Re-
gis morbus in
carcere.

Idco Rex ex mœrore animi in grauissimum incidit morbum, vt de vita ipsius dubitaretur, tandem Cæsar eum inuisit, atq; amicè affatus & consolatus est, ex ea animi lætitia euestigio vires in rege recreatæ sunt, & morbus facili negotio superatus.

Disputatum fuit in senatu Cæsaris de conditionibus ferendis Francisco, penè simili cum ratione & euentu, sicut accidit apud Samnites post captas legiones Romanorum. Piscarij & aliorum ducum hæc erat sententia, vt Cæsar regem liberaliter dimitteret, cum eo amicitiam iungeret, & persuaderet, vt ab Italia abstineret: eandem vero Italiam Carolus veterum Cæsarum more perdomaret, & imperata facere cogeret, illudq; futurum esse factu facile omnes putabant.

Carolus Quin-
tus incaute
proposuit con-
ditiones Fran-
cisco captiuo.

Mercurinus, cuius summa apud Cæsarem erat autoritas, contra differebat, non habendam esse fidem Regi captiuo, quam ille non esset seruaturus, vbi liber foret, aut gratia aut armis prius recipiendam esse Burgundiam, quam Galli, mortuo Carolo Burgundico, nullo iure ad se traxissent, deinde inito fœdere regem demum esse dimittendum: Italiam vero, deuicta Gallia, vltro futuram in potestate Cæsaris. Carolus vero suo quodam fato oblitus illius dicti: medias vias in consilijs plærumq; esse periculosas, mediam sententiam elegit: præscripsit regi conditiones, quibus ipse promittit restitutionem Burgundiæ, renunciat Italiæ, pollicetur Cæsari pecuniam, naues & alia quædam: despondetur ipsi soror Cæsaris, Heleonora, traduntur Cæsari obsides, filij Regij Franciscus & Henricus: nisi pacta seruet, spondet sese denuo sistere captiuum.

Franciscus
rex turbatis
conditionibus
pacis, Cæsa-
rem bello ag-
greditur.

Sed, quam primum fines sui regni attigit, quod fuit sub initium anni 1526, profitetur publicè nolle se pacta illa, expressa vltima necessitate carceris, seruare: & cum Pontifice atque Venetis fœdus facit contra Cæsarem, eo euentu, vt ex breui interuallo Roma bis vnà cum ipso Pontifice caperetur: Veneti demum supplices pacem à Cæsare precari cogerentur, & Galliæ Rex ornatissimo exercitu ad Neapolin, Duce Lotrechio miserè perditio, pro filijs obsidibus vicies centena millia aureorum exolueret. Sed has historias persequi institutum nostrum non patitur.

Rusticana se-
ditio in Ger-
mania.

In Germania ille annus 25. fatalis fuit furore rusticorum, qui vbiq; arma sumebant contra Magistratum. Commouebant eos fanatici concionatores, qui simulatis visionibus & Enthusiasmis miseros homines dementabant & inflammabant. Concisa fuerunt in diuersis locis supra 50000. rusticorum.

Friderici Ele-
ctoris Saxo-
niæ mors.

Optimus Princeps Fridericus Saxoniae Elector triduo ante mortem, sub initium tumultus rustici, orti etiam in Thuringia, concitante plebem Monetario, homine deliro & fanatico, misit Epistolam ad fratrem Ducem Iohannem, in qua consolatur fratrem, narrat sperare se, Deum omnino protectorem fore istius regionis, & hunc

& hunc errorem plebis non fore longum : monet vt per pastores homines de suo officio rectè erudiantur, & vt ipse comparatis præsidijs, & paucis castigatis, parcat multitudini : postremo significat, natura sua vi morbi superata, se iam in coelestem vitam migrare, vbi sese denuo sint conspecturi & complexuri. Paruit huic consilio optimus Princeps, & suam plebem facile ad officium reuocauit.

Mense Nouembri eiusdem anni in Italia ex Hæctica febris decessit Ferdinandus Daualus Piscarius, bellator virtutis & fortunæ admirandæ. Vix excefferat annum ætatis 34. & tamen nullus ex ductoribus in Europa ipsi poterat comparari. Octies aut etiam sæpius iusta acie conflixit, & semper fuit victor, præterquam in prælio Rauennensi, vbi fuit adhuc Tyro.

Piscarij fortissimi ducis obitus.

Tantum illius industriæ & fortunæ tribuit Italia, vt Pontifex & Veneti offerrent ipsi possessionem regni Neapolitani, si vellet deferere Carolum : cui tamen ipse, etsi pro tantis rebus gestis non multa obtinuit, fuit fidissimus. Ducatus certè Mediolanensis & Galliæ Rex, ita volente Deo, viri huius virtute capti sunt.

Vratislaviæ in Silesia hoc anno, docentibus D. Ambrosio Moibano, & D. Iohanne Hesso, emendati sunt ritus Ecclesiastici, aboliti impij cultus statuarum & consecrati panis : passim etiam in alijs Silesiæ oppidis Euangelij lux innotuit, sed intermixti fuerunt fanatici doctores, qui multos turbarunt. Nobilis clades ad Mogatium & interitus Regis Ludouici accidit anno 1526. Historiam illam recenseo.

Vratislaviæ emendantur Ecclesiæ.

In veteribus fabulis ingeniosè scriptum est, matrem terram ante tempus belli Troiani supplicem factam esse Ioui, grauiusq; conquestam, intolerabili se pondere hominum malorum & vita indignorum premi, iniret igitur rationem, quomodo sibi posset consuli. Iouem vero re deliberata excitasse bellum Troianum, vt ista tot gentium cæde terra ab inutilibus ponderibus leuaretur & repurgaretur : Ita propemodum tunc Pannoniæ peccata hominum attraxerunt pœnas publicas.

Ludouici regis interitus.

Euersæ erant magna ex parte leges sub Vladislao, qui nimium conuiuebat, creuerat in ocio luxus, superbia, tyrannis in subditos, cumulabantur idola, cultus statuarum portentoso modo. Vladislao mortuo successit adolescentulus Ludouicus, præstans quidem naturæ bonitate & singulari modestia : sed deerant ipsi idonei rectores. Constitutæ sunt statim factiones inter proceres, Episcopos & Principes, & verè inducebatur quædam *ἀναρχία* : Iohannes Veidanus, cuius pater sub Mathia inclaruerat, gerebat spiritus indomitos, præstabat opibus, coniunxerat sibi affinitate regem Poloniæ, despondebat sibi gubernationem regni, illi resistebat Cæsar Maximilianus, demum etiam Sigismundus.

Hungariæ regnum fatales sustinet clades.

Adiunctus

Adiunctus fuit tandem adolescenti Georgius Brandeburgensis, Princeps cognatus, bonus & sapiens, sed præualebant studia nobilitatis Hungaricæ. Imminebat ipsis potentissimus hostis, quem errore & superbia attraxerant, eripuerat ipsis præcipuum regni propugnaculum, & tamen non parabantur necessaria ad defensionem. Bona regia abripuerant harpyæ, præsertim Episcopi, & ea profundeabant immani cum luxu.

Scriptit vir illustris Dominus ab Herberstein, vidisse se aliquot conuentus Hungaricos illo tempore, ingressos fuisse Episcopos, & proceres regni aliquos splendore plus quam regio, ita vt tota vrbs perstreperet tubarum clangore, & tympanorum crepitu, non secus ac si quotidie de hoste deuicto duceretur triumphus: Viæ publicæ, inquit, equitantibus Episcopis ab omni parte refertæ erant sectatoribus & seruis, epulantibus illis audiebatur primum tubarum & tympanorum quasi tonitru, deinde concentus Musicus, dignus magnis Monarchis.

Interea in aula Regis adolescentis erat solitudo, adeoq; detracti ipsi erant nerui, vt interdum egeret: petebatur vinum ad mensam regiam ex cellis vrbani ciuium, & lagenæ ipsæ sæpe exhauriebantur ad contumeliam regis à petulantibus seruis procerum in vestibulo.

Ipsi Episcopi & Principes certabant odijs, æmulatione, pompa, nec curæ ipsis erat regni salus. Nam interea dum sese pascunt, limites regni erant nudi à militibus, armis & pecunia, ita patebat hosti aditus facillimus. Intuebantur exemplum Hungariæ etiam reliquæ prouinciæ, quæ & ipse in tanto periculo minus erant vigilantes, minusq; liberales quam oportebat. Nam scimus, negatam fuisse regi adolescenti in bellum Turcicum summam nō magnam: quod deinde sæpe fuit deploratum à prudentibus. Hoc nimirum est, quod dixit Poëta: *Nam cætera regna
Luxuries vitijs, odijsq; superbia vertit.*

Ludouicus
rex non impe-
travit auxilia
à Germania.

Irruebat Solymanus copijs ingentibus, impositurus tandem finem bello Hungarico, regnumq; in suam potestatem traducturus. Belgrado Balibeio duce leuior armaturæ equites emisit, qui Pannoniam longè latèque effuse populati sunt. Ludouicus in isto metu bellico Oratores miserat Spiram, vbi tunc erat conuentus imperij, & sollicitè admodum à Germania, præsertim à Sororio Ferdinando opem petebat.

Intelligebant aliqui periculi magnitudinem, & suadebant, vt conscriberentur copię: multi verò in illa voluntatum distractione, alias serebant suspiciones, ita vt aliud perfici non posset, nisi quod decreta est legatio ad inspiciendas res Hungariæ, sed antequam ea redijt, iam perierat Rex, & Turcus Budam inspexerat.

Misit etiam ad patrum Sigismundum aulae suae magistrum virum fidissimum Trepconem, qui eum interpellaret de auxilijs tam necessario suo tempore, aut si ea non impetraret, saltem exoraret Sigismundum, ut ad fines Hungariae ad paucorum dierum colloquium accederet: cupere enim Ludouicum ipsius uti consilio.

Ludouicus frustra à patre Sigismundo colloquium exposcit.

Neutrum potuit obtineri. Nam Sigismundus longè à Panonia Dantiscum progressus est, ut motus urbanos ibi sedaret. Ibi legatus ille obortis lacrymis, cladem futuram praesagiens, dixit, Ergo, inquit, Rex, neque dulcem tuum nepotem amplius in hac vita intueberis, neque aliam ab eo unquam habebis legationem. Et quidem iste nimis verus vates post paucos dies una cum domino suo interfectus est. Conuocauerat ordines in isto metu panico Rex Budam, deliberatum est de arcendo hoste, Episcopi appellati de auxilijs, milites & pecuniam infideliter contulerunt. Nobilitas ebria ocio & luxu superbè Turcos contemnebat, quos concisuros & deleturos se exigua manu iactabant.

Volitabat in coetibus hominum Paulus Tomoræus, Monachus quondam Franciscanus, tunc vero Archiepiscopus Collocensis: is, ut homo imperitus & Thraconicus, petebat sibi imperium in exercitum, & monstrabat manu, quomodo esse profligaturus hostes: Illique credebatur, quod aliquando excursores Turcorum non infelicitè repressisset. Decretum est igitur bellum magno animo, adductae sunt etiam paucae cohortes peditum conscriptae in Germania, & Bohemia, ex pecunia indulgentiarum, ut narrabatur, illisque adiunctus equitatus, ita ut vniuersae copiae non excederent numerum vicies quinque millium.

Paulus Tomoræus Monachus bellator.

Ludouici copia exigua.

Ludouicus ipse, Maria regina Posonium remissa, exultabundus Buda egressus est, & omnium magna erat alacritas. Ideo deinde multus inter prudentes fuit sermo, nullum unquam regnum maiori cum læticia amissum esse, quàm illud: proponebant aliqui saniores ex consiliarijs, ut parceretur ætati regis, qui vix vigesimum annum excesserat, & is extra periculum Budae relinqueretur, sed vitavit Tomoræus, ut ipse Rex coram spectatore esset fortitudinis suorum militum.

Exercitum regium cito adepti sunt antecursores Turcici, duce Balibeio, qui ad omnes partes diffusi regijs comeatum interceptabant, eosque prohibebant ab aquatione. Inter has difficultates ventum est ad Mogatium oppidum, medio loco positum inter Budam & Belgradum: ibi regii compulsi intra castra, quae carris & plaustris obsepserant, cum arcerentur à flumine, puteis effossis in castris, metu hostilium incursionum, aquam quærere coacti sunt.

Turci antecursores inuadunt exercitum Ludouici.

Disputatum est igitur in consilio Regio de conferenda pugna. Ductores Germani & Bohemi maximè dissuadebant praelium, in illa tanta copiarum imparitate, & differebant non videri huma-

nunt

num esse, singulos Christianos octonos Turcos, eosque strenuos & bene armatos posse sustinere, hortabantur igitur regem, saltem aduentum Iohannis Veidani, qui cum suo agmine statim venturus esse putabatur, expectaret.

Iohannes Veidanus non uenit in castra regis.

Sed Tomoræus, partim ex temeritate partim ex ambitione, contra differuit. Videbat Iohanni superuenienti tradendum esse imperium exercitus, etsi ipse fortassis nunquam constituerat opitulari regi, deinde adeo inflatus erat fiducia sui roboris & fortunæ, ut Turcos, quamuis iam castigatus ab illis, insolenter adhuc aspernaretur.

Ludouicus fuit proditus à suis.

Assensus fuit huic Georgius Sepusienfis frater Iohannis, quæ ratione non liquebat: spargebatur tamen tunc palam, regem domesticis hostibus, qui nihilo ipsi fuissent æquiores quàm Turci, circumdatum fuisse. Franciscus tamen Perenus Episcopus Varadiensis detestatus Tomoræi imprudentiam & temeritatem, publicè dixit, futurum se vatem, quid Monachus ille imperator esset effecturus: præuideo enim, inquit, eum Christianis fastis inserturum diem à cæde triginta millium martyrum Hungaricorum celebrem, qui pro defensione religionis à Turcis trucidati sint.

Ludouici uox ante prælium.

Ipse Rex vrgentibus suis dixisse fertur, optare se, ut omnes sint forti & præsentis animo, se quidem non futurum ignauum nec sanguini suo se velle parcere. Postridie igitur, qui dies festus est ob memoriam interfecti Baptistæ, Tomoræus instruit aciem, permittis inter se equitibus & peditibus, ut ordinibus ita dilatatis ab hostibus circumdari non possent.

Ludouicus collocatur in primâ aciem.

Memoria proditum est, regem in tertium ordinem agminis fuisse collocatum, & in ipso conflictu impetu pugnæ ad primos fuisse protrusum: Prope tamen vallum castrorum apposita erat ala lectissimorum equitum, ut ea regi, si euentus prælii non responderet, præsidio esset. Sed longe aliter res cecidit quàm putauerat Tomoræus.

Mogatiense prælium.

Præfecerat Solymanus suo exercitui duos præfectos præcipuos, Habraymum & Becramum, eos cum monuisset, quid fieri vellet, eductis copijs ex castris, tormenta in hostem displodit, ea verò etsi magnitudine & numero essent eximia, tamen Christianis nihil nocuerunt, & vix apices hastarum perculerunt. Tormenta Ludouici pauca & futilia etiam hosti nihil attulerunt incommodi.

Tunc vero Turci extendentes latissima agmina sua, non modo Christianam aciem vndique circumsuderunt, verum etiam eodem impetu & tractu ad ipsa usque castra regis peruasērunt. Cadit inter primos Tomoræus, totus equitatus cœdè conciditur, ala equitum quæ iussa fuerat operiri regem, in Turcos, qui castra adoriebantur delata est. Orta igitur effusissima fuga, Rex prælio sese eripit.

Traditum

Traditum est tantum fuisse fugientium pauorem, ut vnus Turcus immixtus primis agminibus regijs, multis nobilissimis & fortissimis Hungaris capita acinace suo nemine sese defendente detruncaret, donec Germanus miles conspecta rei indignitate eum hasta transfixit. Georgius Sepusiensis, cum equo in nauim insilire niteretur, in flumine periit.

Rex autem insidens equo vasti corporis, & grauibus protectus armis, vno modo comitatus cubiculario suo Cetericio Silesio, ad amnem non magnum venit, quem minister agilior facile transiit, Rex autem secutus eum inuenit vadum à fugientibus turbatum & cauatum, ita ut minus esset peruium. Equus igitur in luto hæsit, quem cum Rex impelleret, dicitur ripam extractis pedibus anterioribus appetisse, sed cum posteriores explicare non posset retroactus esse & collapsus supra regem, atque regem in limum altè deturbatum, itaq; suffocatum esse in illa ignobili aqua, cuius profunditas scribitur non superasse sex palmos.

Ludouicus
rex suffoca-
tur in aquis.

Locum illum, cum Regi nullam opem afferre potuisset Cetericius, notauit: ex cuius indicio deinde corpus regium repertum est. Dicuntur interfecta esse quindecim millia Christianorum, prope sine vulnere Turcorum. Solymanus tanta victoria parta Budam profectus est & 14. Septembris vrbe & arce potitus est. Inuissit ipse quidem regiam arcem, sed in ea non pernoctauit, quod hoc vetaretur lege Turcica.

Cetericius Si-
lesius fuit spe-
ctator mortis
Ludouici.

Solymanus oc-
cupat Budam.

In castris ad eum allata sunt Episcoporum & procerum intersectorum cruenta capita septem, quæ cum ex ordine collocata essent, & à satrapis, qui eos strenuos Papas appellabant, salutarentur & irriderentur, Solymanus nomina eorum percunctatus est. Deinde vehementer detestatus est Ladislaum Strigoniensem, qui regi expetenti negauerat mutuo aurum ad vsum belli, quo tamen maxime abundabat. Merito igitur eum ob avaritiam & perfidiam poenas luisse dicebat Turcus.

Solymanus de-
testatur furo-
res Episcopo-
rum.

Tomoræum arguit propter temeritatem, quod ex latebris Monasticis erumpens maluisset esse bellator quàm monachus. Perenum Varadiensem ob fidem erga regem suum commendauit. Ostensa sunt ipsi demum simulacra Ludouici & Mariæ: vbi palam dixit Turcus, misereri se calamitatis Regis adolescentis, quem infani consiliarij ad prælium & mortem præcipitassent, neque venisse se in Hungariam, ut Ludouico regnum eriperet, sed ut iniuriam & ignominiam acceptam ab Hungaris ultore suo acinace vindicaret.

Ideo, si Rex discrimen prælij euasisset, omnino se fuisse ipsi redditurum regnum, mediocri tributo imposito, quod sciret eum culpa vacare, & sibi gloriosum putaret, si conseruare potuisset nepotem amici sui regis Sigismundi, eumq; qui propinqua affinitate coniunctus esset familiæ Austriacæ florentissimæ.

Solymanus
præ se fert
dolorem pro-
pter necem
Ludouici.

Hæc Mariæ reginæ, quæ tunc Posoniæ erat, nunciari iussit. Ipse interea per 10. dies, quibus Budæ commoratus est, prædatorias manus in omnes partes Hungariæ emisit, quæ ultra 150000. omnis sexus & ætatis homines mactarunt, aut in seruitutem abduxerunt.

Solymanus ex
arce Budensi
abstulit uete-
res statuas.

Ex arce Budensi, quæ mirifico studio Mathiæ Regis fuit exornata, abstulit tres statuas æneas, prisce & exquisitæ operis, Herculis cum claua, Apollonis Cytharædi, & Dianæ cum pharetra, eas tanquam trophæum victoriæ Pannonicæ Byzanti in Hippodromo collocauit. Abduxit etiam tria inusitatæ magnitudinis tormenta, quæ olim Mathias capta bello, ex Bosna aduexerat.

Ludouici se-
pultura.

Discedente hoste, corpus Regis ex limo extractum, die S. Martini Pannoni in Alba regali, regia, sed miserabili cum pompa sub terram conditum est. Hæc est historia necis Ludouici Regis, adolescentis optimi & modestissimi, de quo verè vsurpari illud querulum carmen de Pallante potest:

Quem non virtutis egentem

Abstulit atra dies & funere mersit acerbo.

Pannoniæ ea fuit fortuna, vt deinceps fermè semper posterior dies priori, vt olim dictum est, ipsi tristior & grauior illuxerit. Redundauit etiam hoc detrimentum ad orbem Christianum vniuersum, qui dormitantibus, aut inuicem pugnantibus nostris Principibus, commodissimum illud propugnaculum vidit à latronibus Scythicis discerpi, & immani seruitute opprimi. Faciat Deus & magnus Michael, qui stat in excubijs pro filijs populi sui, ne nostri etiam niduli, extincta luce sanctæ doctrinæ, & euerso ordine politico, fiant stabula prædonum Turcicorum.

Iohannes Veidanus à quibusdam acclamatur Hungariæ rex.

Sepulto Rege indictum est armatum concilium, pro more gentis, ibique Iohannes Veidanus, qui arma tenebat, & cui mors Regis, non solum grata, verumetiam quæstuosa erat, aliquorum procerum suffragia impetrauit, à quibus Rex renunciatus est, illique imposita corona regni. Sed multi ex honestioribus, memores veterum pactorum, contulerunt se ad Ferdinandum Austriacum, ad quem regnum iusto ordine detulerunt.

FERDINANDVS PRIMVS, ROMANORVM Imperator, Hungariæ & Bohemiæ Rex,
Archidux Austriæ, Princeps Silesiæ.

PERduximus annales nostros ad exitum vsque Ludouici Regis, quibus nunc finem imponimus, non modo, quòd historiam sui temporis scribere iudicetur esse periculosum, sed multò magis, quod

quod res gestæ in Hungaria, & apud alias gentes exteras, luculenter prius descriptæ sunt, partim à Iouio Italico, partim à Sleidano: & speramus adhuc alios, sapientia, iudicio & usu rerum præstantes, duros meliora. Silesiæ vero status Dei beneficio talis fuit, ut historiam bellorum aut aliarum tragicarum calamitatum texere non possimus.

Exculta est sub potentissimo Cæsare Ferdinando hæc Provincia literis, religione, opibus, honesta disciplina, morum & edificiorum elegantia, neque intra annos 76. ex singulari Dei benignitate bellum experta est, cum pleræque ex vicinis regionibus grauius sint concussæ. Regnante etiam hoc Rege non fuit oppressa enormi aliqua fame, qualem viderunt aliæ gentes, atrocissima etiam pestilentia, qualis olim frequens in hac terra sæuit, non est conspecta. Quæ quidem beneficia diuinitus collata, grata mente agnoscere, & vera vitæ pietate celebrare nos decet.

Delineationem regionis, qualis nunc est, formam status publici, & mores gentis, breuiter altero in libro describemus. Simul vero gratam & honorificam, cum perpetuo obseruantia cultu, memoriam retineamus optimi & beneficentissimi nostri Cæsaris Ferdinandi, quem Deus in illa fatali ruina imperiorum, & inter excidia multorum populorum euexit, texit & gubernauit, ipsiusque cursum voluit esse salutarem omnibus suis regnis, & huic imprimis nostræ patriæ.

Nam si quis Principis huius curriculum mente complectitur, is manifesta signa præsentia Dei intuetur, qui inter maxima pericula bellorum & motuum, ærumnas clementer lenit, & tolerabiles dedit euentus. Natus fuit Ferdinandus Modinæ in regno Castiliæ Hispaniarum anno 1503. 10. Martij, hora pomeridiana decima, patre Philippo, Maximiliani filio, & Iohanna filia Ferdinandi & Isabellæ in Hispanijs.

Amisit patrem extinctum maligna febris, quam contraxisse scribitur ex liberaliori & Germanico victu in nouo & insueto climate, cum nondum expleffet annum ætatis 4. Ingenij bonitas & vis maturè in ipso eluxit. Auide & rectè didicit linguam Latinam, neque solum viles scriptores cum legeret, rectè intelligebat, sed etiam animi cogitata eleganti & vere Romano sermone exponere, eoque familiariter utebatur.

Secutus est magistros Ludouicum Viuem & Erasmum, quem semper nominabat præceptorem. Initia Mathematicum in prima ætate cupide hausit, adeoque artes illas amauit in ætate prouectiori, ut ex inspectione præcipuam caperet oblectationem, quando animum defatigatum ærumnis & laboribus gubernationis, ex contemplatione admirandæ harmoniæ motuum in corporibus

ribus cœlestibus recreabat. Eaque in arte ita fuit exercitatus, ut cum nullus Princeps huius ætatis superaret, & poterat cum præstantissimis artificibus de difficillimis hypothesebus eruditè & accuratè differere.

*Ferdinandus
studiose coluit
fratrem Cæ-
sarem.*

Mortuo utroque auo, & fratre ad dignitatem imperij vocato, Austriam pro parte patrimonij sui possidendam accepit, & quamvis fratris longè latius esset imperium, tamen illi volens cessit, eum dilexit & obseruauit studiosissimè, ita ut singulare exemplum fidei & concordie fraternæ essent isti duo Monarchæ, quale non crebro in historijs ostendi potest.

*Ferdinandi
castitas con-
iugalit.*

Ex autoritate Cæsaris aui desponsata ipsi fuit Anna Vladislai Regis filia, cuius Reginæ ea in Deum & homines fuit pietas, ut sanctis & heroicis matronis, Saræ, Abigail, Esther, & alijs possit iure annumerari. Vixit cum ea in coniugio casto & dulcissimo optimus Princeps, sicut Theodosius cum sua sancta Placilla, ad annum vsque 26. Ipsaque domina quindecies fuit puerpera.

*Anna regina
coniunx Fer-
dinandi quin-
decies fuit
puerpera.*

Audiuimus Cæsarem nostrum aliquando compellatum fuisse à suis, qui putabant minus rectè fieri, quod reginam coniugem, & gynecæum ad conuentus imperij secum duceret propter sumtum magnitudinem, illis Cæsar piè & prudenter respondit: Est, inquit, honesti Principis in coniugio castè viuere, & constat plura profundi in libidines veritas, quam in sumtus honestæ vitæ coniugalis.

*Ferdinandus
coronatur
Pragæ.*

*Ferdinandus
primum in-
greditur Vra-
tislauiam.*

Extincto sororio Ludouico renunciatus est primum Bohemiæ Rex, & Pragæ coronatus est 24. Februarij. Calendis Maij eiusdem anni 1527. vnà cum regina Vratislauiam ingressus est. Excipiebatur singulari omnium ordinum studio & gratulatione, qui lætabantur in illo publico luctu, & periculo Deum his regionibus rursus præfecisse Regem sapientem & potentem, qui arcere posset à ceruicibus nostris gladios barbaricos. 20. Maij Rex Suidniciam profectus est, & inde, edoctus de commutatione rerum in Hungaria, celeriter Budam properauit cum exercitu, quem ducebat Nicolaus Salmenis.

*Ferdinandi
copiæ Iohan-
nem Veidam
ex Hungaria
eijciunt.*

Iohannes Budam deseruit, eum tamen assecutus est exercitus Regius ad Tocacium & prælio commisso 25. Septembris, à Rege profligatus est. Cæsus deinde à Iohanne Catianero, & amissis reliquijs suorum in Poloniam fugit. Ferdinandus pulso hoste coronam regni Hungariæ vnà cum Regina accepit, regnumq; in suam traduxit potestatem.

*Hieronymi
Lasci consili-
um perdidit
Hungariam.*

Iohannes inuenit hospitium & auxilia in Polonia, & ex consilio atque ope Hieronymi Lasci, viri ingeniosi, rerumq; aulicarum valde periti, in fidem Tyranni Turcici se dedit, ex quo consilio impiè ambitioso, in totum orbem Christianum verè Ilias malorum redundauit.

Fuit

Fuit quidem Cæsar noster præliator minus foelix, quàm Carolus frater, sicut nec Augustus ad arma natus erat, tamen in illis difficillimis fluctibus bellorum, & in tanta armorum imparitate, manifeste conspecta est dextera Dei, qui Regem nostrum & hæc regna aduersus tantam potentiam, qualis nunc est Turcica, clementer defendit, & quamuis præcipui tractus Pannoniæ amissi sunt, tamen mirifica Dei ope repressi sunt barbari, & sæpe parua manu ter-
riti, ne progredierentur vltcrius, & vicinas regiones absorberent.

*Ferdinandum
Deus texit cō
tra potentiam
Turcicam.*

Quaternis expeditionibus terribilibus ipse Solymannus tan-
quam horribile fulmen nostrum Regem inuasit, & quidem spe sua
totam Germaniam iam deuorabat. Sed à mœnibus Viennæ planè
diuina ope, sicut rex Assyrius ab vrbe Hierosolyma, magna parte
exercitus amissa, repulsus est, & deinceps etiam reiectus, ne in vi-
cinam Germaniam posset transire. Debet igitur proculdu-
bio æternam gratiam huic Cæsari Germania, quem Deus voluit
esse murum patriæ aduersus irruptiones Tyranni audacissimi &
foelicissimi.

*Solymannus
quater regnauit
te Ferdinando
uenit in Hun-
gariam.*

*Solymannus ab
obsidione Vi-
ennæ à Deo
repulsus est.*

Qualis fuerit ipsius gubernatio & vita interior, publicè notum
est. Olim & recens de aliquibus Principibus pronunciatum fuit
dictum Dionis de Antonino Pio, quod profecto in nostrum Cæ-
sarem imprimis congruit: Similis sibi semper fuit, nec mutatus est
vlla in re vnquam. Erat autem bonus, & nihil erat in eo ascitum,
plurimum autem iuuabatur à doctrina. Item hoc, quod de impera-
tore Seuero scriptum est: Fuit intentus in ea, quæ agenda erant, &
populi fabellas neglexit.

*Ferdinandi
bonitas, indu-
stria & reli-
quæ uirtutes.*

Enituerunt in nostro Imperatore præcipuè hæc virtutes, Pie-
tas, Iusticia, Clementia, Humanitas vel Affabilitas, Temperantia
& diligentia, seruans ordinem in omnibus actionibus. Fulgebat
in ipso ardens studium pietatis erga Deum, quem in vera fide intu-
ente misericordiam Dei inuocabat: publicè etiam quotidie preces
fundeat, quibus Ecclesiæ & imperiorum salutem Deo commen-
dabat.

Ecclesiæ nomen maximè veneratus est, & cum motæ essent
controuersie de multis articulis doctrinæ, ipse Ecclesias emenda-
tas in hac nostra Silesia non oppressit: sed legitimam in pia Syno-
do multarum gentium fieri voluit cognitionem, eaque, quod non
coiret aut insidiosè turbaretur, acerbè indoluit.

*Ferdinandus
non oppressit
Ecclesias in
Silesia.*

In morbo etiam suo extremo, non desijt laborare, quomodo
Ecclesijs distractis, pia posset afferri concordia, ita vt verum fuerit
de ipso, quod D. Ambrosius scripsit de suo Cæsare Theodosio,
à quo hic noster natura & instituto non valde fuit dissimilis: Di-
lexi virum, qui, cum corpore solueretur, magis de Ecclesiarum sta-
tu, quam de suis periculis angebatur.

*Ferdinandus
fuit similis
Theodosio.*

*Ferdinandus
fuit amans
pacis.*

Erat præterea custos legum & ordinis politici diligentissimus: æquale ius dicebat potenti & inopi: parcebat supplicibus, & multis, qui graues pœnas erant meriti, clementer ignouit. Fluctus etiam ciuiliū bellorum singulari cum prudentia sedauit, offensionibus medebatur, & tandem sua autoritate Carolum fratrem flexit, & pacem salutarem Germaniæ reddidit, quæ tamen semel motis armis intestinis, non videbatur etiam ex sapientum iudicio, nisi euerso imperio conquietura.

*Ferdinandus
fuit tolerans
laborum.*

*Ferdinandi
temperantia.*

*Ferdinandi
affabilitas.*

Distribuebat necessarias operas diei in certas horas, quas seruabat accuratissimè, & in tanta corporis imbecillitate sustinebat labores, qui etiam robustissimis videbantur futuri intolerabiles. Sed alebat vires mentis & corporis temperantia & sobrietate, plane inusitata in hac nostræ ætatis ingluuie, ita vt constanter referatur, Cæsarem non visum esse ebrium. Sæpe solum prandebat, & quidem sine longa pompa epularum, vt cognitioni causarum & deliberationibus iustum tempus posset tribuere, peracto prandio promiscue exponebat se omnibus, audiebat omnium, etiam infimorum, sermonem & petitiones, omnibusq; commode respondebat.

Narratur obiurgatum fuisse cubicularium ab ipso acriter, qui noluerat foeminam humiliorem ad colloquium Regis admittere, & addidit Cæsar: Si nos excludimus inopes à conspectu nostro, quid nobis ipsis ad tribunal Dei eueniet?

*Ferdinandi
ingeniosa
pophtegmata.*

In mensa familiariter audiebat sermones doctorum de natura rerum, aut alia parte utilis doctrinæ: vbi ipse non modo multa prudenter sciscitabatur, sed etiam eruditè suam sententiam ostendebat: sæpe etiam ex occasione colloquiorum intermiscebat apophthegmata Ethica, ingeniosè & rotunde cogitata: quibusque, sicut Augustus, & multi alij Principes, in quibus fuit heroica quædam melancholia, delectabatur.

*Ferdinandus
floruit in
senecta.*

Accidit in puncto, quod non speratur in anno, solebat dicere, vbi quid præter expectationem euenisset. Subiecerat vero quidam ex consiliarijs: Perditur in puncto, quod non reparatur in anno: Cæsar rursus respondit: Incommodo isti medentur piæ preces & sapiens consilium. Sed ego non institui panægyricum, quem fortassis scribent alij, verum breuem in calce historiæ de nostra patria etiam patris patriæ mentionem facere debui, qui cum ornatus esset illis virtutibus, quas nominaui, & quæ in gubernatore sunt summæ, rursus Deus eum ad supremæ dignitatis fastigium euexit, largitus est illi senectam tranquillam, florentem autoritate, gratia & laude apud omnes, quam multi alij potentissimi reges & bellatores non sunt adepti, quos ad extremum fortuna destituit & euertit. In ipso autem verè apparuit exemplum huius diuinæ promissionis: Beati mites, illi possidebunt terram. Nam verè pietas & clementia ipsi

ipsi fuerunt fructuosæ, & amplum atque scelix ipsi pepererunt imperium. Exitus etiam planè congruit ad dictum: Plantati in domo Domini, etiam in senectâ floreunt.

In morbo, quem ex assiduitate laborum & curarum contraxerat, vera fide conuersus ad filium Dei insignia testimonia pietatis suæ in Deum, inuocationis, spei & patientiæ edidit, & in vera inuocatione filij Dei placidissimè decessit 25. die Iulij, quo celebratur recordatio Iacobi Apostoli, filij Zebedæi & Salomes, hora à meridie sexta, anno 1564. Consumtus fuit longa tabe: & in sectione animaduersum est, pulmones ex longis destillationibus vitium & putrilaginem aliquam contraxisse. Vixit annos 61. menses 4. dies 14. horas 20.

*Ferdinandi
exitus placidissimus.*

Oremus omnes pñs votis æternum Deum, patrem vnici Saluatoris nostri Iesu Christi, vt ipse inter nos perpetuo sibi colligat Ecclesiam, sit custos ordinis politici in his regionibus, tueatur sanctissimum magistratum nostrum Maximilianum Secundum Imperatorem, omnium votis exoptatissimum, & inclytam familiam Austriacam, quam ipse in hac mundi senectâ ruentis Monarchiæ Romanæ voluit esse columen, & talum in illa Gigantæa Danielis statua, qui compagem adhuc fulciret & sustineret, donec æternum regnum filij Dei inchoetur, eosque Principes, quos præ cæteris ornauit pietate, humanitate, affabilitate & temperantia, diutissimè in florenti cursu gubernationis, repressis Diabolis & omnibus satellitibus ipsorum, Turcis & alijs, conseruet, vt ipse verè inter nos agnoscatur & celebretur, & multi fiant hæredes æternæ vitæ & gloriæ, partæ per Filium Dei Redemptorem nostrum.

Austriaca familia est talis in Gigantæa statua Danielis.

ALTERA PARS ANNA-
LIVM SILESIORVM, COMPLECTENS
DESCRIPTIONEM REGIONIS, FORMAM STATUS
publici & annotationem euentuum particularium, qui
inclytæ vrbi Vratislaviæ & ducatus Glogo-
uiensi acciderunt.

GLOGOVIA JOACHIMI
CVREI FREISTA.
DIENSIS.

IN ARGONAVTICO CARMINE
Apolloni, heroes Græci deliberantes de
reditu, accersunt quendam ex suis peri-
torem, Phryxi filium, qui situm terras-
rum callebat: is narrat, apud Aegyptios
in templis vidisse se tabellas religiosè su-
spensas, in quibus metæ totius terræ, am-
bitus Oceani, fontes & cursus fluminum,
spacia regionum & urbium insigniorum

loca picta fuerint. Et in narratione Herodoti, Aristagoras Milesius
Spartanis ostendit æneam tabulam, cui situs & figura orbis terra-
rum & maris fuit insculpta.

*Patriæ situs
est cogno-
scendus.*

Hæc cum fuerit illius melioris antiquitatis sapientia, haud
dubiè accepta à primis patribus, qui in viridi cespite alicubi confi-
dentes, nepotes suos de forma & positu huius mundi, qui est domi-
cilium generis humani, erudierunt, & fortassis in pulvere interual-
la locorum appositè pinxerunt, proculdubio amanda & magnifa-
cienda est: sicut econtra barbaries est digna odio, eorum, qui hanc
considerationem, cum aliarum regionum, tum patriæ suæ asper-
nantur aut negligunt, nihilq; magis solliciti sunt de solo illo, quod
eos primum nascentes in hanc lucem excepit & pavit, quam Ho-
mericus Cyclops, quem in sua spelunca epulæ, ex carne humana,
pascunt.

*Martini Hel-
uigij diligen-
tia laudatur.*

Laudandum est igitur studium viri docti & periti M. Mar-
tini Heluigij, qui superioribus annis picturam nostræ Silesiæ edi-
dit, & optandum est, vt collatis iudicijs & laboribus, subinde plura
illustrentur. Ego autem, vt superiori historiæ lucem addam, subij-
cio breuem delineationem huius provinciae, eiusque situm & sta-
tum, qualis nunc est, depingo: deinde recitabo positum inclytæ
urbis Vratislaviæ, Silesiæ metropolis, & euentus præcipuos, qui
in ea Republica acciderunt. Hæc vbi brevissimè contexuero, con-
uertam me ad descriptionem ducatus Glogouiensis, patriæ meæ,
qui libri huius præcipuum est argumentum.

Et si

201
Etsi vero in hac parte non potero recitare res insigniter arduas, quales olim fuerunt bella Punica, aut consilia Senatus Romani de gubernatione orbis terrarum: tamen & ista digna sunt, quæ conseruentur in memoria nostrorum ciuium, & propter recordationem patriæ & maiorum nostrorum, illæ ipsæ narrationes, quamuis exiliores, dulcescunt: sicut apud Homerum vir senex & sapiens Nestor, cum insigni delectatione solet commemorare euentus etiam non arduos, qui in sua vicinia acciderunt.

Silesia, si quis positum ipsius intueatur, ferme habet figuram tetragoni, sed laterum inæqualium. Longitudo enim, quæ est circiter milliarius quadraginta Germanicorum, valde superat latitudinem, quæ vix est milliarius viginti. Latus orientale statuo à fontibus Vistulæ, qui sunt ad radices Carpathi montis, non procul ab oppido Teschena, vsque ad fontes alterius fluuij non magni, quem lingua Sclauonica Brednicium nuncupat, non procul ab oppido Beuteno, vbi sunt veteres venæ argenti. Hoc latus est milliarius ferme 20. Occidentale latus constituo à fontibus fluuij, quem nominamus Queissam, qui non longè distant à thermis Silesijs, vsque ad confluentem Boberæ & Viadri, qui est ad oppidum Crosnam, quod ipsum lingua Græca significat fimbriam, & est limes Silesiæ versus Marchiam Brandenburgensem, etiam hoc latus est milliarius ferme 20.

Meridionalis pars est à fontibus Vistulæ vsque ad fontes flu-
uij Quicisnæ. Excurrit autem hoc latus in occasum ad radices mon-
tium, quos Ptolemæus nominat Sudetes, qui diuidunt Bohemiã
à Silesia, longitudo huius est milliarium fermè 40. videlicet ab op-
pido Teschena, vsque ad fines Lusatix. Latus septentrionale me-
tior à fontibus Brednicij & radicibus Carpathi, vsque ad confluen-
tem, qui est Crosnæ, & fermè est milliarium 40.

Deducitur autem hoc propè ripam Viadri vel Guttali, qui olim etiam dictus est esse limes Germaniæ, ita tamen ut interdum in alteram ripam aliquot milliariibus versus Poloniam, quam ferme continentes sylvæ à Silesia diuidunt, extendatur. Annoto etiam hoc. Initium longitudinis est à gradu 32. fermè usque ad 36. & aliquot scrupula. Maxima latitudo est graduum fermè 52. minima paulò minor quam graduum 50. Inde eruditi facillè de situ regionis possunt ratiocinari.

Distribuitur hodie Silesia in Ducatus, vt nominant, Quinde-
cim, ex quibus singuli nomina sua acceperunt à sua metropoli. Ra-
tiboriensis & Tropauiensis, qui sunt finitimi, excurrunt ad montes
Sudetes vsque, & attingunt fines Morauiae: Teschinentis extendi-
tur ad Carpathum vsque, Pannoniae limites, & ad Poloniam mino-
rem. Opoliensis attingit similiter Poloniam minorem, sicut etiam
Bregensis, vbi excurrit ultra Viadrum. Nissensis & Vratislauen-
sis collocati sunt quasi in ymbilico Prouinciæ: Vratislauen-
sis ta-
men in

men in ripam fluminis Septentrionalem extenditur. Olsnicensis totus ferme situs est ultra Viadrum, versus Poloniam maiorem. Lignicensis medio loco in regione constitutus est: Monsterbergensis, Suidnicensis & Laurenensis excurrunt vsque ad fines Bohemiae, & Laurenensis etiam versus occasum ad Lusatiam, quae nominatur superior. Glogouienensis vicinam habet Poloniam maiorem & Marchiam Brandeburgensem: Saganensis autem Lusatiam inferiorem.

Lignicensium
Principum
stirps.

De stirpe Principum veterum dictum est in annalibus. Superfunt hodiè tres familiae in Silesia: Lignicensis, quae etiam tenet ducatum Bregensem, orta materna stirpe à Carolo Magno, & à beata Heduike, paterna vero à Regibus Poloniae longo ordine. Autor familiae eius fuit Crusnicensis, qui propter pietatem ad regnum vocatus est, cum Polonia nondum fidem Christi profiteretur.

Tanta generis claritas & vetustas digna est obseruantia, cum praesertim in illustri hoc stemmate, adhuc Dei beneficio conspiciamus fulgere pietatem, amorem religionis & artium, virtutem & iusticiam: ut hoc Pindaricum omnino de illis verum sit: *οἱ σοφοὶ δὲ ἐν χάριτι φέρουσι τὰν θεοῶδ' ἄνδ' ἀνδράσιν*. Sapientes ornant fortunam à Deo datam.

Dominatur autem nunc Bregæ Georgius, Friderici Secundi filius, Lignici Henricus, filius Friderici Tertii, Principes sapientia & bonitate praestantes, quos Deus in florenti curriculo gubernationis diutissime conseruet.

Teschinenses
Principes.

Teschinenses etiam veteres sunt, origo tamen familiae mihi non est certo cognita. Enituit virtus eorum sub Regibus Bohemiae, qui Silesiam ad se transfulerunt, diuque domini fuerunt, etiam aliqua ex parte Ducatus Glogouienensis: Peperit ista familia Principes aliquot excellentes sapientia & virtute, & hodiè adhuc cum laude superstes est.

Monsterber-
gensium Prin-
cipum stirps.

Olsnicenses
& Bernstadi-
enses.

Principes Monsterbergenses & Olsnicenses sunt orti à Georgio Podiebracio, Bohemiae Rege, qui filijs suis impetrauit dignitatem Principum à Friderico Tertio Imperatore. Olsnicensem Ducatum permutatione acceperunt à Vladislao Rege. Magna virtus fuit Henrici Glocensis & Monsterbergensis Principis: & quam salutaris fuerit gubernatio Caroli Ducis Monsterbergensis, qui fuit gubernator totius regni Bohemiae, praeses Silesiae, & praefectus ducatus Glogouienensis, meminerunt seniores. Nunc quoque reliqui sunt ex ea stirpe Principes pietate & virtute excellentes, quos Deus regat & protegat.

Reliqui Ducatus, extinctis veteribus dominis, peruenerunt sub potestatem regum Bohemiae. Vnum tamen tractum in Ducatu Tro-

catu Tropauensi, & alterum in Opoliensi impetrauit à Ludouico rege Georgius Marchio Brandeburgensis, qui Regi adolescenti fuit adiunctus tanquam pater, & optime de toto regno fuit meritus.

*Georgius Brā
deburgicus
tenuit ditio-
nes aliquas
Silesiæ.*

Crosnam etiam & Zulichiam oppida, quæ olim fuerunt ditionis Glogouiensis, ante annos 80. ex transactione in possessionem acceperunt Marchiones Brandeburgenses. Nissam religiosa beneficentia obtinuerunt à Ducibus Lignicensibus iam olim Episcopi, ut ex illis opibus alerentur Ecclesiæ & Scholæ. Ipsi etiam Episcopi emtionibus ditionem suam auxerunt, ita ut apud maiores nostros, Episcopatus ille sit appellatus aureus.

*Crosna et Zu-
lichia sunt a-
uulsa à duca-
tu Glogoui-
ensi.*

Numerantur deinde inter status Prouinciæ tres familiæ nobilium dominorum, qui nominantur liberi Barones, inter quos nunc est præcipuus D. Vilhelmus Curzbachius, dominus Trachenbergensis, & vicinæ ditionis in ripa Viadri Aquilonari, præses consilij Cæsarei in vrbe Vratislauia, vir præstans sapientia, virtute & humanitate. Ditionem Milesiam ad extremos Poloniæ limites tenet eiusdem familiæ generosus Baro D. Sigismundus Curzbachius, cui nupsit Helena Friderici Tertij Lignicensis filia.

*Barones qui
sunt status
prouinciæ.*

*Curzbachij
liberi Baro-
nes.*

Secundus est dominus Vartembergensis, quam ditionem nunc tenet magnificus D. Malsanij. Tertius est Plessensis ad limites Poloniæ minoris in Ducatu Teschinenti, cuius nunc est dominus magnificus D. Stanislaus Promicius, nepos ex fratre D. Balthasaris Episcopi Vratislauiensis.

*Malsanij libe-
ri Barones.*

*Promicij libe-
ri Barones.*

Creuerunt sub Cæsare Ferdinando aliquæ familiæ nobiles opibus & autoritate quàm maximè, inter quas præcipuæ sunt Schöneichij. Late enim iam dominatur in Silesia inferiori D. Fabianus Schöneichius, vir animi excelsi & fortitudinis eximiae, qui propter scientiam rei militaris & virtutem singularem gratissimus fuit Cæsari & Electori Saxoniae Mauricio, apud quos summa cum laude ordines duxit.

*Fabianus
Schöneichius
eques auratus
potens consi-
lio & opibus.*

Sunt deinde Domini Promicij liberi Barones, producti ad magnam dignitatem & opes ab Episcopo Balthasare, qui non modo eximias opes, sed etiam dulcissimam memoriam sui propter placiditatem & studia pacis ad posteritatem reliquit. Sunt deinde aliæ familiæ vetustiores, quæ ante multa secula inclaruerunt: ut Gutschij & aliæ: neque enim recensere possum omnes. Faciat Deus, ut ista nostræ patriæ nobilitas, quam Deus ornauit generis splendore, autoritate & diuitiarum assiduo incremento, sit in excubijs pro vera Ecclesia, & nostra Republica, & omnes sint organa salutaria, per quæ Deo grata fiant, memores illius commonefactionis diuinæ, pronunciatae à femina sancta & sapiente: Quia prælia Domini præliaris: non inueniatur in te iniquitas: & vocis diui Baptistæ: Estote contenti stipendijs vestris: Neminem concuriatis & neminem calumniemini.

*Nobilitatis
equestreis of-
ficia.*

Silesia alia superior, alia inferior.

Silesia præfectus generalis.

Statuum tribunal in urbe Vratislaviensi.

Cæsarea curia et consilium in urbe Vratislaviensi.

Lusatia brevis descriptio.

Silesia positus ad cælum.

Silesiorum ingenia.

Silesia vsitate diuiditur in superiorem & inferiorem, ita, vt Vratislavia constituitur pro vmbilico. Constituitur à Rege præses totius Prouinciæ vir Princeps plerumque, penes quem suprema in regione est autoritas: Singulis deinde ducatibus sui tribuuntur præfecti ex arbitrio Regis, quem tamen certæ leges circumscribunt.

Vratislaviæ supremum ex statibus Prouinciæ conuocatur tribunal, vbi ipse Rex etiam lege agit in eos, qui quocunque modo deliquisse visi sunt. Nunc ex autoritate Cæsarum nostrorum in eadem vrbe constitutum est consilium Cæsareum, ex viris magnæ dignitatis & sapientiæ, qui ordinis & disciplinæ in hac regione, nomine ipsius Cæsaris, sunt custodes.

Lusatia, tam superior quàm inferior, Silesiæ nunc non annuerantur: cuius rationem hanc esse puto, quod illi tractus raro, & non diu paruerunt Polonis, sed recepti sunt maturè à Marchionibus Germanicis, qui erant custodes limitum, collocati eò à Cæsaribus.

Varia fortuna illi bellum cum Polonis gesserunt, & tandem inter ruinas illius regni ditiones suas amplificauerunt, occupatis vicinis locis Silesiæ. Henricus Barbatus autem & filij ipsius adhuc imperarunt Gorlicio, Sittaviæ & alijs vrbibus. Fuerunt Lusatij illi aliquando coniuncti cum Misnia, tandem Bohemi, qui regnum suum angustum, vndique conabantur extendere, eos ad sese traxerunt. Ingenia, mores & lingua parum à Silesijs differunt: sed vnica fermè appellatio & distincta præfectura facit discrimen. Ipsum vocabulum Lusatorum affine est voci Elysiarum, vel Lygiorum, quorum sedes in illa vicinia fuisse certum est.

Exposita est Silesia ventis præcipuè Aquilonaribus & Occidentalibus. Nam ad Austrum cingitur montibus Bohemicis, ab ortu vero longis iugis montis Carpathi. Aquilones vero ex Polonia libere in eam excurrunt, & ex Marchia occidentales.

Astrologi arbitrantur eam subiacere Virgini & Mercurio. Nec ab ea cæli aërisque constitutione ingenia hominum multum diuersa sunt, quæ vt plurimum media sunt inter sanguinea & melancholica. Ideo plerumque in illis, qui doctrina & vsu exculti non sunt, cernitur naturalis quædam tristitia, morositas, *duerheit*, vel subagrestis quidam pudor.

Verum vbi accedit cultura, ex liberali institutione & assuetudine, apparet ingenia nostrorum hominum non solum optime esse omnium artium capacia, verum etiam accipere ea elegantem quandam dexteritatem ad res magnas efficiendas, & plurimos adiutos literis, cum splendore & vbertate quadam, animi cogitata exponere & proloqui posse: sicut scimus præstantissimum D. Philippum sæpè familiari sermone Silesijs facultatem oratoriam tribuisse.

De ves

De veteribus incolis Prouinciæ, libro superiori dictum est, posteaquam hæc Regio exhausta fuit perpetuis migrationibus populorum, creberrimis bellis & tyrannide Attilæ, occuparunt eam Sarmatæ, quorum origo Heneta est, progressi ex locis Arctoïis, ubi nunc domicilium suum habent Moschi. Fuit Silesia prouincia regni Poloniæ, conditi à Lecho, annos penè 860. Expleta enim fuit sub idolomania ethnica integra periodus, sub professione religionis Christianæ anni 360.

Ante annos vero 230. auulsa à Polonia propter discordiam Principum & ruinas regni Poloniæ, facta est socia regni Bohemiæ, quod olim ab eadem gente Sarmatica, duce Zecho fuit constitutum. Primus Rex Bohemiæ, cui Imperium fuit in Silesiam, est Iohannes Lucelburgensis, Pater Caroli Quarti Imperatoris.

Imperat nunc ex Regibus Bohemiæ duodecimus, exoptatissimus Maximilianus Secundus Imperator, amor & deliciae Germaniæ. Ex regibus istis sex fuerunt Romanorum Cæsares, genere Bohemus tantum vnus, Pannonius vnus, Quatuor Lucelburgenses, Quatuor ex inclyta familia Austriaca, Duo Poloni, sanguine tamen materno Austriaci. *Bohemia reges, qui imperarunt Silesiæ.*

Scriptura Prophetica, prædicans terræ Palestinæ bonitatem, dicit eam fluere lacte & melle, quod significat abundantiam omnium rerum ad vitam & victum hominum necessariorum. Non tribui potest hæc laus alijs regionibus, præsertim his Arctoïis, ubi cæli maior est inclementia, & terræ horriditas: tamen etiam nos fateri oportet, Silesiam esse benignam matrem, eamq; satis larga cum vbertate fundere res, quibus vita nostra non potest carere.

Veterum ea fuit diligentia, vt fertilitatem soli in qualibet regione diligenter obseruarent, & quidem pars disciplinæ est, vestigia diuinæ benedictionis agnoscere & celebrare. Isacio Deus scribitur donasse centuplum, hoc est, singulos medimnos frumentorum messem centum tulisse.

Herodotus scribit, agros Babylonios ferre ducentuplum, interdum etiam trecentuplum, & Plinius locum quendam in Aphrica nominat, ubi proueniat trecentuplum, eaque summa vbertas est, quæ in historijs extat. Siciliam & Tauricam Chersonesum, præsertim ad urbem Theudasiam, ferre sexagecuplum narratur. In Italia alicubi tregecuplum prouenire certum est. In Germania maxima vbertas existimatur assurgere ad quindenos aut circiter medimnos, eamq; aliqui statuunt in veteri sede Senonum, quæ nunc est vetus Marchia, & vicinus tractus. Nam bonitatem soli Thuringiaci, quæ alioqui egregia est, exhauriri multum Isatide, prudentes iudicant. *Silesiæ ubertas.*

Agros Silesiæ meliores, quales sunt ad Strelam & Lubischiam, ubi quasi est fumen regionis: deinde etiam ad Glogouiam,

ferre medimnos octones aut etiam denos constat: & tanta Deo dante frumentorum est copia, vt vicinæ etiam gentes sæpe numero inde alantur. Multis annis, Dei beneficio, non vidit hæc nostra patria insignem aliquam difficultatem annonæ aut famem, qualis fuit olim alibi, & etiam nostra ætate.

Ex Verrinis Ciceronis intelligi potest, precium medimini Attici, qui pene æqualis est mensuræ Glogouiensi, quæ à scapha nomen habet, frumenti in Sicilia fuisse annis mediocribus 24. grossorum alborum, vt loquimur, monetæ nostræ: Chcenix vero frumenti, demensum diurnum serui, emebatur vtitatis annis ferme grossulo nostrate cruciato, aut non multo pluris. Eadem ratio emtionum etiam hodie in hac regione familiaris est.

*Pretia rerum
ferme manent
eadem in mun-
do.*

Ex veteribus Comœdijs colligimus, vitulum communiter emtum fuisse pretio medijs loachimici, nec hodie mos multum diuersus est: ita vt non temerè pronunciauerit noster Philippus, in genere humano in regionibus cultis & benè habitatis ferme semper eadem mansisse pretia rerum. Sed in calamitatibus publicis, Deo puniente peccata hominum, sæpe tristitia accidunt exempla.

*Fames prædi-
cta ab Agabo.*

In Apocalypsi de fame, quæ fuit sub Claudio, dicitur: Chcenix tritici emetur denario. Ea ratione precium Medimni nostratis esset s. aureorum, vel 10. marcarum Glogouiensium, vt vulgo loquimur. Hæc difficultas magna fuit. In Italia nostra ætate multi homines mortui sunt fame, qui inuenti sunt tenere gramina & herbas in ore. Et tamen acerbiores casus in hac nostra Silesia legimus accidisse.

*Fames horri-
bilis in Silesia.*

Nam ex consentienti testimonio multorum historicorum, anno 1315, & proximè sequentibus, tanta in Silesia & vicina Polonia fuit annonæ charitas, tantæque fames, vt parentes efferati rabie inediae cadauera mortuorum liberorum vorarent, & rursus liberi parentum. Tam triste exemplum cum non legamus in alijs historijs, nisi in longis obsidionibus euenisse, agamus Deo gratias, quod in ira misericordiæ suæ recordatur, neque nos tam terribilibus supplicijs plectit.

lumentorum etiam optimorum copiam, ad escam & laborem, affatim hæc regio educat, & suppeditat vicina Polonia. Lacticia tam sunt copiosa apud nos, itaque proba, vt etiam apud exterarum gentes ea clara sint, multæque familiæ nobiles inde ditescant.

Nec defunt syluæ, quæ alunt feras ad vsus & delicias hominum crebriores quam alibi. Flumina piscosa maiora & minora sunt multa, & præterea stagna ingentis magnitudinis, quæ præbent pisces eximiæ bonitatis & salubritatis, ita vt hac in parte non cedat vlli ex prouincijs Germaniæ.

*Thermæ Si-
lesia.*

Ex beneficio conditoris Dei etiam ad radices Sudetum prope urbem Hirspergam sunt thermæ, sulphureæ præcipuè, deinde non
nihil

nihil etiam nitrosæ & aluminosæ, quæ propter medicationem appetuntur à multis populis. Est etiam alia aqua medicatrix, cuius scaturigo est non procul à Francosteino, quæ etiam sulphur redollet, & visceribus mirifice prodest.

Constat autem singulare beneficium Dei esse fontes illos medicamentosos, qui vitæ hominum multis modis opitulantur. Metalla aurea vel argentea non quidem in summa copia effodiuntur: Sunt tamen ad radices Carpathi ad Bythoniam oppidum venæ argenti veteres, alicubi etiam ad montes Sudetes reperitur aurum non ignobilius Hungarico: & sunt fluvij, qui auream arenam ducunt: vt Cattus & alij.

*Venæ Metal-
licæ Silesiæ.*

Ferrum cûditur maximo numero, & multum inde nobilitati accedit lucri. Sale hætenus fumus vsi importato ex Saxonia & Polonia, nunc etiam cura Imperatorum Ferdinandi & Maximiliani, excrementum quoddam maris allatum ex Hispanijs, quod *αλας αχνη*, spuma maris à veteribus dictum est, & in littoribus illis, post validiorem tempestatem frigore aëris concretum, copiosè reperitur, melius excoquitur & defecatur apud nos, atque in vsum feliciter assumitur.

*Sal quo utitur
Silesia.*

Vinum pluribus in locis colitur, præsertim in Silesia inferiori, subausterum quidem, sed tamen non incommodum. Cereuisia autem triticea magnæ probitatis multiq; nutrimenti passim coquitur, inter quas præcipuam laudem habet Vratislaviensis. His donis fecunditatis provincia hæc cum ornata sit, abundat multitudine hominum, frequentia ciuitatum & pagorum. Et quamuis hæreant adhuc in multis locis vestigia negligentiae Sarmaticæ in ædificando, tamen rursus alibi multi excitantur ad elegantiam in structuris, vtilem ad ordinem & valetudinem in vita.

Vina Silesiæ.

*Cereuisia Si-
lesiæ.*

*Silesia abun-
dat multitu-
dine hominū.*

Oppida autem omnia fermè, valde populosa sunt, reserta ceteribus opificum, & habent ea etiam vera ornamenta religionis, studiorum disciplinæ & honestæ Oeconomix. Nam in plerisque urbibus & pagis, cura magistratus Ecclesiæ emendatæ sunt, & accensa lux doctrinæ purioris, quæ magna diligentia inter grauiâ pericula hætenus Dei beneficio est conseruata.

*Ecclesiæ &
studia Silesiæ.*

Adiunctæ sunt etiam Ecclesijs scholæ, vbi iuuentus ad pietatem & artes vtilis in vita eruditur. Fuit autem magistra nostræ gentis multis annis schola Goltpergensis, quam aluit beneficentia Principum Lignicensium, ibiq; ingenia multorum felicissime formauit vir æterna laude dignus Valentinus Trocedorffius, natus ad gubernationem scholarum, ex cuius ludo, tanquam ex equo Troiano, magna examina doctorum prodierunt.

*Goltpergensis
schola.*

*Valentinus
Trocedorffius
formator
felix inuen-
tutis.*

Fuit is vir imprimis sedulus propagator veræ doctrinæ, & custos feuerus honestæ disciplinæ. Enituit deinde schola Vratis-

*laviensis
schola.*

*Freistadiensis
schola.*

*Erasmus Be-
nedictus dicitur
sue scholæ
Freistadiensis.*

lauiensis, & post aliquot annos Freistadiensis, erecta à viro doctrina & virtute præstanti, M. Erasmo Benedicto Freistadiensi, qui ad annos 15. fuerat auditor Philippi, & cum eo in domestica familiaritate coniunctissime vixerat: præreptus quidem fuit immatura morte, cum magno studiorum detrimento, sed tamen propter memoriam ipsius schola est conseruata.

*Respublica
Silesiæ.*

Gubernatio politica iusta est, & ubique in urbibus senatus honestis legibus, & Aristocratica gubernatione vitam ciuium regit. Domi liberis & familiæ præscribitur ordo precationum & laborum ab honestis ciuibus, & recitantur à pueris manè, vesperi & ad mensam preces & sententiæ piæ, quibus commonefiunt homines, singulas familias debere esse Ecclesiam & templa Dei, vt recte dictum est: Vult Ecclesiolam quamlibet esse domum.

*Oeconomia
Silesiæ.*

Antecellit autem populus Silesiæ plerisque alijs sedulitate, & cura faciendi necessarios labores, ita vt vix alibi reperiantur Oeconomias, in quibus diligentius operis domesticis incumbitur, non solum à viris, verum etiam à mulieribus, ipsæque nobilibus & ignobilibus. Magna ubique est multitudo opificum, conficiuntur panni maxima in copia. Magna sunt mercimonia ex lino quod tractatur à fœminis nobilibus & alijs. Ideo pecunia in hanc regionem importatur ex precio pannorum, lini, ex rubea tinctorum, quæ ad Vratislauiam colitur, & ex ferro.

*Mercimonia
Silesiæ.*

*Silesia amat
mundiciem
in victu.*

Victus etiam mundior & elegantior est, quàm inter alias gentes, quæ quidem mundiciæ cum sit nutrix valetudinis, & multarum virtutum, digna est laude. Vult enim Deus nos habere honorem corpori, vt Paulus inquit, hoc est, delectu ciborum, potus, eorum ordine & apparatu conseruare vires corporis non modo, vt corpus sanum fungi possit officio suæ vocationis, verum etiam, vt in homine sobrio & alacri, diuinas suas actiones efficere possit Spiritus Dei, qui in pectoribus piorum habitat.

*Matres fami-
lias Silesiæ.*

Ingens decus in illa domestica consuetudine est modestia & industria matronarum, quæ Oeconomias præcipuè gubernant, quarum exempla filiarum, figura, forma corporis & modestia excellentes intuentur, & ab illis ad agnitionem Dei, ad bonos mores, ad scientiam Oeconomicam à prima vsq; ætate assuefiunt.

V R A T I S L A V I A S I L E.

S I A E C A P V T.

*Vratislauie
situs.*

LVmen & oculus Silesiæ, vnicumq; veri decoris exemplum est Vratislauia, de qua vrbe nunc pauca sumus dicturi: situs ipsius talis est. Longitudo vrbis est graduum 34. M. 34. Latitudo graduum

duum 51. M. 10. De origine eius nulla extant certa monumenta, sed nos probabiles coniecturas recitabimus.

In Ptolemæo nominatur ciuitas Budorgis vel Bidorgis, quæ ^{Bidorgis} fermè cum hoc situ congruit, ideo aliqui ex eruditis opinantur ex ^{Ptolemæi est} ruinis illius cœpisse Vratislauiam. Hæc opinio, à qua nec ego, cum ^{Vratislauia.} spatia fermè eadem sint, abhorreo, si certa est, iucundum est etymologiam & rationem appellationis inquirere. Recito autem meas diuinationes, sumtas ab affinitate soni, qui fermè in talibus solet esse iudex.

Docent historiæ, gentes has Arctoas huc commigrasse ex oriente, & paulatim eas deinde versus occidentem longius progressas. De peregrinationibus Sueuorum, Francorum, Gotthorum, Vandalorum & aliorum supra diximus: Imprimis vero memorabile est, quod scribitur ab Eutropio, Quados ex his locis in Heluetiam, & vicinam Galliam profectos esse, etiam ante Cæsaris tempora, proculdubio in illis terribilibus motibus Cimbricis, ubi omnes hi populi exciti suis sedibus noua loca appetiuerunt. Et manifestum est, Lygios vel Lygiriscos populos Gallicos, quibus fuerunt intermixti Heneti, appellatione & alijs rebus nostris fuisse cognatos.

Numerantur inter gentes Gallicas Bituriges, quod vocabulum sine dubio Germanicum est. Nam Biturix, secundum illam inflexionem, quæ veteribus scriptoribus, imperitis linguæ nostræ, præsertim vero Cæsari & Ptolemæo familiaris est, videtur esse *Widerreich*, hoc est, vir honestus & integer, quæ Græci καλὸν ἢ ἀγαθὸν nominant. Vetus enim lingua nostræ gentis *Biederman* nominat, quasi, *ein Man bey ehren* / virum honoris & famæ integræ, sicut contra *Schelman* appellat virum malum & infamum. Ab isto Principe protectionis, quem gens Lygia in Galliam & Aquitaniam habuit ducem, mansit appellatio populi.

Et testatur Strabo, solos Bituriges inter populos Aquitaniae esse alienigenas, differentes à reliquis lingua, moribus & cultu, atque fortassis inde est nomen celebris vrbis Burdegala. A Principe igitur Lygio huius nominis censemus olim conditam fuisse urbem hanc Budorgim aut Bidorgim. Nomina enim à scriptoribus mirifice deprauata sunt.

Hæc etymologia grata nobis esse debet, non solum, quia honorifica est, verum etiam, quia ominis loco accipi potest. Videmus enim, Dei beneficio, hanc præclaram urbem multis seculis verè fuisse honestatis & pietatis in nostra gente magistram, eamque singulari cura religionem & virtutum ornamenta in hac regione plantasse & defendisse.

Et si autem potentia ciuitatum Germanicarum, in illis perpetuis migrationibus & mutationibus, non fuit magna, tamen credibile est illas, quas annotauit Ptolemæus, etiam olim cultura & fre-

quentia reliquas antecelluisse. Posteaquàm vero gens Sclauonica post mortem Attilæ sese infudit, hæc etiam vrbs deserta à suis colonis veteribus, qui meo iudicio magna ex parte Longobardis se adiunxerunt, quassata etiam prioribus bellis sub Attila, penè diruta est, ita vt vix exiguæ manserint reliquiæ. Ideo non arbitror veram esse coniecturam illorum, qui putant Vratislauiam conditam esse imperante Carolo Magno in Germania, cuius rei testimonium habeo valde euidens.

Anno Christi 965. imperante in Germania Ottone Primo, Silesia fuit amplexa fidem Christi, anno verò proximo post institutæ sunt scholæ & Episcopatus in Polonia, tunc Godefridus Romanus, primus Silesiæ Episcopus, sedem suam collocauit Smogram, in vicum aut pagum ignobilem, qui, præsertim vt homo Italus, studiosus elegantiae & frequentiae, prætulisset Vratislauiam, si ea tunc fuisset vrbs alicuius nominis.

*Vratislauia
instaurata ex
ruinis ueteri-
bus.*

Deinde Duglossus, quo nullus inter scriptores Polonos est locupletior, commemorat Vratislauiam conditam esse à Mieslao Polonorum Principe, paulò ante annum Christi millesimum, in quod tempus etiam natales Glogouiæ conjicio: putarim tamen Principem ex veteribus ruinis aut ruderibus ciuitates illas instaurasse, sicut postea expresse in historia dicitur, Boleslaum procerum Lignicium & Lubenam amplificasse. Sed tamen neque proximis annis post aliqua fuit huius oppidi celebritas.

Nam, cum sub Boleslao Rege, Mieslai filio, inter se inciperent dimicare Bohemi & Poloni, & multæ in Silesia fierent vastationes, Episcopus cum suo collegio ex Smogra migravit Bicinam in agrum Bregensem. Ego vero arbitror urbem hanc, etsi fortassis ipsius fundamenta iacta sunt à Mieslao, & structura deinde per illa continua bella impedita, reductam in quandam ciuitatis formam eo tempore, quo Bohemi in Silesia dominati sunt, quod accidit circa annum Christi 1030.

*Vratislauia
instaurata &
denominata à
Principe Bo-
hemico.*

Extincto enim Boleslao viro acerrimo & fortunato, successit filius imbecillis animo & corpore: is amisit Silesiam occupatam à Bohemis, eamq; deinde mortuo Mieslao Secundo, tempore interregni, cum nobilitas Polonica, per seditionem matrem & filium in exilium pepulisset, munierunt ex autoritate etiam Conradi Saliqui Cæsaris, qui iratus Polonis obiectum Principem & matrem Rixam, neptem Ottonis Tertij Cæsaris, Silesiam sub conditione tributum numerandi Imperatori, adiudicauit Bohemo.

Circa hunc igitur temporis articulum colloco vera primordia & veram exornationem huius vrbs, quæ tunc etiam nomen suum, quod omnino Bohemicum est, accepit. Fuit autem is Vratislavus, meo iudicio, filius Bisetislai, natus ex matre Germanica luditha, qui mortuo patre factus est Dominus Moraviæ & vicinæ Silesiæ, & demum ab Henrico Quarto renunciatus est Rex Bohemiæ,

miæ, illiq; permissum, vt, quoniam Poloni pacta inita cum Casimiro monacho non seruabant, Silesiam bello repeteret. Celebratur ob pietatem & religionis studium.

Istis annis tam turbulentis Episcopus habitauit Bicina: Sed Casimirus exul anno 1041. reuocatus in regnum, cum Polonia Cæsari esset reconciliata, recepit Silesiam à Bohemis, & collegio locum ad studia & exercitia pietatis construxit in Viadri insula, templo ex materia lignea ædificato, cum seculum illud adhuc religioni, non fastui aut pompæ seruiret. Istæ sunt meæ coniecturæ deductæ partim ex appellationibus, partim sumtæ ex annalibus Polonorum. Ex monumentis nostris docere nihil possumus.

Nam, vt testantur viri studiosi antiquitatis nostræ gentis, vetustissimæ literæ, quæ reperiuntur, sunt Friderici Secundi Cæsaris, scriptæ anno 1200. Olim vero, si literarum vsus aliquis fuit, ad sacra illæ imprimis vsurpatæ sunt: sicut non dubium est, Italicos Episcopos & doctores imprimis fuisse occupatos in docenda religione in his populis, quorum fuit mirifica in superstitionem pronitas. Et si quæ etiam scripta sunt, tamen illis crudelissimis vastationibus Scythicis, & deinde alijs, hsq; diuturnis bellis ea perisse constat.

Poloni, cum Silesiam recuperassent, præfecerunt illi gubernatorem, cuius domicilium fuit Vratislaviæ, ibiq; est constituta arx & munita contra incursiones hostium. Vratislaus Bohemiæ Rex, de quo supra diximus, mortuo Casimiro, cum filij non soluerent pensionem promissam imperio, acerbè Silesiam vastauit.

Sub annum Christi 1095. annales Polonorum narrant factum præfecti & ciuitatis Vratislaviensis, plenum æquitatis & humanitatis. Vladislaus Princeps detruserat in monasterium filium nothum Sbigneum inuitum, instigatus à coniuge & proceribus: *Vratislavia defendit exules contra calumniatores aulicos.* passim vero populus opprimebatur per vim à quodam potente aulico Sececho, ita vt multi ex nobilitate & plebe fugientes tyrannidem se cederent in voluntarium exilium.

Sbigneus autem cum agmine exulum, honestorum hominum, proficiscitur Vratislaviam, orat præfectum prouinciæ Magnum, vt ipsos defendat contra Tyrannum aulicum. Receptus est in urbem ex autoritate præfecti, & missa legatio ad Principem, quæ ipsi causam exulum commendaret. Sed Vladislaus iratus, armis Vratislaviam adortus est. Ciues autem vnà cum Episcopo Ieroslao obuiam Principi prodierunt, & professi sunt, nunquam se sumisse arma contra magistratum, sed recepisse tantum illos bonos homines, qui fuissent supplices, ideo petebant sibi parci.

Vladislaus bonus Princeps cum illis rediit in gratiam, nec multo post Sbigneum filium in pristinum locum restituit. Sbigneus verò cum fratre Boleslao Vratislaviæ inijt consilium in Secechum, eoq; rem deduxerunt, vt ille, exutus sua dignitate, pelleretur in exilium. Digna laude fuit illa vrbis humanitas, quæ non spre-

uit supplices in iusta causa, nec tamen dimicare voluit cum suo magistratu, sed demissione & reuerentia, quod æquum erat, obtinuit. Ita olim laudata est ciuitas Thebana, quæ recepit & texit exules Atheniensium contra triginta tyrannos, etsi Spartani erant focij ipsorum.

Anno Christi 1109. proditum est à scriptoribus Polonis, nobilem illam pugnam, qua Henricus Quintus Cæsar victus est à Boleslao Polono, factam esse non procul à Vratislavia, quam oppugnaturus erat Cæsar, ad vicum illum, qui nominatur Hundsfeldt / & scribitur victoria parta esse opera Silesiorum, qui in mediam aciem inuecti, ordines exercitus Cæsariani turbauerant. De eo prælio supra meam sententiam exposui.

Petri Dani
historia.

Enitere deinde cœpit Vratislaviæ quidam nobilis Danus Petrus, quem Silesij appellarunt Principem: is apud Ethnarchas Polonos omnia poterat, & sedem suam Vratislaviam collocauit: Monasterium S. Vincentij, & plura alia templa extruxisse legitur. Exitum hominis descripsi in historia. Exectis oculis & lingua mortuus est anno 1149.

Anno 1158. fuit bellum Barbarossæ Cæsaris, cum Boleslao Polono. Ager Vratislaviensis direptus est à milite Cæsaris: reconciliatus est Boleslaus Cæsari sub pactis durissimis, quæ tamen ipse, Cæsare occupato bellis Italicis, non seruauit.

Vratislavia
Princeps Bo-
leslaus pro-
cerus.

Valtherus E-
piscopus or-
nat suum col-
legium.

Anno 1163. Silesia distributa est inter filios Vladislai, & Vratislavia assignata est Boleslao procero, primo Principi Silesiæ, viro bellicoso & iusto, qui ad Mediolanū Monomachia superauit & interfecit equitem prodigiosæ & Gigantæ staturæ. His annis, cum in Polonia & Silesia cresceret autoritas & opes Sacerdotum, qui immiscebant se negocijs gubernationis, & ipsos Principes regabant, Valtherus Episcopus Vratislaviensis etiam suum collegium ornauit, extruxit templum ex lapide, instituit vestitum & ritum nouum, quem attulerat Lugduno ex Gallia. Nam eò nostri homines solebant proficisci ad studia. Vrbs tunc lingua & structura adhuc fuit Polonica & exigua.

Anno 1197. institutus est coelibatus sacerdotum in Silesia, & multa coniugia à legato Pontificio impio scelere diuulsa. Boleslao patri intulit nefaria arma Iaroslaus filius, natus ex muliere Ruthenica, coëgit patrem, vt traderet ipsi Vratislaviam. Tandem urbem patri reddidit, & ipse retinuit Nissam.

Anno 1198. illum impium Iaroslaum ex cupiditate escæ collegium creauit Episcopum. Episcopatu attribuit ditionem Nissen- sem, vt hoc modo mulctaret fratres, natos ex nouerca, quos oderat, sed cito dedit pœnas. Non enim totum superuixit triennium. Boleslaus excoluit Lignicium, eaq; vrbs ita creuit, vt Vratislaviam paulò post superaret.

Henricus

Henricus Barbatus & coniunx Heduigis frequentissimè habitauerunt Vratislaviæ, illiq; magno studio urbem exornarunt: Sed aduersata est fortuna. Nam fatali clade, vt quidem ego annotatum reperio, 1200. & rursus 1219. maxima pars vrbis incendijs periit.

*Vratislaviæ
periit ex in-
cendijs.*

Lignicium obtinebat Henricus Pius, Heduigis filius, qui eò vocauit ex Germania passim colonos, eosq; dilexit, ita vrbs creuit frequentia & cultura. Nam in tota Silesia illæ ciuitates citissimè excultæ sunt, in quas migrarunt Germani. Mortuo Henrico Barbato anno 1241. secuta est miserabilis vastatio Tartarica, vbi Silesij corpora sua obiecerunt furori & rabiei Scytharum, qui toti Germaniæ excidium & vastitatem minabantur.

*Lignicium ui-
cit Vratisla-
uiam.*

Tartari deuastata Polonia accesserunt ad Vratislaviam paulò ante ferias Paschatis. Vrbs, quæ parum munita erat propter recentem conflagrationem, à ciuib; fuit deserta. Importata sunt bona in arcem, domus vero inflammata. Cinxerunt obsidione arcem Tartari, sed frustra. Nam precantibus pijs dicuntur flammæ & fulgura ex cælo cecidisse & Tartaros latè ambussisse atq; terruisse. Ita diuinitus repulsi sunt Scythæ ab arce Vratislaviensi precibus pijs: sicut olim Attila ab vrbe Aurelia in Gallia. Historia belli Tartarici legatur suo in loco.

*Vratislaviæ
arx sustinet
impetus Tar-
tarorum.*

Post hanc cladem sequitur noua ætas vrbis. Fuit enim dominus Vratislaviæ Henricus Tertius adolescens, quem regebant mater Anna, filia Regis Bohemiæ Ottocari Primi, mulier sapiens, & Thomas Episcopus: illis assentientibus, vt ciuitas citius augetetur, permissum est illi ius Germanicum, & abolitæ sunt iniquæ leges, & seruitus Polonica, concessæ vero immunitates, quales sunt in ciuitatibus Germanicis.

*Vratislaviæ
accipit for-
mam nouæ
urbis.*

Cito igitur creuit habitatoribus, & mediocriter etiam munita est, propter loci insignem oportunitatem, adeo vt anno 1245. quarto post conflagrationem, iam sustineret trimestrem obsidionem Boleslai Lignicensis, qui fratrem excutere ex Ducatu suo conabatur. Discessit tunc re infecta, & cum non multo post bellum redintegraret, propè Vratislaviam captus, & in arcem ductus est.

*Vratislaviæ
trimestris
obsidio.*

Anno tertio post fuerunt Vratislaviæ legati Pontificij, missi Lugduno ab Innocentio Quarto, isti petiuerunt pecuniam à Silesijs Pontifici in vsus bellicos contra Fridericum Secundum Cæsarem, & vt nostros homines simpliciores inescarent, ieiunio quadragesimali ex autoritate Pontificis detraxerunt dies Septendecim, & cum ex veteri more Moschouitico & Græco prius inchoatum esset ieiunium illa Dominica, quæ nominatur Septuagesima, iusserunt fieri initium die cinerum, vt loquimur, & prius more Romano agitare Bacchanalia, ita plebs delinita, concessione conuiuiorum & ludorum Pontifici misit nummos.

*Legati Pontifi-
cij ueniunt
Vratislaviam.*

*Quadragesima
ieiunium
mutatur.*

Subinde

*Boleslaus Cal-
lus fuit pestes
Silesiæ.*

Subinde autem recruderunt odia inter fratres Principes, & fiebant continuæ vastationes in Silesia, quarum autor erat Boleslaus Lignicensis, vir supra modum iniustus & stultus. Is non modo Lignicium & Silesiam perdidit, verum etiam animos Polonorum à Silesijs abalienauit, ita ut regnum deinde illis inuiderent.

Anno 1266. mortuus est Henricus Tertius Vratislauiensis, reliquit filium puerum Henricum Quartum, qui postea probus dictus est. Hoc proximè sequenti decennio tranquillus & fortunatus fuit status Vratislaviæ, & auctæ sunt opes ciuium mercimonijs. Princeps enim adolescens habebat curatores aliquos ex præcipuis ciuibus, qui bene gubernabant ditionem, & Principi magnam pecuniæ vim collegerunt.

*Vratislavia
rursus con-
flagrat.*

Sed anno 1276. rursus secutæ sunt turbæ & calamitates. Nam, ut scriptum reperio, die S. Marci vrbs tota conflagrauit, & anno proximo post Henricus probus captus est à patruo Boleslao Lignicense, & posteaquam multis oppidis mulctatus est, vix tandem dimissus est.

Anno deinde 81. Henricus Probus, ulturus veteres iniurias, per speciem amicitiae ad se vocatos multos ex Principibus Silesiæ cepit: Poloni ideo indixerunt ipsi bellum, & agrum Vratislauiensem grauiter vastarunt. Iste Princeps, anno 1288. cum recepisset in gratiam Episcopum, quem acerbissimè afflixerat, erexit collegium sacrae Crucis Vratislaviæ, adeoque in religionem factus est procliuis, ut offerret Episcopo dono urbem Vratislaviam, quam tamen ipse, metuens inuidiam Principum & bella, non accepit, moritur anno 90. 22. Augusti: successorem habuit Henricum Quintum obcesum Lignicensem, patruelem suum, quem anno 1292. abductum ex balneo in suburbij Vratislaviæ per insidias, Conradus Glogouiensis in caueam ferream inclusit, ibique eum penè necauit, ademit illi oppida pleraque in territorio Vratislauiensi, & ipse Henricus triennio post moritur. Tutor filiorum Henrici Quinti fuit Episcopus Henricus.

*Vratislavia
creuit opibus.*

Hisce annis viginti rursus respirauit Vratislavia, & cum lauit opes non contemnendas, adeo ut circa annum Christi 1320. ciues Vratislauienses Hannouiam & Goltpergam vrbes, à Boleslao Lignicense Principe prodigo & iniusto, hypothecæ nomine pro magna summa pecuniæ acciperent. Nec multo post consilio vrbs Vratislauiensis facta est illa mutatio in Silesia, quæ adhuc hodie manet.

*Vratislavia
facit inclina-
tionem ordi-
num ad re-
gnum Bohe-
micæ.*

Videbant omnes homines prudentes, Principum Silesiæ non modo esse imbecillitatem magnam, in illa prouinciæ inter plures dominos dilaceratione, verum etiam plurimorum enormem petulantiam & tyrannidem, unde perpetua oriebantur bella, & necesse erat tandem prouinciā ab hoste externo opprimi. His malis

vnica

vnica inueniebatur medicina, si vocaretur Monarcha potens, qui Principes tumultuantes sua autoritate coherceret, & esset custos legum & disciplinæ.

Senatores igitur Vratislauienses, qui autoritate & gratia in aula sui Principis Henrici Sexti valebant, imitati sunt consilium Meccenatis. Nam & is Augusto deliberanti, ecquid expediret imperium Senatui & populo Romano reddere, dissentiens ab Agrippa, hoc dissuasit, quod putaret, non eam virtutem atq; coniunctionem esse Senatus, quæ tueri posset pacem, sed ciuilibus lanienis eos mutuò perituros, potius igitur autoritate Monarchica compescendos esse turbulentos, & illud imperium conseruandum. Respexerunt igitur ad Regem aliquem præstantem virtute & viribus, qui hanc regionem posset pacare.

*Vratislauien-
sis senatus
imitatur con-
silium Mece-
natis.*

Etsi autem credibile est, eos magni fecisse Imperium Cæsarum Germanicorum, & futurum erat honorificum, si hæc prouincia fuisset immediatè subiecta Imperio Romano: tamen has cogitationes interuertebat tunc status Germaniæ turbulentissimus. Extincto enim Henrico Septimo Lucelburgense, dissidijs Electorum inuaserunt Imperium duo, Ludouicus Bauaricus, & Fridericus Austriacus, vnde tota Germania motibus ciuiliū bellorum amplius viginti annis fuit concussa, atque ita nostra patria inde nihil opis potuit expectare.

Erant autem in vicinia duo Reges, Polonicus Vladislaus Locticus, & Iohannes Lucelburgensis, qui cum filia Venceslai adeptus erat Bohemiæ regnum. Locticus inuisus erat omnibus Silesijs, quia erat Tyrannus, & sceleratus grassator: oderat etiam acerbissimè totum nomen Teutonicum: oppugnabat ordinem in Prussia: sæuiebat in ciuitates Germanicas: peruenerat ad regnum cum contumelia Principum Silesiorum, qui erant iniquè præteriti, & nunquam assensi fuerant isti electioni. Deinde gubernatio Polonica, in qua tunc multum erat seruitutis, non placebat ciuitatibus.

Iohannem vero regem multa commendabant: natus erat ex patre Cæsare laudatissimo, ipse videbatur excellere humanitate & clementia. Florebat tunc etiam regnum Bohemiæ, & longè præstabat Polonico, quod rapinis Scythicis & bellis intestinis planè erat debilitatum: Præterea tenebat iam Bohemus ducatus Silesiæ superioris, ita vt non posset sine incommodo fieri diuulsio.

Has causas grauissimas habuit ciuitas Vratislauiensis, cum suasset suo Principi, vt se cum Bohemis coniungeret, eiusque auctoritati obsecutus est Henricus. Non dubium est igitur, gentem Bohemicam debere gratiam huic vrbis, quæ prima fecit inclinationem ad ipsorum regnum. Procatacetica vero erant furia Boleslai, qui affligebat

*Vratislauien-
sis Senatus mo-
tus fuit gra-
uibus causis,
quando suasset
coniunctionem
cum Bohemis.*

affligebat fratrem, conabatur eum eijcere Vratislauia, quam ipse deinde funditus euertisset.

Transegit igitur Henricus Sextus cum Iohanne: nominauit eum hæredem sui ducatus, cum ipse non suscepisset prolem masculam, muneris autem loco accepit ad tempora vitæ suæ ditionem Glocensem, quam Iohannes emerat à duce Monsterbergense. Rapiébantur etiam reliquæ ciuitates incredibili studio in Iohannem, qui intra proximum decennium deinde, precibus, precio, minis, fermè reliquos omnes sibi deuinxit, præter Suidnicensem, vt suo loco narratum est.

Iohannes Bohemia Rex
potitur Silesia.

Quare ego existimo, non proditam fuisse libertatem patriæ nostræ, sed fuisse causas huius consilij necessarias, & vtilis huic regioni, quæ intra paucos annos tota concidisset, nisi hæc à Deo fuisset monstrata ratio. Nam diadema regium Poloniae, Locticus, qui iam genuerat filios, & erat satis scælix præliator, nunquam erat redditurus Silesijs, & quidem iam gliscebant odia inter has duas gentes, quæ non facilè potuissent restingui.

Grati etiam fuerunt reges Bohemici erga Vratislauiam. Nam & viuentē Henrico Iohannes effecit, vt ciuitas administrationem iudiciorum acciperet, emta ea à viris nobilibus, qui negligentia superiorum Principum eam sibi vendicauerant: & Carolus filius eam urbem in primis dilexit.

Vratislauienses collegium
fauit Polonis.

Iuratum est in verba Iohannis Regis anno 1337. Sabbato, qui præcessit dominicam Palmarum, Henrico iam mortuo. Qualis tunc fuerit lis Regi cum importuno Episcopo Nancero, scriptum est alibi. Ciuitas etiam experta est grauissima odia collegij, quod magis fauebat Polonis.

Vratislauiam
denovo perit
ex incendio.

Anno 1341. 7. Septembris rursus conflagrauit Vratislauiam penè tota, sed ea calamitas Dei benignitate ciuitati in commodum cessit. Tunc enim inchoata est noua exædificationis forma, & ædes eleganti ordine penè omnes ex lapide extructæ. Deinde anno 1353. Carolus Cæsar suo sumtu templum arduum ædificauit, sub nomine Diuæ Dorotheæ, & ciuitati adiecit insignem appendicem, ripam videlicet vltiorem Olauiae fluminis.

Vratislauiam
structura noua
& egregia.

Ita igitur excreuit vrbs, vt nulli ex Germanicis structurae pulcritudine cedat, pleraque autem ordinata concinnitate platearum superet. Carolus Quartus venit Vratislauiam anno 1348. 7. Nouembris. Senatus Vratislauiensis anno 1355. Carolum comitatus est ad coronationem Romam, triennio post Cæsar Senatui magistratum perfecturae super totum territorium attribuit.

Vratislauiam
magna ornamenta
accepit à Carolo
Quarto.

Hoc modo sub tam propitio & benigno Cæsare, qui verè fuit patriæ nostræ pater, conqueuit Silesia, & Vratislauiam, Deo benedicente, creuit in urbem laudatam & elegantem, ita vt plerisque ex Italicis possit opponi. Dixerat idem Carolus, lætari se, quod haberet in

beret in limitibus imperij duas præclaras vrbes, in Italia Romam, in Germania Lubecam, ipsius autem beneficentia effectum est, vt etiam his annumerari possit Vratislauiæ.

Carolus Quartus euexit vrbes.

Ornauit Pragam quoque, ita vt de ea scripserit Aeneas Syluius, eam parem esse Florentiæ, sed illa euersa fuit furore Hussiticorum. Anno 1381. fuit ciuitati lis cum sacerdotibus, orta ex cereuisia intercepta: Sed poenas superbiæ dederunt, grauius mulctati à Venceslao rege, sicut prius dictum est.

Anno 1404. fuerunt Vratislauiæ vnà Vladislaus Iagello Poloniæ Rex, & Venceslaus Bohemus. Sperabat uaser Rex Lithuanicus, se decepturum simplicem & credulum Regem Bohemiæ, sed tamen impedita fuerunt eius consilia, & alioqui leges foederum inter reges constitutæ. Florebat tunc ciuitas, sed, quod solet accidere, fortunam sequebatur insolentia in populo.

Legerat Venceslaus nouum Senatum, sed cum plebs urbana anno sequenti post per seditionem 9. Septembris abrogauit, & ab eo tempore in vrbe cœperunt gliscere factiones, quæ eruperunt in tristes motus, & multis extremas calamitates attraxerunt. Non enim sedari potuit furor multitudinis multis annis.

Vratislauiensis seditio.

Anno 1418. 18. Iulij plebs urbana horribilibus acta furij expugnauit curiam, plerumque ex ordine senatorio, aut suis manibus, aut etiam per carnificem trucidauit, vnum ex loco sublimi præcipitem deiecerunt, & hastis armatorum confixerunt. Tam tristia scelera in armis populi confirmauit diuturnum ocium, ignauia Regis & cupiditas licentiæ. Sed tristes sunt secutæ poenæ, non modo quas infligit Sigismundus Cæsar, sed etiam bella multorum annorum, quæ vlta sunt contemptum legum & disciplinæ neglectiorem.

Cæsar quidem 6. Martij anno 1420. securi percussit autores seditionis viginti duos, qui fermè erant tribuni opificum, multos in exilium eiecit, & bona eorum ærario Senatus adiudicauit. Secutum est deinde bellum Hussiticum. Quia Bohemi irritati sæuitia concilij Constantiensis, & quod Silesij, secuti exercitum Sigismundi, Bohemiam vastassent, Silesiam latè depopulati sunt, grassati ferro, flamma & rapinis, rabie plusquam Turcica.

Seditiosorum supplicia in vrbe Vratislauiensi.

Et si autem agmina illa se nominabant Hussitica: tamen plerumque conflata erant ex perditissimis latronibus Bohemis, Morauis & Polonis, qui trucidabant pueros in scholis, exurebant templa & statuas, vnà cum ipsis sacerdotibus & hominibus, quos adepti erant, perierunt tunc præcipua & optima oppida Silesiæ: Huic tanto incendio nulla opponebatur defensio à magistratu superiori: procul enim aberat Sigismundus Rex occupatus alijs bellis.

Vratislavia
defendit Si-
lesiam contra
latrones Huf-
sticos.

Ibi in publico periculo virtus huius verbis enituit, quæ pro patria fuit in excubijs, sicut olim ciuitas Attica in bello Persico. Coniunxit se ipsi vrbs Suidnicensis, cuius erant tunc opes non vulgares. Conducto exercitu passim represserunt latrones Bohemicos, multa oppida texerunt, atq; etiam receperunt ab hostibus.

Laborauerunt in ea statione annos pene sedecim vario & dissimili cum euentu, benignitate tamen Dei ita sunt accisæ vires hostium, vt regionem in suam potestatem redigere non possent. Bellum Bohemicum excepit Polonicum, ortum à fratribus Poloniae regibus, Vladislao & Casimiro, qui primum Albertum Austriae cum, Sigismundi generum, ex regno Bohemiae excutere, deinde Ladislao Posthumus regnum Hungariae eripere conati sunt.

Albertus Cæsar venit Vratislaviam 18. Nouembris, 1438. mansit ibi vsque ad ver anni sequentis: prolapsus ex gradibus scabellæ, postea claudicauit. Vratislaviensibus belli ducem dedit Marchionem Albertum Brandenburgensem, qui fortiter reiecit Polonos, illisq; incussit metum, ne, sicut assueuerant, liberè grassarentur. Certa tamen pax in Silesia non fuit ab anno Christi 1420. vsq; ad regnum Vladislai Poloni, annos 70.

Poloni subinde carpebant Silesiam incursionibus, etiam post interitum sui Vladislai ad Varnam, & deprædationes illæ bellicæ tot annorum, repleuerunt regionem latronibus & prædonibus, qui omnes vias obsidebant. Mortuo deinde Ladislao cœperunt litigare de Silesia primum Georgius Bohemus & Mathias, postea Mathias & Vladislaus. Historiam motuum illorum non repeto, cum ea copiosè libro superiori sit descripta.

Ladislaus Posthumus venit Vratislaviam 1454. die S. Nicolai, triennio post Pragæ periit. Anno priori fuit Vratislaviae Capistranus hypocrita Italicus. Non fuit alius error maior, & magis perniciosus huic vrbi, quàm ista mirifica & tamen non necessaria fortitudo, quòd ista Respublica se opposuit Georgio Bohemo, eumq; tandem armis & consilijs suis Silesia eiecit.

Vratislaviae
error in bello
contra Georgium
Bohemum.

Erat is vir sapiens & clemens creatus in Regem legitimo modo, tribuebat illi titulum regni Cæsar, tota Silesia & Lusatia agnoscebat eum pro rege. Sola autem hæc vrbs constanter eum reiecit. Cuius ardoris duæ fuerunt causæ: prior sæuum odium erga Bohemos, qui superioribus annis crudelissimè Silesiam afflixerant, deinde persuasio religionis vel pietatis, quam instillabant ipsis sacerdotes, qui publicè sine fine Georgium tanquam hæreticum execrabantur.

Sed illi ipsi, qui erant faces huius incendijs, postea leuiter icti resiliunt: plerosq; ex ciuibus iuuabant pecunia, sed sub conditione graui

ne grauis fœnoris, & quasi vniuersas ciuitatis cædes seruitute sibi deuinxerunt. Ipsi autem, vrbe iam exhausta, occultè apud hostem sibi cauerunt.

Georgius urbem amabat, cui noluit supremam adhibere vim, etsi à principio beneuolentia & viribus suorum egregiè erat instructus: potuisset Respublica per transactionem ab hoc rege libertatem & alia ornamenta adipisci. Nam Georgius etiam illi annuam pensionem de suo promittebat, si modo vellet quiescere, & abstinere à bello: Sed alia fuerunt fata. Peruicit quidem consilium vrbis, & cum immisceret se Mathias Huniades, Georgius Silesia eiectus est: sed graui cum patriæ detrimento.

Nam filij Georgij regionem sæpè acerbissimè diripuerunt & exusserunt, & tandem Mathias à duobus regibus Vratislaviæ cum exitio regionis oppugnatus est. Et quamuis Poloni & Bohemi grauius cæsi sunt, tamen, vt olim dictum est, victus quidem plorauit, sed victor interiit, Silesia nempe ferro & flamma deuastata. Ordinem rerum istarum poterit lector inspicere in historia, quæ ipsa commonefacere debet prudentes de illo præcepto Paulino: In hoc sitis ambitiosi, vt propria faciatis. Item: Patriam quoque perdidit olim Gloria paucorum laudis tituliq; cupido.

Existimatum fuit Mathiam ad extremum non fuisse bonam gratiam relaturum Vratislaviensibus, si diutius vixisset. Quia aduersabantur consilijs ipsius, nimium interdum calidis. Mandaue-
Mathias non fuit gratus Vratislaviensi urbi.
 rat ne mutarentur magistratus vrbanæ ante ipsius aduentum, & de-
 nuo volebat Silesiam & hanc præcipuè urbem constituere arcem belli Polonici. Sed mors Regis hæc omnia interruptit.

Anno igitur 1490. quieuerunt quidem bella, sed successerunt latrocinia admodum terribilia. Vladislaus vero Rex segnis & parum efficax, nullum opponebat præsidium. Vrbs Vratislaviensis & Gorlicensis represserunt grassatores per equites suos emissarios. Deinde Sigismundus frater Regis bonam operam nauauit in extirpandis prædonibus, & multos ex nobilitate etiam, inquinatos rapinis & cædibus affecit supplicijs.

Intercessit deinde vrbi breuis quædam lis cum Friderico Lignicense, quæ tamen cito sopita est, & bonus Princeps magno deinde redemisset, si non iræ suæ indulisset. Sub hoc Rege fuit
Vladislaus regnante fuit foelix mercatura in Silesia.
 foelix successus mercaturæ, & auctæ sunt opes multorum ciuium in vrbe. Floruit etiam Respublica Senatoribus præstantibus consilio & fide, inter quos eminebat Iohannes Haunoldus: is multos annos egregie retudit fastum sacerdotum, qui inflati opibus & potentia meditabantur singularem dominatum constituere, & omnia conabantur figere & refigere pro suo arbitrio.

Vratislauiensium
lites de
Academia &
emporio.

Autor fuit Senatui, Academiae constituendae in sua vrbe, consilio laudatissimo & vtilissimo. Sed hoc bonum publicum, & singulare prouinciæ nostræ ornamentum euerit in quitas sacerdotum, qui hoc impedierunt largitione in aula Iulij Pontificis, vere illaudati, cum & lucem doctrinarum in illa sua tyrannica barbarie non ferrent, & quia à Rege quidam reditus sacri, ipsis detracti, donati fuerant recenti Academiae: putauerim tamen consilia sacerdotum non futura fuisse superiora, cum praesertim Leo, qui Iulio successerat, faueret artibus & literatis, nisi urbem retardassent duo incommoda: mors Haunoldi viri industrii & magnanimi, deinde disceptationes, quæ fuerunt vrbi cum Polonis propter emporium.

Anno enim 1511. 29. Ianuarij cum liberis, Anna & Ludouico, urbem ingressus est Vladislaus Rex, & mense Februario edicto publico iussit Vratislauiam esse limitem commerciorum inter Poloniam & Germaniam. Sed cum totum quadriennium acriter esset litigatum, & Poloni commercia cum Silesijs vetarent, freti audacia Bohemorum, qui ipsis dabant transitum, cum maximo detrimento vrbs ius illud abrogatum est.

Bartholemaeus
Monsterbergensis
hostis
Vratislauiensium.

Fuit deinde vrbi negotium cum Bartholemæo Monsterbergense, Principe facundo, sed inquieto. Is cæsus est ad Cantium, & quamuis ciuitatem apud Regem in odium adduxerat, tamen hoc illi nihil profuit. Anno enim 1515. perijt in Danubio.

Vratislauiæ
emendantur
Ecclesie.

Post mortem Vladislai, & primis annis regni Ludouici, illustre fuit studium vrbs in emendatione doctrinæ cœlestis, & abolendis idolis Pontificijs. Qua in re ipsi etiam exemplo suo, reliquæ Silesiæ optimè præluxerunt, neque moti sunt vlla periculorum denunciatione, etsi in aula Regis habebant aduersarios Episcopos, qui omnia poterant, & domi circumfessi erant à domesticis hostibus sacerdotibus.

Iohannes Hessus
& Ambrosius
Moibanus
instauratores
Ecclesiarum
in urbe Vratislauiensi.

Nacti sunt ab initio statim doctorem pietate doctrina & modestia excellentem, D. Ambrosium Moibanum, qui circumspectè grauioribus abusus taxauit, & peritè monstrato discrimine Euangelij & ordinationum politicarum, animos multitudinis admodum incensos delinijt, ne orirentur seditiones aut alij violenti motus. Electus etiam tunc fuit Episcopus Iacobus Salzensis, Legum Doctor, vir sapiens & moderatus, qui veritatem opprimere vi, quod petebant sacerdotes, non voluit, cum prauideret, inde secutura grauissima mala.

Ipsam D. Moibanum adductum, vt manus ipsi imponeret, his verbis affatus esse dicitur: Vade, doceas Euangelium Iesu Christi in nomine Patris, Filij & Spiritus sancti. Inchoauit verò primus ministerium purioris doctrinæ vocatus in urbem ex collegio, anno 1523. D. Iohannes Hessus præstans sapientia & mirifica etiam quasi

Periclea

Periclea eloquentia. Illi coniunctis sententijs & operis ceremonias Ecclesiasticas emendarunt, reiectis superstitiosis & idolatricis ritibus, tamen retinuerunt eos, qui prodesse possunt ad ordinem, & ad excitandos motus inuocationis in animis hominum.

Cum etiam in hac regione passim vagarentur erronei Enthusiastici, Anabaptistæ & alij, qui homines abducebant à ministerio, & multos in doctrina turbabant, ipsi constanter coniuncti cum Academia Vitebergense eos refutarunt, & ab Ecclesia sua deliria illa excluderunt.

Hoc exemplum cum intuerentur alia pleraque oppida in Silesia, Enthusiasticis non paruit publicè locus docendi, nisi alicubi, ubi singulari fato miseri & dementati populi irreperunt, eosque aculeos in animis hominum reliquerunt, qui nondum planè potuerunt eximi. Vratislavia amauit moderationem in disputationibus religionis. Ea fuit etiam prudentia amplissimi Senatus, ut semper frenum calidis motibus in religione iniiceret, & voluerit dici necessaria, omis- sis inutilibus disputationibus aut criminationibus, & imprimis auctoritatem superioris magistratus diligentissimè curauit muniri, ne vlla specie contumaciæ possent prægrauari.

Idco mortuo etiam Ludouico, & euecto ad imperium diuo Cæsare Ferdinando, etsi multa crudelitatis flabella in aula fuerunt, & ipse Rex ter urbem eam reuisit, anno 1527. Calendis Maij, rur- Vratislavia impetrauit ut religioni daretur pax à Ferdinando Rege. sus 1538. 9. Maij, & tertio. 1546. 20. Martij, tamen vrbs singulari modestia & demissa obedientiæ significatione, clementissimi Cæsaris animum ita flexit, ne propter emendationem religionis ipsis irasceretur: cui etiam concessione, non dissimili edicto Cyri, permisit vsum rituum receptorum, donec in synodo legitime conuocata posset fieri dijudicatio dogmatum.

Hæc tanta moderatio non solum vrbi, verum etiam reliquæ Silesiæ fuit salutaris, adeo ut ardente seditione rustica, fermè in tota Germania, hæc Regio à contagijs furorum illorum fuerit immunis, & æquissimus Cæsar nullam etiam ex minoribus ciuitatibus consentientem in doctrina cum Vratislaviensi perdiderit.

Anabaptistas vero & alios, qui seditiosa & perniciofa dogmata circumferebant, hæc vrbs & reliquæ maturè represserunt, & relegarunt, qui deinde in Morauiam profugerunt, ubi inuenerunt domicilium, ibique singularem politiam Platoniam, plenam turpitudinis & scelerum constituerunt. Anabaptistica colluies fuit exclusa à Vratislavia.

Fuit etiam hoc beneficium Dei eximium, quod in ea religionis purioris plantatione largitus est duos Episcopos huic regioni, sapientes & bonos, qui admodum propitij fuerunt aduersarij, neque vnquam ad sæuitiam se accendi passi sunt, sed quietem publicam consilijs iracundis anteferre maluerunt.

D. Jacobo enim successit Balthasar Promicius nobilis Freistadiensis Princeps doctus eloquens & beneficus, qui cum imperio

Iacobus Sal-
zenſis & Bal-
thaſar Promi-
cius fuerunt
Epiſcopi ſali-
tars Sileſiæ.

etiam Sileſiæ, nomine regio, præfuit, & urbem hanc ſicut reliquam Sileſiam totam amore verè patrio complexus eſt, ſuit cuſtos pacis, concordiæ & iuſticiæ aſſiduus, neq; vllum ordinem, propter con-
feſſionem veræ doctrinæ afflixit.

Non dubium eſt igitur, æternam huic optimo Principi debe-
ri gratiam, qui verè talis fuit, ſicut verſus græcus inquit: *ῥησὶς ἀνὴρ
καὶ οὐκ ἄλλος ἐστὶν*: Vir bonus eſt bonum publicum. Ipſe etiam in vita
præſentiam Dei expertus eſt, qui eum euexit, textit & ampliſſimis
opibus auxit, ſecundum promiſſionem: Beati mites, illi poſſide-
bunt terram.

Vratiſlavia
magnitudo.

Recenſui ſeriem euentuum memorabilium, qui acciderunt
vrbi vſq; ad necem regis Ludouici, ut illi in vna quaſi tabella faci-
lius poſſint aſpici & conſiderari. Expoſita ſunt autem iſta copioſius
in hiſtoria. Chorographiam vrbiſ accuratam non deſcribo, & ex-
tant picturæ non inueniuntur. Magnitudo ſatis ampla eſt, & ex mea
æſtimatione, quam tamen non pro certa pono, diameter non eſt
minor ſex ſtadijs.

Vratiſlaviæ
qualis ſit aëris
conſtitutio.

Veteres Philoſophi & medici iuſſerunt conſiderare, quibus
ventis quælibet ciuitates expoſitæ ſint. Nam cum corpora noſtra
ex aëre nobis circumfuſo maximè immutentur, prodeſt ea diligen-
tia ad curam tuendæ valetudinis. Sita eſt vrbs in magna campo-
rum planicie in ripa Viadri Australi. Ad ortum tamen brumalem
montibus protenſis excluditur Euronotus. Liberrimè autem per-
flatur Aquilonibus, excurrentibus per longos campos ex Polonia,
deinde etiam ventis orientalibus & Zephyris.

Siccitas vero Aquilonum retunditur ex duabus potentibus
cauſis. Verſus Septentrionem enim cingitur plurimis locis palu-
ſtribus, vliginoſis & multum humidis, ſicut traditur, ipſam urbem
olim in lacu exiccato extructam. Ripa etiam illa Viadri admodum
depreſſa eſt & decliuſ. Deinde prope urbem paſſim eſt ager, qui
habet glebam pinguem & humidam.

Ex hiſ cauſis ſiccitas ventorum remittitur, & aër potius
ad humiditatem quandam notabilem declinat. Deinde etiam fri-
giditas propter halitus terreſtres & paluſtres, præditos vuida qua-
dam caliditate, atq; ex incurſu calidiorum ventorum remittitur. Ita
ut crediderim, conſtitutionem aëris primo quidem eſſe humidam,
deinde nonnihil calidam, eamq; reſpondere ex quadam analogia,
ſeruato videlicet discrimine climatum, aëri Italico, præſertim Bo-
nonienſi aut etiam Longobardico.

Vratiſlaviæ
ſum ingenia.

Nec ab hac noſtra opinione diſſentiunt Aſtologi, qui urbem
ſubijciunt Virgini & Mercurio, eamq; conferunt cum Ticino, Lu-
tetia, Baſilea. Ingenia etiam ut plurimum congruere manifeſtum
eſt, quæ ex temperie quodammodo mediæ ſunt inter ſanguinea &
biliola. Ideo plurimi ex inclytis ciuibus, non modo ſunt excitati ad
honeſtas actiones diligenter efficiendas, capaces artium, prudentes,

aman-

amantes religionis & artium, verum etiam præditi singulari dexterritate in familiari consuetudine, affabilitate & morum eleganti ciuitate, quæ quidem virtutes propriæ sunt gentis Italicæ excultæ.

Morbi familiares, & quasi *ἐνδημοί* sunt, procliuitas in febres ex facili errore, calculi renum & dolores articularum omnis generis. Causæ sunt non solum ex aëris qualitate, verum etiam ex ratione victus, qui apud plerumque est liberalior & plenior, accedit simul ratio in potu, qui constat ex cereuisia succulenta, multi nutrimenti illiusque subuiscidi, ita ut, si cibi potusque in genere facienda sit collatio, ego eam cereuisiam ex proportionem respondere existimauerim carni suillæ, quæ ex testimonio Galeni, ubi bene conficitur, & in habitum corporis distribuitur, præbet alimentum multum, laudatum & compactum.

*Vratislaviæ
qui sunt mor-
bi familiares.*

Deinde hauriuntur ibi familiariter vina plena, fumosa & dulcia, Hungarica, Austriaca & Francica. Inde suppeditari ex erroribus intemperantiæ excrementum partim pituitosum, partim biliosum, euident est, multumque repleti caput exhalationibus illis calidis & humidis. Humores eiusmodi præbere occasionem generationi calculorum constat. Articularum vero imbecillitas est à naturali humiditate, quæ efficit laxitatem, & occasionem ad recipienda excrementa affluentia ex capite, præcipue quæ ab humore bilioso & acri, tanquam à vehiculo eò deducuntur & intruduntur. Sed hanc considerationem prudentissimis Medicis illius ciuitatis reliquimus & subijcimus.

De statu ciuitatis sparsim iam dictum est. Vetusitas laudauit Massiliam, veterum Ionum coloniam, qui ex sua patria in litus illud Gallicum importarunt sapientiam & eruditionem Græcam, ipsaque vrbs tanquam illustris Academia, Romanam iuuentutem & aliarum gentium diu erudit doctrina & honestis in omni genere virtutum exemplis.

Hæc nostra vrbs ciuilibus ornamentis Massiliæ non cedit, alijs verò illisque verioribus bonis, longè eam superat. Nam Principio habet Ecclesias rectè constitutas, in quibus sonat vox incorruptæ doctrinæ de agnitione Christi & de vera inuocatione Dei propter Mediatorem, resectis omnibus erroribus idolatricis.

*Vratislaviæ
ornamenta.*

Ita vero amans est populus publicorum congressuum, ut etiam illa spaciosissima templa tantam multitudinem non capiant, in ea frequentia funduntur preces publicæ pro Ecclesia, pro Magistratu & Oeconomis ardentes & piæ. Templis adiunctæ sunt scholæ, constitutæ ex pia liberalitate Senatus & ciuium, ubi iuuentuti magna cura & assiduitate traduntur initia pictatis & optimarum artium semina. Hæc nimirum sunt vera & laudata bona, quibus hæc ciuitas illustris est, multasque alias, etsi potentia superiores, sed implicatas idolatria, aut inquinatas barbarie, quales sunt Constantinopolis, Alexandria, atque ipsa etiam Roma, antecellit: de quibus verum est

*Vratislaviensis
Ecclesiæ
& scholæ.*

hoc, quod in Græco versu de Helide dicitur, eas esse ebrias & mendaces, hoc est, defendere ipsas idola, & contaminatas esse luxu & libidinum immundicie.

Vratislaviensis Aristocratiæ.

Respublica autem ipsa pulchra est Aristocratia, in qua nec sunt Oligarchiæ, nec Democraticæ confusiones. Magistratus urbanus severus custos est legis diuinæ in vtraque tabula. Tuetur ministerium, punit blasphemos, homicidas, inquinatos libidinibus, fures & alia scelera cum decalogo pugnantiâ.

In consilijs sunt circumspecti, non præcipites, sed amantes exquisitæ & cunctatrici cuiusdam prudentiæ. Atque prorsus ea præstantissimi Senatus augusta est dignitas, & ad suos ciues cum graui cultu reuerentiæ caritas, ut verum sit illud poetæ: Formosi pecoris custos formosior ipse.

Ferdinandi Cæsaris elogium de Republica Vratislaviensi.

Ideo honestissimo hoc elogio Cæsar sapiens, diuus Ferdinandus, urbem hanc ad fratrem Carolum Imperatorem ornauerat: Est, dixerat, Vratislavia vrbs pulchra, ibique forma gubernationis optima est. Aedificia quidem vrbis etsi sunt splendida, eaque structuræ & ordinis elegantia distincta, ut Germania ea in re non habeat urbem meliorem, tamen pulchriora non sunt, quam ipsi domini, & oeconomix, in quibus sunt multi ciues ornati honestis opibus, quibus benefaciunt discipulis doctrinam Ecclesiæ & artes vitæ necessarias, animi promptitudine maximè pia, ita ut quorundam præstantium ciuium in hoc genere liberalitas sit par magnis Principibus.

Vratislaviæ aedificia & oeconomix.

Vratislaviensium liberalitas & studia discipulorum.

Erga ministros etiam doctores suarum Ecclesiarum & Scholarum sunt munifici & officiosi. Magistratui cum superiori tum urbano largiuntur liberaliter ad conseruationem pacis & disciplinæ. Nulla etiam in Silesia, aut in vicinia quoque est vrbs, vbi ita accurata habetur ratio pauperum, sicut in ista. Nam & publica impensa extructa sunt commodissima nosocomia, vbi inopibus & ægrotis munda & locuples alimonia datur, & præterea peritis medicationibus iuuantur: in eamque rem ciues cleemosynas amplissimas contribuunt.

D. Iohannes Hesus erexit ampla nosocomia Vratislaviæ.

Instituti huius pijs primus autor & hortator fuit D. Iohannes Hesus, qui voce sua studia reipublicæ & ciuium ad hanc pietatem mirificè excitauit. Oeconomix domi gubernantur piè, sobriè, ciuilitè, & ex conuenienti in primis ordini. Nam liberi & familia assuefiunt ad preces & exercitia pietatis: dicuntur preces manè, ante & post cibum, ante somnum à liberis, qui inspectores habent domesticos præter parentes doctos & modestos pædagogos. Matronæ excellentes forma, ingenio & pudicitia filiabus sunt monstratrices pietatis, modestiæ, elegantis culturæ & assiduitatis in oeconomicis. Verè itaque in multis pijs familijs conspicitur exemplum Prophetici voti: Sint filij nostri sicut plantulæ crescentes in iuuentute sua: Filix nostræ sicut anguli ornati ad similitudinem templi: nempe, ut

pe, ut

pe, vt non solum puellæ figura & cultu corporis sint similes templo ornato, verum etiam, vt ipsæ intus sint templa Spiritus sancti, in quibus vera lux de Deo, & veræ virtutes fulgeant.

Nec facile locum reperiēs, vbi mundior & exquisitior sit vitæ, maiorq; elegantia & ciuilitas in cœconomijs, quàm in ista vrbe. Sed ego, ne nimium euagari videar, desino, & Deum supplex oro, vt hanc regionem atq; hanc urbem, quæ est corona huius Prouinciæ, protegat, & ipse faciat, vt ad omnem posteritatem nostræ vrbes sint domicilia pietatis, sapientiæ, doctrinæ & virtutis, ipseq; arceat à nostris ceruicibus, aris & focus latrones Scythicos, ne ista Ecclesiæ rum atq; politiarum hospitio la & niduli fiant mapalia aut stabula impietatis, blasphemiarum & barbaricæ turpitudinis, propter Filium Mediatorem & Saluatorem nostrum. Non enim frustra dictum est: Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam.

DVCATVS GLOGOVI.

ENSIS.

NON est mei instituti depingere vel describere omnes Silesiæ vrbes aut loca. Nam & hoc esset laboris infiniti, & multa repetitione rerum non magnarum oboriretur fastidium legentibus, cum præsertim nunc extent picturæ. Verum posteaquam in genere situm & statum Prouinciæ recitauī, & quædam etiam de inclyta vrbe primaria dixi, nunc harum urbium, in quibus natus sum & magnam partem vitæ meæ transegi, breuem historiam texam: vt in hac re etiam amorem meum patriæ testificer, quam verè diligo, & cui opto, vt Deus tribuat ciues multos, qui ipsi tanquam dulcissimæ matri pareant, à qua victum, leges, disciplinæ, religionis, literarum & artium intellectum acceperunt, & cogitent, tali se fœdere obligatos, vt eadem bona posteris tradant, nec laxent frenos iniustis cupiditatibus odiorum, ambitionis, curiositatis, aut avaritiæ, ex quibus accendi possunt dissensiones, aut alioqui attrahi mala inextricabilia, memores illius tristissimi vocabuli, quod multi ex veteribus Principibus Græciæ, quamuis excelluerunt sapientia & autoritate, tamen, quòd suis consilijs, ortis ex flammis malarum cupiditatum, vrbes suas euerterunt, nominati sunt parricidæ patriæ.

Patriæ debetur gratitudo.

Nouum regnum Sclauonicum vel Sarmaticum veteres ciues Silesiæ coëgit accipere leges & linguam suam, & inter tot bella vrbes antiquæ, si quæ fuerunt, sunt deletæ: quamuis nunquam sub imperio Lygiorum & Marcomannorum fuisse insignes aut valde amplas ciuitates in hac regione consentaneum est, quia perpetuæ erant harum gentium migrationes, & vix vsquam diu hæserunt. Ideo etiam veteres historici de Germania scribunt, eam non fuisse excultam magnis urbibus.

Distri-

*Silesia & Ger-
mania ueteris
urbes quales.*

Distributa erat gens in præfecturas & pagos, ita ut plures vici parerent vni præsidii: sicut ea vocabula manserunt penes Heluetios. Deinde populi Sarmatici nunquam fuerunt studiosi ædificationum. Vrbes igitur Silesiæ penè omnes sunt recentes, & cæperunt ab eo tempore, quo religio Christi his populis innotuit: tunc enim, cum doctrina, etiam ordinem politicum in hæc loca intulerunt homines Itali & Germani: qui huc ex vicina Misia & Saxonia commigrarunt. Interea tamen verisimile est, mansisse aliquorum locorum appellationes veteres, quæ deinde ob memoriam vetustatis sunt repetitæ.

Inuenio nominatim antiquas vrbes esse Lignicium & Lubenam, de quibus dicitur, quod Boleslaus procerus primus Silesiæ Princeps, circa annum Christi 1170. eas exornauit & amplificauit. Tales autem fuerunt veteres vrbes, ut circa arcem aliquam munitam trabibus & cratibus, starent aliquot casæ congestæ ex materia lignea rudi & cespitibus: quales adhuc hodie multæ sunt ciuitates in Lithuania & Moscouia.

*Germanorum
veterum numina.*

Cœnobium Leubense etiam antiquum est: & scribitur locum illum sub idolomania ethnica fuisse sacrum statuae cuiusdam, quæ religiose colebatur: aliqui suspicati sunt, eam fuisse Martis. Apud Lucanum nominantur numina veterum Germanorum, quæ fuerunt heroes gentis proculdubio Theudates, Taran & Hesus. Isti sunt Deudschman/German, vel Herman: & Hesus, quem dicunt fuisse Martem, forte est Herzog. Monstrantur etiam alibi adhuc templa, quæ putantur fuisse ethnicorum. Ea fuerunt ab initio parua, sed à Christianis amplificata sunt. Quia templa Christianorum sunt condita propter doctrinam, ethnicorum tantum propter sacrificia: Conciones autem gentium meliorum & cultiorum erant poemata scenica, quæ recitabantur in theatris.

Glogouia antiquissima ciuitas in hoc ducatu.

Bythomia uetus oppidum est.

Vtrum Suidnicia & Suibusium nomina sua retineant à Sueuis, non possum certo affirmare. In hoc nostro ducatu non credo esse antiquiorem urbem Glogouia, quæ est metropolis ducatus. Est quoddam oppidulum Bethania, quod olim appellatum est Bythomia, illud est quidem vetus, & haud scio an non habeat suum nomen à Biturige, sed iam non est in veteri sua fede.

Complectitur hic ducatus præter Glogouiam alia oppida quinque, Freistadium, Guram, Sprottam, Grunbergam & Suibusium, de quibus annotabo ea, quæ videntur memoria digna.

GLOGOVIA.

IN Ptolemæo nominatur vrbs Lugidunum, cuius situs non multum differens est ab hac ciuitate, cui ascribuntur Gradus longitudinis

dinis 33. M. 1. Latitud. Gr. 51. M. 31. Existimo igitur antiqua rudera & *épémas* Lugiduni excitata & coacta in formam nouæ vrbs Glogouia. Origo vocabuli Lugiduni, meo iudicio est, à Lygijs, vel à Lũjs: Ita enim hos populos nominant Strabo & Ptolemæus: & proculdubio vetus appellatio in lingua Germanica fuit Lũenau: unde, vt esset mollior flexus, gentes exteræ dixerunt Lũunum & Lugidunum.

Glogouia in-
stauratur ex
ruinis Lugi-
duni.

Lugiduni ety-
mologia.

Vtrum vocabulum Lũj sit à leonibus, non certo determino: quamuis sonus alienus non est, & notum est, veteres Principes sibi tribuisse appellationem Leonum, Vrforum, & talia etiam symbola pinxisse. Apud Herodotum est, Lygios vel Lũios sua lingua mercatores nominare Sigynas: & ita scribit appellari gentem, quæ habitet ad ripas Istri in Germania: posset quis existimare, hoc nomen esse nostrum Siehegan, quæ vocē maiores nostri appellarunt homines vagabundos, qui in assiduīs fuerunt profectionibus, etiam antequam noti fuerunt illi erronei Aegyptij: & apparet Herodotum hoc velle, illos populos sic nominari, quod propter commercia longa suscipiant itinera. Ex mea opinione ab eadem sunt origine Lugidunum, Lignicium, Leubusium, Lubenale, ibusium, & si quæ sunt alia, videlicet à Lygijs vel à Lũjs.

Sigynæ Hero-
dori qui sint.

Quo tempore Glogouia sit instaurata, & hoc nouum nomen Sclauonicum acceperit, certò non possum indicare, cum nulla extant monumenta. Vetustissimæ literæ, quas ego Glogouiaē videre potui, sunt scriptæ anno 1285. sub nomine Henrici Principis, qui fuit filius Conradi, nepos S. Hedwigis. Scio tamen, in hac vicinia apud viros nobiles extare paulò vetustiores, paucis annis post bella Tartarica scriptas.

Glogouie in-
stauratio.

Historiæ Polonicæ incipiunt disertè facere mentionem Silesiæ sub annum Christi 1100. & nominatur Glogouia primum apud Duglossum circa annum Christi 1104. vbi dicitur, Boleslaum Crispum Principem collegisse copias Glogouiaē, quas duxit in Pomeranos. Deinde narrat, anno 1109. urbem eam ab Henrico Quinto Cæsare obsessam esse: Sed eandem non tunc primum ccepisse indicio est, quod Duglossus scribit, oppidum illud tunc fuisse frequens numero hominum, sed mœnia illa fuisse collapsa ex vetustate. Ergo iam vrbs fortassis longius vno seculo steterat. Neque enim muri, etsi ex roboribus constructi, quales fuerunt veterum, cito cadunt.

Existimo igitur natales illius incidere in Vratislaviaē instauracionem: quo tempore nempe in toto regno Poloniae fuerunt plantatae Ecclesiæ, scholæ, & vrbes, illarum domicilia, gubernantibus consilia ista hominibus Italis Godefrido Episcopo & alijs. Regnabat autem tunc Mieslaus Princeps. Crebro Episcopi fuerunt in hac

*Breichauu-
ensis ager do-
natur Episco-
po.*

in hac vicinia, quia ager *Breichau* prima fuit donatio, quæ Episcopo facta est. Ideo apud maiores nostros fuit sermo, Episcopum domicilium suum ibi habuisse, quod tamen historiæ Polonicæ non testantur. Verum eos ideo sæpe & multum in hæc loca excurrisse constat, ut Ecclesias hinc inde constituerent: cum Episcopus Smogrensis inspector esset Ecclesiarum ad ipsum usque Libusum, Marchiæ oppidum.

*Glogouia uer-
teris situs.*

Deinde hæc mea est opinio, urbem ab initio sitam fuisse in altera ripa, Aquilonari fluminis Viadri, non vero in Australi, ubi nunc est. Cuius rei istas habeo coniecturas, propemodum certas. Narrat historia, Cæsarem cum exercitu Germanico & Bohemico progressum ex Misnia expugnasse primum Libusum, quod nunc est Marchiæ oppidum, deinde penetrasse eum in loca interiora ad ripam fluuij, & irritò conatu tentasse Bythomiam, postea transisse ipsum fluuium Oderam die S. Bartholemæi, & oppugnasse magna vi Glogouiam. Deinde interfecto Principe Bohemo, eum, motis castris, in eadem ripa Aquilonari perrexisse Vratislauiam, & ad vicum *Hundsfeldt* conflixisse cum Polonis. Ex qua narratione manifestè colligitur, urbem fuisse in altera ripa.

In annalibus etiam manuscriptis dicitur, Glogouiam eò loci sitam fuisse, ubi nunc est collegiata Ecclesia S. Mariæ, ita enim loquuntur. Forma quidem loci omnino talis est, qualem amauit vetustas, palustris & vliginosa, ut non facile pateat aditus. In vicinia illa adhuc effodiuntur urnæ, & similia vestigia sepulturæ ethnicæ, ita ut mihi plane videatur probabile, stetisse urbem in illa ripa, ubi nunc est sedes collegij sacerdotalis, & via, quæ nominatur lapidea: neque tunc valde magna fuit.

*Glogouia e-
tymon.*

*Nomina sunt
fatalia.*

Facit etiam fidem appellatio, quæ deducitur à frutice spinoso, quem latini nominant paliurum: Significat igitur spinetum vel senticetum. Qua in re accuso nostros maiores, quod non maluerint vrbi attribuere nomen minus horridum, minusque ominosum. Fermè enim nomina solent esse fatalia. Porro in ista ripa adhuc hodie tale est fruticetum & spinetum.

Non procul ab ea parte est pagus, qui paret ciuitati, is nominatur *das Höttrich*, quæ vox planè est interpretatio vocabuli Sclauonici *Glogau*: & fortassis hic etiam locum habet opinio nostri Philippi, qui putabat inde usque ab antiquissimis temporibus promiscuè habitasse Teutones & Henetos, qui simil ex oriente sunt progressi versus Aquilonem & Occasum: etsi magna pars Henetorum confedit in Sarmatia vel Moscouia. Quælibet autem gens habitationibus suis, suæ linguæ attribuit nomina. Sicut *Lipsia* significat tilietum, & non procul ab ipsa vrbe pagus est, qui Germanicam appellationem habet à *tilia*. Plurima vero similia exempla passim in Germania reperiuntur.

Quo

Quo tempore translata sit Glogouia in hanc, vbi nunc est, ripam, etiam videor posse colligere ex historia. Anno proximo post obsidionem, nempe 1110. Boleslaus Crispus fuit Babebergæ apud Cæsarem, cui tunc est reconciliatus, & vt firmior esset concordia, coniugia ibi sanxit. Reuersus ex Germania diu substitit Glogouiæ, eamq; urbem bene meritam de nomine Polonico, quassatam verò priori bello, vt historia narrat, restituit & ornauit.

Tunc igitur urbem ex illa loci angustia, quæ frequentiam ciuium non bene capiebat, & ex illo sabulo transtulit in hanc ripam vberiore & amoeniorem. Descripsit formam vrbs ampliore, eamq; vt ornaret & coetibus religiosorum augeret, assentiente & iuuante Haymo Episcopo Vratislauenſe, instituit collegium sacerdotum ad doctrinam & ad exercitia pietatis: illudq; cum Vratislauenſi, tanquam cum suo corpore, coniunxit.

Glogouia in alteram ripam translata.

Glogouiense collegium fundatur.

Fundatio scribitur facta 1120. Fuit vero templum Canoniorum in illo loco, vbi postea extructum est cœnobium sodalibus Dominici: & adhuc hodie notum est, quæ ædes fuerint domicilia præcipuorum ex collegio. Huic narrationi de condita vrbe fidem facit euentus. Anno quadragesimo octauo post hoc tempus, Fridericus Barbarossa cum exercitu inuasit Poloniam, ibi Princeps Polonicus, filius huius Boleslai, cum desperasset Glogouiam urbem magnam, sed recentem, & adhuc non satis munitam, posse defendi aduersus Cæsarem, eam exussit: Si autem in veteri sede ripæ aduersæ fuisset, proculdubio exemplo patris eam munisset præsidio, cum præsertim prius foelix fuisset euentus.

Glogouia oppressa à collegio.

Neq; etiam consilium de collegio vrbi fuit salutare. Nam breui tempore annitentibus Episcopis, magna pars vrbs venit in potestatem sacerdotum, qui hic dominati sunt pro suo arbitrio, & cum iniquiores essent Germanis, ciuitas in illo suo oportunissimo situ non magna habuit incrementa. Creuerunt interca Lignicium & Vratislauia excultæ à Germanis.

Tandem sub annum Christi 1260. Conradus Glogouiensis, nepos S. Hedwigis, qui domicilium suum in arcem Pridomiam vno milliari ab vrbe distantem collocauerat, eamq; ad vsus bellicos munierat, collegium ex vrbe, facta permutatione, in istam, vbi nunc est, Viadri insulam transtulit: ipse autem extructa arce in urbem migravit: exemplo fratrum huc accersijt colonos ex Germania. Atq; ita Glogouia serius quàm aliæ vrbes, mores & deinde linguam Polonorum deferuit, & primum sub isto Conrado accepit formam veræ vrbs, cum prius, quod esset inflammata, & quod seruiret sacerdotibus, esset neglecta.

Glogouia exornatur à Conrado.

Inuenio igitur istum Conradum vrbi tribuisse iura & priuilegia ciuitatis Germanicæ, cum abrogasset imperium sacerdotum, & iniquas leges Polonicas. Istorum saluberrimorum consiliorum apud maritum Principem fuit gubernatrix Salome Posnaniensis,

Monasterio=
rum Glogoui=
ensium fun=
datio.

cuius opera cœnobium Dominicanorum constructum est in parte ciuitatis occidentali, & rursus ad ortum Solstitialem magna ciuitati adiuncta appendix, & ille locus, ubi olim cruces publicorum suppliciorum steterant; designatus ad cœnobium Virginum erigendum, quam ædificationem absoluit Henricus Tertius Glogouiensis, filius Salomes. Fœmina ista propter pietatem adeo fuit celebris, ut post mortem à Monachis & alijs fuerit adorata.

Glogouiæ ma=
gnitudo.

Hoc modo paulatim vrbs aucta est, & in eam formam, qua nunc cernitur, promota. Diameter eius, meo iudicio, est quatuor stadiorum: ambitus duodecim stadiorum fermè. Situs ita opportunus est, ut post Vratislauiam in Silesia locus commodior non sit. Ex Polonia enim, quæ vrbes magnas in hac vicinia non habet, importantur annona, carnes, merces omnis generis magna cum veritate, ita ut hæc ciuitas multorum populorum sit commune quasi horreum, unde frumenta magna in copia euehuntur.

Glogouiæ cō=
moditates.

Agrorum circa urbem magna etiam est fertilitas, & rei pecuariæ insignia sunt studia. Flumen piscosus est, piscinæ etiam in vicinia multæ: Secundo fluuio aduehuntur ligna, atq; ita forum egregium, refertum omnium rerum necessariarum copia est, nisi auaritia hominum precia augeret.

Glogouiæ sa=
lubritas.

Vrbs ipsa versus Austrum montibus & locis editioribus cincta est, neq; ab vlla alia parte liberè à ventis perflatur, præterquam ab Aquilonibus, & angularibus ventis, ipsi proximis, qui ex planicie Polonica per flumen ad urbem feruntur. Ipsa ripa meridionalis fluuij alta est, non depressa aut decliuis, qualis est Vratislauiensis: Salubritas igitur aëris satis commoda est, melior etiam quam Vratislauia, & constitutio talis, quæ non facile impressiones putridas recipit.

Nam cum auram Australem, eamq; insalubrem, montes excludant: Aquilones vero, qui omnium maximè aërem à putridis halitibus expurgant, sine impedimento aliquo quotidie aspirent, atq; horum tamen mordacitas & acrimonia ab halitibus fluminis humidis, & quasi tepidis refrenetur, manifestum est hunc aërem, qui Vratislauensi paulò est frigidior & siccior, non esse pronum ad pestifera semina admittenda, neq; tamen eundem ob nimiam tenuitatem & mordacitatem inimicum esse cerebro & pulmonibus.

Ratione igitur aëris, qui, ut in hoc climate, nullo enormi vitio præditus est, non multi sunt in hac ciuitate morbi *ὀνδρημοι*: propter delicta tamen in potu præcipuè deinde propter ventorum naturam huic etiam vrbi familiarior est Arthritis quam vicinis.

Cereuisia enim coquitur ex aqua, cuius fontes pleriq; sunt versus Austrum, in solo pinguiori & limoso, ipse etiam Viadrus vehit aquam lentam, turbidam & tepidiorem: Præterea magna ex parte triticum quidem probum pingueq; est, sed ex nimia torrefactione in præparatione contrahit quandam acrimoniam fumosam, quæ proculdubio

culdubio qualitas est accedens ad aliquam putredinem. Cereuisia ^{Glogouienſis} igitur efficitur succulenta quidem, multiq; nutrimenti sed turbida ^{cereuiſia eſt} or, acris & fumosa, cum præſertim largè condiatur lupulo, qui sua ^{succulenta & fumosa.} natura caput petit.

Victus etiam vt plurimum plenus, crassiorisq; succi est ex car- ^{Glogouie fa-} ne ſuilla, bubula, caſeo, braſſica condita, & ſimilibus. Ex his vitæ ^{militares mora-} erroribus corpora excremento pituitoso & bilioso impleri manife- ^{bi.} ſtum eſt, & imprimis caput, in quo fumi iſti eleuati & condenſati neceſſario tranſeunt in ſerum limoſum & acre, quod deinde in caua ſpatia articulorum, qui alioqui ab Aquilonibus debilitari ſolent, delabitur.

Secundo loco, corpora hæc multum nephritidi obnoxia ſunt, ex eadem cauſa. Materia enim proxima, ex qua lapis aut arenulæ in renibus concreſcunt, eſt pituita diluta ſero bilioſo & acri. Aedificia ^{Glogouie} vrbs paulatim emendantur. Nam huc uſq; ſemper fuit neglectio ^{edificia.} Sarmatica in ædificando, & vrbs magna ex parte adhuc lignea eſt. Nihil eſt amœnuius collegio ſacerdotum, quod in ſuburbio flumen- tano extructum eſt in inſula Viadri pulchra, ibiq; ſunt horti ſera- ces. Nam ſolum alterius ripæ aridius, arboribus non eſt æquum.

Figura vrbs penè eſt oualis, maximè protenditur ab Auſtro verſus Aquilonem. Fuit olim arx in parte Auſtrali, ſed ea diruta eſt, & commutata in portam vrbs, extructa vero eſt alia verſus oc- caſum ſolſtitialem ad ripam fluuij, eaq; ſtudio veterum Principum pro ratione illius ætatis munita eſt. Fuit ea domicilium veterum Principum, & ibi eſt magna, & tetra illa turris albicans, vbi fame necatus eſt Senatus Glogouienſis, ex mandato Ducis Iohannis, vt poſtea referetur.

Templum vrbanum in loco editiori (nam verſus Auſtrum vrbs aſſurgit in quandam altitudinem) ad meridiem locatum eſt, ſtructura vetuſtiſſima eſt, ſed ſubinde annexæ ſibi ſunt appendices, pro vt aut vrbs creuit frequentia habitatorum, aut inualeſcentibus ſubinde ſuperſtitionibus, aut nouis cultibus diuorum. Habet hoc templum turrim altam, craſſitudinis miræ, ita vt grandiore ſile- ſia vix videat. Aetas eius ignoratur: ſed proculdubio ante annos ^{Glogouienſis} 400. vnà cum ciuitate cœpit, ignoratur etiam quando ipſi ſit auul- ^{templi turris.} ſum ſaſtigium.

Sunt in vrbe monaſteria tria. Virginum vnum ad ortum ſol- ſtitialem prope flumen, ante annos ſerme 300. conſtitutum, religioſa pietate veterum Principum, qui ibi voluerunt educari puellas ad pietatem & honeſta officia diſciplinæ, quæ conſilia adhuc hodie eſ- ſent vtiliſſima, ſi abolitis impijs votis & ſuperſtitioſis cultibus ætas puellaris, in hac præſertim domeſtica diſciplinæ noſtra ætate laxa- tione, aſſueſcuerent ad exercitia precationum, lectionum cantionum & modeſtiæ in omni vita. Ad Aquilonem eſt Monasterium ^{Virginum cœ-} ſodalitij S. Franciſci, in quod deinde immigrarunt illi, qui nomi- ^{nobia ſunt u-} nantur ^{tili conſilio} conſtituta.

Glogouienſis
urbis portæ.

nantur obſervantes Bernhardini, & aliud Dominicanorum, vbi olim fuit collegium ſacerdotum ad occaſum Solis, cum templo ſpacioſo & egregio, extructo ex eleemoſynis multorum piorum civium. In illis, ſicut alibi etiam, olim habitaverunt apes, quæ fundebant mella utilis doctrinæ, deinde ſucceſſerunt fuci ignavi, & ebrj ventres: faciat Deus, ne immigrent auaræ harpyiæ, ſicut in multis locis accidit. Portæ urbis ſunt quinque, ex quibus duæ ſunt flumentanæ, quarum tamen altera tantum ſervit molæ urbanæ: præterea duæ ianuæ minores, pro viatoribus.

Urbs quidem fermè duplici muro & foſſa cincta eſt, ſed tamen ad longas oppugnationes nihil haberet roboris: Pacem igitur poſcamus, & Deum oremus, ut ipſe ſit murus igneus in circuitu noſtro, ſicut in Propheta dicitur.

FREISTADIVM VEL ELEUTH.

ROPOLIS ELYSIORVM.

Ioachimi Cu-
rei familia.

Apuđ Homerum vir ſapiens Vlyſſes de ſua arida & ſaxoſa Ithaca inquit, inter longa ſua exilia nondum ſe reperiffe terram dulciorem iſta: ita certè ego verè diligo hoc oppidum, quod aucto meo paterno, nato in oppido Camencio Luſatiæ, & deinde dulciſſimis meis parentibus, Gregorio Cureo & Margarethæ matri, hoſpitium tribuit annos propemodum 70. ab anno nempe 1494. uſque ad annum 1564. quo matrem noſtram, poſt mortem Vitrici, inde abduximus. Ibi ego quidem non ſolum vitales ſpiritus, verum etiam ſemina cœleſtis doctrinæ & artium hauſi.

Freiſtadij com-
moda.

Cum igitur virtus ſit amare patriam, & eius tranquillitatem omni officio tueri, amorem & gratitudinem huic oppido debeo, quod etſi nō ita liberum eſt, ſicut urbs Veneta, quæ tenet imperium & regias opes, tamen eſt Eleutheropolis Chriſti, exempta tyrannidi Diaboli & idolatrarum: adiuncta autem Eccleſiæ filij Dei, in qua eſt vera libertas in cœleſti republica, parta per Chriſtum, nec tamen etiam oppreſſa eſt tyrannica ſervitute corporum, ſed fruitur libertate, quam honeſtis legibus circumſcripſit legitimus magiſtratus, & in ea modeſtè tolerat communes ærumnas imperiorum in hac ſeneſta mundi, & vitat illa vulgaria errata hominum, de quibus dicitur: *Libertatis amor ſtultas cur decipis vrbes.*

Freiſtadij
ſitus.

Situs oppidi talis fermè eſt: Longitudo (ſi modo certæ ſunt annotationes Appiani) eſt Grad. 32. M. 36. Latitudo Grad. 51. M. 28. Eſt quaſi centrum collatum ad vicina oppida, Sprottam, Saganum, Grunbergam, Bethaniam: ubique enim interuallum eſt milliarium trium: diſtat à Vratiſlavia milliaribus 16. verſus occaſum, à Glogouia quinque. Situm eſt quaſi in valle: Cingitur enim montibus & locis editioribus ad omnes plagas cœli, præterquam ad Aquilonem proximum ortui ſolſtitiali.

Freiſtadij con-
ſtitutio.

Defenditur igitur ab omni-

omnibus ventis vel aura, & solum liberrimè perflatur ventis Septentrionalibus & orientalibus solstitialibus, qui feriunt ciuitatem, accurrentes per loca decliuia, sabulosa & arida, ita vt ipsis nulli vapores aquei aut humidiores misceantur. Viadrus enim spacio vnus magni milliaris abest. Inde facile est ratiocinari de loci salubritate, quæ esset ad aëris puritatem, & ad putredinem eius arcendam, valde commoda, nisi ex erratis hominum aliquantum deprauaretur. Stagna enim prope urbem, inquinata cœno & sordibus opificum, tetrum exhalant foetorem, qui bonitatem aëris corrumpit.

Præterea cum maxima sit aëris tenuitas cum frigiditate, manifestum est illum minus commodum esse pulmonibus, qui cum sint aëris receptaculum, & constent ex substantia delicata & flaccida, facilè à talibus halitibus acrioribus sauciantur, & simul propter penetrationis facilitatem ad cerebrū, expressionem factam ab aura frigidiori, excitantur catharri tenues & acres, ad loca thoracis defluentes. Ideo huic oppido morbus *ἐνδημῶν* & familiaris est Phthisis, eaq̃ immedicabilis, qua totæ familiæ intereunt, præsertim mulieres, cum etiam errata laborum & defatigationum sub Sole, delicta in victu, & expurgationum muliebrium difficultas accedant.

Freistadio familiaris morbus.

Diameter oppidi, ex æstimatione mea, est duorum stadiorum; ambitus stadiorum ferme 6. Oppidum ligneum est, quamuis etiam quotannis quædam emendentur. Arx posita est ad Aquilonem, exstructa & munita fossis à veteribus Principibus, præsertim ab Henrico decimo. Instauratur vero splendide à D. Fabiano Schöneichio ditionis illius hypothecario. Templum & schola sunt ad occasum solstitialem. Nullum fuit in oppido monasterium, sed ab Henrico Decimo templo fuit annexa appendix lapideis fornicibus iuncta, in eam collocati sunt sacerdotes, quos ætas illa nominauit Mansionarios: illis attributi sunt locupletes redditus, & iniunctum, vt sonarent in templo cantilenas de passione Christi. Princeps enim pius, qui iam illa ætate detestabatur scelera monachorum, maluit tales, qui minus essent hypocritæ, eosq̃ voluit seruare memoriam passionis Christi, omissis alijs cancionibus de Sanctis, quæ admodum sunt inuerecundæ. Agri sunt sabulosi, partim etiam lapidosi, sed cultura emendantur. Sunt circa urbem horti non inamæni, plures & meliores quàm Glogouiæ.

Freistadij magnitudo.

Freistadiensis Mansionarij.

Frequentes in territorio illo sunt pagi, ideo in hoc oppido etiam, vbi alioqui hominum multitudo magna est, forum est egregium, & mediocre precium omnium rerum, carniū, piscium, leguminum, frumentorum, & cereuisiæ, ita vt tenuiores ibi facilius viuunt quàm alibi, vbi precia rerum sunt maiora, aut vbi ea, quæ ad victum plebeium pertinent, venum quotidie non exponuntur.

Freistadiense forum.

Ætas certa oppidi ignoratur, sed ex coniectura probabili ea potest æstimari. In annalibus manu scriptis inuenio, primam mentionem fieri Freistadij sub annum Christi 1380. Sed oppidum esse

Freistadij ætas.

vetustius inde potest intelligi. Tres Henrici fratres, cum partirentur ducatum paternum, constituerunt pro prima parte Saganum, Crosnam, Naumburgum & Suibusium, pro secunda mediam partem Glogouiæ & Guræ, Stinauiam & Hencedorsium arcem, pro tertia Sprottam & Freistadium. Ergo necesse est hoc oppidum tunc fuisse mediocriter cultum, quod vna cum Sprotta potuit æquare aliarum partium vrbes multas.

Anno 1309. post mortem Henrici Tertij Glogouiensis, qui fuit filius Conradi, facta est diuisio inter quatuor filios Henrici, ex quibus natu maximus domicilium suum collocauit Saganum, & dicitur simul obtinuisse Sprottam cum vicinis locis. Ibi nulla adhuc fit mentio Freistadij. Sed credibile est urbem hanc, sicut & reliquas, paulatim accepisse incrementa, neq; vno anno formam veræ urbis accepisse.

Mechtildis
exornauit
Freistadium.

Quia autem appellatio oppidi, sicut sermè omnium pagorum in vicinia, Germanica est, certum est illud cœpisse eo tempore, cum vsus linguæ Germanicæ in his locis fieret familiarior: quod vt plurimum accidit sub Henrico Tertio Conradi filio, sub annum Christi 1300. Nupta fuit illi Henrico foemina sancta & sapiens Mechtildis, filia Alberti Ducis Brunswicensis, quæ maximo studio ditiosam hanc excoluit. Deduxit huc ex Saxonia plurimas familias nobiles & urbanas, quibus sedem & amplas immunitates attribuit.

Freistadiensis
character unde.

Ideo, cum Freistadium in signis suis pingat turrinam cum litera M grandiori, existimo hoc propter memoriam præstantis huius dominæ in vsum assumptum, vt ad posteritatem extaret monumentum, ex beneficentia Mechtildis turrinam, hoc est, urbem illam suam accepisse exordia. Quæri etiam potest de origine gloriosi illius nominis, deducti à libertate. Nescio an existimare debeam, proposita immunitate alleetos fuisse Germanos, vt loca illa excolerent, an vero, quod magis puto, vetus nomen loci seruatum esse.

Freistadij appellatio.

Nam in illo tractu iacuerunt campi spaciosi, consiti arboribus omnis generis syluestribus, distincti pratis & pascuis, qui erant publici, destinati à magistratu, vt pro certo vectigali essent communes toti vicinæ: sicut adhuc hodie aliqua restant vestigia. Nam illi campi nominantur liberi ab incolis. Inde igitur censeo attributum fuisse huic oppido nomen, quod in campis illis fuerit exædificatum: Si tamen prior coniectura cuiquam videtur probabilior, ego non repugno. Nam certum est, oppida hæc omnia tunc creuisse, quando Respublicæ ex legibus Germanicis fuerunt constitutæ.

Freistadij nomen Polonicum.

Poloni nominarunt hanc urbem Cozuchouiam, à vestibibus pelliceis, quod ipsum documento est, frequentes hic consedisse opifices Germanos. Multum autem, vt ex omnibus circumstantiis colligi potest, creuit sub filiis Henrici Tertij, quando Glogouia

Glogouia Principibus istis ademta fuit à Iohanne Rege, quod fuit anno Christi 1331.

Tunc enim Princeps Henricus Quartus Saganum migravit, & vt damna sua refarciret, noua oppida partim condidit, partim iam inchoata excoluit: præcipuè caput suum tamen exeruit, quando Principes domicilium in urbem eam transtulerunt, quod factum est circa annum Christi 1415. atq; hac occasione accidit.

Mediam partem Glogouiæ vnà cum arce, reges Bohemici attribuerant Principibus Theschinensibus: Saganum etiam assignatum erat fratri natu maximo ex filijs Henrici passeris. Ibi Henricus Decimus sedem suam fixit Freistadium, opibusq; valde creuit, cum ex breui interuallo duos fratres amisisset, quorum ipse solus fuerat hæres, quia Iohannes Saganensis diu antea à fratribus plane fuerat seiunctus.

*Freistadium
quo tempore
creuerit.*

Simul etiam intra annos 18. bis conflagrauit Glogouia, & præterea exposita erat iniurijs & incursionibus Polonorum. Ideo multi ex vicinis urbibus commigrarunt Freistadinm, & ipse Princeps, vt propitius pater, ciues tegebat & iuuabat omni genere beneficentiæ. Breui itaq; tempore ita auctum est oppidum, vt inueniam annotatum, anno 1444, adeo honestas fuisse opes ciuium Freistadiensium, vt ciuis quidam opifex elocauerit filiam suam, illiq; præter iustam partem patrimonij donauerit vestitum & ornamenta, æquantia præcium aureorum Hungaricorum 194. quæ pecuniæ summa tunc non fuit exigua: Similis etiam pietas in ciuitatem fuit Henrici filij, clementis & iusti Principis.

*Freistadien-
sium ciuium
opes.*

Sed deinde secuti sunt motus horribiles sub Iohanne Saganense viro furioso, & sub tyrannicis præfectis Regum Poloniæ, vt in historia paulò post recensuimus. Ex mea igitur opinione, quæ probabili nititur coniectura, ætas oppidi est circiter 250. annorum. Reliquæ descriptiones & narrationes postea attexentur. Nam ista capita situm urbium præcipuè recitant.

G V R A.

Oppidum est non valde inæquale Freistadio: Distat à Glogouia ^{Guræ oppidi} versus ortum solstitialem milliaribus quatuor. Situm est in ^{situs.} limite Polonico, & ipsum vocabulum, quod significat montem, Sclauonicum est. Stat enim in loco edito, exposito omnibus ventis, præsertim Aquilonibus. Sed versus Septentrionem syluæ & dumeta sunt palustria, & multum cœnosa, quæ vapore humido Aquilonum siccitatem & mordacitatem refrigerant, ideo, etsi sit constitutio frigida & Borealis: tamen minus est sicca, quàm Freistadiensis, minusq; subtilis. Agri sunt sabulosi & lapidosi, mediocriter tamen fertiles.

Bb iij

Oppidum

Oppidum vetustius est quàm Freistadium, quod, sicut existimo, coepit ætate Henrici Barbatî, qui libenter in illa vicinia crebro vixit, propter venationes: & passim in illa vicinia, vt in oppidulo Cöbena & alibi dicitur erexisse arces, ad vsus venationum. Neq; tamen subito creuit. Nam sub annum Christi 1300. Conradus Gibbosus à fratre Henrico Glogouiense collocatus est Stinauiam, non vero Guram.

Sed prima mentio Guræ in historijs fit anno 1309. Eo enim anno Iohanni filio Henrici Tertij pro parte sui patrimonij assignata sunt oppida Stinauia & Gura. Non fuit ibi cito magna frequentia habitatorum, quia propter vicinitatem Poloniæ fuit exposita primis periculis.

Nam ipse Henricus Barbatus, & deinde filij atq; nepotes ipsius multis annis dimicarunt de possessione Poloniæ maioris, in quibus bellis crebræ sunt factæ vastationes in illis locis. Deinde culpa Principum inopum oppidum fuit distractum inter plures dominos, & peruenit tandem in potestatem Principum Teschinensium.

*Guram dicitur
uit Margareta
Ciliensis.*

Valde dilexit oppidum hoc, illiq; benefecit Margareta Ciliensis, vidua Vladislai Glogouiensis, nec quidem iniuria. Nam Gurenenses egregia fide & constantia ducissam defenderunt aliquot annos, contra tyrannicam vim Iohannis Saganensis, qui mediam partem Glogouiæ tenebat, & tandem viduam ex arce eiecit: Gurenenses eam in suam receperunt urbem, fecerunt Iohanni bellum, & quamuis ab omnibus essent deserti, tamen transfegerunt cum Iohanne conditionibus non iniquis, & interea ex beneficio ducissæ ornati sunt immunitatibus & peculiari iurisdictione in suo territorio. Forum frumentarium in hoc oppido est locuples propter situs opportunitatem ad Poloniam.

SPROTTA.

*Sprotta oppidi
ætas.*

Omnes populi amarunt ripas fluminum in condendis urbibus, propter plurimas commoditates. Ideo in Silesia etiam cito culta sunt loca vicina fluuijs. Atq; ita Sprotta post Glogouiam & Bythomiam in hoc ducatu est antiquissima, meo iudicio. Ipsum nomen, sicut multorum pagorum in vicinia, Sclauonicum est, quod significat locum repurgatum à vepribus & dumetis ad vsus habitationum, der Neumauff.

*Sprottensis
arcis antiquitas.*

Adeo magna opinio est de vetustate, vt in propinquo agro adhuc monstrentur templa, condita ab ethnicis. Arx vero longè ciuitate ipsa est antiquior, & si ex probabili coniectura, in hac veterum monumentorum inopia, iudicandum est, extructa est circa ætatem Boleslai curui paulò post annum Christi 1100. Nam in historia illius Principis scribitur, cum, cum præuideret bellum Bohemicum & Germanicum, multa loca oportuna in Silesia munisse, hinc inde arcibus

arcibus & propugnaculis extructis: Postea vero Silesia iam distributa inter filios Vladislai ethnarchæ, cum sedatis motibus bellicis certa spes pacis appareret, cōfluxit eò multitudo hominum, qui aliquam formam oppidi inchoarunt, excisis vepribus & arboribus in illo syluestri loco. Ante tempora tamen Conradi Glogouicensis non redactum est ad formam vrbs Germanicæ.

In historia, prima mentio Sprottæ fit sub annum Christi 1280. Eo enim tempore, cum Conradus ducatum inter filios partiretur, Sprottam collocavit Primislaum, illiq; etiam Saganum assignauit. Inde æstimari potest iam tunc Sprottam mediocriter fuisse auctam. Ibi enim Princeps suum habuit domicilium, & Saganum, quod Sprotta tunc erat infirmius, locupletauit. Ex oppido Naumburgo huc transtulit collegium Canonorum, qui vocantur regulares, illiq; donauit redditus admodum vberes, qui tamen deinde paulatim ad maximas opes creuerunt.

Bythoniam debilitauit Glogouia, ideo propter inopiam oppiduli & damna incendiorum, cœnobium Virginum Sprottam translatum est. Sed tandem Saganum, & postea Freistadium, hoc oppidum rursus exhauserunt. Nam Henricus Quartus Saganum migravit, eoq; sedem suam fixit, & tandem Henricus Freistadiensis Sagano etiam amisso Freistadium Sprottæ prætulit, & cum ibi habitare mallet, oppidum illud multum cuexit.

Situs est amœnus & commodus. Ad meridiem alluitur Bobera fluuius, qui cum habeat solum lapidosum & arenosum, vehit pisces optimi succi & admodum salubres. Ab altera parte affluit fluuius minor, cui nomen est à nigredine, & appellatur etiam ab ipso oppidi nomine. Arx sita est versus ortum, loco qui circumdatur à fluuijs & paludibus, atq; ita satis munita est.

Oppidum Freistadio paulò minus est, satis tamen frequens. Aëris salubritas est mediocris, sed tamen impeditur à duabus causis. Nam amnis ille niger, qui vehit aquam cœnosam & limosam, inquinat aërem vaporibus crassis & humidis. Deinde magnam partem auræ Aquilonaris ab vrbe excludunt montes. Rursus tamen Austros multū arcent syluæ magnæ & propinquæ vrbi, eosq; emendant exhalationes à Bobera frigida & tenues. Distat à Glogouia versus occasum brumalem milliariibus quinque magnis.

GRUNBERGA VEL PRASIÆ

ELYSIORVM.

Oppidum inter omnia huius ducatus est recentissimum, conditum à Germanis sub filijs Henrici Fidelis, post annum Christi 1320. non multo antequam Silesia venit in potestatem regum Bohemiæ. Apud Thucydidem oppidum est Laconicæ, Prasiæ, quod appellatione huic est affine.

Situm

Virginum cœnobium in oppido Sprottæ.

Sprottæ situs & cōstitutio.

Grunbergæ ætas & situs.

Situm est in valle longe amœnissima, quæ egregijs ornata est commoditatibus. Aër frigidus est & humidus. Sunt ibi pulcherrimæ scaturigines & riuuli limpidissimi. Aues & feras suppeditant vicinæ sylvæ, pisces Viadrus, qui inde abest milliari vno, & sunt plurimæ piscinæ in vicinia. Sunt etiam egregij horti, & montes exculti ferunt vina mediocriter proba.

Magnitudo congruit cum Sprotta. Abbati Saganensi olim ibi extructum fuit domicilium, qui eò mittebat suos colonos Monachos. Tenuerunt illi templum oppidi: Sed nostra ætate est facta emendatio. Distat à Glogouia versus occasum solstitialem milliaribus septem.

SVIBVSIVM.

Suibusij etymon & situs.

EXistimo & hoc oppidum esse vetus, sed tamen rara in historijs illius fit mentio. Sonus appellationis non est alienus à nomine Sueuorum, vel Suionum. Possibile est igitur hæsisse in hoc loco veterem appellationem. Situm est vltra Viadrum versus Aquilonem & Poloniam.

Acerrimè dimicarunt de hoc oppido Marchiones Brandenburgenses & Poloni. Posteaquam enim Polonia fuit distributa inter multos, eosq; discordes Principes, non fuit par Prutenis & Pomeranis, qui subinde totam illam oram hostiliter ferro & flamma percurrerant. Accersiti sunt igitur Germani ex Saxonia & aliunde, illisq; datæ sedes, vt arcerent illos prædones ethnicos. Collocatus est etiam eò ordo militum Teutonicorum, qui nominantur S. Mariæ. Illi homines equestres & militares optimam operam nauarunt Poloniæ, & tandem ita illas gentes affligerunt, vt fidem & imperium Christianorum acciperent. Sed demum parta victoria Poloni cœperunt litigare de finibus cum Germanis: & repetebant tractus illos, quos Germani suo sanguine emerant, tanquam suos. Inde orta sunt sæua & diuturna bella, quæ nostra ætate vix sunt sedata.

Acerrimè autem dimicarunt de parte illa, quæ nominatur Marchia noua, cum ducibus Poloniæ maioris Marchiones Brandenburgenses, & anno 1296. Primislaum Posnanicensem, cui ex longo interuallo imposita erat corona regni Poloniæ, nocte oppressum vicerunt & trucidarunt. Anno tricesimo post, Vladislaus Lotharius Rex, adiutus à Scythis & Moschis, rursus crudeliter vastauit Marchiam & Silesiam.

Suibusij fuit varia fortuna.

Ita tunc variæ fuerunt vices huius etiam vrbis, quæ erat limitanea, & modo fuit in possessione Marchionum, modo Polonorum. Tandem vero opera regum Bohemiæ, qui erant recentes Domini Silesiæ, constitutis limitibus, attributa est duci Glogouiensi, & illius fit mentio sub annum Christi 1380. Iam tunc enim paruit Principi Saganensi.

Hæc

Hæc fuit causa, cur oppidum minus cito creuerit, quod propter propinquam Poloniam semper esset in metu: propter loci tamen opportunitatem magna copia est ibi omnium rerum necessariorum. Abest à Glogouia versus occasum solstitialem milliaribus decem.

Fuerunt olim cum ducatu Glogouiense coniuncta alia oppida plura, ditio tota Saganensis, quæ complectitur præter Saganum, ^{Glogouiensis ducatus amisit multas ditio-} Pribusium & Naumburgum, præterea Stinauia, Crosna, Züllichum: imo magna pars Poloniæ maioris, sed illi tractus iniquitate temporum sunt auulsi & distracti: sicut inferius narrabimus.

Sunt in ducatu isto adhuc alia oppidula ignobilia & parua, ^{Bythomia oppidi ætas.} partim vetusta, partim recentia, inter quæ primi locum tenet Bethania, quam veteres nominarunt Bythomiam. Habuit olim arcem satis munitam, quæ anno 1109. sustinuit oppugnationem Henrici Quinti Cæsaris. Sed ea tunc sita fuit in colle quodam excelsio prope ripam Viadri, quem iam in vineam conuertit vir nobilis & optimus, dominus loci, Volffgangus Glaubisius. Distat spatio fermè medijs milliaris ab eo loco, vbi nunc est Bethania.

Nam posteaquam vetus oppidum in motibus bellicis fuit incensum, incolæ migrarunt in ripam paulò inferiorem & magis occidentalem. Sed cum Glogouia subinde aueretur, Bythomia non potuit coalescere, & collegium virginum migravit Sprottam. In nidum vero Virginum immigrarunt Monachi Saganenses, quos tunc Principes locupletabant. Nunc dominus oppiduli est D. Fabianus Schoneichius.

In eodem territorio Glogouiense est aliud oppidulum Polcouicum etiam vetus, quod multis seculis paruit Principibus Glogouiensibus. Prope Guram est Cöbena, quæ cœpit sub Henrico Barbato. Ad Freistadium sunt oppidula recentia Neustadia & Vartemberga. Vbicunq; enim nomina sunt Germanica, structuræ sunt nouæ. ^{Polcouicum. Cöbena. Neustadium. Vartemberga. Primislauia.} Ad Sprottam est Primislauia, sic nominata à Principe Sprottensi, qui celebratur hoc nomine, quod fuerit diligens in augenda & ornanda sua ditioe.

ANNOTATIO PRÆCIPVARVM MV.

tationum, & euentuum, qui acciderunt ciuitatibus ducatus Glogouiensis in Silesia inferiori.

IN vestibulo historiæ indicauimus, in Silesia hac inferiori olim consedisse Elysios, Manimos & quosdam ex vicinis populis, teste Tacito, qui fuit Germaniæ inquisitor diligentissimus. Comprehendebatur autem olim & iste tractus sub nomine Sueuorum: sicut non longissimè abest à nostris limitibus fluuius, qui Sueuus est nominatus.

Cogna-

Cognitione vero moueor, vt credam vocabulum Elyſij eſſe ab Eliſcha. Nec dubito de illa opinione, quam ſecuti ſunt viri doctiſſimi, quod videlicet noſtri maiores ex Aſia, cum bella & tyrannidem fugerent, huc progreſſi ſint. Et ſicut in Aſia vicinas ſedes habuerunt Aſcanij, Lygij, Myſi & Heneti: ita iſtæ gentes ſimul etiam profectæ ſunt, & promiſcuè habitauerunt. Deinde aucta multitudine, cum ſubinde affluerent noui populi, cognati tamen prioribus, ex oriente, ex littore maris Caſpij, quæſitæ ſunt etiam nouæ ſedes verſus occaſum & Aquilonem. Vbi autem quælibet gens diutiſſime læſit, ibi impreſſit locis ſua nomina.

Grata autem nobis eſſe debet recordatio veterum Elyſiorum, de quorum pietate & beatitudine multa dixerunt veteres poëtæ: ſicut recentiores de Inſulis Fortunatis: & ipſum nomen ſignificat ſalutem Domini, hoc eſt, felicitatem à Deo datam.

Ex narratione etiam Taciti manifeſtum eſt, in hac vicinia fuiſſe ſingularem & celebrem cultum, & quaſi religioſum quoddam foedus, quod continebat pacta pietatis & honeſtatis in vita: illud igitur etiam indicio eſt, noſtros maiores claros fuiſſe ob pietatem & modeſtiam. Hæc ornamenta vetera noſtræ patriæ, non minus quam ipſos agros & ædificia nos tueri & augere par eſt. Articulos præcipuarum mutationum, ex probabili coniectura, & indicatione veterum hiftoriarum, colligere poſſumus.

*Glogouienſis
ducatus veteres
incole.*

Conſtat Sueuos ante Iulium Cæſarem tranſiſſe Rhenum, ex quibus multi exercitibus Cimbricis in Italia & Græcia permiſti fuerunt, multi etiam in Galliam migrarunt: ſicut expreſſè fit mentio Lygiorum & Quadorum in Gallia & Heluetia. Deinde poſt ætatem Auguſti cœpit regnum Marcomannorum, quod complexum eſt totam hanc viciniam: geſſit aſperrima bella cum Romanis vario cum euentu: deſijt ſub annum Chriſti 400. & aliquanto antea innotefcere cœperat nomen & potentia Vandalorum. Quia in ſedes vacuas Lygiorum, qui aut in bellis ceciderant, aut in alias regiones profecti erant, ſucceſſerunt magna agmina vicinorum Henetorum ex Sarmatia, vel Moſcouia: qui Vandali, hoc eſt, Heneti vel vagabundi dicti ſunt: & tamen illi adhuc imperium Lygiorum acceperunt.

Paulò poſt illi ipſi Vandali, collectis ingentibus copijs ex tota vicinia, inuaſerunt Galliam, Hispanias: Ceperunt Romam, & in Aphrica nouum regnum condiderunt: quæ omnia acciderunt circa annum Chriſti 450. ea ætate magnæ cateruæ noſtrorum maiorum ex his locis migrarunt, alleciti vbertate illorum regnorum, & quia illis imminebat periculum ex vicina Pannonia, quam occupauerunt populi Scythici Hunni, & deinde Auares.

Seruijt

Seruijſt autem noſtra Sileſia etiam, ſicut alij populi multi, truciſſimo Tyranno Attilæ, illiuſq; caſtra eſt ſecuta. Vbi cogitemus de miſerijs noſtrorum maiorum, qui amplius viginti annis, pertulerunt ſeruitutem & tyrannidem ſæuiſſimam: ſicut gens ludæica ſub Aſſyrijs. Necato Attila, Sarmatæ & Sclauī innumeraibili agmine hæc loca, penè deſerta, compleuerunt.

Narrant vetuſti annales, Lechum & Zechum ſine ſanguine potitos eſſe his locis: atq; ego credo illos ultro inuitatos fuiſſe cōtra Attilam: ſicut recitat hiſtoria Romana, ex vltima Sarmatia accuriſſe populos in Galliam ad opprimendum Attilam. Illi noui hoſpites arripuerunt dominatum, & paulatim aucta multitudine plurima loca Germaniæ ſibi deuinxerunt. Tandem autem conuenit agmen quoddam, quod nominarunt Longobardos, à longa agrorum planicie, illud fugiens imperium Sclauonicum, & appetens libertatem, per Sileſiam tranſijt in Pannoniam ſuperiorem, vbi nunc eſt Aſtria. Factum eſt hoc ſub annum Chriſti quingenteſimum.

Tunc igitur temporis ſlos gentis Lygiæ & Elyſiæ, ex mea opinatione, ſedes ſuas reliquit. Illi populi regnum Longobardorum in Italia condiderunt, quod ſtetit annos 204. vſque ad Carolum Magnum. Ampla laus tribuitur à vetuſtis ſcriptoribus Longobardis, quod antecelluerint pietate, virtute & iuſticia, domi & foris.

Apud Ligurinum veterem Poëtam, qui vixit ætate Cæſaris Barbaroſſæ, eiſq; res geſtas carmine non inueniſto deſcripſit, inter alios iſti ſunt de Longobardis, hoc eſt, de noſtris maioribus verſus:

*Gens aſtuta, ſagax, prudens, induſtria, ſolers,
Prouida conſilio, legum iuriſq; perita,
Corpore, mente valens, animo vigil, ore venuſta,
Membrorum leuitate vigenſ, patiensq; laboris,
Promta manu, ſermone fluens, auidiſſima laudis.*

Inter alias hæc lex Longobardica laudata eſt, quæ dignitatem equeſtrem pro præmio virtutis omnibus tribuit, non ſolum natis ex familia veteri. Ita igitur in Sileſia cœpit regnum Sclauonicum, quod principio non ſolum fuit barbarum, ſed etiam inops & tenue. Non ſunt conſtitutæ magnæ & ſplendidæ vrbes, ſed paſſim, præcipuè vbi Principes Sclauonici locum aliquem paluſtrem munierant, ædificatæ humiles aliquot caſæ, quæ ſine magno detrimento poterant dirui & reſtitui. Eſſi autem opinabile eſt, aliquas reliquias etiam veterum habitatorum manſiſſe in hac terra, tamen illi tandem linguam, imperium & mores Sclauorum acceperunt.

Apparet hodie loca illa, vbi nunc ſunt vaſtiſſimæ ſyluæ, olim fuiſſe arata & conſita, poſtea autem ea neglecta & inculta iacuiſſe:

*Glogouiſis
ducatus ueteres
incolæ emigrarunt cum
Longobardis.*

*Longobardorum
communis
datio.*

*Sclauonicum
regnum ab
initio fuit
inops.*

Sclauonici regni periodus.

quod ipsum indicio est, regionem olim expletam fuisse habitatoribus, ante tempora nimirum Sclauonica, postea secutam fuisse solitudinem, populis illis per bella & migrationes varias dissipatis. Durauit regnum Sarmaticum sub idolomania ethnica fermè integram periodum, hoc est, annos quingentos: quo tempore qualis huius nostræ patriæ fuerit fortuna, facile potest æstimari ex historijs.

Glogouiensis Ducatus fortuna sub regno Sclauonico.

Vsq̃ ad Carolum Magnum mediocres fuerunt successus nostrorum, quia Franci diu occupati fuerunt in bellis Italicis & Saracenicis: sed eo temporis articulo, cum media periodus esset expleta, Potentia Sclauonica nonnihil est languefacta. Nam à Carolo Poloni cæsi sunt & ad pensionem tributi adacti. Deinde, vt omittam cætera, hæc nostra patria duriter quassata est ab Henrico Aucupe, circa annum Christi 920. Deuictis enim Sarmatis, Cæsar constituit Marchias in hac vicinia, contra nostros homines: Brandeburgensem, Lusaticam & Misnensem.

In illo bellorum feruore, quotannis fermè hæc ditio arsit. Nam vbi hostis irruebat, illa sua mapalia ipsi ciues inflammabant, ne essent vsui hosti: eodem abeunte, noua constituebantur tuguria. Expleta periodo ethnica, paulò ante annum Christi millesimum, qui erat lubilæus magnus, propagata est in Silesiam religio Christi, & cum ea initia quædam culturæ politicæ & œconomicae. Ducatus iste fuit subiectus inspectioni Episcopi Smogrensis, & prima donatio fuit agri Breichauiensis, non procul à Glogouia.

Tunc igitur, ex meo iudicio, coepit Glogouia, & quidem ex consilio fortassis Episcopi, excitata ex veteribus ruderibus Lugiduni: vbi tamen etiam post veteris vrbs deletionem semper aliquot casæ propter loci oportunitatem steterant. Nec multo post etiam condita fuit arx Bythomia, & quædam aliæ, inter quas primæ fuerunt Sprotta & Crosna, quæ etiam antiqua est, sed tamen longo interuallo post Glogouiam.

Hinc igitur incepit noua periodus, & initium regni Sclauonici. Nam corona regni imposita est Boleslao Gnesnæ ab Ottone Tertio Cæsare, qui procul dubio per hæc nostra loca iter fecit, anno 1001. Fuit pax vsq̃ ad annum Christi 1012. Nam tunc ex hac Silesia inferiori, Boleslaus Rex bellicosus, intulit bellum vicinis Marchionibus, & latè Germaniam vastauit. Post quinquennium, bellum hoc sedatum est, & Boleslaus rursus rediit in gratiam cum Henrico Bauaro Cæsare.

Et si autem tunc continua fuerunt bella cum Prutenis & Moschis, ad quæ etiam proculdubio maiores nostri ducti sunt, tamen ego solum facio mentionem earum rerum, quæ in hoc Ducatu acciderunt. Incidit in hanc ætatem initium bellorum Bohemicorum cum Polonis, quæ Silesiæ admodum fuerunt exitiosa & funesta.

Sub

Sub annum Christi 1030. Marchio Brandeburgensis multa loca in limite huius Silesiæ inferioris ademit Polonis, eaq̃ immediatè subiecit imperio Germanico: Sexennio post insignis mutatio toti Silesiæ contigit. Nam cum nobilitas Polonica eiecisset matrem Regis & filium Casimirum, secutæ sunt seditiones, & domestica bella teterrima, ea vsus occasione Princeps Bohemicus, totam Silesiam in suam redegit potestatem. Dicitur eum tenuisse Vratislaviam & Posnaniam. Casimirus tamen reuersus, Silesiam per transactionem à Bohemis recepit.

Valde fuit vastata hæc Silesia sub annum Christi 1090. à Vratislao Bohemiæ Rege: cui titulum Regis tribuerat Henricus Quartus, eiq̃ permisit, vt Silesiam Polono, qui contemnebat Cæsarem, eriperet.

Narrat historia hanc partem tunc fuisse ex longa pace benè cultam, ideo grauissima tunc fuerūt accepta damna. Nam etsi erant crebra bella ex Bohemia, tamen illa rarius attingebant hanc partem Silesiæ, quæ erat remotior. Boleslaus curuus, qui factus est Princeps Poloniæ anno 1102. iure nominatur pater ducatus Glogouienfis. Meditabatur bellum in Bohemiam & in Cæsarem, ideo munijt hæc loca, sita in limite imperij Germanici versus Marchiam.

Boleslaus curuus est pater ducatus Glogouienfis.

Anno 1104. Glogouiæ collegit exercitum, quem duxit in Pomeranos, qui erant ethnici, & perpetui hostes Poloniæ.

Anno 1109. ab Henrico Cæsare, qui huc accessit ex Misnia, obsessa est primum Bythomia, deinde Glogouiæ, sed frustra. Nam ciues defenderunt urbem, & ideo celebrem famam fidei & virtutis Glogouienfes apud Polonos adepti sunt. Historia legatur in libro superiori. Oppugnatio coepit die S. Bartholemæi, Cæsaris castra fuerunt in ripa Viadri Aquilonari, in illis 21. Septembris interfectus est Suantopultus Princeps Bohemicus, & plurimi Germani & Bohemi in illis tumultis arenarum sunt sepulti, sicut adhuc hodie interdum reperiuntur vestigia. Cæterum tota ditio foedè fuit vastata & exusta ab exercitu Cæsaris. Rursus igitur nostra patria interiijt.

Glogouiæ ob sidio.

Anno 1110. incipiunt noui natales Glogouiæ. Nam vrbs translata est in nouam sedem, & dati sunt illi spaciosi campi. Verum successum culturæ eripuit fundatio Collegij, facta anno 1120. à Boleslao Principe & ab Episcopo Vratislaviensi Haymo. Nam sacerdotes facti sunt non vicini, sed Domini nouæ vrbs, itaq̃ reuerunt, vt nemo libens illis pareret, aut hic habitaret. Ideo vrbs parum vel nihil creuit. Interea Petrus Danus ornauit Vratislaviam & Silesiam superiorem. Superuenit etiam noua calamitas.

Glogouiæ in alterā ripam translata.

Nam anno 1158. cum Fridericus Barbarossa duceret exercitum contra Poloniam, Boleslaus Princeps oppida ducatus Glogouienfis exussit, inter quæ præcipua fuerunt Glogouiæ & Bythomia.

Glogouiæ incensa à suo Principe.

C c ij Impera-

Imperator non procul à Glogouia transijt flumen 22. Augusti, & deinde à Boleslao obedientiam extorsit.

Conradus Pri-
mus Princeps
Glogoutensis.

Anno 1163. Silesia accepit primos suos Principes, cum post bellum Barbarossæ diuideretur inter filios Vladislai. Boleslaus procerus adeptus est Silesiæ ditionem mediam, Vratislauiam nempe & Lignicium. Nam istæ vrbes nominantur: Mieslaus factus est dominus Silesiæ superioris: Conrado adolescenti valetudinario data est Silesia inferior, & nominantur istæ vrbes, Glogouia, Crosna, Saganum: ita tunc quasi est constitutus ducatus Glogouiensis: Sed ea ordinatio non fuit diuturna.

Erant adolescentes Principes nati ex matre Germanica, educati in Germania, & moribus Germanicis imbuti. Ideo cœperunt imitari mores & culturam Germanicam in suis oppidis. Sed ducati Glogouiensi adhuc fuit iniqua fortuna. Nam Conradus Glogouiensis cito mortuus est, atq; ita omnis Glogouiensis ditio peruenit ad Boleslaum, is fuit occupatus in ornando Lignicio, & Glogouia neglecta est.

Conradus Hē-
rici Barbati
filius extin-
guitur in ue-
natione.

Henricus Barbatus factus est dominus totius Silesiæ, anno 1201. Ille fuit Princeps bonus & amans suorum. Ideo etiam Glogouia, vbi Princeps crebro erat, aliquantum sub ipso creuit. Anno 1213. fuit ciuile bellum inter duos filios Henrici Conradum & Henricum, quod pater putaretur patrimonium assignasse locupletius Henrico quam Conrado. Dederat enim Conrado Crosnam, Saganum & aliquam partem Lusatiae superioris: præliati sunt prope Lignicium: Conradus ducebat Polonos, Henricus Germanos. Henricus pater eo tempore fuit Glogouiae: Conradus victus ad patrem eò profugit, vt esset tutus à fratre: paucis diebus post interiit in venatione ad pagum Tarnau, prope Bythomiam, fractis ceruicibus ex lapsu ab equo.

Anno 1221. cœpit ingens fames & lues totam hanc regionem premere, durauit per triennium.

Anno 1233. Polonia maior venit in potestatem Henrici Barbati, quæ deinde cum ducatu Glogouiensi fuit coniuncta.

Tartarica u-
stationes inci-
dunt in medi-
am periodum
regni Poloni-
ci.

Anno 1238. Henricus Barbatus inspexit ciuitates ducatus Glogouiensis, mortuus est Crosnæ 19. Martij. Henricus pius tenuit totam Silesiam & Poloniam maiorem: posteaquam fuit expleta media periodus regni Polonici, inciderunt horribiles vastationes Scythicæ, à quibus tamen hic ducatus fuit immunis.

Glogouiensis
præfetti uir-
tus in prælio
Tartarico.

Hedwigis cum virginibus Trebnicensibus tempore belli fuit Crosnæ in oppido limitaneo. In ipso prælio fuit egregia virtus Clementis præfetti Glogouiensis, qui Principem suum, desertum ab equitibus, conatus est regere contra Tartaros, & prope ipsum trucidatus est, cum etiam Princeps in eodem loco cecidisset. Fuit hoc anno 1241. 9. Aprilis.

Anno

Anno 1244. Maior Polonia magna ex parte fuit amissa: Silesia vero diuisa est inter filios Henrici Secundi, & exarscrunt inde ciuilia bella luctuosa. Boleslaus tenebat Lignicensem & Glogouensem ducatum: is fratri natu minimo noluit cedere Glogouia, & insuper alteri fratri Henrico conabatur eripere Vratislauiam. Ita autem furijs Principum fuit concussa Silesia, vt, cum alioqui futura fuisset domina totius Poloniæ, tunc auctoritatem suam amiserit.

Conradus, qui vixerat in studijs Lutetiæ, & destinatus fuerat ad Episcopatum Bambergensem, repudiato sacerdotio, coniunxit se cum Primislao Duce Gnesnense, sororio suo, & duxit sororem Primislai Salomen. Ab eo fuit adiutus, occupauit primum ditio-

Conradus Secundus occupat Crosnam & munit Pridomiam.

nem Crosnensem: Deinde prope Glogouiam munit arcem Pridomiam, ex ea vastauit agros Lignicenses & Vratislauienses, & coëgit tandem fratres ad transactionem.

Anno 1255. fuit conuentus Principum Glogouia, ibi opera Thomæ Episcopi Vratislauiensis, est facta pax inter fratres, & Conrado attributus Ducatus Glogouiensis, qui tunc simul complectebatur tractus, Costensem & Fraunstadiensem in Polonia maiori: præterea Stinauiam, Sprottam, Saganum & Crosnam. Ab isto Conrado proximè descendunt Principes Glogouienses. Habitasse dicitur aliquot annos in arce Pridomia, cum in vrbe adhuc dominaretur collegium.

Glogouiensis ducatus tempore Conradi Secundi. Conrado attribuitur Glogouia.

Sub hoc Principe paulatim immigrarunt Germani, non solum in oppida ista, verum etiam in agros Poloniæ maioris, Fraunstadiensem & Costensem, qui omnes tunc sub nomine Silesiæ censebantur. Anno 1257. Conradus fratrem Boleslaum Lignicensem captum abduxit Glogouiam, illumq; coëgit sibi renumerare mulctam, quam paulò ante extorserat ab Episcopo.

Conradus abduxit Boleslaum secum captum.

Non fuerunt æqui isti Principes ordini sacerdotali, quem iam tunc propter auaritiam accusabant, & Episcopus captus, coactus est promittere, se deinceps omnia postulatione decimarum contentum esse velle mediocri pecuniæ summa, vt supra recitatum est. Conradus facta pace adiecit animum ad exornandam Glogouiam, quam primo liberauit ab imperio Sacerdotum.

Transtulit eos in insulam Viadri ad illum locum, vbi olim arx & templum vrbis steterat: ibi extruxit templum & habitationes, pro illa ætate, satis magnificas. Templum collegij in vrbe mutauit, ex contributione multorum piorum hominum (nam ipse Princeps non abundabat) amplificauit, & in illud collocauit monachos instituti S. Dominici, qui tunc recens in lucem editi erant. Hæc consilia præcipuè gubernauit Salome, scemina sancta & sapiens, quæ anno 1271. apud Dominicanos est sepulta.

Conradus exornat Glogouiam.

Dominicanorum cœnobiū extruitur. Salome Glogouiensis moritur.

Tunc simul enituerunt Sprotta, Saganum, Gura, quæ oppida omnia accessione Germanorum auxit Conradus, etsi nobilitas adhuc & aula sermonem retinebat Sclauonicum. Eodem anno Con-

radus egens pecuniæ duxit Brigittam, filiam Marchionis Misnensis cum ampla dote. Sed cum eadem anno proximo post esset mortua, implicatus fuit nouis damnis.

*Crosna uenit
in potestatem
Henrici Pro-
bi.*

Nam Marchio focer Crosnam & vicinas quasdam arces, donatas filiae propter nuptias, pignoris loco tribuit Archiepiscopo Magdeburgensi: easdem biennio post sua pecunia redemit Henricus probus Vratislaviensis, & fuit Crosna aliquandiu in potestate Principis Vratislaviensis. Anno 1277. Boleslaus Lignicensis cepit nepotem suum Henricum probum adolescentem ex insidijs. Intulerunt ipsi propter hoc scelus bellum Princeps Posnaniensis & Conradus Glogouiensis. Pugnatum est die S. Georgij. Victoria mansit penes Lignicenses, & captus est Primislaus Posnaniensis adolescens, qui postea fuit Rex.

*Henricus Ter-
tius Glogoui-
ensis.*

Conradus iam vergens ad senium partitus est ducatum inter filios, ne post mortem suam, sicut prius acciderat, orirentur bella. Henrico assignauit Glogouiam & ditiones in Polonia maiori. Conrado Stinauiam, Guram & vicina loca. Primislao Sprottam & Saganum. Henricus Glogouiensis anno 1281. captus est ab Henrico probo, ductus est Vratislaviam, & tandem dimissus. Is, sicut ostendunt vetustæ literæ, viuente adhuc patre, sustinuit labores gubernationis, & nominatus est Princeps Glogouiensis.

*Primislaus
Sprotensis
interficitur.*

Anno 1290. Conradus misit filium suum Primislaum Sprotensem cum exercitu, ut ferret opem Henrico probo, tunc lethalter decumbenti, contra Polonos, qui ipsi conabantur eripere Cracouiam. Pugnatum est 26. Februarij non procul à Cracouia. Silesij pulsi & superati sunt, ipseque Primislaus interfectus.

Habet iste Princeps laudem pietatis & prudentiæ: dicitur exornasse cœnobium Canonorum regularium Sagani, cum mores & religio veterum Canonorum iudicarentur admodum difflueret: illud deinde Principes sequentes valde locupletarunt. Henricus Probus moriens scripserat hæredem Conradum Glogouiensem patrum, sed Vratislavienses accerferunt Henricum obcesum Lignicensem. Inde ortum est bellum inter Principes.

Anno 1293. Conradus Henricum proditum à suo ministro captiuum abduxit ex balneo in suburbio Vratislaviensi, & Glogouiæ crudeliter eum excruciauit. Inclusit illum in caueam ferream, angustam, humilem & breuem, cuius duo erant orificia, alterum pro porrigendis alimentis, alterum pro excrementis ejciendis, in ea totos menses sex, cum nec sedere erectus nec iacere posset, corpore ita conuoluto delituit, sordibus vermibusque ferme consumptus.

Fuit

Fuit hoc exemplum inusitatæ sæuitiæ allatum ex Italia. Nam ibi & præsertim in ducatu Mediolanensi ipsdem annis tyrāni vrbi-
um talibus enormis crudelitatis artibus inter se certabant. Exoluit
pro liberatione sui Conrado 30000. marcas, cessit ipsi magna parte
ducatus Vratislauenſis, illis videlicet oppidis, quæ sunt ultra Vía-
drum, Namslauia, Bernſtadia, Creuceberga, Bicina, Cunstadia, Ro-
senberga, præterea Boleslauia & Hannouia. Ita quidem locupleta-
uit se Conradus, sed hæredes ipsius hac accessione non sunt lætati.

Conradi cru-
delitas in ne-
potem ex fra-
tre.

Anno quidem 97. mortuo iam Henrico, territus à tutore pu-
pillorum Conradus, filijs Henrici reddidit Boleslauiam & Han-
nouiam. Ipse Conradus anno proximo post etiam mortuus est, se-
pultus in templo Collegij Glogouiæ, vt quidem scribitur in veteri-
bus chartis. Fuit dominus Ducatus annos 43. eumq; ornauit le-
gibus & ædificijs. Sacerdotes non rectè annotarunt hunc deceſ-
sisse anno 1270. decepti ea occasione, quod viuente adhuc patre filij
fuerunt in gubernatione.

Conradi
mors.

Fuerunt patri superstites duo filij, Henricus & Conradus:
præcipua pars gubernationis tradita est Henrico. Conradus, qui
erat ingenio simplici, & præterea gibbosus, fuit præpositus Vratis-
lauenſis, & simul frater ipsi tradidit Stinauiam, Rudnam & vici-
nos agros.

Fuit anno 1302. renunciatus Archiepiscopus Salzburgenſis,
sed cum nollet relinquere suam cercuiſiam Stinauiensem, Vienna
domum reuersus est, & à fratre collocatus in turrin arcis Glogo-
uiensis, quæ tunc fuit ad portam Noſocomij, ex ea ereptus est à sua
nobilitate Stinauiense & Rudnense, quam ornauit amplis immuni-
tatibus & priuilegijs.

Conradus Gib-
bosus Stinaui-
ensis.

Sed anno 1304. ille Conradus mortuus est, & Henricus solus
fuit dominus. Habuit vxorem Mechtildem filiam Alberti Ducis
Brunſuicenis. Ab initio statim iste Henricus munijt sese auxilijs
Germanorum. Sanxit igitur leges honestas & salubres, sustulit la-
trocinia, repressit licentiam barbaricam nobilitatis Polonicæ, pas-
sim attribuit sedes familijs Germanicis, nobilibus & ignobilibus.
Ad quas res habuit hortatricem coniugem suam, scēminam sapien-
tia & bonitate præstantem, & cogebant eum tempora, Quia Polo-
ni iam oderant Sileſiam, eamq; conabantur traducere ad suos Prin-
cipes.

Henricus Ter-
tius Glogoui-
ensis addidit
nouā formam
ducatus Glo-
gouiensi.

Hoc igitur tempore mutatus est sermo, & noua faciēs rerum
orta in hoc Ducatu: habuerunt etiam tunc initia sua vrbes & alia
loca, quorum appellatio Germanica est, vt Freistadium, Grunber-
ga, Vartemberga, & alia plurima.

Vetustas celebrauit Orpheum, Linum & alios gubernatores,
qui sapienter constituerunt & auxerunt suas vrbes. Retineatur igi-
tur memoria etiam huius Principis, qui nostræ patriæ barbariem

Cc iij detraxit,

Henrici Ter-
tij Glogoui-
ensis titulus.

detrahit, eamq̃ multis vitæ commodis ornauit. Posteaquam mor-
tuus est Venceslaus Bohemiæ & Poloniæ Rex anno 1305. Henricus
potitus est tota Polonia maiori. Tunc igitur vulgo appellatus
est Rex Poloniæ, sed ipse scripsit talem titulum, Henricus D. G.
hæres regni Poloniæ, Dux Silesiæ, Dominus Glogouiæ & Posna-

Vladislaus
Locticus
Henrico de-
trahit Polo-
niam.

Verum anno 1306. Vladislaus Locticus, cui maior Polonia
fauebat, & qui armatus erat auxilijs Lithuanorum, Hungarorum
atque etiam Scytharum, Henrico Glogouiensi bellum intulit, &
quamuis præsidia plerasq̃ munitiones defenderunt, tamen magna
pars ditionis miserabiliter est deuastata rapinis & flammis. Locti-
cus etiam, cum mutassent fidem Episcopi, in Polonia maiori multa
ad se traxit.

Iohannes Bi-
berstenius So-
rauiensis in-
felicitè ge-
rit bellum.

Iohannes Biberstenius Sorauiensis anno 1308. Henrico iam
decumbente, cum exercitu ad pacandam Poloniam profectus est,
sed nulla re perfecta regressus est: Princeps anno proximo post
consumtus animi mœstitia, 15. Decembris decessit. Imagines ipsius
& coniugis sunt collocatæ in templum Collegij. Sepultus est in
monasterio Leubensi. Liberis suis Epitaphium in monasterium

Henricus Ter-
tius Glogoui-
ensis moritur.

Leubense posuit, quod propter memoriam veteris & simplicis
scripturæ annoto: Hic iacent pueri S. Hedwigis:

*Hedwig vnd auch Salome mit Gott vrobent sich vmmern/ Hin-
ricus zwey edele Kindt von Glogowe hy begrabē ligen/alle hernach.*

Henrici Ter-
tij Glogoui-
ensis filij di-
uidunt patri-
monium.

Quatuor filij huius Henrici Tertij Glogouiensis partiti sunt
patrimonium. Henricus Quartus accepit Saganum, Sprottam &
loca vicina: Conradus Tertius Olsnam, Volauiam & oppida illa,
quæ auus detraxerat Principi Vratislauienti: Iohanni cessit Stina-
uia, Gura & vicina ora: Primislaus Secundus natus minimus reti-
nuit Glogouiam, Territorium Costense & Fraunstadiense, cum
Locticus Polonia maiori alia esset potitus.

Henricus ere-
xit Epitaphi-
um suis libe-
ris.

Silesia auulsa
à Polonia ex
fatalibus cau-
sis.

Hoc tempore facta est inclinatio ad Regem Bohemiæ Iohan-
nem, qui recens fuerat adeptus regnum Bohemiæ. Præbuerunt cau-
sam ad hanc mutationem, primum, quod Principes Silesiæ essent
adolescentes, & grassarentur mutuo bellis & cædibus: Secundo
quod Poloni prætulissent Silesijs Locticum, virum malum, &
quod Iohannes Rex esset Princeps Germanus, præstans consilio &
humanitate.

Primislaus Glo-
gouiensis in-
dustria &
fortitudo.

Primislaus Glogouiensis, etsi saepe prece, precio & minis fue-
rat tentatus, vt se Iohanni subijceret, tamen constanter hoc negauit,
& in illa sua adolescentia habet laudem, quod fuit industrius in gu-
bernatione: Pingi se curabat cum gladio erecto, & scripsit se domi-
num & hæredem Poloniæ.

Anno 1315. fuit illa miserabilis & horribilis inedia, vbi pa-
rentes cadauera filiorum, & liberi parentum vorarunt. Boleslaus
Bregensis

Bregensis anno 1319. Conrado Olsnicensi oppida pleraque Vratislauiensis ditionis ademit. Anno 1331. mortuus est sine hærede Primislaus Glogouiensis sepultus in monasterio Leubensi. Exuuias illius diuiserunt fratres, Conrado Olnicensi inopi Principi data est à Iohanne fratre Stinauia, quæ deinceps fermè semper coniuncta mansit cum ducatu Olsnicensi, quem etiam rexit stirps Principum Glogouiensium, sed auulsa & separata à reliquis Principibus.

Glogouia traditur in potestatem Bohemiae regis.

Ipse autem Iohannes retinuit Guram, & adeptus est mediam partem Glogouiae, altera pars cecidit Henrico Saganensi, qui est quartus inter Henricos Glogouienses. Sed Iohannes Gurensis partem suam vendidit Iohanni Bohemiae Regi: Is cum non impetraret ab Henrico Saganensi, ut se profiteretur subditum regni Bohemiae, eiecit eum Glogouia anno 1332. Rex habuit castra in pago Creideluisio, milliaribus duobus ab vrbe.

Interea à ciuibus & nobilibus vexillum regium ab arce suspensum est, & Rex in urbem receptus, praefecit huic Heinamanum Dubensem, quæ familia apud Reges Bohemiae Lucelburgeneses in magna fuit autoritate. Fuit tota Glogouia immediatè in potestate Regis Bohemiae amplius viginti annis. Henricus Saganensis, cum quo nupta fuit Mechtildis filia Marchionis Brandeburgensis, Princeps pius & modestus, domi ex moerore animi mortuus est, successorem habuit Henricum Quintum, qui nominatus est Ferreus.

Henricus Saganensis pater Henrici Ferrei.

Anno 1333. Locticus Rex vastauit agros, quos adhuc Silesij Principes in Polonia maiori tenebant, & tunc amissum est territorium Costense. Biennio post est facta pax inter regem Poloniae Casimirum, Loctici filium, & Regem Iohannem. Casimirus renunciavit toti Silesiae, & descripti sunt fines regnorum, eo tempore Suisbushum Silesiae adiudicatum est.

Costense territorium amittitur. Silesiae fines describuntur.

Decennio post turbauit pacem inopinatò contra pacta idem Casimirus, & ducibus Glogouiensibus, absente Rege Iohanne, eripuit territorium Fraunstadiense. Occupauit & inflammauit Stinauiam. Principes impares tantæ potentiae, pacem à Polono cessione Fraunstadij redemerunt. Fraunstudio oppido ius eudendæ mone-
tæ & leges Germanicæ sunt conseruatae.

Fraunstadtium amittitur.

Anno 1345. Iohannes Rex iniuriam istam ultus est, & scedè vastauit Poloniam minorem. Conradus etiam Olsnicensis vir proceri corporis, & animi magni Polonos grandi strage fudit, multosque captiuos abduxit. Henricus ferreus subinde excursionibus hisce annis vexauit praefectum Glogouiensem, nullum tamen bellum grandius exarsit. Carolus Quartus Caesar, cum faueret virtuti ipsius, promisit restitutionem Glogouiae, eumque vnà Romam ad coronationem duxit.

Anno

Glogouia à
Carolo Cæsa-
re diuiditur.

Anno 1349. & proximè sequenti sæuissima pestilentia in hoc, & in toto orbe cognito grassata est, quam descripserunt Bocatius Florentinus & Guido Medicus Chirurgus.

Glogouia au-
cta immunita-
tibus à Carolo
Cæsare.

Anno 1360. scribitur ipse Carolus fuisse Glogouiæ, partitus est urbem in duas æquales partes, ex quibus alteram tribuit Henrico ferreo, in arcem autem Aquilonarem (Nam Australis paulò ante sub rege Iohanne fuit diruta) collocauit præfectum suum.

Extant monumenta, quibus Carolus Cæsar ciuitati Glogouiensi tribuit ius in syluis Bythomiensibus, quas tunc ad arcem Glogouiensem transtulit, & præterea administrationem iudiciorum Regionum. Henricus Ferreus, Iohanne Gurense extincto sine sobole, etiam mediam partem oppidi Guræ adeptus est: habitauit Saganum, fuitq; Princeps satis potens. Tenebat enim Crosnam, Suibusium, Zulichium, Freistadium, Sprottam, Saganum, Grunbergam, mediam partem Glogouiæ, mediamq; Guræ.

Henricus fer-
reus superauit
Biberstenium
Sorauiensem.

Intercessit illi bellum cum Domino Biberstenio Sorauienfi propter aliquos agros, quem coëgit facere imperata. Hic tamen Princeps florens opibus & dignitate, in senectâ adeo spretus est à sua nobilitate, ut annotatum inueniam, potentiores quosdam no-

Henricus Fer-
reus contem-
nitur in se-
nectâ.

Glogouia li-
berat Principem
captiuum.

biles, eum captum velata facie circumduxisse per ludibrium, frondibus ipsum percussisse, & inclamasse, ut auerso capite ictus ramorum vitaret in sylua. Tandem abdiderunt eum in vicinum pagum Jacobs Kirch in cellam subterraneam: hoc cum à rustico quodam, qui ex eodem carcere euaserat, significatum esset, ciuitas Glogouiensis Principem liberatum cum magna lætitia in urbem reduxit.

Henricus fer-
reus moritur.

Henrici tres
impuberes.

Adeo cum ætate magnæ accrescunt calamitates etiam potentibus & felicibus hominibus. Ideo non temere dixit antiquitas: *Φόβος τοῦ γήρατος : ὃ καὶ ἐγγχεται μόνον*: Formidato senectam: non enim venit sola. Dicitur Principem hunc, quasi intemperanter amasse suam coniugem, cui fuit nomen Catharina, de cuius tamen stirpe nihil est annotatum. Mortuus est Henricus Ferreus anno 1369. sepultus Saganum reliquit tres filios superstites impuberes, Henricos, illi aliquot annos simul educati sunt, sicut ostendunt multa monumenta, edita sub nomine trium Henricorum.

Henricorum
trium diuisio.

Sub annum Christi 1380. facta est diuisio Ducatus inter tres Principes. Henrico Sexto Saganensi, qui est nominatus senior, data sunt territoria Saganense, Crosnense & Suibusense. Henrico Septimo, Rapoldo dicto, cessit media Glogouia, medietas Guræ & Stinauiæ etiam, præterea arx Heneedorfensis cum suis agris. Henrico Octauo, qui ob fecunditatem nominatus est Passer, obuenit Freistadium & Sprotta cum vicinis locis, inter quæ proculdubio fuit Grunberga.

Rapol-

Rapoldus Glogouiensis fuit Princeps non ignauus. Anno enim 1388. Polonia fuit quassata bellis ciuilibus, cum Poloni repudiarent Sigismundum, qui postea fuit Cæsar: Ibi Rapoldus adiutus auxilijs Conradi Stinauiensis & Gurensis, adortus est territorium Fraunstadiense, illudq; post annum quadragesimum, ex quo amissum fuit, conatus est recuperare: Sed non respondit fortuna.

Henricus Rapoldus superat Polonos.

Oppidum enim, etsi in diuersis locis fuit incensum, tamen à ciuibus & præsidiarijs est defensum. Poloni etiam inaturè noua submiserunt auxilia, quibus cum Rapoldus cederet, factæ sunt vastationes in agro Glogouiensi: Sed Rapoldus sese colligens profligauit Polonos ad pagum Veschiz prope flumen, ibi magna multitudo fugiens in vndis Viadri perijt. Ex spolijs hostilibus Princeps in suburbio Glogouiensi prope pontem fluuij extruxit templum sub nomine & honore diui Georgij.

D. Georgij templum erectum ex manubijs hostiu.

Non diu superstites fuerunt Principes isti. Scribitur, enim Henricus Passer adeptus esse Glogouiam & Saganum, fratribus sine liberis extinctis. Grassabatur ea ætate frequens & popularis lues, quæ cum in illa inscitia, atque etiam superstitione hominum, nihil coherceretur, maximam turbam hominum subinde tollebat.

Henricus Passer totum ducatum Glogouiensem adipsatur.

Anno 1395. Glogouiæ tanta fuit pestilentia, ut scribatur, extincta esse supra duo millia hominum. Annonæ vero mira fuit vilitas. Annotarunt sacerdotes, medimnum tritici emptum fuisse tribus grossis Glogouiensibus. Olyrae duobus, Auenæ vno, atq; etiam quatuor numulis. Fuerunt tunc vero vñitati in his vrribus Grossi Misnenses, insigniti ensibus.

Pestilentia grauis. Annonæ utilitas.

Eodem anno mortuus est Henricus Passer, qui reliquit filios quatuor, Iohannem Venceslaum, Henricum Nonum dictum Rapoldum, & Henricum Decimum. Natus maximus plane voluit se iungi à fratribus, illi datum est territorium Saganense, quod hoc modo à Glogouiensi ditione auulsuum est, & cœpit habere nomen peculiaris ducatus.

Henrici Passeris mors & filij eius.

Saganensis ducatus constituitur.

Freistadij longo tempore simul vixerunt tres fratres, sicut ostendunt literæ editæ sub nomine Principum iuniorum scriptæ lingua germanica. Cœpit autem vsus Germanicæ scriptionis sub Carolo Quarto, & paucis annis ante sub Henrico Tertio & filijs eius. Et ut extet testimonium vetustæ simplicitatis, & rectitudinis, subiicio formulam ex antiquis literis Glogouiensibus. Tale igitur est exordium monumenti scripti anno 1373. Glogouiæ.

Germanica scriptura initium.

Wir Rathman der S. G. G. in dem theil des Innerlücken Fürsten vnsers gnadigen Herrn Carls/ von S. G. vnd gunst göttlicher mildikeit/ Römischen Keisers/ zu allen zeiten mehrer des Reichs/ vnd Kunigs zu Bemen/ etc.

Anno

*Iudæi exusti
Glogouia.*

*Teschinenses
Principes a-
dipiscuntur
Glogouiam.*

*Glogouia fuit
incendium.*

Anno 1401. exusti sunt Iudæi Glogouia, qui dicti sunt affecisse contumelia panem consecratum in missa Pontificia: tabula rei gestæ pendet in templo Glogouienſi. Paulò ante annum Christi quadringentesimum Venceslaus Bohemia Rex mediam partem Glogouia attribuit Boleslao Duci Teschinensi, quem ob fidem & virtutem diligebat. Tenuerunt isti Principes Glogouiam ad annos fermè octoginta, habitarunt in arce, & paulò pòst etiam adepti sunt Guram vniuersam, Principibus vero Olsnicensibus tota Stinauia data fuit.

Anno 1406. Glogouia magnum fuit incendium in suburbio flumentano. Conflagrauit longa platea, quæ nominatur lapidea, & tota area, vbi sunt casæ piscatorum. Anno 1412. rursus per biennium tota Silesia fuit luc infecta. Anno 1414. Venceslaus Glogouienſis militauit regi Vladislao Polono contra Prutenos, in bello quod nominatum est famelicum.

Gubernatio fuit penes Henricum Decimum, qui paulò pòst duorum fratrum fuit hæres: Venceslao assignata fuerat Croſna & illa vicinia, sed cum in ea vrbe incautè tractaret machinam bellicam, ab ea discerptus est. Henricus Rapoldus, cum aliquamdiu militasset in Bohemia, profectus est in Daniam ad regem, ibiq; mortuus est.

*Henricus Decimus Prin-
ceps potens.*

Henricus Decimus fuerat vocatus ad possessionem Episcopatus Vratislauenſis, quia amabatur propter morum pietatem & placiditatem, sed ipse hoc repudiavit. Fuit potentissimus inter omnes Principes Silesia sui temporis, & complectebatur tunc Ducatus Glogouienſis, mediam partem Glogouia, Freistadium, Sprottam, Grunbergam, Zulichium, Suibusium, Croſnam, & præterea oppidula minora multa, arcesq;.

*Glogouia cõ-
flagrauit.*

Anno 1420. quo Sigismundus Cæsar venit Vratislauiam: postridie festi Dominicæ Ascensionis tota Glogouia conflagrauit, præter monasterium sodalium Dominici: Princeps habitauit Freistadij, sub quo oppidum illud floruit.

*Henrici Deci-
mi fœdus cum
Biberstenijs.
Terræmotus
in Silesia.*

Anno 1426. factum est initium deprædationum Hussiticarum in Silesia, sed illæ non peruenerunt in ducatum Glogouienſem, quia magna erat potentia Henrici Ducis, & ipse non irritabat Bohemos. Quia metuebat fratrem, hominem malum & turbulentum, fecit fœdus cum Biberstenijs, qui tunc erant potentes.

*Glogouia rur-
sus perit in-
cendio.*

Anno 1433. tota Silesia scribitur esse concussa terræmotu, qui denunciauit frequentia bella.

Anno 1433. die Iacobi filij Zebedæi, qui tunc erat Dominicus, & dicatus recordationi consecrationis templi parœcialis, dum populus spectat missam, tota Glogouia igne perijt, præter cœnobi-um fratrum S. Francisci. Magnas igitur oportet fuisse calamitates huius vrbis, quæ toties interiijt.

Testantur

Testantur etiam historiae multum mali omnibus temporibus accidisse sub theatricis missis, cum Deus puniret idolatriam. Eodem anno excitatum est bellum Polonicum, cum Poloni conarentur eiectione Alberto Austriaco, Sigismundi genero, collocare in regnum Bohemiae Casimirum, Vladislai Regis fratrem.

Missae praebuerunt causam ad multa mala.

Anno 1439. mense Ianuario, manus quaedam praedonum Polonicorum inuasit oram Suibussensem. Tanta fuit virtus civium & agrestium, ut euestigio obuiam irent hostibus, quos circumuentos in sylvis iugularunt, capitaneis praecipuis captis. Interfecti sunt ex Polonis supra 250. Mortuus est eo anno Iohannes Saganensis Henrici frater, vir malus & Tyrannus. Scribitur coniugem suam, quae fuit filia Landgrauii Thuringiae, calcaribus per *Uel* agitasse, eamque cum duabus filiabus & tribus filiis domo eiecit. Abbati Saganensi eruit oculos, & praeterea in multos alios seuijt.

Suibussenses profligant Polonos.

Iohannis Saganensis scelera & mors.

Dicitur familiari sermone saepe multumque dixisse, non se moriturum, priusquam turris Saganensis cecidisset. Illa ipsa turris cecidit eodem anno, die Iouis antecedente Orgia Bacchi, ibi Princeps accipiens omen, peccata sua deplorare coepit, & post Pascha mortuus est. Reliquit superstites quatuor filios, Venceslaum, Rodolphum, Balthasarem & Iohannem, qui proximis istis annis simul Sagani educati sunt.

Anno 1441. Varteberga oppidum agri Freistadiensis totum conflagrauit. Fuit eo anno paræcus Glogouiensis, vir pie liberalis & diues, qui celebratur ob virtutem. Maluit opes suas collocare in usus pios quam in luxum. Adiutus ab altero ciue hoc anno instituit in suo templo sacellum, ubi decantari voluit religiosas cantiones de Passione Christi. Tabulae in ara illa ad statuam Christi crucifixi inscripsit hos rythmos: Vt viuant morior, non est dilectio maior, Pellicanus vocor, pro pullis scindor.

Varteberga oppidum perit incendio.

Glogouiensis paræci pia liberalitas.

Anno deinde decimo octauo post accersuit alios praesbyteros, illisque alimoniam de suo constituit, qui in altero sacello sonarent cantum de beata virgine, sed ille magis est superstitiosus. Nam cum videret a sacerdotibus maioribus negligi rem diuinam, hoc modo putabat se mederi aliquantum posse profanitati hominum. In testamento assignauit aureos trecentos ciuitati, ex qua pecunia sculperetur tabula, quae collocata fuit in altare templi praecipuum. Legauit etiam summam pecuniae in usus publicos, qua canales & aqueductus per ciuitatem traducerentur. Quae omnia cum sint indicia voluntatis honestae, merentur approbationem, nomen illius fuit Franciscus Launald.

Mansionarii Glogouienses.

Francisci Launaldi pietas.

Iudæorum syn-
agoga Glogou-
iæ euer-
titur.

Anno 1442. fuit Glogouiæ incendium in platea Iudæorum die S. Marci, populus vsus ea occasione domos Iudæorum diripuit & synagogam eorum euerit.

Margarita Ci-
liensis fuit sa-
piens femina.

Anno 1445. Glogouiam venit die S. Dorotheæ Margarita Ciliensis, nupta Vladislao Teschinensi & Glogouiensi, qui hisce annis bellum fecit Vratislauiensibus, quod supplicio capitis affecissent Hassenheimerum Austriacum. Sedata fuit controuersia triennio post ab Episcopo. Ipsa autem domina fuit sapientior & melior marito. Rursus eo anno platea lapidea suburbij frumentarij exusta est.

Glogouiensis
Consul inter-
ficatur in se-
ditione.

Anno 1453. Glogouiæ fuerunt motus seditiosi. Aduersatus fuerat tribui fullonum Consul in parte ciuitatis, quæ parebat Henrico, eosq; ad Principem detulerat, ibi tribuni & socij ipsorum Consulem oppressum per vim necarunt. Nomen eius fuit Georgius Schillingius. Seditiosi recepti sunt in cœnobium Domini canorum.

Rodolphus
Saganensis ui-
dor cadit in
acie.

Anno sequenti post nobilitas Silesia iuit militatum in Prussia aduersus Casimirum Polonicum: duxerunt ordines duo Principes Saganenses, Rodolphus & Balthasar: prælium commissum est 17. Septembris ad oppidum Cunizum. Exiguum agmē Germanorum grandem exercitum Polonorum profligauit. Rodolphus in acie cecidit, sed Balthasar pugnam restituit, & fuit victor: capta sunt supra 4000. curruum, & impedimenta omnis generis.

Gura oppi-
dum perit
incendio.
Polcouicium
oppidum
conflagrat.

Anno 1457. quo Pragæ mortuus est Ladislaus Rex, 6. Septembris, oppidum Gura vniuersum vnâ cum templo conflagrauit. Eodem anno 16. Martij oppidum Polcouicium etiam totum incendio absumtum est, sicut ex simili calamitate rursus anno 1564. 26. Iulij interijt.

Sigismundus
Freistadiensis
moritur.

Anno 1458. 24. Decembris Freistadij decessit Sigismundus, Henrici Principis filius, iuuenis annorum 28.

Henricus De-
cimur recepit
Georgium re-
gem.

Hoc tempore cœpit dissensio in Silesia propter electionem Georgij Podiebrachij. Vladislaus Glogouiensis constanter tuebatur partes Georgij. Henricus Princeps sapiens principio noluit consentire in electionem, tandem cum videret Georgium confirmationem regni impetrasse à Cæsare, acquieuit, & cæteris etiam fuit autor, ne amplius reluctarentur. Multos quidem autoritas tanti Principis mouit, soli Vratislauienses manserunt in sententia, & bellum quam imperium Georgij pati maluerunt.

Anno 1459. oppugnauit eos cum alijs Vladislaus Glogouiensis, sed cum in prælio glande scopeti esset percussus, delatus est Glogouiam, vbi integrum penè quadriennium decubuit, & nullo relicto hærede mortuus est.

Anno 1462. 15. Maij ingressus est Glogouiam Rex Georgius cum comitatu equitum 2000. secutus est Regem inter alios Principes Henricus Freistadiensis.

Die 18. Maij Glogouiam venit Casimirus Poloniæ Rex, duxit secum equites 5000. Certarunt reges splendore & pompa, sed Georgius fuit superatus. Casimirus deductus est in arcem, Georgius diuertit in curia vrbana. Magnifico conuiuio excepit Casimirus Georgium, eumq; luxu & ostentatione ita terruit, vt ipse Polonium ad suas epulas inuitare non auderet. Sancitum est foedus inter Reges, cum animi interea pleni essent odiorum. Fuerunt vnà dies nouem.

Anno 1463. à legato Pontificio, qui erat Archiepiscopus Cretenfis, emerunt istæ ciuitates recentem cultum: permisit ipsis legatus, vt singulis diebus quintis panem consecratum cum theatra pompa in cœmiterio vrbis gestarent. Adeo stultitia humana Diabolus abutitur ad cumulanda idola. Vt vero Paulus inquit, Corinthios morbis & morte fuisse punitos propter profanationem sacræ cœnæ: ita euestigio poenæ apud nostros securæ sunt.

Glogouienfes ciuitates emunt nouum cultum à legato Pontificio.

Nam anno proximo post, inaudita lues sæuijt in tota hac vicinia, propagata ex Misnia. Et quidem ratione atq; experientia certum est, periculossima contagia pestifera his locis esse ea, quæ ex Misnia, regione nobis Australi, huc deferuntur. Glogouiæ sæpe vno die extincti sunt homines 68. interdum plures. Grassata fuit à medio mensis Augusti vsq; ad initium Decembris.

Pestilentie contagia unde afferantur in Silesiam.

Anno 1465. Margarita Ciliensis vidua extruxit nouum monasterium, in suburbio prope arcem in colle editiori, in quod collocauit fratres obseruantes, quos ante annos duodecim in Silesiam adduxerat Capistranus Italus, animalia non bona. Anno 1467. fuerunt turbæ bellicæ in agro Freistadiensi.

Monasterium Bernhardinorum, extructum à Margarita Ciliense.

Iohannes Pribusiensis sua bona decoxerat, & appetebat Saganum, q; tenebant duo fratres, Venceslaus & Balthasar, cum sororibus. Inuenit ~~belli~~ belli, quod Balthasar frater oppugnabat partes Georgij, quas ipse defendebat: inuadit igitur Saganum, & urbem in suam traducit potestatem. Balthasar Princeps tunc militabat Vratislauiensibus, ab illis impetrat milites quadringentos, properat domum, & putat se fratrem inopinato oppressurum. Sed ille præmonitus de suo periculo, iam vigilabat & erat in armis. Balthasar igitur, diffidens suis copijs, deflectit ex itinere Freistadium, vt patrum Principem de auxilijs interpellaret.

Iohannes Pribusiensis profligat fratrem Balthasarem.

Iohannes subito fratrem est consecutus, eumq; 12. Octobris, qui tunc fuit dies Lunæ, prope urbem Freistadiensem profligauit. Adempta sunt militibus Vratislauiensibus arma & impedimenta, eosq; spoliatos nudosq; domum remisit. Episcopus Vratislauiensis offensus iniusticia Iohannis, fulmen sacrum in ipsum emisit, quod tamen ipse derisit. Ideo Henricus Freistadiensis excogitauit fulmen efficacius, armauit suos, 18. Octobris accessit ad Saganum, coëgit Iohannem cedere vrbe, promittere pacem, & Saganum restituere fratri.

Iohannes Pribusiensis retunditur ab Henrico Decimo.

Henrici Deci-
mi mors &
elogium.

Verum ista fuerunt initia maiorum motuum, qui postea orti sunt. Vndecimo die Nouembris proximè post, optimus Princeps, sapientia, virtute & clementia excellens, Freistadij moritur. Retineat memoriam Principis huius Freistadium, quod nec expertum est, nec fortassis experietur similem dominum. Verè hoc de ipso prædicare nostra patria potest, *πατὴρ δὲ ὡς ἡμεῖς ἔχοντες*. Erat tanquam propitius pater.

Successit ipsi vnicus filius Henricus Vndecimus, bonitate patre non inferior, sed ingenio & corpore imbecillior. Anna filia nupsit domino Rosenbergio Bohemio. Elizabeth vixit apud fratrem, & dicitur habitasse in vrbe. Hoc anno rursus sæuīt hic pestilentia: contagia allata esse dicuntur ex Austria: plura fuerunt funera in pagis quàm in vrbibus. Henricus nouus Princeps fuit Vratislauiæ in conuentu, & ibi adduci se passus fuit ad rem non bonam.

Henrici ultimi copie uincuntur à Bohemis.

Anno enim 1468. motus à sacerdotibus, qui execrabantur Georgium Regem, misit auxilia collecta ex sua ditione ciuitatibus Lusatiae superioris: illa multitudo imperita inuasit Bohemiam, & grauitè caesa est. Multum detrimenti acceperunt ciuitates Freistadium & Glogouia.

Anno 1469. cum Matthias Rex Vratislauiæ domum rediens in Morauia cepisset Victorinum Georgij filium, venit in Silesiam Henricus Monsterbergensis, frater Victorini, eamq; crudeliter vastauit. Videbatur is etiam imminere ducatu Glogouiensi, sed Henricus subito comparatis auxilijs profectus est ad Lubenam vsque, & ita terruit Henricum Monsterbergensem, vt copias alio duceret, & hoc modo ducatum suum incolumem seruauit.

Annus calidissimus & siccissimus.

Maiores nostri annotauerunt, constitutionem anni septuagesimi primi, quæ fuit calidissima & siccissima. Sexto Martij apparuerunt Violæ. Die Baptistæ in foro Glogouiensi poma & pyra recentia fuerunt venalia: messis finita fuit ante ferias Apostolorum Petri & Pauli. Sub medium mensis Decembris adhuc flores in campis conspecti sunt. Hoc vero anno & sequenti fulserunt Cometae. Mense Septembri ex hoc ducatu & reliqua vicinia conscripti sunt equites quadringenti ductore Abrahamo Donauienſe & Iohanne Lestio ex mandato Calimiri Regis Poloniae. Missi sunt cum Calimiro filio in Hungariam. Redierunt amissis equis & sine stipendio.

Iohannes Priusienſis ejcit & necat fratrem suum.

Annus 1472. fuit infœlix ducatu Saganensi. Iohannes Priusienſis Tyrannus desierat metuere Henricum Freistadiensem patrum, ideo anno 1470. rursus fuerat minatus bellum fratribus, qui placauerant eum data pecunia, quam singulis annis ex Prussia & Dania solebant accipere. Ipse iuit militatum ad Regem Mathiam, vt conciliaret sibi patronum potentem. Hoc anno quarto Maij collegit

collegit prædones externos, & armauit suam multitudinem rusticam & oppidanos, ista manu oppugnavit Saganum.

Balthasar Princeps, qui & ipse erat vir militaris aliquamdiu sustinuit obsidionem. Sed Iohannes septimo Maij, quo, eo anno celebrata fuit memoria triumpho filij Dei ascendentis in cœlum, coniecit ex machinis in urbem faces & ignita tela, vnde tecta conceperunt flammam, & tota ciuitas vnâ cum templo & magna monasterij parte, in quod ciues bona sua congefserant, exusta est. Balthasar in arce, paucos dies adhuc se defendit. Dedit arcem 16. Maij, quod erat pridie Pentecostes.

Crudelis frater etiam contra fidem datam fratrem vinctum duxit Pribusium in vicinum oppidum, eumq; in tetram turrim coniecit, vbi squalore carceris & morbo paulò post interijt. Sepultus est Sagani 15. Iulij. Coniunx ipsius, quæ fuit filia Ducis Teschinentis, in exilium à leuiro impio pulsa est. Commorata est ea Glogouiæ per aliquot septimanas, post mortem mariti deinde redijt ad patrem.

Iohannes perpetrato hoc scelere, cum metueret odia reliquæ Silesiæ, totum ducatum vendidit Principibus Saxonie fratribus, Ernesto & Alberto. Fuit ipse Dresdæ mense Decembri, precium fuit 55000. aureorum Hungaricorum. Venceslao fratri Iohannis Principes ex summa ista exoluerunt aureos 2100. qui deinde in honesto ocio omnibus carus ob bonitatem & virtutem Vratislaviæ consenuit. Tribus sororibus singulis mille aureos numerarunt. Reliquum promiserunt Iohanni post triennium, vbi prius assensum Regis Mathiæ impetrasset.

Iohannes ducatum Saganensem vendidit Saxonie Principibus.

Nobilitas & oppida iurarunt eodem mense in verba Principum, qui eò miserant suos legatos. Ita Saganum, quod olim fuit territorium ducatus Glogouiensis, peruenit in manus Ducum Saxonie: mansit in eorum potestate annos 77. fuitq; gubernatio horum Principum salutaris & scelix isti ditioni. Nam bella & calamitates, quæ paulò post reliquam Silesiam, & imprimis ducatum Glogouiensem duriter oppresserunt, prudentia & virtute Principum Saganum non attigerunt.

Saganum fuit tranquillum & scelix sub Principibus Saxonie.

Recuperauit ditionem eandem per transactionem ab Electore Saxonie Mauricio, anno 1549. potentissimus Cæsar Ferdinandus, cui nunc nomine Cæsaris præest Sigefridus Promicius Baro liber dominus Sorauiensis, pietate in Deum & virtutibus heroicis ornatissimus. Mense Iulio eiusdem ætatis Henrico Freistadiensi desponsata est Barbara filia Alberti Electoris Brandeburgensis, puella annorum septem. Fuit constitutum, vt traderetur ipsi post quinquennium. Mense octobri publice sunt facta sponsalia.

Henricus ultimus ducit Barbaram Brandeburgicam.

Eadem æstate in hoc Ducatu magna fuit lis de moneta. Superiori anno ex decreto conuentus prouincialis ciuitas Vratislauenſis mutauerat monetam, eudebat numulos, quorum octoni valerent vſitato groſſo Miſnenſi, cuius inſigne ſunt gladij, duodeni vero æſtimarentur groſſo Sileſio, quem album nominamus, rurfus ſeni groſſo albo medio, qui reſpondet cruciatis Germanicis. Hæc ratio tandem præualuit. Sed cum ciuitates Glogouienſes imitari vellent hanc conſtitutionem, non ſucceſſit.

Monete mutatio in ducatu Glogouiensi.

Aureus Hungaricus, cuius præcium iam tunc iudicabatur nimium creſcere, iubebatur valere albis groſſis quadraginta: & groſſi enſiferi, qui exiſtimabantur eſſe minus probi, excludebantur. Edebantur Glogouiæ & Freſtadij noui numuli, & tertio Auguſti numuli veteres, quorum duodeni æquabant groſſum enſiferum, edicto tollebantur. Verum, cum præcia omnium rerum creſcerent, populus concurrebat, petebat rem numariam relinqui priori in loco, & iam omnia ſpectabant ad ſeditionem.

Rythmi Sparſi de ciuitatibus Ducatus Glogouiensis.

Post varias autem actiones, cum Princeps ſæpe autoritatem ſuam fruſtra interpoſuiſſet, menſe Septembri negocium fuit ſuſpenſum, & veteres numuli in vſum recepti. Excogitatum eſt veſtigal nouum frumenti, ex quo ciuitatibus facta eſt compenſatio ſumtum. Sacerdotes annotarunt, in illo fremitu populi iactatos eſſe hos rythmos, *Der Gloger Gebot / der Freſtedter Rath / der Sprotter Vrtel / geſchehen ſelden on furtel.*

Glogouia nouas inſtituit nundinas. Rodolphus Episcopus primo venit Glogouiam.

Ciuitas Glogouiensis, aſſentiente Henrico Principe, eodem anno inſtituit mercatum annuum hybernũ ſub feſto D. Andreae. Anno 1473. 4. Ianuarij Rodolphus Episcopus Vratislauenſis, legatus Pontificius, primo venit Glogouiam, & ne nihil ageret, conſecrauit ſuo more templum Monachorum inſtituti Bernhardini poſt arcem.

Glogouiensis templi ruina.

Nocte, quæ anteceſſit diem feſtum, quo celebratur memoria Chriſti infantis geſtati à matre in templum, columna lapidea in templo maximo corruit, cum qua tres proximæ teſtudines ingenti cum fragore ſunt collapsæ. Oppreſſi fuiſſent multi homines, ſi hoc accidifſet die ſequenti. Fuit omen denuncians huic Reipublicæ euerſionem, & inprimis interitum Senatus.

Sprotta perit incendio.

Pridie diei S. Margaritæ hora matutina octaua oppidum Sprotta totum conflagrauit cum monaſterio & templo, arx non eſt læſa: perierunt incendio duo homines, adoleſcens & puella.

BELLVM

BELLVM POLONICVM.

Occasionem & seriem belli, quod gessit Mathias cum Rege Polonico patre & filio, retulimus in parte scripti superiori. Hic mentionem faciemus solum eorum, quæ attigerunt hunc ducatum.

Mandante Rege Mathia, Iohannes Saganensis exul spontaneus conscripsit Stinauiæ ex Silesia equites ter mille, & pedites totidem, præfecit huic exercitui ductorem, virum rei militaris peritum, Melchiorem Löbelium: 18. die Martij, anno 1474. transierunt flumen Stinauiæ, progressi per agrum Gurensem, 20. die mensis illius oppugnarunt Fraunstadium, oppidum ditionis Polonicæ: per quadriduum excitata fuerunt in eo incendia diuersis in locis, sed tamen ciues urbem non dediderunt.

Iohannes de
uastat Polo-
niam maio-
rem.

Totum autem agrum vicinum, scedè diripuerunt, & exusserunt hostes, processerunt in loca Poloniæ interiora, omnia ferro & flamma, sursum & deorsum miscntes. Consumti sunt incedijs supra 600. pagi & vici: Palatini Polonici contraxerunt agmen duodecim millium militum tumultuariorum, verum non sunt ausi præliari cum hoste armis & bombardis optimè instructo.

Dum verò ita circumfert flammæ Iohannes, in oppido Kiefelio incenso, præceps in ignem subterrancum, superiori contignatione corrucnte, lapsus est, eripuit cum ex flamma, miserè iam vstulatum, quidam nobilis Freistadiensis Bussus, quem Princeps postea patrem nominauit. In media flamma dicitur alta voce inclamasse opem Hedwigis cognatæ. Sub initium Aprilis ductus est Stinauiam ad socrum, vt ibi sanaretur. Nam etiam crus perfregerat. Ludit in eum populus talibus Rythmis: *Herzog Hans ons Landt hat für der Kiesel das Maul verbrandt.*

Fraunstadium
defenditur
contra Iohan-
nem Pribus-
ensem.

Rythmi in Iohannem exul-
lem.

Milites regressi ex Polonia, inhiabant collegio sacerdotum Glogouiæ, vt ex illa quasi certa arce subinde facerent excursions in Poloniam. Sed Henricus Princeps, qui nihil fidebat Iohanni, statim sub initium Aprilis, de nocte misit præfectos duos, Georgium Glaubisum & Melchiorem Gurum, qui ex mandato Principis coëgerunt validum agmen ciuium & agrestium ex vicinia, atq; subito oportunis locis munitiones in collegio excitarunt. Postquam autem 28. die Aprilis indictæ fuerunt induciæ inter Polonos & Silesios, domum reuersi sunt. Exercitus autem Regius, qui in limite Poloniæ partim in pago Vilca, partim in Suusa desidebat, dilapsus est.

Vere superioris anni Henrico, qui videbatur valetudine esse parum firma, sponsa Marchica Crosnam adducta fuit, ipsiq; sponso commendata, qui isto anno cum ea concubuit, cum ætatis annum

decimum nondum expleffet: Sacerdotes scripserunt de illa visita-
tum Canonem: Malicia supplet ætatem.

Autumno recrudit bellum Polonicum. Missi sunt à Rege
Mathia Fridericus Lignicensis & Stephanus Sepusienſis, pater Io-
hannis Veidani Hungari, illis adiunxit ex sua nobilitate multos
Henricus Freistadiensis, ductore Casparo Nosticio. Venerunt Glo-
gouiam 20. Octobris, ducebant secum equites septingentos, inter
quos erant multi Pannonij, & ducentos pedites. Intromissi fue-
runt in ciuitatem, sed timide.

*Mesericium
oppidum ca-
pitur à Sile-
ſijs & Hun-
garis.*

Mandauerat Rex, vt illis traderetur arx, vnde inuadere pos-
sent Poloniam, sed hoc Margarita Cilienſis conſtanter negauit.
25. Octobris propè pagum Beichau tranſierunt flumen, & subito
viſa eſt ardere tota ea Poloniæ ora, quam Iohannes reliquerat in-
taſtam. 28. die occuparunt oppidum & arcem Meſericium, quod in
illis locis magni eſt nominis, ditati ſunt multa præda.

Calendis Nouembris. Fridericus Lignicenſis cum paucis do-
mum recurrit, reſpreſſurus hoſtes Polonos in ſuo ducatu. Iſdem
diebus venit Glogouiam Melchior Lœbelius Capitanius Regius,
cum comitatu equitum quadringentorum, in urbem non eſt intro-
miſſus, pagi ſacerdotum fuerunt prædæ equitibus, qui deinde in-
greſſi in Poloniam conſederunt Suibus, vt inde Regionem depo-
pularentur. Agmen Stephani Hungari manſit Meſericij, & to-
tum oppidum inflammauit. Sedato bello arx eſt reſtituta Polonis
ex pacto. Collegio ſumtu ſacerdotum impoſuit mediocri præſi-
dium Princeps.

*Venceslaus
Stimauiensis
moritur.
Neuſtadium
conflagrat.*

Circa initium menſis Februarij eiſdem anni mortuus eſt Sti-
nauix ſocer Iohannis Venceslaus Princeps, qui fuerat dominus
loci annos viginti duos. Menſe Martio oppidum Neuſtadium
propè Freiſtadium totum conflagrauit. Hyeme huius anni aſcri-
ptus eſt collegio ſacerdotum ſuperiorum Iohannes Dobergastius
Freiſtadienſis patruus auix paternæ Iochimi Curæi.

*Iohannes Do-
bergastius
Freiſtadienſis.*

Habet laudem ingenij, & amauit ſtudia Mathematicum.
Duos nepotes ex fratre, Iohannem & Martinum aluit in Acade-
mia Coloniënſi, ea ratione, vt, cum in ſtudijs profeciſſent, alternis
vicibus in ſcholis alter doceret, & illis redditibus fratrem in Acade-
mia ſuſtentaret. Fuit ingenio magno Iohannes, & celebris ob do-
ctrinam illa ætate, ſed Coloniæ immatura morte deceſſit. Marti-
nus autem vir doctrinæ non mediocris & vitæ laudatæ, poſtea
floruit Cracouiæ, adeptus laudem oratoriæ in religione Pon-
tificia.

*Martinus Do-
bergastius
Freiſtadien-
ſis.*

*Duellum in
urbe Glogo-
uienſe.*

Anno 1475. poſt Paſcha, Glogouia, ſpectante Henrico Prin-
cipe, duello decertarunt duo nobiles in circo, Buſuius & Bernhar-
dus Nosticius, qui fuit victus, & vitam ab altero impetrauit. Pon-
tifex

tifex hunc annum habuit pro Iubilæo, & multi homines ex ciuitatibus istis Romam profecti sunt, inter quos fuit Fridericus Lignicensis.

Ex mandato Regis sancita est moneta Vratislauiensis, & prior abolita, populus tamen diu reluctatus est. Pontifex etiam misit his ciuitatibus nundinas indulgentiarum domum, & auexerunt quæstores ipsius ex hac ciuitate vltra septingentos aureos Hungaricos. Mense Septembri conflagrauit oppidum Beuthen, templum tamen mansit incolume.

Moneta Vratislauiensis sancitur.

Haftenus fuit mediocris felicitas harum vrbiū, sed proximis annis viginti post magnis fluctibus calamitatum obrutæ sunt, ita vt penè ex toto conciderent. Initium ærumnarum fuit mors Henrici Principis modesti & iusti, qui anno 1476. 21. Februarij, qui erat dies Iouis antecedens festa Bacchi, Freistadij mortuus est. Nullam reliquit sobolem Henricus, neq; coniunx Barbara egressa erat annum ætatis duodecimum, cui, cum Iohannem propter feritatem & iniusticiam odisset, vniuersam suam ditionem legauerat.

Henrici ultimi mors & testamentum.

Vt vero vniuersæ huic historiæ lucem addamus, deficiente iam stirpe, pingo Genealogiam Principum Glogouiensium.

STIRPS DUCVM GLOGO.

VIENSIVM.

Vladislaus Secundus Ethnarcha Poloniae, exul, natus ex familia Regia, cui ex transactione fuit promissa Silesia à fratribus, quam tamen ipse non est adeptus. Distributa est Silesia inter filios huius Vladislai anno 1163.

Mieslaus Princeps Silesiæ superioris, dominus Ducatum Opoliensis, Ratiaboriensis, Teschinensis. Stirps eius extincta fuit circa annum Christi 1250. Si modo Duglossio creditur.

Boleslaus Procerus, Dux Vratislauiæ & Lignicij, mortuo demum fratre etiam Glogouiæ. Habuit duas coniuges.

Conradus I. Loripes dictus, dux Glogouiæ, Sagani, Crosna, decessit sine liberis.

Ex Venceslaua Mosco-uitica suscepit

Ex Adelheide, quæ erat soror coniugis Conradi Sueui Cæsaris nati sunt.

Iaroslaum, qui intulit bellum patri, factus est Episcopus Vratislauiensis. Nissenfè territorij detractum patri attribuit Episcopæ. Sed non fuit postea superstes vltra triennium.

Boleslaus mortuus in adolescentia.

Ottília Henricus Barbarus vnicus hæres & dominus totius Silesiæ, coniunx ipsius S. Hedwigis filix ducis Merauia.

Conradus mortuus in adolescentia.

Iohannes puer mortuus in doctina. Morauia.

Henricus

Henricus Barbatus moritur Croſnæ 1238. 19. Martij
FILII.

Boleslaus constitutus à patre dominus Lusatiae inferioris, prodigè vixit, & cito mortuus est.

Conradus Secundus, collocatus à patre in extremam oram Silesiae & Lusatiae superioris, dominus Saganii & Croſnæ. Post bellum ciuile motum in fratrem perijt in venatione ad Bythomiam anno 1213.

Henricus Secundus, Pius post patrem dominus totius Silesiae & Poloniae maioris. Coniunx eius Anna filia Ottocari Primi Bohemiae Regis, interfectus à Tartaris, anno 1241. 9. Aprilis.

Henricus Tertius Princeps Vratislauensis, cuius progenies mascula defecit anno 1290. dominati sunt post eū duo Principes Lignicenses vsq; ad annum 1337.

Boleslaus ſæuus ex quo longo ordine nati sunt Principes Lignicenses, quorum stirps adhuc Breſgæ & Lignicij foeliciter superſtes est.

Vladislaus Archiepiſcopus Salzburgensis, mortuus anno 1270.

Conradus Tertius primū consecratus in Diaconum, deinde Princeps Glogouienſis, coniunx eius Salome, filia Ducis Poſnaniensis, mortuus 1298.

Filij Conradi Glogouienſis.

Primislaus dux Sprottenſis & Saganensis, interfectus in prælio Polonico 1290.

Conradus Quartus, Gibboſus præpoſitus Vratislauensis, electus in Archiepiſcopum Salzburgensem, ſed noluit relinquere ſuam ceſſuſſiā, moritur anno 1304. Stinauiæ.

Henricus Tertius Glogouienſis, coniunx eius Mechtildis, filia Ducis Brunſuicensis, dominus Poloniae maioris, præterea ditionum Glogouienſis, Saganenſis, Stinauiensis, Volauienſis & Olſnicenſis, electus ab aliquibus ordinibus in Regem Poloniae, mortuus 1309.

Henricus Quartus, Glogouienſis & Saganensis, dictus fidelis, cōiunx Mechtildis, filia Marchionis Brandenburgensis, mortuus circa annum Chriſti

1334.

Primislaus Glogouienſis mortuus ſine liberis 1331.

Iohannes Gurenſis mortuus ſine liberis.

Conradus Olſnicenſis à quo descendunt duces Olſnicenſes & Stinauienſes, pleriq; dicti Conradi, ſtirps deleta eſt anno Chriſti 1491.

Henricus

Henricus Quintus Ferreus Glogouiensis & Saganensis
mortuus, anno 1369.

Henricus Sextus, Henricus Septimus, Henricus Octauus, Passer,
Senior dictus Sa- Rapoldus, Glogo- Freistadiensis & Sprotten-
ganensis & Crof- uienfis mortuus sine sis, mortuis fratrib⁹ etiam
nensis, non reli- hærede. Glogouiensis & Saganen-
quit sobolem. sis, decessit anno 1395.

Iohannes Sa- Venceslaus Henricus No- Henricus Decimus,
ganensis fe- Crofnensis nus, Rapoldus dominus totius Du-
iunctus à re- periit ado- dictus, mortu- catus Glogouiensis,
liquis fratri-lescens. us in Dania. Coniunx Hedwigis
bus, moritur mortuus anno 1467.

anno 1437. Henricus Vndecimus, Glo-
gouiensis, coniunx Barbara
Brandenburgica moritur sine
liberis, anno 1476.

Filij Iohannis Saganensis.

Rodolphus Balthasar Venceslaus Iohannes Pribusienfis,
interfectus mortuus mortuus successor Henrici Vnde-
in bello in turri Vratista- cimi, coniunx Cathari-
Prutenico, Pribusi- uia, anno na, filia Venceslai Stina-
ensi, 1488. uienfis, quæ peperit ipsi
quatuor filias.

Margarita Salome Hedwigis Anna nupta Carolo Mon-
nupta Ba- nupta Al- nupta Ge- sterbergensi, vnde est ma-
roni Pan- berto Mon- orgio Mon- terna stirps Ducum Olsni-
nonio. sterbergensi. sterbergensi. censium.

BELLVM MARCHICVM.

EXtincto Principe, die 27. Februarij, qui eo anno erat is, quo Pon-
tificij solent cinerem spargere in capita, fuit conuentus ordinum
ducatus Freistadij, & in illo mœrore & metu omnium, fuerunt pro-
positæ deliberationes de statu publico. Auditæ sunt legationes
multorum Principum, qui omnes petebant ducatum.

Primo loco præfecti Regis Mathiæ commemorabant, ducatus
morte Henrici, qui non reliquisset sobolem, rediisse ad regem,
totius prouinciæ dominum. Secundo legati Marchici allegabant
testamentū mortui Principis, qui totum territorium coniugi suæ vi-
duæ assignasset. Tertio Vladislaus Bohemus vrgebat suū ius, quod
se pro legitimo Rege Bohemiæ, ratione acceptæ coronæ gereret.
Quarto Iohannes Saganensis proponebat iura agnationis in succes-
sionem, quod Henricus fuisset frater suus patruelis, ideo æquū esse
sui haberi rationem. Ordines

Glogouiensis
ducatus uoca-
tur in disce-
ptationem.

Schencius
Marchicus
nocuit suis
dominis.

Rodolphus Episcopus excluditur à Glogouia.

Glogouia excommunicatur ab Episcopo.

Iohanni Saganensi traditur ducatus Glogouensis à Mathia.

Ordines re deliberata prudenter responderunt, sese disceptationem hanc æquo & legitimo permiffuros iudicio, & habituros pro domino illum, quem leges dominari iuberent. Interea visum est, iustum esse, vt vidua ante cognitionem maneret in possessione ducatus: atq; ita post paucos dies gubernator supremus à Marchione nominatus est dominus Schencius, qui magistratum vrbanum in ciuitatibus constituit. Sed is obfuit causæ sui domini. Accusabatur propter superbiam, quæ in ipso maior fuit, quàm in Principe mortuo, viro placidissimo & humanissimo.

Die 29. Martij Rodolphus Episcopus Vratislauenſis accessit ad Glogouiam eo consilio, sicut constabat, vt ciuitati persuaderet imperium Regis Mathiæ. Etsi autem ipse, vt callidè propositum suum tegeret, plures eò miserat, qui ordines sacros ibi essent accepturi: tamen præfecti ciuitatis mandarunt Senatui, ne ipsum in urbem reciperent.

Fuit hoc denunciatum Episcopo, qui petebat, vt cum comitibus octo, vel sex paterentur adire ipsum collegium, & in suam aulam diuertere: verum etiam hoc fuit negatum. Pernoctauit igitur fremens ira in habitatione Cruciferorum in suburbio Nosocomij, mane aliquos initiauit sacris, & finita missa, cum nihil cibi gustasset, Vratislauiam redijt, fulmen excommunicationis in omnem magistratum ciuitatis torſit.

Erat hoc Dominico die Palmarum, & septimana sancta, ideo valde laboratum est de reconciliatione. Placatus est tandem Episcopus multa aureorum Hungaricorum 16. & rursus ciuitati vsum sacrorum permisit. Sacerdotes scripserunt, Deum excitato bello Glogouienſi puniuisse hoc scelus, quod non fuit receptus Episcopus.

Iohannes Saganensis sciebat fouere se causam non valde bonam. Quia olim disertè cautum erat, vt patri & liberis nullum esset ius in ducatu Glogouienſi, & Henricus Decimus solus fuerat hæres fratrum mortuorum, præterito Iohanne. Præterea ipse Iohannes, cum Saganum dissipauisset, nullum territorium in Silesia possidebat, atq; ideo secundum leges ad has ciuitates vix poterat habere accessum.

Confugit vero ad Mathiam, qui legibus & armis erat validior. Is tunc parabat nuptias, præuidebat bellum Austriacum, amabat etiam Iohannem, qui ipsi operam egregiam contra Polonos nauauerat, ideo huic concessit, vt ducatum in suam potestatem traduceret, eaq; de re mandata ad Glogouienſes misit: sed iam tunc certa pacta interuenerunt. Quia Rex ducatum illum destinabat filio suo naturali Iohanni Coruino.

Hæc consilia cum intelligeret Elector Brandenburgicus Albertus, quem Germania nominauit Achillem, pater Barbaræ, conuertit se ad Vladislaum, & tandem post longam tractionem hæc fuit

fuit inuenta ratio, vt Barbara vidua nuberet Vladislao, ipsiq; loco dotis, & tanquam Regi Bohemiæ traderetur possessio Ducatus Glogouiensis.

Actum hoc fuit sub exitum Augusti: 26. Augusti conuocati fuerunt ordines Freistadium, fuerunt ibi legati Vladislai & Marchionis, quorum Principes erant Henricus Dux Monsterbergensis, cum quo nupta erat Vrsula, filia Electoris Alberti, & Schencius, qui postulabant iuramentum fidelitatis ab ordinibus. Eo die quidem perfici hoc non potuit, sed postridiè curarunt cum certa conditione, hoc nempe pacto: Promittimus fidelitatem & obedientiam, Vladislao Bohemiæ Regi, marito nostræ dominæ, quatenus ipsa domina de iure in nos potest habere imperium. In hanc sententiam etiam fuerunt confectæ literæ.

Barbara Brandenburgica promittitur Vladislao Regi.

Non multo post Iohannes, qui nitebatur Mathia, & sciebat Vladislaum esse segnem bellatorem, non amplius lege, sed armis statuit agere. Stinauiæ igitur magnas spirans minas coëgit exercitum equestrem & pedestrem. Calendis Decembris ordines denuo congregati Freistadij, missa legatione rogauerunt eum, vt ageret mitius, & responsum ipsorum expectaret.

Glogouiensis ducatus iurat in uerba Vladislai.

Septimo Decembris vocauit ordines Saganum: vbi cum prius de iure suo quædam esset locutus, protulit literas Mathiæ Regis, quibus tribuebatur ipsi possessio Ducatus. Ordines multum ancipites, in diuersa studia scindebantur, quia iam præuidebant bellum funestum patriæ. 9. Decembris iurauit in verba eius tota nobilitas ducatus, & ciuitas Glogouia sola, quam præ cæteris ode-
rat Iohannes: reliquæ vero vrbes, quibus cara erat Barbara vidua, discesserunt.

Iohannes occupat armis ducatum Glogouiensem.

Iohannes nihil cunctatus, post biduum accessit ad Sprottam armatus. Vrbs re deliberata elegit minus malum, aperuit ipsi portas, & promisit obedientiam. Postridiè iuit Freistadium, & idem obrinuit. Sequenti die Grunbergæ, ipsum oppidum, præterea Zulichienfes & Suibusienses eò vocati, potestati eius se permiserunt.

Hæc cum summa celeritate perfecisset, 14. Decembris prope-
rauit Crosnam, sed ea iam erat munita præsidio Marchionis. Conabatur Iohannes ab illis exprimere deditionem: per triduum inflammauit ædificia suburbana, sed cum præsidiarij eum contemnerent, reuersus est Sprottam.

Crosna occupatur à Marchione.

Die 9. Ianuarij, anno 1477. ordines conuenerunt Freistadij, collocuti sunt per triduum, & pacti sunt inducias cum Marchione vsq; ad ferias S. Georgij. Tempore induciarum Iohannes domicilium suum collocauit Sprottam, & occultè nobilitatem in Lusatia inferiori, quæ parebat Marchioni, ad Cotbusum & Sprembergam, conatus est sibi conciliare, sed frustra.

Ec

Vix

Freistadiensis
arx obsidetur
à Iohanne.

Vix dum elapsis inducijs, Iohannes conuertit se ad bellum. Tenebatur præsidio Marchico arx Freistadiensis, illud statuit enjere. Die lunæ sequenti ferias Dominicæ Ascensionis venit Freistadium : vrbs, quæ diligebat viduam, & præterea prohibebatur à præsidio, non recepit eum : recessit plenus furoris. Reuersus est post octiduum, in ferijs Pentecostes armatus, ciuitas ipsi aperuit portas, sed arx exclusit eum.

Marchio Albertus, Princeps non solum militaris, sed etiam prudens, nolebat rem cito deduci ad arma. Parcebat enim miseris ciuibus, & sperabat Mathiam facturum quod esset æquum, ideo segniter opposuit se Iohanni. Arcem Freistadiensem muniuit præsidio militum solum sexaginta, quibus præerat Sigismundus Ro-tebergius.

Barbara Brä-
deburgica de-
seritur à Vla-
dislao.

Vladislaus Bohemus promiserat suæ sponsæ auxilia & defen-
sionem, & sub initium Maij duplex agmen ex Bohemia emiserat,
quod Glogouiam proficisceretur, sed vtrumq; infelicitè rem ges-
sit : Prius in ducatu Suidnicensi exterritum armis incolarum, do-
mum redijt : alterum, cum in Lusatia superiori frustra ciuitates ali-
quas tentasset, etiam dilapsum est. Ipse Vladislaus respiciebat bel-
lum Austriacum, & iam eum affinitatis Marchiæ pœnitebat : atq;
ita Barbaram suam deseruit, & Cæsarem non defendit.

Die sexta post Pentecosten, præsidarij & ciues Crosnenses co-
nati sunt pulso Iohanne, soluere obsidionem arcis, verum hoc fru-
stra fuit : in reditu aliquot pagos agri Freistadiensis & Grunber-
gensis inflammaverunt.

Crosnenses de-
uastat agrum
Freistadien-
sem.

Die Sabbati Iohannes conuentum suorum habuit in pago
Brega, agri Glogouiensis, & petijt auxilia. Sequenti die, qui erat
festus S. Trinitati, Glogouienses, qui multum formidabant iram
Iohannis, miserunt ipsi ex oppidanis pedites triginta, equites 16. de-
stinuit eos Freistadij septimanas tres : 21. Iulij de nocte venit in sub-
urbium Glogouiense, mane vix tandem exoratus à senatu vtriusq;
partis, urbem ingressus est. Abijt inde Calendis Iulij, collocutus
fuit cum Margarita Ciliensi, sed non obtinuit quod quærebat.

Iohannes Epi-
scopus Huel-
bergenensis ca-
pitur à Iohan-
ne.

Quarto Iulij, prope Francofurtum, interceptus est ab equi-
tibus Iohannis Episcopus Huelburgensis, ductus fuit captiuus
Sprottam, deinde mense Octobri missus est Freistadium, donec
mense Martio anni sequentis soluit *ἀνταγο* aureorum mille, & dimis-
sus est.

Iohannes Mar-
chio frustra
conatur solu-
re obsidionem
arcis Freista-
diensis.

Quinto Iulij Iohannes Marchio Alberti filius, missus à patre
cum mediocri exercitu, venit Freistadium : Castra prope urbem
posuit, obsidionem arcis soluere non potuit : multa parua prælia
facta sunt, in quibus plerisq; Silesij fuerunt superiores : sed pagi
multi in territorio Freistadiensi & Grunbergensi à Marchicis sunt
exusti.

Die 27. Iulij Iohannes Glogouia armauit suam nobilitatem, & conscripsit milites stipendio in bellum Marchicum. Eodem die, qui fuit Dominicus, Grunbergenses conflixerunt cum Crosnensibus, qui populabantur agros ipsorum: victoria fuit penes Grunbergenses. Interfecerunt viros 60. cepcrunt viuos 150.

Grunbergenses profligarunt Crosnenses.

Vltimo Iulij in oppidulo Bethania vna fuerunt Episcopus Varadiensis, Iohannes, & Fridericus Lignicensis, egerunt de pace inter Iohannem & Marchionem, pax non conuenit, sed rursus dictæ fuerunt induciæ vsq; ad festum Galli, hac conditione permisum est, vt obsessi ex arce egrederentur, si vero pax intra dictum diem constitui non posset, promiserunt iidem se redituros in arcem, & fortunam belli expectaturos.

Freistadiensis arcis obsidio soluitur.

Sic obsidio post decimam septimanam est soluta, & Marchio domum redijt, 27. Augusti Iohannes, quem priores successus animauerant, statuit vrgeri bellum contra pacta, omnem nobilitatem vocauit Freistadium, eam sibi denuo deuinxit iuramento, multos ex illis, quod putarentur fauisse Marchioni, afflixit acerbè, aliquos vero in gratiam recepit.

Die Iohannis interfecti, traduxit in suam potestatem Zulichium, & paulò post Suibusium urbem & arcem. 28. Septembris ante finem induciarum euocauit suos ad expeditionem Neustadium. Glogouia misit ipsi equites quadraginta, pedites centum. Contraxit stipendiarios magno numero: prætergressus Viadrum obsedit arcem Beutenicium, vbi Bohemi erant in præsidio, qui relictis equis & impedimentis fugerunt. Adeptus est Iohannes equos centum, arcem captam inflammauit.

Iohannes occupat Zulichium & Suibusium.

Iohannes occupat arcem Beutenicium.

Accessit ad Crosnam, vastauit suburbia, processit vltcrius. Quinto Octobris venit ad Francofurtum, quam urbem cum præsidio tenebat Marchio filius, is erupit, & prope pontem confligit cum Iohanne improspere, Marchici in urbem compulsi sunt, capti sunt 350. Vastauit ædificia suburbana, abegit armenta pecorum, extorsit pecuniam à vicis & pagis hinc inde.

Iohannes ad Francofurtum improspere dimicat.

Vrbs Francofurtensis fidem suam pro captiuis interposuit, promisit numeraturam sese Iohanni aureorum 14000. aut captiuos omnes ad festa Martini Sprottam missuram. His rebus confectis, 17. Octobris domum redijt, suosq; ditatos spolijs dimisit. 29. Octobris denuo nobilitatem Neustadium euocauit. Die Martini Episcopi, secundum pacta, Marchici Sprottæ se sistebant, distribuit eos in carceres hinc inde per vrbes, quidam se ipsos redemerunt. Mense vero Martio ciuitas Francofurtensis numerauit pro reliquis 8000. aureorum, eosq; liberauit.

Eodem anno nocte, quæ præcessit diem Dominicæ Ascensionis, oppidum Gura exceptis quadraginta ædiculis & templo totum conflagrauit. Iohannes hac æstate ascripsit collegio Sacerdotum

Opicius Coloniensis vir turbulentus.

primariorum Opicium Colonem consiliarium suum, eumq; deinde ad magnam dignitatem euexit.

*Matthiæ Regis
consiliarij in=
tercipiuntur
in Silesia.*

Fuit is vir fax & pestis huius ditionis, proiectus in omne scelus & flagitium. Die 18. Septembris prope Cöbenum oppidulum in ducatu Glogouiensi, capti sunt legati Regij, Doctor Fabianus & scriba Reipub: Vratislauiensis à prædonibus: omnes Principes Silesiæ, qui metuebant iram Regis, fecerunt diligentissimam inquisitionem, neq; tamen constabat, quo ducti essent.

Vere anni sequentis emissi sunt ex carcere arcis prope Sittauiam, cum Vratislauiensis scriba soluisset aureos trecentos, Consiliarius vero Regius 1500. Sub initium veris anni 1478. rursus fuit actum de concordia ex mandato Regis inter Marchionem & Iohannem: sed frustra. Quia Marchio irritatus, iam armabat se contra hostem.

Iohannes occupat Belicium oppidum Marchicæ.

Post Pascha milites Iohannis tempore nundinarum per fraudem occuparunt Belicium, Marchiæ oppidum, plenum bonarum rerum. Marchio re cognita obsedit oppidum spacio trium septimanarum, tandem iniecit ignem, quo ciuitas, supellex & equi militum omnes perierunt. Ipsi milites nudi se Marchioni dediderunt, fuerunt numero 160.

Circa festum Pentecostes rursus constitutæ sunt induciæ usq; ad diem recordationis Bartholemæi Apostoli, redditi sunt vtrimque captiui, & causa tota permessa est arbitrio Regis Matthiæ. Sub medium mensis Iulij ipse Iohannes ad Regem profectus est, redijt 18. Iulij plenus bonæ spei, quia ardente bello inter Mathiam & Cæsarem, etiam Principes Germaniæ destineri voluit hinc inde Mathias, ne possent opitulari Cæsari.

Primislaus Princeps scholasticus Glogouiensis moritur.

Circa hoc tempus mortuus est Glogouiæ Primislaus, Dux Teschinensis, scholasticus collegij Glogouiensis, & gubernator Margaritæ Ciliensis: exuias ipsius tribuit Princeps scelerum suorum ministro Opicio. Margarita iam tunc metuebat Iohannem, quem videbat clam tentare suorum ciuium animos: ideo accersuit leuimum Casimirum Teschinensem, vt sibi esset præsidio. Venit is cum magno comitatu Glogouiam 5. Septembris.

Casimirus Teschinensis punit magistratum Glogouiensem.

Tertio die post ab omnibus subditis Margaritæ postulauit iuramentum obedientiæ. Ipsi autem hoc negarunt, vsi tali excusatione, quod nondum esset hæres. Postridie nobiles & magistratum vrbs vocauit in arcem, eosq; captiuos esse iussit. Senatores decem in turrin inclusit. Sequenti die accersuit ciues quosdam Gura, vt essent præsidio arcis in isto motu.

Venit interea Iohannes in vrbs, qui per suos egit de concordia, atq; ita 11. Septembris iuratum est Casimiro vt tutori in quinque annos. Ipse ante abitum mutauit magistratum arcis & vrbs, atq; Guram

Guram successit, ubi aliquandiu expectauit, ut videret conatum Iohannis. 20. Septembris Iohannes denuo inchoauit bellum, armavit suos subditos & stipendiarios, accessit ad Crofnam, 22. die inflammavit pontem fluminis, vastavit vineas, per dies septem populatus est territorium Corbusiense, deinde ad Crofnam rediit.

Interea, rogatus à suis, iuit Francofurtum ad Marchionem, sub fide publica. Sed nulla potuit sanciri pax. 10. Octobris, cum Princeps ex castris Crofniensibus iuisset Freistadium, Marchio Silesios, incautè se gerentes, cum exercitu adortus est. Commissa pugna Marchici magna strage Silesios superarunt, euaserunt pauci equites, pedites capti sunt omnes, omnia arma & impedimenta. Captiui ducti sunt Francofurtum, per totum autem quadriennium sæpe coacti sunt illi se ad mandatum Marchicorum hinc inde sistere, donec tandem prorsus pax facta est.

Iohannis exercitus in castris ad Crofnam profligatur à Marchione.

Octobris die 16. venit ad Glogouiam Selenus Boiemus, missus à Mathia cum turma equitum Pannoniorum 1800. populati sunt vicinos pagos, ubi habebant diuersoria sua. 26. Octobris Princeps subditos suos ad arma exciuit: Conscripsit Glogouiæ stipendiarios 300. & coniunxit se cum Hungaris. Ingressi sunt Marchiam, eamque duriter vastarunt. Ipse Princeps cum suis reuersus est sub initium mensis Nouembris, stipendiarij 14. die post. Pannonij diutius ibi hæserunt, & vastitatem in multis locis fecerunt.

Mathias Rex mittit equites Pannonios in Silesiam.

Interea miserum hunc ducatum Iohannes etiam grauissimis exactionibus exhauriebat. Nam sub ferias sanctorum Angelorum, singula capita in sua ditione, tam hominum quam brutorum grandiorum exoluerunt ipsi singulos grossos Bohemicos, oues singulæ grossum medium. Sub finem Nouembris indixit aliam contributionem, coëgit omnes suos subditos pendere marcam tricesimam suarum facultatum, ita ut de mille darentur marcæ triginta tres & paulò amplius, quod certè fuit graue.

Iohannes exhaurit suos subditos grauius exactionibus.

Mense tamen Februario anni sequentis, cum milites ob non soluta stipendia occupassent oppidula Beuthen & Neustadium, illis etiam cogente Principe satisfecerunt ordines. Nobilitas contribuit quater mille aureos, ciuitates bis mille, & tamen suo sumtu simul alebant milites in castris ducis. Hæc onera tulerunt maiores nostri, quæ etiam nostræ ætati, quamuis magis pecuniosæ, viderentur intolerabilia. Sed & inaudita tamen tyrannis tandem mutationem publici status attulit.

Anno 1479. Mathias inclinauit ad pacem, & sua incipiebat patefacere consilia. Miserat ad eum Iohannes legationem mense Februario: Mense vero Aprili venerunt à Rege Episcopus Vra-

Ec iiij tislauis

tislaiensis & orator Pontificius, acturi cum Marchione de pace, quæ tamen tunc non conuenit. Selenus cum Pannoniis deserta Marchia transijt in vicinam Lusatiam, deinde in Silesiam montanam, & passim multos concussit. Ademit aliquot oppida Conrado Albo Olsnicensi, propterea quod mortuo fratre totum Ducatum vendere volebat Principibus Saxoniae inuito Mathia.

Iohannes sæ-
uit in suum
consiliarium.

Pacificatio belli Marchici reiecta fuit ad cognitionem Mathiæ, cuius animum iam callebat Marchio. Iohannes ultro citroque misit ad Regem, sed nihil explicati referebatur. Sæuijt autem in quendam ex suis consiliarijs valde atrociter. Is erat Theophilus Bergmanus Glogouiensis vir doctus & facundus, qui multos annos in aula vixerat, carissimus Principi, cuius arcana fermè solus sciebat.

Fortunam vero florentem comitata est inuidia. Nobiles enim oderant illum propter potentiam, & dolebant eum ipsis anteferri: ideo criminati sunt eum apud Principem varijs artibus, & tandem hoc anno, cum à Rege reuersus esset, vicerunt accusationes, & extrema ipsi est conflata calamitas.

Theophilus
Bergmanus
plectitur ca-
pite.

Die 13. Iunii coniecit eum in turrin Sprottæ, detinuit eum sine cibo & potu vsq; ad noctem, quæ secuta est diem Viti, tunc extra oppidum ductus est, & nocte intempesta, spectantibus duobus hominibus, capite truncatus est, cum prius opem Dei supplex implorasset, & lugubri sermone questus esset de tyrannide sui Domini, qui ipsi inaudito & indemnato vitam eriperet. Iohannes etiam coëgit omnes ordines sui Ducatus exoluere exactionem, quam priori anno dederant.

BELLVM GVRENSE.

Tempestas in
ducatu Glo-
gouensi.

Annus sequens, qui fuit 1480. rursus fuit turbulentus in hac ditione, & fuit etiam causa sequentium calamitatum. Prædixit illas ærumnas sæuissima tempestas, quæ fuit 21. Februarij, horis duabus ante Solis occasum, Glogouiae & in vicinia.

Fuit ingens ventorum commotio, tonitrua & fulmina horribilia, ceciderunt lapilli grandinosi, æquantes magnitudinem oui columbini, qui excusserunt fenestras in ædificijs publicis & priuatis, confracta sunt tecta multarum ædium, & in agris passim inuenta sunt cadauera anserum, leporum, volucrum omnis generis.

Eodem tempore Mathias, iam sedato bello Austriaco, nunciavit Iohanni, Glogouensem Ducatum ex lege deuolutum esse ad ipsum,

ad ipsum, qui sit dominus Prouinciæ, se igitur illum in suam pote-
statem traducturum, cum præsertim Iohannes Marchioni non pos-
sit esse par. Interea tamen Regem Iohanni, coniugi & filiabus ipsi-
us prospecturum commodè & luculenter, ita vt causam querela-
rum habere non possint.

Tulit hoc Princeps ægerrimè, & euestigio, sicut fuit incogis-
tans, & audax, deliberauit de vindicta. Terruit primum ciuitates
reliquas, quæ ipsi promiserunt auxilia, ex illis armauit manum ali-
quam, venit Glogouiam s. Martij de nocte. Mane in curia conuo-
cata plebe conquestus est oratione admodum demissa & lugubri
de iniusticia Regis, qui ipsi vellet eripere vetus patrimonium Du-
cum Glogouiensum, petijt igitur vt ipsum iuuarent contra regem.
Populus persuasus oratione Principis est assensus.

Iohannes Episcopus Varadiensis, qui intelligebat traduci su-
um Regem de iniusta violentia, & accendi populum rerum impe-
ritum ad exitiosum bellum, subito Vratislauia excurrit iturus Glo-
gouiam, vbi in conuentu expositurus erat voluntatem sui Regis.
Iohannes Princeps vero diffidens suæ causæ, vsus technis Opicij,
virum illum, sapientia & gratia Regis florentem, vrbe Glogouia
excludit, illiç nunciauit, in vicino pago, cui nomen est Ecclesiæ
altæ, se ipsum velle operiri, urbem autem ipsi patere non posse.
Tulit hoc indignè Episcopus, & Lübenam Vratislauiam, non viso
Principe, regressus est.

Iohannes Vae-
radiensis Epi-
scopus exclu-
ditur Glogo-
uia.

Iohannes magna celeritate, antequam de turbis istis doceri
posset Rex, inuenit rationem, qua posset eijcere Margaritam Ci-
liensem, quam intelligebat moto bello futuram à partibus Regis.
Misit suos internuncios ad ducissam & ciues ipsi subiectos, qui
proposuerunt nomine Principis, censere Iohannem, rectè factu-
ram ducissam, cum suis ciuibus, si omnino quiescerent, nec cum
hostibus Iohannis sese coniungerent.

Responsum est, ducissam nihil hostile moliri contra Princi-
pem: sed ipsam non posse præliari cum Rege, cui esset deuincta
religione iuramenti, quare orare se, daret operam Iohannes, ne Rex
irritaretur.

Ipsa 9. Martij misit, qui vocarent Casimirum Teschinentem
in auxilium, quod tamen frustra fuit: Simul ciues, qui iam odora-
bantur mentem Iohannis, comportarunt in arcem ducissæ alimo-
niam & bona sua: data sunt etiam mandata, vt singuli parati essent
ad subitos casus.

Vndecimo Martij Iohannes hanc causam belli arripuit, quod
ducissa videretur munire arcem, armauit oppidanos & nobiles
suos, & paulo ante Solis occasum bellum miseræ viduæ indixit.

Iohannes op-
pugnat arcem
Glogouien-
sem.

Ee iij Nocte

Nocte intempesta armatus arcem inuasit, occupauit vestibulum, abstulit obsessis aliquot tormenta bellica, & multa vasa cereuisiæ. Ipsi ciues præsidarij compulsi in arcem interiorem, sub auroram ædificia vestibuli incenderunt. Venit in potestatem Iohannis etiam turris vicinæ portæ, quam muniuerat ducissa, vt retineret potestatem portæ flumentanæ.

Sic factum est initium deprædationum & latrociniorum in ipsa vrbe. Adduxit tormenta & alias machinas Sprotta & Freistadio, totamq; arcem obsidione cinxit. 13. Martij ciues subditi Margaritæ, qui in vrbe manserunt, renunciant ducissæ, & iurant in verba Iohannis: Præsidarij in arce aliquoties egressi sunt, & domos hostiles diripuerunt. Fugerunt in arcem Iudæi, quos texerat prius Margarita, domos eorum spoliarunt, synagogam spoliata euerterunt milites stipendiarij, mandante ita Principe.

Ordines in Silesia grauiter commouebantur isto furore infamni Principis, & præuidebant iram asperrimi Regis, ideo diligenter laborabant de pace. 18. Martij venerunt in pagum Hohenfirsch Conradus Olfnicensis, & Legati Friderici Lignicensis, vt Iohanni pacem persuaderent, quam ipse planè repudiavit.

Nec tamen propter salutem patriæ communis, quæ in discrimen proijciebatur, cessarunt ordines: Sed denuo 22. Martij in eundem pagum venerunt Iohannes Varadiensis, qui cum Imperio Regio erat in Silesia, Rodolphus Vratislaviensis Episcopus, Fridericus Lignicensis, Legati Vratislavienses & Suidnicenses, multiq; alij præstantes viri, qui omnes longa & prudenti oratione dehortabantur Principem ab isto furore, sed ipse superbè omnia contempsit, & cum multa de iniusticia Regis locutus esset, dixit, se iuvante Deo, persecuturum ea, quæ inchoasset, itaq; colloquium abruptit.

Iactavit postea, rescivisse se ex consiliarijs Marchionis, ducissam aliquando agitasse consilia cum Marchione, ipsiq; tradituram fuisse arcem, si voluisset. Gessit igitur sæuum bellum, & inter alia imitatus est factum obsidionis Bohemicæ. Nam ex machina quadam in arcem proiecit vasa referta putridis cadaueribus equorum, cattorum, canum & stercore humano, quæ foetore intolerabili miseram ducissam cum suis penè necassent. Neq; tamen præsidarij fuerunt inertes, sed globis emissis & glandibus, multos quotidie feriebant.

Iohannes proijcit stercora in arcem Glogouensem.

Annotatum est diebus festiuis, quales fuerunt Christi concepti in aluo virginis, diebus Palmarum, quinta & sexta in septimana sancta, quasi tacitas fuisse inducias. Quieuit enim omne bellum, nullaq; sunt explosa tormenta.

Die,

Die, quo fit recordatio sanctæ cœnæ, Princeps in collegio peccata sua pro more sacerdoti confessus est, & longa oratione in cœtu sacerdotum omnium bonitatem suæ causæ prædicauit, & blandis verbis sacerdotes sibi conciliauit, ita vt in suis annotationibus factum Principis non multum vituperare videantur. Munijt Iohannes proximos pontes & templum S. Georgij in suburbio flumentano impositis præsidijs, quæ arcere possent Gurenenses.

Tertio Aprilis, qui tunc erat dies secundus festiuitatis Christiani Paschatis, eiecit ex vrbe vxores & paruos liberos ciuium illorum, qui erant in arce, illasq; domus attribuit alijs. Ingens vero ab illo misero grege fuit excitatus planctus & eiulatus in vrbe. 5. Aprilis agmen Gurensum ostendit se prope pontem collegij, nullo cum successu. Redierunt de nocte 9. Aprilis, cohortati sunt obsessos in arce, vt fortiter agerent, se ipsis affuturos.

Eodem die venerunt legati Principum & ciuitatum Silesiæ, qui rursus Iohannem hortabantur ad pacem, sed frustra. 20. Aprilis eiecit Monachos Dominicanos, quod existimarentur colludere cum obsessa ducissa. Die Marci deuastarunt totum agrum Cöbensem, prædas aduexerunt Glogouiam. Venerunt eo die equites Poloni 50. quos collocauit in collegium. 30. Aprilis ducissa ex arce misit nuncios, qui peterent pacem à Principe, inter quos fuit Nicolaus Dreissimarchius, res dilata est in diem sequentem.

Nicolaus
Dreissimar-
chius conci-
liat Marga-
ritam cum
Iohanne.

Calendis igitur Maij facta est transactio, cum ducissa nullibi auxilium reperiret: Arx est tradita Principi, res suas singuli exportarunt, exules sunt restituti, sed in domos spoliatas. Ducissæ permissum est, vt aut habitaret in arce, aut in ciuitate, frueretur rebus suis vsq; ad mortem, Iohannes iam teneret imperium, & postea esset hæres ducissæ. Ipsa noluit assentiri, sed relicta arce, eodem die migravit Guram. 8. Maij Gurenenses in suburbio flumentano rapuerunt armenta ciuium, & domum suam abegerunt: Sic demum mutua exercuerunt latrocinia per duos menses.

Glogouiensis
arx traditur
Iohanni.

Cœpit litigare eodem tempore cum collegio, quia sperauerat sacerdotes emollitos blandis suis verbis collaturos pecuniam in stipendia militum, sed cum ipsi hoc negarent, cœpit per vim hoc extorquere à præcipuis tantum. Nam cum senatus collegij inuoluere etiam vellet sacerdotes minores, eosq; posceret pecuniam, Princeps dixisse fertur: *Laus Es hats nicht / Sechs Zinck mus geben*: Addens interpretationem Allegoriæ talibus verbis: Volo vt vos sacerdotes Primarij contribuatis quantum postulo, aut si refragabimini, eijciam vos, retraham ad me reditus vestros, & inde meos milites alam. Ita collegium denuo agmine Polonorum repleuit.

Die

Iohannes Glogouiensis ex urbe eijcit Iudeos.

Die 17. Aprilis Gurenſes transgreſſi Viadrum, in ripa Auſtrali plurimos pagos depopulati ſunt, Crampſcicium & alios, ab actis inde pecoribus redierunt domum, inſecutus eſt eos Princeps Cöbenum uſq; nullo cum ſucceſſu. Gubernabat uero bellum Caſimirus Teſchinenſis, qui erat Guræ. Die Urbani ipſe Princeps agrum Gurenſem deuſtauit, 18. Maij Iudæi Glogouia pulſi ſunt, & iuſſi ſunt perpetuo vrbe exulare. Hoc vnicum pro ſalute ciuitatis ſuſceptum fuit ab hoc Principe.

Sexto Iunij manus quædam prædatoria, quæ militauerat Principi, ob non ſoluta ſtipendia inuaſit agrum Freſtadienſem, & ex pascuis illis armenta rapuit. Secutus eſt eos Princeps ad Tribellium oppidulum uſque, ibiq; cum illis tranſegit. 13. Iunij Princeps collectis omnibus ſuis copijs infudit ſe in ditionem Gurenſem, ibiq; graſſatus eſt rapina & ferro. Arcem, quæ fuit in Narthau obſedit per octiduum, præſidiarijs extorſit deditiõem, & arcem exuſſit.

Gurenſe bellum ſedatur.

Die 19. Iunij ad ipſum oppidum Guram factum eſt paruum prælium, ubi tanta fuit alacritas Principis, ut in ipſum pontem inſiliret, & cepiſſet urbem ea die, ſi Poloni maturè eum fuiſſent ſecuti. 23. Iunij Conradus Olſnicenſis ſanciuit inducias annuas inter Principem & Gurenſes. Captiui ſunt redditi vtrinq;. Non multo poſt, cum exiſtimaretur eſſe debellatum, maior confuſio eſt ſecuta.

Mathias irafcitur Iohanni.

Senſerat Iohannes veniſſe fulmen ex aula, ideo cœpit ſe commuñire contra Regem. Poſtulauit à ciuitate, ut conſcriberet ex pecunia ſua pedites quingentos, extorſit trecentos, atq; rursus graui exactione onerati ſunt homines. Poſtulauit etiam à nobilitate, ut eſſet in procinctu, & cum non impetraret quod vellet, nobiles viros 19. coniecit in turrim. Ultimo Iulij legatus Regius Vratiſlauriæ mandauit ex Imperio Mathiæ toti Sileſiæ, ut Iohanni eriperent ducatum, eumq; captum & vinctum in Pannoniam mitterent.

Ordines Iohannem monuerunt de ſuo periculo, & legatum Regium exorarunt, ut paulum rem differret. 12. Auguſti fuit conuentus Parchenici in oppido agri Lignicenſis, ibi Iohannes Varadienſis, ut parceret afflicto ducatu Glogouienſi, largitus eſt pacem Iohanni ad vnum annum, ut interea culpam ſuam apud Regem poſſet deprecari, & quærere reconciliationem. Sed pacem penè turbaffent ſtipendiarij Iohannis, qui apud legatum queſti fuerunt, quod ipſis non ſoluerentur promiſſa ſtipendia.

Iohannes conſecutit grauiter ſuos ſubditos.

Tandem onera incubuerunt in miſeros ſubditos. Nam 14. Septembris Freſtadij in conuentu nobilitas & ciuitates fidem ſuam pro illo debito interpoſuerunt, profeſſi ſunt hoc apud legatum Vratiſlauriæ, & coacti ſunt ſoluere ſequenti anno. Redundauit autem malum in ciuitates, quia à nobilitate parum potuit extorqueri.

Marga

Margarita Ciliensis, consumpta dolore animi & ærumnis obfidionis, Guræ mortua est die Magdalenæ, sepulta est in templo collegij Glogouiensis, vbi ante annos vndecim sibi curauerat extrui sepulchrum. Anno 1481. sæpe legati Regij egerunt cum Iohanne de reconciliatione, sed non potuerunt conuenire.

*Margarita
Ciliensis
moritur.*

Tandem igitur persuasus à Georgio Stenio misit ad regem, suum Opiciū & scribam ciuitatis, Iohannem Keppelium, quem tunc magnificiebat, illi exorarunt regem, & die S. Laurentij renunciarunt suo Principi, recipi ipsum in gratiam à Rege. Ideo proximo die Dominico post, publicè in templis & in arce Glogouiæ fuit excitata læticia cantu & ignibus. Postea rursus emunxit suos, vt posset soluere suis latronibus, & circa Martiniana coëgit nobilitatem & ciuitates fideiubere pro aureis Hungaricis 12000.

*Iohannes re-
cipitur in
gratiam à
Mathia.*

Anno proximo post die lunij 18. venit Glogouiam cum mandatis Regijs Georgius Stenius, is renunciauit Iohannem publicè dominum ducatus Glogouiensis, nempe vrbium Glogouiæ, Freistadij, Sprottæ, Grumbergæ, Suibulij & Zulchij. Sed ipse Princeps & omnes ordines iuramento se deuinxerunt Regi, si Iohannes decederet sine liberis masculis, omnem ditionem immediatè futuram sub imperio Regis.

Ita Glogouia post annos ferme 120. rursus peruenit sub vnum Principem. Annitente deinde Georgio Stenio, sedatum est etiam bellum Marchicum die 16. Septembris Camencij, vbi fuerunt vnà Principum Saxonie fratrum, & Electoris Brandenburgici Consiliarij, Princeps Iohannes & Georgius Stenius.

*Glogouia re-
dit ad imperi-
um unius do-
mini.*

Transactum est hoc modo: Iohannes resignauit in manus Regis oppida, Zulchiū, Croßnam, Sommerfeldiū, & Boberospergam, illa Georgius nomine Regis, vt quidem inuenio in vetustis chartis, pro dotalicio Barbaræ viduæ, quod fuit 50000. aurorum tanquam hypothecam tradidit Marchioni. Die deinde Dominico, qui fuit 13. Octobris, in omnibus ciuitatibus cantu publico Deo sunt actæ gratiæ pro concordia. Sed oppidi Croßnæ eadem ætate misera fuit fortuna.

*Iohannes Glo-
gouiensis tra-
sigit cū Mar-
chione.*

Nam 27. Iulij vniuersum conflagrauit, ita vt ne vna quidem reliqua esset domus: conciderunt cellæ subterraneæ, & plurimi homines omnis ætatis interierunt, templum etiam oppidi corruit, sed conclaue supellectilis sacre, quod mirum est, fuit seruatum, restincto igne sanguine vituli, qui subito fuit iugulatus, fortassis vt eo casu præmonerentur omnes, in publicis & fatalibus poenis mitigari calamitates, & seruari aliquas reliquias, propter intercessionem filij, qui est victima, cuius sanguis ex terra clamat in cælum, sicut sanguis iusti Abel, & placat iram æterni patris, ne totum genus humanum redigatur ad nihilum. Quomodo fuerit excitatum incendium, nunquam potuit cognosci.

*Croßnæ misera
rabilis con-
flagratio.*

Editum

Tsabelia nobilis familie interitus.

Editum est aliud memorabile exemplum in familia nobili eodem anno. Erant Tsabelij viri nobiles, domini Vuartembergæ, & vicini territorij Contupensis, quod longum tractum complectitur in ripa Viadri Aquilonari. Erant fratres tres: Caspar, Bruno & Christophorus. Nec erat familia potentior & ditior in hoc ducatu. Ex fratribus Caspar erat magister equitum in aula Principis Iohannis.

Die vero 21. Octobris, qui appellationem eo anno habebat à Luna, ubi ex consuetudine agrestes in urbem conueniunt ad forum, ministri ciuitatis, ita mandante Rege Mathia, armati ex mensa captiuos abduxerunt Casparum & Brunonem, illum in curiam urbanam, hunc in turrim. Portæ ciuitatis euestigio clausæ sunt, nec ulli hominum patuerunt.

Interea properauit cum paucis familiaribus Freistadium Princeps, armauit ibi viros ducentos, venit Vuartembergam hora noctis secunda, ibiq; oppressit fratrem tertium Christophorum, quem captiuum misit Freistadium. Eadem nocte occupauit arcem Contupensem: Postridie Vuartembergæ & omnes pagi nobilium illorum iurarunt in verba Principis.

Deinde in arcibus quæsiuit prædam, quam conguessisse dicebantur ex latrocinij, inuenerunt merces omnis generis, pannos intertextos auro, sericum diuersæ formæ, aromata copiosa, margaritas, deinde merces iocularias, grande vas nouacularum, præterea pelles Sabellinas & alias: ex istis multa misit Glogouiam, ubi hora secunda noctis Caspar capite truncatus est, die 23. Octobris Bruno eodem fuit affectus supplicio. Tertius frater Christophorus in turri Freistadiensi fame periit.

Annonæ caritas & pestilentia in ducatu Glogouienfi.

Confessi sunt, sicut scribitur, quod agitassent consilia de Principe tradendo hostibus. Tam funestum exitium habuit dignitas huius familiæ. Annus 1483. fuit luctuosus his ciuitatibus, quæ cum respirare debuissent ex bellis tot annorum, subito oppressæ sunt, primum magna annonæ caritate, quam auxit turbatio propter monetam, cum princeps seuerè iuberet tantum valere monetam Vratislauensem. Inediam secuta fuit pestilentia atrocissima, quæ magnam partem populi absumsit.

Saganum incendio perit.

Sequenti anno mediocria fuerunt halcyonia. Iohannes filiam natu maximam nuptum tradidit in Pannoniam cum magna pompa. Anno 1486. 18. Maij Saganum vniuersum incendio periit, unà cum omnibus templis & monasterijs. Glogouix princeps arcem muniit, excitata fossa, compulit omnes agrestes ex territorio Glogouienfi in urbem, eosq; coegit vt laborarent ad ipsam hyemem vsq;.

Glogouienfis arx munitur.

Mense Ianuario anni 1487. Salome filia Iohannis desponsata fuit Alberto Monsterbergensi, Henrici filio: Glogouix fuit pompa nuptialis. Sponsa nondum egressa erat annum ætatis duodecimum;

num : coniugium dilatum est in annum secundum post. Promisit dotem filiae 6000. aureorum, quos in se receperunt ordines.

Autumno tamen anni eiusdem nouam eos postulauit pecuniam, qui cum humilimo sermone suam testarentur inopiam; tamen tyrannicis comminationibus territi, coacti sunt facere quod volebat Princeps, cui promiserunt aureos 18000. Simulabat se redempturum ea summa bona sua, quæ partim erant oppignorata, Sed ipse parabat sibi subsidium ad bellum contra Regem.

BELLVM GLOGOVIENSE.

ORDior narrationem belli non maximi quidem, sed valde tristis & exitiosi nostræ patriæ, & maioribus nostris, qui concussi fuerunt continua mole ærumnarum multorum annorum, quem catalogum miseriarum, vbi legit posteritas, grata mente prædicet Dei bonitatem, qui hactenus nobis pepercit, ne inuolueremur tam tragicis calamitatibus, & oremus Deum, vt porro nos suo auxilio tegat propter Filium, qui est vmbraculum, ne ira Dei totum genus humanum absorbeat.

Suauis erit hæc lectio nostris popularibus, etsi externos historia rerum non celeberrimarum frigidius afficit. Et debemus hanc gratiam patriæ, vt in perpetua memoria vices, quas ipsa sustinuit, conseruemus, & inde exempla virtutum & modestiæ in tota vita petamus: sicut sapientissimus inter omnes historicos, Thucydides narrationibus suis hanc præfixit commonefactionem: Historiam esse thesaurum vitæ, non tantum declamationem ad delectationem scriptam. Annotabo igitur seriem omnium rerum, quæ memoria dignæ sunt.

Dominabatur annos quatuordecim in hoc ducatu Iohannes Saganensis, varia cum fortuna, quam tamen mores sui ipsi fermè fingeant, & exhauriebat hanc suam ditionem perpetuis penè bel-
lis, latrocinij & exactionibus, ita vt omnes ciues, supplices palmas Deo porrigerent, & peterent liberationem.

Secuta est igitur fatalis mutatio. Nam, sicut Stesichorus eruditè scripsit: Cicadas in campis sonare Tyrannorum scelera, & petere vindictam à Deo: ita Deus audiit gemitus miseræ & rusticæ plebis, & Tyrannum ex regno suo deturbari voluit, etsi prius hæc ditio asperè fuit quassata.

Statuebat Rex Mathias in hunc Ducatum collocare filium suum nothum, Iohannem Coruinum. Ideo non aliter pacem largitus fuerat Iohanni, quàm hac conditione, vt post mortem ipsius ducatus rediret in manus Regis, & ante sexennium omnes ordines in verba Regis iurauerant. Tulerat hoc ægerrimè Iohannes, tamen obsecutus temporì aliquamdiu quieuit.

Interea subinde circumspiciebat, quomodo hoc iugum posset excutere, & ducatum transferre ad filias suas. Quærebat igitur illis maritos potentes opibus & armis, qui possent sustinere iram Mathiæ, atq; conuertit se ad Henricum Monsterbergensem, Principem florentem non solum potentia, sed etiam autoritate apud Regem suum Vladislauum, quem totum solus possidebat, & iudicabatur nutu suo armare posse Bohemiam. Deinde sciebat Reges Poloniae, Bohemiae & vniuersam Germaniam vnâ cum Cæsare agitare bellum contra Mathiam.

Sperabat igitur Regem, distractum tot curis bellicis, non respecturum ad exiguam hanc ditionem, nec Pannoniam spoliaturum exercitu. Deniq; animabant eum priores successus, quod inuito Rege Margaritam Ciliensem eiecisset, & tamen pacem impetrasset.

Opicius Coloniensis
accendit bellum Glogouien-
se.

Horum consiliorum autem, quæ Principem & populum euerterunt, architectus fuit Cancellarius Opicius, sacerdos vafer & iniustus. Nam in ipso Principe potius erat rustica quædam ferocia, quam magna calliditas, ita vt hoc exemplum etiam doceat iniustam πολυπραγμοσύνην, & ambitionem sacerdotum semper fuisse exitiosam Rebus publicis & regnis. Exitus enim prorsus congruit ad has Regulas: *Εἰμαρμένον γὰρ τῶν κακῶν βουλευμάτων, κακὰς ἀποτέλει εἰς τὴν κατὰ φύσιν βροτοῖς.*

Iohannes Glogouien-
sis pater
nuptias
filiabus suis.

Henricus
Monsterbergensis
uenit
Glogoulam.

Ineunte anno 1488. vocati sunt ad nuptias Glogouiam Principes, & simul conscripti eò ordines, quos armis terrere volebat, vt facerent imperata. Venerunt Glogouiam die Epiphaniarum, qui tunc erat Dominicus, Henricus Monsterbergensis, & tres filij eius, Albertus, Georgius & Carolus, præterea Dominus Rosenbergius, natus ex filia Henrici Freistadiensis, & plures alij Bohemi, traxerunt secum equites 150. Excepti sunt à Principe honorificè, data illis cœna hora tertia noctis: Præses senatus Collegij, quem nominant Præpositum, ex ritu sacro connubia sanxit.

Alberto iuncta est Salome, Georgio Heduigis, Carolo Anna. Postridie fuit apparata in sacello arcis theatra missa, ea peracta, cum omnes expectarent epulas, Iohannes tragœdiam exorsus est, quæ ditionem hanc cruore & cæde repleuit. Vocauit ordines nobilitatis & ciuitatum in atrium, locutus est de suo iure, conquestus est præteritas esse filias suas iniquè à Rege, qui patrimonium ipsis eriperet: postulauit igitur, vt moti his causis iuramentum præstarent Principibus Monsterbergensibus, illisq; post mortem suam parerent.

Nouum hoc erat omnibus, & quia ante sexennium obstricti erant iuramento Regi, re deliberata, nobilitas & ciuitates vno consensu responderunt: Futuros sese in potestate sui Domini, quocunque tempore, modo Princeps hac in re ipsis parceret. Non enim posse

posse ipsos discedere à pactis initis cum Rege Mathia. Supplices etiam rogarunt Principem, vt consideratione tantorum malorum, quæ paulò post essent secutura, sententiam mutaret.

Disceptatum fuit ea die vsq; ad horam secundam noctis, & acerbæ epulæ conuiuiis appositæ sunt. Sequenti die vocauit in curiam multitudinem vrbani, concionatus est ibi de suo iure vsq; ad horam 22, sed frustra: Laborauit deinde per suos singulis diebus, donec ordines, metuentes vim, in consilium venerunt armati.

Tunc die Sabbati, qui erat 12. Ianuarij, Henricus cum omnibus suis discessit. Tandem Princeps conatus est per Senatores aliquos, sibi addictos, populum mouere, vt iurarent, & iactatum fuit, consulem vrbis, Iohannem Keppelium, cuius opera Princeps prius in magnis rebus vsus fuerat, fecisse ipsi aliquam spem populi flectendi. Sed omnia frustra sunt tentata, cum præ oculis versaretur ira Regia. Ciues tamen, ne viderentur reluctari ex contumacia, responderunt, iuratuos se, si prius hoc fecissent nobiles, quorum potior est conditio & locus. Sed Princeps dicebat, si modo obedientem haberet ciuitatem, facile se nobilitatem armis coacturum, vt pareret.

Cum igitur non obtineret, quod volebat, vim meditabatur, & 27. Ianuarij denunciauit Senatui collegij, vt res preciosas Ecclesiæ collocaret in tutum, imminere enim nouos motus. 4. autem Februarij coniugem & filias vnâ cum præcipua supellectile Suibusum misit: quia præ se ferebat, Senatum concitare sibi seditionem, ciuib; edictum proposuit, ne quis rerum suarum aliquid ex vrbe exportaret, quod magnos fletus in promiscua multitudine mulierum excitauit.

Iohannes Senatum Glogouiensem insinuat seditionis.

Subinde Princeps interea à nobilitate conabatur extorquere iuramentum, & die Sexto Februarij in arce præcipuos ex nobilitate ita exagitauit, vt Iohannes Crecoücius à Vircheuicio, vir optimus & carus omnibus, ex animi anxietate phrenitide corriperetur, ex qua duodecimo die post mortuus est.

Postridie venit Bregam, in pagum Glogouia vicinum, Comes Crossicensis cum comitatu equitum centum, qui putabatur opem laturus esse Iohanni, sed tamen nulla re perfecta abijt. Magnum capiebant dolorem ex illa vesania Iohannis Silesij Principes. Ideo Fridericus Lignicensis, qui cum imperio Regio præerat Silesiæ, vt maturè turbis illis mederetur, ad diem 10. Februarij conuentum indixerat Lignicij.

Venerunt eò Episcopus Iohannes, Georgius Stenius & alij: Sed Iohannes pertinaciter omnem tractationem pacis reiecit. Quia iam rescuerat, generum suum Georgium Monsterbergensem, collecta manu militum Bohemorum Silesiam attigisse, & perue-

Georgius Monsterbergensis profugatur in ducatu Suidni-

nerat ille quidem his ipsis diebus vsq; ad oppidulum Schönau, prope Goltpergam.

Sed Fridericus Lignicensis subito euocauit suam nobilitatem, armavit etiam suos homines Vlricus Gotschius, illi Bohemos numero 1500. adorti sunt, eosq; ita terruerunt, vt potestati Principis se permitterent, & sponsione facta, quod Silesia excedere, nec militare vellent Iohanni Glogouiensi, dimissi sunt. Ipsi autem Georgio permissum est, vt comitatu equitum 45. ad socerum proficisceretur. Fuit hoc Februarij die nono. Ex Bohemis multi frigore in agris extincti sunt.

Iohannes cum comitatu suo aulico progressus erat Sprottam, vt generum cum exercitu exciperet, sed ibi accepit nuncium de dissipatione suorum. Fremens igitur domum reuersus est. Georgius ad coniugem suam Suibusum profectus est.

Fridericus Lignicensis & Episcopus, cum putarent Iohannem spiritus suos post tantam cladem remissurum, miserunt legatos, qui eum diligenter ad pacem hortati sunt: proposuerunt, cogitaret conatum esse similem insaniam, velle præliari cum Rege potentia & fortuna excellentissimo Mathia: parceret igitur sibi suisq;, & tandem resipisceret, sese Regem omni arte placaturos.

Opolienses
Principes ne-
gant auxilia
Iohanni Glo-
gouiensi.

Non audiit Iohannes, sed cum de dolo & fraude Georgij Ste-
nij esset prolixè conquestus, legatos re infecta domum remisit. Su-
um autem idolum Opicium misit ad Principes Opolienses, quos
Mathias etiam recens mulctauerat, eosq; ad belli societatem pertra-
here nitebatur: Sed illi rectius sapuerunt, neq; malum malo medi-
cari voluerunt. Opicium vacuum dimiserunt, qui in itinere penè
interceptus esset ab equitibus Pannonicis.

Mathias Rex
mittit exerci-
tum in Silesi-
am aduersus
Iohannem Glo-
gouiensem.

Interea nunciatur multorum sermonibus & scriptionibus,
Mathiam Regem, irritatum audacia & perfidia Iohannis, mittere
exercitum ex Pannonia, cuius ductor præcipuus esset Tetaurus, rei
bellicæ imprimis peritus. Nam & Rex ægre ferebat, tam superbè
à suo cliente, quem ipse ditauerat, sese contemni, & metuebat, ne suo
exemplo Principes Germaniæ ad bellum concitaret.

Iohannes mu-
nit Glogoui-
am ad toleran-
dam obsidio-
nem.

Iohannes nihil motus ea fama, cum semel fortunam suam &
aleam belli periclitari decreuisset, vocauit suam nobilitatem in ar-
cem, ab illis obtinuit, vt suo sumtu militem alerent præsidarium,
& annonam in arcem importarent. Instituta fuit talis ratio: Qui
singulos equos Principi in vsus bellicos debebant, alebant binos
pedites, pendebant medimnos olyræ senos, singulos medimnos pi-
forum, salis medimnum medium, præterea carnes salitas & duratas
fumo, caseos, butyrum & similia.

Vt

Vt autem aliqua simulatione retardaret impetum regionum, hñdem diebus edidit scriptum, quod publicè affixit Vraislauia, & alibi, in quo profitebatur, nunquam à suis ordinibus se iuramentum fidelitatis pro generis petuiffe, & minis adduxit aliquos ex ciuitatibus & nobilitate, vt sigilla sua imprimerent. Meliores tamen constanter hoc negauerunt.

Extruxerat Margarita Ciliensis Monachis instituti Bernhardi monasterium in suburbio prope arcem ad Viadri ripam, & erat adiunctus hortus consitus multis egregijs arboribus: quia verò illud ædificium tempore obsidionis poterat esse detrimentosum arci, totum monasterium Princeps funditus demolitus est: Monachis verò donauit nouum domicilium in horto suo suburbano ad orientem, vbi deinde habitarunt.

*Monasterium Bernhardi-
norum ad ar-
cem destrui-
tur.*

Bohemis, qui à Friderico Lignicense superiori mense fuerant dissipati, impetrauit transitum per Misniam ab Alberto Misnense, qui exercebat inimicitias cum Mathia, & Sprottam vsq; ipsis obuiam profectus est. Adduxit eos Glogouiam s. Martij, qui tunc erat dies Sabbati, antecedens diem Dominicum, quem Ecclesia nominat, Oculi. Distributi erant in quatuor signa, erant numero 1000. instructi armis idoneis.

Transferunt per arcem in aream fori ad curiam circa meridiem: fuit ibi præsto Princeps, cui nunc erat oblata occasio sæuendi in miseram urbem: pro certò relatum est, statuisse illum ex suo furore ejicere ex vrbe omnes ciues, & in vacuas domos collocare Bohemos scelerum suorum ministros. Sed hæc consilia insana dissuasit ipse præfectus Bohemorum, vir non malus, Naslouius.

*Iohannes mun-
nit Glogoui-
am præsidio
Bohemico.*

Vocauit in curiam omnem magistratum vrbis, Senatum, assessores iudiciorum & tribunos opificum, ibi in foro ad populum atroci oratione senatum accusauit, quod seditionem ipsi concitassent inter suos, quòd fidem datam fregissent, ipsum ad Regem essent criminati, & hostem in Silesiam attraxissent.

His dictis, cum ipsi parati essent ad reddendam rationem consiliorum suorum, reiecti sunt, & captiui facti vniuersi, causa nunquam cognita. Clauis ciuitatis senatui eripuit, curiam spoliauit, ademit ciuitati literas, continentes antiqua iura & immunitates, ærarium expilauit, pagos & bona ciuitatis fisco suo adiudicauit.

*Iohannes atro-
citer seuit in
Senatum &
magistratum
Glogouiense.*

In turrin arcis tetram coniecti sunt Senatores fide erga suum Regem & virtute præstantes, quorum nomina sunt ista: Iohannes Keppelius, qui antea fuerat carissimus Principi, Mathias Kelnerus, Caspar Tonfor, Iohannes Pruferus, Antonius Knapius, Bernhardinus Dreissimarchius, & Nicolaus Kunzelius. Iudices vrbanos & tribunos in turres vrbis inclusit eosq; vinctos seruauit in tertium diem vsq; tunc emissi sunt, cum iurassent ipsi fidelitatem, & omnibus bonis, quæ Princeps, ciuitati abstulerat, renunciaissent: seruati

tamen sunt in carcere duo, Christophorus Lursius, qui tandem emissus fuit, & Nicolaus Fisch, qui fuit necatus fame. De exitu aliorum suo ordine plura dicemus.

*Iohannis scur-
ritas cum le-
geret nouum
senatum.*

Postridie in curia ex plebe legit nouum senatum homines hebetes & improbos, qui sub iuramento Principi cesserunt de omnibus bonis Reipublicæ, clauēs ciuitatis tradidit capitaneo Bohemorum. Memoria proditum est, cum senatum recentem ex fece illa plebis legeret, vocatum fuisse cerdonem prodigiosæ staturæ, quem Princeps renunciauit consulem, is cum diceret, minimè se ad gerendum tale officium esse idoneum, subiicit Princeps: Equidem tales quæro: nam priores nebulones astutiores erant quam volebam.

Ita quidem tunc sæuijt & lussit Tyrannus. 15. Martij ex ciuitate relegauit Christophorum Lursium & coniugem Keppelij foeminam primariam. Freistadij proscripsit Iohannem Scultetum, & Nicolaum Bergmannum. Bohemi graues erant inquilini ciuitati, grassabantur pro suo arbitrio, & silebant omnes leges in vrbe. 24. Martij redijt Suibusio in urbem coniunx Ducis cum Gynecæo magna cum laticia, quæ tamen ipsis non fuit diuturna.

Septimo Aprilis, qui tunc erat dies secundus festiuitatis in Paschatae, Princeps senatui sacerdotum mandauit, vt collegium praesidio suo sumtu munirent, & propugnacula idoneis in locis extruerent. Die sequenti fuit exercitus militiæ in vrbe. Inspexit enim Princeps in campo omnes, qui poterant gestare arma. Ciues Glogouenses numero Bohemos superarunt, sed armis similibus instructi non erant.

Peruenerat Tetaurus in Silesiam, & castra ad Nouosorum locauerat, ducebat secum exercitum 3500. collectum ex legione nigra Pannonica, ex Rascijs & Triballis, sed illud agmen subinde accessione nouorum militum, à Rege augebatur. Mandabat Tetaurus toti Silesiæ, vt euestigio in castra milites ex vsitata formula mitterent. Sed Fridericus Lignicensis & Episcopus diligenter laborabant de pace, & sperabant Iohannem Principem rediturum ad mentem meliorem. Placuit tamen, vt ex propinquo illi ostenderetur periculum.

Accessit Tetaurus Stinauiam, miserunt eo militem Principes & ciuitates Silesiæ superioris: hæserunt ibi in tertiam septimanam vsque, quia expectabant auxilia ciuitatum Lusaticarum, & omnes abhorrebant à bello. 12. Aprilis Tyrannus vrbe eiecit coniuges & liberos illorum, qui erant captiui.

*Glogouia sub-
urbia exuruntur à Iohāne.*

Calendis Maij, cum præuideret vicinam obsidionem, suburbium Prosthicense inflammauit, exussit domos, horrea, excidit arbores in hortis: Postridie Bohemi, qui erant Hussitici, templum Cruciferorum euerterunt, sacras vestes induerunt, & imagines per ludibrium in foro vrbis gestarunt.

Quarto

Quarto Maij, qui tunc incidebat in eam dominicam, quam vetustas nominauit Cantate, exoratus est Iohannes precibus Silesiorum, vt veniret ad conuentum in pagum suum Hohekirch. Excepit Principes & Legatos magnifico conuiuio. Erant ibi Tetaurus, Georgius Stenius, legati ciuitatum Vratislaviæ & aliarum.

Proposuit Tetaurus, & prolixa oratione Iohannem ad pacem hortatus est, denunciâs illi mala, quæ passurus esset, si pugnare pergeret cum tanto Rege. Tandem re diu disceptata, Tetaurus dixit: Iohannes Princeps, vide quàm tibi tuisq; velim bene, proficiscere mecum ad Regem, spondeo tibi fidem publicam sine dolo & fraude, promitto etiam, meos milites non venturos interea temporis in tuam ditionem. Apud Regem vero certo tibi veniam & gratiam impetrabo, taliaq; commoda, quæ tu nunquam potuisti sperare.

Iohannes, quem consiliarij ex stulto insanum faciebant, scurrili sermone omnia reiiciebat. Suspexit in cœlum atque dixit: Agite, videtis me consensuisse, & ad longa itinera ineptum esse, rupti mihi sunt ramices, & longè propendet scrotum, non videbo ego Hungariam.

Offensi tanta scurrilitate Regij, euestigio consurrexerunt, & in castra reuersi sunt. 9. Maij Tetaurus & tota Silesia furioso Principi bellum scripto indixerunt. Eodem die decessit Lignicij Fridericus Princeps, anno ætatis 40. de quo ea fuit opinio, quod si vixisset, & collecto iam exercitu, præsens cum Iohanne colloqui potuisset, hoc bellum non fuisse futurum.

Sequenti die Dominico antecursores Pannonij & Germani ciuitati se ostenderunt. Emissi sunt equites ex vrbe, qui fortunam experirentur, sed nullus fuit successus: duo ex vrbe vulnerati sunt. Interea Iohannes bellum gerebat cum suis suburbij, eoque die exussit reliqua ædificia suburbana, templa, nosocomia, molas & omnes villas.

Postridie, qui erat 12. Maij, exercitus Regius ad urbem accessit: castra posita sunt in plaga orientali, ad pagos, Nasteuicium, Schropium & Zarcouium. Gerebant autem bellum mite, quia sperabant Principem, agnita sua temeritate, adhuc insaniam suam mutaturum.

Tantum igitur ciuitati intercludebant commeatum, & his primis diebus prope Zarcouium construxerunt pontem super Viadrum, vnde & annonam importabant in castra, & prohibebant ne ex Polonia comeatus in urbem adueheretur. Bohemi præsidarij egressi spoliârunt omnes domos collegij, & proximam plateam lapideam: Princeps, vt præcaueret occasionem motuum, die 13. Maij proposuit edictum, ne amplius campanæ sacre, aut horologiorum sonarent.

Iohannis scurrilitas in colloquio publico.

Iohanni indicitur bellum ab ordinibus Silesiæ.

Fridericus Primus Lignicensis moritur.

Glogouienfis obsidionis initium.

Calendis Iunij, qui fuit dies Sanctæ Trinitati, Iohannes Glogouia eduxit equites 130. transiit Freistadium, infudit se in agrum Sorauiensem, abegit aliquot armenta pecorum, & cum diceretur adducturus esse octo millia equitum, reuersus est. 5. Iulij, qui fuit dies profanationis sanctæ Ccenæ, comitati eum sunt 260. pedites Austriaci, qui ad ipsum peruenerant ex Misnia.

Iohannes adducit Glogouiam milites Austriacos.

Die Iunij septimo venerunt in castra Regia milites 4000. missi à Rege ex legione nigra: quia Matthias audiuerat arma parari in Bohemia, fuerunt inter illos sclopetarij 400. His copijs auctus Tetaurus ccepit cogitare, quomodo Iohanni detraheret collegium. Nocte, quæ secuta fuit diem Iunij vndecimum, Regij magno labore excitarunt castellum ad ripam fluminis prope collegium, vt inde posset fieri oppugnatio. Explosa fuerunt quidem tormenta creberrimè ista nocte à præsidarijs collegij, sed Regij non sunt deterriti.

Iohannes inprospere dimicat cum Tetauro.

Die sequenti Iohannes, cum desperasset de collegij defensione, statuit aliquid audere. Circa meridiem emisit Bohemos, qui inflammaverunt ædes & ædificia omnia collegij. Excitato iam incendio, ipse collectis copijs erupit ex vrbe, milites, qui erant in propugnaculo recenti, penè incautos oppressisset, accessit ad ipsum vallum & abduxit duo tormenta, quorum alterum fuit Vratislavienses, alterum Budissinense, in urbem, quæ demum finito bello fuerunt reddita. Hoc vbi rescivit Tetaurus, subito suis submisit auxilia.

Constiterant primo loco Glogouienenses, deinde Bohemi, postremo agrestes, & quamuis fortiter præliati sunt, tamen multitudine & violentia tormentorum sunt superati ei repulsi. Capti sunt ciues 15. Bohemi 40. ceciderunt 17. qui postridie, cum essent induciæ, sunt sepulti. Redeuntibus oppidanis in urbem, totum collegium vnà cum suis templis arsit, similiter platea lapidea & area piscatorum.

Glogouia obsessa aluit multa sacerdotes.

Irruerunt eadem hora in collegium hostes, milites Vratislaviensium, primo, postea Episcopi & alij, qui non modo domos, sed etiam templa spoliaverunt, rapuerunt omnia ornamenta, libros & aliam supellectilem sacram. Sacerdotes dissipati sunt, & multi in urbem fugerunt. Fuerunt in vrbe tempore obsidionis sacerdotes septuaginta, inter quos fuit Iohannes Dobergastius Freistadiensis. Nobiles verò viginti septem.

Georgius Monsterbergensis fuit Glogouie tempore obsidionis.

Decimoquarto Iunij Princeps vocauit in curiam ciues & milites, illisq; constituit capitaneos, summum imperium traditum est Georgio Principis genero, sed interea pro suo arbitrio omnia gubernauit, & promiscuè sæuijt Opicius Colo.

His ita constitutis, Princeps obsessos impleuit magnificis promissis, pollicitus est, nunquam se deserturum istam ciuitatem, prius cerebrum & sanguinem suum effusurum, nunc verò egredi se, & ad ductu-

ducturum exercitum 22000. qui iam appropinquaret, & breui castra regia dissipaturum. Ita quidem urbem reliquit Iohannes, in quam deinde nunquam rediit.

Decimo sexto Iulij de nocte regij castra propius urbem mouerunt: sed tamen eo die tormentis reiecti sunt. Ex vrbe aliquot equites emissi sunt, qui non bene rem gesserunt. Vicesimo primo Iulij, nocte regij coeperunt urbem circumdare excitatis castellis ex ordine sex, ad portam Polonicam, in monte qui nomen habet ab hirundinibus, ad portam nosocomij, ad templum Diui Iohannis, ad portam Prosthicensem, & ad arcem, illa, cum abundarent multitudine, cito munierunt, vt tormentis peti non possent.

Iohannes Glogouiam deseruit.

Princeps tumultuariam manum militum collegerat ad Sprotam, & expectabat Bohemicum exercitum, qui iam dicebatur aduentare: hisce vero diebus excursionem fecerat ad Boleslauiam, & vrbi rapuerat armenta, hoc fuit nunciatum obsessis ideo, vt viderentur bene sperare. Opicius 27. Iulij excitauit laticiam sonitu campanarum & cantu in templis.

Aegre tulerunt hoc regij, & nocte sequenti faces & globos ignitos in urbem coniecerunt, sed tamen incendium nullum excitatum est. Moti illo periculo postridie Georgius Dux & Opicius circumierunt, & mandarunt ciuibus, vt aedibus vicinis muro detraherent tecta, nō omnes tamen paruerunt. Venit iisdem diebus in ciuitatem nobilis prædo Sueuus, missus à Principe, ex cuius denunciatione Opicius obsessis proposuit, consociasse arma in Mathiam, & mittere auxilia Iohanni, Reges Poloniae & Bohemiae, Principes Saxonicos & Marchionem, atq; ita regiones non diu victuros. Ipse Sueuus triduo post, cum metueret suo corio, ex vrbe euasit.

Hoc tempore canales aquæductum incisi sunt ab hoste, & aqua intercepta ciuitati. Ultimo Iulij venerunt in castra equites Rascij octingenti. Ideo hoc bellum à rustica plebe nominatum fuit Rascianum. Calendis Iulij accesserunt ad Francosteinum Bohemi 4500. qui excurrerant in vicinas oras, ad ipsa vsq; castra Glogouiensia. Decimo nono Iulij Tetaurus misit ex castris Rascios 1000. qui ad Suidniciam profecti sunt, vt expectarent motus Bohemorum.

Rascij uenerunt ad Glogouiam.

Sexto Iulij in castra Regis venit multus peditatus, conscriptus in Austria & vicinis locis: triduo post eruperunt oppidani, verum iterum cum clade in urbem compulsi sunt.

Die Diuæ Margaritæ, Opicius magno cum fastu adiit paræcum vrbis, ostēdit ipsi literas Principis, quibus nunciabat post quadriduum se affuturum cum exercitu 20000. Rursus igitur theatra missa cum laticia est decantata. Senatui autem mandauit, vt tentoria in forum collocaret, tormenta ante curiam duceret, legit etiam ex omni numero equites centum, pedites 200. qui veniente Principe facerent eruptionem, regionesq; ab vrbe fugarent.

Misit

Misit eodem die Princeps in urbem virum quendam Alsenium, quem constituebat imperatorem supremum totius militiæ, sed Bohemi eum sunt aspernati. Naslavius in pomeria ciuitatis collocauit præsidia ex ciuibus & stipendarijs ad subita pericula.

*Prostha pagus
exurit.*

Decimosexto Iulij stipendiarij ciuitatis excurrerunt, & vicinum pagum Prostham inflammaverunt, totumq; exusserunt. Postridie castra Regia rursus aucta sunt accessione multorum militum pedestrium, qui literis scriptis bellum ciuitati indixerunt.

Die Peccatricis castra mutata sunt: exercitus commigrauit ad pagum Prostham versus plagam occidentalem, & in vicino agro vbiq; castra locata sunt. Eo in metu præsidarij rursus fortunam suam experiri voluerunt, egressi vrbe conflixerunt cum turma hostili, interfectus fuit ex ciuitate quidam ciuis Sprottensis, multiq; vulnerati.

Postridie contracta fuit acrior dimicatio, vbi, cum oppidani timidius refugerent ad urbem, Regij eos longius infecuti pene portam Prosthemensem occupassent, accurrentibus tamen pluribus repulsi sunt. Interea fratres duces Monsterbergenses seniores, contracto vndiq; exercitu validissimo, equestri & pedestri, in Silesiam profecti sunt opem laturi Iohanni. Interuenientibus certis pactis per ducatum Suidnicensem transierunt ad Hannouiam vsq;.

Accurrit propere ex Hungaria Iohannes Hauguicius Baro Morauus, qui ex mandato Regis ducebat copias ex legione nigra: coniunxit is sibi equites Rascios missos à Tetauro, cui etiam nunciavit, vt aliquot expeditas cohortes sibi submitteret. Ipso veniente, subito nobilitatem Lignicensem armauit præfectus Ducatus Henricus Zedelicius.

Regij, etsi longe superabantur multitudine ab hostibus, adeo, vt annotatum sit singulis Silesijs fuisse rem cum denis Bohemis, (quod tamen ego non certo affirmo) statuerunt prælio decertare. Instruxit Hauguicius acies quinque, vt altera alteram releuaret. Rascijs locus pugnandi extra ordinem datus est: prælium commissum est 28. Iulij, quo die fuit æstus intolerabilis, in campis Hannouiensibus.

Silesij ad Hannouiam profligant auxilia Iohannis Glogouiensis.

Impetum primum in hostem fecit equitatus Silesius, cui deinde opem tulere Rascij. Submissæ sunt sero re iam inclinata acies secunda, tertia & quarta: Legio nigra, quæ putabatur esse robur exercitus, non fuit educta ad prælium. Nam Hauguicius non existimabat hostes ita facile cessuros, ideo triarios illos retinebat in ordinibus, vt in subitis casibus alij haberent ad hos receptus.

Sed Silesij terribili boatu tormentorum ita terruerunt Bohemos, vt hoste vix viso in fugam sese conijcerent: potuissent deleri omnes eo die, si Tetaurus misisset equitatum ex castris, sicut promiserat,

serat, qui ipsis iter Sprottam præcideret. Interfecta fuit ingens multitudo Bohemorum tormentis & gladijs Silesiorum, reliqui ceperunt se Sprottam ad Iohannem, qui non putauerat pugnam in illo loco futuram, ibi posuerunt castra, eaq; munierunt.

Hauguicius reuersus est Hannouiam, collegit suos, vt bellum vrgeret, sed non multo post cognitum est Bohemos Principes domum esse dilapsos, Iohannem vero retinuisse paucos aliquos, quos distribuisset in præsidia vicinarum vrbiũ, Freistadij, Suibulij. *Iohannis com-
piæ auxilia-
res dilabun-
tur.* Prælij fama cito Gloglouiam perlata est, spargebant Capitanei vrbis, Bohemos fuisse victores, sed facile intellecta fuit vanitas.

Quarto Augusti, Hauguicius cum suis venit Glogouiam & auxit castra Regia.

In vrbe crescebat difficultas victus, & Principe profligato ciues atq; stipendiarij spectabant ad deditionem. Opicius & Dux Georgius militem placarunt rapinis: passim enim spoliabant domos ciuium & sacerdotum, atq; annonam distribuebant inter milites.

Vicesimo septimo Iulij de nocte Regij coeperunt construere sepem cum duplici fossa, quæ totum ambitum vrbis cingebat ab vna ripa Viadri ad alteram: idoneis in locis constituerunt sportas expletas arena. Intra octiduum totum opus perfecerunt, vrbeq; ita clausurunt, vt ne canis quidem posset egredi.

Eodem die oppidani obseperunt portam Prosthensem. Nam nosocomij portam sub initium belli statim clausurunt.

Die Baptistæ necati, conuenerunt in curia vrba nobiles & ciues, conquesti sunt de miserabili statu rerum suarum, elegerunt Legatos tres, quos miserunt ad Principem, iussi sunt illi exponere calamitatem vrbis, extremas ærumnas obsidionis, & denunciare, non se amplius toleraturos obsidionem.

Vltimo Iulij hostes tormenta grandia in locum munitum prope portam Prosthensem collocarunt, multis ictibus plusquam tertiam partem turris decusserunt, fregerunt ipsam portam, pontem & magnam muri partem: Turre nutante Bohemi conati sunt eam funibus demoliri, & attrahere, vt versus vrbe caderet, & quasi nouum propugnaculum efficeret, sed Germani, qui videbant ruderem expletura esse fossam ciuitatis, hoc impedierunt.

Et si vero tormenta multa explosa sunt à Regijs, tamen de industria factum est, ne læderentur homines, quia omnes dolebant vicem ciuium, quos sciebant oppressos esse à Bohemis, neq; plures quàm tres homines toto tempore obsidionis tormentis interfecti sunt, infans, Bohemus & Faber ferrarius.

Quarto Septembris redierunt legati missi ad Principem, illos comitabatur Busco, qui nominabatur pater Principis, quod eum gestaſſet

Glogouia habuit mites hostes.

gestasset ex incendio Kifeliensi. Attulit is aliquantum numorum, vt stipendiarij retinerentur in officio, ciuibus autem nunciauit, Principem breui affuturum cum exercitu vniuerso. Expectarent igitur adhuc septimanas sex, & viriliter agerent, se finito bello singulis satisfacturum pro damnis acceptis.

Ciues aperte reclamauit, & testati sunt, non se amplius expectaturos vnum diem. Nobiles & Capitanei tacuerunt. Hoc vbi fuit renunciatum Principi, inuenit rationem, qua ciues compesceret. Octauo Septembris de nocte per flumen immisit in urbem milites 400. quos collegerat ex præsidij vicinarum urbium. Postridie Opicius, cui creuerat animus ex istis nouis auxilijs, cum Duce Georgio vocauit multitudinem in curiam, & multos volebat plectere, qui suaserant deditiōem. Mitigatus tamen fuit precibus suorum, pepercit multitudini, aliquos autem inclusit in carceres ad multos dies.

Octauo Septembris in castra Regia venerunt recentes milites, inter alias adducta fuit, bombardā Suidnicensis, quam trahebant equi 32. castra propius urbem transtulerunt: Taurus ab vna parte, Hauguicius ab altera, qui aduexerat bombardam, quam trahebant equi 40. Reuertebatur tunc is ab expugnatione arcis Hencedorffij, quam Iohannes munierat præsidio, sed præsidij desperantes de defensione, ipsi arcem inflammant & dilapsi sunt.

Decimo Septembris decretum est ex communi consilio in vrbe, vt emitterent equos, quibus iam deficiebat pabulum. Emissi sunt equi 300. quibus singuli insidebant ministri, & iussi sunt euadere per munitiones hostiles. Regij sub auroram eos sunt insecti, quosdam retraxerunt ex fuga, cæteri euaserunt.

Hiscē diebus sine intermissione murus tormentis quatiebatur, & is ad plagam Australem late prostratus fuit. Die Mauricij turma quædam regionum adhibitis scalis murum armati adorti sunt cum truci clamore. Bohemi territi audacia hostis relicta custodia ex porta Prosthensi ad Cœmeterium Dominicanorum fugerunt, sed Austriaci fortiter sese hosti opposuerunt. Iudicio tamen omnium ciuitas eo die capta fuisset, nisi Taurus & Hauguicius proprios suos milites graui cum imperio inuitos à muro reuocassent. Volebant enim parcere ciuitati innoxia.

Mandauit etiam, ne tormentis peteretur turris templi vrbanæ, ne videretur bellum gerere cum religione. Tanta quidem tunc fuit virtus & clementia in his ductoribus. Ex oppidanis aliquot eo die sunt interfecti.

Secundo Octobris Princeps ad ripam Viadri miserat boues ferme trecentos, vt pasceret suos obsessos, sed hostis tota armenta interceptit, & oppidanos delusit.

INTE

INTERITVS SENATORVM

GLOGOVIENSIVM.

SVperiori loco recitabam de carcere Senatus Glogouienſis, & tyrannide Principis Iohannis. Quia vero optimi viri circa hoc tempus anni necati inedia deceſſerunt, referam capita rerum ex ſcripto quodam, quod ipſi in turri confecerunt, eius hæc ferme eſt ſententia.

Anno, inquit, 1488. octauo Martij, die Sabbati, qui antecedebat dominicam Oculi, Iohannes Princeps, notus ob enormem tyrannidem, qui fratrem ſuum Balthaſarem fame necauerat, ſores ſuas in triſte eiecerat exilium, Duciffam etiam Margaritam Glogouia per vim expulerat, nos miſeros, qui tunc in ſenatum lecti eramus, captiuos ſtatuit.

Glogouienſium ſenatorum ſcriptum in carcere.

Confinxit in nos crimina atrocia, quaſi Regi ipſum prodere decreuiſſemus, urbem arcemq; in poteſtatem Regis tradere promiſſiſſemus, & præterea alia multa. Sed ſupremum numen teſtabitur de noſtra innocentia, nos nihil tale vnquam conatos eſſe.

Petebamus vt in legitimo iudicio cauſa cognosceretur: verum irritæ fuerunt omnes preces. Furens ex ira, duci nos iuſſit in rotundam turrim arcis, carcerem tetrum & horribilem. Alius etiam vir bonus Nicolaus Fiſch coniectus fuit in turrim Polonicam urbis. Sedimus in eo ſqualore uſq; ad ferias lætiſſimi Paſchatis, tunc ex inſtituto Chriſtiano petebamus ſanctam Chriſti cœnam, ea tamen miſeris fuit denegata.

Haſtenus etiam pauerant nos noſtri ex vrbe, ſed deinceps & hoc fuit edicto prohibitum: paruo ſpatio temporis largiti ſunt nobis cibum aulicum bis ſingulis diebus, demum ſemel.

Cogitent verò p̄ij & boni homines, qualis fuerit vita, quales ærumnæ & animi anxietates noſtrum ſeptem hoc tempore, poſſemus multa narrare, ſed commendamus iſta propitio Deo. Viximus igitur vna uſq; ad diem Auguſti 14. tunc vnus ex noſtris Antonius Knappius extinctus eſt ſine ceremonijs ſacris, etſi & ipſe & nos vna diligenter hoc petebamus. Ita quidem expirauit iſte, ſerio dolens de ſuis peccatis, & magna pietate intuens miſericordiam Dei, cui benefaciat Deus.

Post mortem iſtius grauiâ rurfus paſſi ſumus, obiecerunt nobis varia & diſſimilia ſcelera, cum tamen teſte Deo ſimus innocentes. Tandem cum nullam inuenirent cauſam, relictî ſumus in carcere, alias quidem nos paſcebant, alias cibum detrahebant.

Die natali Virginiſ dabant aliquid, deinde totum quatridentum nihil accepimus nec cibi nec potus: quilibet vero facile poteſt æſtimare, hoc modo nos diu non fore ſuperſtites, poſtulauimus vſum ſacramentorum Eccleſiæ, ſed nihil impetrauimus. Nunc qui-

Gg

dem

dem intelligimus nobis paratam esse crudelem & tristem necem, nisi quidem ope diuina mirabiliter sustentabimur.

Testamur autem publicè coram omnibus, quicumq; hoc scriptum lecturi sunt, aut audituri, cum arceamur ab usu Sacramentorum Ecclesiæ, nihilominus nos decessuros in vera & sancta fide in Christum, & nos innocentes tam diris affici supplicijs, neq; aliquid in nobis residere culpæ, de qua Princeps nos accusauit in area fori ad curiam, & quotiescunq; ea in nos congerit crimina, equidem affirmamus nobis fieri iniuriam, & prouocamus ad Deum, & quidem Iohanni Principi nostro inclementi respondebimus coram iusto & tremendo tribunali Dei.

Neq; enim difficile est intellectu, siquidem convincere nos potuisset legitimo modo, non tam crudeliter nos in hoc tetrum antrium detrufos enecaret; verum si in lucem producti fuisset, proculdubio vidit, crudelitatem & iniusticiam suam omnes fuisse cognituros.

Cum igitur omnipotens Deus iuste hoc modo propter peccata nostra nos plectat, tolerabimus patienter & pie. Rogamus vero, vt propter infinitam suam misericordiam tribuat nobis vitæ exitum beatum. Atq; ita oramus omnes bonos, ad quos fama ista perueniet, vt de innocentia nostra testes sint, in gratiam nostri, vxorum & liberorum nostrorum.

Verè enim affirmare possumus, quod honeste & fideliter egerimus. Supplices etiam preces fundant ad Deum pro nobis miseris viris, vt per infinitam misericordiam & mortem suam nos consoletur in tantis ærumnis, largiatur nobis patientiam, & verum fidei robur vsq; ad finem vitæ, & ducat nos in vitam æternam.

Scripta sunt hæc inter dolores & cruciatus inenarrabiles die sexta post ferias Exaltationis Christianæ crucis, fuit vero is decimus nonus Septembris. Paulò post subiecit hæc: Fermè quatuordecim dies nihil cibi aut potus nobis dederunt, parcat illis & omnibus, qui hæc consilia cudunt, propitius Deus.

Die Sabbati post ferias Crucis venerunt, & Nicolaum Kunzelium ex quadam gratia abduxerunt ex turri, nos autem in eadem reliquerunt. Rursus petebamus usum sacramentorum, sed responsi nihil tulimus, rogabamus ne paterentur ita miserabiliter nos perire, sed darent aliquid cibi: attulerunt tunc triginta paruos panes aulicos, duos cantharos impletos cereuisia, & cantharum aquæ: produximus ita vitam vsque ad diem tertium septimanæ, eo die tantum petiuimus potum, dederunt nobis cantharum, qui capiebat mensuras cereuisiæ decem: rursus ad diem Iouis vsq; quieuiamus, ibi in maxima siti propter Deum & beatam ipsius matrem petebamus vnum potum aquæ, nihil obtinuimus. Cruciatum igitur sumus siti inenarrabili, & scitote boni homines, grauius nos torqueri siti quam inedia.

Super

Superuenit deinde nobilis dictus pater Principis, is claues turris ad se recepit & abiit. Relicti igitur sumus in carcere, Deus adsit nobis. Inter hos dolores, anxietates & ærumnas tristissimas, ego Iohannes Keppelius ista scripsi, & atramentum miscui ex fuligine, quam præbuit candela, quæ sit deinde futura nostra conditio, positum est in manu Dei, & in misericordia ipsius. Nam si nobis cibum & potum detrahunt, non diu uiuemus: iuuat & seruet nos Deus.

Hæc quidem est scriptura captiuorum sane miserabilis, præsertim si legatur sermone patrio, qui ex vetusta simplicitate est admodum querulus & lugubris. Miretur sane quis, quomodo in pectus humanum cadere possit tanta rabies immanitatis, & certe talia corda efferantur, ut duriora fiant omnibus in Caucaſo scopulis. Terreant igitur nos talia exempla, & cogitemus de potentia diaboli in impijs, sicut scriptum est: Intrauit in eum satanas.

Rursus etiam subeat animum nostrum cogitatio de ira Dei punientis tragica scelera tragicis exemplis, ut testantur dicta: Qui gladium acceperit, gladio peribit. Visitat Deus iniquitatem patrum in tertiam & quartam generationem. Et manifestum est, multos potentes homines accersere suis familijs & posteritati longam telam tragicorum malorum.

Fuerunt ad ministri tyrannidis Principis præcipuè duo detestanda capita, Opicius, vir vere sacer scelere & immanitate. Deinde Buscus, quem Princeps vocabat patrem, quibus tamen etiam improbitas non fuit impunita. Nam Opicius exulem tota Silesia est execrata tanquam *νέστωρ*, & commune piaculum: Alter autem, quod claues turris Glogouia abstulisset, Freistadij finito bello capitali supplicio affectus est.

*Glogouienſes
ſenatores in
turri arcis
extinguitur.*

Sub initium Octobris mortui sunt quatuor, Iohannes Keppelius, Mathias Kellerus, Iohannes Pruferus, & Caspar Tonſor. Scriptum est, eos in agone, ut leones horribili voce ululasse, & frustra misericordiam hominum implorasse. Gestati sunt nudi, spoliati omnibus vestibus, quas habuerant in turri satis elegantes, impositi scalis, ad sepulturam in templum Dominicanorum quinto Octobris, qui erat Dominicus, hora quarta noctis, & sepulti sunt in ambitu Monasterij.

Triduo post septimo Octobris extinctus est etiam Bernhardinus Dreissimargius, quem exportarunt ad sepulturam amictum indusio, quod vix umbilicum attingebat, sed concionator Monasterij eum vestiit & sepeliit honorifice. Nicolaus Kuntzelius, quem ex turri extraxerant, mortuus est 17. Octobris. Extincta est moerere animi etiam Casparis Tonſoris coniunx.

Glogouienſi-
bus ſenatio-
ribus erigitur
Cenotaphion.

Edictum fuit, ne qua illorum mentio publice aut priuatim fieret, vt quaſi memoria eorum vniuerſa deleteretur, ſed longe aliter res cecidit. Nam vbi iuſto Dei iudicio facta eſt rerum commutatio, ſunt illis peractæ publice exequiæ, & vt extaret monumentum ad poſteritatem, erectum eſt illis in primario templo vrbiſ Cenotaphion cum pictura, illiq; rudior illa ætas inſcripſit hos verſus :

Lector aue, lachrymanda leges, memoranda notatu,

Quæ peperit quondam liuor & ambitio.

Accurrunt tacite Princeps cum Principe, tandem

In Sleſiam, vt fundant intoleranda mala.

Inclytus Hungariæ vt nouit Rex rite Mathias,

Vallauit populo mœnia Glogouie.

Illico & iniuſte clauſit Ducis ira Iohannis

Carcere, conſilij quos habuere viros.

Ille cibum negat, his exhaustis viribus heu mox,

Dira fames vitam ſoluit, & aſtra petunt.

Rem cape, mille, quadringent : octogint : ſimul octo,

Horum, qui legis hæc, dic miſerere Deus.

Freiſtadium
incenditur
à militibus
præſidiarijs.

Decimo tertio Octobris fuit monomachia in campo ex pacto inter Bohemum oppidanum & Polonum hoſtem magnæ ſtaturæ virum, Bohemus fuit victor. Dies 14. fuit fatalis Freiſtadio. Deſperabat iam tyrannus de ſua ſalute, nec poterat ex inopia pecuniæ Bohemos amplius alere & retinere in præſidijs. Fremens igitur ira paulò ante veſperam, quæ iam erat feſtiua propter memoriam Hedwigis Sileſiæ, cui dies ſequens eſt dicatus, mandat præſidiarijs, vt ſequenti nocte oppidum diuerſis in locis incendant, rapiant quæ poſſent & abeant.

His mandatis datis, ipſe monſtrum hominis oppido exceſſit. Bohemi auari & crudeles paruerunt, hora quarta noctis urbem inſammarunt, quæ tota incendio perijt præter arcem, domum paræci, & ſcholam. Supelleſtilem, quam ciues exportabant ex flamma, abripiebant Bohemi, quorum erant 400. Taurus illis fide publica cauit, & permiſit vt domum redirent. Arx fuit munita præſidio aliquot militum.

Circa hoc tempus inualeſcebat fames Glogouię. Nam prius mediocris fuerat rerum neceſſariarum copia. Scribunt vnum ouum emtum fuiſſe ſex numulis, gallinam ſex groſſulis Sileſijs, ternos medimnos auenæ ſingulis aureis Rhenenſibus, quindecim caſeolos ſex cruciatis: Cereuiſiæ maximum præcium fuit in vas vna marca, hoc eſt, viginti quatuor groſſi Albi: & dicitur ea fuiſſe proba: ſed ad exitum Septembris non potuit amplius haberi.

Hiscē etiam diebus Bohemi cœperunt mactare equos pro cibo, & rapiebant passim panem & potum tanquam latrones. Vagati sunt ex illo victu insalubri contagiosi morbi in ciuitate, & multi ex præsidarijs extincti, & cadauera eorum abiecta hinc inde. Scribunt aliquos ex Bohemis mortuos fuisse in cœmiterio Domitianorum sepultos, astabat autem inter reliquos spectatores quidam adolescens scriba Capitanei Nasloui, ille eo ipso momento cecidit ex paroxismo Epilepsiæ in terram tanquam mortuus, eum Bohemi subito in sepulchrum abiecerunt, cum autem ille oculos attolleret, & ingemisceret, & aliqui inclamarent milites, viuere istum, Bohemi tamen terram iniecerunt, eumq; viuum sepelierunt: Omnino enim deinceps ipsi moriendum fuisse dicebant.

Vicesimo quarto Octobris Regij infelicitè oppugnarunt templum S. Georgij in suburbio flumentano, quod Princeps munierat, vt esset propugnaculum. Concusserunt illud tormentis per triduum tanta cum violentia, vt bombardæ Lignicensis vastæ magnitudinis dissiliret, tamen præsidarij hostem reiecerunt. Propter rem bene gestam publicam læticiam cantu celebrauit Opicius.

Regij prope arcem extruxerunt semitam per flumen, vt transire possent ad loca collegij, vbi liberet. Vicesimo nono Octobris fuerunt in curia vnâ magistratus omnes in vrbe, & palam significarunt Opicio & Duci Georgio, non inuenire se vllam rationem, quomodo diutius possit tolerari obsidio. Cederent igitur temporī, & vltimæ necessitati: illi aliquandiu tergiuersati promiserunt, se responsuros die sequenti: sed ipsi postridie de nocte ducti sunt clam per flumen, & euaserunt per sylvas: post triduum Opicius misit literas in urbem, sed nuncius cum contumelia reiectus est. Vltimo Octobris magistratus pactus est inducias cum hostibus, cœptum est agi de pace, & nulla amplius tormenta explosa sunt.

Tertio Nouembris Tetaurus proposuit conditiones tales: Expectarent omnes rescriptum Regis, & illius se permitterent potestati sine exceptione. Ciuibus, quod fideliter erga Regem suum egissent, promisit securitatem & beneuolentiam Regis. Nobilibus mandauit cogitare, quomodo satisfacerent Regi, contra quem gestassent arma. Militibus præsidarijs hæc proposuit. Exoluant omne æs alienum contractum apud ciues, refarciant damna, sint captiui Regis, neq; militent contra ipsum spatio vnus anni, nullas amplius domos in vrbe demoliantur, nec causam damni alicui præbeant, permisit vt exirent & colligerent ligna: & cum non assentirentur conditionibus propositis, rursus eos inclusit, vt deliberarent.

Gg iij

Interea

Glogouia obsessa sustinuit magnam famem.

S. Georgij templum in suburbio flumentano tentatur à Regijs.

Georgius Monasterbergensis & Opicius Coloprofugiunt Glogouia.

Glogouia de-
ditur exerci-
tui Mathiae.

Interea deficiebat victus in ciuitate, & ingrauescebat fames, ideo omnes supplices, orabant Tetaurum, vt aliquid ex conditi-
onibus mitigaret, ipse misertus inopiae obsessorum, decimotertio
Nouembris concessit vt exirent, & emerent victum in castris: po-
stridie vero tota res fuit transacta. Inusitatum tunc fuit gelu, ita
vt flumen glacie concrefceret, & pontem regionum plane euerte-
ret. Decimo sexto demum die Nouembris restituta sunt com-
mercia, apertae portae ciuitatis, oppidani exiuerunt maximo nume-
ro, liberati ex diuturna captiuitate, lati emerunt necessaria ad vi-
ctum. Regi ingressi conspexerunt ciuitatem, & iuerunt ad bal-
neum.

Postridie, qui fuit dies Dominicus, praesidiarii vrbe excesse-
runt, iussi sunt exoluere debita ciuibus, verum cum ipsi propera-
rent & essent armati, euaserunt: aegroti, quorum fuit ingens nu-
merus, eiectioni sunt ex ciuitate & misere perierunt. Ipse Tetaurus in-
ermis cum paucis equitibus in ciuitatem venit, & cum mandata de
aliquibus rebus dedisset, in castra reuersus est. Hungari splendide
sonantibus tubis & tympanis circa meridiem arcem occuparunt.
Ex omni vicinia apportata est annona, potus & res necessariae in
urbem.

Die decimo octauo Nouembris, Tetaurus cum praefectis prae-
cipuis primarium templum ingressus est, & cantu Deo gratiae actae
sunt pro pace. Postridie ciuitas iurauit in verba Regis: nobilitas
impetrauit dilationem ad initium vsque noui anni. Eodem die ci-
uitati sunt redditae clauae portarum, & promisit Tetaurus, se pri-
mo quoque tempore post rescriptum Regis etiam omnia bona ipsis
restituturum.

Iohannes uas-
gatur exul.

Iohannes Princeps sub exitum Octobris Suibusio profuge-
rat, & hoc tempore oberrabat in Polonia, venit ad Casimirum Re-
gem, ab eo petijt auxilia contra Mathiam, sed quamuis ipsi prius
fuerat ostensa aliqua spes: tamen, sicut infeliciū rari sunt amici,
iussus est relinquere regnum: neque enim Regem ipsius causa motu-
rum esse bellum. Venit deinde Opoliam, vt illos Principes concia-
ret contra Regem, sed nunquam in conspectum ipsorum admis-
sus est. Moerens igitur & gemens profectus est Glocium, in itinere
insecuti sunt eum equites Nissenfes, ab illis pene fuisset comprehen-
sus, ex comitatu quidem plerique capti sunt, ipse autem prolapsus ex
equo latuit in paludibus & syluis aliquot dies, tandem vir rusticus
vexit eum Glocium: ibi, cum ex frigore & dolore animi periculo-
sum contraxisset morbum, diu decubuit: venit ad eum vxor cum fi-
liabus, habitarunt in oppido in vulgari domo, & fortunam, quam
sibi finxit, passus est.

Die 22. Nouembris, Tetaurus exercitum ex castris duxit oc-
cupaturus reliquas vrbes, quae adhuc tenebantur praesidio Iohannis.

Tetaurus

Tetaurus quidem profectus est ad oppugnandam Sprottam, Haugicius Freistadium. Hungari incolas passim crudeliter afflixerunt, & ciuitates oppressæ à præfidiarijs non poterant petere pacem. Calendis Decembris Freistadium fecit deditiōem, quia ^{Freistadium deditur Mathie Regi.} vrbs erat vasta & inops: arx vero à præfidiarijs defensa est ad ipsum usque tempus Quadragesimæ: & cum oppidani crebro peterentur tormentis, interfectus est quidam præfectus Regius magni nominis Sturmius: tandem, cum Iohannes ultro renunciaret omni suo iuri in ducatu, illi arce exceſſerunt, quibus tamen nunquam fuerat suprema vis adhibita à Regijs.

Cogitent vero nostri ciues, qualis fuerit fortuna nostrorum maiorum, qui in illis fauillis & ruderibus exustæ ciuitatis casas & tuguria aliqua vilia excitauerant, in quibus ipsis, propter pericula globorum ex tormentis, securi non poterant cum suis paruis natis & puerperis consistere. Vetustas non male dixit, Amandam & colendam esse pacem. In ea enim liberos sepelire parentes, cum tempore belli parentes efferant liberos: & in eadem homines dormientes ad vſitatas operas excitari cantu galli & sonitu campanarum, in bello vero clangore buccinarum & crepitu tympanorum ciues ad necem euocari.

Die Mariæ conceptæ constitutus est nomine Regis præfectus ducatus Vrbanus Nimcius, vir peritus rei militaris, sed auarus & rapax, illi denuo Glogouienſes præstiterunt iuramentum fidelitatis, & iurarunt in verba Regis & Iohannis Coruini filij. Legit notum senatum, in quo fuit Melchior Dreſſimargius: ciuitati detraxit mediam partem vectigalis publici, & molas flumentanas, quas tamen deinde ex beneficio Regis recuperarunt. ^{Glogouienſis Ducatus deſpondetur Iohanni Coruino.}

Statim post brumam Vilhelmus Tetaurus bellator egregius reuocatus est à Rege in Pannoniam. Milites ciuitatum dimissi sunt domum. Ex Regio exercitu copiarum aliquot missæ sunt, quæ occuparunt Francoſtenum & Monſterbergam. Tertio Calendas Ianuarij vrbs & arx Sprottenſis Regijs fecit deditiōem. Venit in potestatem Regis eodem tempore etiam Grunberga. ^{Sprotta deditur Mathie Regi.}

Post diem Epiphaniarum omnes copiarum Regis profectæ sunt ad oppugnandum Suibufium. Erat in vrbe coniunx Iohannis cum filiabus. Oppidum deditum est 15. Februarij, arx 17. Magnis precibus orabat duciſſa, vt hæc vnica vrbs sibi relinqueretur pro habitatione, sed nihil impetrauit: permiſſum tamen est, vt inde auheret suam supellectilem. Inter magnos igitur dolores filias collocauit in currus, profecta est Sinauiam ad matrem, & inde Glocium ad maritum ægrotum. Suibufium attributum est Baroni Hungarico, ^{Suibufium deditur Regi Mathie.}

Glogouia mense Ianuario misit Legatum ad Regem, vt recuperaret iura ciuitatis, quæ ipsis interuertebat Capitaneus, & peteret libertatem ab oneribus publicis in aliquot annos, vt possent respirare post tantas ærumnas. Rex clementer eos affatus est, promisit se illis liberaliter benefacturum, daturum etiam immunitatem in triennium, modo expectarent, donec ipse veniret in Silesiam, quod futurum esset breui. Nam decreuerat ex Silesia bellum inferre Casimiro Polonico & tandem eum retundere, ne ipsi deinceps faceretur negotium. Ideo non modo priores copias in Silesia retinuit, sed etiam submisit noua agmina Pannoniorum, vt ea haberet ad manus, vbi opus esset.

Occupato ducatu Glogouiensi copiæ Regiæ bifariam distributæ sunt. Hauguicius cum suis transijt in Lusatiam inferiorem ad limites Marchionis Iohannis. Copiæ autem, quæ occupauerant Francoftenum, profectæ sunt in Lusatiam superiorem ad fines Ducum Saxonix. Mathias enim iudicabat Principes illos alieno esse à se animo, illos fauisse Principi Iohanni, & nunc auxilia missuros esse Cæsari: ideo vt retinerentur domi, terruit eos domestico bello. Hæserunt ibi in tertium vsq; mensem, longiq; tractus vastati sunt.

Principes Saxonix & Marchio collectis copijs sese muniebant, multos ex illis prædonibus occiderunt, & videbatur res spectare ad graue bellum. Venit autem in Silesiam, missus à Rege, Iohannes Varadiensis, vir præditus egregia animi dexteritate: is primum negocia quædam Vratislaviæ expediuit. Nam ineunte anno Rex dederat signa offensionis erga urbem, & mandauerat, ne pro more suo mutarent magistratum, donec ipse veniret. Istos motus sopiuit Episcopus.

Venit deinde Glogouiam 23. Aprilis, qui fuit eo anno quartus dies in festiuitate Paschatis, fuerunt præsto Legati Ducis Iohannis, Opicius Colo, Ernestus Tschamerus & alij, qui nomine Iohannis renunciarunt toti Ducatui, eumq; Regi resignarunt. Graui contumelia affectus fuit Opicius, & tanquam pestis huius ditioris iussus est vrbe excedere. Episcopus fuit æquior sacerdotibus, & quamuis Rex ciuitati promississet immunitatem, ne quid exolerent ex vsitatis censibus ad triennium, tamen mandauit, vt aliquid darent sacerdotibus præsentibus ad urbem.

Sub medium mensis Maij fuit in oppido Luca, ibi sedauit bellum inter Regem & principes vicinos, quo nomine non dubium est, illum optime meritum esse de Silesia. Post eam reconciliationem quassatus est Conradus Albus Olsnicensis. Milites ex Lusatia superiori regressi sunt in Ducatum Suidnicensem, ibiq; graues fuerunt hospites ciuitatibus & agris. Omnes enim mulctarunt & duriter afflixerunt.

Haugui

Iohannes Ducatum Glogouiensem resignat in manus Regis Mathie.

Iohannes Varadiensis Episcopus Primus Saxonum & Marchionum reconciliat Regi Mathie.

Hauguicius vero adortus est Conradum propter hanc causam. Ante annum decimumquartum fuerat reconciliatus Regi, & receperat suas vrbes, ita vt eas regeret tanquam gubernator: hoc anno vero mense Februario, cum mortua esset Salome vidua Ducis Venceslai Stinauiensis, socrus Iohannis Saganensis, ipse tanquam verus hæres Stinauiam ad se inconsulto Regi traduxerat. Hoc facto offensus Rex, mandauit suis Capitaneis, vt eum prorsus eijcerent.

Salome Stinauiensis moritur.

Diu rem distulit Hauguicius, & quamuis milites in vrbes distribuerat, tamen à vi abstinebat. Venerat autem in Silesiam Despotus Rasciæ, missus à Rege cum equitibus ter mille, belli Polonici causa: fuit is Glogouiæ mense Maio, postea profectus est in oppida Conradi Albi. Mense Septembri circa diem natalem Mariæ, cum Mathias sententiam non mutaret, & Despotus vrgeret, Hauguicius militem ex oppidis in campum eduxit, postulauit à Conrado, vt omni suo Ducatu cederet, eumq; in manus Regis traderet.

Conradus Albus Olsnicensis eijcitur ex suo ducatu.

Conradus Princeps prudens & bonus, cum nollet inutili pertinacia sibi & Silesiæ creare periculum, obtemperauit. Reliquerunt ipsi solum arcem Aurientem, & promisit ipsi Rex in victum singulis annis aureos 1600. Paulò post Stinauiensis & Rudensis ditio iurauit in verba Regis, & Georgij Stenij, qui promisit, se duas sorores mortuæ Ducissæ placaturum data pecunia. Erant illæ, Abbatissa Trebnicensis & Catharina vxor Iohannis Saganensis.

Georgius Stenius adipiscitur Stinauiam & Rudnam.

Hauguicius deinde excussit aliquot nobiles, qui fouebant prædones in suis arcibus. Baronibus etiam Donauiensibus ex mandato Regis ademit agrum Hernstadiensem. Deinde afflixit Princeps Opolienses, eosq; grandi pecunia multauit. Tandem pertæsus tam crudelium vastationum, paulò ante brumam militem in Morauiam abduxit.

Donauiensibus Baronibus adimitur Hernstadiensis ditio.

Talem exitum sortitum fuit bellum excitatum à furioso & crudeli Principe Iohanne, & tota Silesia insania ipsius pene fuit pessundata. Imprimis vero misera Glogouia fuit oppressa malis & ærumnis intolerabilibus. Nam finito bello incendium vrbis, si quid mansit reliquum, absumsit. Grassatum fuit illud nocte, quæ præcessit diem 28. Maij, anni 1489. quo eo anno celebrata fuit memoria triumphi Filij Dei ascendentis in cælum.

Glogouia incendio perijt.

In platea nosocomij ignis excitatus fuit hora quarta noctis negligentia mulieris, quæ cum ad lucernam florem siliginis excuteret, facem ardentem in conclaui reliquerat. Exustæ sunt tres partes vrbis, inter alia domus paræcialis & monasterium virginum, in quo vna ex virginibus fuit suffocata: Perierunt in flamma homines 18. pars ciuitatis ad plagam occidentalem mansit.

Capita

Capitaneus ducatus sæuijt in scribam Reipublicæ Daniele Timonem Freistadiensem, coniecit eum in turrin, vbi alterum crus & dentes ex lapsu perfregit, iussit eum amoueri ex officio. Erat vir doctus & celebris in Silesia, sed venerat in odium apud Capitaneum, quod putaretur intelligere artes ipsius non bonas, easq; significasse Regi, cum notus esset aulæ.

Glogouia accipit beneficium à Rege Mathia.

Ciuitas à Rege impetrauit immunitatem in decennium, & mandatum est Capitaneo, vt omnia in priorem locum restitueret, & bona ademta ciuitati redderet. Receptus est in gratiam à Rege, cum culpam deprecatus esset, Ernestus Tschamerus, qui fuit intimus Iohanni, & ciuitatibus non carus. Hyeme eiusdem anni misit Rex Glogouiam Legatum, cui mandata dederat, vt cognosceret, ecquid abuteretur sua potestate capitaneus ducatus.

Timo Freistadiensis publice eum de iniusta violentia accusauit, res tamen, cum Capitaneus argenteis lanceis pugnaret, fuit suppressa. Etiam in hoc Ducatu propositum est mandatum Regium, quod iubebat ostendere literas de censibus Ecclesiasticis: quia Rex iudicabat vsuris exhauriri suas regiones, & ipse pecuniam ad futurum bellum colligebat.

Matthias ornauit Glogouiam.

Ineunte anno 1490. nobilitas & ciuitates concordēs miserunt legationem ad Regem, quæ peteret remissionem censuum sacrorum in aliquot annos, donec Ducatus posset se colligere, impetrarunt immunitatem in triennium. Inprimis autem Rex benigne complexus est ciuitatem Glogouensem propter fidem, eamq; singulari munere ornauit, vt vteretur insigni ipsius Regis, coruo gestante annulum, & cera rubea. Multum quidem commodasset vrbi huic, quæ egregie erga ipsum in fide fuit constans, Mathias, si diutius vixisset: Extinctus vero fuit Apoplexia quinto Aprilis. Nono Maij, qui fuit dies Dominicus, quem Ecclesia nominat Cantate, solennes exequiæ ipsi Glogouiae peractæ sunt in templo vrbis primario. Regnauit post eum Vladislaus.

Iohannes Coruinus amittit ducatum Glogouensem.

Graues fuerunt lites ordinibus in ducatu cum sacerdotibus, qui spreto edicto Regio postulabant suos census. Urbanus Nimicius Capitaneus, qui fuit receptator prædonum, & collocauerat Sprottam ministros, qui exercebant latrocinia, remotus est ab officio mense Septembri. Iohannes enim Coruinus profligatus à copijs Vladislai, & illi tandem reconciliatus, cessit Regi de possessione Ducatus.

Pridie Calendas Octobris ordines absoluti sunt à iuramento præstito Coruino: eodem die iuratum est Glogouiae in verba Vladislai, qui instituit Capitaneum Ducatus Christophorum Talcebergium.

Menſe

Mense Nouembri nobilitas & ciuitates missa legatione impetrarunt à Vladislao confirmationem immunitatis triennalis contra sacerdotes. Conradus Olfnicensis & Henricus Monsterbergensis amissas suas vrbes recuperarunt. Elapsus etiam est fuga ex Silesia Georgius Stenius, & ditio Stinauiensis reddita est duabus sororibus, Abbatissæ Trebnicensi & Catharinæ Saganensi. Talcebergio mense Decembri, ita mandante Casimiro Teschinensi, præfide prouinciæ nomine Regis, successit Glogouiæ nouus capitaneus.

Georgius Stenius eijcitur ex Silesia.

Sub initium statim regni Vladislai omnis Silesia fuit infesta latrocinijs, prædabantur tunc latrones magni nominis, Sueuus, Maxius, Corbusius, quos valde segniter reprimebant præfecti Regij. Anno proximo post Ducatus Glogouiensis rursus mutauit Dominum. Facta fuerat pax inter Vladislaum Regem & Iohannem Albertum Principem, fratrem Regis, huic Rex donauit in Silesia Ducatus, Glogouiensem & Tropauensem, cum Casimirus pater adhuc esset superstes.

Venit Glogouiam Casimirus Teschinensis Silesiæ præfides Dominica proxima post Christianum Pascha, ordines Ducatus exemit ab obedientia Vladislai, & iussit eos iurare Alberto Polono. Deliberatum fuit aliquandiu ab ordinibus, vtrum hoc expediret.

Iohannes Albertus efficitur dominus ducatus Glogouiensis.

Verum cum Regij exposuissent, non propterea Ducatum auelli à regno Bohemiæ, sed manere eos ciues eiusdem Regni, sicut prius, omnes sunt assensi. Capitaneus renunciatus est Iohannes Polacus Ceruicouius vir militaris, sed sæuus & iniustus.

TYRANNIS EDITA IN CIVITATE

tem Glogouiensem & reliquas à Polaco capitaneo ducatus.

A Pud Iohannem Principem fuerat flabellum & administer ad varia scelera quidam relatus inter nobilitatem, vt arbitror, Buscus, quem nominabant patrem Principis, is post profligatum suum Principem fuerat aliquandiu hinc inde vagatus: Hoc vero anno comprehenderunt eum Freistadienses: venerunt Freistadium, vocati eò, legati Glogouiensium die Dominicæ Ascensionis, tota nocte sequenti Buscum in equuleo suspensum excruciarunt, qui non solum historiam vitæ & scelerum suorum recitabat, sed etiam nominabat, quos habuisset socios & adiutores, quod deinde multos offendit.

Buscus minister Iohannis Glogouiensis afficitur supplicio.

Necaue.

Glogouienſis
ducatus ordi-
nes diſtrahun-
tur.

Necauerat Balthaſarem Principis fratrem, vxorem eius Saga-
no eiecerat, Theophilum Bergmannum Sprottæ interfecerat, cla-
ues Glogouia abſtulerat, & Senatores in turri fame ſuſtulerat: ob
hæc ſcelera poſtridie ipſi in foro ceruices abſciſſæ ſunt. Nobilitas
accenſa à quibuſdam, quorum famam attigerat Buſcus, ob hanc cau-
ſam fuit irata ciuitatibus, & ſecutæ ſunt inde inimicitia non leues,
ita vt vix deinceps, vera potuerit coaleſcere beneuolentia inter ip-
ſos, cum magno malo publico.

Nam, vt leniſſime dicam, in diſſidijs ordinum coniunctorum
ſub eodem imperio, omnino illud Thucydideum verum eſt:

Εν τῷ Διαλλάσσει τῆς γνώμης, καὶ αἱ Διαφοραὶ τῶν ἔργων καὶ δύνανται:

Vbi ſententiæ ſociorum diſcordes ſunt, etiam contrariæ ſuſcipiun-
tur actiones.

Accendebat vero vltro odia iſta Polacus, qui propter memo-
riam Mathiæ Regis & bellorum Polonicorum, ciuitates, quæ Re-
gi fuerant fideles, oderat, conabatur ipſorum libertatem abolere, ras-
pere bona publica, & ipſas ciuitates redigere in ſeruitutem Scytia-
cam. Auellebat igitur nobilitatem à ciuitatibus, & augebat diſſen-
ſiones vbi poterat. In ipſo Senatu ſpargebat ſemina diſſidiorum,
& cum tribuni opificum cœpiſſent diſſentire à conſule vrbis Mel-
chiore Dreiffimargio, ipſe odia illa amplificauit, ciuitatem ad Re-
gem criminatus eſt, & tandem in eam crudeliter ſæuit.

Iohannes Va-
radienſis Mo-
nachus uenit
Glogouiam.

Anno 1492. venit Glogouiam Iohannes quondam Episco-
pus Varadienſis & Olomucenſis, quem euexerant ſtudia Poëtices
& Philoſophiæ ad tantum ſtigium, vt Mathiam Regem totum
poſſideret, Eo vero mortuo noua ipſum inceſſit religio, & ingreſſus
eſt ordinem monachorum Bernhardinorum. Templum igitur re-
cens ſui ſodalitij in horto Principis in ſuburbio orientali hoc anno
Glogouia ex ritu Pontificio conſecrauit.

Iohannes Po-
lacus euertit
Glogouiam.

Poloniae Rex renunciatus eſt Iohannes Albertus Glogouien-
ſis: fuit apud ſuum Principem Polacus, redijt ſub exitum anni, & à
miſeris ciuitatibus nouum vectigal cereuiſiæ extorſit, in ſingulos
enim medimnos tritici impoſuit ſingulos groſſos Vratiſlauienſes.
Sub initium quadrageſimæ anni 1493. vbi ſolent creari noui ma-
giſtratus vrbani, Polacus contra leges ciuitatis totum ſenatum
Glogouia mutauit, & priores omnes loco mouit, iubente illo idem
factum eſt in magiſtratu inferiori. Legit autem illos, quos ſciebat
non aduerſaturos eſſe ſuis conſilijs.

Martinus Ar-
noldus Glogo-
uia capitur.

Glogouia ex-
citatur motus
populi contra
capitaneum.

Geſſerat conſulatum ſuperioribus annis Martinus Arnoldus,
is acriter iura ciuitatis contra præfectum defenderat: eum igitur vt
plecteret ex inſidijs comprehendit in ſuburbio 9. Martij, qui erat
dies Sabbati antecedens Dominicam Lætare, & cum eo Nicolaum
Lincium, vtrumq; coniecit in turrim arcis: poſtridie, vbi violentia
iſta multitudini vrbanae innotuit, ſonitu campanarum populus ad
arma vocatus eſt.

Conſtit.

Constiterunt armati ante curiam, & reposcebant captiuos, responsum est à senatu, ductos esse illos in arcem, missi etiam, qui nomine populi illos expeterent. Respondit praefectus, ex mandato Regis se ista fecisse, expectarent igitur eius rescriptum: promisit tamen, se illos non necaturum. Motus populi irati non potuerunt sedari ante vesperam. Ablegati sunt ad Regem Albertum, qui tunc erat Posnaniae, nomine senatus & ciuitatis Legati sedecim, sed nihil impetrarunt: quia animum Regis nimis creduli plane exulcerauerat Polacus: denuo urgente plebe profecti sunt in aulam post Pascha nullo etiam cum successu.

Sacerdotes aegre ferebant immunitatibus ordinum diminutos esse suos census, ideo apud Regem continuo vrgebant, vt restitueretur in integrum, & videbatur Rex morem esse gesturus Episcopo Vratislauenſi, qui 20. Aprilis, ita petente Rege, venit Glogouiam, sed Rex ad diem constitutum suos non misit: Polaco tamen, qui adueniente Episcopo vrbe excesserat, profecturus Posnaniam, nunciauit, vt ex itinere domum rediret, & obseruaret Episcopum.

Sub ferias Dominicae Ascensionis senatus obtemperans praefecto, qui omnia poterat in aula, captiuos statuit ciues decem, qui putabantur fuisse autores motus urbani. Accidit hoc praeter multorum expectationem, quia sperabant senatum potius laboraturum, vt caeteri dimitterentur.

Die Apostolorum Petri & Pauli accesserunt Glogouiam Legati Regis & Episcopi Vratislauenſis. Regis fuerunt Ambrosius Pampouius, qui multos magistratus in Polonia gerebat, Raphaël Liscinius magister aulae Regiae, Iohannes Lubrantius D. & Iohannes Sapientius.

Glogouienſium ciuitatum actiones coram Legatis Regijs.

Primis diebus disputatum est de censibus sacris, & tandem assentientibus Legatis Episcopi & Sacerdotibus facta talis transactio, vt per quinquennium aliquid remitterent sacerdotes, deinde rursus vterentur suo iure. Quinto Iulij coeperunt disputationes inter nobilitatem & ciuitates: Polacus adiunxit sibi nobilitatem, conquestus est de ciuitatibus, quod non essent audientes dicto, & varia comminiscebatur, sicut solent homines vafri & sanguinarii. Producti sunt captiui in conspectum legatorum, qui deserti fuerunt à popularibus, quos deterruerat Polacus, & cum non multa essent locuti, in carcerem reducti sunt.

Octauo Iulij vocatus est solus Arnoldus, quem accusabat praefectus & nobilitas, exorata ad iniquam causam. Omnis multitudo eum prius impleuerat bona spe, ageret viriliter, tueretur causam communem ciuitatis contra iniquum Polacum, sese ipsi futuros praesidio; sed tunc, cum senatus metu resiliret, ab omnibus fuit desertus. Ipse tamen constanter proposuit, non sibi conscium esse

vllius seditionis: sed cum videret malitiose interuerti iura & libertatem vrbis, se de ea vi iniusta coram præfecto esse locutum, & disceptationem tamen magistratui superiori reliquisse. Interea autem causa non cognita se esse detrusum in tetrum carcerem: quod vero populus armatus ipsum reposceret, hoc se non debere præstare: & cum iure naturæ æquum esset, Vim vi repellere, nullam esse tamen vim factam Polaco.

Melchior
Dreissimargius
absolutus.

Legati, qui erant æquiores Polaco, mandarunt vt reduceretur in turrim, donec Rex renunciaret quid fieri vellet. Decimo Iulij Polacus cum nobilitate accusauit Freistadienses, quod cuderent monetam sine concessione præfecti, & quod interfecissent nobilem Buscum ministrum Principis Iohannis, virum omnium pene, quos tunc sol videbat, sceleratissimum. Ciuitas proposuit ius suum tam de moneta, quam de plectendis reis, & prouocauit ad cognitionem Regis, neq; aliud tunc fuit decretum. Postridie à Legatis absolutus est Melchior Dreissimargius, & conscripta monumenta de innocentia ipsius: atq; his rebus perfectis Legati ad Regem reuersi sunt.

Post abitum illorum Polacus Lincium & præterea alium ex carcere ciuitatis emisit. Instituta fuit alia legatio à Senatu ita volente populo ad Regem: sed aures eius surdæ fuerunt, quas calumnijs iniustis occupauerat Polacus. Is tandem mense Octobri cœpit exequi, quod diu fuerat meditatus, protulit mandatum Regium, quod iubebat parere immani Polaco, neq; repugnare audebat senatus. Nono Octobris in foro capite truncatus est Nicolaus Agricola ciuis, pronunciata fuit causa, quod ipse signo dato ex campana plebem ad arma concitasset.

Polacus Capitaneus sicut
in ciues Glogouien-
ses.

Die Galli Abbatis Polacus accersiuît senatum prima cum luce, illisq; terribili mandato præcepit nomine sui regis, vt eo die omnes captiuos publice interficerent: edito hoc fulmine, ipse se proripuit ex vrbe Polceuticum, ne posset res impediri. Sparsa hac fama tota ciuitas luctu fuit impleta: erat planctus & fremitus passim miserabilis: Senatus obtemperaturus tyranno, iussit vt captiui vescerentur sacra ccena, & se ad necem pararent.

Erat tunc in vrbe Ernestus Tschamerus consiliarius olim primarius Principis Iohannis, & ideo infestus ciuitati, tunc verò conscius omnium consiliorum præfecti: ad eum tanquam ad cuspidem Hercules confugiunt cognati aliqui captiuorum, & orant per misericordiam Dei, flecti se patiatur, & iuuet miseros viros. Ille primum tergiuersatus est, tamen quod haberet causas sui consilij, & magis ab extrema sæuicia abhorreret quam Polacus, passus est se exorari, iuit in curiam, rogauit senatum ne istos necarent. Respondum est, senatum non posse negligere mandatum Capitanei, alioqui ipsis parata esse grauissima pericula. Ernestus vero inquit,
Quiescite,

Quiescite, ego placabo præfectum, & rem omnem in me recipio: Sic illis seruata est vita.

Rediit Capitaneus sub vesperam, & euestigio sciscitatus est, an fusus esset sanguis, & cum audisset viuere adhuc captiuos, furere cœpit, & exitium toti senatui minabatur. Interea accedit Ernestus, Age inquit Domine, colligas te, neq; tam immanem in modum sæuias: prolocutus est præterea alia quædam, quibus bilem Polaci mitigabat, & vitam infontibus seruauit excepto Arnoldo.

Postridie senatus Duce Ernesto Capitaneum adiit, interposuit preces pro captiuis. Assensus fuit capitaneus, sed hac conditione, vt suum prius expleret animum, & ciuitas ipsi supplex fieret. Post meridiem vocatus est in curiam omnis magistratus vrbanus, & omnes ciues, ibiq; propositum est, publice agendam esse poenitentiam & capitaneo supplicandum.

Accersiti sunt in curiam captiui, iussi sunt exuere calceos, nudare capita, tegere corpus solo panno laneo, imitati sunt hoc omnes ciues, & ordine processerunt ad arcem. Stabat in ponte arcis Polacus cum ministris & Ernesto Tschamero, tunc etiam senatores capita & pedes nudarunt, atque supplices ad pontem accesserunt. Captiui sex prostrauerunt se expansis brachijs in terram ad pedes Capitanei.

Polacus, vt videretur humanus, iussit senatores tegere capita, quod ipsi non deliquissent: deinde Ernestus omnium istorum consiliorum architectus concionem Scythicam habuit ad populum: commemorauit iustam iram Regis in ciues propter contumaciam erga capitaneum. Deinde pronunciauit abolendam esse memoriam omnium euentuum præteritorum, sancendam vero *amnistiam*, donari captiuis vitam, restitui omnibus priorem tranquillitatem, modo deinceps essent in officio: captiuos tandem iussit exurgere: Vnum vero ciuem Petrum Glogouiensem mandauit Polacus, vt arctè vincirent, illum enim esse venia indignum.

Hoc spectaculo Turcico cum satis oblectatus esset Polacus, discessum est. Ciuitas comitata est captiuos in templum vrbs primarium, & ad Diuum Iohannem in cœmeterium, ibiq; Deo sunt actæ gratiæ, & Diuo Nicolao liberatori: tandem in curia vrba captiui constituerunt fideiussores, quod futuri essent in potestate magistratus, & acturi secundum leges. Ultimo Octobris, cum exoratus esset Polacus barbaricum caput, etiam Petrus Glogouiensis publice egit poenitentiam, sed acerbiozem.

Magistratus & vniuersa ciuitas eum est comitata ad arcem, ipse autem genibus insidens ex carcere in curiam, ex curia ad arcem per cænum repere coactus fuit, in ponte nudauit corpus, & supplicem se prostrauit ad Capitaneum, qui tandem illi donauit vitam. Primis diebus huius mensis Polacus Arnoldum, cuius cruorem

omnino statuerat haurire, coniecerat in fundum turris, septimo Nouembris collocatus est in domunculam turris superiorem: interea nemo ad ipsum admittebatur: Ipse paratus erat in omnem euentum, condiderat testamentum, & expectabat exitum.

Martinus Arnoldus Glogowienſis necatur.

Postridie Polacus vetuit aperire portas vrbis: circa auroram venit in carcerem minister capitalium suppliciorum, dormiebat vero Arnoldus in suo strato, iussus est surgere: Ipse cum non suspicaretur sine legitimo iudicio clandestina & tyrannica nece se interfecit, dixit, quis tu es? Agnosces, inquit ille, & manus capitui vinxit, eumq; per posticum arcis eduxit in aream, vbi ante aliquot annos steterat cœnobium Bernhardinorum, & iussit ipsum flectere genua. Quid facies inquit, Arnoldus: confusus iam metu vltimi & iniusti supplicij? Experieris dixit alter, & simul vno ictu bouo viro ceruices abscidit, vestimenta detraxit & cadauere relicto abiit, quod post aliquot horas ministri ciuitatis pheretro impositum ad turam in cœmeterium suburbanum gestarunt: tunc apertæ sepulchra sunt portæ ciuitatis, sonitu campanarum conuocatus est populus, & vsitata decantata sunt nenia.

Tanta verò fuit ciuitatis consternatio, & tam mœstum silentium in vrbe, vt nemo tam violentam rabiem Polaci detestari videretur, & cum distracti essent animi factionibus, atq; pleriq; essent mali, nullus alteri poterat fidere, neq; satis tuto ingemiscere de perturbatione publici status & calamitate honorum. Nos vero, vbi legendo in hæc tam horribilia spectacula, quæ maiores nostri sustinuerunt, deducimur, cogitemus de communibus miseris generis humani, & flectamur ad pietatem & modestiam in omni vita.

Non commeruerant tantam suppliciorum atrocitatem, eamq; noui exempli, delicta ciuitatis in capitaneum, etsi liberius quædam contra tyrannidem ipsius erant dicta, sed oderat tota aula Polonica acerbe has ciuitates ob fidem & constantiam erga Mathiam, cui Polonia fuit infestissima, & cupiebat grassari hic Scythico more, sicut alibi inter mancipia sua assueuerat Polacus: deinde accedebant faces, aliqui ex nobilitate, qui coniuncti fuerant cum Iohanne, & à Mathia, annitentibus ciuitatibus, ob perfidiam erga Regem suum, eiectioni fuerant in exilium.

Inde igitur hoc incendium excitatum est, & structæ insidiæ vitæ & saluti omnium ciuium: benignitate tamen Dei fuerunt mitigatæ ærumnæ innocentibus hominibus, & imperium tyrannicum non fuit diuturnum. Nam & ipsi Regi, qui sibi & suis nimium indulgebat, in flore ætatis Deus vitam præcidit, & Polacus cito ex suo fastigio deturbatus & eiectus est.

Interea tamen, cum omnino verum sit illud Prophetæ: Vt si nam auscultasses mandatis meis, quod si fecisses, pax velut flumen rigasset terram vestram, proculdubio aliqua enormia peccata populi

puli ista tam tragica mala bellorum, incendiorum & tyrannidis attraxerunt. Et cum apud maiores nostros fuerit alioqui disciplina honestior & seuerior : omnino credibile est, præcipue propter idolatriam eos tam graues poenas luisse.

Oppressa erat lux veræ doctrinæ idolomania intolerabili, vera vox ministerij pene tota conticuerat, proponebantur publice ea idolorum & mendaciorum portenta, vt nunc etiam saniores ex aduersarijs Ecclesiæ eorum suppudeat, populus cæcus inuoluebatur superstitionum horribilium caligine, prouoluebant se homines ad statuas, easq; adorabant, sicut negari nō potest, more plane ethnico.

Idolatria attrahit poenas publicas.

Ita creuerat & quotidie amplificabatur cultus Dei Maozim, vt illæ theatricæ circumgestationes nihil differrent ab Ethnicis & Persicis pompis : paulatim in singulos annos etiam magna cura, magnisq; sumptibus excogitabantur noua Numina, noui cultus diuæ Annæ, Hedwigis Silesiæ & alia. Vt non commemorem, quam vere inuerecundæ factæ fuerint salutationes aut potius deformationes beatæ Virginis in his & similibus compellationibus : Fuga mortem, Confer sortem in cœli patria. Solue vincla reis : Monstra te esse matrem : Cogitent modo piæ mentes has similesq; cantilenas, quæ passim in templis cum magno applausu & studio repetebantur, Hedwigis sancta, inclyta, nos serues à ruina, nosq; frui facias gratia diuina : Item de S. Catharina : Ab æstu mundi transfer nos ad amœna Paradysi : Item, Sancta Dorothea cor mundum in nobis crea : cum tamen, vt nihil dicam de idolatrica adoratione, ferme constet narrationem hanc vtramq; de Catharina & Dorothea esse Apologos, scriptos ad imitationem Græcorum Poëtarum ab Apollinari. Hæc cum nunc etiam sonent Pontificij, saltem cogitare debebant, quam incaute iactitent, se defendere consensum Ecclesiæ Catholicæ, cui profecto ista fuerunt ignotissima.

Quia vero ærumnosi nostri parentes tam grauib; calamitatibus propter idolorum cultum oppressi fuerunt, nos maiori cura puritatem doctrinæ amemus, tueamur, & seriam vitæ emendationem instituamus. Non enim dubium est, nunc etiam tyrannidem Turcicam vindicem esse idolomaniæ & aliorum peccatorum orbis Christiani. Polacus etiam postea non cessauit incommodare vrbibus, subinde aluit & auxit odia inter nobilitatem & ciuitates, quas vltimo iugo seruitutis premi cupiebat. Vulnera quidem illa ne nunc quidem coaluerunt, neq; postea firma fuit coniunctio ordinum in hoc ducatu, quod ipsum coniunctum semper fuit cum magna pernicie.

Litigatum est sequenti anno, cum senatui præsideret Melchior Dreissmargius, cum sacerdotibus, qui in illa calamitate vrbis etiam aliquid emungere conabantur, & graues sunt facti sumtus, nec tamen superbæ & segnes illæ aulæ finiebant lites : paulò

pōst castigata est insolentia Polonorum, cum Rex anno 1496. maximum exercitum in Valachia amisisset. Cœpit eo anno grassari in Silesia pestis sæuissima, eaq̃ biennio post in hoc Ducatu, præsertim Freistadij inualuit & magnam turbam hominum interemit.

Iohannis Saganensis exi-
tus.

Vladislaus Rex iam dudum ex pacto reposcebat à fratre ducatum Glogouiensem: fuit ipsi is redditus anno 1498. & ita sceleratus Polacus amotus fuit à gubernatione. Ducatus traditus est Sigismundo fratri Regis, qui tamen primum post mortem Alberti fratris Glogouiam commigrauit. Viuebat quidem adhuc Iohannes Saganensis exul, sed nullam apud fratres Polonos potuit impetrare gratiam, etsi putabatur ab ipsis fuisse incitatus contra Mathiam. Posteaquam re perditâ Glocium euaserat, diu ibi æger decubuit, & per Legatos se suaq̃ Mathiæ Regi permisit.

Eo mortuo plenus bonæ spei volauit ad Vladislaum, nec dubitabat, se breui futurum diuitem: sed Regem opinione sua inuenit duriorē, & animaduertit, non restinctam esse apud eum memoriam veteris odij. Fuit etiam Vratislaviæ eodem anno in conuentu ordinum Silesiæ, & proponebat noua consilia, sed iussus fuit egredi ex vrbe. Iratus Vladislao, contulit se ad fratrem Iohannem Albertum, fuit illi socius in bello Hungarico contra fratrem Regem, sed quia illius belli fuit exitus infoelix, Iohannes hunc nullo beneficio sibi deuinxit. Regem vero grauissime offendit. Mansit Cracouiæ, donec Iohannes Albertus est renunciatus Poloniæ Rex, deinde venit eodem anno sub hyemem in ducatum Glogouiensem, vagatus est præcipue in territorio Crosnensi, & nobiles passim eum pascebant.

Anno sequenti iuit Dresdam ad Principes Saxoniae, vt pararet sibi intercessores ad Regem, illi dato munere eum dimiserunt. Fuit deinde Cuthusij per aliquot dies, & rursus properauit ad Regem Petricouiam. Eundem paulò post adijt Posnaniæ, multa postulauit, & nihil impetrauit, cum non desineret instare apud Regem, donati sunt ipsi aurei sexaginta, & iussus est abire, nec amplius ingredi in prouincias Regis: edicto etiam Regis prohibitum est, ne quis in ducatu Glogouiensi eum hospitio exciperet. Venit etiam Posnaniam coniunx ipsius, sed Rex noluit eam videre.

Inops igitur consilij diuertit ad Marchionem, à quo impetrauit hospitium Francofurti. Ciuitas eum inuita suscepit ob memoriam cladum superiorum annorum, tamen mandato Principis obtemperarunt. Habitauit ibi in domo conductâ humilis & egens, vt esset exemplum illius vetustæ imprecationis:

Ἀφρήτωρ, ὁ ἡμῖς ἀνέστη ἐστὶν ἐκείνῳ,
ὃς πολέμῳ ἔργῳ ἐπιδημῖς ὀκρυόεντῳ.

*Exulet hic longe vrbe sua Laribusq̃ domoq̃,
Qui cupit in sese ciues dira arma parare.*

Recus

Recuperauit quidem ditionem Stinauiensem coniunx, sed cautum erat, ne marito ibi vllum esse ius. Serò igitur in illa sua egestate & solitudine cepit deplorare scelera sua, & anno lubilæo iuit Romam, vt à Pontifice expiaretur. Dicitur tamen & ibi more suo scurriliter lusisse. Cum ipsi sacerdos *Strupus* indixisset, nunciauit illi postridie, excidisse sibi in confessione, quod Senatum Glogoniensem fame necasset, annumeraret tamen hoc cæteris peccatis, nec poenam augeret.

Relatum est etiam ipsi, Pontificem, qui audiuiisset in vrbe esse Principem germanum, ipsum admissurum ad oscula sanctorum pedum, Princeps Pontifici renunciauit, se properare domum, nec appetere linctus istos. Reuersus in Silesiam à generis Monstherbergenfibus Principibus impetrauit ad tempora vitæ suæ possessionem ditionis Volauiensis, quam vna cum Ducatu Olsnicensi pater Henricus permutatione à Rege fuerat consecutus. In illam igitur urbem suam collocauit domicilium, ipse suum cor edens, hominum vestigia vitans, vt olim dictum est.

Instituit vero, ne nihil ageret, alchymicen, & loco ciuitatum, quas decoxerat, nouum aurum coquebat numero non magno. Ibi igitur vitā suam clausit in miseria, cuius ipse sibi fuerat faber. Adeo dicitur indoluisse de suis peccatis, vt post mortem sparsus sit rumor, dignum eum esse, qui pro exemplo peccatoribus statueretur, & in numerum sanctorum referretur. Fuit in eo animus magnus & plane impauidus: sed ingenium agreste & nimis crudele: in sermone fuit facetus vsq; ad scurrilitatem.

Narrabant maiores nostri, sacerdotes, nescio ex qua causa, emisisse fulmen suum Ecclesiasticum in totam urbem, ita vt ceremoniæ & cantus in omnibus templis conticerent: Princeps, qui putabat eos non habere causam, cur hoc facerent, rogauit sacerdotes collegij, quoniam aulam suam, tanquam hominis damnati, fugerent, saltem in pontem fluminis venirent ad colloquium. Cupere enim se reconciliationem: paruerunt senatores collegij, venerunt in locum dictum, vbi etiam præsto erat Princeps cum aulico suo comitatu frequenti: interea vero dum in medio ponte consistunt sacerdotes, piscatores ex mandato Principis trabes & assers pontis à tergo demoliuntur: re perfecta inclamat eos Princeps: Agite, inquit, patres circumspicite vtrum velitis cantare, an vero saltare: Illi, cum vndiq; vndas, vim irati Principis, & præsentem mortem cernerent, territi clamarunt: Domine cantabimus. Redite igitur, inquit, domum, & vestro officio fungamini, aut omnes mala morte peribitis.

Non recitabo plura, sed potius communibus votis precemur Deum, vt nostræ patriæ præficiat magistratus, qui sint organa salutaria Ecclesiæ & Reipublicæ, non verò vasa iræ & pestes patriæ.

Hh iij

Vtilis

Vtilis Princeps huic Ducatui fuit Sigismundus, qui migravit Glogouiam anno 1502. Ipse etiam in illa mediocritate suauiter vixit, & postea, cum in regno experiretur ærumnas & fortunam aduersam, sæpe dicitur huc respexisse, & Glogouiam, quam suam urbem appellabat, desiderasse.

Sigismundus
Poloniae Rex
dilexit Glogouiam.

Sustulit latrocinia in Silesia, quæ superioribus annis, conuiuentibus & interdum iuuantibus præfectis, præter omnem modum creuerant, adeo ut honesti homines vix tuto vrbe egredi possent. Hominibus enim profligatis coniungebant se multi ex nobilitate, quæ in illa annonæ vilitate, rei agrariæ & œconomiae negligentia, facile decoquebat, & ad inopiam redigebatur: illi spoliabant mercatores, & ex rapto vivebant. Sigismundus vero vigilantia sua & pœnarum atrocitate itinera repurgauit, cum multos hinc inde, nulla habita generis ratione, meritis supplicijs afficeret.

Francisci Fabri
carmen
de Sigismundi
Regis uigilantia.

Celebrauit hoc Sigismundi beneficium versibus amœnis & vere heroicis vir & Poëta optimus Franciscus Faber, quos propter memoriam ascribo:

*Quodq; omnis posthac pacatior ora quieuit,
Tutus & in quauis mercator valle diurnum
Carpit iter, tibi præstantissime Iagellonum
Iure tuo, meritisq; tuis Sismunde fatemur
Deberi, te magna sequi non Herculis acta
Inuictæ puduit nostris grassantia terris
Monstra domare animo, fontum nec sanguinis ortus,
Aut equitum splendor mouit, nec honestior ensis
Diuisit pœnam, sed equis pependit eadem
Cannabe cum domino, cupidam & crocantibus escam
Effractæq; olim afflictis solatia cistæ
Præbuit, hic primum nostri videre trementes
Et quauis magnos furca pallefcere fures.*

In hoc Ducatu etiam Sigismundus constituit iudicium publicum ex nobilitate, & in illo tanquam supremo ditionis tribunali lites dirimi, & pacem custodiri voluit. Laborabat ut urbem, superiorum Principum culpa deformatam, exornaret legibus & structura: & valde fuit munificus erga omnes ordines, ita ut aula ipsius bonam partem ciuitatis pasceret: sed nimis cito hinc auocatus est, postquam frater Rex Alexander decessit anno 1506.

Ducatus rediit in potestatem Regis, quem deinceps gubernauit per præfectos: Sed statim is discerptus est: Bartholemæo enim Monsterbergensi attributum est pro pecuniæ summa non magna Freistadium, sedes veterum Principum, quibus ipse fuit dissimili-

mus:

mus: pollebat quidem aliqua aulica dexteritate, sed erat iniustus, & rapina medebatur suæ inopiæ. Trahebat in suo comitatu nobiles prædones, Christophorum Nigrum & alios. Indixit deinde bellum Vratislauenſibus, & multos paſſim excitauit tumultus, donec tandem Danubiꝝ vndis abſorptus eſt.

Anno 1511. cœperunt lites de emporio Vratislauenſi, ibi multi ex Polonis Glogouiam merces aduexerunt, & niſi diſſenſio illa mature fuiſſet ſopita, magna eſſet facta mercaturæ mutatio.

Annus 1517. quo factum eſt initium repurgationis doctrinæ ſacræ, fuit fatalis Glogouiæ. Nam 26. Septembris, qui erat dies Sabbati, ſub horam noctis quartam, cum miniſter ebrius incaute tractaſſet lumen, in area fori occidentali incendium excitatum eſt, quod ſubito inualeſcentibus ventis, & hominibus improuiſo malo conſternatis, celerrime in omnes partes peruagatum eſt, & confla-
grauit vrbs pene vniuerſa.

*Glogouia tota
conflagrat.*

Extincti ſunt etiam flamma & fumo homines ferme 80. inter quos fuerunt familiæ in vrbe celebres, quæ pernicioſo conſilio abdididerant ſe in cellas ſubterraneas, vbi fumo & halituum multitudine ſunt ſuffocati. Manſit incolume templum vrbiſ primarium. Schola & vicinæ ædiculæ paucæ, & monaſterium ſodalium Dominici. Audiuiſus vero ſcholasticum quendam ea nocte ebrium in ſua camera ſcholæ obdormiſſe, itaq; ſopitum fuiſſe ex crapula, vt tumultum concidentis & pereuntis vrbiſ non exaudiuerit, ſed in multam lucem vix euigilauerit. Fuit iſta nox, quæ antecedebat diem, qui conſecratus eſt à Pontificiſ apotheoſi Stanislai Epiſcopi Polonici, vbi noſtra gens ſolita eſt in templis ſonare talia vota valde contumelioſa in Deum: Plebem tuam Stanislai paſtor bone foue benediſtione, gubernâ protectione, ſana, ſalua interceſſione.

Docent vero hiſtoriæ, articulos fatalium pœnarum ſæpe congruere ad circumſtantias peccatorum. Sacerdotes medicantes, vt eſt in prouerbio, malum malo, fruſtra panem conſecratum, flammam ſedaturi, circumgeſtarunt. Annus notatus eſt illo hymni ſacri verſu: Tibi Cherubin & Seraphin inceſſabili voce proclamant: Characteres enim Arithmetici numerum annorum implent. Congruit vere hoc vaticinium ad vocem Lutheri, quæ illo anno, Deo ſic volente, cœpit tonare, & æternum ſuum hymnum ordiri.

Extincto Bartholemæo Monſterbergenſe arcem Freſtadienſem cū ſuis agris adeptus eſt vir nobilis & magnæ autoritatis apud Reges fratres Iohannes Rechenbergus, qui magna cum laude virtutis & indiſtriæ ordines in Hungaria, Moſcouia & Pruſſia duxerat: Fuit æquus ciuitati eamq; dilexit, ipſe etiam carus omnibus ibi conſenuit, & anno vigefimo primo, poſtquam eo migrauerat, Pragæ deceſſit, & Freſtadiꝝ cum luctu publico in monumentum, quod viuens ſibi extruxerat, conditus eſt anno 1537. Ducatum nomine Regis gubernauit Iacobus à Salza legum Doſtor, qui in-
terfuit

*Iohannes Re-
chenbergius
adipiſcitur
Freſtadium.*

terfuit electioni Caroli Quinti nomine sui Regis Ludouici: Vbi ita enituit eloquentia & sapientia viri, vt deinde electus sit in Episcopum Vratislauiensem.

Fama de emendatione religionis populariter increbuit in his vrbibus sub annum 1519. postquam Lutherus ex conuentu Augustano superioris anni reuersus, Eccium publice Lipsiæ retulisset, & cum paulò ante integra periodus annorum ab accepta religione Christi in Silesia esset expleta. Obuijs vlnis vero multi pii homines, implicati laqueis inextricabilibus Pontificiorum, lucem veritatis amplexi sunt, & auidissime excipiebantur libelli refutantes impiam doctrinam de poenitentia & indulgentijs.

*Freistadiensis
Ecclesie initium.*

Publice primum puriorem doctrinam doceri curarunt Freistadienses in hoc ducatu, nacti viros non indoctos: & omnium tunc erat feruens studium pietatis, quod nunc certe in multorum animis illanguit & refrixit. Turbati sunt multorum animi clamoribus Enthusiatarum, qui passim vagari coeperunt sub annum Christi 1524. & proxime sequentibus.

Extenuabant illi à Principio dignitatem & vsum Sacramentorum maledicebant literis & artibus, paulatim deinde assuerunt plures errores arreptos ex libris multorum fanaticorum hominum Serueti & aliorum. Prima tuba illorum motuum fuit Andreas Caroloistadius, qui odio & ambitione ardens à Luthero discessit. Captabat auram popularem & plausus indoctæ plebis, volebat deleri studia & artes, & quidem Vitebergæ scholam puerorum euerit absente Luthero.

Anabaptistarum & Enthusiatarum origo.

Academia vero vix magna cura & vigilantia Philippi Melanthonis & D. Hieronymi Schurffij, qui accerrime fanaticis hominibus aduersabantur, fuit conseruata. Ipse demum Caroloistadius, deserta sua vocatione, cum esset Theologiæ Doctor, migravit ad rusticos, & opera seruilia cum simulatione singularis humilitatis fecit, donec desperans de successu sui consilij in alia loco commigravit. Irrepserunt etiam Anabaptistæ, quorum primus autor fuit quidam fullo Nicolaus Storch, is fuit magister Monetarij, iactabat afflatus, colloquia cum Deo & Angelo Gabriele, passim vagabatur & spargebat suum virus, tandem mortuus est Monaci in nosocomio in magna miseria.

Latissime contagia illa in Silesia grassata sunt. Populus enim auide quærebat veritatem, magistratus vero, accensus à Sacerdotibus, doctores puriores eiciebat, interea clam se insinuabant isti errores, qui specie mirabilis sanctimonix & commertij cum Deo animos hominum terrebant & plane capiebant. Tantum effecit hac arte diabolus, vt ex tota Silesia, & ex hoc præcipuè ducatu, magna agmina plebis, præsertim rusticæ, venditis omnibus bonis currebant in Morauiam, vbi Anabaptistæ constituebant suas Respublicas turpes & impias.

Legi

Legi annales scriptos ab ipsis Anabaptistis in Moravia, recitantes adeo tetrum multorum furorum Catalogum, ut piam mentem expauescere oporteat, & deplorare, tantam & tam infinitam potentiam esse diaboli, ut animos hominum, plane possit excoecare, in ijs etiam vsum naturalis, & quæ ferme bestiis communis est, intellectus delere, eosque ad tam enormia flagitia & scelera abripere.

Initia fuerunt similia exordijs Tragœdiæ Monasteriensis. Confluebat multitudo imperitorum hominum ex multis Germaniæ partibus, cui Moravia propter quæstum dabat hospitium. Illos simulatione arcanorum colloquiorum cum Deo, representatione mirabilium, & sæpe stultorum gestuum, & prodigiosis verborum præstigijs plane mente mouebant illi fanatici impostores. Miseri illi & dementati coetus, scurriliter sæpe ludentibus suis doctoribus, iacebant prostrati in terra, & cum magno eiulatu preces suas ad Deum fundebant.

Crescente turba Anabaptistica, tandem venerunt duo Magistri homines Bauarici, Jacobus Hutterus, & quidam Gabriel Scheringensis pellio, qui maiores coetus collegerunt, eosque gubernarunt paulò maiori cum calliditate, ne propter imposturas nimis euident fierent dissipationes. Sed cito, ut malum seipsum destruit, orta sunt inter ipsos ambitiosos doctores dissidia. Ideo factæ fuerunt separationes, & ipsi Magistri diuersas sectas condiderunt.

Hutterus vir toruior, audax & seditiosus palam docebat, suam toruitatem, Stoicam *ἀνέξου*, & rigidam vitam esse iusticiam Evangelicam: abolebat ordinem politicum, magistratus, iudicia, sanciebat communionem rerum, quæ quidem miseræ plebeculæ satis fuit grauis, ipsi autem & socijs eius quæstiosa & utilis. Iste Hutterus, cum diu insanisset: tandem propter seditiosum scriptum ex fuga retractus est, & Oeniponte ultimo affectus supplicio.

Gabriel fuit vir paulò astutior & ciuiliior: inflectebat sua dogmata ad temporum conditionem: quando poterat imitabatur ritus Anabaptisticos, ubi imminebat periculum, ut labrax piscis post deuoratum hamum maxillas sibi lacerat, quærebat *ἰμάνδα*, addebat molliores interpretationes, iubebat suos dissimulare genus suæ professionis, & obsequi magistratui prohibenti propagationem impiorum dogmatum. Isti duo, præsertim vero Gabriel, habebant suos emissarios, qui in Silesia magnas cateruas hominum ex bonis suis & sedibus eliciebant, & in Morauiam, tanquam in terram promissionis traducebant.

Fuerunt in vno cœtu supra mille homines magna ex parte Silesij, qui collegerant supra septem millia aureorum ex facultatibus vili pretio venditis. Eam pecuniæ summam credebant Gabrieli & socijs

focijs eius : ipsi inclusi in easdem habitationes , interdum angustas & incommodas , misere victitabant : fatigabant corpora duro labore in agris & vineis dominorum Moraviæ , mercedem colligebant magistri , & de ea statuebant pro suo arbitrio : ex quibus multi scelerate vivebant , & subinde alter alterum ex communione excludebat : tamen populus fascinatus suis persuasionibus , non modo gravissimam servitutem patienter ferebat , sed etiam flagitia suorum doctorum dissimulabat.

Exstructæ illis fuerunt ædes in agro in loco solo , ubi sæpe latrunculis fuerunt prædæ impune. Nam cum docerentur , Euangelium damnare omnem vindictam , quando nuntiabatur venire aliquod agmen vagabundorum militum , qui insidiabantur pecuniæ aut armentis ipsorum , ipsi patefactis ianuis conveniebant in vno conclavi ad precationem , & expectabant percussores.

Gabriel demum ille iussus à magistratu Moravia excessit , & in limite Poloniæ vitam suam finijt , autorq; fuit suis auditoribus , ut manerent in suis possessionibus deinceps , & suas opiniones de religione clam fouerent. Grandis vero illa pecunia , quæ ex collatione & labore multorum tenuium hominum conflata fuit , fraudulenter dissipata , & populus egens & inops in patriam remissus est.

Glogouiæ quatuor ex istis erroneis Doctoribus fuerunt affecti supplicio , ex quibus vnus fuit Clemens , qui plurimos deceperat , & qui tamen paulò ante à Gabriele cum suo cœtu peculiari fuerat exclusus. Reliquiæ agminum Hutteri adhuc hodie sunt in Moravia superstites , quæ suam servant Rempubicam , & Gabrieliticos tanquam transfugas & apostatas damnant.

Sunt tamen ibidem & alij cœtus fanaticorum hominum separati ab istis , ex quibus aliqui se nominant Sabbatarios , quod more Iudaico septimum diem volunt esse festum , isti probant vsum armorum & legum forensium , & quasdam singulares opiniones defendunt. Immiscent vero se illis cateruis quidam erronei admodum blasphemæ , qui circumferunt & spargunt furores contumeliosos in diuinitatem Christi & Spiritus sancti , haustos ex fontibus Arrii , Mahometi & Serueti.

Arrianum uirum
renouatur.

Tales nunc veniunt applausores in Polonia , & præcipuè in Lithuania : arcent infantes à Baptismo : sanciunt communionem rerum : maledicunt Christo , & Spiritui sancto : & omnes festiuitates , ut Paschatos , Pentecostes , Natalis saluatoris , in quibus solent fieri congressus ad commemorationem beneficiorum Christi , abolent.

Inter istas confusiones opinionum & dogmatum etiam in Ducatu Glogouiensi multa bona ingenia abstracta sunt à studiis , cum

cum existimaretur professionem illam esse vitæ genus otiosum & inutile. Eximia tamen, gliscentibus illis motibus, fuit prudentia senatus Freistadiensis, qui intuebatur exemplum vrbs Vratisslaviæ: nunquam præbuit locum publicum docendi Enthusiastis, sed diligenter se ad sententiam & doctrinam Academiae Vitebergensis coniunxit, eam consulebat, audiebat, & inde Doctores petebat.

*Freistadiensis
Ecclesiæ fœ-
licitas.*

Et quamvis sæuicia magistratuum in hoc Ducatu, qui pios doctores passim ejiciebant, atq; etiam necabant, impediabantur, tamen ipsi, imitati exemplum p̃j Abdiæ, Prophetas suffurabantur, eosq; alebant sicut poterant. Deinde subleuabat eos æquitas & clementia Episcopi Iacobi, qui non patiebatur se accendi ad tyrannidem erga nascentes Ecclesias.

Fuit ad Episcopum illum ablegatus à senatu Georgius Pezelus senator egregiæ sapientiæ & virtutis, vt supplex peteret ab Episcopo, permitteret ciuitati Freistadiensi concionatores suos, qui modestè dicturi essent vera & necessaria populo, & acriter refutaturi Anabaptistas. Episcopus audita oratione commoda viri disertis: Ergo, dixit, ex templo vestro altaria & statuas eiecistis Freistadienses. Respondit Legatus: Equidem Princeps, consistunt illa suo in loco. Maneant, inquit Episcopus, in suis sedibus, & si quis erit, qui ambiget, an lapides & ligna sint, admoneatur denuo. Sacra vero cœna integra vtimini? Omnino, dixit Georgius, secundum Christi institutum. Poteram, inquit Episcopus, hoc existimare. Video igitur ex tuo sermone, vos esse semiLutheranos.

*Georgius Be-
zelus Freis-
tadiensis pla-
cat Episco-
pum Vratiss-
lauensem.*

Tum Georgius, qui erat mire facetus, profecto, inquit, Domine, qui nunc noster concionator futurus est, tantum dimidium laboris sustinebit. Episcopus vero ridens subduxit se, & legatus, qui erat admonitus, vt modo ciuitas moderate abusus emendari curaret, lætus domum rediit.

Profuit ea circumspectio & pietas oppido inprimis. Nam & Ecclesiæ & Scholæ fuerunt bene constitutæ, & ciuibus assuefactis ad officia pietatis & virtutis melior ibi fuit forma status politici, & honestior disciplina in omni vita. Et propria laus est huius oppidi, quod amat studia & literatos, & quod vix alia vrbs in Silesia reperitur, quæ in illa tenuitate sua plures vires excellentes doctrina educauit & aluit, quam ista.

*Freistadiensis
Reipublicæ
laus.*

Seueritate etiam & vigilantia magistratus honesta ibi custoditur disciplina, & populus, qui plærumq; viuit ex opificijs, modestior & fugalior est in vestitu & victu, quam alibi: sceminæ etiam vsq; ad dispendium valetudinis sunt laboriosæ.

Docet nunc ibi Euangelium Christi in 22. annum vir pietate & eruditione excellens D. Iohannes Gigas Northusanus, qui assiduus

*Iohannes Gi-
gas pastor Ec-
clesiæ Freis-
tadiensis.*

duus hortator est suis ciuibus ad veram agnitionem Dei, & ad virtutem in omni vita: tueretur concordiam publicam maximo studio, & vicissim colitur & diligitur à magistratu, & omnibus suis auditoribus reuerenter: ita vt vere exemplum antiqui dicti ibi conspiciatur:

Ευδαίμεν πολίεσθον εἰς κήρυκ' ἀκούον.

Erasmus Be-
nedictus in-
stauratur
scholæ Frei-
stadiensis.

Puericiam subinde etiam ibi erudierunt viri doctrina & industria præstantes: & cum ante annos 18. amore patriæ motus, vir clarissimus Erasmus Benedictus, piæ memoriæ, studiorum gubernationem in oppido illo susciperet, simul cum eo in scholam illam foelicitas docendi Philippica, sicut in Lesbum Lyra Orphei, immigrauit: adeo vt etiam post beatam decessionem Erasmi possessio utilis doctrinæ, & mediocris discentium frequentia à viris eruditione, & fide excellentibus ibi conseruata sit.

Die Innocentium inchoante annum 1523. in oppido illo vna decim ædes incendio perierunt, & tota ciuitas fuit in periculo, sed benignitate Dei flammæ sunt sedatæ. Paulatim in alijs oppidis etiam vicinis veritas illuxit, & Ecclesiæ, etsi inter magnas difficultates, sunt emendatæ. Reuerendus D. Abrahamus Buchholtzerus bonitate naturæ formata à Spiritu sancto & præceptore Philippo, præstantissimus, Ecclesiam Sprottensem 22. annum exulantem in suburbio, traduxit in templum oppidi, assentientibus virginibus cœnobij anno 1564.

Glogouiæ post longum interuallum ministerium veræ doctrinæ instauratæ ad vocem scripturæ Propheticæ & Apostolicæ, & normam confessionis, quæ fuit exhibita Carolo Cæsari Augustæ, ex clementissima concessione, non dissimili edicto Cyri de restitutione veri templi, inuictissimi Cæsaris Maximiliani inchoauit in pago vicino vrbi vir reuerendus D. Ioachim Picus Glogouiensis, auditor Lutheri & Philippi, inter magnas gratulationes populossimæ ciuitatis, agentis Deo & benignissimo Cæsari gratias pro luce veræ doctrinæ, anno 1564. Dominico die, quo celebratur gloria trium personarum diuinitatis.

Sed iam ad metam præfiniti temporis nostra annotatio peruenit. Tribuat nostræ patriæ & toti huic territorio lucem veræ & sanæ doctrinæ, atq; salutarem pacem & tranquillitatem propitius Deus, & nobis omnibus clementer mitiget ærumnas, quas in hac mundi senectâ peccata horribiliter cumulata totis gentibus attrahunt.

CATA.

CATALOGVS EPISCOPORVM

S I L E S I A E.

ETiam vetustas sapientior & melior iudicauit, præcipua bona in ciuili hominum societate esse ordinem disciplinæ, honestarum legum, iudiciorum & bonorum morum. Ideo Gorgias hos ciuitatum neruos nominauit *ψυχῶν πόλεις*, opes vero, multitudinem, apparatus armorum sine politico ordine vocabat corpus sine anima.

Nos verò, qui veræ Ecclesiæ sumus ciues, scimus præcipuum & vltimum finem consociationis politicæ esse communicationem & propagationem sinceræ religionis, doctrinæ de vera agnitione & inuocatione Dei, artium necessariorum ad conseruationem vitæ & aliarum bonarum rerum, generi humano à Deo traditarum. Hoc vere debebat esse *ἡγεμονικὸν* & caput omnium honestorum cœtuum, illiç *τὸ δορυφορικόν*, vt Plato loquitur, seruire debebat.

Religio vera
est anima
Reipub:

Non est enim alia anima præstantior in humanis cœtibus quam Ecclesia. Ideo merito nostra gens Silesia etiam gratam retinet memoriam illorum, qui in plantatione veræ doctrinæ de Deo, & propagatione studiorum & literarum nostris ciuibz vera animæ ornamenta instillarunt, hîçq; iter ad cœlestem patriam monstrarunt.

Ethi igitur in historia sparsim Episcoporum, qui Ecclesias & studia in hac prouincia gubernarunt, facta est mentio, tamen perspicuitatis gratia in vna tabella ordinem & successionem illorum describere volui, vt posteritati noti essent illi boni & pii viri, qui ab initio, cum nondum opes nimix & fastus doctores impedirent, religionis & artium fuerunt apud nos propagatores. Sequor autem annotationes Duglossi, cum aliæ meliores narrationes non extent.

GODEFRIDVS PRIMVS EPISCO-

pus Smogrensis.

Mleslaus Princeps Polonicus, cum amplexus esset doctrinam Christi, condidit in suo regno nouem Ecclesias, illisq; redditus amplos attribuit, inter quas vna fuit Smogrensis. Doctores accersiti sunt ex Italia, & misit Pontifex Iohannes 13. anno 966. in Poloniam Egidium Cardinalem Tusculanum, qui Ecclesias in Polonia constituit. Is in Ecclesiam Smogrensem collocauit hunc Godefridum. Literæ foundationis, vt quidem in quodam scripto Canonorum Vratislauenſium refertur, non extant.

Ii ñ

Fuit

*Godefridus
Episcopus est
instaurator
pietatis in
Silesia.*

Fuit is Godefridus ciuis Romanus, natus ex familia nobili, quæ fortassis, cum nomen sit Germanicum, ex Germania orta fuit. Et fuit Godefridus Catecheta Silesiæ. Vnicum longo tempore, vt scriptum illud Canonicorum recitat, in tota hac Prouincia fuit templum, dicatum memoriæ diui Baptistæ, quem semper nostra gens est venerata, & quidem veteres Principes in suis titulis, vt vetustæ literæ Henrici Barbari ostendunt, nomen sancti Iohannis præscribebant.

Ad illud ligneum & vile templum nostra gens ad certas festiuitates conuenit, in illo sedit Episcopus humilis: sed vera morum pietate ornatus, & infirmæ atque imperitæ plebeculæ verba Symboli, Decalogi & Dominicæ precationis est præfatus. Abducebat paulatim animos ab opinionibus & cultibus Ethnicis, & monstrabat elementa doctrinæ de essentia & voluntate veri Dei. Sæpe etiam iter faciebat per prouinciam in loca, vbi aliqua erat frequentia hominum, & ciues suos erudiebat, & impios ritus sacrificiorum & rituum abolebat.

*Godefridi pij
labores & æ-
rumna.*

In hoc laudabili vitæ cursu & digno vero Episcopo consummatos annos septendecim inter ærumnas grauissimas. Nam multi ex populo idolomaniam ethnicam pertinaciter defendebant: nobilitas etiam vocem pij Pastoris aspernabatur, & ipsi aduersabatur, atq; omnia plena erant, vt initia mutationum solent essent turbulenta, confusio. Ipse tamen in statione sua fideliter mansit, & anno 983, piè decessit.

Delector vero omine ex nomine, cum nomina sint fatalia. Primus Episcopus Silesiæ est Godefridus: Ergo Deo agamus gratias, qui nos ex tenebris idolatricis retraxit ad lumen agnitionis veri Dei, & eum precemur, vt perpetuo inter nos seruet incorruptam lucem suæ doctrinæ, & faciat vt nostri Episcopi & doctores semper sint Godefridi, sonantes Deo gloriam, hominibus pacem & læticiam.

VRBANVS PRIMVS.

NON erant in hoc regno viri eruditi, ideo post mortem pij Pastoris alius gubernator Ecclesiæ ex autoritate Regis Boleslai fuit accersitus Roma Urbanus, qui fuit Canonicus in vrbe Roma, natus ex nobili stirpe: habuit laudem iusticiæ & prudentiæ: Vidit nec propagari nec conseruari religionem posse sine eruditione, ideo

ideo, sicut ab initio Ecclesiæ semper fuerunt coniunctæ scholæ: ita ipse ex Italia adduxit secum coetum piorum & doctorum hominum, & supellectilem vtilium librorum: Instituit igitur scholam ad templum Smogrense, in qua viri docti adolescentiæ instillarunt semina pietatis, linguam latinam & initia artium, eamq; ad exercitia pietatis, & vtilis ceremonias assuefecerunt.

Vrbanus instituit scholam Smogrensem.

Hoc igitur tunc fuit Collegium Smogrense, in quo Episcopus, tanquam supremus inspector, & totius ministerij gubernator, doctoribus & auditoribus victum ex sua mensa dedit: Et hoc consilio ubiq; olim erecta sunt Collegia, vt essent scholæ: sicut ipsa nomina dignitatum Decani, Scholastici, Custodis, quæ olim fuerunt officiorum scholasticorum appellationes, testantur.

Ab hoc igitur Urbano Silesia vere vrba & ciuilia ornamenta studiorum accepit: in quibus etsi tunc multum fuit caliginis & barbariei, ex vitio barbari seculi: tamen recta voluntas meretur approbationem, neq; illa initia fuerunt sine fructu. Nam & religio fecilicet fuit propagata, & mores gentis sunt facti molliores & humaniores. Rexit Urbanus Ecclesiam suam annos 22. mortuus est anno 1005.

CLEMENS PRIMVS.

Iste fuit vnus ex socijs Collegij Smogrensis, homo Romanus, qui cum Urbano ex Italia venerat: Et considerandus est mos electionis vsitatus illo tempore, congruens ad consuetudinem primæ & purioris Ecclesiæ. Manifeste dicit historia, fuisse cum electum à Collegio & populo Ecclesiæ Smogrensis, assentiente rege.

Clemens extirpauit idolum Romanum.

Olim fiebat exploratio doctrinæ & morum ab vniuersa Ecclesia, & commendabatur ministerium docendi idoneis, & qui videbantur futuri in suo munere fideles. Scribitur fuisse assiduus in extirpandis cultibus ethnicis, quod ea occasione accidisse puto. Vixit tempore belli Saxonici, quod Boleslaus acer gessit cum Germanis, in quo fuit tanta rabies populi Sclauonici, vt odio nominis Germanici etiam religionem Christi abijcerent, & doctores Ecclesiarum trucidarent. Ideo iste bonus Clemens præliatus est ardentem, ne idem accideret in hac regione, & motus infani populi proculdubio non sine graui labore frenauit. Decessit ex febre anno 1027.

Electionis mos in Ecclesia.

LVCILIUS PRIMVS.

*Lucilius in-
struxit Biblio-
thecam in
schola Silesia.*

ET iste fuit natus in Italia, instructus magna eruditione. Amavit studia & doctos : comparauit sibi Bibliothecam amplissimam, & omne tempus, quod à labore docendi habebat vacuum, consumpsit in studijs. Mores eius fuerunt casti & honesti.

Iam tunc autem crescentibus opibus, nimium sibi indulgebant sacerdotes, & multi sibi sumebant licentiam non bonam. Ideo seuerè flagitia illa puniuit Episcopus, & asperas pœnas in delinquentes sanciuuit. Moriens reliquit Bibliothecam suam Collegio Smogrensi, decessit anno 1036.

LEONARDVS PRIMVS.

*Leonardus
Episcopus
migrat Bi-
cinam.*

FVit Decanus & gubernator studiorum in Collegio, homo Italicus. Cumulauit opes : sed cum illo tempore graues fierent variationes in Silesia à Bohemis, & ipse fuit afflictus. Post bellum anno 1041. cum redisset in regnum Casimirus, migravit in vicinum oppidulum Bicinam. Mortuus anno 1045.

TIMOTHEVS PRIMVS.

*Electionis
mos mutatur
in Ecclesia.*

Crescentibus opibus creuit ambitio : plures igitur tunc locum illum, qui antea fuerat spretus, appetebant, & mutabatur tota forma electionis. Electus fuit à Collegio & iste ortus ex Italia, peritus legum Pontificiarum, & vitæ laudatæ. Mortuus anno 1051.

HIERONYMVS PRIMVS.

*Hieronymus
Episcopus
migrat Vra-
tislauiam.*

VT homo Romanus quæsiuit incrementa opum & dignitatis. Migravit cum suo Collegio ad ripam Viadri in urbem Vratislauiam. Casimirus Rex, qui viderat splendorem Italicum & Gallicum, multa huic Episcopo donauit. Templum tamen fuit frabricatum ex ligno, & lineum etiam pedum gestabat pastor. Mortuus ex dissenteria 1062.

IOHAN.

IOHANNES PRIMVS.

Commendatum fuit huic munus Episcopi iubente Rege Boleslao. Fuit nobilis Polonus : & tantum hoc annotatum est, egisse eum magno studio, vt in Collegium solum reciperentur homines Poloni, non exteri. Ita ambitione & luxu paulatim studia sunt languefacta & oppressa. Mortuus anno 1072.

PETRVS PRIMVS.

FVerat Ecclesiæ Vratislaviensis Scholasticus, natus est familia nobili in Polonia, creatus est Episcopus ex autoritate Boleslai Secundi Poloniæ Regis : fuit familiariter notus Stanislao Episcopo Cracouiensi, quem Boleslaus interfecit : Ob cuius necem, cum totum regnum fulmine anathematis ferirent Episcopi, regem eijcerent, & titulum etiam regium Poloniæ detraherent, secutæ sunt confusiones miserabiles, vt quidem in historia relatum est.

Petrus scribitur imprimis valde rigide censuram illam obseruasse : etsi miser populus, cui tam graues laquei iniiebantur, nihil deliquerat. Sed opprimebatur tunc orbis Christianus horribili caligine, & artificijs Hildebrandi Pontificis glisciebant sub Henricis in Germania bella plusquam ciuilia, per quæ maiestas & potentia istius imperij fuit quassata & euersa. Ipse Episcopus locupletauit Ecclesiam suam opibus, emtis multis prædjs. Auxit etiam numerum personarum sacrarum in Collegio, & tenuioribus dedit victum ex suis redditibus. Moritur anno 1091.

Petrus Primus fuit familiaris Stanislao Cracouiensi.

ZYROS LAVS.

Natus fuit in nobili familia in illa Poloniæ parte, quam patria lingua nominant Cuiauiam. Erat Ecclesiæ præpositus : amauit ceremonias, & sacros ritus : instituit in templis ordinem lectionum & cantus vsitatum in Ecclesia Cracouiensi, in quo tamen tunc etiam adhuc plus fuit sinceritatis, cum nondum exortati essent cultus multorum sanctorum, quos ætas recentior peperit.

Zyroslaus instituit Ceremonias Ecclesiæ Cracouiensis.

Neque dubium est hanc curam pertinere ad Episcopos, vt instituantur ritus vtilis ad disciplinam, & qui rudiores assuefaciant ad amorem doctrinæ & pietatis. Omnes etiam homines non efferi

li iij

delectan-

delectantur honestis ritibus & ceremonijs, præsertim quibus à teneris annis assueuerunt: vt prudenter apud Herodotum dictum est:

ἔγωγε εἰκὸς ἐστὶ ἄλλον γε ἢ μαινόμενον ἀνδρᾶ γέλωτα τῶν νόμων ποιῆσαι:

Non est consentaneum alium nisi insanum hominem aspernari vsitatos ritus vitæ. Sed in Ecclesia oportet esse delectum & modum ceremoniarum, & necesse est remouere opiniones & abusus superstitiosos. Decessit anno 1120.

IMISLAUS VEL HEIMO.

Imislaus fundauit collegium Glogouienſe.

SVnt flexus Sclauonici in appellationibus. Non fuit diu superstes. Ex consilio ipsius à Boleslao distorto erectum est Collegium Canonorum in vrbe Glogouia, quam Princeps diligebat. Fuerunt tunc sacerdotes in Silesia mariti, & pauciores ordines monachorum tunc erant noti. Erat etiam integer vsus sacre Cœnæ vsitatus, neque dum instituta erat circumgestatio. Moritur anno 1126.

RUPERTVS PRIMVS.

RExit Ecclesiam Vratislaviensem annos decem & septem, & cum laudaretur ipsius dexteritas & industria, collocatus est ex voluntate Principis Boleslai in Ecclesiam Cracouiensem.

MAGNVS PRIMVS.

Natus fuit ex stirpe nobili Zarambiorum, collocatus in Ecclesiam ex aula. Fuit enim Principis Cancellarius. Vt vir politicus quæsiuit dignitates, locupletauit suos cognatos. Commendabat eum eruditio. Moritur anno 1146.

IOHANNES SECVNDVS.

Iohannes Secundus Episcopus accersit Cistercienses in Silesiam.

Celebrata fuit huius pietas. Adiutus à fratre construxit cœnobium in territorio Cracouiensi, & in illud collocauit monachos ordinis Cisterciensium accersitos ex Burgundia ex loco, qui nominatur Morimundus. In Collegijs sacerdotum crescentibus opibus studia refrixerant, ideo passim erigebantur monasteria, vt essent scholæ: & inclaruerant propter exercitia doctrinæ & pietatis sodales Cistercienses propter gubernatorem ordinis Bernhardum,

hardum, qui tunc adhuc erat superstes, in quo scriptore certe aliquid fuit lucis, cum recitet sententias de iusticia fidei præclaras. Iohannes accersitus fuit Gnesnam, ut esset Archiepiscopus regni.

VALTHERVS PRIMVS.

ETiam iste fuit Cancellarius Principis Boleslai proceri. Induit aliam formam Ecclesiæ suæ. Voluit imitari splendorem Galliarum. Nam in illud regnum tunc nostri homines proficiscebantur ad studia. Usurpauit insignia Gallica liliorum & Lugduno accersuit ordinem ceremoniarum cantus & vestitus in sua Collegia. Valtherus instituit noua edificia & uarios cultus in Ecclesia Vratislaviensi.

Totos annos 22. quam diu fuit in gubernatione, consumpsit in constructione noui templi Cathedralis. Forma ædificationis nunc etiam conspicitur. Fecit graues sumtus. Nam ut homo auaricus amabat pompam, & Silesia, iam propemodum alienata à Polonia voluit etiam distinctionem in ritibus seruari. Mortuus anno 1176.

ZYROSLAVS SECVNDVS.

REstituēbat huius ætate Boleslaus procerus cœnobium Leuense, & impetrauit ab Episcopo, ut monachis, qui erant recentes hospites in hac prouincia, donaret decimas ex ditione Lignicensi. Quia Princeps iudicabat sustentanda esse studia monachorum opibus Episcopi: sed ea liberalitas offendit Collegium. Moritur 1191.

FRANCISCVS PRIMVS.

ISTE fuit Silesius natus, ut videtur, ex familia nobili Germanica, cum plures Germani tunc in Silesiam commigrarent. Fuerat etiam Principis Cancellarius, ex cuius autoritate gubernatio Ecclesiæ ipsi fuit commendata. Sed fuit valetudine admodum tenui & afflicta.

Paulò ante huius decessionem Ecclesijs Polonicis & Silesijs graue vulnus inflictum est. Pontifex enim Romanus Cælestinus Tertius legem cœlibatus sacerdotibus imposuit, & multa coniugia diremit. Moritur 1198.

IAROS.

IAROSLAVS PRIMVS

Princeps Silesius.

Iaroslavus Episcopus fuit impius in patriam.

FVit filius Boleslai proceri natus in priori coniugio. Ex auctoritate patris euectus fuit ad hanc dignitatem: sed fuit impius in patrem, cui intulit scelerata arma. Nouercam Adelheidem foeminam nobilissimam etiam grauidam ex Prouincia eiecit.

Coenobio Leubensi ademit redditus donatos ab antecessore. Nissenſe territorium totum attribuit suæ Ecclesiæ, ne perueniret in manus fratris. Aſperitas & crudelitas in parentes præcidit ipsi vitam. Extinguitur 1201.

CYPRIANVS PRIMVS.

IRascebatur Canonicis Princeps, quod iuuissent impia consilia & conatus Episcopi. Ideo nullum ex Collegio suo elegerunt, sed accersuerunt istum, qui erat Episcopus Libusienſis, olim Abbas monasterij S. Vincentij. Post sextum annum interijt apoplexia, anno 1217.

LAVRENTIVS PRIMVS.

Henrichouienſis & Camencenſis monasteriorum fundatio.

AVxit opes Episcopatus. In prædio ſuo Preichau agri Stinauiſenſis, cum nimium ſe oblectaret odoriferis roſis, conciliauit ſibi catharrum, qui deſijt in tabem. Mortuus anno 1232. Aetate huius extructa ſunt coenobia, Heinrichouienſe à Cancellario Principis Henrici Barbati, & Camencenſe in monte editiori, ubi olim Vratislaus Bohemiæ Dux, & tunc Dominus Sileſiæ, qui Vratislaviam exornauit, ſacellum in memoriam beati Procopij erexerat. Locus poſtea attributus fuerat monachis Vratislavienſibus in arena, qui ſunt Canonici regulares, qui eum reliquerunt Ciſterciienſibus.

THOMAS PRIMVS.

Natus fuit ex genere nobili in Polonia. Amauit eum Henricus Barbatus initio: ſed poſtea auaricia eius Principem patrem, filios & nepotes offendit, & graues ipſi creauit calamitates. Retraxit ad ſe redditus, quos Coenobijs Leubeni & Trebniceniſi
vrgente

urgente Principe donauerant antecessores. Boleslaus sæuus Li-
gnicensis cum cum duobus Canonicis Vratislauiensibus expacia-
tum in pagum ad consecrationem noui templi, captiuum abduxit,
& quamuis Archiepiscopus Gnesnensis & Pontifex Romanus sua
fulmina in Principem emittebant, tamen nihil est motus: coëgit
Episcopum facere pacta de commutatione decimarum in certam
summam pecuniæ. Rexit Ecclesiam annos 35. inter calamitates
publicas & priuatas magnas. Nam in eius ætatem incidit vastatio
Scythica in Silesia. Moritur 1267.

THOMAS SECVNDVS.

ERat nepos prioris Thomæ, vir ærumnosus & infœlix: rediti-
bus sacris, qui ad magnas iam opes excreuerant, insidiabantur
Principes. Vladislaus Archiepiscopus Salzburgensis, filius Hen-
rici p̄i interfecti à Tartaris, qui tunc erat tutor nepotum, impetra-
uit in suum sumtum reditus Episcopatus: post triennium tamen
mortuo Vladislao ius suum Romæ obtinuit Thomas.

Postea duriter quassauit eum Henricus probus Vratislaui-
ensis, cui negauerat pecuniam, eumq̃ ex tota ditione eiecit. Archie-
piscopus Probum terrebat sacro fulmine: sed Franciscani, qui erant
recentes coloni in vrbe, peragebant sua sacra palam, nihil morati
edictum Episcopi. Exulauit Thomas Ratiboriæ, & ibi post lon-
gas lites & bella supplex est factus Principi, illiq̃ reconciliatus.
Vt esset gratus hospiti suo Casimiro Opoliensi, crexit Ratiboriæ
Collegium Canonorum, illiq̃ donauit reditus. Moritur 1292.

Ratiboriensis
collegij fun-
datio.

IOHANNES TERTIVS.

FVit prælatus Conrado Gibboso Glogouiensi Principi: ideo
non fuit gratus aulis, ipse tamen, cum esset nobilis Polonus, vi-
cit apud Archiepiscopum. Aetate huius extructum est Ccenobium
Griffense. Mortuus anno 1301.

Griffensis
ccenobij fun-
datio.

HENRICVS PRIMVS.

ORtus fuit ex celebri stirpe dominorum de Virbna. Quæsiuit
pompa & aulicum fastum. Fuit tutor Principum Vratis-
lauensium, illisq̃ ex patrimonio grandem pecuniam dissipauit: à
quibus deinde fuit afflictus: adeo fuit exhaustus, vt sumtus fune-
bres dati sint ipsi à Collegio. Mortuus 1319.

VITVS

VITVS PRIMVS.

FVit dissensio inter Canonicos in electione, & gliscentibus tunc dissidijs inter Polonos & Silesios, ubiq; creuerunt odia. Litigauit iste, qui erat Germanus, cum Lutoldo Polono, post septennium vicit Romæ in iudicio, & superuixit post victoriam octiduum. Mortuus anno 1326.

NANCERVS PRIMVS.

*Nancerus fuit
Episcopus ni-
mis asper.*

Migravit ex Episcopatu Cracouiensi Vratislauiam, quod in odio esset apud Regem Locticum, à quo, cum loqueretur liberius, acceperat colaphos. Valde commendatur propter zelum erga Regem Iohannem. Narratio nota est, quam non repeto. Magis digna est admiratione Regis patientia, quam Episcopi audacia, quam armabat fiducia autoritatis Pontificiæ. Fons dissidij fuit inuidia & superbia. Multi ægreferebant diuelli Silesiam à Polonia, eaq; potiri Lucelburgenses, qui erant Germani. Ideo Regi parabantur multi aduersarij. Moritur anno 1341.

PRETISLAVS PRIMVS.

*Grotcouiensis
ditio emitur
ab Episcopo
Vratislaui-
ense.*

FVit nobilis Silesius, electus dum viueret in Academia Bononiensi. Casimirus Rex Polonicus pugnabat, vt Episcopatus possessio maneret apud solos Polonos, sed iste vicit Romæ. Fuit diligens paterfamilias, emit à Boleslao Bregense oppidum & ditionem Grotcouiensem, & ita Ecclesiam suam locupletauit, vt deinde iste Episcopatus sit appellatus aureus. Et ab eo tempore Episcopi pleriq; præcipuam partem gubernationis publicæ sustinuerunt.

Eximie veneratus est Gothardum, tanquam datorem tantæ felicitatis, illiq; nouos instituit cultus. Sed officia Ecclesiastica & scholastica infelicitè onerantur gubernatione: & sicut à principio in mundum peruasit idolatria ex exemplis non rectè accommodatis: ita κακοζήλια subinde eam cumulauit & stabiliuit. Rexit Ecclesiam annos 35. mortuus 1376.

THEODORICVS PRIMVS.

Non numeratur ab omnibus in Catalogo Episcoporum: quia, etsi fuit electus, tamen confirmationem à Pontifice non potuit impetrare. Aula Romana audiuerat de aureo Episcopatu: ideo Pontifex reditus ad se traxit, & intra paucos annos emunxit ultra 50000. aureorum. Hæc nimirum sunt felicia aucupia.

VEN.

VENCESLAVS PRIMVS.

ERat Princeps Lignicensis, collocatus fuit Vratislaviam, cum
 esset Episcopus Libusianus, à Pontifice. Ingratus fuit Regi
 Venceslao: Ideo multis modis Episcopum & Regem mulctauit:
 placatus est tandem data pecunia. Exexit Collegium Canonico-
 rum in oppido Otmachouio. Resignauit Episcopatum in manus
 Martini Pontificis, quem creauerat Concilium Constantiense.
 Moritur 1417.

CONRADVS PRIMVS

Senior.

FVit Princeps Olsnicensis ex stirpe Glogouiensi, commendatus
 fuit ipsi Episcopatus à Pontifice opera Sigismundi Cæsaris. Conradus Ba-
 piscopus Vra-
 tislaviensis
 amauit cere-
 monias.
 Fuit ingenium Musicum, prouum ad hilaritatem & voluptates.
 Erat comis & liberalis vsq; ad prodigalitem. Amabat dulces har-
 monias in sacris, & multas cantilenas ipse scripsit. Cumulauit su-
 perstitiosos cultus Hedwigis Silesiæ, S. Annæ, D. Baptistæ. Ac-
 cusatur ipsius gubernationis infelicitas, sed incidit in misera tem-
 pora, cum Hussitici Silesiam, & præcipue ditiones sacras crudelia-
 ter vastarent.

Ex Synodo Basiliensi impetrauit constitutionem, quæ vetat
 tribuere dignitates sacras alijs nisi illis, qui aut sunt nati in hac dio-
 cæsi, aut ornatî gradu doctoris in professionibus superioribus.
 Moriens 1447. reliquit Ecclesiam implicatam grandi ære alieno.

PETRVS SECVNDVS

dictus Nouack.

PROpter magnitudinem æris alieni non facile inueniebat Eccle-
 sia gubernatorem, etsi multis apud externos, qui erant pecuniosi,
 honor ille fuit oblatus: tandem fuit electus iste Petrus, natus in
 humili pago ex parentibus rusticis. Erat doctor legum Pontifi-
 ciarum, & collegij præpositus. Fuit vir industrius, præditus ma-
 gna doctrina & vsu rerum. Frugalitate sua corrasit opes, & bona
 oppignorata ab antecessore redemit. Auxit & iste ceremonias mulla-
 tis modis.

Vtili consilio instituit preces publicas, fundendas pro pace, Ecclesiæ in
 cum tunc in Pannonia inualescerent arma Turcica. Sanciuit no- Silesia paula-
 tim sunt in-
 quinata su-
 perstitio-
 bus.
 uam formam theatricæ circumgestationis die dicato memoriæ cor-
 poris Christi, & amplificauit cultum in ferijs Omnium sanctorum.
 Ita paulatim inuecti & confirmati sunt abusus, qui non solum Ec-
 clesiæ vetustiori, sed etiam antiquitati in hac gente fuerunt ignoti.

Kk

Fouit

Fouit & promouit Capistranum, qui in Silesiam deduxit colonias sodalium Bernhardini, & sua mirabili vafricie Italica nostros homines in reuerentia Pontificiæ maiestatis continuit. Conuocauit Episcopus vniuersum coetum religiosorum, ad quem in templo ianuis clausis, vt arceretur populus, orationem habuit Capistranus, & cum vitia acriter esset infectatus, disputauit de emendatione morum & vitæ. Duglossus annotauit Petrum esse mortuum anno 1456.

IODOCVS PRIMVS.

Iodocus Episcopus fuit autor pacis.

EX commendatione Ladislai Regis creatus est Episcopus Iodocus ex clara familia dominorum de Rosenberg Bohemus, etsi adhuc esset adolescens. Fuit in eo egregia doctrina, facundia & prudentia. Multa erant flabella tunc in Silesia ad bellum Bohemicum, sed Episcopus constanter suadebat, vt acciperetur pax, quæ sub honestis conditionibus posset impetrari. Ideo apud multos fuit in odio.

Ipse iuit Romam ad Pium Senensem Pontificem pacificationis causa. Archiepiscopum Cretensem, qui eum propter studium pacis graui conuicio sauciauerat, acri recriminatione refutauit. Sed cum Episcopus ad bellum videretur segnior, subinde Vratislaviæ am veniebant legati Pontificij, qui canebant classicum, & populum accendebant.

Cardinalis Papiensis Romæ descripsit historiam illorum motuum. Episcopus Iodocus Vratislaviæ, cum idiomatis Germanici minus esset peritus, latinas conciones in suo templo habuit, quas deinde alius est interpretatus. Moritur anno 1467. ex nephritide, vt apparet.

RODOLPHVS PRIMVS.

Natus fuit in oppido non celebri ad Moguntiam. Euexerunt eum literæ. Sedit Romæ in iudicio Rotæ, & fuit deinde familiaris duobus Pontificibus, Pio Senensi, & Paulo secundo. Renunciatus est Episcopus Lauantinus, & missus à Paulo secundo in Poloniam, vbi sedauit bellum Prutenicum conditionibus iniquissimis Ordini.

In Silesia assiduo erat tuba belli aduersus Georgium. Ideo propter talia consilia valde annitente Casimiro Poloniæ rege creatus est Episcopus Silesiæ. Fuit vir politicus, & in illis negocijs vitam suam consumpsit, Mathiæ Regi sponsam suam ex Apulia adduxit. Obijt apoplexia 1482. elatus est humeris Canonicorum, quibus fuit gratus.

IOHAN

IOHANNES QUARTVS

dictus Rotus.

OMnes suos antecessores superauit eruditione. Natus fuit Vendingæ in oppido Sueuæ. Legibus operam dedit Patauî. Romanæ fuit auditor Vallensis, ex cuius assuefactione, & imitatione formauit orationem bene latinam, elegantem & splendidam, ut quidem ostendunt aliqua eius scripta, quæ hodie leguntur. Notus fuit plerisque viris doctis suæ ætatis, Philelpho, Guarino, Pogio: scripsit ad eum etiam familiariter Pius Senensis.

*Iohannis Quartus
Episcopi
egregia doctrina.*

Fuit Consiliarius Regis Ladislai, deinde Friderici Cæsaris, apud quem præcipua negotia Imperii Germanici gubernabat: postea fuit familiaris Mathiæ Regi, quo nemo Regum suæ ætatis liberalius homines literatos fouebat, & huic statim spem fecit certam ex autoritate Pontificis de Episcopatu Vratislauensi, cum prius Rodolpho successisset in Ecclesia Lauantena.

Sæpe dixit, apud præstantissimos homines suæ ætatis fuisse sese in pretio, sed singulari fato esse in odio apud sua Collegia. Cum in solenni pompa progrediretur post electionem ad templum, terribilis fuit orta tempestas, & ex collisione ingentis turbæ hominum fores maximi templi ex cardine euulsæ pene procidissent. Quod omen significabat fatalem ruinam.

Fuit Iohannes vir vitæ admodum honestæ & continentis, qui omne tempus vacuum à laboribus publicis consumebat in studiis, & suis scriptionibus. Ideo, cum reuirescentibus iam tunc bonis literis, multos abusus crassiores non probaret, & esset amans disciplinæ, cogitauit quomodo ritus aliquos profanos emendaret, & restituere posset disciplinam collapsam.

In Collegio vero erant tunc multi valde factiosi, ambitiosi & superbi homines, cum ingentes opes & otium in multis confirmarent fastum & mala consilia. Ideo cœperunt Episcopo, tanquam censori nimis severo, aduersari: primo tamen anno Iohannes aboleuit pompam circumgestionis pomeridianæ die Corporis Christi, & emendauit alios abusus multos, qui ex superstitione & incuria inoleuerant.

In Ecclesiis voluit reuocari veterem Cantum Gregorianum, qui est sincerior, & sustulit modos Musicæ, quæ nominatur figuratæ, illosque nominabat cantum crispum. Coniecit in carcerem quosdam ex Collegio, qui ipsi contumacius repugnabant, eaque seueritate maiora sunt accensa dissidia.

*Iohannes
Quartus quædam
correxerat
in abusibus
Ecclesiæ.*

Cum itaque finem odiorum nullum prospiceret, & ipsius etiam cordis robur frangerent calumniæ, statuit sibi cooptare viuens successorem, quem nominant coadiutorem, non solum ut sese muneret contra aduersarios, sed etiam, ut onere gubernationis commu-

nicato cum altero, ipse frui posset suo otio in literis. Sed consilij huius exitus fuit valde infauustus.

Principes & ordines petebant, vt assumeret Fridericum Casimiri Teschinenſis Ducis filium, qui operam dabat literis Bononiæ. Antequam vero res confici potuit, interuenit Iohannes Turſo, vir magna dignitate & multis opibus clarus, qui cum Episcopo Patauij in adolescentia contraxerat familiaritatem: is magno conatu & largitionibus in aulis pugnabat pro suo filio.

Iohannes negotium inuidiosum magna parte reiecit ad Collegium, in quo fiebant distractiones & factiones admodum tetrae. Opicius Colo, qui fuit fax belli & calamitatis Glogouienſis, oppugnabat Principes Silesiæ magno furore. Illi aduersabatur in Collegio pars altera, etiam munita suis præſidijs. Trahebat secum Opicius gregem latronum & nobilium scortorum, & insidiabatur vitæ & saluti æmulorum.

Collegij Vra-
tislauienſis
intestina dis-
sidia.

Spargebantur libelli pleni turpissimorum conuictorum, & recitantes spurcissima exempla: Ita vt de istis contentionibus annales scripti in Collegio talia verba recitent: Ea de se mutuo iactabant, quæ non de scurra Mimis, non de latrone homicida, non de scorto meretrix diceret, & tamen impollutis manibus Missas se celebrare credunt.

Nec vero commemorabo plura, sed certum est, tunc multorum animos in hac Prouincia valde tam tetræ exemplis fuisse fauci-
ciatos, & ab ordine Ecclesiastico alienatos, donec deinde lux veritatis coelestis effulſit: quam cupidæ, perterritæ & ambigentes mentes sunt complexæ.

Turſo pater placauit competitores muneribus, & filio dignitatem obtinuit. Iohannes aliquandiu etiam politicum munus sustinuit: fuit enim Prouinciæ supremus præſes, & in ipsius ciuitate sumtum fuit supplicium nouo exemplo de Nicolao Principe Opolienſe. Verum ipse defatigatus temporum & hominum iniquitate, abduxit se à negotijs, & vltimam ætatem tribuebat suis studijs, latens in sua Bibliotheca, quam habebat amplissimam. Obijt die S. Agnetis 1506.

IOHANNES QVINTVS.

FVit ex familia Tursonum Cracouiensium, acceptus ad successionem, non sine magno labore. Placati sunt Principes & ordines Silesiæ concessione quarundam rerum, de quibus prius fuerant magnæ dissensiones. Ipse Iohannes Turſo non fuit etiam carus suis Collegijs, quæ eum, vt segnem & parum efficacem in rebus gerendis, spernebant: sed fuit ingenio miti, cupidus pacis, humanus, & qui neminem lædebat.

Non

Non erat rudis literarum, & delectabatur consuetudine doctorum, fuit etiam liberalis in discipulos. Moritur 1520. mense Augusto ex tabe catharrali. Contraxit grande æs alienum, quia superbia quorundam in Collegio toti ordini conflauerat plurimos & potentes inimicos, qui sæpe dabant grauia damna.

Iohanni Tursoni successit nobilis D. Iacobus à Salza, præses ducatus Glogouiensis, cuius prudentia & virtus præcipue in electione Caroli Cæsaris Francofurti innotuerat, eaq; deinde in tota gubernatione ipsius foeliciter est conspecta. Ingruente enim fatali mutatione, orta ex religionis dissidijs, ipse magna sapientia & æquitate certamina illa mitigauit, nec ad sæuitiam iniustam erga Ecclesias nascentes se accendi passus est.

Eam prudentiam imitatus est etiam successor Iacobi Balthasar Promicius, eques Freistadiensis, & sua moderatione dulcem pacem in hac regione, & concordiam inter ordines conseruauit. Intellegebant enim illi sapientes viri, gubernatores oportere consulere salutem totius gentis, & sæpe ut in senili corpore quædam lenire. Et ubi, ut olim dictum est, non contingit *ὁ ἐξ ἐλέως παῖς*, non decere prudentes, ut iracundia, odijs & pertinacia publicas difficultates augerent: sed rectius esse tentare *δύσπερον παῖν*, sua æquitate lenire incommoda, & sanare rempublicam.

Fatebantur Ecclesiæ opus esse emendatione, sparsa igitur aliqua Euangelij luce nolebant cogi populum ad obseruationem veterum abusuum contra conscientiam. Nam in tali perturbatione animorum & inuocatio multis excutitur, & ubi desunt boni concionatores, qui publice doceant, sæpe à dubitantibus concipiuntur prauæ opiniones, quæ animabus & paci publicæ nocent: Ut quidem exempla satis tristitia alicubi in hac ipsa nostra regione ostendunt.

*Religionis
dissidia non
non descen-
nenda armis.*

Placebat igitur prudentibus illis Episcopis hæc mutua & maxime ciuilis moderatio, ut neutra pars alteram impediret, sed communis tranquillitas politica retineretur. Sciebant enim semper in ciuium dissensionibus magis salutaria fuisse mitia consilia, quam violentia, & non æquum esse labefactari conscientias illorum, qui abusus in Ecclesia intelligunt & vitare cupiunt, inutili pertinacia, quæ aditum deinde posset patefacere impijs opinionibus, paci publicæ perniciosas.

Hanc prudentem moderationem si etiam posteritas intuebitur, non solum timorem Dei & veram inuocationem in populo conseruabit, sed etiam pacem patriæ muniet, & ciuilem crudelitatem prohibebit.

Iacobus Episcopus decessit anno 1539. 25. Augusti, Balthasar 1561. 20. Ianuarij, de quibus ideo plura non dicimus, quia nostræ narrationes desinunt in nece Ludouici Regis, & quia multa horum optimorum Episcoporum mentio in historia est facta.

Nunc ut breui epilogo totum hoc opus concludam, breuem subñcio commemorationem de facie quarundam rerum in publico statu, qualis nunc conspicitur.

Dei beneficio intra annos octoginta in hac prouincia non sunt factæ vastationes bellicæ: & quamuis regimina, præsertim in hac languida mundi senectâ, non sunt sine miserijs: tamen grato animo omnes nostros ciues fateri oportet, illam fuisse hætenus sub propitio magistratu nostro formam gubernationis, ut in ea potuerimus viuere vitam tranquillam & placidam *ἐν πάσῃ εὐεσσίᾳ καὶ σεμνότητι*, ut Apostoli verbis utamur.

Cum Monarchiam Romanam discerperent Arctoæ & barbaræ gentes, narrat historia, graues tunc fuisse querelas de Christo, quasi propter mutatos veteres ritus, & abolita priora numina imperium prædæ esset immanibus populis: tales propemodum multorum nunc sunt sermones, qui declamitant, propter emendationem quorundam abusu in Ecclesia crescere ærumnas & difficultates publicas.

Sed, ut quidem omnibus temporibus, sicut in nocte primi Paschatos, filius Dei per mundum transiens potentissima regna propter blasphemiam & scelera delet, præstantissimos etiam homines veritati suæ aduersantes horribiliter euertit: ita non dubium est nunc quoque Europam propter idola multis seculis cumulata, & crudeliter etiam defensa, & simul propter alia peccata multa à Christo plecti, non vero propter veritatis professionem. Et tamen Dei beneficium esse agnoscamus, quod ærumnas hætenus clementer nobis mitigauit, & aliquam Ecclesiam & Rempub: in nostra patria conseruauit.

*Silesia floruit
sub imperio
diui Ferdinandi.*

Finis pacis in qualibet honesta societate debet esse propagatio veræ doctrinæ de Deo & alijs rebus bonis, & mutua multorum officiorum communicatio, educatio & institutio sobolis, officia iustitiæ, beneficentiæ, veracitatis & similia. Ista bona cumulate sub imperio diui Ferdinandi nostra patria est adepta.

In multis locis Ecclesiæ piè constitutæ sunt, & populus de Deo, de obedientia debita magistratui, & alijs operibus mandatis à Deo fideliter & recte eruditur. In scholis etiam nostris exulta sunt literis & disciplina multa præclara ingenia, quorum in Ecclesia, & ciuili vita usus est.

*Silesiæ ciues
aliquot clari
propter doctrinam.*

Superioribus annis celebres fuerunt, Vrsinus Velius Poëta diui Ferdinandi, Trocedorffius, D. Iohannes Mezlerus, D. Hefsus, D. Moibanus, Erasmus Benedictus: in aula Friderici Secundi Lignicensis floruit vir nobilis Volfgangus Bock, doctrina & quasi Periclea eloquentia præstans: poëma D. Fabri nominat eum eleganti compositione Lycotragum. Enituit ipsius amor & pietas in patriam, cum alias sæpe, tum anno 1546. Vratislaviæ, quando

quando coram Rege Ferdinando Silesiæ ardua fuit disceptatio cum Bohemis, qui libertatem huius prouinciæ in præcipuis capitibus oppugnabant.

Bohemorum accusationem pronunciauit D. Philippus Gundelius vir eruditus & eloquens, oratione, vt dicitur à multis annis præmeditata: patriam oratione graui, diserta & neruosa foeliciter ille D. Bock defendit eaque subito cogitata. Respub: Vratislauiensis suppeditauit ipsi argumenta & priuilegia.

Amisit recens Silesia, & præcipuè vrbs Vratislauiensis, viros doctrina, pietate & politica etiam prudentia celebres, primo Franciscum Fabrum virum & Poëtam optimum, Reipub: scribam, cuius fidem, prudentiam & industriam in difficillimis negotijs inclyta illa vrbs conspexit & probauit: fuit excultus multiplici doctrina, & ex vena quadam ingenij graui & seuera fudit carmen vere heroicum & numerosum, eamq; scribendi facultatem ad ornandam patriam contulit: etsi propter occupationum varietatem poemati suo culturam, quam volebat, addere non potuit.

In eadem etiam vrbe decessit hoc anno D. Vilhelmus Kurtzbachius præses consilij Cæsarei, cuius doctrina, sapientia & moderatio toti huic prouinciæ maxime fuit vsui & emolumento.

Die deinde Scholasticæ extinctus est D. Iohannes Morebergius, qui vere, vt olim Augustus de Cicerone mortuo dixit, fuit *αὐτῆς λόγος καὶ φιλόπατρις*. Et cum longo tempore ipsi ab inclyto senatu mandata esset Ecclesiarum & Scholarum inspectio, in eo amplissimo munere ita fuit in docentes & discentes munificus, vt totus noster ordo iure huius viri memoriam grato pectore debeat conseruare.

Nam vt Paulus dulcissimis verbis suo Philemoni agit gratias propter beneficia erga Ecclesiam, & inquit: Viscera sanctorum per te reficiuntur: ita iste suis officijs studia necessaria Ecclesiæ & Reipub: iuuuit, fouit & ornauit: & doctoribus Ecclesiæ hospitium, victum & alia beneficia tribuit.

Quarto etiam Calend: Nouemb: anno 1566. in eadem vrbe immatura morte ex maligna febre superatus emigrauit ad æternam Dei & beatorum consuetudinem M. Adamus Cureus, vnicus & dulciss: frater Ioachimi Curei, qui hos annales edidit, cum amplius quatuordecim annis Euangelium Christi fideliter docuisset, Epitaphium, quod ad ornandam memoriam ipsius scriptum est, subiicio.

Memoriam M. Adami Curei Freistadiensis, qui fuit Ecclesiarum instauratarum in Silesia sua ætate oculus, cum doceret & gubernaret Ecclesiam in inclyta vrbe Vratislauiæ fide, industria,

Adamus Cureus.

Epitaphium
Adami Curei.

circumspectione, tolerantia laborum & ærumnarum eximia, cum studio tuendi consensum in eadem voce doctrinæ repurgatæ inter docentes nunquam satis laudato, viri ingenij bonitate, doctrina vberissima, facundia blanda & composita morum suauitate præstantissimi, donis verò fidei & regenerationis viuificæ beati, sui cum pijs lachrymis & læta in spe ornarunt. Vixit annos 39. Menses quatuor, dies 15. horam nullam. Emisit spiritum in manus æterni patris anno 1566. Mense Octobri, die 29. Elatus funere honorificentissimo ad dulce suum cubile inter luctus, gemitus & lachrymas vniuersæ inclytæ ciuitatis, pridie Calend. Nouemb. Natus fuit in honesta familia Freistadij, quæ etiam prius viros doctrina præstantes peperit, Dobergastios tres, ex quibus Martinus clarus propter doctrinam & eloquentiam, accersitus fuit ad munus docendi in Ecclesia Cracouiensi à Rege Sigismundo, qui eum admodum dilexit.

Caspar etiam Iungius, auunculus Adami Curæi, fuit Cancellarius Friderici Secundi Lignicensis, & Principi & omnibus ordinibus propter fidem & industriam carissimus. Superstites sunt adhuc ex eadem Silesia gente multi donis naturæ & Spiritus sancti excellentes, quorum sapientia & virtus Ecclesiæ & Reipub: Deo iuuante foeliciter seruit.

In aula inuictissimi Cæsaris, dignitate, autoritate & sapientia, regente consilia supremæ gubernationis, florent cum alijs, tum viri magnifici, nobilitate, doctrina & omni virtutum genere amplissimi, D. Ioachim à Berg, D. Georgius Mehlius, regni Bohemiæ procancellarius, D. Iohannes Crato Archiatros Imperialis, & valetudinis Cæsareæ custos.

In aula verò illustrissimi Electoris Saxonix, D. Abraham à Bock, D. Hieronymus Kisuetterus Cancellarius, viri doctrina vberissima, eloquentia & magna virtute ornat. In Prussia consilia politica diu apud Principem iuuuit & rexit cum magna laude iusticiæ & moderationis vir Clariss: D. Franciscus Tegius Iurisconsultus Freistadiensis. Nec minus in militia honesta, egregia nostrorum hominum virtus enituit.

*Mathiæ regis
iudicium de
gente Silesia.*

In quodam vetusto scripto reperio, magistratum Silesiæ, cum accerferet Regem Mathiam ad defensionem huius Prouinciæ contra Georgium Bohemum, significasse Regi, in Silesia supra septuaginta esse oppida mediocriter munita, & hanc etiam terram gignere homines non imbelles. Ipse deinde Mathias, cum naturam gentis cognouisset, dixisse scribitur, hominem Silesium domi suæ enutritum non multum esse ad arma idoneum, sed eundem, si militari disciplina imbuatur, esse plus quam virum. Quæ oratio Regis prudentis & magnanimi nostræ genti & ingenium capax bonarum rerum atq; docile, & simul robur animi tribuit.

Mani-

Manifestum est etiam, aliquos ex nobilitate Silesia cum magna commendatione fidei & fortitudinis recentibus his annis in multis locis exercitus duxisse. Cum hæc scriberem, in annum septimum Episcopus Vratislaviensis erat, & simul prouinciæ nomine Cæsaris præses, Reuerendissimus D. Caspar Logus, natus in familia equestri Suidnicensi, egregia doctrina & virtute præstans. Ducatum Glogouiensem gubernabat D. Caspar Baro à Kitliz, magna doctrina præditus, ornatus iusticia & quadam dexteritate leniente & dirimente controuersias ex æquitate, & propter pietatem in Ecclesias sinceras non dissimilis præsidii Nazianzeno Olympio, quem prolixè laudat Episcopus ipse Gregorius.

Senatus Vratislaviensis ad gubernationem Ecclesiæ instauratæ vocauerat D. Iohannem Aurifabrum Vratislaviensem, generum D. Hessi, virum vniuersæ doctrinæ cœlestis rectissime intelligentem, & ornatum cognitione multarum artium, vera pietate & integritate vitæ, & insigni moderationis & concordia communis studio, qui & in Academia Vitebergensi publice docuit, & multas Ecclesias in littore Balthico foeliciter constituit & rexit. Sed ego viuentium timide mentionem facio, cum virtus post funera viuat.

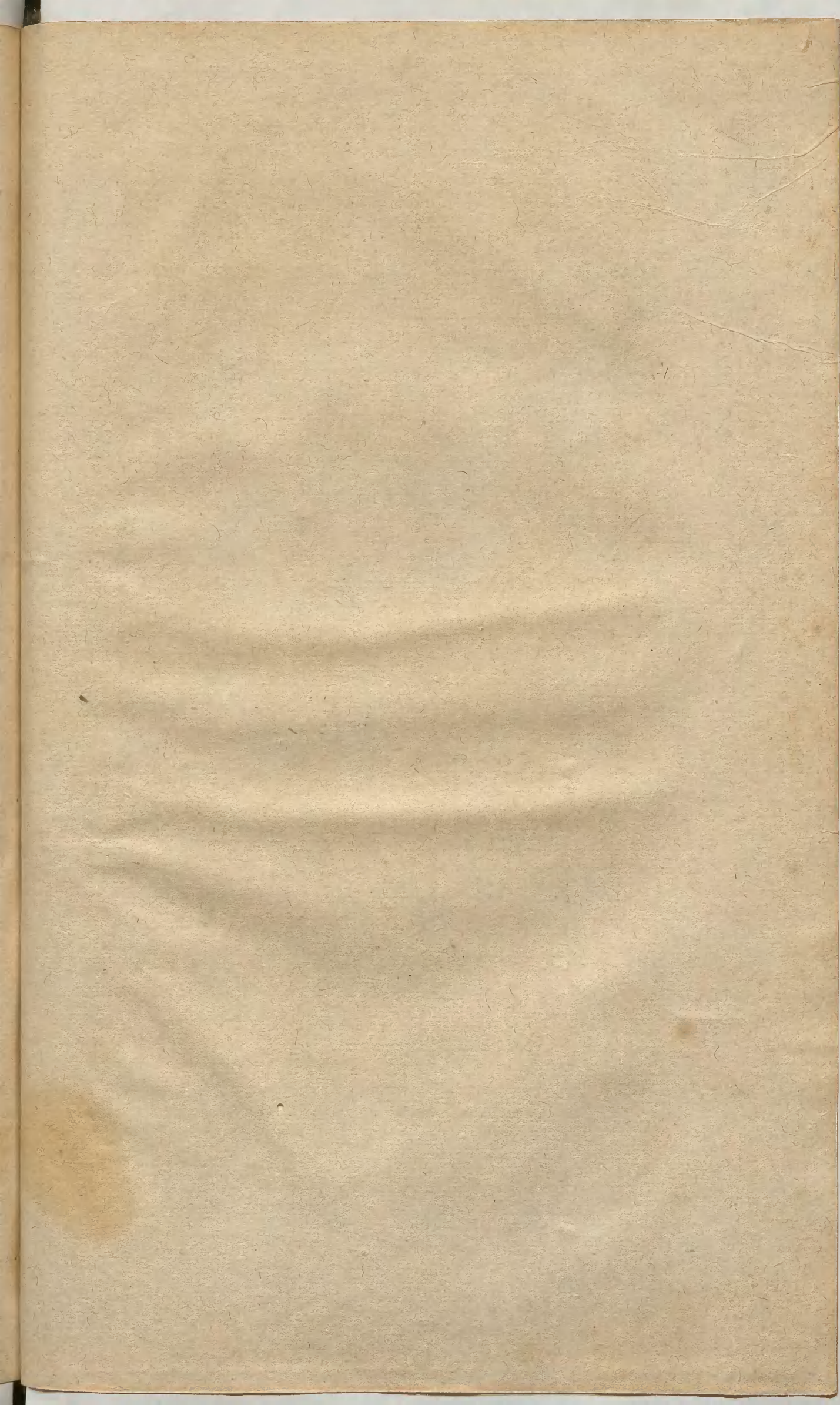
Hoc igitur opus, quod amor patriæ mihi expressit, finio cum *Ἀφῆμια*, quæ vere, vt olim dictum est, *ἐστὶν ἀνελώτατος πόσιων*: & oro æternum Deum patrem Domini nostri Iesu Christi, vt ipse sit *ἐκδοσώτης*, Princeps & gubernator nostræ dulcissimæ patriæ, ipse faciat, vt hæc Prouincia vere sit campus Elysus, sedes beatorum, domicilium veræ religionis, disciplina, honestæ societatis politicæ, & omnium virtutum, ipse procul ab his campis, agris & tuguriis depellat barbarum acinacem latronum Turcicorum, Scythicorum aut Moschorum, vastatorem Ecclesiarum & Rerum: ipse tribuat, vt pax velut flumen terram nostram riget, & in ea animos nostros præparemus ad amorem veræ patriæ, quæ est in cœlo.

A M E N.

W I T E B E R G Æ
EXCVDEBAT IOHANNES
CRATO,

ANNO M. D. LXXI.

INDEX COPIOSVS ET VTILIS RERVM MEMORABILIVM, QVÆ IN HOC ANNALIVM LIBRO comprehenduntur.

A

A brahamus Bucholcerus	361	Alexander VI. Pontifex tuba ciuiliū bello-	
Abrahamus Baro Donauiensis ducit exer-		rum	220
citum in Hungariam	182	Alexandri Pontificis memorabilis interitus	221
Acephalum agmen in Pannonia	184	Alexander Rex Poloniae	222
Adalberti corpus Gnesna auctitur in Bohemi-		Alexander Poloniae Rex moritur	225
am	38	Alphonsus Calabriae Princeps Hydruntum Tur-	
Adalbertus Episcopus Pragensis & Martyr	34	cis cripit	203
Adamas nobilis Caroli Burgundici	197	Alphonsus Vastius Dux Caroli Quinti Impera-	
Adamus Cureus	391	toris	247
Adelheidis neptis Friderici Barbarossæ despon-		Ambrosius Moibanus docet Vratislauiæ	249
detur Mieslao Poloniae Principi	54		280
Adrianus Traiectensis creatur Pontifex	243	Amurathes Tyrannus Turcicus peruenit ad Re-	
Adrianus Pontifex ueneno tollitur	245	gnum	133
Adrianus fuit præceptor Caroli Quinti	ibid.	Amurathes frustra obsedit Belgradum	137
Adrianus fuit ineptus ad gubernationem	244	Amurathi denunciatur bellum à Vladislao Re-	
Adriano erecti sunt arcus triumphales in Belgi-		ge Hungariæ	ibid.
co inuerecundi	244	Amurathes petit pacem à Vladislao	138
Adulteria mulierum Polonicarum	41	Amurathes durissimis conditionibus impetrat	
Ægyptus punita est propter blasphemias in		pacem à Vladislao	ibid.
Christum	237	Amurathes redit in Europam	140
Æneæ Syluij ingenium uarium	135	Amurathes est adeptus Victorinam cruentan-	
Æneæ Syluij epiphonema, de interitu Ladislai			142
Regis	160	Amurathis uox in prælio Varnense	143
Æneas Syluius Pontifex dictus Pius Senensis		Anabaptistica colluuius fuit exclusa à Vratis-	
	163	tislauiæ	281
Ærumnæ & exilia, cuius rei nos commonesce-		Anabaptistarum & Enthusiastarum origo	370
re debeant	16.20	Anabaptistarum historia ex Morauia	371
Æschylus laudat Scythas uel Henetos	18	Anabaptistarum Magistri	ibidem
Actius Romanus usus auxilij Henetorū & Got-		Andreas Grittus recipit Patanium	227
torum fudit Attilam	24	Angelos esse custodes Imperiorum & ordinis in	
Agnes domina Suidnicensis & laurenensis	106	Regnis	232
Alani dicti ab Elan	17	Anna laurenensis coniunx Caroli moritur	100
Albis ubi oriatur	5	Anna coniunx Vladislai in puerperio extingui-	
Albertus Austriae exarchus peruenit, ad Imperi-		tur	224
um & alia Regna	129	Anna Regina Ferdinandi coniunx fuit quinde-	
Albertus Cæsar Hungariæ & Bohemiæ Rex,		cies puerpera	256
Archidux Austriæ, Princeps Silesiæ	129	Anna filia Henrici Decimi nubit Rosenbergio	
Albertus Cæsar uenit Vratislauiam	132	Bohemo	316
Albertus Cæsar moritur in Pannonia	133	Annæ filia Vladislai natalis	222
Albertus Brandeburgicus gerit bellum cum Po-		Annæ Reginiæ uirtutes	ibidem
lonis	133. 241. 278	Annus calidissimus & siccissimus	216
Albertus Bauariæ Dux non uult recipere obla-		Annales Silesiæ quid præcipue exponant	27
tum sibi Regnum Bohemiæ	134	Annalium Silesiæ partitio	2
Albertus Brandeburgicus Dux exercitus contra		Annales Silesiæ quo consilio autor conscripse-	
Carolū Burgundicum	191	rit	ibid.
Albertus Saxonicus paciscitur inducias cum Ma-		Annales Polonici nimis contentim loquuntur de	
thia	205	Germania	99
Alberti Cæsaris lapsus	133	Annalium altera pars	260
Alearum ludus prohibetur à Capistrano	149	Annonæ uilitas	311
Alexandri Scanderbassæ uirtus	145	Annonæ Caritas & pestilentia in Ducatu Glo-	
		gouiensi	336

INDEX.

ANNOTATIONES præcipuarum mutationum & euentuum, qui acciderunt ciuitatibus Ducatus Glogouiensis in Silesia inferiori	299
Antenor ducit Henetos ad littus maris Adriatici	12
Antiochus Hierax deducit Germanos in sedes Henetorum	12
Antiquitas fuit studiosa Astronomiæ	260
Apologus de Vrso	192
Apostolorum discipuli docuerunt in Germania	29
Appellationes ueteres mirè deprauatas esse	4
Apum ingentia examina uiuere in regionibus Arctoïs	10
Arctoæ gentes quando & qua occasione in hanc terræ plagam immigrarint	8
Arctoarum gentium origo ex libris sacris	10
Arctoarum gentium distinctio	7
Arctoæ gentes distinctæ apud Herodotum quæ extant	10
Arctoæ gentes habitauerunt in Oriente	ibid.
Arctoarum gentium ueteres sedes	12
Arctoarum gentium triplex lingua Teutonica, Heneta, & ab his diuersa Scythica	12
Arctoarum gentium migrationes ex oriente in Europam	12.269
Argyropylos Romæ proficitur Græcam Linguam	243
Arrij fuerunt Medi ulteriores	11
Arrij proximi Carpatho	6
Arrij apud Herodotum habitauerunt ad mare Caspium	10
Arriorum habitus	ibidem
Arnolphus Cæsar domat Morauos	28
Arrij uirus attraxit & confirmauit potentiam Turcicam	237
Arrianorum uirus renouatur	372
Aristocratia in Polonia	27
Arthritis morbus ἐνδὸν & Glogouiæ	290
Ascanij sunt Tuiscones	3
Ascanij fuerunt religiosi	11
Ascania palus ad urbem Niceam	3
Ascania ubi olim fuerit	11
Asiæ incolæ qui fuerint ante Persicam temporâ	12
Asopyia Monachorum nullo modo est laudanda	75
Atheniensium decretum impium	33
Atticæ urbis mos in sepeliendis corporibus cæcorum in præliis pro patria	1
Attila regnauit in Silesia	23.265
Attilæ senicia	23
Attila inuadit Italiam	24
Attila extinguitur	ibidem
Attilæ filij uicti sunt à Gottlis	ibid.
Auaritiæ inexplebilis exemplum in sacerdote	42

Auarorum sedes quæ fuerit antiquitus	27
Auriensis arx sola relinquitur Conrado Albo Olſuicensi, occupato Ducatu à Mathia Rege	357
Austriaca familia est talis in Gigantea statua Danielis	in præfat. & 259
Autoris consilium de edendis Annalibus	1

B

Baiazetes Turcorum Cæsar capitur à Tamerlane Scythia	117
Baiazetes paciscitur inducias cum Mathia	206
Baiazetes Tyrannus Turcicus fit exemplum humanæ instabilitatis	116
Baiazetes delet Classem Venetorum	220
Baiazetes necatur ueneno	330
Baiazetes capta Methone magnam exercet crudelitatem & tyrannidem	221
Babylonicorum agrorum quanta sit ubertas	265
Balthasar Saganensis, uir militaris aliquandiu sustinet obsidionem	317
Balthasar Saganensis necatur à sæuo fratre Ioanne	317
Balthasar Saganensis militat in Prussia	153
Balthasar Saganensis constituitur Dux copiarum in Bohemos	171
Balthasar Promitius fuit Episcopus salutaris Silesiæ	281.282
Barbara coniunx Sigismundi Cæsaris traditur custodiæ	129
Balthasar Legatus Pontificius seuit in Principes	199
Barbara regina Poloniæ moritur	235
Barbara Brandeburgica promittitur Vladislao Rege	325
Barbara Brandeburgica deferitur à Vladislao Regi	326
Barbara Brandeburgica nata annos decem celebrat nuptias	324
Barones qui sint status Prouinciæ	263
Bartholomæus Monsterbergensis profligatur à Vratislauenſibus	231
Bartholomæus Monsterbergensis hostis Vratislauenſium	281
Bartholomæus Monsterbergensis migrat Freistadium	338
Bartholomæus Monsterbergensis perit in Danubio	234
Basilea quibus planetis subiaccat	282
Basiliensis Synodus	127
Basiliensis Synodus formulam cautionis exhibet Bohemis	127
Battus Dux Scytharum uasantium Europam	68
Beatrix	

INDEX.

Beatrix coniunx Matthiae Regis excelluit eruditione	195	Bohemica & Polonica bella inchoantur sub Boleslao primo	35
Beatrix uidua Vladislauum attrahit	212	Bohemi atrociter uastant Poloniam	38
Beatrix decipitur & Neapoli in exilio moritur	213	Bohemici Regni magnificentia	121
Belgradum olim Taurinum fuit dictum	137	Bohemi retrahuntur ex Polonia à Cesare Conrado	39
Belgradum occupatur à Solymanno	242	Bohemia Princeps usurpat nomen Regium	55
Bellum Cimbricum in Italia	19	Bohemiae Reges qui ex ordine imperarunt Silesiae	265
Bellum ciuile & luctuosum inter filios Henrici Barbati	60	Bohemi praesidarij Glogouiae ibidem sunt graues hospites	342.343
Bellum Prutenicum inter Polonos & ordinem Teutonicum quando coeperit	93	Boleslaus primus dictus Accr, primus Poloniae Rex	33
Bellorum euentus quales esse soleant	171	Boleslai Primi bella	35
Bellum Bauaricum	223	Boleslaus Primus uicit Moschos	ibidem
Bellum Venetum sedatum est conditionibus iniquis Carolo Quinto	239	Boleslaus Primus uastauit Germaniam	35.
Bellum Suidnicense	104		302
Bellum famelicum in Prussia	120	Boleslaus Primus occupauit Budissinam & Misenum urbes	35
Bellum Hussiticum	122.277	Boleslaus Primus uicit Borussos	36
Bellum Polonicum	131.319	Boleslai Primi iusticia & pietas	ibid.
Bellum ad Rhenum	168	Boleslaus primus fuit Heroicus Rex	36
Bellum sacrum contra Turcam mors Pontificis interrupt	170	Boleslaus Secundus	40
Bellum Marchicum	323	Boleslaus curuus multa oppida & arces condidit in Silesia	296
Bellum Gurense	330	Boleslaus Secundus iugulauit D. Stanislauum Episcopum	41
Bellum Glogouiense	205.337	Boleslaus Secundus perijt exul	42
Bellorum euentus quales plerique sint	171	Boleslaus Tertius distortus	44
Belgradensis uictoria in Hungaria	154	Boleslaus Tertius fuit faelix bellator	ibid.
Bertholdus Dux Meraniae uocatur ad Imperium	73	Boleslai Tertij bellum cum Henrico Quinto Cesare	45
S. Bernhardus autor & suasor expeditionis in Asiam	53	Boleslaus proditorie percussorem subornat Suantopulto Bohemorum Regi	46
Bessarabia occupatur à Baiazete Turcico	204	Boleslaus inuadit Bohemiam armis	48
ex Bibliotheca collecta studio Matthiae Regis produnt libri utiles	208	Boleslaus Tertius magno praelio uincit Henricum cum	47
Bidorgis Ptolemaei est Vratislaui	269	Boleslaus Tertius reconciliatur Cesari	48
Bidorgis uastatur	270	Boleslaus Tertius petit pacem à Lothario Cesare	50
Biturix Lygius conditor ueteris Vratislaui	269	Boleslaus Tertius saepissime & faeliciter acie confligit	ibidem
Byturigis etymon	ibid.	Boleslai Tertij Vaticinium de fortuna suorum filiorum	50
Bohemia septennium regitur à puella Valasca	27	Boleslaus Tertius extinguitur animi moerore	49
Bohemia Princeps capitur & fit tributarius Romani Imperij	29	Boleslaus Quartus Crispus	52
Bohemi concitantur in Polonos ab Henrico Quarto Imperatore	43	Boleslaus Crispus uenit in odium apud suam gentem	56
Bohemis integer usus sacrae coenae permittitur	128	Boleslaus Procerus dimicat ex prouocatione in Italia	55
Bohemiae Regnum post mortem Ladislai à multis appetitur	171	Boleslaus Procerus oppugnatur à filio Episcopo	58
Bohemiae Regnum tanquam pomum Eridos à Pontifice proijcitur inter Monarchas	173	Boleslai Proceri mors & eiusdem Epitaphium	ibidem
Bohemica gens quo nomine gratiam debeat ciuitati Vratislauiensi	275	Boleslai Proceri liberi	ibidem
Bohemiae Princeps occupat totam Silesiam	393	Boleslaus Pudicus ducit uxorem Cunigundam	66
Boleslaus à Henrico Bauaro ad seruanda pacta adigitur	36		

I N D E X.

Carolus

INDEX.

Carolus coronatur Aquisgrani	241	Casimiri Regis disceptatio cum Legato Pontificio	167
Carolus Burgundicus, est studiosus Persici splendoris	184	Casimirus Georgium superauit splendore	167
Carolus Burgundicus incidit in Melancholiam	197	Casimirus filius Regis Poloniae infeliciter inuadit Hungariam	182
Carolus Burgundicus rursus superatur ab Heluetijs	ibid.	Casimiri exercitus quem duxit in Silesiam.	187
Carolus Burgundicus ad Nanceium uincitur & occiditur	ibid.	Casimirus & filius infeliciter obsident Vratislauiam	188
Caroli Burgundici miserabilis interitus	196	Casimiri exercitus sine disciplina militari	ibid.
Carolus Marchio Badensis capitur bello à Fridericò Palatino	169	Casimiri & Mathie congressus ad Vratislauiam	189
Carolus Caesar exornauit Bohemiam & Vratislauiam	108	Casimiri, Mathie & Vladislai Regum congressus	ibidem
Carolus Caesar misit literas familiares ad Senatum Vratislauiensem	ibid.	Casimirus ex Silesia redit in Poloniam	191
Carolus Caesar Rempub. Glogoniae constituit	ibidem	Casimirus Polonicus moritur	214
Carolo Caesare imperante floruit Silesia	109	Casimirus Teschinensis punit magistratum Glogouiensem	328
Carolus Caesar facit nuptias Cracouiae	110	Casimirus Poloniae Rex inuitat Germanos in suum regnum	109
Carolus Caesar agit conuentum Vormatiae.	242	Casimirus Rex lenis agit conuentus in suo Regno	185
Caroli Caesaris copiae occupant Ducatum Mediolanensem	243	Casimirus à suis subditis contemnitur & ludibrio habetur	166
Carolus Caesar edificauit templum S. Dorotheae Vratislauiæ	276	Casimirus parat bellum in Silesiam	186
Carolus Monasterbergensis constituitur gubernator Silesie	245	Casimirus per ironiam fuit inuitatus ad nuptias Mathie	159
Carolus Quartus Imperator Rex Bohemiae, Princeps Silesiae, dominus Vratislauiæ & Glogoniae	105	Casimirus Poloniae & Vladislai Bohemiae Reges excommunicantur à Legato Pontificio Balthasare de Piscia	199
Carolus Quartus Caesar ducit Annam Laurensem	106	Casimirus Loetici filius turbat pacem initam cum Bohemis contra pacta	309
Carolo Caesari nascitur filius Venceslaus ex Anna Laurense	ibid.	Caspar Sliccius non uult interesse condemnationi Iohannis Hussi	120
Carolus Quartus ingreditur Vratislauiam	106	Caspar Nosticius ductor exercitus in Polonos	320
Carolus Quartus euexit urbes	277	Catalogus Episcoporum Silesiae	375
Caroli Quarti uirtutes & mors	111	Cattus fluuius Silesiae nebit arenam auream	267
Caroli Quarti liberi	ibid.	Causa uera odiorum & bellorum inter Polonos & Principes Silesiae	95
Carolus Quartus autor aureae Bullae	ibid.	Celticum bellum in Italia	19
Carolus Neapolitanus uocatur ad Regnum Hungariae	114	Celtae qui olim fuerint dicti	ibidem
Carolo Steinum obsidetur ab Hussiticis	124	Cereuisia Silesiae	267
Carolus Quintus accusauit incuriam adolescentiae suae in discendo	243	Cereuisia Glogouiensis	290
Carolus Quintus modeste se gessit post uictoriam Ticinensem	247	Cereuisia Vratislauiensis	267
Carolus Quintus incaute proposuit conditiones Francisco captiuo	248	Cetericus Silesius fuit spectator mortis Ludouici	253
Carpathi montis accolae	6	Choenix dimensum diurnum serui quanto precio olim emtum sit	296
Casimirus monachus	38	Christianam doctrinam esse uerissimam & certissimam	8
Casimirus ingreditur monasterium	ibid.	Christina coniunx Vladislai accusatur tanquam fax belli ciuilis	51
Casimirus ex Monasterio reuocatur ad regnum	39	Christina cum paruulis liberis eijcitur in exilium	52
Casimirus ethnarcha condit leges in Polonia.	57	Christianorum Regum odia & ambitiones exauerunt gladios Turcicos	170.183
Casimirus Secundus euexit Iudeos	110	Christianorum Regum & Principum conuentus quales esse soleant	236
Casimirus Secundus Rex Poloniae moritur	ibid.		
Casimirus Tertius accipit Regnum Poloniae	145		
Casimiri Tertij Regis egestas	183		
Casimirus uenit Glogoniam	315		

INDEX.

Christophorus Lursius relegatur ex civitate Glogouienſi	342	Conradus Albus capitur à filio ſuo Conrado Albo & mulſtatur Ducatu	146
Chriſtophorus Nimcius Capitaneus Ducatus Glogouienſis	358	Conradus Caſar Poloniſ inferi bellum	53
Chronicorum libri, à Philippo & D. Peucero conſcripti, commendantur	4	Conradus Primus Glogouienſis moritur	57
Chriſtophorus Niger Latro audaciſſimus laqueo necatur	231	Conradus filius Henrici Barbati extinguitur lapſu	61
Cimbria matris Friderici Tertij Imperatoris ingens robur	120	Conradus Maſauienſis bellum inferi Henrico Barbato Ethnarchæ Poloniae	64
Cimbri ſunt Germani apud Herodotum	9. 10	Conradus Epiſcopus Vratiſlauenſis cedit dignitate ſua	144
Cimbri & Heneti habuerunt promiſcuas ſedes	10	Conradi Secundi Glogouienſis nuptiae	80
Cimbrorum prima profeſſio ad Tauricam Cherſoneſum	13	Conradus munit Pridemiam	ibidem
Cimbricum bellum	19	Conradus Secundus occupat Glogouiam	ibid.
Cimbrorum uel Germanorum miſerabilis ſtrages	19. 20	Conradus Secundus Glogouienſis accedit ad ſecundas nuptias	83
Cimmerij Homeri ſunt Cimbri	9	Conradus mulſtatur propter dotem uxoris mortuae	ibid.
Cimmerij ſunt à Gomer	11	Conradus Glogouienſis oppugnat Henricum V. Vratiſlauenſem	87
Cimmeriorum hiſtoria apud Herodotum	9	Conradi Glogouienſis crudelitas in nepotem	87
Circuſſorum Regio ubi ſit	237	Conradus Glogouienſis reconciliator	89
Circumgeſtatio panis Theatrica quo tempore inſtituta ſit	82	Conradi Secundi Glogouienſis exitus	ibid.
Clemens Epiſcopus Smogrenſis	37	Conradi Stinauienſis ſimplicitas	91
Clemens Primus	377	Conradus Stinauienſis ex carcere liberatur à ſua nobilitate	91
Clemens extirpauit idolomaniam	ibid.	Conradus Primus Princeps Glogouienſis	304
Clemens Septimus oppugnatur à Pompeio Columna	245	Conradus Henrici Barbati filius extinguitur in Venatione	304
Clemens præfeſtus Glogouienſis fortiter ſeſe gerit in prælio Tartarico	304	Conradus Secundus occupat Croſnam & munit Pridemiam	305
Clizdorſſia munitur à Conrado Glogouienſi	89	Conrado attribuitur Glogouia	ibid.
Côbena	299	Conradus abduxit Boleslaum fratrem captum	ibid.
Coelibatus Sacerdotum ſtabilitur in Polonia	61	Conradus exornat Glogouiam	ibid.
Coelibatus Sacerdotum inſtituitur in Sileſia	272	Conradi crudelitas in nepotem ex fratre	307
Collegia Canoniorum fuerunt ſcholæ	31	Conradi mors	ibidem
Collegium S. Crucis erigitur Vratiſlaviae ab Henrico Probo	274	Conradus Gibboſus Stinauienſis	ibidem
Collegij Vratiſlauenſis inſterna diſidia	388	Conradus Primus Senior	385
Colomanus Hungariae Rex uiolat milites Godofridi Bilioni	45	Conradus Epiſcopus Vratiſlauenſis amauit Ceremonias	ibid.
Columbi Genuenſis res geſtæ	216	Conſaluuſ Hispanus feliciter medetur morbo Gallico	217
Cometa nunciuſ mortis Boleslai Poloni appareret	37	Conſaluuſ Regnum Neapolitanum redigit in poteſtatem Hiſpanorum	220
Cometa uiſuſ eſt ardere tempore Caſimiri Regis Poloniae	40	Conſcientiae tranquillitas ſummum bonum	49
Cometa proxime antecceſſit circumgeſtationem panis conſecrati	82	Conſtanciienſis concilij exordium	120
Cometae conſpiciuntur, ſignificans & denunciandam cladem Bohemiae	166	Conſtantinopolis expugnatur	147
Cometa denuo conſpiciuntur	182	Contubenſis arx occupatur à Principe Iohanne	336
Cometa ariſt	181. 221	Coributhuſ frater Vladislai Iagelloniſ inuadit Bohemiam	124
Concilium Piſanum & Mediolanenſe contra Iulium	229	Coributhuſ euocatur ex Bohemia	125
Conradus Albuſ Olſnicenſis eiſcitur ex ſuo Ducatu	357	Corpora humana maxime immutari ab aëre circumſtante	282
Conradus Caſar minatur bellum Poloniſ	52	Coſtenſis ditio occupatur à Vladislao Loſſico	100
Conradus Albuſ coniungit ſe cum Latronibuſ Bohemicis & Poloniſ	143	Coſtenſe territorium amittitur	309
		Coſtenſis ditio olim fuit adiuncta Ducatui Glogouienſi	305
			Coſtuba

INDEX.

Cotbusium remanet in potestate Marchionis Brandenburgensis	167
Cotbusiense territorium uastatur à Iohanne Pri- busiense	329
Cracus Rex condidit Cracouiam	27
Cracouiensis Academia defendit concilium con- tra Pontificem	135
Cracouia antiqua iura sua Locticus Rex adi- mit	93
Cretensis Archiepiscopus non bene rem gerit in Silesia & Polonia	165
Cretensis Archiepiscopus offendit Polonos	169
Creutzberga frustra obsidetur à Principibus & Ciuitatibus aliquot Silesie	127
Crosna nomen quid significet	291
Crosna & Zulichia sunt auulsa à Ducatu Glo- gouiensi	263
Crosna uenit in potestatem Henrici Probi	306
Crosna occupatur à Marchione	325
Crosnenses deuastant agrum Freistadiensem	326
Crosnae miserabilis conflagratio	335
Cruciferorum ordo quando & qua occasione ceperit	61
Cruciferorum ordo migrat ad Borussos	63
Cruciferorum Magister interficitur in prælio Tartarico	71
Cruciferi strenuè arcent Borussos & seruant Poloniam	82
Cruciferi superant Casimirum Regem	152
Cruciferi transgunt cum Casimiro Rege	171
Cruciferorum seditio in Hungaria	232
Culmensis ager attribuitur ordini Teutonico	63
Cunigunde mors & fabella de ipsa	88
Curzbachij liberi Barones	263
Cuzena arx munitur Conrado à Glogouiensi	39
Cyprianus Primus	382

D

Daij apud Herodotum	9
Danorum Ecclesie constituuntur	23
Daniel Timon scriba Glogouiensis male accipi- tur à Capitaneo	358
Danubij fontes ubi sint	5
Decime sunt concessæ Episcopis in Polonia	32
Delphinus Gallicus inuadit Heluetiam, & cæ- ditur	143
Dies nefasti Regibus Bohemie	105
Diodorus siculus de migrationibus populorum	13
Dominicanorum Cœnobium extruitur Glogo- nie	305
Dona Dei agnoscenda & celebranda esse grato animo	2

Donauiensibus Baronibus adimitur Hernstadien- sis ditio	357
Dracula Valachi colloquium cum Vladislao Varnense	140
Drusus Augusti Caesaris Priaignus Germaniam uastat	20
Ducatus Glogouiensis	285
Duellum in urbe Glogouiense	820

E

Ecclesie Germanicæ laudatæ ab Ireneo	30
Ecclesie nomen Mathias semper est uenera- tus	208
Ecclesie & studia in Silesia	267
Ecclesie in Silesia paulatim sunt inquinatæ su- perstitionibus	385
Eclipsis Solis horribilis	121
Egidius Cardinalis Tusculanus constituit Eccle- sias in Polonia	30
Electiois mos in Ecclesia	377
Electiois mos mutatur in Ecclesia	378
Elisabetha filia Sigismundi Caesaris, uxor Alberti Imperatoris	129
Elisabethæ Thuringicæ stirps & Parentes	73
Elisabetha Thuringica refertur in Catalogum sanctorum	164
Elisabetha uidua Alberti extinguatur	136
Elisabetha Poloniæ Regina noluit Mathiam ge- nerum	189
Elisabetha coniunx Friderici Lignicensis mori- tur	238
Elysiorum & Ilingorum sedes	6
Elysij sunt ab Elisa filio Iauan	12
Elysij campi nominati nouæ sedes Germanorum	15
Elysiorum seu Lygiorum ueterum res gestæ	18
Elysiorum pietas celebrata à Tacito	300
Elysij campi unde sic dicti	15
Elysa fuit doctor pietatis	12
Encania Poloniæ & Silesie	31
Episcopatus nouem constituti in Polonia	31
Episcoporum labores qui fuerint olim	ibid.
Episcoporum superbia & alia uitia reprehen- duntur à Mathia Rege	208. 209
Episcoporum Hungariæ, florente regno, quan- tus fuerit fastus	250
Episcopi interfecti in prælio Varnensi	142
Epitaphia imposita Polonis à Romano Ponti- fice	39
Erasmi iudicium de doctrina Lutheri	241
Erasmus Benedictus totius scholæ Freistadi- ensis	268. 374
Erasmus fuit præceptor Ferdinandi Caesaris	255

INDEX.

Erenfridi Comitis Palatini filia nubit Mieslao Regi Poloniae	34
Ernestus Tschamerus liberat captiuos ciues Glogouenses, iam interficiendos	362
Ernestus Elector Saxonie iurat in uerba Mattheie	187
Ernestus Tschamerus reconciliatur Regi Mattheie	358
Ethnarchæ Poloniae	42
Ethnicorum conciones quales fuerint	286
Euangelij lux quo tempore & occasione in Patu obruta & extincta fuerit	31
Europa oculis sublatis intuetur Filium Dei	238
Europæ nunc fatalem impendere mutationem & ruinam	34
Exempla uirtutum esse imitanda	3
Exemplum Principis pie migrantis ex hac uita etiam sub tristi caligine Papisticarum superstitionum	103
Exemplum summæ & detestandæ leuitatis in Principe	95
Exemplum puniti horribilis parricidij	88
Exemplum inusitata crudelitatis	88.233.306
Exemplum humanæ infirmitatis in Boleslao Secundo Poloniae Rege	42
Exemplum ioci scurrilis	51
Exemplum Versus: οὐδ' εἰς ἀνδρῶν πῶρ δ' ἴκωρ τίς τ' οὐκ ἀπορίσῃ	218
Exempla poenarum & uastationum cur sepe cōsiderari debeant	25
Exemplum dicti: Vae qui spoliās: quia spoliaberis	82.142
Exemplum punitæ tyrannidis & tragicorum peccatorum	28
Exemplum auaritiæ inexplebilis in sacerdote.	42
Exemplum continentia in Virgine Sacra	98
Exemplum iusticiæ in Boleslao Rege Poloniae	36
Exemplum famis horribilis in Silesia	266
Exemplum horribilis furoris & seditionis	277
Exemplum diuinitus seruata suppellectilis, conflagrante templo Crosnensi	335
Expositio strips & uitæ Beatæ Hedwigis	72
Εὐλαστῆς seu uiri Religiosi qui fuerint in Actis cap.2.	15

F

Fabianus Schöneckius, eques auratus potens consilij & opibus	263
Fames horribilis in Polonia	33.266
Fames horribilis in Silesia	94.266
	129. 308
Fames predicta ab Agabo	266
Fatalium poenarum imago	67
Ferdinandus Hispaniæ & Neapolis Rex mortitur	236
Fames horribilis in Polonia	33

FERDINANDVS I. Romanorum Imperator, Hungariæ & Bohemiæ Rex, Archidux Austriæ, Princeps Silesiæ	254
Ferdinandus Primus est expertus præsentiam Dei	255
Ferdinandi Natalis	ibid.
Ferdinandi studia & præceptores	ibid.
Ferdinandus Erasmus semper nominauit Præceptorem	ibid.
Ferdinandus fuit peritus Mathematicum	255
Ferdinandus studiosè coluit fratrem Carolum	256
Ferdinandi Castitas coniugalis	ibid.
Ferdinandus coronatur Praga	256
Ferdinandus primum ingreditur Vratislauiam, ibidem	
Ferdinandi copie Iohannem Veidanum ex Hungariam eijciunt	256
Ferdinandum Deus texit contra potentiam Turcicam	257
Ferdinandi bonitas, industria & reliquæ uirtutes	ibid.
Ferdinandus non oppressit Ecclesias in Silesia	257
Ferdinandus fuit similis Theodosio	257
Ferdinandus fuit amans pacis	258
Ferdinandus fuit tolerans laborum	ibid.
Ferdinandi temperantia	ibid.
Ferdinandi affabilitas	ibid.
Ferdinandi ingeniosa apophtegmata	ibid.
Ferdinandus floruit in Senectâ	ibid.
Ferdinandi exitus placidissimus	259
Ferdinandi Caesaris elogium de Repub: Vratislauiensi	284
Ferdinandus Rex Hispaniæ auus Caroli Quinti moritur	236
Ferdinadus Austriæ Dux celebrat Nuptias Lincij	241
Ferdinandi Caesaris conuiuia qualia fuerint	258
Ferdinandus Caesar ter fuit Vratislauiæ	281
Ferdinandus Caesar recuperat Ducatum Saganensem à Mauricio Electore	317
Ferdinandus Piscarius Dux Caroli Quinti occubat Mediolanensem Ducatum	243.245.246
Ferdinandi Piscarij mors & mores ac fortuna	249
Festum transfigurationis CHRISTI instituitur	155
Filij Henrici Secundi Pij Silesiæ Principes	77
Filij Conradi Glogouensis	322
Filij Iohannis Saganensis	323
Flagelliferorum Secta	107
Florentina seditio	202
Franciscus Galliæ Rex praelio fundit Heluetios ad Mediolanum	235
Franciscus Rex Galliæ & Carolus Hispanus iunguntur foedere	239
Franciscus Gallus & Henricus Anglus congruantur	241
	Frana

INDEX.

Franciscus Gallus capitur	247	Freistadiensis Reipub. laus	ibidem
Francisci Galli capti uox	ibid.	Freistadiensis Schola	268
Francisci Regis morbus in carcere	248	Friderici Barbarossæ expeditio in Polonos	54
Franciscus Rex turbatis conditionibus pacis Cæsarem bello aggreditur	248	Fridericus Barbarossa recipit in gratiam Principes Polonia supplices	ibidem
Francisci Fabri carmen de uigilantia Sigismundi Regis	368	Fridericus Barbarossa cõculatur à Pontifice.	57
Francisci pereni Episcopi presagium de clade Mogatiensi	252	Fridericus Cæsar oppugnatur à ciuibus Viennensibus	168
Franciscus Primus	381	Fridericus Cæsar transigit cum Mathia	173
Franciscus Hagecus Dux belli apud Vratislauenses	181	Friderici Cæsaris pietas	175
Franciscus Hagecus moritur, & sepelitur in Alba Regali	195	Fridericus Cæsar auertit se ab amicitia Mathie	179
Francisci Launaldi Pietas	313	Fridericus Cæsar respicit ad amicitiam Mathie	183
Francofurtensis & Vitebergensis Academiae initia	224	Friderici Cæsaris & Caroli Burgundici congressus	184
Francosteinum Silesiæ oppidum obsidione cingitur à Carolo Bohemorum Rege	102	Fridericus Cæsar soluit obsidionem Nouesium	191
Francosteinum occupatur à Ducibus Georgij Podiebracij	172	Fridericus Cæsar derisit Ludouicum Vndecimum Gallie Regem	191
Francosteinensis arx occupatur & diruitur à Vratislauensibus	174	Fridericus Cæsar infelicitèr lacescit arma Mathie	196
Francosteinum exuritùr à Vladislao Bohemice Rege	188	Fridericus Cæsar transigit cum Mathia	198
Francosteinum occupatur à Ducibus Mathie Regis	355	Friderici Cæsaris animi æqualitas	205
Fraustadium occupatur à Rege Poloniæ	105	Friderici Cæsaris mors	215
Fraustadium amittitur	309	Fridericus Secundus iniuste accusatur à Polonis propter pacta inter Ordinem & Regem Poloniæ	64
Fraustadium defenditur contra Iohannem Pribusensem	319	Fridericus Cæsar coronatur à Pontifice Romano	146
Fraustadiensis ditio olim pertinuit ad Ducatum Glogouensem	305	Fridericus Cæsar conciliat filio suo Maximiliano nuptias Mariæ Burgundicæ	191
Fraustadium defenditur contra Henricum Rapoldum	311	Fridericus Cæsar conuentus agit Ratisbonæ, Mathiamq; grauitèr offendit	182
Freistadium uel Elcutheropolis	292	Fridericus Cæsar fuit Sagacissimus ingenio	215
Freistadij comoda	ibidem	Fridericus Elector Brandenburgensis soluit obsidionem Francosteini	125 (216)
Freistadij situs	ibidem	Fridericus Cardinalis moritur ex morbo Gallico	
Freistadij constitutio	ibidem	Fridericus Lignicensis repellit Bohemos profecturos ad Iohannem Glogouensem	340
Freistadio familiaris morbus	295	Friderici Electoris sapientia	240
Freistadij magnitudo	ibidem	Friderici Electoris colloquium cum Erasmo	241
Freistadienses Mansionarij	ibidem	Friderici Electoris Saxonie consilium de rusticana seditione	249
Freistadiense forum	ibidem	Friderici Electoris Saxonie mors	248
Freistadij ætas	293, 295	Fridericus Lignicensis indicit bellum Vratislauensibus	227
Freistadiensis aeris constitutio qualis sit	293	Fridericus Lignicensis ducit sororem Sigismundi Regis	235
Freistadiensis Character unde	294	Fridericus Lignicensis diligenter agit de pace inter Iohannem & Mathiam	342
Freistadij appellatio	ibidem	Fridericus Misnensis cedit ex Prussia	223
Freistadij nomen Polonicum	ibidem	Fridericus Primus post magnos motus recipit Lignicum	148
Freistadiū habet hortos amœnos & fertiles.	293	Fridericus Primus collocatur in Ducatum Lignicensem à Mathia	177
Freistadium quo tempore creuerit	295	Fridericus Primus Lignicensis moritur	343
Freistadiensium ciuium opes	ibidem	Fridericus Tertius Cæsar denuo adit Romam	174
Freistadiensis arx obsidetur à Iohanne	326	Friderici Tertij Imperatoris mater	120
Freistadiensis arcus obsidio soluitur	327		Filco
Freistadium attribuitur Bartholemæo Monstbergenfi	368		
Freistadiū incēditur à militibus prædialijs	352		
Freistadium deditur Mathiæ Regi	355		
Freistadiensis Ecclesiæ initium	370		
Freistadiensis Ecclesiæ felicitas	373		

INDEX.

Fulco Episcopus Craconiensis turbat Poloniam 58
Fundatio Monasterij Vincentini Vratislaviae 49
Furstensteinum expugnatur à Mathia Rege Hungariae 192

G

Gabreta sylvia 5
Gabrielis Veronensis monachi fortuna 190
Gabriel Scherdingensis magister Anabaptistarum in Moravia 371
Galatia Regio unde nomen acceperit 12
Galenus custos ualitudinis Imperatoris M. Antonini 21
Gallica lingua fuit Heneta: Gothica uero Germanica 6
Galli unde dicti sint 16
Gallici morbi origo 215
Gallici morbi appellationes 216
Gallici morbi forma ibid.
Gallici morbi remedia 217
Gasto Fosseius Imperator nepos Ludouici Gallie Regis 229
Gasto interficitur uictor 238
Gedanum magnas consequitur immunitates à Polono 151
Gemus Mahometi filius fit supplex Christianis & male tractatur 205
Genuenses uenditores & proditores salutis Europa 140
Georgius Bohemiae Rex, quem Silesia ferme non agnouit pro Rege 161
Georgius Brandenburgicus tegit Vratislavienses 244
Georgius Brandenburgicus tenuit ditiones alias quas Silesiae 263
Georgius Bregensis moritur 243
Georgius Fronspurgius & Marcus Sittius Germani ductores Caesaris 246
Georgius Monsterbergensis profligatur à Ducatu Suidnicensi 359
Georgius Monsterbergensis & Opicius Coloprofugiunt Glogouiam 353
Georgius Monsterbergensis fuit Glogouiae tempore obsidionis 344
Georgius Podiebracius contendit cum Rege Ladislao & uincit 157
Georgij Podiebracij sermo de Religione Vratislaviae 152
Georgius Podiebracius constituitur gubernator Bohemiae 134. 147
Georgius Podiebracius fuit uir sapiens & clarus mens 278
Georgij Podiebracij Bohemiae Regis felicitas & successus 172
Georgius Schillingius consul Glogouiensis necatur à seditiosis subditis 314

Georgius Petzeltus Freistadiensis placat Episcopum Vratislaviensem 373
Georgij Podiebracij sapientia, humanitas & pietas 163
Georgius Brandenburgensis adiungitur Regi Ludouico 269
Georgius Podiebracius amauit Vratislaviam 279
Georgius Rex repudiatur à Silesijs 167
Georgius Rex reconciliatur Friderico Caesari 164
Georgius Rex palam religionem suam profiteatur 167
Georgij Regis mors & mores 180
Georgio Regi suboneratur percussor 178
Georgius renunciatur Rex Bohemiae 161
Georgius reconciliatur Pontifici 163
Georgius iurauit in Religionem Catholicam, ibidem
Georgius à tota ferme Silesia agnoscitur pro Rege 165
Georgius & Casimirus Reges congregiuntur Glogouiae 167
Georgius & Casimirus Poloniae Rex iunguntur foedere ibidem
Georgius Steinius ab Ordinibus Silesiae exigit pecuniam 206
Georgius Steinius renunciat Iohannem Dominum Ducatus Glogouiensis 335
Georgius Sepusienensis perit in flumine quodam 253
Georgius Steinius uenit Glogouiam cum mandatis Mathiae Regis 335
Georgius Steinius adipiscitur Steimaniam & Rudnam 357
Georgius Steinius eijcitur ex Silesia 359
D. Georgij templum erectum ex manubijs hostium 311
S. Georgij templum in suburbio frustra tentatur à Regijs 453
Gertrudis Reginae Hungariae interitus 60
Germani apud Herodotum 9
Germana fuit fatalis imperio Romano 22
Germani inde dicti 9
Germanorum nouae sedes dictae sunt campi Elysi 15
Germanorum ueterum disciplina laudata à Tacito 18
Germani quibus characteribus in scribendo usi sint ibidem
Germanorum strages miserabilis 19. 20
Germania horribilibus motibus concutitur 29
Germania superior cito accepit Semen Euangelij 29
Germanicae Ecclesiae laudatae ab Irenaeo 30
Germaniae reddita fuit pax à Ferdinando Caesare 258
Germani religionem populorum orientalium importarunt in haec loca 15
Germani

INDEX.

Germani & Heneti promiscue habitauerunt	16	Glogouenses pellunt & reijciunt Polonos uas-	
Germanorum ueterum religio	18	stantes ipsorum agros	132
Germanorum numina	286	Glogouensis Ducatus amisit multas ditio-	
Germanica scripturae initium	311		299
Getæ ubi olim habitauerint	10	Glogouensis Ducatus ueteres incolæ	300
Getarum Rex Lysimachum captum dimisit	14	Glogouensis Ducatus ueteres incolæ emigra-	
Getarum magnam olim fuisse potentiam	10	runt cum Longobardis	301
Glogouia exordia	33	Gloglouensis Ducatus fortuna sub regno Scla-	
Glogouia descriptio	286	uonico	302
Glogouia oppugnatur ab Henrico Quinto	46	Glogouia obsidio	303. 343
Glogouia sustinet impetus Henrici Quinti ibid.		Glogouia in alteram ripam translata	ibid.
Glogouia urbis prima mentio	45	Glogouia incensa à suo Principe	ibidem
Glogouia fuit cara Polonis	46	Glogouensis præfecti uirtus in prælio Tartar-	
Glogouia restitutio	48	rico	304
Glogouensis Præfectus acriter tuetur Principem suum	71. 304	Glogouensis Ducatus tempore Conradi Secundi	305
Glogouia excolitur à Conrado & Salome	83	Glogouia traducitur in potestatem Bohemiarum Regis	309
Glogouensis ditiois uastatio	92	Glogouia à Carolo Cesare diuiditur	310
Glogouia uenit in potestatem Iohannis Regis Bohemiarum	97	Glogouia aucta immunitatibus à Carolo Cesare	
Glogouensis Ducatus	261	jure	310
Glogouensis Ducatus miserabilis status	203	Glogouia liberat Principem captiuum	ibidem
Glogouia Iohanni Curei Freistadiensis	260	Glogouia fuit incendium	312
Glogouensis Ducatus	285	Glogouia conflagrauit	239. 312
Glogouia antiquissima ciuitas in hoc Ducatu	286	Glogouia rursus perit incendio	312
Glogouia instauratur ex ruinis Lugiduni	287	Glogouensis Paræci pia liberalitas	313
Glogouia instauratio	ibidem	Glogouensis Consul interficitur in seditione	314
Glogouia ueteris situs	288	Glogouenses ciuitates emunt nouum cultum à Legato Pontificio	315
Glogouia etymon	ibidem	Glogouia nouas instituit nundinas	318
Glogouia in alteram ripam translata	289	Glogouensis templi ruina	ibidem
Glogouense collegium fundatur	289. 380	Glogouensis Ducatus uocatur in disceptationem	323
Glogouia oppressa à collegio	ibidem	Glogouia excommunicatur ab Episcopo	324
Glogouia exornatur à Conrado	ibidem	Glogouensis Ducatus iurat in uerba Vladislai	325
Glogouia magnitudo	290	Glogouensis arx traditur Iohanni	333
Glogouia commoditates	ibidem	Glogouia tandem redit ad imperium unius Domini	335
Glogouia salubritas	ibidem	Glogouia incenditur à Polonis	54
Glogouensis Ducatus quæ oppida complectatur	286	Glogouia libenter sese subiecit Iohanni Bohemorum Regi	96
Glogouia est urbs antiqua	287	Glogouia restituitur & exornatur à Boleslao Crispo	289
Glogouiam migrant Germani inuitati à Conrado Glogouensi	289	Glogouia fuit oppressa à suis Sacerdotibus	303
Glogouia accipit leges & iura Germanica	83. 289	Glogouia accipit ius à Carolo Quarto in syluis Bythomiensibus	310
Glogouensis ditio multum creuit sub Conrado Secundo	89	Glogouensis arx oppugnatur à Iohanne	332
Glogouia status fuit felix & florens sub Sigismundo Duce	222	Glogouensis obsidionis initium	342
Glogouia metu aduentantis Imperatoris exurit à proprio domino	289. 303	Glogouenses spectant ad deditionem	348
Glogouia quando primum coeperit	302	Glogouensis arx munitur	356
Glogouia quibus uentis sit exposita	292	Glogouia suburbia exuruntur à Iohanne	342
Glogouensis Ducatus fortuna iniqua	304	Glogouia obfessa aluit multos sacerdotes	344
Glogouensis cerenisia est succulenta & famosa	291	Glogouia habuit mites hostes	347
Glogouia familiares morbi	ibidem	Glogouensium Senatorum scriptum in carcere	349
Glogouia ædificia	ibidem	Glogouenses Senatores in turri arcis extinguuntur	351
Glogouensis templi turris	ibidem		
Glogouensis urbis portæ	292		

INDEX.

Glogouiensibus Senatoribus erigitur Cœnotaphion	352	Griffensis cœnobij fundatio	383
Glogouienses supplicio afficiunt magistros Anabaptistarum	372	Grotcouiensis ditio emitur ab Episcopo Vratislaviensi	384
Glogouia obfessa sustinuit magnam famem	353	Grunberga uel Prasiæ Elystorum	297
Glogouiensis Ducatus calamitates	355	Grunbergæ ætas & situs	ibidem
Glogouia deditur exercitui Mathiæ Regi	354	Grunbergenses profligarunt Crosnienses	327
Glogouiensis Ducatus despondetur Iohanni Coruino	355	Grunbergæ commoditates	298
Glogouia incendio perit	357	Grunberga uenit in potestatem Mathiæ Regis	355
Glogouia accipit beneficium à Mathia Rege	358	Guaiaci ligni uires	217
Glogouiensis Ducatus ordines distrahuntur	360	Gubenæ urbis miserabile excidium	128
Glogouia excitatur motus populi contra Capitaneum	360	Gunterus Swartzburgensis Imperator moritur	108
Glogouiensium ciuitatum actiones coram Legatis Regijs	261	Gura	295
Glogouia anno 1517. tota conflagrat	369	Guræ oppidi situs	ibidem
Gnesia urbs Polonia condita à Lecho	27	Guræ oppidi nomen quid significat	295
Gnesia capitur à Bisetislao Bohemorum Principe	38	Guræ quando primum fiat mentio	296
Godefridus Primus Episcopus Smogrensis	32	Guræ ætas	296
	270. 375	Guram amauit Magarita Cilienfis	ibidem
Godefridus Primus est instaurator pietatis in Silesia	375	Gura oppidum perit incendio	314. 327
Godefridi Pij labores & ærumna	376	Gurense bellum sedatur	334
Goltberga olim habuit uberes uenas metallicas	70	Guttalus Plinij est Viadrus uel Odera	5. 261
Goltbergensis Schola	267	Gutschiorum familia in Silesia	263
Goltberga oppignoratur Vratislauenfibus à Boleslao Lignicensi	274		
Goltbergæ Hussitæ horrendam seuitiam exercunt	125		
Goltberga uenit in potestatem Regis Bohemiæ	97		
Gorlicium instauratur & munitur à Sobieslao Bohemorum Rege	50		
Gothi sunt à Gether	12		
Gothorum reliquias adhuc esse in Taurica Cherfonefo	14		
Gothi in Pannonia oppressi sunt ab Hunnis & Attila Scythæ	14		
Gothicum Regnum	23		
Gothicæ uel Cimbricæ gentes uicerunt Scythas	13		
Gothicæ & Vandalicæ gentes fuerunt punitæ propter furores Arrianos	30		
Gothicæ gentis reliquæ in Taurica Cherfonefo opprimuntur à Mahometo	194		
Gothones fuerunt in ripa Vistulæ Aquilonis	7		
Græci sunt à Iaxan uel Ione	11		
Græci non distinxerunt inter Scythas & Hæcetos	18		
Græcia redigitur in seruitutem Turcicam	147		
Græci exules post captam Constantinopolin ueniunt in Italiam	147		
Gransonium oppidum deditur Carolo Burgundico	197		
Gregorius Pontifex emungit Episcopatum Vratislauenfem	110		
		H	
		Hadancorum familia in Polonia	47
		Habramus Dux exercitus Turcici in prælio ad Mogatium	252
		Hadrianus Sextus Pontifex quomodo perierit	94
		Hannonia oppignoratur Vratislauenfibus à Boleslao Lignicensi	274
		Harminiæ exercitus ex quibus gentibus fuerit collectus	20
		Harminius quorum populorum fuerit Dux & Princeps	5
		Harminius domi necatur à suis	21
		Harminius uicit Quintilium Varum	20
		Harminiæ uxor & filius Romæ ducti sunt in Triumphum	ibidem
		Hedwigis Silesiæ stirps	72
		Hedwigis sedat ciuilia bella	64
		Hedwigis torua pietas	65
		S. Hedwigis Stirps & uita exponitur breuiter	72
		Hedwigis filio Henrico Pio ualedicit	69
		Hedwigis parentes	72
		Hedwigis fratres & sorores	73
		Hedwigis cognatæ Elizabetha & Cunigunda	ibidem
		Hedwigis adolescentia	74
		Hedwigis uirtutes	ibidem
		Hedwigis ardens pietas	ibidem
		Hedwigis Silesiæ addidit culturam	ibidem
		Hedwigis neni	74
		Hedwigis Casimiri Regis Polonia filia promittitur Georgio Bauariæ Duci	193
		Hedwigis	

INDEX.

Hedwigis incidit in seculum infelix	75	Henricus Bauarus Regem Bohemæ ad officium	
Hedwigis propter stipulas non fuit reiecta à Deo		compellit	36
	ibidem	Henrici Quinti Imperatoris expeditio in Polo-	
Hedwigis calamitates ingentes	76	niam	45
Hedwigis robur & constantia	ibid.	Henrici Quinti mors	49
Hedwigis decessio	77	Henricus Barbatus olim Silesiæ	59
Hedwigis apotheosis	ibid.	Henricus Barbatus Princeps Silesiæ postea eti-	
Hedwigis posteritas adhuc superstes	ibid.	am Poloniæ Ethnarcha	59
Hedwigis filia Regis Hungariæ coronatur in re-		Henricus parit publicæ tranquillitati	62
ginam Poloniæ	114	Henricus Barbatus æuinitus tegitur	ibid.
Hedwigis Regina Poloniæ moritur	117	Henricus Barbatus renunciatur Ethnarcha Po-	
Hegij Dauentriensis scripta taxarunt abusus in		loniæ	63
religione	214	Henricus Barbatus capitur & dimittitur	64
Heinemannus Dubensis præficitur urbi Glogo-		Henricus Barbatus occupat Poloniam maiorem	
uiæ	97		ibidem
Henrichouiensis & Camenzensis Monasterio-		Henricus Barbatus constituit Rempubliam	65
rum fundatio	382	Henricus Barbatus moritur	ibid.
Heluecones & Manimi incolæ Poloniæ maio-		Henricus à Salza primus Magister ordinis in	
ris	6	Prussia	63
Heluecones unde sic dicti	17	Henrici Barbati filij excitant bellum Ciuile	
Heluetij infelicitè adoriuntur Gallos prælio			60
	235	Henrici Barbati nepotes ex sorore	64
Heluetij sunt Quadi	17	Henrici Barbati titulus	65
Heluetij sunt ex Helueconibus	ibid.	Henricus Barbatus frequentissimè habitauit	
Heluetiorum pugna ad Basileam	143	Vratislaviæ	273
Heluetiorum mores cum natura Silesiorum con-		Henricus Dominicus senator Vratislaviensis as-	
gruunt	17	ficitur capitali supplicio	213
Heluetiorum inopia	196	Henricus Monsterbergensis acerbè depopulatur	
Heluetij potiuntur ingenti thesauro Caroli Eur-		Silesiam	178. 179. 156
gundici	197	Henricus Monsterbergensis fuit adeptus Duca-	
Heluetiorum bellum cum Maximiliano	220	tum Olsnicensem & Volauensem	220
Heluetij Gallos pellunt ex Italia	230	Henricus Monsterbergensis uenit Glogouiam	
Heluetij fundunt maximum exercitum Gallo-			338
rum	231	Henricus Monsterbergensis ualuit gratia & au-	
Henetorum Ecclesiæ quando sint constitutæ		toritate apud Vladislauum Bohemiæ Regem	
	3		ibidem
Heneti uel Paphlagones apud Homerum	8	Henricus Episcopus Vratislaviensis homo pro-	
Heneti sunt Sarmatæ	ibid.	digus	93
Heneta gens coniungit se cum Cimbris	12	Henricus Passer	323
Heneti sunt nominati Galli	18	Henricus Passer totum Ducatum Glogouiensem	
Heneti traducti in potestatem Principum Ger-		adipiscitur	311
manorum	37	Henrici Passeris mors & filij eius	ibid.
Heneti occupant ueteres sedes Germanorum		Henricus Rapoldus Glogouienensis profligat Po-	
	26	lonos	114
Henetorum appellationes	16	Henricus Rapoldus superat Polonos	311
Henetorum alij Septentrionales alij Australes		Henricus Saganensis pater Henrici Ferrei	309
	17	Henricus Secundus Pius Silesiæ & Poloniæ ma-	
Henetorum ueterum patria ubi olim fuerit	19	ioris Princeps	66
Henetorum potentia quando & qua occasione		Henricus Pius opponit se Tartaris	69
creuerit	26	Henricus Pius pene opprimitur ruina	ibid.
Heneta lingua propagata in Silesiam per Polo-		Henricus Pius instruit acies	70
nos	7	Henricus Pius confliigit cum Tartaris	ibid.
Heneta gens ualet ingenio	150	Henricus Pius pro patria occumbit	71
Heneti successerunt in sedes uacuas Marcoman-		Henrici Pij sepultura	ibid.
norum & Sueuorum	300	Henrici Pij liberi	72. 77
Henricus Auceps repressit Sclauos	29	Henricus Pius uocat Germanos in Silesiam	273
Henricus Auceps constituit multas Marchias		Henricus Primus Episcopus Vratislaviensis	
contra Sclauos	ibidem		383

INDEX.

Henricus Tertius Vratislaviensis moritur	82	Henricus Tertius Fidelis, Princeps Glogouie	90
Henricus Tertius Glogouiensis uocatur ad regnum Poloniae	91	Henrico Sexto Vratislaviensi ditio Glocensis datur ad tempera uitae	96
Henricus Tertius Glogouiensis moritur	92.308	Henrici Vltimi copiae uincuntur à Bohemis	316
Henricus Tertius Glogouiensis addidit nouam formam Ducatui Glogouiensis	307	Henrici Vltimi mors & testamentum	321
Henrici Tertij Glogouiensis titulus	308	Henrichouiensis & Camensis monasteriorum fundatio	382
Henrici Tertij Glogouiensis filij diuidunt patrimonium	ibid.	Hermundurorum sedes	5
Henricus Tertius Glogouiensis capitur ab Henrico Probo	306	Hermiones Plinij	ibid.
Henricus erexit Epitaphium suis liberis	ibid.	Hernstadiensis ager adimitur Baronibus Donauiciensis à Mathia	357
Henricus Quartus Probus Vratislaviensis filius Henrici Tertij	83	Herodoti dictum: Neminem bene monentibus obtemperare	158
Henricus Probus recipit ditionem Glocensem	85	Hieronymus Episcopus Vratislaviensis	40.378
Henricus Probus capit & mulctat cognatos Principes	ibidem	Hieronymus Episcopus migrat Vratislaviam	378
Henricus Probus reconciliatur Episcopo	86	Hieronymi Lasci consilium perdidit Hungariam	256
Henricus Probus dimicat de Cracouiensi Ducatu	ibid.	Hieronymus Sauanorola comburitur florentiae	219
Henricus Probus decedit	87	Hieronymus Sauanorola temere se immiscuit negocijs Reipub.	219
Henrici Probi testamentum praebet causam tum multis bellicis	ibid.	Hieronymus Kisuetterus Cancellarius in aula illustrissimi Ducis Saxoniae Electoris	392
Henricus Quartus Saganensis post mortem Primislai fratris etiam Glogouiensis	107	Hildebrandus Pontifex Germaniae & Poloniae fuit fatalis pestis	42
Henricus Monsterbergensis & Glocensis fuit Princeps salutaris	262	Hispani Sclopetarij sternunt equitatum Galliarum	247
Henricus Quintus Ferreus Saganensis & Glogouiensis	ibid.	Historia de reliquijs Cotthorum in Taurica Chersoneso	14
Henricus Ferreus superauit Bibersteinium Sorauensem	310	Historia Tartarica	66
Henricus Ferreus contemnitur in senecta	310	Historiam praelij Ticinensis	246
Henricus Ferreus moritur	310	Historia quid praecipue deceat	99
Henrici Ferrei Glogouiensis res gestae	112	Historia cladis Varnensis	136
Henrici Ferrei filij	ibid.	Historia mortis Ladislai Hungariae & Bohemiae Regis	159
Henrici tres impuberes	310	Historia de pacificatione perfecta ab Electore Saxoniae & Brandeburgico	190
Henricorum trium diuisio	ibid.	Historiae in Chronicis Polonicis sunt mutile	3
Henrici Quinti Vratislaviensis mors & liberari	88	Historici Germanici à Polonis dissentiunt	47
Henricus Quintus Obesius Princeps Vratislaviensis & Lignicensis	93	Homerus quo tempore uixerit	8
Henricus Quintus Vratislaviensis proditiione capitur & crudelem in modum excrucietur	88.274	Horas suas quomodo Soleant numerare Silesij & Itali	174
Henricus Sextus Vratislaviensis motus scelere fratris coniungit se cum Bohemis	96	Humana omnia esse fragilia	158
Henricus Sextus Vratislaviensis moriens relinquit suam ditionem Bohemiae Regi	101	Hungarorum appellatio unde sit	24
Henricus Septimus Caesar tollitur ueneno	94	Hungaria accepit religionem Christianam	32
Henricus Decimus Princeps potens & sapiens	130.312	Hungariae regnum turbatur à Socru Sigismundi	114
Henricus Decimus recipit Georgium Regem	314	Hungariae Regnum fatales sustinet clades	249
Henrici Decimi foedus cum Bibersteinij	312	Hungaria cur à tot Gentibus sit appetita	68
Henrici Decimi mors & Elogium	316	Hungarorum studium erga Hunniadas	162
Henricus Vltimus ducit Barbaram Brandeburgicam	317	Hungaricarum calamitatum quando sit factum initium	241
		in Hungaria quot fuerint Episcopatus	208
		Hungari & Poloni acerbissime dissident	184
		Hungari stulta superbia irritant Turcos	242
		Hungari sub Mathia fuerunt exercitati in bellis Turcicis	205

INDEX

Hungarorum & Bohemorum disceptatio Vra-	Hydrargyrum adhibitum fuit ad Medicationem
tislauiæ	morbi Gallici
228	109
Hungarorum fugientium ex prælio Mogatiensi	Hyems intempestiva
pauor	Hyperborei sunt Germani
253	14
Hunorum truculentia & immanitas	Hyperborei habitauerunt ad Istrum
23	15
Hunni & Auari occupant Pannoniam	Hyperborei apud Hecateum
24	ibid.
Hunni adoriuntur Poloniam	
27	
Huniades defendit Vladislaum Varnensem	
134	
Huniadis genus	
135	
Huniades reprimat Turcos	
136	
Huniades magnam stragem Turcorum edidit	
137	
Huniades Carambeium Ducem Turcorum pro-	
fligatum capit	
ibidem	
Huniades frustra reuocat Vladislaum præliantem	
141	
Huniades colligit reliquias ex prælio Varnensi	
142	
Huniades captus à Dracula	
144	
Huniades rursus reprimat Turcos	
ibidem	
Huniades ab ordinibus regni renunciatur pro-	
rex Hungarie	
ibidem	
Huniades interficit Draculam Valachum	
ibid.	
Huniades superatur à Turcis	
145	
Huniades capitur à Despoto	
ibidem	
Huniades vincit Turcos	
ibidem	
Huniades perpetuo fuit in excubijs pro orbe	
Christiano contra Turcos	
145	
Huniadis autor pacis inter Vladislaum Hunga-	
rie Regem & Amurathem Turcicum	
138	
Huniades instruit aciem in prælio Varnensi	
141	
Huniades fuit murus orbis Christiani contra ir-	
ruentem vim Turcicam	
144, 154	
Huniades reconciliatur Friderico Cæsari	
145	
Huniadis filius Ladislaus maior natu truncatur	
capite	
ibidem	
Huniades renunciatur Comes Bistirciensis à La-	
dislao Posthumo	
147	
Huniades effugit insidias Ciliani	
153	
Huniades pie moritur	
155	
Huniadis Filij coniunguntur in Carcerem	
156	
Hussancanus uastat Asiam minorem	
183	
Hussancanus Rex Persicus vincit Mahometum	
185	
Hussiticorum motuum exordia prima	
121	
Hussitici uastant Silesiam	
125	
Hussitici muniunt se contra Pontificios & Si-	
gismundum Cæsarem	
123	
Hussitica agmina ex multis & diuersis populis	
fuerunt conflata	
277	
Hussiticarum deprædationum quando factum	
sit initium	
312	
Hussitici magnum exercitum Germanorum pro-	
fligant	
126	
Hussitici euertuntur domesticis dissensionibus	
128	
Hussiticorum rabies in Silesia	
124, 125, 131	
	Jacobus Salzensis noluit opprimere ueritatem
	& doctrinam Euangelij repurgatam
	280
	Jacobus Salzensis fuit uir sapiens & eloquens
	369, 370
	Jacobus Salzensis Episcopus Vratislauiensis
	241
	Jacobus Salzensis fuit Capitaneus Glogouiensis
	380
	Jacobus Salzensis Episcopus moritur
	ibid.
	Jacobus Salzensis & Balthasar Promicius fue-
	runt Episcopi salutes Silesie
	282
	Jacobus Scotiae Rex interficitur in prælio ab
	Anglis
	232
	Jacobus Hutterus Magister Anabaptistarum
	371
	Jagello Lithuanus ducit Hedwigin Reginam
	115
	Jagello Baptizatur & nominatur Vladislaus
	ibidem
	Jagellonis familia
	ibidem
	Iaiza arx Bosnae capitur à Mahometo
	169
	Iaiza recipitur à Mathia Hungaro
	170
	Ianizeri delicti ex Henetis
	169
	Iaroslauus primus Princeps Silesie
	382
	Iaroslauus Episcopus fuit impius in suum patrem
	ibidem
	Imislaus uel Heimo Episcopus Vratislauiensis
	380
	Imislaus fundauit collegium Glogouiense
	ibid.
	Iaurensis Ducatus
	261
	Idolatria attrahit poenas publicas
	365
	Ieiunium Septuagesimae quando olim coeperit
	273
	Ieiunia ueteris Silesie
	79
	Ignis Sacri cultus unde coeperit
	11
	Imperij Germanici fundamentum & neruus qui
	sit
	111
	Illyricæ gentes primæ inter Henetos acceperunt
	doctrinam Christi
	30
	Infantis uox Vaticina
	84
	Ingeuones Plinij qui fuerint
	16
	Interitus Senatorum Glogouiensium
	349
	Interregnum
	133
	Ioachimus à Berg Imperialis Consiliarius
	90
	Ioachimi Curei familia
	232
	Iocus prolatus à nobili Polono letaliter uulne-
	rato in prælio contra Cruciferos
	99

INDEX.

Ioci scurrilis exemplum	51	Iohannes Duglossius copiosissimus inter histori-	
Iodocus Rosenbergius autor est Silesijs, ut agno-		cos Polonicos	3
scant Georgium Podiebracium pro Rege		Iohannes Episcopus Havelburgensis capitur à	
	163	Iohanne	326
Iodocus Marchio Moraviae liberat Venceslaum		Iohannes Gigas Pastor Ecclesiae Freistadiensis	
Bohemiae Regem ex carcere	116		373
Iodocus Primus	386	Iohannes Grisca Bohemus	331
Iodocus Episcopus fuit autor Pacis	ibidem	Iohannes Catianerus cedit copias Veidani	256
Iohannes Baptista religiosè cultus est à Silesijs		Iohannes Capistranus praeliatur Belgradi in	
	40	Hungaria	154
Iohannes Primus Episcopus Vratislaviensis	379	Iohannis Marchionis Brandenburgici eloquentia	
Iohannes Secundus	380	et uirtus eximia	190
Iohannes Tertius	383	Iohannes Turso constituitur praeses prouinciae	
Iohannes Quartus dictus Rotus Episcopus Sile-		Glogouiensis	226
siae	387	Iohannes Dobergastius fuit Glogouiae tempore	
Iohannis Quarti egregia doctrina	ibid.	obsidionis	344
Iohannes Quartus quadam correxit in abusibus		Iohannes Glogouiensis ex urbe exijt Iudaeos	
Ecclesiae	387		334
Iohannes Quintus dictus Turso Cracouiensis		Iohannes Glogouiensis transit cum Marchio-	
Episcopus Vratislaviensis	388	ne	335
Iohannes Moschus Primus excutit iugum Tar-		Iohannes Glogouiensis parat nuptias filiabus	
taricum	67	suis	338
Iohannes Albertus uenit Posnaniam, et splendi-		D. Iohannes Aurifaber Vratislaviensis gener	
de saluatur à Legatis multorum Regum et		D. Hessi Gubernator Ecclesiae Vratislaviensis	
Principum	215		393
Iohannes Albertus frustra inuadit Hungariam		Iohannes Haunoldus autor est constituende A-	
	213	cademiae Vratislaviae	223, 280
Iohannes Albertus renunciatur Poloniae Rex		Iohannes Haunoldus praefectus Vratislaviensis	
	214	Senator sapiens	224
Iohannes Albertus infelicitè inuadit Valachi-		Iohannes Hessius emendat ritus Ecclesiasticos	
am	217	Vratislaviae	249
Iohannes Albertus Poloniae Rex moritur	221	Iohannes Hessius fuit eloquens	281
Iohannes Albertus efficitur Dominus Ducatus		Iohannes Hessius erexit ampla Nosocomia Vra-	
Glogouiensis	359	tislaviae	284
Iohannes Biberstenius Sorauiensis infelicitè ge-		Iohannes Hessius et Ambrosius Moibanus in-	
rit bellum	92	stauratores Ecclesiarum in urbe Vratisla-	
Iohannes Boccatus descripsit pestilentiam illam		uiensi	280
uniuersalem, quae grassata est anno 1349.		Iohannes Hessius taxat superstitiones Pontifi-	
pene in toto orbe habitato	107	cum	115
Iohannes Cardinalis mittit copias uoluntarias in		Iohannes Hussus afficitur supplicio	120
Hungariam	154	Iohannis Husi uox fatidica et precatio eius-	
Iohannis Cardinalis praesagium de Mathia	162	dem	121
Iohannes Cantienensis celebris Theologus Craco-		Iohannes Hussus praedixit tempus repurgationis	
uiensis	185	doctrinae	238
Iohannes Capistranus hypocrita	148	Iohannes Marchio frustra conatur soluere obsi-	
Iohannes Capistranus plantauit monachos in Si-		dionem arcis Freistadiensis	
lesia	149	Iohanni Tursoni succedit Iacobus à Salza in Epi-	
Iohannes Capistranus atrociter saeuit in Iudaeos		scopatu	389
	ibidem	D. Iohannes Crato ualitudinis Caesaris custos	
Iohannes Capistranus proficiscitur in Poloniam			392
	150	Iohannes Morebergius, Inspector Ecclesiarum	
Iohannes Capistranus moritur in Hungaria	155	et Scholarum Vratislaviae moritur	391
Iohannis Capistrani conciones	149	Iohannes Luceburgensis Rex Bohemiae Silesi-	
Iohannis Capistrani ambitio	155	am in suam traducit potestatem	95
Iohannis Capnionis uita	243	Iohannes Monsterbergensis Princeps cadit in	
Iohannes de Temporibus armiger Caroli Magni		praelio	126
uixit 372 annos	55	Iohannes Pannonius Episcopus Varadiensis fa-	
Iohannes Dobergastius Freistadiensis	320	miliaris Mathiae Regis	202, 314
		Iohannes	

INDEX.

Iohannes Pribusienſis inuadit Poloniam maio- rem	186	Iohannis Saganenſis ſcelera & mors	313.366
Iohannes Pribuſienſis lapſus fuit in ignem	ibidem	Iohannes Tranſſylvanus proſtigatur à Turcis	235
Iohannes Pribuſienſis proſtigat fratrem Baltha- ſarem	315	Iohanes Marchio fruſtra conatur ſoluere obſi- dionem arcis Freſtadienſis	326
Iohannes Pribuſienſis retunditur ab Henrico Decimo	ibidem	Iohannes Varadienſis fuit præditus egregia ani- mi dexteritate	356
Iohannes Pribuſienſis eiſcit & necat fratrem ſuum	316	Iohannes Varadienſis Episcopus Principes Sa- xonicos & Marchicos reconciliat Mathie Regi	356
Iohannes Pribuſienſis Ducatum ſuum uendit Principibus Saxonie	317	Iohannes Varadienſis Episcopus ingreditur re- ligionem	214
Iohannes Polacus præfectus Ducatus Glogoui- enſis homo iniuſtus & Tyrannicus	215	Iohannes Varadienſis Episcopus, excluditur Glogouia	331
Iohannes Polacus inſeliciter rem gerit contra Moſchos	221	Iohannes Varadienſis Monachus uenit Glogo- uiam	360
Iohannes Turſo Episcopus Vratiſlauienſis mori- tur	241	Iohannes Veidanus à quibuſdam acclamatur Hungariæ Rex	245
Iohannes Vuideanus aſpirat ad regnum Hunga- rie	249	Iohannes Veidanus non uenit in Caſtra Regis Ludouici	252
Iohannis Bugenhagij Sermo de Propoſitioni- bus Lutheri contra impia uota Monastica	245	Iohannis Veidani crudelitas	233
Iohannem Regem quid commendauerit Sileſijs	275	Iohannis Ziſcherobur & ſucceſſus	122
Iohannes Bohemie Rex uatſtat Poloniam mino- rem	309	Iohannes deuatſtat Poloniam maiorem	319
Iohannes Rechenbergius adipiſcitur Freſtadi- um	369	Iohannes occupat Zulichium & Suibuſium	327
Iohannes Creconitius exagitatus à Iohanne Glo- gouiſi corripitur Phrenitide	339	Iohannes occupat arcem Beutonicium	ibidem
Iohannes Primus Bohemie Rex, Princeps Sile- ſie, Dominus Vratiſlauiæ & Glogouiæ	98	Iohannes ad Francofurtum proſpere dimicat	ibidem
Iohannes Bohemie Rex potitur Sileſia	276	Iohannes occupat Belicium oppidum Marchie	328
Iohannes Rex Bohemie ornauit ciuitates	96	Iohannis exercitus in Caſtris ad Croſnam proſli- gatur à Marchione	329
Iohannes Rex eiſcit Episcopum cum ſua factio- ne	101	Iohannes exhaurit ſuos ſubditos grauibus ex- actionibus	ibidem
Iohannis Regis patientia erga Nancerum Epi- ſcopum	ibidem	Iohannes ſeuit in ſuum Conſiliarium	330
Iohannis Regis interitus	104	Iohannes Veidanus cupit renunciari gubernator Hungariæ	237
Iohannes Turſo collega Episcopi Vratiſlauien- ſis	222	Iohannes occupat armis Ducatum Glogoui- enſem	325
Iohannes Rechenbergius eques Freſtadienſis floreſcit in aula Sigismundi	226	Iohannes munit ſe contra Regem Mathiam	331
Iohannes Rechenbergius uictor in ludis eque- ſtribus	231	Iohannes non patitur ſe ſpectari ad pacem	332
Iohannes Piſbeccius eques Freſtadienſis floreſcit in aula Poloniæ Regis Sigismundi	226	Iohannes ſacerdotes Glogouiæ poſtulat pecu- niam	333
Iohannes Rotus fuit ſapiens Episcopus	203	Iohannes Hauguicius ingreditur Glogouiam	354
Iohannes Rotus Episcopus Vratiſlauienſis cor- ripit ritus Eccleſiaſticos	214	Iohannes Polacus iniuſtus & ſeuus, conſtituitur Capitaneus Ducatus Glogoui- enſis	359
Iohannes Rotus habuit magna certamina cum ſuis collegijs	ibid.	Iohannes Polacus ſerit & fouet odiorum ſemina inter ordines Ducatus Glogoui- enſis	360
Iohannis Roti Epitaphium	224	Iohannes Polacus acerbè oderat Glogouiam ob fidem præſtitam Regi Mathie	364
Iohanni Saganenſi traditur Ducatus Glogoui- enſis à Mathia	324	Iohannes oppugnat arcem Glogoui- enſem	331
Iohannes Saganenſem Ducatum uendit Saxonie Principibus	317	Iohannes proſicit ſtercora in arcem Glogoui- enſem	332
		Iohannes concutit grauiter ſuos ſubditos	334

INDEX.

Iohannes recipitur in gratiam à Mathia Rege	335
Iohannes Senatum Glogouiensem insinulat se-	
ditionis	339
Iohannes munit Glogouiam ad tolerandam obsi-	
dionem	340
Iohannes munit Glogouiam praesidio Bohemi-	
co	341
Iohannes atrociter seuit in Senatum & magi-	
gistratum Glogouiensem	ibid.
Iohannes eijcitur ex Polonia	366
Iohannes cogit Sacerdotes suos ad peragenda	
sacra	367
Iohannis scurrilitas cum legcret nouum Sena-	
tum	342
Iohannis scurrilitas in colloquio publico	343
Iohanni indicitur bellum ab ordinibus Silesie	
ibidem	
Iohannes adducit Glogouiam milites austria-	
cos	344
Iohannes improspere dimicat cum Tetauro	
ibidem	
Iohannes deserit Glogouiam	345
Iohannis copie auxiliares dilabuntur	347
Iohannes uagatur exul	354
Iohannes Ducatum Glogouiensem resignat in	
manus Regis Mathie	356
Iohannes Polacis euertit Glogouiam	360
Iohannes Cornutus amittit Ducatum Glogoui-	
ensium	358
Iohannes Glogouienfis tyrannice & perfidiosè	
perdidit Freistadium	352
Isabecus Magister equitatus Europæi apud Tura-	
cum late uisitat Europam	182
Isidorus Cardinalis Kiouienfis proficiscitur Con-	
stantinopolim ad defendendam urbem, con-	
tra Mahometum	147
Isocratis dictum de bellorum euentibus	171
Israëlitæ fuerunt ductores Cimbrorum	14
Italia nostra atate horribili fame fuit oppressa	
	266
Italica Classis segnicies perdidit Vladislaum Re-	
gem	140
Italia abalienatur ab Imperio	117
Iubileus celebratur in Silesia	148
Iudæi cur in totum mundum sint dispersi	14
Iudæus quidam capitur à Bernhardo Suidnicensi	
& mulctatur à Boleslao Brigenfi	95
Iudæi miserabiliter tractantur Lignicij	149
Iudæi fuerunt mixti Germanis	14
Iudæi non sunt recipiendi à Magistratu	150
Iudæi exusti Glogouie	312
Iudæorum Synagoga Glogouie euertitur à mi-	
littibus Iohannis	314
Iulianus Cardinalis infelix mouet bellum in	
Bohemos	127
Iulianus Cardinalis Pontifex & Græci turbant	
pacem Turcicam	139

Iulianus Cardinalis perit post cladem Varneni-	
sem	142
Iulius Pontifex reconciliatur Venetis	229
Iuramentorum Religio est neruus humane so-	
cietatis	199

K

Kiouia urbs ubi sita sit	26
Kiouia urbis delitæ	40
Kiouia olim fuit patria Polonorum	35
Kobena uenit in potestatem Nobilis domini à	
Donau	91

L

Ladislaus Posthumus nascitur	134
Ladislao imponitur corona in cunis	ibid.
Ladislaus Posthumus una cum Corona Regni	
Hungariæ mittitur ad Fridericum Casa-	
rem	134
Ladislaus puer Romæ coram Pontifice perorat	
	146
Ladislaus Posthumus Hungariæ & Bohemiæ	
Rex, Archidux Austriæ, Princeps Sile-	
siæ	146
Ladislaus dimittitur à Cesare Friderico	ibid.
Ladislaus Pragæ accipit coronam	148
Ladislaus Strigonienfis Episcopus abundans pe-	
cunia cadit in prælio Mogatiensi	253
Ladislaus renunciatur Rex Bohemiæ	134
Ladislaus Rex ingreditur Vratislauam	152
Ladislaus inuist Belgradum	155
Ladislaus Rex reconciliatur filiis Huniadis	
	156
Ladislaus Rex uenit Pragam	158
Ladislaus Rex extinguitur	314
Ladislaus Huniades officitur supplicio	156
Ladislai Regis sermo deince Ciliæ	ibid.
Ladislai præceptor conijcitur in carcerem quod	
uoluerat ipsum subducere ex aula Cesaris	
	146
Ladislai soror nubit Casimiro Regi	150
Ladislai Regis error	157
Ladislai Regis sponsalia	ibidem
Ladislai sponsa frustra accersitur	158
Ladislao creatur periculum à Legatis Pontifi-	
cijs	ibidem
Ladislaus Rex pie expirat	160
Ladislai morituri sermo ad Georgium	159
Ladislai sepultura	161
Landeshuta occupatur à Iohanne Bohemorum	
Rege	106
Laurentius Episcopus contraxit letalem morbum	
ex odore rosarum	65
Lauren-	

INDEX.

Laurentius Primus	382	Lithuanica gentis Religio	213
Lechus & Zechus Ductores Sclauorum	26	Lithuani coluerunt ignem sacrum	15
Lechi regnum placidum	27	Locticus Poloniæ Rex criminatur Germanos a-	
Legati Pontificij ueniunt Vratislauiam	273	trociter	99
Legio nigra sequitur Mathiam Regem in Sile-		Locticus fuit inuisus omnibus Silesijs	275
siam	187	Locustarum agmina Silesiam & Poloniam im-	
Legio Christiana precibus suis impetrauit plu-		plent	195
uiam	21	Longobardi fugerunt regnum Sarmatarum	25
Lemouij ueterum quomodo hodie nominentur	7	Longobardi inuadunt Pannoniam superiorem	301
Leodium urbs solo aequatur à Carolo Burgun-		Longobardorum regnum in Italia	25
dico	174	Longobardorum commendatio	301
Leo Episcopus exorat Attilam ut parcat urbi		Longobardorum sedes ubi fuerint antiquitus	25
Rome	24	Lubensis Respub: crescit sub Cesare Conrado	
Leo Pontifex tollitur ueneno	243	Saliquo	37
Leonhardus Hassenheimerus Austriacus Dux Si-		Lubecensis Respub: capit multas naues	229
lesiorum	136	Lubena appellatio unde sit	7
Leonhardus Hassenheimerus plectitur capite	144	Lubena inflammatur à prædonibus Hussiticis	127
Leonhardus Primus	378	Lubena est urbs antiqua	286
Leonhardus Episcopus migrat Bicinam	ibid.	Lucilius instruxit Bibliothecam in schola Sile-	
Leo Pontifex putatur Turcos immisisse Hun-		sia	378
garis	243	Lucilius Primus	378
Lepra seu Elephantiasis quando in Italiam im-		Lucius Caesar in apparatu belli Germanici mo-	
portata sit	216	ritur	21
Lescus Albus oppugnatur à Silesijs	58	Lucretiæ filie Alexandri Pontificis horribile	
Lescus Albus offendit nobilitatem Poloniam ca-		Epitaphium	221
stigatione seueriori	62	Lugdunum apud Herodotum	286
Lescus Niger Craconiensis moritur	86	Ludouicus Caroli filius gerit bella cum Polonis	
Leubusienfis cœnobij exordium	40.286	& Bohemis	28
Leubense monasterium accipit novos monachos	57	Ludouicus Balbus excœcat Principem Sclau-	
Lex Mosaica cur fuerit promulgata	15	cum	28
Libusum oppidum capitur ab Henrico Quin-		Ludouicus Rex Vngarus Orphanus contemni-	
to	45.288	tur à suis	237
Lichenes & Elephantiasis morbi translati in		Ludouicus Hungariæ & Poloniæ Rex socer Si-	
Italiam	215	gismundi Caesaris	113
Lignicij appellatio unde sit	7	Ludouicus Hungariæ & Poloniæ Rex, Poloniæ	
Lignicium & Lubena instaurantur	57	regnum tradit genero Sigismundo	ibid.
Lignicium uicit Vratislauiam	273	Ludouicus Pragæ coronatur	226
Lignicium incenditur	71	Ludouicus Hungariæ & Bohemiæ Rex, Prin-	
Lignicium est urbs uetusta	286	ceps Silesiæ	236
Lignicensis Ducatus hodie est in potestate Hen-		Ludouicus & Ferdinandus celebrant nuptias	
rici filij Friderici Tertij	262	Ludouicus Rex non impetrauit auxilia à Ger-	
Lignicensis Senatus trucidatur	148	mania	250
Lignicenses exoluerunt æs alienum sui Princi-		Ludouicus frustra à patruo Sigismundo collo-	
pis	100	quium exposcit	251
Lignicensis Ducatus	261	Ludouicus fuit proditus à suis	252
Lignicensis ager habuit Venas auri	104	Ludouicus collocatur in primam aciem	ibid.
Lignicenum Principum stirps	262	Ludouicus Rex suffocatur in aquis	253
Lignicenum Principum; laudata nobilitas	77	Ludonici Regis natalis	224
Lignicium perdidit Boleslaus Caluus	274	Ludonici Regis tutores	250
Lignicium creuit interea dum Glogouia fuit		Ludonici Regis interitus	249
oppressa à suis Sacerdotibus	289	Ludonici copiæ exiguæ	251
Lipsia urbis nomen quid significet	288	Ludonici uox ante prælium	252
Ligurini Poëtæ encomion de Longobardis	301		

INDEX.

Ludouici sepultura	254
Ludouico Regi omnia euenerunt prater natu- ram	224
Lugiduni etymologia	287
Luij populi qui fuerint Ptolemao & Strabo- ni	6
Lusatia saepe mutauit dominos	55
Lusatia inferior recipitur à Georgio Rege	167
Lusatia brevis descriptio	264
Lutetia quibus Planctis subiaceat	282
Lutherus orditur instaurationem doctrinae sa- cræ	238
Lutherus inchoatam semel telam magna animi constantia pertexit	239
Lutherus taxat indulgentias	ibidem
Lutherus Augustæ sistitur Caietano Cardina- li	239
Lutheri Confessio in Conuentu Vuormatiensi	242
Lutherus proscribitur à Cesare & ducitur in Pathmon	243
Lutherus confundit Ecclesiam Lipsiæ	370
Lygij habuerunt peculiarem cultum	15
Lygiorum appellatio comprehendit Silesios	6
Lygij qui fuerint	16

M

M achinarum bellicarum ingens uolentia	230
Magdalena filia Caroli Septimi Regis Gallie promittitur Ladislao Regi Hungariæ &c.	157
Magistratum segnitie & negligentia excitatur & confirmatur licentia & inobedientia in subditis	122
Magnus Primus Episcopus Silesiæ	380
Magog uocabulum quid significet	11
Mahometus incipit regnare	145
Mahometus Turcus accipit uulnus	154
Mahometus occupat Lesbion & Bosniæ Re- gnum	169
Mahometus inhiat Vualachia, Hungariæ & Poloniæ	193
Mahometus cupit constituere Monarchiam	201
Mahometus late uastat Prouincias Christiano- rum	182
Mahometus cedit Mathiæ uenienti	186
Mahometus frustra oppugnat Rhodum	202
Mahometi exercitus occupant Hydruntum A- pulie urbem	ibidem
Mahomethus Tyrannus Turcicus extinguitur	ibidem
Maiores nostros inquirere æquum est	11

Malsanij liberi Barones	264
Mamaluchi quales homines fuerint	237
Manimi ab Almanis	17
Mansionarij Glogouienses	313
Marcomanni sunt Morauj	5
Marcomannorum regnum quando coeperit	300
Marcomanni gesserunt bellum ingens cum Au- reliano Cesare	22
Marcomanni unde sic dicti,	5
Marchia Noua detrahitur Polonis à Marchio- nibus	88
Marchia Austriaca à quo & qua occasione sit constituta	28
Marchiæ Misnensis & Brandeburgensis quan- do & à quo sint constitutæ & erectæ	29
Marchia & dignitas Electoratus donatur Friden- rico Burggraui Noribergerensi à Sigismun- do Imperatore	121
Marchiones ex ruina regni Polonici amplifica- runt suas ditiones	264
Marchiæ ueteris ubertas	265
de Marchia noua acerrimæ fuerunt dimica- tiones, ideoque aliquoties fuit crudeliter de- uastata	298
Marchiæ Misnensis, Brandeburgica, & Lusa- tica, quando sint constitutæ	302
Marcus Patriarcha & Cardinalis Aquilegien- sis ablegatur in Poloniam	183
Margaris Maximiliani filia repudiatur à Ca- rolo Octauo	203
Margarita Cilicensis sapienter respondet Iohan- ni petenti arcem	331
Margarita Cilicensis Glogouia migrat Guram	333
Margarita Cilicensis fuit sapiens foemina	314
Margarita Cilicensis moritur	335
Margarita Maximiliani filia dimittitur à Caro- lo Octauo Rege Gallie	240
Maria Burgundica qualem dorem Maximilia- no attulerit	239
Maria Burgundica extinguitur	203
Mariæburgum deditur per prodicionem	160
Maria Hungarica nubit Sigismundo	114
Marius delet numerosissimum Cimbrorum ex- ercitum	19
Maroboduus autor regni Marcomannici	21
Moritur in exilio	ibidem
Martha mulier Iudaica prædicit Mario uicto- riam	19
Martinus Arnoldus Glogouia capitur	360
Martinus Arnoldus Glogouia necatur	364
Martinus Dobergastius Freistadiensis	320
Martini Heluigij diligentia laudatur	260
Marsigni uel Marsti	6
Massilia urbs quando sit condita	13
Massilia fuit laudata propter studium doctrinae & sapientiam Græcam importatam in Gal- liam	283
Massonia	

INDEX.

Mathias unde sic dicta	38	Mathias festinè castigat impudentem Poëtam	
Mathias Huniades seruatur in custodia	157	Mathias & Vladislaus quibus conditionibus	ibidem
Mathias Huniades ex carcere uocatur ad Regnum	161	transegerint	201
Mathias Huniades Hungariæ & Bohemiæ Rex		Mathias deuicit quinque Bassas Turcicos	ibid.
Princeps Silesiæ	176	Mathias semper litigabat cum uicinis	203
Mathias ducit filiam Georgij	162	Mathias occupat Viennam	204
Mathias indoles	ibidem	Mathias occupat nouam ciuitatem	205
Mathias sedat seditiones in Hungaria	164	Mathias Ductores affligunt multos ordines Silesiæ	ibid.
Mathias infert bellum Friderico Imperatori	166	Mathias Sermo ad Legatum Baiaræ	206
Mathias recuperat Bosniæ Regnum	169	Mathias reconciliatur Principibus Saxoniæ & Marchiæ	206
Mathias uincitur & uulneratur in bello Valachico	172	Mathias meditatur bellum in Poloniam	206
Mathias infert bellum Georgio	172	Mathias irascitur Vratislauiæ	ibid.
Mathias grauiter affligit Georgium	175	Mathias Rex mittit equites Pannonios in Silesiam	329
Mathias & Georgij Regum congressus	ibid.	Mathias Rex conatur eripere Iohanni Ducatum Glogouiensem	331
Mathias Regis ingenuitas	176	Mathias irascitur Iohanni	334
Mathias fuit peritus latine lingue	162	Mathias meditatur bellum in Poloniæ Regem	356
Mathias Regis liberalitas	179	Mathias diuinitus fuit excitatus ad reprimendum Mahometum Turcicum	207
Mathias habuit plures eosque potentissimos hostes	180	Mathias Rex mittit exercitum in Silesiam aduersus Iohannem	340
Mathias uastat Austriam usque ad Bauariam	189	Mathias moritur ex Apoplexia Viennæ	206
Mathias renunciatur Rex Bohemiæ	177	Mathias Regis uirtutes	207
Mathias uenit Vratislauiam	ibidem	Mathias responsum ad Legatum Mahometi	208
Mathias Regis ingenium apertum	178	Mathias peccauit Iracundia	ibidem
Mathias respuit titulum Imperatoris in bello Turcico	180	Mathias amauit studia	ibidem
Mathias mulctat Episcopos sui regni	183	Mathias detestabatur auaritiam & uitia Episcoporum	208
Mathias uastat Poloniam	185	Mathias fuit peritus diuinationum Physicarum	209
Mathias denuo uenit Vratislauiam cum exercitu	187	Mathias dilexit Regiomontanum	ibid.
Mathias sermo ad Episcopum Vratislauiensem	ibidem	Mathias conuiuia fuerunt honesta	ibid.
Mathias castra ad Vratislauiam	188	Mathias Regis iudicium de facto Alphonsi Regis Neapolitani	210
Mathias uox de exercitu Regum hostium	ibid.	Mathias oderat Calumnias	ibidem
Mathias Ductores uastant Poloniæ oras	189	Mathias quale Symbolum usurpauerit	211
Mathias exercitum Polonorum pascit	ibid.	Mathias recuperat Regnum Prosnæ, quod Mahometus Regi Stephano ui eripuerat	169.
Mathias paciscitur inducias cum Regibus	ibid.		170
Mathias mulctat Principes Silesiæ	192	Mathias ingenium apertum	178
Mathias Olmucensem Ducatum ad se transfert	193	Mathias profligatur ab Henrico Monsterbergensi	178
Mathias promittitur coniugium Beatricis filie Ferdinandi Regis Neapolitanorum	193	Mathias fuit carus uiris doctis sue ætatis	211
Mathias offendit Silesios	ibidem	Mathias figura & temperamentum	212
Mathias Sabaciam arcem eripit Mahometo	194	Mathias non fuit gratus urbi Vratislauiensi	279
Mathias singulare symptoma accidit in oppugnatione arcis Sabaciæ	ibidem	Mathias Regis Consiliarij intercipiuntur in Silesia	323
Mathias Rex celebrat nuptias	195	Mathias ornauit Glogouiam	353
Mathias accipit sumtus in bellum Turcicum ex Italia	196	Mathias Regi Glogouiæ peraguntur exequia	ibidem
Mathias conferuntur insignia regni Bohemiæ à Cesare Friderico	198	Mathias Regis iudicium de gente Silesia	392
Mathias Rex fuit peritus latine lingue	199	Mathias capit Victorinum Regis Bohemiæ filium	178
Mathias in disceptatione de pace appositè respondet legatis Casimiri Regis	198		
Mathias & Vladislai Regum congressus in urbe Olomucensi	200		

Matres

INDEX.

Matresfamilias Silesiæ	268	Meraniæ Ducatus ubi fuerit	73
Mauricius Dux Saxonie diuinitus protegitur	63	Mesericium oppidum capitur à Sileijs & Hun-	189, 320
Maximilianus creatur Cesar	205	garis	
Maximilianus detinetur à Bruggensibus	205	Meihensis Episcopus bello capitur à Friderico	169
Maximilianus Cesar recuperat Austriam	212	Palatino Rheni	
Maximilianus occupat Albam Regalem	ibid.	Methodius Apostolus Morauorum	30
Maximiliano promittitur successio in regno		Methone capta à Baiazete	221
Hungariæ	213	Michaël Glincius uincit Tartaros	224
Maximiliano despondetur Maria Burgundica		Michaëlis Glincij historia	225
per literas	191	Michael Silagio auunculus Mathie Regis Hun-	161
Maximilianus occupat Veronam, Vicentiam,		gariæ	
Brixiam, Patavium	227	Miesla arx Episcopi Vratislauiensis, occupatur	101
Maximiliani Cesaris Sermo de seipso & Iulio		à Iohanne Bohemorum Rege	
Pontifice,	229	Mieslaus Cæcus recipit usum	29
Maximilianus conatur reconciliare Moschos		Mieslaus Primus Princeps Christianus in gente	29
cum Polonis	236	Sarmatica	
Maximilianus Cesar familiam Austriacam ad		Mieslaus & Poloni accipiunt fidem Christi	30
summum gradum dignitatis & honorum		Mieslai Primi bella & mors	33
euexit	239	Mieslaus Secundus Rex Poloniæ	37
Maximiliani responsum datum Legatis Venetis		Mieslaus Secundus imbecillis Rex	ibid.
bellum ipsi denunciantibus	240	Mieslaus Senex Ethnarcha	56
Maximilianus parat bellum in Vladislaum	224	Mieslaus Mesouiensis discerpitur à muribus	66
Maximilianus expetit amicitiam Moschi	231	Misena urbs, occupatur à Boleslao Rege Polo-	35
Maximilianus Cesar & Henricus Angliæ Rex		norum	
superant prælio Ludouicum Galliæ Regem	232	Misnia unde nomen acceperit	5
Maximilianus liberat Moschos captiuos	234	Missa præbuerunt causam ad multa mala	313
Maximiliani Cesaris & Regum Hungariæ atq;		Mogatiense prælium	252
Poloniæ conuentus	234	Monachorum diuersa examina unde prodierint	43
Maximiliani & Sigismundi salutatio	235	Monachi liberantur ex monasterijs	245
Maximilianus iniuit pacta de successione cum		Monarchiæ Romanæ quæ gens fatalis fuerit	22
Regibus	ibidem	Monasterium Henrichouienſe erigitur	61
Maximilianus deliberat de bello Turcico	239	Monasteriorum Glogouienſium fundatio	290
Maximiliano eripitur sponsa à Gallo	240	Monasterium Bernhardinorum extructum à	
Maximiliani Cesaris mors & eius uirtutes	239	Margarita Ciliense	315
Maximilianus Secundus ingreditur Vratisla-		Monasterium Bernhardinorum ad arcem Glo-	341
uiam	152	gouienſem destruitur	
Maximi Tyrij apophthegma de aulis	48	Monsterberga occupatur à Ducibus Vratisla-	173
Meichelburgenses Duces crescunt potentia sub		uiensium	
Conrado Saliquo	37	Monsterbergensis Ducatus peruenit in potesta-	106
Mechtildis Saxonie Ducis filia inuitat Nobili-		tem Regum Bohemiæ	
tatem Germanicam in Silesiam	90	Monsterbergensis Ducatus	261
Mechtildis Henrici Tertij Glogouienſis coniunx		Monsterbergensium Principum origo	168
femina sapiens	92	Monsterbergensium Principum stirps	262, 168
Mechtildis exornauit Freistadium	294	Monsterberga occupatur à Ducibus Mathie	
Meccenas dat Augusto Cesari salutare consili-		Regis	355
um	275	Moneta argenteæ usus coepit in Polonia	90
Mechouius celebris Astrologus	234	Moneta Vratislauiensis sancitur	321
Medi unde sint & eorum sedes	11	Moneta mutatio in Ducatu Glogouienſi	318
Mediolanensis Ducatus recipitur à Carolo		Montes Riphæi Silesiæ	5
Quinto	243	Monumentorum ueterum in Silesia magnam esse	3
Melchior Dreißimarchius absoluitur	362	penuriam	
Melchior Löbelius uastat Poloniam maiorem	189	Morau & Bohemi inserti Ecclesiæ	30
Melancholie morbus, est πᾶσι heroicum	510	Morauia accipit novos colonos	26
Mercimonia Silesiæ	268	Morauia fit Prouincia Bohemici regni	43
		Morauia fuit nidus & commune receptaculum	370
		Anabaptistarum	
		Moschi cumulant Idola & superstitionem	33
			Moschi

INDEX.

Moschi latissime depopulantur Poloniam	38
Moschi apud Apollonium	9
Moschi & Paphlagonες apud Herodotum	10
Moschi à Mesech	11
Moschi inferuntur Ecclesiæ Græcorum	32
Moschi profligant Polonos	50
Moschi uastant Lithuaniam	221
Moschus, uocabulum, unde sit	11
Musica omnibus ætatibus in sacris est adhibita	214
Myfi apud Homerum	9
Myfi & Paphlagonες apud Herodotum	ibid.
Myfi fuerunt Lydij	12

N

N ancerus Primus	384
Nancerus fuit Episcopus nimis asper	ibid.
Nanceri Episcopi importunitas	101
Nancerus moritur in exilio	102
Naharuari incolæ Masouie	7
Narciscorum sedes	5
Nauarrus capitur à Gallis	230
Nazianzenus Olympius præses laudatus à Gregorio Episcopo	393
Neapolitanum bellum motum à Carolo Octauo Gallie Rege	215
Neustadium	299
Neustadium conflagrât	320
Neustadium occupatur à militibus Iohannis Glogouiensis	329
Nicolaus Dreißimarchius conciliat Margaritam cum Iohanne	333
Nicolaus Salmensis ducit exercitum in Hungariam contra Veidanum	256
Nicolaus Princeps Opoliensis Nisse plectitur capite	218
Nicolaus Opoliensis turpiter uixit	218
Nicolai Quinti Pontificis thesaurus	153
Nicolaus Schombergius Legatus Pontificis ad regnum Hungariæ	297
Nicolaus Schombergius offendit Maximilianum Cæsarem	238
Nicolaus Episcopus Madrusiensis male rem gerit in Aula Regis Mathie	210
Nicolaus Agricola ciuis Glogouiensis plectitur capite	362
Nicolaus Storch, Magister Monetarij, Anabaptista	370
Nicopolensis clades	116
Nissa fluxit sanguine	83
Nissa peruenit ad Episcopatum Vratislauensem	58. 263
Nissa defenditur contra Hussitas	125
Nissensis ager uastatur à Vladislao Poloniæ Rege	132
Nissensis ducatus	261

Noa quam terræ regionem post diluuium occupa- uerit	8
Nobilitatis equestris officia	263
Noëma pulcrum quod Mathias Rex iubet mun- dari Casimiro Polonico	199
Nomina sunt fatalia	288
Noricum apud Homerum	9
Norhualli Boreales Vandali	17
Noniesium qua occasione obsessum sit à Carolo Burgundico	191
Novosorum oppidum incenditur	79
Novosorum occupatur à Bohemis	165
Novigrodum urbs amplissima capitur à Mo- scho	201
Nox natalis Domini celebris propter glaciem	222

Nuncensis ager oppignoratur Bernhardo Suid- uicensi pro captiuo Iudæo	95
Noua terra seu America quando & à quo pri- mum sit inuenta	216

O

O dera fluius unde nomen acceperit	5
Oeconomiz Silesiæ	268
Olauia recipitur à Vratislauenfibus	126
Olshnicensem Ducatum Mathias Rex ad se per- trahit	192
Olshia urbs Silesiæ occupatur à prædonibus	115
Olshnicensis Ducatus	261
Olshnicensis ditio iurat, in uerba Mathie	139
Olshnicensis ditio quando uenerit in manus Prin- cipum Monsterbergensium	262
Opicius Colo uir turbulentus	327. 351
Opicius Colo accendit bellum Glogouiense	338
Opicius Colo Glogouiæ seuijt pro arbitrio	344
Opicius Colo cum contumelia excluditur Glo- gouia	356
Opoliensium Principum origo	80
Opoliensis Ducatus	261
Opolienses Principes negant auxilia Iohanni Glo- gouiensi	340
Ordo Teutonicus Marianorum quando, & qua occasione coeperit	61
Item quo tempore in Prusiam immigrarit	ibid.
Ordo Teutonicus Poloniæ optimam operam na- uauit, sed malam gratiam retulit	82. 298
Otto Primus quando Imperium Romanum gu- bernauit	3
Otto Secundus discit literas in collegio Hildes- heimensi	31
Otto Tertius Imperator proficiscitur Gnesnam	33
Otto Tertius ornauit Boleslaum dignitate Re- gia	34
Otto Tertius instituit ordinem Electorum in Germania	ibidem
Otto	Otto

INDEX.

Otto Canellarius Henrici Sexti, Apostolus Po-	
meranorum	73
Otmachania Silesia quando sit munita	91
Otmachania per fraudem occupatur ab Husi-	
tis	126
Otmachouienſe Collegium quando & à quo ſit	
erectum	385

P

P alatini Poloniae	27
Palatinus Rheni cepit multos Principes	169
Pannoniae status qualis nunc sit	67
Pannonica lingua affinis graecae	6
Pannonia status qualis fuerit post necem Regis	
Ludouici	254
Partes Annalium	2
Partus monſtroſe foecundus	83
Patriam amare eſt uirtus	1.3.292
Patriae ſitus eſt cognoscendus	260
Patriae euentus ſunt dulces	261
Patriae debetur gratitudo	281
Paulus Diaconus autor Paralipomenon Eutro-	
pij	22
Paulus Secundus concitat bellum in Bohemiam	
	170
Paulus Tomoreus Monachus bellator	251
Pax quibus de cauſis ſit colenda	355
Pecorum mira uilitas	183
Penuria ueterum monumentorum	3
Periodi fatales regnorum	32.115
Perſe non coluerunt Simulachra	15
Perſiae Monarchiae initium aſperum	12
Perſius eques Lichenes in Italiam primus in-	
tulit	215
Pestilentia uniuersalis	107
Pestilentia grauis	311
Pestilentiae contagia unde afferantur in Sileſi-	
am	315
Petri Dani ingenium	49
Petrus Danus miſerabiliter mutilatur	52
Petri Dani mors & mores	ibid.
Petrus Polacius latro nobilis capitur à copijs Suid-	
nienſium & Vratiſlauienſium	128
Petri Dani hiſtoria	272
Petrus Danus exornauit Vratiſlauiam	303
Petrus Primus	379
Petrus Glogouienſis tyrannicè tractatur à Pola-	
co Praefecto Glogouienſi	363
Petrus Primus fuit familiaris Stanislao Cracoui-	
enſi	379
Petrus Secundus dictus Nouack	385
Philippus Imperator interficitur ab Ottone Vi-	
telsbachio	73
Philippus Burgundiae Princeps capitur in pu-	
gna ad Nicopolin	116
Philippi iudicium de ingenijs Sileſiorum	264

Philippi pie cogitationes de Iſraelitis ductori-	
bus Gottorum & Henetarum	14
Pirchameri Norimbergensis hiſtoria de reliquijs	
Gottorum in Taurica Cherſineſo	ibid.
Piaſtus ciuis Cruſuiceniſis autor ſtirpis Regie in	
Polonia	28
Pilſna tentatur à Ducibus Vladislai Regis Bohe-	
miae	158
Piſcarij fortiſſimi Ducis obitus	249
Pius Senenſis Pontifex	163
Pius Pontifex danmauit Caſimirum	166
Pius Senenſis donat Vratiſlauiae Iubileum	ibid.
Pius Senenſis denuo perſequitur Georgium Re-	
gem	169
Pius Senenſis moritur	170
Pius Senenſis excitat funeſtum bellum ad Rhe-	
num	168
Plutarchus de bello Cimbrico crudeliſſimo	19
Polacius ſeuit in ciues Glogouienſes	362
Polconiciuſ	299
Polconiciuſ oppidum conflagrat	314
Polycrates Samius recuperauit Smaragdum pro-	
iectum in mare	211
Polonica gentis ſedes quae fuerint antiquitus	25
Poloniam adorunt Hungari	27
Poloni coniungunt ſe cum Hungariſ aduerſus	
Germanos	28
Poloni quando acceperint religionem Chriſtia-	
nam	29
Poloni nobiles ſunt impatientes caſtigacionum	
	38
Poloni quae de cauſa capita ſua radant	39
Poloni proſugantur à Moſchiſ	50
Polonica gens Ordini Teutonico multis nomi-	
nibus gratiam debet	82
Polonia denuo creat Regem	88
Poloniae regnum ab Episcopis eſt euerſum	95
Polonia uaſtatur à Iohanne Bohemorum Rege	98
Poloni ſepe rumpunt foedera & pacta inita cum	
Cruciſeris	100.104
Polonici ſcriptores ſuerunt iniqui Mathiae	211
Poloni ceduntur à Stephano Valachie	217
Poloni capti à Stephano uenduntur in Turciam	
	218
Polonici oratores ualde offendunt Sigismundum	
Caſarem	123
Poloni dicti à Camporum planicie	26
Polonia duriter fuit afflicta exulante Caſimiro	
	38
Polonicae Reipub. ſtatus miſerabilis	87
Poloniae Regnum euerſum eſt à Romano Ponti-	
fice	42
Poloniae regnum turbatur eiecto Sigismundo	114
Poloniae & Bohemiae Reges congregiuntur Vra-	
tiſlauiae	118
Poloni in Bohemia funduntur	132
Polonorum caſtra inuaſit incendium ad Vra-	
tiſlauiam	189
Polonica	

INDEX.

Polonica gubernatio similis fuit olim seruituti	275
Poloni nolunt conferre pecuniam ad structuram templi D. Petri Romæ	227
Poloni sternunt Tartaros	231
Poloniæ regnum fit tributarium Romano Imperio	34
Polocensis ditio occupatur à Moscho	57
πολυπραγμοσύνη semper fuit infelix	93.
	136. 172. 338. 196
Pomerania uenit in potestatem Marchionum Brandenburgensium	57
Pomerani fuerunt perpetui hostes Polonorum	303
Pompilius Princeps Polonorum discerptus à muribus	28
Pontifex Romanus facit sibi regnum Poloniæ tributarium	59
Posnania capitur à Bohemorum Principe Bistisla	38
Pontificiorum quæstorum magna fuit impudentia olim	238
Pontifex Romanus inflammat bellum in Polonia	64
Pontificum spiritus quanti olim fuerint	167
Pontifex conatur traducere in suam potestatem regnum Hungariæ	238
Precia rerum ferme manent eadem in mundo	26
Pretislaus Primus	384
Pragensis Academia migrat Lipsiam	116
Pragensis seditio aduersus Vladislaum	204
Pragensis seditio in Vladislaum & Ludouicum	226
Praga Metropolis Bohemiæ capitur à Henrico Tertio	39
Pragam olim non fuisse minorem Florentia	108
Pragensis Senatus trucidatur à Seditiosis Hussitis	122. 204
Praga obsidione cingitur à Sigismundo Imperatore	124
Praga splendide fuit exornata à Carolo Quarto Casare	277
Primislaus Posthumus Princeps Poloniæ Maioris tandem quoq; Poloniæ Rex, nascitur	81
Primislaus Princeps Poloniæ Maioris Pius & iustus moritur	81
Primislaus Princeps Poloniæ Rex trucidatur	88
Primislaus Poloniæ Rex ingulat suam coniungem	ibid.
Primislaus Glogouiensis non discedit à Poloniis	97
Primislai Glogouiensis industria & fortitudo	308
Primislaus Glogouiensis moritur	97

Primislaus Princeps Scholasticus Glogouiensis moritur	328
Primislaus Sprottensis extinguitur	306
Primislaui	299
Principes Glogouienses	90. 92. 107.
	112. 118. 130
Principum Lignicensium & Bregensium origo	28
Principes Lignicenses	105. 109. 118. 139
Principum Silesiæ Origo unde sit	55
Principes Vratislavienses & Lignicenses	93
Principes Saganenses	131
Principes Suidnicenses	90. 14
Principes Silesiæ & Masoniæ excluduntur à Regno Poloniæ	115
Principes Silesiæ Olsnicenses & Stimauenses	130
Principes Suidnicenses	104
Promicij liberi Barones	263
Prosper Columna Dux Caroli Quinti	243
Prostha pagus exurit	346
Prothasius Episcopus Olomucensis ablegatur ad Casimirum Polonum	173
Prusiæ ueteres incolæ	36
Prusica gens discedit à suo magistratu	151
Prutenici belli semina	150
Prutenis donantur magnæ immunitates à Rege Poloniæ	151
Prusica auellitur ab Imperio Romano	171
Psalmi querela de Moschis & Turcis	11

Q

Quadorum sedes	3
Quadi unde dicti	17
Quadi ex Silesia progressi sunt in Heluetiam & Galliam	269
Quadi non cefferunt Romanis	22
Quadi oppugnarunt Valentianum	ibid.
Quadorum & Marcomannorum uirtutes & uires	22
Quadragesimæ Ieiunium mutatur	273
Queissæ fluij fontes ubi sint	261

R

Rascij ueniunt ad Glogouiam	345
Ratiborienses Principes mulctat Mathias Hungariæ Rex	192
Rasciæ aliquot oppida recipiuntur à Mathia Rege	170
Rascianorum captiuorum à Turcis magna cæterua liberatur à Mathia	169
Ratiboriensis Ducatus ubi sit	261
Ratiboriensis	Ccc

INDEX.

Ratiboriensis & Tropauensis Ducatus	261
Ratisboriensis Collegij fundatio	383
Ratiboria obsidetur ab Henrico Probo	86
Rauennate praelium	131
Regiomontanus diligitur à Mathia Rege	209
Recenum oppidum Silesie occupatur ab Henrico Cesare	46
Regnum Polonie fuit tributarium Imperio Romano	34
Regum congressus Cracouie	110
Religio uera est anima Reipub.	376
Religionis status sub Mieslao Principe Christiano	31
Religionis disidia non sunt decernenda armis	389
Religio in toto orbe terrarum commutata est	238
Res Lignicenses	148
Respublice Silesie	268
Rhetia quando sic occupata à Sueuis	5. 20
Rhodus occupatur à Solymanno Imperatore Turcico	244
Risnorum familia unde sit orta	62
Riphei à Riphath & sunt Sarmatæ	11
Riphei sunt Heneti	ibid.
Riphei montes Silesie à populis Riphæis	5. 27
Ritus obseruatus à nobilitate in templis	32
Rixa neptis Ottonis Tertij despondetur Mieslao filio Boleslai	34
Rixa Regina Vidua cum filio Casimiro proficiscitur in exilium	38
Rixa exul seruauit regnum Polonie	39
Rixa moritur in Germania	ibidem
Rodiezana moritur	180
Rodolphus Legatus Pontificius uenit Vratislariam, camq; armat contra Bohemos	170
Rodolphus Legatus Pontificius eligitur in Episcopum Vratislauensem	173
Rodolphus Legatus Pontificius dona sibi oblata offert Magistro Ordinis	117
Rodolphus Episcopus Primo uenit Glogoniam	318
Rodolphus Episcopus excluditur à Glogonia	324
Rodolphus Primus	386
Rodolphus Saganensis uictor cadit in acie	314
Roma quanto spacio distet à Tybure	210
Roma capta à Gallis	19
Roma capta à Gothis & Vandalis	23
Rugiorum sedes ubi sit	7
Rupertus filius Venceslai Solus Lignicij dominatus est	109
Rupertus Comes Palatinus Rheni renunciatur Imperator	117
Rupertus Primus	380
Rusticane seditionis semina	245
Rusticana seditio in Germania	248

Rythmi de ciuitatibus Ducatus Glogouienfis	318
Rythmi in Iohannem exulem	319

S

Sabaca arx expugnatur à Mathia Rege Hungariae	194
Sacrum apud Herodotum etymologia & sedes	9
Sacerdotis Lygij habitus peculiaris	15
Sacerdotes fuerunt Mariti	31
Sacerdotum collegium ex urbe Glogouia in insulam suburbanam transfertur	85
Sagane appellatio unde sit	7
Saganensis Ducatus	262
Saganum incenditur à Iohanne Pribusienfi	317
Saganensis turris ruina	313
Saganum occupatur à Iohanne Pribusienfi	315
Saganensis Ducatus uenit in potestatem Principum Saxonie	317
Saganensis Ducatus constituitur	311
Saganum fuit tranquillum & felix sub principibus Saxonie	317
Saganum incendio perit	336
Sal quo utitur Silesia	267
Salome Glogouienfis despondetur Alberto Monsterbergensi	336
Salome Glogouienfis moritur	83. 305
Salome Posnaniensis mulier sapiens & pia, cuius consilio exornata fuit Glogouia	289
Salome Stimauienfis moritur	857
Sancti in hac uita circumferunt multos nauos & peccata	76
Sancti Stanislai apotheosis	380
Sanctorum hominum memoria retinenda est	72
Sancti quomodo sint honorandi	72. 77
Sarmatæ apud Herodotum	10
Sarmatarum Imperium in Lygios uel Silesios quando coeperit	24
Sarmatarum sedes quæ fuerint antiquitus	26
Sarmatarum uicini qui olim fuerint	27
Sarmatica gens non fuit studiosa ædificationum	286. 291
Sarmatæ sunt egressi ex Moscouia in Poloniam & Silesiam	25
Sarmatæ fuerunt Heneti non Scythæ	ibid.
Sarmatæ se nominarunt Sclauos	26
Sarmatici regni initium post mortem Attiale	24
Saxonum in puniendis libidinibus prohibitis iusta feneritas	18
Saxonica	

INDEX.

Saxonica gens flectitur ad agnitionem Dei à		Sigismundus Creatus Caesar	119
Carolo Magno	30	Sigismundus Caesar Burggrauum Noricum col-	
Seuitie inhumane exemplum	233	locat in Marchiam	121
Sbigneus mouet bellum contra patrem	43	Sigismundus Caesar amittit Mariam coniugem	116
Sbigneus denuo exulat	45		
Sbigneus renocatus ab exilio domi necatur à		Sigismundus excutitur ex Polonia	113
fratre	48	Sigismundus Caesar desertur Venetias	116
Sbigneus Cardinalis moritur	153	Sigismundus Caesar capitur	117
Schencius Marchicus necuit suis dominis	324	Sigismundi Caesaris secunda coniunx	ibid.
Sclauorum Imperium in Silesia quando coeperit		Sigismundus Imperator Hungariae & Bohemiae	
& quandiu durauerit	25	Rex, Princeps Silesiae	122
Sclauus dicitur à nobilitate	18	Sigismundus Caesar uenit Vratislauiam	123
Sclau delentur in Misia & ad mare Balticum		Sigismundus Caesar offendit Polonos	ibid.
	53	Sigismundus Caesar infert bellum Bohemiae	124
Sclaui sero acceperunt religionem Christiana-			
nam	29	Sigismundus Caesar abalienat Vitoldum à fratre	
Sclauorum regnum ab initio fuit inops	301	Vladislao	126
Sclauonici regni Periodus	302	Sigismundus Caesar proficiscitur Romam	128
Scriptiois & literarum usum perexiguum		Sigismundus Caesar plectit ciues seditiosos Vra-	
fuisse apud Maiores nostros	18	tislauiæ	123
Scythæ fuerunt diuersi à Cymbris	10	Sigismundus Caesar potitur regno Bohemiae &	
Scythæ à Magog	11	moritur	129
Secechus superbus aulicus	43	Sigismundus migrat Glogouiam	222
Secechus eijcitur in exilium	44	Sigismundus Glogouia uocatur ad regnum Po-	
Seditiosorum supplicia in urbe Vratislauiensi		lonia	225
	227	Sigismundus Poloniae Rex dilexit Glogouiam	368
Selenus multos concutit in Lusatia inferiore			
	330	Sigismundus crexit grandia uestigalia	225
Selenus Bohemus uenit in Silesiam missus à Ma-		Sigismundus ducit Barbaram Transsylvaniam	231
thia contra Iohannem	329		
Selimus per parricidium inuadit regnum	230	Sigismundus ad Borysthenem Moschos fundit	234
Selimus qua de causa Legatos Hungaricos deti-			
nuerit	242	Sigismundus Freistadiensis moritur	314
Selimus aspernatur conuentus Christianorū	236	Sigismundus Caesar grauiter caditur à Calepino	
Selimus parat bellum in regna Christianorum		Turco	119
	239	Sigismundus conatur sibi clam cōciliare Zischam	
Selimus deletō regnō Mamaluchorum occupat		Husitarum ductorem	125
Ægyptum	236	Sigismundus Caesar infelicitē rem gerit contra	
Selimus gessit asperissima bella	ibid.	Turcos	123. 126
Selimus in Thracia extinguitur lue	240	Sigismundus Casimiri Poloniae Regis filius à	
Selimi uictoriae in Syria & Ægypto	236	fratre resignatur Dux Glogouiensis &	
Selimi parricidia horribilia	231	Tropauiensis	219
Selimi pugna acerrima cum Persis	234	Sigismundus Tartaris numerat stipendia, ut	
Semouitus Princeps Schlauorum felix	28	Moschos bello urgeant	232
Sena Italiae condita à Senonibus	19	Sigismundo Regi Poloniae optime monenti non	
Senones à pietate & cultu Sacro dicti	4	obtemperatur ab Hungaris	242
Senonum sedes quæ fuerit antiquitus	ibid.	Sigynæ Herodoti qui sint	287
Serui in Comædijs	6	Silesia alia superior alia inferior	264
Siccitas aeris inusitata	183	Silesiae etymon	55
Siciliae ubertas	265	Silesiae delineatio	261
Syginæ sunt Vandali	16	Silesiae longitudo & latitudo	ibid.
Sigfridus Promicius praefectus Ducatus Glogo-		Silesiae positus ad caelum	264
uiensis	317	Silesiae ubertas	1.4.265. 266
Sigismundi ab Herberstein sententia de uetu-		Silesiae studia & Ecclesiae	267
sta Polonorum sede, & nominis etymolo-		Silesiae Ducatus	261
gia	26	Silesiae tabula Chorographica	2
Sigismundus Marchio Brandeburgensis eligitur		Silesiae fines describuntur	309
in Regem Poloniae	115	Silesiorum ingenia	264
		Ccc ij	Silesia

INDEX.

Silesia qua occasione assiduis bellis & miserijs sit concussa	35	Silesia est exposita uentis Aquilonaribus & Occidentalibus	264
Silesia inferior diripitur à Bohemis	43	Silesia fuit immunis à furoribus Rusticorum	281
Silesia diuiditur inter filios Vladislai	55. 78	Silesiae urbes pleraeq; sunt recentes	286
Silesia uastatur & affligitur fame & peste	61	Silesia fit socia regni Bohemici	265
Silesia implicatur bello civili & funesto	78	Silesia sub regno Sarmatico coacta fuit accipere leges & linguam Sclauonicam	285
Silesiae status fuit felix Imperante Carolo Casar re	109	Silesia quoq; fuit sub seruitute Attilae	301
Silesiae status miserrimus tempore irruptionum Hussiticarum	131	Silesia olim ante regni Sarmatici initia pulcre fuit exulta	302
Silesia aegre fert electionem Georgij Podiebra- cij	162	Sarmatica gens adducitur ad agnitionem Chri- sti	29
Silesia grauiter fuit afflicta à militibus Regis Mathiae	187	Silesia accipit primos suos Principes	304
Silesiorum diligentia & sedulitas	268	Silesia misere fuit concussa furijs suorum Prin- cipum	305
Silesia adiudicatur Bohemiae ab Ottone Tertio Imperatore	270	Silesia fuit exulta ab Urbano Episcopo Smo- grensi	377
Silesia distribuitur inter filios Vladislai	272	Silesia à Rodolpho Legato Pontificis accenditur in Bohemos	171
Silesia quibus causis impulsæ associauerit se regno Bohemiae	274. 275	Silesia studio pietatis & honesta disciplina ex- cellit	1
Silesia unde sit dicta	55	Scholæ & collegia quo consilio olim sint con- stituta	31
Silesiae calamitates ingentes	94	Silesia floruit sub Imperio Ferdinandi	391
Silesiae uiri aliquot clari propter doctrinam	390	Silesia abundat multitudine hominum	267
Silesiae nobilitas huc migravit ex Germaniae Pro- uincijs	59. 89	Silesia amat munditiam in uictu	268
Silesiae & Germaniae ueteres urbes quales esse soleant	287	Silesij ad Hannouiam profugant auxilia Iohannis Glogouiensis	346
Silesiae motus sub Venceslao Casare	115	Silesia fuit neglecta ab historicis	2
Silesiae & Poloniae inimicitiae	131	Silesia inserta Ecclesiae Christi	2. 3
Silesiae populus trucidatur in finibus Bohemiae	174	Silesia traditur Bohemis ab Imperatore Henrico Tertio	39
Silesiae bene fuit sub Ferdinando Rege	255	Silesiae ueteris uestigia in nominibus	7
Silesiae praefectus generalis	264	Silesiae ueteris descriptio ex Tacito & alijs au- toribus	4
Silesia redditur Polonis	40	Silesiae Ducatus magna ex parte peruenerunt in potestatem regum Bohemicorum	265
Silesia grauiter uastata à Bohemis	49. 51	Silesiam esse matrem benignam	265
Silesia accipit colonos ex Germania	56	Silesiae oppida sunt populosa	267
Silesia affligitur à latrocinijs	143	Silesia genuit Principes praestantes	3
Silesij & Poloni profuguntur à Borussia	56	Silesiae ornamenta	1
Silesiorum & Polonorum distractio & earum origo & causa	95. 131	Silesiae gentis prima origo	3. 7
Silesia fuit regio Poloniae	3. 265	Sittania mulctatur pecunia ab Henrico Mon- asterbergensi	178
Silesia incenditur à Legato Pontificio in Bohe- mos	171	Sixtus Pontifex cumulat iubilaeos	195
Silesia iurare solet in uerba Regis praesentis	150	Smogrensis Episcopatus	31
Silesia accipit munus à Pontifice	79	Smolencensis ducatus traditur Moscho	225
Silesia reducta in formam prouinciae regni Bo- hemiae	95	Solymanus succedit Selimo Patri	240
Silesia grauiter afflicta à militibus	193	Solymanus occupat Rhodum	244
Silesia est infecta latrocinijs	219	Solymanus occupat Belgradum	242
Silesia accipit novos Magistratus mortuo Rege Mathiae	213	Solymanus occupat Budam	253
Silesia auulsa à Polonia ex fatalibus causis	308	Solymanus detestatur furores Episcoporum in- tersectorum	ibidem
Silesiae status miserabilis tempore interregni	133	Solymanus pra se fert dolorem propter necem Ludouici	ibid.
		Solymanus ex arce Budensi abstulit ueteres sta- tuas	254
		Solymanus	

INDEX.

Solymanus quater regnante Ferdinando uenit in Hungariam	257
Solymanus ab obsidione Viennæ à Deo repulsus est	257
Sorabiz appellatio unde sit	7.26
Soraborum sedes ubi sit	26
Spirensis Episcopus bello capitur à Friderico Palatino Rheni	169
Sprea fluius quomodo olim dictus fuerit	5
Sprotta	296
Sprotta deditur Mathiæ Regi	355
Sprotta perit incendio	318
Sprotta oppidi ætas	296
Sprotta situs & constitutio	297
Sprotenfis arcis antiquitas	296
Sprotenfis arx deditur Ducibus Mathiæ Regis	355
Sprotta oppidi nomen quid significet	296
Stanislai Episcopi Cracouiensis historia	41
Stanislaus resuscitat mortuum	ibid.
Stanislai Apotheosis	89
Statuum Tribunal in urbe Vratislaviensi	264
Stephanus de migrationibus Lygiorum	13
Stephanus Bosniæ Rex trucidatur	169
Stephanus Valachus profligat ingentes copias Mahometi	193
Stephanus Valachus eripit insignem prædam Mahometo	194
Stephanus Valachus rursus Tartaros & Turcos reprimat	195
Stephano Valacho eripitur Bessarabia à Baiazete	204
Stephanus Valachus iurat in uerba Casimiri Regis Poloniae	ibid.
Stephanus Valachus deluditur stratagemate à Casimiro Rege	204
Stephanus Valachus profligat exercitum Polonorum	218
Stephanus Valachus magna agmina Polonorum abduxit in seruitutem	218
Stephanus Valachus moritur	223
Stephani Valachi res gestæ in Tartaros	178.
	179
Stephanus Bathorus Princeps copiarum Mathiæ Regis	202
Stephanus Palatinus Transsylvaniæ à Mathia euectus ad magnam dignitatem	224
Stephanus Sepusiensis cum Friderico Lignicensi uastant Poloniam	320
Stesichori dictum de Cycadis sonantibus scelera Tyrannorum	337
Stinauia occupatur & incenditur à Casimiro Polono	309
Stinauia peruenit in potestatem Princepum Olsnicensium	312
Stirps Ducum Glogouiensium	321
Strabo de Sueuis	4
Strabo de migrationibus Henetorum	12

Strabonis testimonium de promiscua habitatione Germanorum & Henetorum	16
Stratagemate quomodo sit receptum Landshutum	104
Suantopulti gubernatoris Pomeraniæ facinus sceleratum	62
Suantopultus Princeps Bohemorum interficitur in tentorio Henrici	46.303
Sudetes montes diuidunt Bohemiam à Silesia	261
Sudetes montes unde sic dicantur	5
Sueuiæ etymologia	4
Sueuiæ ueteris limites	ibid.
Sueuus fluius & Sudetes montes à Sueuis	5
Sueui migrarunt in Rhetiam	ibid.
Sueui progressi uersus occidentem	20
Sueui militarunt contra Iulium Cæsarem	ibid.
Sueui oppugnarunt Harminium	ibid.
Sueuorum distinctæ gentes	4
Sueuus Prædo nobilis in Silesia	219. 222
Sueuorum insigne Cæsarem ad humeros usq; demittere	ibid.
Sueuus mons quomodo uocetur hodie	ibid.
Suibusum oppidum	298
Suibusij appellatio unde sit	7
Suibusum adiudicatur Silesiæ	309
Suibusum deditur Regi Mathiæ	355
Suibusij etymon & Situs	286.298
Suibusij fuit uaria fortuna	298
Suibusienfes profligant Polonos	313
Suidnicia obsidetur à Iohanne Rege	104
Suidnicia & Vratislavia opponunt se Hussitis	126
Suidnicensis ditio accipit graues hospites	356
Suidnicenses ciues afficiuntur supplicio Vratislaviæ	244
Suidnicensis Ducatus	261
Suidnicij etymon	286
Superstitiones quo tempore plurimum creuerint	31
Sygina apud Herodotum	19
Sygina sunt Vandali	ibid.

T

Tabula chorographica Silesiæ	2
Tacitus laudauit disciplinam ueterum Germanorum	18
Tacitus quos populos appellatione Sueuorum complectatur	4
Tamerlanes Scythia capit Baiazetem Turcicum tyrannum	117
Tartari magi & incantatores	71
Tartarorum excursiones	67
Tartarorum irruptiones in Poloniam	68
Tartarorum irruptio sæuissima	ibid.
Ccc iij Tartarorum	

INDEX.

Tartaricus Imperator Chamus quatuor annos	282	Ticinum quibus Planetis subiacet	282
rum inducias paciscitur cum Legatis Pontificis	79	Ticinenfis Prælij historia	246
Tartarorum crudelitas	68	Timotheus Primus	378
Tartarorum stratagemata	70	Tomumbeius Rex necatur à Selimo	237
Tartari uincunt & domant Moschos	67	Transsylvanos esse reliquias Gotthorum	6.
Tartari crudeliter imperant Moschis	ibid.		14
Tartari domati sunt in Moscouia annos 300.	ibidem	Trapezuntinum regnum euerititur à Turcis	147
Tartari uastant Pannoniam	68	Trepcu mittitur à Ludouico Hungaro ad Sigismundum Poloniae Regem	251
Tartari uincunt Polonos	ibidem	Trebnicense monasterium extruitur	59
Tartari rursus uincunt Polonos	68	Trebnicensis Cœnobij appellatio	ibid.
Tartari diripiunt & incendunt Cracouiam	69	Triballica & Heneta gens præstat robore corporis	169
Tartari frustra oppugnant arcem Vratislauensem	273	Tsabelia nobilis familiæ interitus	336
Tartari reuertuntur in Hungariam	71	Tudrus bellum gerit cum Romanis	21
Tartari magnam multitudinem trucidarunt	ibidem	Turcica Tyrannis quando & qua occasione tracta sit in Græciam	116
Tartari rursus uastant Cracouiam	78	Turcicam Tyrannidem iudicem esse idolomania & peccatorum Europæ	121
Tartari denuo uastant Poloniam & Cracouiam	82	Turci contra suum morem, seruant promissa eam quibus Rhodijs	244
Tartari uastant Poloniam	186	Turci latissime faciunt uastitatem	184
Tartaris non permittitur ut inuadant Turcos	170	Turci pelluntur ex Italia	203
Tartarica uastationes incidunt in medianperiæ	68	Turci antecursores inuadunt exercitum Ludouici	251
Tempestas seu in ducatu Glogouensi	330	Turcicum regnum creuit ex distidijs Regum Christianorum	183
Terræ motus in Silesia	312	Turci feliciter reprimuntur & delentur à Mathia Rege	169
Terræ motus in Polonia	82	Turcicus Tyrannus Mahomet occupat Lesbos & Bosniæ regnum	ibid.
Terræ motus in regnis Hungariæ, Bohemiæ & Poloniæ	137	Turcorum primæ irruptiones in regnum Hungariæ	116
Teschinensis Ducatus ubi sit situs	261	Turcica tyrannis est uindex nostrorum peccatorum & præcipue horribilis idolomania	365
Teschinensis & Opoliensis Ducatus	261	Tyrannis & scinitia in Christianos punitur	22
Teschinensis Ducatus	ibid.	Tyrannis mutat imperia	337
Teschinenses Principes	262		
Teschinenses Principes adipiscuntur Glogouiam	212		
Tetaurus uenit in Silesiam adducens milites ex Legione nigra	342		
Thabor urbs Bohemiæ	123		
Thaboritæ uincuntur & miserè comburantur	128		
Theodoricus Rex Gotthorum interfectus	24		
Theodoricus Primus	384		
Theophilus Bergmannus plectitur capite	330		
Thermarum magna utilitas	267		
Thermæ Silesiæ	266		
Thomas Primus	382		
Thomas Secundus	583		
Thomas Archiepiscopus Strigoniensis conuocat plebem ad bellum Turcicum	233		
Thomæ Episcopo Vratislauensi omnia adimuntur oppida	85		
Thraciæ regnum apud Thucydidem	10		
Theudasia urbs Tauricæ Chersonesi	13		
Thucydides historicus sapientissimus	1		
Thuringiaci soli bonitas exhauritur Isatide	265		

INDEX.

Vandalorum appellatio unde sit deriuata	17	Vena Metallica Silesia	267
Vandali sunt Germani & Heneti misti	16	Venetos & Henetas eosdem esse	8
Vandali inuadunt Galliam, Hispaniam, & capiunt Roman	300	Veneta Respub. Friderico Casari exhibet honores exquisitissimos	174
Vandalica, Gothica & Longobardica gentes sunt infecta labe dogmatis Arriani culpa Imperatorum Græcorum	30	Venata nobilitas in uillis suis deprehenditur & i abducitur à Turcis	220
Vandalorum crudelitas in proprias Ecclesias	35	Veneti amittunt multas munitas & præstantes urbes	221
Vandalici regni initia	23	Veneti Maximiliano imperante, grauiter afflicti sunt	240
Vandali peruagata Gallia & Hispania irruunt in Aphricam	23	Vernici Consulis Cracouiensis splendor magnificus	110
Varnense prælium	141	Veneti uincuntur ad Abduam flumen	227
Varnense prælium antecessit omen infaustum	141	Veneti amittunt plurimas urbes	ibid.
Varnense prælium secutum memorabile factum	142	Veneti recipiunt multas urbes	ibid.
Varnensis elados fuit pœna uiolata fidei	142	Veneta urbs terretur Machinis bellicis	232
Vartenberga	299. 313	Venetus Princeps una cum Mathia Rege, Philippo Burgundia Duce & Pio Pontifice profutitur militiam sacram	170
Vetudæ nominantur septem Principes Palatini in Polonia	27	Viadrus fluxit sanguine	83
Venceslaus Romanorum & Bohemia Rex, Silesia Princeps	111	Viadrus est limes Germania	261
Venceslaus Lignicensis perfidiose egit cum fratre Ludouico	105	Viadri inundationem sequitur pestilentia	217
Venceslaus Casar fuit ignauus Princeps	111	Vicegradum arx exadificata & adornata à Mathia	198
Venceslai Lignicensis perfidia punitur diuinitus	106	Vicentinum prælium	233
Venceslaus Casar mulctat sacerdotes Vratislauienses	112	Victorinus Georgij Regis filius captus à Mathia	178. 316
Venceslaus Casar irascitur peccatis sacerdotum	115	Victorinus Georgij Podiebracij filius euadit incolumis ex munitione arcte obfessa à Mathia	174
Venceslaus Sanctus interficitur à fratre Boleslao Duce Bohemorum	30	Vienna deditur Mathia Regi Hungaria	204
Venceslaus Casar capitur	116	Viennenses ciues oppugnant Fridericum Casarem	168
Venceslaus Casar amouetur ab Imperio	117	Viennensis Ducatus ex transactione attribuitur Maximiliano Friderici Casaris filio	ibidem
Venceslaus Casar denuo capitur	ibid.	Vilhelmo Austria Principi eripitur coniunx Hedwigis	114
Venceslaus Casar distribuit in Silesia Ducatus nouis Principibus	119	Vilhelmus Curtzbachius præses consilij Casarei, uir præstans sapientia & uirtute	263
Venceslai Casaris mors	122	Vina Silesia	207
Venceslaus Bohemus inuadit regnum Polonia	87	Vincentinum Monasterium Vratislauiæ erectum à Petro Dano	272
Venceslaus Lignicensis	109	Vindelicia quando à Sueuis sit occupata	5
Venceslaus Primus	385	Virbenses Domini condunt monasterium Suidicia	62
Venceslaus Stimaniensis moritur	320	Virginum cœnobium sunt utili consilio instituta	291
Venceslao Bohemia Regi imponitur Corona Polonia	90	Virginum cœnobium in oppido Sprotta	297
Venceslaus Iunior Bohemia Rex interficitur Olomuzij ex insidijs	91	Viridomarus Dux Celtarum interficitur à Marcello consule Rom.	19
Venceslaus Bohemia Rex in odium uenit apud Episcopos, quod parum fortiter aduersatus est Hussitis	115	Vistula fontes ubi sint	261
Venceslaus Casar captiuus Praga abducitur Vienne à Sigismundo fratre	117	Vitebergensis Academia initium	224
Venceslao ignauo torpesciente feruent motus Hussitici	121	Vitus Primus Episcopus Silesia	843
Venda filia Craci uirago	27	Vladislaus amens Princeps Lignicensis	94
Vendæ seu Heneti in littore Balthico & ad Albim opprimuntur à Germanis	35	Vladislaus Archiepiscopus imperat Vratislauiæ & moritur	87
		Vladislaus Bohemicus imbecillis Rex	219. 226
		Ccc iiij Vladislaus	

INDEX.

Vladislaus Bohemicus coronatur in regem Hungarie	212	Vladislaus capit Varnam	140
Vladislaus Glogouiensis infert bellum Vratislauiæ	144	Vladislaus Varnensis in principio pugnae fuit superior	141
Vladislaus Glogouiensis ad Vratislauiam lethale vulnus accipit	65	Vladislaus Varnensis frustra reuocatur ab Hungariis	141
Vladislaus Iagello profligat ordinem in Prussia	119	Vladislaus Varnensis interficitur	ibid.
Vladislaus Iagello proficiscitur Budam	120	Vladislai Varnensis prima expeditio in Turcos	137
Vladislai Iagellonis consilia non procedunt	124	Vladislai Varnensis altera expeditio in Turcos	139
Vladislai Iagellonis mors & mores	128	Vladislai Varnensis ætas & ingenium	143
Vladislaus Iagello suscipit seditiosos pulsos ex Bohemia	128	Vladislaus Hungariæ & Bohemiæ Rex, Silesiæ Princeps, auus maternus Maximiliani Secundi Romanorum Imperatoris	212
Vladislai Lothici crudelitas	98	Vladislaus Casimiri filius eligitur in Regem Bohemiæ contra Mathiam	177
Vladislaus Lothicus aspirat ad regnum Poloniae	88	Vladislaus Henrici Pij filius discit Patauij	72
Vladislaus Lothicus profligat Principes Silesios	86	Vladislaus eligitur in Episcopum Salzburgensem	ibid.
Vladislaus Lothicus fax dissidij inter Polonos & Silesios	89	Vladislaus uocatur ad regnum Bohemiæ	181
Vladislaus Lothicus exulat	90	Vladislaus peruenit in Bohemiam	ibid.
Vladislaus Lothicus potitur regno Poloniae	93	Vladislao imponitur corona Regni Bohemiæ	ibidem
Vladislaus Lothicus abalienauit Silesios à Polonia	ibid.	Vladislaus accipit insignia regni Bohemiæ à Frederico Cesare	
Vladislaus Lothicus euadit habitu Monachi	87	Vladislaus cum exercitu uenit in Silesiam	188
Vladislaus Lothicus incipit oppugnare Cruciferos	98	Vladislaus ornat Silesiam amplo Priuilegio	218
Vladislaus Lothicus profligat Cruciferos	99	Vladislaus cedit fratri Alexandro de regno	222
Vladislaus Lothicus denuo inuadit Silesiam	100	Vladislaus repudiata Beatrice ducit Annam Gallicam	ibid.
Vladislaus Lothicus Heinricho detrahit Poloniae	208	Vladislaus Pragæ fuit in periculo uitæ	204
Vladislai Lothici Crudelitas	98	Vladislaus cum liberis ingreditur Vratislauiam	228
Vladislaus Primus Poloniae ethnarcha	42	Vladislaus Rex Hungariæ & Bohemiæ moritur	236
Vladislaus Secundus Ethnarcha Princeps Silesiæ	51	Vladislaus Rex fuit similis Arcadio Cesari	ibidem
Vladislaus Secundus ducit Christianam filiam Henrici Quinti	94	Vladislaus Rex ingreditur Vratislauiam cum filio Ludouico & Anna uxore	280
Vladislaus Secundus diris deuocetur ab Archiepiscopo	52	Vladislaus recipit Albam Regalem pecunia Beatricis	213
Vladislaus Secundus moritur in exilio cum coniuge	55	Vladislaus Beatrici malam gratiam refert	213
Vladislai Secundi filij	ibid.	Vladislaus contemnitur à sua nobilitate & proceribus	228
Vladislai filij partiuntur inter se Silesiam	ibid.	Vladislaus Masouiæ Princeps cur dictus sit Lothicus	86
Vladislaus Poloniae Rex turbat Regnum Hungariæ	116	Vladislaus Lothicus Poloniae Rex fuit stabellum turbarum in regno Hungarico	116
Vladislaus Varnensis accipit regnum Poloniae	131	Vladislaus Opoliensis spoliavit ditiores Polonorum mercatores	116
Vladislaus Varnensis oppugnat Albertum Casarem	132	Vladislaus Lothicus denuo sollicitat Hungaros ad defectionem à Sigismundo Rege	117
Vladislaus Varnensis uastat Silesiam	ibid.	Vladislaus Lothicus ducit Annam filiam Comitissæ Ciliæ	ibid.
Vladislaus Varnensis occupat regnum Hungariæ	134	Vladislaus Lothicus Prussiam foede & crudeliter uastat	119
Vladislaus Varnensis uictor domum regreditur	138	Vladislaus Lothicus gerit bellum famelicum	120
Vladislaus Varnensis habuit infirmum exercitum	139		

INDEX.

Vladislao Lothico promittitur Cecilia uirgine		Vratislavia multum creuit sub Henrico Quarto	
Venceslai ignauis	124	to	274
Vladislao regnante fuit foelix mercatura in Silesia	279	Vratislaviensis Episcopus capitur & multatur	81
Vladislai Regis natura	236	Vratislaviensis ciuitatis suburbia diripiuntur	125
Vlricus Cilie comes ex aula eijcitur	147	& inflammantur ab Hussitis	261
Vlricus Cilianus reuocatur in aulam	153	Vratislaviensis Ducatus est Vmbilicus Silesie	275
Vlricus Cilie comes cum ordinibus Hungarie		Vratislaviensis Senatus imitatur consilium Medice	276
inferit bellum Casari ob detentionem Ladislai Posthumi	146	cœnatis	279
Vlricus Cilianus interficitur Belgradi	156	Vratislaviense collegium fauit Polonis	282
Vlricus Cilianus Huniadi struit insidias	153	Vratislavia nulli cedit splendore & elegantia	284
Vlricus Comes Vuirtembergensis capitur à Friderico Palatino Rheni	169	structuræ ex ciuitatibus Germanicis	285
Volsstadia locus prælij cum Tartaris	69	Vratislavienses & Gorlicenses tollunt latrocinia	ibid.
Voitlandia olim dicta fuit Merania	73	Vratislaviensis aer aliquo modo respondet aëri Longobardico	289
Vratislaus Bohemie Princeps ornatur dignitate regia illiq; adiudicatur Silesia	43	Vratislavia honorifico encomio ornata à Ferdinando Casare	289
Vratislavia capitur à Bohemis	38	Vratislaviæ mundities in victu exquisito	169
Vratislavia excolitur à Casimiro Polonia Rege	40	Vratislavia creuit interea dum Glogouia fuit oppressa à suo collegio	278
Vratislavia quando nomen acceperit	ibid.	Vratislavia & Namslavia eximitur obedientie Georgij Podiebracij à Pio Senensi Pontifice	278
Vratislavia Silesie caput	268	Vratislavienses amittunt multas & insignes machinas bellicas	177
Vratislavia concutitur motibus seditionis	119	Vratislavia iurat in uerba Mathie Regis	79
Vratislavia & Suidnicia urbes defendunt Silesiam	126	Vratislavia post uastationes Scythicas instauratur	274
Vratislavia opponit se Georgio	164	Vratislavia creuit opibus	274
Vratislavia tempore obsidionis nunquam clausit portas	188	Vratislavia facit inclinationem ordinum ad regnum Bohemie	274, 275
Vratislavia impetrat ius Emporij à Vladislao	228	Vratislavia denuo perit incendio	276
Vratislavia instaurata ex ruinis Bidorgis	270	Vratislavia magna ornamenta accepit à Carolo Quarto	ibid.
Vratislavia instaurata & denominata à Principe Bohemico	ibid.	Vratislavia defendit Silesiam contra latrones Hussiticos	278
Vratislavia perit incendio	273	Vratislavia attraxit Mathiam	279
Vratislavia accipit formam nouæ urbis	ibid.	Vratislavia amauit moderationem in disputationibus religionis	281
Vratislavia rursus conflagrât.	274	Vratislavia impetrauit ut religioni daretur pax à Ferdinando Rege	ibid.
Vratislavia defendit exules contra Principem	44	Vratislavia habuit sapientem Senatum	279
Vratislavia reconciliatur Episcopo	102	Vratislaviæ & Glogouie urbium Silesie exordia	33
Vratislavia fuit cara Carolo Casari	108	Vratislaviæ nocuit Emporium usurpatum	228
Vratislavia defendit exules contra calumniatores aulicos	271	Vratislaviæ creatur periculum apud Ludouicum propter emendationem doctrinæ	244
Vratislavia multis seculis fuit magistra pietatis in Silesia	269	Vratislaviæ sacerdotes ducunt uxores	245
Vratislavia offertur Episcopo	86. 274	Vratislaviæ emendantur Ecclesie	249. 280
Vratislaviensis Ducatus uastatur à Lothico	89	Vratislaviæ situs	268
Vratislaviensis ciuitas hortatur Principem suum ut se subijciat Regi Bohemie	96	Vratislaviæ ornamenta	283
Vratislavia excommunicatur	112. 120	Vratislaviæ Princeps Boleslaus Procerus	272
Vratislaviæ periculum fuit de seditione propter Mathiam Hungarie Regem admissum	178	Vratislaviæ arx sustinet impetus Tartarorum	273
Vratislaviensis cercuisia habet laudem probitatibus	267	Vratislaviæ trimestris obsidio	ibid.
Vratislaviense Collegium erectum à Casimiro Monacho	271	Vratislaviæ structura noua & egregia	276
Vratislavia accipit ius ciuitatum Germanicarum sub Henrico Tertio	273		Vratisla

INDEX.

Vratislavia error in bello contra Georgium Bo-	
hemum	378
Vratislaviae magnitudo	282
Vratislaviae qualis sit aeris constitutio	ibid.
Vratislaviae qui sint morbi familiares	283
Vratislaviae aedificia & oeconomia	284
Vratislaviense Emporium abrogatur	235
Vratislavienses superantur à Ducibus Georgij	
Regis	172
Vratislavienses comprehendunt latrones in Si-	
lesia	227
Vratislavia repudiat inducias oblatas à Georgio	
Bohemorum Rege	169
Vratislaviensis Episcopatus nominatur aureus	110
Vratislaviensis Episcopatus emungitur à Roma-	
no Pontifice	ibid.
Vratislaviensis Episcopus suadet pacem servan-	
dam esse cum Bohemis	163
Vratislaviensis Episcopi concertatio cum Lega-	
to Pontificio	165
Vratislaviensis Academia impeditur	223
Vratislaviensis Schola	267
Vratislaviensis Ducatus	261
Vratislaviensis seditio	122.277
Vratislaviensis seditionis autores plectuntur à	
Sigismundo Imperatore	123
Vratislaviensis Aristocratia	284
Vratislavienses Ecclesiae & Scholae	283
Vratislaviensis Senatus imitatur Consilium Me-	
cenatis	275
Vratislaviensis Senatus motus fuit grauibz cau-	
sis, quando suasit coniunctionem cum Bohe-	
mis	275
Vratislaviensium lites de Academia & Empo-	
rio	289
Vratislaviensium liberalitas in studia discenti-	
um	284
Vratislaviensium ingenia	282
Vrbanus Talceburgius capitaneus Glogouensis	358
Vrbanus Primus	376
Vrbanus Episcopus Smogrensis	32

Vrbanus instituit scholam Smogrensem	377
Vrbes veteres quales fuerint, & in quibus locis	
conditae	286

X

X Enophontis dictum de bello Peloponnes-	
siaco	171

Z

Zechus occupavit Bohemiam	26
Zischa creatur Dux multitudinis mortuo	
Venceslao	122
Zischa robur & successus felicissimi	122.125
Zischa euertit imagines & statuas	124
Zischa manum praedatoriam mittit ad uastan-	
dam Lusatiam	122
Zischa mors & mores	125
Zischa apophthegma	ibid.
Zischa nullo pacto uult pati Regem alienigen-	
nam	124
Zischa fortiter sustinet impetus Caesaris &	
Principum uiciorum magno animo	125
Zischa obsidet Caroloſteimum	124
Zischa agnoscit Sigismundum Caesarem pro Re-	
ge Bohemico	123
Zischa condit urbem Thabor nominatam	ibid.
Zischa defendit Pragam obsessam à Sigismundo	
Caesare	124
Zulichium peruenit in manus Marchionum	
Brandenburgensium	263
Zottenberga donatur Boleslao Suidnicensi	38
Zyroslaus Episcopus Silesiae	379
Zyroslaus instituit Ceremonias Ecclesiae Craco-	
uiensis	ibid.
Zyroslaus Secundus	381

Ἰνδὲξ ὀνόμα.

FINIS.

349.

349

349

g. br

